

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZ

MEKKE DÖNEMİNDE
İSLAM'A DAVET

CEMAL NAR

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد

وعلى اله وصحبه

CEMAL NAR

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZ

MEKKE DÖNEMİNDE İSLAM'A DAVET

2. CİLT

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş / Hartlap'ta doğdu. İlkokulu kendi şehrinde, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1977 de Kayseri'de bitirdi ve aynı yıl Kahramanmaraş /Andırın Lisesine Din Dersi Öğretmeni olarak tayin edildi. 1980'de atandığı Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşat ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003'de emekli olmak zorunda kalan yazar, halen okuma, yazma, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamaktadır. Sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde Youtube sayfasında sunmaktadır. Zaman içinde değişik gazete, dergi ve sitelerde yazdı. İnternette yazarın binlerce makalesine ve videosuna erişilmektedir.

Yayımlanmayı bekleyen birçok eseri yanında yazarın yayınlanmış kitapları şunlardır:

- 1- Anılar Ve İbretler, 2- Bu Sistemden İslam'a, 3- İslamlaşma Bilinci, 4- İslam Sancısı, 5- Arş Gölgesi, 6- Tasavvufun Anahtarı, 7- Âlimin Önderliği, 8- İslam'da Devlet Ve Siyaset, 9- İlim Ve Özgürlük, 10- İlim Ve İktidar, 11- İmanın Kıymeti ve Korunması, 12- İman Ve Etkisi, 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf, 14- İnançta Arınma, 15- İnançta Kirlenme, 16- Okuma Aşkı, 17- İslam'a Göre İrkçilik ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu, 18- İnsana Ulaşmak, 19- Cihad ve Zafer Şartları, 20- İnancın Kıvancı, 21- Sistem ve Şeriat, 22- Osmanlıdan Cumhuriyete Büyük Kırılma, 23- Gönül Azığı, 24- Laiklik Sorgulaması, 25- Derdimiz İslam, 26- Adı Konmamış Savaş, 27- Batılılaşmayla Hesaplaşma, 28- Batılılaşma Cinnetinde Aydınların Karanlığı, 29- Kitap Sevgisi Yazma Aşkı, 30- İmam Hatip Davası Ve Hacı Kalay, 31- İslam'ın Özeti, 32- İslam'da İrkçilik Ulusalçılık Milliyetçilik 33- İslam'sız Olmaz 34- İlimsiz Olmaz 35- Davetsiz Olmaz, 36- Hesaplaşmadan Olmaz, 37- Kıymet Bilmek. 38- Hatırlatmalar. 39- Laik Sistemde İslamî Siyaset Sorunu. 40- Müslüman Kimliğin Kodları. 41- Bize Düşen. 42- İslam davası. 43- Din Diyalog Ve İlimli İslam. 44- İslam'da Sakal Ve Kıyafet. 45- Okuduğun Kadarsın. 46- İslam'da İnsan İlişkileri - Din Muameledir- 47- İslam'a Ensar

Olmak 48- Tanıdığım Maraşlı Hocalar. 49- Acilen İslam Birliği 50- Engin Gönül Yüce Ruh 51- İslam'da İnsan Onuru Ve Çağa Yansıması 52- Güncelin Dili 53- Hizmetten Teröre Gülen Sorgulaması 54- Türkiye'de Dindar Siyaset Pratiği 55- İnternette Kral Sözler 56- İslam Düşüncesinde Sağlık Ve Şifa 57- Hastalara Armağan 58- Maraş Hazineleri 58- Birey Üstüne Eleştiriler 59- İlim Ve Alim Üstüne Eleştiriler 60- İrfan Hayatımız Üstüne Eleştiriler 61- Devlet Ve Medeniyet Yolu Hicret 62- Sevgili Peygamberimiz Mekke Döneminde İslam'a davet 1- 2. Ciltler

İÇİNDEKİLER

PEYGAMBERİMİZE YAPILAN EZİYET VE İŞKENCELER (614)

SÖZLÜ İŞKENCELER

İlk Merhale: İlgisizlik Yok Saymak

Müşriklerin Peygamberimiz (sav) Yüzünden Tartışmaları

Epter” Denmesi

“Müzemmem” Dediler

Ebu Cehil'in Rezil Oluşu

Ebu Cehil Niçin Korkmuştu?

Peygamberimizin (sav) Ebu Cehil'e, İraş'a Olan Borcunu Ödettirişi

Peygamberimizle Alay Edenlerin Akıbetleri

Demek Deli Öyle mi?

“Emin” Dediğimize “Yalancı” mı Diyorsunuz?

İftiracı İtibar Cellatları

Karar Verin Hangisi?

Kur'an'ın İ'cazı

Ne Diyeceklerini Şaşırdılar

Ters Tepen Çabalar

Bir Saygısızlık

Eziyet Ve İşkenceler Başlıyor

FİİLİ İŞKENCELER

Bir Hulâsa

İşkencecilerin Elebaşları

Müşriklerin Ebu Talib'e Başvurmaları

Kulak Hırsızları

İrkçiliğin Ahmaklığı

Kötü Komşular

Karısı da Düşmandı

Aile Boyu Düşmanlar

Kötü Komşu

Cehennemden Gelen Ses

Yedi Kişiyeye Beddua
 İki Amansız Düşman
 Tehdit Dolu Bir Görüşme
 Hadi Vursana!
 Kureyş Müşriklerinin Ebu Talib'e Tavırları
 Aman Ne Komik!
 Müşriklerinin Tevhide Davet Edilişii
 Korkunç Bir An
 Bir İşkence Sahnesi
 Kızının Önünde İşkence
 Öldürmeye Teşebbüs
 Cin Fikirli Nadr b. Hâris
 “Eskilerin Masalları”
 “Sen de Onlardansın”

İŞKENCE HAKKINDA DEĞERLENDİRMELER

Değişim Ve Dönüşüm
 Müslüman İman İnsanıdır
 İşkence İmtihanı
 İmtihanın Amacı
 Dışa Dönük İmtihanlar
 İçe Dönük İmtihanlar
 İşkencecilerin Cezası
 İşkence Çeşitleri
 Ashabın İşkenceye Tavrı
 Neden Savaşmadılar?
 Alacağımız Dersler
 Bir Uyarı

ASHABI KİRAMA YAPILAN İŞKENCELER

Üç Kaynak Eser
 Eziyet ve İşkenceler Başlıyor
 Yersiz Bir Temenni

Hz. Ebu Bekir'le Talha b. Ubeydullah'a Yapılan İşkence
 Hz. Ebu Bekir'in Kabe'de İslamiyete Daveti
 Hz. Ebu Bekir'in Annesinin Müslüman Oluşu
 Zübeyr b. Avvam'a Yapılan İşkence
 Hz. Osman'a Yapılan İşkence
 Mus'ab b. Umeyr'e Yapılan İşkence
 Zinnîre Hatuna Yapılan İşkence
 Ümmü Ubeyys Hatuna Yapılan İşkence
 Nehdiye Hatun ile Kızına Yapılan İşkence
 Lübeyne Hatuna Yapılan İşkence
 Âmir b. Führeyre'ye Yapılan İşkence
 Ebu Führeyhe'ye Yapılan İşkence
 Bilal-i Habeşî ile Annesine Yapılan İşkence
 Habbab b. Eret'e Yapılan İşkence
 Mikdad b. Amr'a Yapılan İşkence
 Suheyb b. Sinan'a Yapılan İşkence
 Yâsir ve Aile Efradına Yapılan İşkenceler
 Azimet Ve ruhsat
 Abdullah b. Mes'ud'un Kâbe'de Dövülüşü
 Mus'ab b. Umeyr'e Yapılan İşkence
 İbret Dolu Bir Hikaye
 Zinnîre Hatuna Yapılan İşkence
 Ümmü Ubeyys Hatuna Yapılan İşkence
 Nehdiye Hatun ile Kızına Yapılan İşkence
 Lübeyne Hatuna Yapılan İşkence
 Âmir b. Führeyre'ye Yapılan İşkence
 Ebu Führeyhe'ye Yapılan İşkence
 Ebu Dübb Vadisinde İlk Çatışma

GÜNÜMÜZ İÇİN DEĞERLENDİRME

Neden Önce İnsan Diyoruz?

İmtihanın Sırları

İşkencemizin Kaynağı

Çağımızda İşkence

İslam'a Hazır Mıyız?

BİRİNCİ HABEŞİSTAN HİCRETİ (m. 615)

Vatandan Sürgün Ve Suikast
 Hicretin Sebep ve Hikmetleri
 Habeşistan'ın Tercih Sebebi
 Birinci Habeşistan Hicretinden Dönüş
 İmanlı Bir Vicdan

İKİNCİ HABEŞİSTAN HİCRETİ

Kimler Vardı?
 Ömer Hazret Olmadan
 Kureyş'in Boşa Giden Çabaları
 Habeşistan Muhacirlerinin Dönüşü
 Hz. Ebu Bekir'in Hicret Teşebbüsü
 Hz. Hamza'nın Müslüman Oluşu
 Hala Ervâ Hatunun Müslüman Oluşu
 Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu
 Dârü'l-Erkam'dan Kabe'ye Yürüyüş

AMBARGO VE KUŞATMA (616-619)

Mekke'de Kabaran Öfke Ve Ambargo
 Güveler İş Başında
 Muhasaradan Çıkış

HÜZÜN YILI

Hz. Hatice'nin vefatı
 Ebu Talib'in Ölümü
 Peygamberimizin Üzüntüsünün Anlamı
 Ebu Laheb'in Haşimilere Liderliği
 Peygamberimizin (sav) Hz. Sevde ile Evlenişi

TAİF SEFERİ

En Acı Olay
 Boşa Çıkan Umutlar

Bu Ne Acı Bir Manzara
 Umut Her Zaman Var
 Yakıcı Bir Dua
 Cinlerin Peygamberimizden Kur'an Dinlemeleri
 Mekke'ye Sancılı Giriş

İSRA VE MİRAC MUCİZESİ

Miracın Anlamı Zamanı Sebebi Mahiyeti
 İsra Ve Mirac Mucizesinin Oluşu
 Peygamberimizin İmam Oluşu
 Sütü Tercih
 Mirac
 Sidretü'l-Müntehâ'ya Yükseliş
 Refref ile Ötelere
 Cennetü'l Me'vâ, Kürsî ve Arş
 Hediyeler
 Cennette Gezinti
 Cehennemün Gösterilişi
 Dönüş
 Kureyş Mucizeyi Duyunca
 Sorular Sorular
 Yoldaki Kervan

İSLAM'IN KABİLELERE ARZI

Mekke'de Dava Kilitlendi
 Hac Mevsiminde Panayırlar
 Davetin Karşılığı
 Benî Bekr Kabilesini Davet
 Müşriklerin Engelleme Çabaları
 Dışardan Gelen Kabilelerin Düşünceleri
 Ebu Lehep Yine İş Başında
 Taşlanan Peygamber
 Kaçırılan Fırsatlar
 Bir Kişi Bir Kabileyi Mahvetti
 Tatlı Bir Sohbet

Gören Değil Duyan İman Ediyor

Acı Tatlı Hatıralar

Çabalar Boşa Gitmez

Nasip Şanlı Ensara

AKABE BULUŞMALARI VE BİATLARI

Tarihi Olayın Zamanı Ve Mekânı

İlk Karşılaşma:

Birinci Akabe Biatının Özeti

İkinci Akabe Biatının Özeti

Olayın Önemi:

İlk Temaslar

Akabe’de Tarihi Buluşma

Bu Hızlı Hidayet Nedendi?

Akrabalık Etkisi

Yahudi Tesiri

Çarpıcı Bir Tespit

I. Akabe Biatı

İslam Yesrip’te

İyi Bir Öğretmen

II. Akabe Biatı

Temsilî İdare

Kureyşin Engelleme Çabaları

Yesrib’e Hicret Kararı

HİCRET ÜSTÜNE BİR DEĞERLENDİRME

Hicreti Anlamanın Önemi

Hicretin Tarifi

Hicretin Çeşitleri

Hicretin Sebebi

Her Zaman Şu Malum Sebep: İslam

Hicretin Hükümü

Çağımızda Ulus Devletler Ve Hicret

Hükümün Kaynakları

Hicret Bir Metottur

Hicretin Amacı
 Ameller Niyetlere Göredir
 Hicretin Engelleri
 Hicretin Bereketi
 Hicretin Sevabı Ve Fazileti
 Kur'an'da Hicret
 Sünnette Hicret
 Hicretin Önemi

SAHABİLERİN HİCRETİ

Hicret Başlıyor
 Hz. Ömer ve Arkadaşlarının Hicretleri
 Hicret ve Fedakârlık
 Fedakârlık Sahneleri
 Peygamber Ama İnsan
 Ümmü Seleme'nin Hikayesi
 İşte Suheyb
 Virane Olan Evler
 Bir Âmânın Fedakârlığı
 Muhacirlerin Kimlere Konuk Oldular?
 Kuba'daki Muhacir Cemaatının İmamı
 Ebu Cehil'in Ayyâş b. Ebi Rebia'yı Aldatması
 Kureyş'in Korkusu

PEYGAMBERİMİZİN HİCRETİ

Peygamberimizin Hicret Kararı
 Daru'n Nedve'de Suikast Toplantısı
 Meçhul Bir Düşman
 Peygamberimizin Hicreti Başlıyor
 Put Kırma Zamanı
 Hicrete Giderken Tavsiyeler
 Ağır Gecede Ölüm Döşegi
 Toprak Saçılan Başlar
 Sevr Dağında Bir Mağara
 Mağara Kapısında Mucizeler

Boşa Çıkan Arayışlar
Hz. Ebu Bekir'in Korkusu
Bir Dönem Bitiyor
Peygamberimiz (sav)in Vatan Sevgisi
Hicrette Takip Edilen Yollar
Kudeyd'te Dinlenme
Ümmü Ma'bed'in Çadırında
Bir Cin İşi
Sürâka Eman Diliyor
Ebu Cehil Ve Sürâka
Yola Devam
Yolda İhtidalar
Talha Ve/ya Zübeyr ile Buluşma
Medine Ayakta Bekliyor
Yeni Bir Dönem Başlıyor
Kuba'da İlk Günler
Kuba'da İlk Mescid
İlk Kılınan Cuma Namazı
Kuba'da Kalış ve Mescidin Yapılışı
Hz. Ali'nin Kuba'ya Gelişi
Suheyb'in Kuba'ya Gelişi
İki Yahudi Alimin Kuba'ya Gelişi
İlk Çatlak
Neccar Oğulları Devrede
Başmünafıktan İlk Tavır
Dayılarının Yurdunda
Ebu Eyyub'un Evinde

PEYGAMBERİMİZE YAPILAN EZİYET VE İŞKENCELER

SÖZLÜ İŞKENCELER

Sevgili Peygamberimiz Efendimiz (sav)'e karşı ilk olumsuz tavır, ilgisizlik ve itibar etmeyerek yok sayma olmuştur. Hz. Peygamber'in 610 yılında başladığı risalet görevini üç yıl kadar gizli ve daha sonra 614 yılından itibaren açık olarak sürdürdüğü davet ve tebliğ faaliyetler esnasında Mekke müşrikleri Resûlullah'ın İslâm'a davetine önceleri pek karşı çıkmamışlardı. Onun insanlara Allah'ın bazı emirlerini bildirmesine başta pek aldırmadılar. Onunla tartışmaya bile girmemişlerdi. Zira bu işi geçici bir heves saymışlar, insanların bu davete hüsnü kabul göstereceğini ummamışlardı. Öyle ya, bütün bir toplumu karşısına alan böyle bir söylemi kim dinlerdi ki? “Varsın o da öyle bir çeşit olsun” şeklinde bir umursamazlık, bir ciddiye almama, bir yok sayma idi bu. Elbette bu ilgisizlikte gizli bir alay, bir nevi aşağılama vardı!

Ancak Hz. Peygambere inananlar arttıkça, özellikle de onların taptıkları putlar kötileyen, Allah Teâlâ'ya ortak koşulan putperestliğin aleyhinde ayetler inip de bunlar konuşulmaya başlanınca, Kureyş ciddileşti. Hele de putperest olarak ölen babalarının dalâlette sayılıp cehennemlik oldukları söylenmeye başlanınca, müşrikler Peygamberimizi ve getirdiği İslam dinini büyük bir tehlike olarak görmeye başladılar. Onlara göre böyle bir saldırganlık ciddiye almamak ile geçiştirilemezdi. Artık bu kadarına da tahammül etmeyecek, Hz. Muhammed ve arkadaşlarının yaptıkları yanlarına bırakılmayacaktı. Mutlaka hak ettikleri ceza verilmeliydi. Hassaten atalarının ve tanrılarının küçük görülüp aşağılanmasına izin vermeyeceklerdi. Durup dururken kavgayı onlar başlatmıştı. Artık bu gidişe bir dur demenin vakti gelmişti.

İşte bu ve benzeri gerekçelerle müşrikler Peygamber Efendimize (sav) ve ashabına çatmaya ve davetlerini engellemeye başladılar. Sözlü sataşma, alay ve aşağılamalar giderek yerini karşı gelmelere, fiilî müdahalelere ve düşmanca davranmalara bırakıyordu. Özellikle putların ve putperestlerin cehenneme yakıt olacaklarını bildiren âyet-i kerîmeler nâzil olunca ve Hz. Peygamber bu âyetleri sürekli okuyunca düşmanlıklarını artırdılar. Bu âyet-i kerîmelere bir örnek verelim:

﴿٩٨﴾ أَنْكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ

لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آلِهَةً مَا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

“Şüphe yok ki siz ve Allah’tan başka taptığınız tanrılar cehennem yakıtısınız, hepiniz oraya gideceksiniz. Onlar tanrı olsalardı cehenneme gitmezlerdi. Oysa hepsi orada ebedî kalacaklardır. Orada onlara sızlanıp inlemek düşer. Onlar orada başka bir şey işitmezler.”
(Enbiyâ, 98-100)

Sevgili Peygamberimiz Efendimiz (sav)’e karşı ikinci olumsuz tavır, ki bu bir eziyet ve işkence türüdür; sözlü işkenceler olmuştur. Müşrikler, Hz. Peygamber’in davetini engellemek için yaptıkları şiddetin dozunu giderek artırıyor ve daveti engellemek için her yola başvuruyorlardı. Önce Hz. Peygamber’le ve Müslümanlarla alay ederek sözlü sataşmalara başlamışlardı. Peygamberimiz bir topluluğun yanından geçerken birbirlerine işaret ederek şöyle diyorlardı:

“İşte Abdülmuttalib oğullarının kendisiyle gökten konuşulan oğlu!”

Bu sözleri inandıklarından değil, alay ettiklerindendi. Bunlara yaşanmış bazı olayları anarak örnekler verelim. Bunlara bakarak her çağda yaşayanların aynı tepkilere nasıl karşılık vermeleri gerektiğini de öğrenmeye çalışalım.

Müşriklerin Peygamberimiz (sav) Yüzünden Tartışmaları

Peygamberimiz (sav) bir gün, Mescid-i Haram'a girmişti. O sırada, Kureyş müşrikleri Kâbe'nin yanında bulunuyorlardı. Peygamberimizin (sav) Mescid-i Haram'a geldiğini gören Ebu Cehil, Abdi Menaf oğullarına:

- Ey Abdi Menaf oğulları! İşte, bu sizin peygamberinizdir, diyerek alay etmek isteyince, Utbe b. Rebia:

- Bizden bir peygamber veya bir hükümdar olmasını, sen ne diye beğenmiyor, çirkin görüyorsun? Dedi.

Bu konuşmalar Peygamberimize (sav) verildi, ya da Peygamberimiz (sav) konuşmaları duyup yanlarına vardı ve:

- Ey Utbe b. Rebia, senin gayretin ne Allah, ne de Allah'ın Resûlü içindir; ancak onurun içindir. Sen de ey Amr b. Hişam, vallahi çok geçmeden başına öyle bir felâket gelecek ki, sen çok az gülecek, pek çok ağlayacaksın. Sizler de, ey Kureyş ileri gelenleri, çok geçmeden, hoşlanmadığınız İslâmiyete istemediğiniz halde gireceksiniz, dedi.

Yine, bir gün de, Ebu Cehil ile Ebu Süfyan oturup konuşuyorlar, Peygamberimiz (sav) da onların yanlarından geçiyordu. Ebu Cehil, Ebu Süfyan'a:

- Ey Abdüşşems oğulları! İşte, sizin peygamberiniz! Diyerek alay etmek isteyince, Ebu Süfyan kızdı ve:

- Bizden bir peygamber olmasına sen ne diye şaşıyorsun? Bizim içimizde bir peygamber bulunur da karşımızdakinde bulunmazsa; bu, onun bizden daha az ve daha zelif olduğunu ifade eder! Dedi.

Bunun üzerine, Ebu Cehil:

- Yaşlılar dururken, onların arasından bir gencin peygamber olmasına şaşarım! Dedi.

Peygamberimiz (sav) onların bu konuşmalarını işitince, yanlarına vardı ve:

- Sen ey Ebu Süfyan! Allah ve O'nun Resûlü için değil, fakat soy yakınlığı gayretinden dolayı kızdın! Ey Hakem'in babası! Sen de az gülecek, çok ağlayacaksın!" buyurdu.¹

“Epter” Denmesi

Peygamberimiz (sav) bir gün Kâbe Mescidinden çıkarken, Mescidin Benî Sehm kapısı yanında, Kureyş müşriklerinden Âs b.Vâil ile karşılaştılar ve ayakta biraz konuştular. O sırada, Kureyş müşriklerinin ulularından bazıları, Mescidde topluca oturmakta idiler. Yanlarına varınca, Âs b. Vâil'e:

- Kiminle durup konuşuyordun? Diye sordular.

Âs b.Vâil:

- Şu Ebterle konuşuyordum. Onun oğulları ölüp gitti, nesli kesildi! Erkek çocuğu yaşamıyor. Artık bırakın o ebter kişiyi. Yakında adı sanı anılmaz olur, siz de rahata erersiniz, dedi.

Peygamberimizin (sav) İslâm devrinde Hz. Hatice'den doğan ve Abdullah ismi verilen ikinci erkek çocuğu da dört yaşında bulunduğu sırada vefat etmişti. Araplar, oğulları ve kızları bulunanlardan oğulları ölüp de kızları kalanlara "ebter" adını takarlardı. Çünkü soy erkek evlattan devam ederdi. Bu lakap Sevgili Peygamberimizi (sav) üzdü. Onu her zaman teselli ederek koruyan Allah Teâlâ'nın hemen Kevser sûresini indirdiğini görüyoruz. Şöyle buyurdu:

"Şüphe yok ki, Biz sana Kevser'i verdik! Sen de, Rabbin için namaz kıl ve kurban kes! Sana buğzeden, kin besleyen var ya, işte asıl epter / güdük odur!" (Kevser, 1-3.)

Kur'an-ı Kerimde adı geçen peygamberlere kavminin cahillerinin

¹ Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 284, Ebu'l-Fidâ, el-Bidaye ve'n-nihâye, c. 3, s. 65. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/152-153.

sataşmalarını ve o Peygamber Efendilerimizin cevaplarını (sav) okuyoruz. Ne güzel cevaplar veriyorlar. Ama bir şey dikkatimizi çekiyor; Sevgili Peygamberimiz Efendimiz (sav)’in kavmi de ona cahilce sataşıyor, üzücü sözler söylüyorlardı. Fakat ne kadar dikkat çekicidir ki, daha Peygamber Efendimiz (sav) onlara cevap vermeden ayetler geliyor, onlara akıl, hikmet ve uyarı dolu ikna edici cevapları bizzat Allah Teâla veriyordu. Bu da Allah Teâla’nın Resulünü (sav) ne kadar çok sevip esirgediğini açıkça gösterir, öyle değil mi? Hâl böyleyken, onun (sav) insanüstü çaba ve fedakârlıklarıyla İslam’ın ulaştığı bizler, davetinin nimetlerini yiyip dururken, söyler misiniz, onu ne kadar sevip saymamız gerekir?

“Müzemmem” Dediler

Peygamberimiz (sav)’den hoşlanmayan Kureyş müşrikleri, Peygamberimiz (sav)in 'Övülmüş' mânâsına gelen “Muhammed” ismini zıddına çevirerek, “Müzemmem” (Yerilmiş) derlerdi. Peygamberimiz (sav) bunu şu hadis-i şerifleriyle açıkladılar:

"Yüce Allah'ın Kureyş müşriklerinin sövmelerini, lanetlemelerini benden nasıl uzaklaştırdığına şaşmaz mısınız? Onlar 'Müzemmem' diye söver ve lanetlerlerdi. Halbuki ben Muhammed'im ('Övülmüş'üm)."

İleride göreceğiz, hak ettikleri kötülükleri yüzünden “Tebbet Suresi” inince Ebu Leheb gibi karısı Ümmü Cemil de fena halde bozulmuştu. Şöyle diyordu: “O beni şiirle hicvetmiş. İşte, ben de onu şiirimle hicvediyorum:

Biz o “müzemmem / yerilmiş”e isyan ediyoruz.

Onun peygamberlik işinden yüz çeviriyoruz.

Onun dininden hiç hoşlanmıyoruz

Ebu Cehil'in Rezil Oluşu

Ebu Cehil bir gün kendisi gibi Kureyş azgınlardan bir topluluğun içinde konuşken gurur ve kibire kapılıp şöyle demişti:

- Vallahi, Muhammed'i Kâbe'nin yanında namaz kılarken göreceğim olursam, onun boynunu çiğneyeceğim.

Peygamberimiz (sav) bunu duyunca dedi ki:

- Hadi yapsın bakalım! Eğer o bunu yapmaya kalkacak olursa, muhakkak ki başları gökte, ayakları yerde zebanilerden oniki melek iner, kendisini açıktan yakalayiverirler!

Millete de bir seyir gerek ya, heyecanla bu işin sonucunu bekliyorlardı. Nihayet Peygamberimiz (sav) mescide geldi ve namaza durdu. O sırada Ebu Cehil haber alıp acele geldi ve öfkeyle haykırdı:

- Yâ Muhammed, ben seni bundan men etmedim mi?

Peygamberimiz (sav) namazı bitirince onu azarladı. Ebu Cehil şaşırmişti:

- Yâ Muhammed, sen beni nasıl azarlarsın? Sen de bilirsin ki, şu vadide benim meclisimden daha kalabalık bir meclis yoktur! Vallahi istersem, şu vadiyi sana karşı süvariler ve piyadelerle doldururum!

Böyle söylemekle olayı merakla seyredenlere karşı güya şerefini kurtarıyordu. Fakat korkusundan daha ileriye gidemedi. Neden mi? Şu rivayet belki bunu açıklıyor.

Ebu Cehil Neden Korkmuştu?

Ebu Cehil, Kureyş müşriklerinden bir topluluğa:

- Muhammed sizin aranızda hâlâ yüzünü toprağa sürüyor mu? Diye sormuştu.

- Evet, sürüyor, denilince, Ebu Cehil:

- Lâtve Uzzâ'ya andolsun ki ben onu böyle yaparken görürsem, ya onun boynuna basar çiğnerim, ya da yüzünü toprağa iyice sürerim, dedi.

Peygamberimiz bir sabah bir akşam Kâbeye gelir, namaz kılardı. Bazen gece yarısından sonra gelir, uzun uzun Kur'an okuyarak namaz kılardı. Çok geçmedi, yine geldi ve namaza durdu. Herkes Ebu Cehil'e bakıyordu. Kibirli kâfir kendisine yönelen bakışlardan mağrur bir şekilde kalktı ve

Peygamberimizin (sav) yanına vardı. Fakat kimsenin anlam veremediği hareketler yapmaya başladı. Korku ve dehşet içinde kalmış, sanki birilerinden elleriyle korunuyordu. Bu arada Peygamberimizi (sav) bırakıp arka arkaya geri dönüyordu. Dönüp geldiğinde olayı seyreden meclia arkadaşları şaşkınlıkla sordular:

- Sana ne oldu?

- Onunla benim arama ateşten bir hendek açıldı! Korkunç bir şeyler, birtakım kanatlar vardı! Dedi. Hala korkusundan titriyordu!

Peygamberimiz (sav) ise şöyle buyurmuştu:

- Eğer bana yaklaşmış olsaydı, melekler kendisinin uzuvlarını teker teker koparırlardı!²

Hiz. Abbas da bu husustaki bir müşahedesini şöyle anlatmıştır "Bir gün Mescid-i Haram'da idim. Oraya Ebu Cehil geldi:

- Andolsun ki secdede görürsem, Muhammed'in boynuna basacağım!' dedi. O sırada, Resûlullah (a.s.) geldi. Ebu Cehil'in söylediği sözü kendisine haber verdim. Son derecede kızdı ve Mescid-i Haram'a kapısından girmeyi beklemeyerek, hemen duvarından aşarak girdi. Kendi kendime: 'Bugün çok kötü ve uğursuz bir gündür!' dedim. Hemen izarımı toplayıp, ben de arkasından gittim. Resûlullah (sav) Alak sûresini başından sonuna kadar okudu ve secde etti. Ebu Cehil'e:

- Ey Ebu'l-Hakem! İşte, Muhammed secdede! Dediler.

Ebu Cehil:

- Siz benim gördüğümü görmüyor musunuz? Vallahi gök ufku gerilip

² Müslim, c. 4, s. 2154, Taberî, c. 30, s. 256, Ebu Nuaym, c. 1, s. 208, Beyhakî, c. 2, s. 189, Süheylî, Ravdu'l-ünûf, c. 3, s. 154, Ebu'l-Fidâ, c. 4, s. 529, Hâzin, c. 4, s. 394.

önümü kapattı! Dedi.³

Peygamberimizin (sav) Ebu Cehil'e, İraş'a Olan Borcunu Ödettirişi

İraş b. Amr diye anılan bir adam devesine binip Mekke'ye gelmiş, Ebu Cehil de ondan devesini satın almıştı. Fakat ona devesinin bedelini ödemeyi geciktirmiş, uzatmış durmuştu. Adamcağız, Kureyşlilerin toplandıkları yere vardığı sırada, Peygamberimiz (sav) Mescid-i Haram'ın bir köşesinde oturuyordu. İraş b. Amr:

- Ey Kureyş cemaati! Ben garib ve yolcu bir adamım. Ebu'l-Hakem Amr b. Hişam'daki hakkımı almak için, bana kim yardım eder? Diye sordu.

Orada oturan kâfirlerin aklına bir muziplik geldi. Biraz gülp eğlenelim diyerek Peygamberimizi (sav) gösterdiler ve dediler ki:

- Şu oturan adamı görüyor musun? Sen ona git! O, senin ondaki hakkını almakta sana yardım eder!

Adamcağız Peygamberimize (sav) doğru giderken gülmeye başladılar. Çünkü Ebu Cehil'in Peygamberimize (sav) olan düşmanlığını bile bile, sırf alay olsun, pantaza çıksın, biz de eğlenelim diye düşünmüşlerdi. Zavallı adam da bunu bilmediği için, saf saf iyi niyetle Peygamber Efendimiz (sav)'in başucuna kadar vardı ve ayakta dikilerek dedi ki:

- Ey Allah'ın kulu! Ebu'l-Hakem Amr b. Hişam, bana hakkımı ödememekte baskın çıktı. Ben garib ve yolcu bir adamım! Şu cemaatten, ondaki hakkımı almakta bana yardım edecek bir adam sormuştum. Onlar da bana seni gösterdiler. Ne olur, sen ondan benim hakkımı alıver! Allah seni rahmetiyle esirgesin!

Peygamberimiz (sav) işin iç yüzünü anlamıştı. Fakat hiçbir şey sezdirmedi. Adama dedi ki:

³ Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 2, s. 191, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 1 02, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 43, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 1, s. 463464. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/185-187.

- Peki, benimle gel!

Kalkıp adamla birlikte Ebu Cehil'in evine gitti. Kureyş cemaati Peygamberimizin (sav) adamla birlikte gittiğini görünce, olabilecek keyifle konuşacaklarını hesaplayarak birbirlerine dürtmeye başladılar. Birisine de görev verdiler:

- Onu takip et, bak bakalım ne yapacak, neler olacak? Dediler. Komik şeyler görmek beklentisi içinde sevinç ve heyecanla olabilecekleri bekliyorlardı. Peygamberimiz (sav) Ebu Cehil'in evine kadar gitti, kapısını çaldı. Ebu Cehil, içeriden:

- Kim o? diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Ben Muhammed'im! Hemen yanıma çık! Buyurdu.

Ebu Cehil merakla Peygamberimizin (sav) yanına çıktı. Fakat onu görünce görmez birden bire korku ve dehşetle yüzü sarardı, benzi soldu. Peygamberimiz (sav) gayet ciddi olarak ona:

- Ver şu adamın hakkını, dedi.

Ebu Cehil:

- Tamam Ya Muhammed! İçeri girip ücretini getireyim, dedi ve hemen içeri girdi. Hiç güçlük çıkarmadan adamcağızın hakkını getirip kendisine verdi. Peygamberimiz (sav) de oradan ayrılırken İraş'a:

- Artık işinin başına gidebilirsin, dedi.

Gözcü adam olan biteni hayretle izliyordu. Heyecanla bekleyen Kureyş cemaatinin yanlarına döndü. Herkes başında toplanarak keyifle sormaya başladılar:

- Haydi, anlat bakalım; ne gördün, neler oldu?

Adam gördüklerinin şaşkınlığını hala üstünden atamamıştı:

- Vallahi çok şaşılacak şeyler gördüm!

- Hadi durma, anlat hemen!

- Muhammed Ebu'l-Hakem'in kapısını çalar çalmaz, Ebu'l-Hakem hemen onun yanına çıktı. Onu görünce birden benzi sarardı soldu. Ebu'l-Hakem'e: 'Ver şu adamın hakkını!' dedi. Ebu'l-Hakem de kuzu kuzu: 'Olur!' dedi. Hemen içeri girdi. Hiç güçlük çıkarmadan, adamın hakkını getirip ödedi!

O esnada İraş da memnun bir vaziyette Kureyşlilerin meclislerine geldi. Millet daha şaşkınlığını atamadan ona yöneldi. Adamcağız gayet sevinçli olarak dedi ki:

- Size çok teşekkür ederim. Beni iyi bir adama yönlendirmişsiniz. Allah o zâtı hayırla mükâfatlandırın! Vallahi o benim hakkımı Ebu'l-Hakem'den alıverdi!

Kerkes hayretten küçük dilini yutmuş vaziyetteydi. Gülelim derken gülünecek hale düşmüşlerdi. Olan bitene bir anlam veremiyorlardı. Biraz eğlenelim derken, dehşet içinde kıvranıyorlardı! Çok geçmeden, bir hayreti daha yaşadılar. Zira oraya Ebu Cehil geliyordu. Mecliste bulunanlar bu sefer de ona yönelerek sordular:

- Ne oldu sana? Duyduklarımız doğru mu? Vallahi biz, şimdiye kadar senin yaptığın şeyin bir benzeri daha görmedik!

Ebu Cehil'in hala korkusu geçmemiş gibiydi:

- Vallahi o kapımı çalıp da seslenince, daha onun sesini duyar duymaz, içime büyük bir korku doldu! Kendisinin yanına çıktığım zaman, başının üzerinde, develerden öyle bir puğur gördüm ki, şimdiye kadar ben onun gibi büyük başlısını, boyunlusunu ve dişlisini hiç görmedim! Vallahi adamın hakkını ödemekten kaçınsaydım, muhakkak o puğur beni yiyip yutuverecekti! Hemen adamın hakkını verdim ve kurtuldum!

Orada bulunan cemaat hayretler içinde kaldılar ve akıllarını kaybetmişçesine şöyle diyerek kendilerini kandırmaya çalıştılar:

- Bu da onun sihirlere biridir!⁴

Peygamberimizle Alay Edenlerin Akıbetleri

Peygamberimiz (sav) bir gün Kureyş müşriklerinden Velid b. Mugîre, Ümeyye b. Halef ve Ebu Cehil Amr b. Hişam'a rastlamıştı. Bunlar; kaşlarını gözlerini oynatarak, Peygamberimiz (sav) ile alay ettiler. Başlarıyla Peygamberimize (sav) işaret ederek:

- Bu da, kendisinin peygamber olduğunu ve yanında Cebrail bulunduğunu sanıyor, dediler.

Onların bu tutum ve davranışları Peygamberimizin (sav) çok ağırına gitti. Bunun üzerine Yüce Allah, indirdiği âyetlerde mealen şöyle buyurdu:

“(Ey Resulüm) Andolsun, senden önce de birçok peygamber alaya alınmıştı da onlarla alay edenleri, alay ettikleri şey kuşatıp mahvetmişti. De ki: “Yeryüzünde gezin dolaşın da (Peygamberleri) yalanlayanların sonu nasıl olmuş bir görün.” (En’am, 10-11.)

Peygamberimiz (sav) karşılaştığı her türlü eza, cefa, istihza ve yalanlamaya katlanarak ve âhirette sevabını umarak, Yüce Allah'ın emriyle, kavmine öğüt vermeye devam etti. Peygamberimiz (sav) ile alay eden müşrik ulularından: Esved b. Muttalib, Esved b. Abdi Yağus, Velid b. Mugîre, Âsb. Vâil, Haris b. Tulaytıla kötülüklerini sürdürdükleri ve Peygamberimiz (sav) ile alaylarını çoğalttıkları zaman, Yüce Allah, Peygamberimize (sav) âyetler indirerek onu teselli etti.

Cebrail (sav) bir gün, gelip, Kâbe'de Peygamberimizin (sav) yanına dikilmişti. Kureyş müşriklerinin Peygamberimiz (sav) ile alay edenlerinden az önce adını saydıklarımız o sırada, Kâbe'yi tavaf ediyorlardı. Esved b. Abdi Yağus, Peygamberimizin (sav) yanına gelince, Cebrail (a.s.) sordu:

⁴ Bkz. İbn Hişam, 2/23; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/188-190.

- Sen bunu nasıl buldun?

Peygamberimiz (sav):

- Benim dayım olmakla beraber, Allah'ın kötü bir kuludur!

Cebrail (a.s.):

- Biz, senin için onun hakkından geliriz!

Ondan sonra, Peygamberimizin (sav) yanına, Âs b. Vâil geldi. Cebrail (a.s.):

- Bunu nasıl buldun?

- Bu da Allah'ın kötü bir kuludur!

- Biz, senin için onun hakkından geliriz!

Ondan sonra, Peygamberimizin (sav) yanına, sırayla adı sayılanlar geldiler. Cebrail (a.s.) hepsini sordu ve aldığı aynı cevap üzerine aynı sözünü tekrar etti. Bunların hepsi de, birer musibete uğrayarak, Bedir savaşından önce ölüp gittiler.⁵

Aklı başında ciddi ve olgun insanlar kimseyle alay etmezler. İslam ahlakının en önemli esaslarından birisi de kadın veya erkek olsun hiç kimsenin birbirleriyle alay etmemeleri, birbirlerini ayıplamamaları ve kötü lakap takmamalarıdır. Allah Teâlâ'nın bunları yasakladığını, bunları yapmanın yoldan çıkma anlamına gelen fâsıklık olduğunu biliyoruz.⁶ Oysa

⁵ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 51-52, Taberî, c. 14, s. 70-72, Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 1, s. 268, Beyhakî, D el â il ü'n-nübü we, c. 2, s. 316-318, K urtu bf, Tefsir, c. 10, s. 62, İ bn Seyyid, U yûnu 'l-eser, c. 1, s. 11 3, Zehebî, T ârfhu'l -i si âm, s. 224-225, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 105-106. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/182-185.

⁶ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُوا قَوْمٍ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءً مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

gurur ve kibirden kaynaklanan alay ve eğlenceye almak, tabiri caizse dalga geçmek, ahlaksız, ciddiyetsiz ve laubali kulların en büyük özelliklerinden birisidir. Evet, latifenin, şakanın bir yeri ve faydası vardır, fakat içinde alay, aşağılama, yalan ve iftira olmadan yapılmak şartıyla. “Latife latî gerek” sözü bunu ifade eder.

Kur’an-ı Kerîmde onların bu çirkin tutumlarını yeren ayetler vardır. Allah Teâlâ’nın her şeyi gördüğünü, bildiğini ifade ettiği kadar, Hz. Peygamberi (sav) esirgeyip koruyacağını, kâfirlerin akıbetlerinin çok kötü olacağını da bildiren bu ayetler, aynı zamanda Sevgili Peygamberimiz (sav) için birer tesellidir. İşte o ayetlere bazı örnekler:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۝

“Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi âdet edinen herkesin vay haline! O ki, mal toplamış ve onu sayıp durmuştur.” (Hümeze, 1-2).

Bedrettin Çetiner bu ayetlerin sebebi nüzulünde birkaç görüş ifade eder. Hepsi de konumuzla alakalıdır. İbnu'l-Münzirin İbn İshak'tan rivayetine göre Ümeyye ibn Halef, Hz. Peygamber (sa)’i gördüğünde onu diliyle çekiştirip yüzüne açıkça alay edermiş. Bunun üzerine Allah Teâlâ bu Süreyi indirmiş. el-Ahnes ibn Şerîk (veya Şüreyk) (İbn Abbâs, Süddî, Kelbî), el-As ibn Vâil es-Sehmî (Urve), el-Velîd ibnu'l-Muğîra (İbn Cüreyc ve Mukatil) ve Übeyy ibn Halef hakkında nazil olduğunu söyleyenler de vardır. Ancak bunlardan el-Ahnes ibn Şüreyk daha sonra müslüman ve müellefe-i kulûb'dan olmakla bu âyet-i kerimenin onun hakkında inmiş olmasını Alusi uzak görür.⁷

Ayetlere baktığımızda insanları gıybet edip inciten veya huzurlarında ayıplayan herkese kınama ve acı bir azap var olduğunu

“Ey müminler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da kadınları alaya almasınlar. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fâsıklık ne kötü bir isimdir! Kim de tevbe etmezse işte onlar zalimlerdir” (Hucurat 11).

⁷ Bedreddin Çetiner, Esbab-ı Nüzul, 2/969.

görürüz. Tefsirlerde “hümeze” kelimesi için “bir insanı arkasından çekiştiren, gıybet eden, “lümeze” için de yüzüne karşı kınayan, ayıplayandır, denilir. İbni Abbas ise: “Hümeze-lümeze, çok inciten ve çok ayıplayandır” demiştir. Hiç şüphesiz başta Peygamber Efendimiz (sav) olmak üzere insanları gıybet eden, ayıplayıp inciten herkese kınama, azap ve helak vardır. Peygamber (sav) buyurdular ki: "Allah'ın kullarında en şerhiler fısıltı ile dolaşanlar, dostların arasını açanlar ve suçsuzlara ayıp takanlardır."⁸

“Hemz” ve “lemzin”, yani insanlara üstünlük taslamanın, onları hor görmenin sebebi olarak mal ve uzun emel sahibi olma görülmektedir. Çünkü zenginlik, ucub ve kibir getirir. İhtiyaç olmadığı halde malın tekrar tekrar sayılması, psikolojik bir rahatlığa işaret eder. O kadar ki mal, sahibini aşırı gaflet ile malının onu dünyada ebedî bırakacağı zannına götürür.⁹

Ayette de görüldüğü gibi Kureyşin zengin ve eşraftan olanları Sevgili Peygamberimizi (sav) küçük görüyor, yetimliğini ve fakirliğini dillerine doluyor, peygamberliği ona çok görüyorlardı. Onlara göre –haşa- Allah Teâlâ'nın onu seçmesi yanlıştı. Mekke'de ve Taif'te risalete daha layık insanlar vardı! Şimdi bu havalı, gururlu ve kibirli insanların, bu duygularını en iyi yansıtan tavırlarının “istikbar”, yani büyüklük taslamak olduğu aşikârdır. İşte bunun bir ifadesidir alay ve aşağılama.

Musa Demirci bu alay ve aşağılama, sözlü sataşma, eziyet etmenin psikolojik kökenlerini “İstikbâr” kavramı ile açıklar¹⁰:

“İstikbâr, "kibr" kökünden türemiş bir kelimedir. İnsanın ululuk taslaması ve kendini başkalarından büyük görmesi demektir. Bu da, böyle bir vasfı taşıyan insanın kendinde bulunan bazı özelliklerin başkalarında bulunmadığına, dolayısıyla herkesin kendisine saygı duyup kendi görüş ve kanaatine uyması gerektiğine inanmasından kaynaklanmaktadır. Esasen böyle bir kanaat gerçeğe uygun olsa bile, hiçbir zaman insana "kibirlenme" hakkını

⁸ Kurtubi, 20/181.

⁹ Bkz. Vehbe Zuhayli, Tefsiru'l-Münir, Risale Yayınları: 15/628.

¹⁰ Doç. Dr. Muhsin Demirci, Kur'an'ın Temel Konuları, İfav Yayınları: 137-138.

vermez. Çünkü İslâm ahlâkına göre gerçek anlamda büyük ve ulu olan yalnız Allah'tır. Bu yüzden kulun kibirlenmesi ilk önce Allah'a karşı bir saygısızlıktır. Bir başka deyişle insanın kendini bu konumda görmesi, Allah'ın hakkına tecavüz etmek demektir. Kendini büyük görmenin en ileri derecesi de Allah'ı, mutlak varlık olarak kabule yanaşmamaktır¹¹.

Bilindiği gibi Allah'ın emrine karşı gelerek büyüklük taslamının (istikbârın) ilk temsilcisi İblis'tir. İblis, Hz. Âdem'e secde emrinden kibirlenip yüz çevirdiği¹² için Kur'ân'ın ifadesiyle "kâfirlerden olmuştur"¹³. Böylece onun ilâhî emre karşı gelişinin temelinde yatan istikbâr tavrı, insanlık tarihi boyunca vahye karşı çıkma ve Allah'a kulluğu ret konusunda İblis'in yolunda yürüyenlerin de değişmez bir özelliği olarak görülmektedir.

Bu özelliği câhiliyye dönemindeki putperest Araplar'da da görmek mümkündür. Bu yüzdendir ki, ilâhî tebliğe karşı olan söz konusu topluluktan söz ederken Kur'ân genellikle "istekbera" fiilini kullanmıştır¹⁴. Bu durum esasen inkârcı insanın en tipik bir vasfıdır. Dinsel anlamda kâfir de zaten, insanları küçük gören ve kendisiyle övünen kişi demektir¹⁵.

Asr Sûresinde de hakkı tavsiyeleşme emredilirken, sabrın da tavsiyeleşme emrine dâhil edilmesi çok manidardır. Çünkü hakkı tavsiye edenler diller ve ellerle eziyet göreceklidir. Bu "Hümeze suresi de, İslâm'ın çok zor şartların, aşılması âdeti gayr-i mümkün görünen ahlâkî çöküntülerin, zorbalıkların, haklara tecavüzlerin, mal ve mülkün, evlât ve aşiretin çokluğuyla böbürlenmelerin birbirini izlediği bir çağ ve ortamda ortaya çıktığı kalın çizgileriyle yansıtılmakta ve ilk fedakâr ve cefakâr mü'minlerin çok sıkıntı çektiklerine işaret edilmektedir. Böylece ilk müslümanların, kaba kuvvet ve ekonomik güçten başka bir kuvvet tanımayan ve her vesileyle rezîleti fazilete tercîh eden; insan haklarını çiğnemekten, kadınları esir

¹¹ İsfahânî, Müfredat, s. 697.

¹² A'râf: 7/12; İsrâ, 17/61; Sa'd, 38/76.

¹³ Bakara: 2/34.

¹⁴ Bkz. Nisa, 4/172-173; En'âm, 6/93; A'râf, 7/36,40,48; Nahl, 16/22-23; Furkân, 25/21.

¹⁵ İzutsu, Kur'ân'da Dini ve Ahlâkî Kavramlar, s. 193.

pazarlarında âdi bir mal gibi alıp satmaktan zevk duyan kavim ve kabilelerle uzun yıllar mücadele ettiği dolaylı şekilde anlatılmaktadır.

Müslümanları o çağda olduğu gibi hemen her çağda en çok rahatsız edenler, toplumun içindeki servet sahibi alaycı kendini beğenmiş kibirliлерdir. Buna Kur'an-ı Kerîmden bir örnekle yetinelim:

“Biz hangi ülkeye bir uyarıcı göndermişsek mutlaka oranın varlıklı ve şımarık kişileri: Biz, size gönderilmiş olan şeyi inkâr ediyoruz, demişlerdir. Ve dediler ki: Biz malca ve evlâtça daha çoğuz, biz azaba uğratılacak da değiliz. De ki: Rabbim, dilediğine bol rızık verir ve (dilediğinden) kısar; fakat insanların çoğu bilmezler. Sizi huzurumuza yaklaştıracak olan ne mallarınızdır ne de evlâtlarınız. İman edip iyi amelde bulunanlar müstesna; onlara yaptıklarının kat kat fazlası mükâfat vardır. Onlar (cennet) odalarında güven içindedirler.” (Sebe', 34- 37)

Nihayet günümüzde de Müslümanları en fazla rahatsız eden gruplardan birisi de, hümeze ve lümezeler olup mal toplayan ve topladığını saymakla meşgul olan kendini beğenmiş kibirli maddecilerdir. Bugün de toplumun bu eli uzun ve dili keskin şımarık “şişman kedilerinden” az çekmiyoruz. Cenâb-ı Hak, duygu ve düşüncesi bu istikamette çalışan ve müsait ortamı bulunca fitne ve fesat tohumlarını serpenleri tehdit ederken gerçek müminlerin bu fitnecilere karşı çok uyanık ve dikkatli bulunmalarını istemektedir. Şüphesiz 104. Hümeze sûresinin bu konuya ayrılması çok anlamlıdır. Zira Asrı Saadet'te başta Resûlüllah (sav) Efendimiz olmak üzere mü'minleri devamlı şekilde rahatsız eden bu karakersizlerdir. İçi dışı küfürle dolu bu fitneci ve bozgunculardır. Müslümanlar dış düşmanlardan ziyade içlerinde kümelenen bu fettan bozguncu maddecilerden çok çekmişlerdir. Günümüzde de durum çok farklı değildir.

Demek Deli Öyle mi?

Kur'an-ı Kerîmde yer yer Peygamber Efendimiz (sav) Müslümanlara yapılan sözlü sataşmalar ve eziyetler anlatılır. Bir yanı teselli olurken diğer yanı da tehdit olan bu ayetlere bir örnek verelim.

Kalem Suresi, Mekke’de nazil olmuş surelerdendir. İlk 16 ayeti doğrudan konumuzla alakalıdır:

“Nûn. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun ki (Resûlüm), sen -Rabbinin nimeti sayesinde- mecnun değilsin. Hiç şüphesiz senin için bitip tükenmeyen bir mükâfat vardır. Ve sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin. Hanginizde delilik olduğunu yakında sen de göreceksin, onlar da. Doğrusu Rabbin, kendi yolundan sapan kişiyi en iyi bilendir, hidayete erenleri de en iyi bilen O’dur. O halde, (hakikati) yalan sayanlara boyun eğme! Onlar isterler ki, sen yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransınlar. Resûlüm! Alabildiğine yemin eden, aşâğılık, daima kusur arayıp kınayan, durmadan lâf götürüp getiren, iyiliği hep engelleyen, mütecâviz, günaha dadanmış, kaba ve haşin, bütün bunlardan sonra bir de soysuzlukla damgalanmış kimselerden hiçbirine, mal ve oğulları vardır diye, sakın boyun eğme. Ona âyetlerimiz okunduğu zaman o, «Öncekilerin masalları!» der. Biz yakında onun burnuna damga vuracağız (kibirini kırıp rezil edeceğiz).”

Müşriklerin, ilk önceleri Hz. Peygamber’i mecnun, deli ve divâne diye nitelendirmesine cevap teşkil eden âyetlerde Resûl-i Ekrem’in Allah’ın nimeti ile peygamberlik mertebesine eriştiği belirtilmekte ve zaten her türlü olgunluk alâmetleri kendinde zâhir olan Hz. Peygamber’e karşı bu ithamda bulunan müşriklerin yalancılıkları yüzlerine vurulmaktadır. 9. Ayetteki psikolojik baskıyı görüyor musunuz? Müşrikler, Resûlüllah’tan tevhid mücadelesinde tavizkâr davranması yönündeki isteklerine işaret edilmekte, dedikleri olursa kendilerinin de taviz vermeye hazır oldukları vurgulanmaktadır. Önce bastırma, sonra gevşeterek tavize yönlendirme, şeytanca yapılan bildik bir siyasettir. “Ölümü göstererek sıtmaya razı etme” politikası, hak ve hukuka saygısı olmayan zorba ekâbirler için her zaman uygulanagelmektedir.

“Emin” Dediğinize “Yalancı” mı Diyorsunuz?

Peygamber Efendimizin soydaşlarının arasında geçirdiği peygamberliğin ilk yıllarını inceleyenler, soydaşlarının ona yönelttikleri "o bir delidir" suçlamaları karşısında akli başında her insan şöyle demez mi?

“Yuh be! Yazıklar olsun size! Bu kadar da olmaz yani! Yahu onun akli üstünlüğünü dile getiren bizzat siz değil misiniz? Daha peygamberlik verilmeden önce O'na güvenilir kişi anlamına gelen "**Muhammedü'l Emin**" lakabını takan siz değil misiniz?

Nitekim yine peygamberlikle görevlendirilmesinden yıllar önce Kâbe'deki Haceru'l Esved'in yerine konulması hususunda aralarında baş gösteren görüş ayrılıklarında O'nun hakemliğini kabul etmiş, verdiği kararı beğenerek uygulamış değil misiniz?

İlk defa açıktan davet ettiğinde o tepede size “Şu dağın arkasında bir düşman ordusu var desem bana inanır mısınız? Dediğinde ne cevap verdiğinizi ne çabuk unuttunuz?

Kendisine düşman olduğunuz şu zamanda bile en kıymetli eşyalarınız onun yanında emanet değil midir? Medine'ye hicret ettiği günde kıymetli eşyalarınızı alıp gitmemiş, Hz. Ali'yi yanındaki emanetleri sahiplerine geri vermekle görevlendirmişti. Artık bu kadar alçalarak büyük iftiralar etmenize pes doğrusu!”

Yıllar sonraydı. Bizans imparatoru Heraklius Peygamberimizle ilgili olarak henüz Müslüman olmayan Ebu Sufyan'a şöyle sormuştu:

- Peygamber olmadan önce onu yalancılıkla suçladığınız olmuş muydu?

Ebu Süfyan o zaman onun baş düşmanıydı. Arkasında hazır bulunan cemaatten utandı. “Dönüşte beni rezil ederler!” korkusuyla yalan söyleyemedi.

- Hayır, dedi.

Bunun üzerine Heraklius:

- İnsanlara yalan söylemeyen birisinin Allah adına yalan söylemesi mümkün değildir, demişti.

Müşrikler hiç utanmadan Hz. Peygamber'in (hâşâ) "**Öğretilmiş bir deli**"¹⁶, vahiylerin ise, "**Karmakarışık rüyalar, uydurma sözler, şiir**"¹⁷, "**Büyü**"¹⁸, "**Peygamber'in uydurduğu bir yalan ve başka bir zümrenin bu konuda kendisine yardım ettiği**"¹⁹, "**Başkasına yazdırıp da kendisine sabah akşam okunmakta olan masallar**"²⁰ olduğu şeklinde birbirinden farklı ve tutarsız iddialarda bulunuyorlardı. Az yukarıda ayetler ile örnek verdik, maalesef tarihin geçmiş dönemlerinde de peygamberler ve vahiy için benzer iddiada bulunanlar çıkmıştı. Hatta kendi zamanımızda da bazı mürtetlerden benzer çirkin iftiralar duyduk, okuduk. Ayette yalancılık ve sahtekârlığın böylesi inançsızlara yakışır bir davranış olduğu bildirilmiş, dolayısıyla asıl iftiracı ve yalancıların imandan nasipsiz kimseler olduğu ifade edilmiştir.²¹

İftiracı İtibar Cellatları

Neden böyle yalanlara tevessül ediyor, çirkin iftiralar yapıyorlardı?

Bunun sebebi gayet açıktır. Peygamber Efendimizi (sav) çok iyi tanıdıkları ve öyle olmadığını bildikleri halde, sırf insanların gözünde onu itibarsızlaştırmak, var olan değerini düşürmek için, onunla alay ediyor, aşağılıyor, "yalancı, sihirbaz, kâhin, meczup, sahtekâr" gibi küfür kokan iftiralardan kaçınmıyorlardı. Ömrünü aralarında geçirmiş, zamanında aklını ve ahlakını çok beğenmiş, bir tek yalanına rastlamadıkları bu yüce insanı, toplum nezdinde itibarsızlaştırmak ve sevgisini yok etmek için, ona bu ve benzer sözlerle iftira ediyorlardı. Hâlbuki öyle olmadığını çok iyi biliyorlardı. Bu sözlerin ters tepeceğini düşünemiyorlardı öfkelerinden! Ama işte o da oluyor, bu ters tepmeler kendilerini rezil ediyordu.

Özellikle de inan vahiyler hakkında ne diyeceklerini şaşırmışlardı. Onun muhteşemliğine bakıyor, "bu çarpıcı güzellikteki anlamlı sözleri o

¹⁶ Duhân 13.

¹⁷ Enbiyâ 5.

¹⁸ En'âm 7.

¹⁹ Furkân 4.

²⁰ Furkân 5

²¹ Bkz. Kur'an Yolu Tefsiri, 3/442.

söyleyemez” diyerek, şöyle bir iddiada bulunuyorlardı: “Ona bu sözleri birisi öğretiyor!”

Bu ona yalancı demenin daha usturuplusu değil miydi?

Karar Verin Hangisi?

Gerçi müşrikler bu konuda ihtilaf içindeydi. Bazıları Hz. Peygamber’in kendisine Allah tarafından vahiy edildiğini bildirdiği sözleri kendisinin uydurduğunu söylüyordu. Bu ise onlara göre Allah’a iftira etmek idi. Böyle suçluyorlardı onu. Bazıları da bu güzel sözleri o uyduramazdı. Bu sözleri ona başka bir insan öğretiyordu. Bu iftirayı sürdürenlere göre bu kişi, Ehl-i kitap’tan Bel’am isimli Mekkeli bir kılıç ustası idi. Veya Ya’iş ya da Cebr isimli bir hristiyan köle olduğu rivayetleri de vardı.

Karar verin, hangisi?

Doğrusu şudur ki, bu rivayetler iftiradır! Hadi diyelim bu değil, o zaman tahminlerinden öte bir değer taşımamaktadır. Öğrettiğini iddia ettikleri kişi, Hz. Peygamber'in zaman zaman yanına gidip oturduğu yabancı bir köle idi. Dini Hristiyandı. Üstelik Arapçayı da doğru dürüst konuşamayan birisiydi. Oysa bu muazzam dilin en güzel örneği olan Kur’an gibi bir edebiyat şaheserinin, insanlığın din ve dünyasına ışık tutacak değerinde bir hikmet kaynağının, böyle bir yabancı tarafından dikte edilmesinin imkânsızlığı bellidir. Bu iddianın ne kadar saçma bir iftira olduğu gün gibi ortadadır. Müşriklerin bu konudaki çelişkili iddiaları, gayet mantıklı bir delil ile Kur’ân-ı Kerim’de ortaya konup reddedilmiştir:

“Hiç kuşkusuz, ‘Kesin olarak bunları ona bir insan öğretiyor’ dediklerini biliyoruz. Oysa ona öğretiyor dedikleri kişinin dili yabancıdır, bunun dili ise açık seçik Arapça’dır. Allah’ın âyetlerine inanmayanlar yok mu, Allah onlara hidayet vermeyecek; onlar için elem verici bir azap vardır. Ancak Allah’ın âyetlerine inanmayanlar böyle bir yalanı uydurabilirler, asıl yalancılar onların kendileridir.” (Nahl, 103)

Bütün bu iftiralar karşısında nâzil olan vahiylerde, Kur'ân-ı Kerîm'in uydurulduğu iddialarına şiddetle karşı çıkmış; onun beşer sözü değil, bilakis insanların benzerini getiremedikleri ilâhî bir kelim olduğu ısrarla vurgulanmıştır.

Kur'an'ın İ'cazı

Diyelim ki davanızda doğrusunuz. Peki, Allah Teâlâ size meydan okuyor! Hatta “bir kişi değil, topunuz bir araya gelin de bir benzerini de siz söyleyin” diyor. Madem Hz. Muhammed bunu uydurabiliyor, hadi bir benzerini de siz getirin” diyor:

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْتُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

“Eğer kulumuza indirdiklerimizden herhangi bir şüpheye düşüyorsanız, haydi onun benzeri bir sûre getirin, eğer iddianızda doğru iseniz Allah'tan gayri şahitlerinizi (yardımcılarınızı) da çağırın. Bunu yapamazsanız -ki elbette yapamayacaksınız- yakıtı, insan ve taş olan cehennem ateşinden sakının. Çünkü o ateş kâfirler için hazırlanmıştır.” (Bakara, 23-24)

Bu ayetler Mekki'dir ama Kur'ân-ı Kerîm daha önce Mekke'de inen sûrelerinde de inkârcılara meydan okunmuştur; bu kitabın Allah'tan geldiğinde şüphesi olanların, onu Hz. Peygamber'in uydurduğu iddialarında samimi iseler benzerini yapıp getirmeleri istenmiştir. Bu cümleden olarak Kur'an'a benzer bir kitap (el-Kasas 28/49), onun sûrelerine benzer on sûre (Hûd 11/13), sûrelerine benzer bir sûre (Yûnus 10/38), onda bulunanlara benzer bir söz (Tûr 52/34) yapıp getirerek iddialarını ispat etmeleri istenmiştir.

Fakat inkârcı Araplar bütün arzularına ve teşebbüslerine rağmen bunu yapamamışlar, bir âyete benzer söz dahi söyleyememişlerdir. Böylece âciz oldukları, yapamayacakları ortaya çıkmış, “asla yapamayacaksınız” sözü de gerçekleşmiştir. Fakat imanı olmayanın hayâsı da olmuyor.

Yalanlarını sürdürmeye utanmıyorlar ki bu konuda Medine’de bile yeni ayetler geliyor.

Yeri gelmişken söyleyelim, Kur’ân-ı Kerîm’in bir sûresinin, hatta bir âyetinin bile benzerinin yapılamaması özelliğine i’câz denir. Kelimenin sözlük mânası “âciz, çaresiz bırakmak”tır. Mu’ciz “çaresiz bırakan”, mûcize ise “sıradan insanların yapamadığı, ancak peygamberlere Allah’ın lütfettiği, olağan üstü fiiller, etkiler ve haller” demektir. Kur’an mu’cizdir; çünkü meydan okuduğu halde kimse benzerini yapamamıştır. Kur’an mûcizedir; çünkü bu eşsiz kitap, son Peygamber’in risâletinin hak ve gerçek olduğunu ispat eden en kalıcı delil olmuştur.

Bu aziz kitabın mu’ciz ve mûcize oluşu hangi özelliklerinden gelmektedir? Hangi bakımlardan o bir mûcizedir? Bu sorunun cevabını vermek bu kitabın işi değildir. Bu konuda “i’câzü’l-Kur’ân” adı altında irili ufaklı çok sayıda kitap yazılmıştır. Burada bir fikir vermek üzere Kur’an’ın i’câzını ortaya koyan üç özelliğinden söz etmek mümkündür:

1. Söz Sanatı. Seçilen kelimeler ve dizilişi, grameri, uygulanan edebî sanatlar, kelimelere –dilin imkânları sonuna kadar kullanılarak– yüklenen mânalar.

2. Üslûp ve Şekil Özelliği. Kur’ân-ı Kerîm’den önce Araplar’da, sözlü edebiyatın iki şekli vardı: Şiir ve nesir. Nesir de hitabet ile kâhinlerin kafiyeli sözlerinden ibaretti. Kur’ân-ı Kerîm şiir olmadığı gibi Araplar’ın bildiği nesirden de farklıdır. O, öğüt ve tâlimattan ibaret bulunan iki amacını gerçekleştirmek üzere şeklin ve üslûbun en uygununu seçmiş, vermek istediğini en güzel ve etkili bir şekilde vermiştir.

3. Muhteva Özelliği. Kur’ân-ı Kerîm’in muhtevası iman, ibadet ve çeşitleri, hükümler ve ahlâk bilgisi temel olmak üzere eğitim, yaratılış ve oluş, gayb âlemi ve buradaki varlıklar, kısmen peygamberler ve kavimler tarihi, insan ve kâinatın yapısı, gelecekle ilgili bazı haber ve bilgilerden oluşmaktadır. Hz. Peygamber’in çevresi ve yetişme şartları bellidir. O’nun ve çevresindekilerin bu bilgilere sahip olmadıkları, bu bilgilerin bir kısmına o çağda yaşayan başkalarının da sahip bulunmadıkları

bilinmektedir. Peygamberliğinden önce okuma yazma bilmeyen (ümmî) bir zatın ağzından çıkan, hepsinin de doğru olduğu ya o anda yahut zamanı gelince anlaşılacak ve bundan sonra da anlaşılacak olan, yakın çevredeki dinlerin ve bu dinlere ait kitapların yanlışlarını düzelterken, tahrifleri açıklığa kavuşturan bu muhteva (Kur'ân-ı Kerîm'in içeriği) olağan üstüdür, mûcizedir, ancak doğru bilginin kaynağı olan Allah'tan gelmiş olabilir, başka bir ihtimal yoktur veya mâkul değildir.²²

İşte bu iftiracı müşrikler, eğer güçleri yetiyorsa, ona benzer bir kitap ortaya koymaya davet edilmişlerdir; ancak bunu yerine getiremeyecekleri de ifade edilerek kendilerine meydan okunmuştur.²³ Kur'ân-ı Kerîm'de ayrıca onun kâhin ve mecnun olmadığı²⁴ da kesin bir şekilde ifade edilmiştir.

Kur'an-ı Kerîm karşısında o kadar aciz kalmışlardı ki, onu insanlara duyurmamak için çareler arıyorlardı. Güya buldukları bir çare de şuydu: Resûlullah Kur'an okuyarak açıklamasını konuşmaya başladığında, kimse O'nun sesini duymasın diye gürültü yapıyor, ıslık çalıyor, alkış tufanı koparmaya çalışıyorlardı. Kâfirlerin bir taktiği de buydu.

Bu neyin ifadesidir?

Gayet açık, onlar Kur'an'ın etkili bir kelâm olduğunu, onu tebliğ eden kimsenin de yüce bir şahsiyete ve etkileyici bir hitabet yeteneğine sahip bulunduğunu, dolayısıyla dinleyenlerin mutlak surette onun tesiri altına gireceğini biliyorlardı. Bunu Önlemek için Hz. Muhammed'in söylediklerini dinlememek ve başkalarının da dinlemesine engel olmak için karar almışlardı. Bu yüzden Rasûlullah okumaya veya konuşmaya başladığı zaman gürültü çıkarıyorlar ve anlamsız seslerle O'nun mesajını örtmeye çalışıyorlardı. Bu sayede Allah'ın gönderdiği yüce Peygamber'in hak davetini önlemeyi umuyorlardı. Şu ayetler bunu anlatır:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ

²² Bkz. Kur'an Yolu Tefsiri Cilt: 1/87-89.

²³ Bkz. Yûnus 38-39; Hûd 13; İsrâ 88.

²⁴ Bkz. Tûr 29; Nûn 2.

“ İnkârcılar dediler ki: "Bu Kur'an'a kulak vermeyin, okunurken gürültü yapın, belki bastırırsınız." (Fussilet, 26)

Ya şu olaya ne demeli? Ne kadar komik olduklarının farkında değillerse, asıl deli divane olanlar onların ta kendileridir:

Ne Diyeceklerini Şaşırdılar

Hacc mevsimi geldiği sırada Kureyş kabilesinden bir grup, kavmin yaşlılarından Velid b. Muğire'nin evinde toplandılar. Velid onlara hitaben şöyle dedi:

- Ey Kureyş cemaati! Hac mevsimi gelip çattı. Araplardan birçok heyet gelecek. Adamınızın haberi oralara ulaşmıştır. Ne yapacağız? Bir esas üzerinde anlaşalım, birbirimizi yalancı çıkarmayalım, söyleyeceklerimizi kararlaştıralım.

Müşrikler ayrı ayrı görüş beyan ederek; Hz. Muhammed için "kâhin, deli, şair veya sihirbaz diyelim" dediler. Velid bu yakıştırmaları beğenmeyerek:

- Hayır! Allah'a yemin ederim ki, O kâhin, deli, şair veya sihirbaz değildir. Biz bunları çok gördük. Fakat Onda ne kehânet mırıldanması, ne de sesi vardır. Onda ne deliliğin sıkıntısı, ne de vesvesesi vardır. Onun sözü şiir değildir. Sihirbazları ve onların sihirlere de gördük. Onun ne üfürmesi, ne düğüm çalması vardır, dedi. Bunun üzerine:

- Ey Ebû Abdi's Şems, sen ne diyorsun? Diye sordular. O da:

- En çıkar yol, en yakışan O'na sihirbaz, büyücü demektir. Kişiyi babasından, kardeşinden, eşinden ayıran bir sihir getirmiştir, diyelim.

Buna karar verip dağıldılar. Hac mevsiminde gelen hacıların şehre giriş yollarında oturup iftiralarnı dile getirdiler. O'ndan sakınmalarını tavsiye ettiler. Buna devam ettiler. Böylece daha önce “ters tepti” dediğimiz olay gerçekleşti. Yani kendi elleriyle herkese onu duyurdular, kendi aleyhlerine olarak onu bilmeyenlere de tanıtarak başlarına sıkıntı açtılar. Çünkü ilgi

uyandırarak insanların merakını tahrik etmiş, bir nevi motive ederek ona gidip dinlemelerini sağlamışlardı. Hatta bazıları “Bizim aklımız yok mu? Dinler ve değerlendiririz. İyi mi kötü mü biz karar veremez miyiz?” diyerek özellikle gidip bulmuş ve dinlemişlerdir.

Ters Tepen Çabalar

Saldırı ve işkencelerin yanında Mekke müşrikleri İslâm'ın yayılmasına engel olmak için tüm güçleriyle çalışıyorlar ve çeşitli metotlar takip ediyorlardı. Meselâ, az önce anlattığımız toplanıp aldıkları karar gereği Kureyş kabileleri, hac yapmak amacıyla dışarıdan Mekke'ye gelenlerin Hz. Peygamber'le konuşup görüşmelerine engel olmak için aralarında Mekke'nin yollarını taksim etmişlerdi. Bazı tarihçilerin verdiği bilgilere göre çeşitli kabilelere mensup on yedi kişiden oluşan bir ekip kurmuşlardı. Bunlar yolları tutarak ziyaretçileri karşılarlar, Hz. Peygamber'i soranlara “O mecnundur, şâirdir, sihirbazdır” gibi kötüleyici sözler söyleyerek hacıların kendisiyle konuşmasına engel olmaya çalışırlardı. Ancak bütün bu engellemeler, müşrikler için bir fayda sağlamamış ve tersine İslâm'ın lehine gelişmelere vesile olmuştur. Zira müşriklerin tüm çabalarına rağmen iyice merakları artan ziyaretçilerden Hz. Peygamber'le görüşüp İslâm'a girenler oluyordu.

Bunlardan Dımâd b. Sa'lebe'nin İslâm'ı kabul edişi son derece ilgi çekicidir. Ezd-i Şenûe kabilesinin başkanı olan Dımâd, umre maksadıyla Mekke'ye gelmişti. Kureyş müşriklerinin Hz. Muhammed (sav)'in aklını kaybettiğini söylediklerini duyunca, onu tedavi etmeyi düşündü. Hz. Peygamber'e gelerek, şayet isterse kendisini iyileştirebileceğini söyledi. Bu teklif üzerine Hz. Peygamber şu ifadelerle ona cevap vermeye başladı:

- Şüphesiz ki hamd Allah'a mahsustur. O'na hamdeder, O'ndan yardım isteriz. Allah kime hidayet verirse, onu şaşırtacak yoktur. Kimi şaşırtırsa, onu da hidayete erdirecek yoktur. Ben, Allah'tan başka ilah bulunmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik ederim. Bundan sonra....

Hız. Peygamber henüz cevabını tamamlamadan, Dımâd, heyecanla onun sözünü keserek, söylediklerini üç defa tekrarlattı. Daha sonra da duyduğu bu sözler hakkında şu değerlendirmeyi yaptı:

- Bu sözün bir benzerini hiç duymadım; kâhinlerin, sihirbazların, şairlerin sözlerini işittim, ama bunun gibisini işitmedim. Bu sözler coşkun denizleri bile coşturur.

Dımâd, ardından hemen kelime-i şehadet getirdi ve müslüman oldu. Hız. Peygamber'e kendisi ve kabilesi adına bîat etti.

Yine Devs kabilesinin ileri gelenlerinden şair Tufeyl b. Amr Mekke'ye gelir. Müşrikler hemen yanına gelerek, Hız. Muhammed (sav)'in davetinden ve kötülüğünden(!) bahsederler. Onun aleyhine konuşurlar ve durumun ciddi boyutlara ulaştığını söylerler. Kendi başlarına gelenin Tufeyl'in ve kabilesinin başına gelmesinden korktuklarını dile getirir, üstü örtülü tehdit ederler. Bunun için onunla konuşmamasını ve sözlerini dinlememesini isterler. Bu husus üzerinde o kadar fazla dururlar ki, Tufeyl b. Amr, Hız. Peygamber'den bir şey dinlememeye, onunla konuşmamaya kesin karar verir. Hatta istemeyerek de olsa onun bazı sözlerinin kulağına gitmemesi için, Harem-i Şerife giderken kulaklarına pamuk tıkar ve bu şekilde Kâbe'nin yanına varır.

Tam bu sırada orada namaz kılan Hız. Peygamber'in yanına yaklaşır. Bu arada onun okuduklarından bir söz işitir. Kendi kendine, kendisinin akıllı bir şair olduğunu, güzeli çirkinden ayırt edebildiğini, şayet Hız. Muhammed (s.a.s.)'in tebliğ ettiği şey güzelse kabul edebileceğini, çirkinse reddedeceğini düşünür. Namazını bitirip evine giden Peygamber'i takip eder ve başından geçenleri ona anlatır. Hız. Peygamber (sav) de kendisine İslâm'ı anlatır, biraz Kur'an okur. Kur'an'ın üslûbunun güzelliği ve dinlediği hususların muhtevası Tufeyl'in hoşuna gider. İslâmiyet'i kabul ederek yurduna döner; ailesinin ve kabilesinden bazı kimselerin müslüman olmasını sağlar.

Bir Saygısızlık

Übey b. Halef, kâfirlikte arkadaşları olan Âs b. Vâil, Ebû Cehil ve Velid b. Mugîre gibi kişilerin bulunduğu bir toplulukta, “Muhammed Allah’ın ölüleri dirilteceğini söylüyor, bunu onunla tartışacağım!” dedikten sonra çürümüş bir kemik alıp Resûlullah’a gitti. Elindeki çürümüş kemikleri ufalayarak Rasûlullah’ın yüzüne doğru ağzıyla üfledi ve:

- Ey Muhammed! Çürüdükten sonra şu kemiği Allah’ın yeniden dirilteceğini mi söylüyorsun? Dedi.

Rasûlullah (sav) bu terbiyesize:

- Evet, öyledir. Ben böyle dedim. Allah bu kemiği de, seni de bu duruma geldikten sonra diriltecek, sonra da Cehennem ateşine atacaktır, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ, Ubey hakkında Yasin sûresinin şu âyetlerini indirdi:

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ
وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ
قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

“ İnsan kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmez mi? Oysa bak, şimdi o, açıktan açığa bize karşı duran biri olmuştur. Kendi yaratılışını unutup bize örnek getirmeye kalkışıyor ve "Şu çürümüş kemiklere kim can verecekmiş?" diyor. De ki: "Onları ilk başta yaratmış olan diriltecek. O yaratmanın her türlüünü bilir." (Yasin, 78-80).

Eziyet Ve İşkenceler Başlıyor

Bir gün Kureyş eşrafı Kâbe'nin Hicr diye anılan yerinde toplanarak Peygamberimizi (sav) konuşmaya başladılar ve birbirlerini tahrik ettiler:

“Bizim, bu adamın içinde sabrettiğimiz kadar, hiçbir şeye sabrettiğimizi görmedik! O, akıllarımızı akılsızlık saydı. Baba ve atalarımıza dil uzattı. Dinimizi yerd. Topluluğumuzu bölüp dağıttı. İlahlarımıza hakaret etti. Biz onun yapmış olduğu bu kadar ağır şeylere hep katlandık durduk. Daha ne

zamana kadar!”.

Onlar böyle konuştukları sırada Peygamberimiz (sav) geldi. Her zamanki gibi Hacerü'l-Esved'i istilam ettikten sonra, Kâbe'yi tavaf etmeye başladı. İster istemez yanlarından geçiyordu. O esnada laf atmalar başladı.

Peygamberimiz (sav)in kızdığı, yüzünden belliydi ama cevap vermeden Kâbe'yi tavafa devam etti. İkinci şavtta / dönüşte (Bir tavaf yedi şavttır.) yanlarından geçtiği sırada, onlar yine aynı şekilde laf attılar. Peygamberimiz (sav) yine cevap vermedi. Üçüncü şavta geçişinde, onlar yine laf attılar. Bunun üzerine Peygamberimiz (sav) durdu ve:

- Ey Kureyş cemaati, işitiyor musunuz? Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, hakkınızda helak haberi aldım, dedi.

“Helak” sözünü duyanlar, sanki onu hemen yaşayacaklarmış gibi dona kaldılar. Başlarını önlerine eğip, kımıldamadan durdular. Hatta bundan önce Peygamberimiz (sav)e karşı onların en şiddetli davranan Ebu Cehil bile, bulabildiği en güzel, en yumuşak ve nazik sözlerle:

- Ey Kasım'ın babası! Haydi var git, yoluna devam et! Vallahi sen cahil bir kişi değilsin, uyma bunlara! Dedi. Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav) onların yanından ayrıldı.

Ertesi günü, Kureyş müşrikleri yine Hicr'de toplandılar. Sanki birbirlerini kışkırtıyorl, "onun size yaptıklarını ve hakkında size anlatılanları anıp duruyorsunuz. Fakat o karşınıza dikilerek hoşlanmadığınız şeyleri size tekrarladığı zaman kendisini serbest bırakıyorsunuz!" diyorlardı.

Onların böyle konuştukları sırada Peygamberimiz (sav) çıkageldi. Az önceki kışkırtmaya kapılanlar hemen oldukları yerden sıçrayıp Peygamberimiz (sav)in çevresi sardılar. Putları ve dinleri hakkındaki sözlerini anarak, Peygamberimize (sav) :

- Şöyle şöyle söyleyen sen misin? Dediler.

Peygamberimiz (sav) cevap verdi:

- Evet! Bunları söyleyen benim!

Bunu der demez içlerinden birisi Peygamberimiz (sav)in yakasına yapıştı. Hz. Ebu Bekir hemen kalkıp Peygamberimiz (sav)in önünde durdu. Çok yufka yürekli bir insandı. Manzara ona çok dokunmuştu. Ağlayarak dedi ki:

- Yazıklar olsun size! “Siz bir adamı ‘Rabbim Allah’tır’ diyor diye öldürecek misiniz?”²⁵

Onun bu halinden etkilenen müşrikler, Hz. Ebu Bekir’i sık ve uzun saçlarından ve sakalından çekerek hakaret edip yaraladılar. Fakat Peygamberimizden de ayrıldılar.

²⁵ Hz. Ebu Bakir’in bu sözü Mü’min suresi 28. Ayetten alınmadır. Bu sözlerle Peygamber Efendimiz (sav)’i savunması onun Kur’an bilgisini gösterir. Olayı kısaca hatırlayalım: Hz. Musa ve Harun (as) Firavun’un sarayında onu Allah Teâla’ya iman ve kulluğa davet ederler. Karşılıklı sözle sonunda Firavun onların öldürülmesini emreder. İşte o zaman ayette anlatılan olay olur: “Firavun ailesinden olup imanını gizleyen bir mümin kişi şöyle dedi: "Adamı, ‘Rabbim Allah’tır’ dediği için öldürecek misiniz? Oysa o size rabbinizden âyetler getirmiştir. Eğer yalancı biriye yalanı kendi zararınadır; ama eğer doğru söylüyorsa size bildirip uyardığı şeyin bir kısmı başınıza gelecektir. Hiç kuşku yok ki Allah, aşırılığa sapmış, yalancı kimseyi doğru yola ulaştırmaz.

(29) Ey benim kavmim! Bugün ülkede hâkimiyeti elinde bulunduran bir toplum olarak hükümranlık sizindir. Ama eğer Allah’ın cezası başımıza gelirse O’na karşı bize kim yardım edebilir?" Firavun ise, "Ben sadece kendi bilip gördüğümü size gösteriyorum ve sizi yalnızca doğru yola yönlendiriyorum" dedi." (Mü’min, 28-29) Firavun’un ailesinden olduğu bildirilen bu mümin kişinin, Firavun’un amcasının oğlu, Kıptî asıllı biri olduğu rivayet edilir (Zemahşerî, 3/ 368; Râzî, 27/ 58; Kur’an Yolu Tefsiri, 4/ 556-558.).

İleride göreceğiz, Ukbe b. Ebû Muayt kâfiri, Kâbe’de bulunan Hz. Peygamber’e saldırarak sarığı ile boğazını sıkar. Herkes bunu görür ama korkusundan yerinden kalkamaz. Çünkü yardıma gidenler için de kılıçlar çekilmiştir. Vaziyetin vehametini gören Hz. Ebû Bekir, saldırganı ellerinden yakalayarak Resûllah’ı kurtarmış; daha sonra burada kendisinden bahsedilen mümin kişinin sözlerini nakleden âyetin, “Adamı, ‘Rabbim Allah’tır’ dediği için öldürecek misiniz? Oysa o size rabbinizden âyetler getirmiştir” meâlindeki bölümünü aynen tekrarlamıştır (Buhârî, “Tefsîr”, 40/1; Müsned, II, 204). Hz. Ali’nin, bir gün kürsüden bu olayı ağlayarak anlatmış ve demiştir ki: “Allah’a yemin ederim ki Ebû Bekir’in davranışı Firavun ailesinden olan mümin kişinininkinden daha da önemlidir. Çünkü o kişi imanını saklamıştı, oysa Ebû Bekir inandığını açıkça ifade etmiş, malını ve canını bu yola adamıştı. Sizin en kahramanınız odur”. (Bezzâr, III, 15). Bkz. Kur’an Yolu Tefsiri, 4/ 556-558.

FİİLÎ İŞKENCELER

Bir Hulâsa

Buraya kadar yazdığımız mevzuyu şöyle bir hülâsa edersek diyebiliriz ki Peygamber Efendimiz kavmini açıkça İslam'a çağırdığı, yüce Allah'ın kendisine emrettiği şekilde dini olduğu gibi anlatmaya başladığı ilk sıralarda, kavmi ona fazla bir tepki göstermedi, etrafından uzaklaşmadı. Belki ilgisiz kaldılar. Ancak din yayıldıkça endişeleri arttı. Artık kınamaya veya alay ederek aşağılamaya başladılar. Kaş göz işareti ile ya da dil çıkararak ona güldüler. Ne zaman ki Peygamberimiz onların putlarını gündeme getirip de onlara yapılan ibadetlerden dolayı kavmini kınamaya başlayınca dozu giderek artan bir tepki göstermeye başladılar. Böyle bir şeyi kabullenemeyeceklerini söyleyerek O'na karşı çıktılar. Giderek düşmanca bir tutum içine girdiler. Müşriklerin bu tutumu karşısında Peygamber Efendimizin (sav) amcası Ebu Talip onu koruyucu kanatları altına alarak savundu. Buyruğu altındaki Hâşimîler de inanmasalar bile kabile taassubu yüzünden her zaman onun arkasında durdular. Peygamber Efendimiz de hiçbir şeye aldırmadan Allah'ın emrettiği şekilde O'nun dinini yaymaya devam etti.

Hz. Peygamber ile Müslümanlara olan düşmanlık giderek Kureyş'i sertleştiriyor, kendilerini iyice rahatsız eden yeni dine ve müntesiplerine artık açıkça şiddete başvurmaya başlıyorlardı. Önce ayak takımlarını Peygamber'e karşı kıskırttılar. Kureyş'in bu düşmanlığı, sözlü hakarettten fiili işkenceye, yani dayak ve hapsedmeye kadar gitti. Bu işkenceler öldürmeye kadar varan boyutlara ulaştı. En fazla baskıya maruz kalanlar, köleler ve himaye edecek kimseleri olmayan Müslümanlardı. Müşrikler, önceleri hür ve itibarlı kimseleri pek fazla rahatsız edemedikleri için hınçlarını zavallı köle ve câriyelerden alıyorlardı. Bununla beraber Ebu Bekir, Osman, Talha, Zübeyir gibi kavmin

eşrafına bile işkence yapmaya başlamışlardı. Bunları ashaba yapılan işkenceler başlığı altında göreceğiz.

Şimdi bizzat Peygamberimize yapılan işkencelerden bazılarını yazalım²⁶ ve soralım: “Acaba Haşimi sülalesinin korumasına rağmen ona bunlar yapılırsa, zayıf ve köle Müslümanlara kim bilir neler yapılmıştır?”

Daha önce O’nu nasıl yalanladıklarını, sözlü alay, aşağılamada bulduklarını gördük. Hatta şair, sâhir, kehânet ve delilikle itham ederek iftira ile eziyet ettilerini de az önce işledik. Bütün bunlara rağmen Allah’ın Rasûlü, Cenab-ı Hakk’ın emrini gizlemeksizin davetini sürdürdü. Hz. Peygamberin söylediği sözlerin doğru olduğunu ve sorulan soruları, hatta kimsenin bilemeyeceği gaybe dair soruları bilip cevaplandırıldığını, nübüvvetinin hak olduğunu anlayınca, maalesef yine de imân etmediler. Başta haset, haksız reKâbet, ataları taklit, ekonomik korkular olmak üzere birçok sebepler onu tasdik etmelerine mâni oldu. Böylece açıkça Allah’ın emrine âsî oldular. Hakka tecavüz edip küfür üzerinde manasız bir ısrarı sürdürdüler. Artık şiddet bilfiil eziyet ve işkenceye dönüşüyordu.

İşkencecilerin Elebaşları

İslâmiyet Mekke’de yayılmaya başlayınca, müşriklerin ulu kişileri kızdılar ve Peygamberimiz (sav)e karşı azgınlığa başladılar. Önce onu amcası Ebu Talip’e şikâyet ettiler ve vazgeçirmesini söylediler. Fakat Ebu Talip yeğenini çok sever ve canı pahasına korurdu. Haşimi sülalesi içinde elbette Müslüman olanlar da vardı. Ama onlardan Müslüman olmayanlar bile akrabalık taassubu ile gayrete gelerek Ebu Talip’in riyasetinde Peygamber Efendimizi (sav) koruyorlardı. Sırf kavmiyetçilik taassubu ile reislerini dinler, davasına inanmasalar bile Peygamberimize sahip çıkarlardı. Bunun tek bir istisnası vardı. O da Peygamberimizin öz amcası Ebu Leheb b. Abdulmuttalib idi. Hem de haddini çok aşyordu. Bu cehennem kütüğü, Peygamber Efendimizin (sav) ve Müslümanların azılı bir düşmanı kesilmişti.

Eşraftan Utbe b. Rebia, Şeybe b. Rebia, Ebu Süfyan b. Harb, Ebu'l-

²⁶ Bu bölümde anlatılan olaylar genellikle M. Asım Köksal, Yusuf Kandehlevî ve Komisyonun hazırladığı Siret Ansiklopedisinden (3/90 vd.) alınmıştır.

Bahterî b. Hişam, Esved b. Muttalib, Ebu Cehil Amr b. Hişam, Velid b. Mugîre, Nübeyh b. Haccac, Münebbih b. Haccac, Âs b. Vâil gibi birtakım kişiler, Ebu Talib'e Peygamberimizi şikâyet etmeye başladılar. Bu olay birkaç kez tekerrür etmiştir. Ebu Talip kavmin ekâbirlerinin sık sık şikâyete gelmelerini güzellikle geçiştiriyordu. Kureyşliler de birden bire Ebu Talip ve Haşimileri yok sayamazlardı. Onları yok saymak, çok büyük kabile savaşlarına sebep olabilirdi. Bunu kimse göze alamazdı.

Bu isimleri sayılanlarla beraber bir o kadar, belki daha fazla lider tipli insanlar, geçmişte saydığımız sebepler yüzünden Peygamber Efendimizin (sav) ve davasının düşmanlığını sürdürdüler. Bunların isimlerini toplu halde yazmaya gerek duymuyoruz. Zira yeri geldikçe zikredileceklerdir. Fakat bunlar arasında özellikle Ebu Cehil diye bilinen Amr b. Hişam, Peygamber Efendimizin (sav) kapı komşusu Ukbe b. Ebi Muayt düşmanlıkta aleni olarak çok ileri gidiyorlardı.

Bu arada muhalif olan ama düşmanlık yerine nispeten ılımlı davrananlar da vardı. Mesela Utbe b. Rebia, Şeybe b. Rebia, Ebu Süfyan b. Harb, Mut'im b. Adiyy, Ebu'l Bahterî Âs b. Hişam bunlardan sayılırdı. Peygamberimize (sav) düşman olmakla birlikte, öteki müşrikler kadar ileri gitmezlerdi. Nitekim Ebu Süfyan b. Harb, Amr b. Âs ve Hakem b. Ebi'l-Âs bunun bereketini ileride Müslüman olarak görmüşlerdir.

Müşriklerin Ebu Talib'e Başvurmaları

Peygamberimiz (sav)in amcası Ebu Talib, zengin olmamasına rağmen, Kureyşlilerin seyyidi, ulu kişisi ve hatırı sayılır şerefli idi. Kendisinin sözü dinlenir, emirlerine karşı gelinmekten çekinilirdi. Daha önce anlatıldığı gibi Ebu Talip, babası Abdulmuttalib'in vasiyeti üzerine Peygamberimizi (sav) sekiz yaşında iken yanına almıştı. O'nu kendi çocuklarından ziyade üzerine titreyerek büyütmüş ve yirmi beş yaşında iken Hz. Hatice ile evlendirmek suretiyle, ona karşı babalık ve hâmilik vazifesini gereği gibi yerine getirmişti. Sevgili Peygamberimiz (sav) Yüce Allah'ın buyruğunu yerine getirmek için akrabalarından yardım istediği zaman Abdulmuttalib oğulları arasında yalnız o, Peygamberimize (sav) "Etrafını kuşatıp seni korumaktan bir an geri durmayacağım!" diyerek, İslâm dâvasında kendisini destekleyeceğine söz

vermişti.

Müşrikler, “insanları atalarının dininden ayırmak ve putlarını yermek” gibi güya suçlarından (!) ötürü Peygamberi Efendimizi (sav) Ebu Talib'e şikâyet ettiklerini, fakat onun tatlılıkla onları savmaya çalıştığını az önce söylemiştik. Gerçekten de Ebu Talip, önceleri bu şikâyetlere pek aldırmaz etmemişti. Hep yeğenin yanına duruyor ve onu koruyordu. Kureyş müşrikleri buna fena halde bozulup öfkeleniyorlardı. Bu öfkeyle kalkıp sık sık ona gittiler ve bildik şikâyetlerinin ciddiye alınmadığını görünce açıkça tehdit ettiler:

- Ey Ebu Talib! Kardeşinin oğlu bizim ilahlarımıza dil uzattı. Dinimizi yerdı. Akıllarımızı, ahmaklık ve akılsızlık saydı. Baba ve atalarımızın dalâlet ve sapkınlık içinde ölüp gitmiş cehennemlikler olduklarını iddia etti. İş sana düşüyor. Şimdi sen ya onu bizimle uğraşmaktan alıkoyarsın, ya da aramızdan çekilir, bizi onunla baş başa bırakırsın! Zaten, sen de ona karşısın; bizim gibi, muhalifsin! Sen aradan çekilirsən biz onun hakkından geliriz!

Ebu Talip bu tehditlere rağmen yine onları güzellikle karşıladı. Güler yüzü, tatlı ve yumuşak sözleriyle avutup başından savdı. Fakat meselenin ciddiyetini de görmüyor değildi. Acaba bu işin sonu nereye kadar varacaktı!

Ebu Talip Peygamberimizi (sav) koruyordu ama Peygamberimiz (sav) de aldığı emir gereği vazifesini açıkça yerine getirmeye, gece gündüz, gizli açık demeden, halkı bazen teke tek, bazen toplu halde tevhit akidesine davete devam ediyordu. Kureyşin artan tepkisi kendisini bu vazifeyi yapmaktan alıkoyamadı. Onu kimse yolundan döndüremedi, vazifesini yapmaktan engelleyemedi. Artık o (sav) gerek şehir ve badiyede, gerekse hac mevsiminde halkın toplu buldukları Mina, Müzdelife ve Arafat gibi yerlerde durmadan dolaşarak rastladığı herkesi, hür köle, zayıf kavi, zengin fakir ayırt etmeden, Allah'ın birliğine ve dinine inanmaya davet ve teşvik ediyordu.

İş iyice kızıştı. Peygamberimiz (sav) müşriklerin tapmakta oldukları putlarını yermeye devam ediyor, putlara taparak küfür ve dalâlet üzerinde ölüp gitmiş olan atalarının da helak olmuş olarak Cehenneme atıldıklarını açıklıyordu. Kureyş müşrikleri Peygamberimize (sav) surat astılar. Söylediklerini ret ve inkâr ettiler. Karşı koymak ve düşmanlık beslemek

hususunda bir araya gelerek birleştiler ve sözleştiler. Fakat birden bire daha çok ileri gidemediler. Zira Peygamberimizin (sav) amcası Ebu Talib'in, her ne kadar kendi dinlerine bağlılıkta devam etse de, Peygamberimiz (sav) üzerindeki koruyucu ve kollayıcı oluşu, onların Peygamberimizin (sav) üzerine yürümelerini engellemekteydi. Çünkü onun aralarındaki hak edilmiş saygınlığı gerçekten takdire Şayan idi.²⁷

Hal böyle olunca Mekke ikiye bölünmüş, ciddi bir kampaşma yaşanır olmuştu. Bir yanda yeni dine inanmış nurlu Müslümanlar, diğer yanda da atalarının anlamsız dinini kr krne taklit eden düşüncesiz bağnazlar vardı. Yukarıda genişçe anlattığımız gibi burada insana değer verdiren inancı ve davranışları idi. Soy ve spu, aşiret ve kabilesi değildi. Yani kan değil, imandı. Müslümanlar arasında din ayrı olduktan sonra kan bağı bir işe yaramıyordu. O olsa tebliğde, dine davet ve irşatta basit bir vesile idi, bir yaklaşım sebebi idi.

Kulak Hırsızları

Bir gece Ebu Süfyan, Ebu Cehil ve Ahnes b. Şerik, birbirlerine duyurmadan, Peygamberimiz (sav)in geceleyin evinde namaz kılariken okuduğu Kur'ân-ı Kerim'i dinlemek için gidip, her biri bir yere sindiler. Hibirisinin diğerlerinden haberi yoktu. Bunlar, Peygamberimiz (sav)in okuduğu Kur'ân-ı Kerim'i dinleyerek gecelediler. Çünkü muhalefet etmelerine rağmen onu içlerinden beğeniyor ve dinlemekten hoşlanıyorlardı. Başkalarına yasakladıkları için, "ayıp olmasın" diyerek bu işi gizli yapıyorlardı. Şafak atarken kimse görmesin diye yerlerinden ayrılıp dağıldılar. Fakat yolda birleştiler. İşin gizlenecek yanı kalmamıştı. Birbirlerini kınayarak karar verdiler:

- Bir daha böyle yapmayalım. Eğer bizi kıt akıllılarımızdan birisi görse kalbine Şüphe düşer.

İkinci gece olunca, onlardan her biri, "nasıl olsa söz verdiler, onlar gelmez, gideyim de rahat rahat Kur'an dinleyeyim" diyerek aynı yere varıp sindiler. Peygamberimiz (sav)in okuduğunu dinleyerek gecelediler. Tan yeri ağarınca, yerlerinden ayrılıp dağıldılar ama ister istemez aynı yere giden yolları

²⁷ M. Asım Köksal, İşlam Tarihi, 1/283-285.

yine keşişti. Yine birbirlerini kınayarak yeniden kuvvetli sözler verdiler ve ayrıldılar. Fakat üçüncü gece de aynı şeyler olunca birbirlerine:

- Bir daha buraya dönmeyeceğimize and içmedikçe buradan ayrılmayalım! Dediler. Andlaştıktan sonra, dağıldılar.

Ahnes b. Şerik, erkenden Ebu Süfyan'ın evine vardı ve:

- Ey Hanzale'nin babası! Muhammed'den dinlemiş olduğun şey hakkındaki görüşünü bana bildir! Dedi. Ebu Süfyan:

- Ey Sa'lebe'nin babası! Vallahi ben ondan mânâsını bildiğim ve anlatılmak istenileni anladığım şeyler işittim, dedi. Ahnes b. Şerik:

- Ben de öyle, dedi.

Ebu Süfyan'ın yanından ayrılıp Ebu Cehil'in evine vardı. Ona da:

- Ey Hakem'in babası! Muhammed'den işitmiş olduğun şey hakkındaki görüşün nedir? Diye sordu.

Ebu Cehil:

- Ondan ne işitmişim ki? Biz ve Abdi Menaf oğulları, şan ve şeref hususunda şimdiye kadar hep çekiştik durduk. Onlar halka yemek yedirdiler, biz de yemek yedirdik. Onlar arabuluculuk ederek diyet yüklendiler, biz de arabuluculuk ederek diyet yüklendik. Onlar halka bağışta bulundular, biz de bağışta bulunduk. Onlarla, kulak kulağa giden iki yarış atı durumuna gelince onlar: 'İşte, bizden kendisine gökten vahiy gelen bir peygamber de var!' dediler. Biz bunun dengini nereden getireceğiz? Vallahi biz hiçbir zaman ona inanmayız ve onu tasdik etmeyiz!" dedi.

Bunun üzerine Ahnes Ebu Cehil'i kendi haline bırakıp gitti. Bu düşmanlığın akıl ve mantıkla bir ilgisi olmadığı gibi, temelinde din davası da yoktu.

İrkçılığın Ahmaklığı

Kureyş müşrikleri birbirlerini Peygamberimiz (sav)in ahabına işkence yapmaya kışkırttıkları zaman, her kabile kendi aralarında bulunan Müslümanlara işkence etmeye ve onları dinlerinden döndürmek için zorlamaya başladılar. Muhammet Hamidullah, 174 numaralı notunda bu ilginç meseleyi şöyle dile getirir: “Tarihçiler, Resulullah (sav) ve bağılılarına karşı eziyet ve sıkıntı verenlerin başında yer alan Mekkelilerin uzun listelerini çıkarmışlardır. Bütün büyük ailelerin bu listelerde yer aldığı göze çarpar. Bizim özellikle dikkatimizi çeken şey, eziyet ve işkence uygulamasında başı çeken kimselerin, çoğunlukla bu Müslümanların kardeş, yeğen, hatta kimi kez oğul şeklinde en yakın akrabaları olmalarıdır.”

O zamanki kabile taassup ve ırkçılığı şöyle bir mantıksızlığı dayatıyordu: “Başkası bizim kabilemizden bir ferde bir fenalık yapamaz. Yoksa hesap sorarız. Varsa bir suç, onu cezalandırmak bize düşer!” işte bu yüzden her Müslümana önce akrabaları eziyet ve işkence yapıyordu. Ahmaklığın bu kadarına da pes doğrusu!

Ebu Talip Kureyş müşriklerinin yaptıklarını görünce, akıllı bir davranışla Hâşim ve Muttalib oğullarını toplayıp, onları, kendisinin yaptığı gibi Peygamberimizi (sav) korumaya davet etti. Bu iki kabile Ebu Talib'in teklifini hemen kabul ettiler ve onunla birlikte oldular. Aralarında bir tek kişi bu daveti kabul etmedi: Ebu Leheb!

Kötü Komşular

Peygamberimiz (sav)in evi, iki kötü komşusu Ebu Leheb ile Ukbe b. Ebi Muayt'ın evleri arasında idi. Bunlar, maalesef hayvan işkembesini ve sair pislikleri getirip Peygamberimiz (sav)in kapısının önüne atarlardı. Peygamberimiz (sav) bu iki komşusunun yaptıklarına üzüldü ve pislikleri kapısının önünden yayı ile ileriye doğru iterken:

- Ey Abdi Menaf oğulları! Bu ne biçim komşuluk? Diye sitem ederdi.

Ebu Leheb bir gün getirdiği pisliği Peygamberimiz (sav)in kapısının önüne dökmek isterken küçük kardeşi Hz. Hamza gördü. Aslan gibi pisliği onun

elinden alıp başına döktü! Ebu Leheb pislikleri başından yere silkerken, Hz. Hamza'ya:

- Ahmak! Diyerek hakaret etti.

Asıl ahmak kimdir, onu Allah Teâlâ “Tebbet” suresinde açıkça ilan etmişti! Ebu Leheb yaptığı bu kötülükle de kalmaz, kendi evinden ve komşusu Adiyy b. Hamrau's-Sakafî'nin evinden, Peygamberimize (sav) taş atar dururdu. Koca adamın çocuk kadar olsun aklı mı yoktu, yoksa kalbindeki kin ve nefreti var olanı da alıp götürmüş müydü?

Karısı da Düşmanı

Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil, Ebu Süfyan'ın kızkardeşidir. Haliyle Muaviye b. Ebi Süfyan'ın da halası olur. O da kocası ve abisi gibi Peygamberimizin (sav) düşmanıdır. Kin ve küfründe inat ederek kocasına yardımcı olurdu. Her gece dışarı çıkar, dikenleri, dikenli ağaç dallarını pıtrakları toplayıp büyük bir demet yapar, boynuna bağlar, geceleyin ayağına batsın, yaralar açsın da canını yaksın diye Peygamberimiz (sav)'in geçeceği yollara saçardı. Peygamberimiz (sav) ise, onlara kum yığına basar gibi basar, geçerdi. Ayrıca Resûlullah'a düşmanlık hususunda kocası Ebû Leheb'i tahrik eder ve ona yardımcı olurdu. Tebbet sûresi İslâm davetinin açıktan yapılmaya başlandığı risâletin dördüncü yılında Ebû Leheb ile Ümmü Cemil hakkında nâzil olmuştur. Yüce Allah, Ebu Leheb ve karısı Ümmü Cemil hakkında ne diyordu bir daha hatırlayalım mı?

"Yuh olsun iki eline Ebu Leheb'in, kendisine de yuh olsun! Oldu da! Ona ne malı yarar verdi, ne de kazandı! O da, boğazında kısıvrak bükülmüş bir urgan bulunduğu halde odun hammalı karısı da, yaslanacak bir alevli ateşe!" (Tebbet Suresi)

Bu sure inince bunlar alay konusu olmuşlardı. Hele karısını gören gizli açık “hammaletel hatap” diyordu. Kadınların gerdanında altın, gümüş, inciden kolyeler olur, bunun gerdanlığı bir kendir idi! Böyle soylu ve gururlu bir kadın bunları duyar da çıldırmaz mıydı?

Haklarında Tebbet sûresinin indiğini ve alay edildiğini işitince bu kadın,

Peygamberimiz (sav)in Hz. Ebu Bekir ile birlikte Kâbe Mescidinde oturduğu sırada bir öfke ile yanlarına vardı. Elinde bir taş bulunuyordu. Hz. Ebu Bekir onu görünce dedi ki:

- Yâ Rasûlallah, bu hışımla sana doğru gelen kadın Ümmü Cemil'dir. Eziyet edici bir kadındır. Onun seni görmesinden korkuyorum! Keşke bu kadın sana bir zarar verip üzmeden kalkıp gitmiş olsaydın, ya da bir köşeye çekilseydin!

Peygamberimiz (sav) ona, **“Kur’an okuduğun zaman seninle âhirete inanmayanlar arasına görünmeyen bir perde çekeriz”** âyetini okudu (el-İsrâ 17/45) ve buyurdu ki:

- O beni göremez.

Gerçekten de Ümmü Cemil Peygamberimizi (sav) göremedi! Yüce Allah gözüne perde çekerek habibini ona göstermedi. Ancak Hz. Ebu Bekir'i görebildi. Gelip, onun başına dikildi ve ona:

- Ey Ebu Bekir! Arkadaşın nerede? Diye sordu.

- Sen benim yanımda hiç kimse görmüyor musun? Dedi.

- Benimle alay etme! Ben senin yanında kimseyi göremiyorum.

- Peki, niye soruyorsun, ne yapacaksın onu?

- Bana haber verildi ki arkadaşın beni hicvetmiş. Vallahi onu bulsaydım, şu taşı ağzına vuracaktım O şairse, vallahi ben de şair bir kadımdır. Kocam da şairdir. İşte, ben de onu şiirimle hicvediyorum:

Biz o yerilmişe isyan ediyoruz.

Onun peygamberlik işinden yüz çeviriyoruz.

Onun dininden hiç hoşlanmıyoruz.

- Hayır, arkadaşım şair değildir. O şiir söylemez. Şu Beyt'in Rabbine andolsun ki, o seni hicvetmiş değildir.

- Muhakkak ki, sen benim katımda doğru sözlüsündür. Kureyşliler iyi bilir ki, ben onların ulu kişilerinin kızıyım!

Böyle söylerek çekip gitti. Hz. Ebu Bekir:

- Yâ Rasûlallah, O seni görmedi mi? diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Beni göremedi! Allah onun gözünü alıp beni göremez hale getirdi, buyurdu.

Diğer bir rivayete göre Ümmü Cemîl, Tebbet sûresinin nüzûlünden sonra Resûl-i Ekrem'e kendisini niçin hicvettiğini sorunca, "Seni ben değil Allah hicvetti" cevabını almış, bunun üzerine, "Sen beni odun taşırken yahut boynumda bükülmüş bir iple hiç gördün mü?" demiştir. Bu hadiseden sonra bir müddet vahiy gelmediği, Ümmü Cemîl'in Hz. Peygamber'e "Rabbin seni terketti, herhalde sana darılmış olmalı" dediği, Duhâ sûresinin ilk âyetlerinin bu olayın ardından nâzil olduğu nakledilir.

Aile Boyu Düşmanlar

Risâlet öncesi dönemde Resûlullah'ın kızları Hz. Ümmü Külsûm Ebu Leheb'in oğlu Uteybe'ye, Hz. Rukayye de Ebu Leheb'in diğer oğlu Utbe'ye nişanlanmıştı. Henüz evlenmemişlerdi. Tebbet sûresi nazil olunca, Ebu Leheb'in kansı Ümmü Cemil oğullarına:

- Rukayye ve Ümmü Külsûm dinden çıkmışlardır. Onları boşayın, ayrılın onlardan! Dedi.

Ebu Leheb de oğullarına:

- Muhammed'in kızını boşamazsanız, başım başınıza haram olsun, diyerek yemin etti.

Bunun üzerine, Uteybe amcaoğlu olan Peygamberimiz (sav)in yanına gelerek:

- Ben senin dinini tanımıyorum. Kızından da ayrıldım. Artık ne sen beni sev, ne de ben seni severim. Ne sen bana gel, ne de ben sana gelirim, dedi ve Peygamberimiz (sav)in çekip gömleğini yırttı!

Peygamberimiz (sav) Uteybe'nin yapmış olduğu çılgınlığa karşı beddua etti:

- Dilerim ki, Allah köpeklerinden bir köpeği senin üzerine salsın!

Aleyhinde de "Allah'ım! Köpeklerinden bir köpeği onun üzerine sal!" diyerek beddua etti.

Uteybe o sırada Ebu Leheb'in de satmak üzere elbise yüklediği kervanla ticaret maksadıyla Şam tarafına gitmek üzereydi. Fakat bedduadan kendisi de, babası da çok korkuyorlardı. Hatta Ebu Leheb:

- Muhammed'in oğlum aleyhindeki duasından korkuyorum, diyerek bunu dillendirmişti.

Ama Uteybe iş icabı yine de ticaret kafilesiyle yola çıktı. Zerka (Havran) diye anılan bir yerde geceleyin konakladılar. O gece bir arslan gelip çevrelerinde dolaşmaya başladı. Uteybe korkuyla haykırdı:

- Vay anam! Vallahi, Muhammed'in dediği gibi, bu beni yiyecek! Benim katilim İbn Ebi Kebşe'dir. Kendisi Mekke'de, ben Şam'da olsam da!

Arslan o gece çevrelerinde dolaştıktan sonra dönüp gitti! Arkadaşları:

- Korkma yahu! Ateş yakarız ve seni ortamıza alır, öyle uyuruz. O arslan sana bir şey yapamaz, dediler ve gerçekten de Uteybeyi ortalarına alıp uyudular.

Gece yarısı o arslan geri geldi. Kimseye zarar vermeden aralarından geçti. Yavaş yavaş ve koklaya koklaya Uteybe'nin yanına kadar vardı, başını yakalayıp öyle bir ısırıldı ki sübhanallah anında işini bitirdi!

Uteybe can çekişirken:

- Ben size 'Muhammed insanların en doğru sözlüsüdür' demedim mi? diyerek ölüp gitti.²⁸

Adamın ister istemez “öyleyse niye ona inanmadın?” diye sorası geliyor! Hem de damadı olmuşken!

Oğlunun arslan tarafından öldürüldüğünü işitince, Ebu Leheb de:

- Ben size 'Muhammed'in oğlum hakkındaki duasından korkuyorum dememiş miydim? Demiştir.

Fakat düşmanlık öylesine aklını bürümüştür ki, iman edip kurtulmak aklına gelmemiştir.

Kötü Komşu

Ukbe b. Ebi Muayt da kapı komşusu olduğu halde Peygamberimiz (sav)e düşmanlıkta ve işkence yapmakta müşriklerin en aşırılarındandı. Peygamberimiz (sav) ona:

- Ey Eban'ın babası! Senden gördüğümüz şeyleri sen daha azaltmayacak mısın? Diye sorduğu zaman, Ukbe:

- Hayır! Sen getirdiğin dini bırakıncaya kadar azaltmayacağım, dedi. Peygamberimiz (sav):

- Vallahi sen ya bu davranışlarından vazgeçersen, ya da başına ansızın bir belâ gelip çatar, buyurdu.

Ukbe b. Ebi Muayt bir gün bir zembile doldurduğu insan pisliğini Peygamberimizin (sav) kapısının önüne dökmek isterken, Peygamberimiz (sav)in halası Ervâ Hatunun oğlu Tuleyb b. Umeyr gördü. Hemen zembilini elinden alarak Ukbe'nin başından aşağı döktü! Ukbe Tuleyb'i tuttu ve çeke çeke annesi Ervâ Hatunun yanına götürdü:

- Oğlunun Muhammed yüzünden bana şu yaptığını görmüyor musun?

²⁸ Bkz. Gülgün Uyar, DİA, 42/315-316.

Dedi. Ervâ Hatun:

- Sen ne bekliyordun ki? Muhammed onun dayısının oğludur. Mallarımız ve canlarımız onun uğruna feda olsun! Eline sağlık, çok iyi etmiş! Dedi.

Cehennemden Gelen Ses

Ukbe b. Ebî Muayt, Bir gün kapı komşusu Peygamber Efendimizi (sav) evinde vereceği ziyafete davet etmişti. Peygamber Efendimiz de nazlanmış:

- Şehadet kelimesini söylemeden yemeğini yemem, demişti.

Bunun üzerine Ukbe de reddedilmekten hayâ ederek kelime-i şehadeti getirmiş, Müslüman olmuştu. Bu adam Ebu Cehil ve benzeri azılı kâfirlerin dostuydu. Bunlardan birisi, çoğunlukla Übey b. Halef için denir, onu görünce tavır koymuş; yüzünü çevirip selamını almamıştı. Ukbe sebebini sorunca:

- Sen sapıttın, din değiştirip sabîi oldun! Demişti.

Ukbe de:

- Yok yahu! Evimde yemeğimi yemekten kaçındı, onun için utandım da şehadet getiriverdim.

- Hayır, inanmam!

- Peki, seni nasıl inandırırım?

- Şimdi o mescide namaz kılmaya gelir. İşte o zaman sen ona varıp da ense köküne bir sille atıp yüzüne tükürmezsen, ne sana inanırım, ne de seni severim.

- Peki öyleyse, bak nasıl yapıyorum!

Ve o terbiyesiz kâfir, Kâbe'ye gelip namaza duran Peygamber Efendimizin tam da secdede iken başına gelmiş ve dediği o kötü fiillleri işlemişti. O zaman Peygamber (s.a.v):

- Mekke dışında sana rastlarsam mutlaka başına binerim, buyurmuştu.

Bedir günü esir edildiği zaman Hz. Ali'ye emir verip boynunu vurdurdu. Ubey de Uhud'daki savaşta aldığı yaradan Mekke'ye vardığında öldü. İşte böylece Ukbe'ye “zikir” geldiği halde Ubey şeytanlık ederek onu sapıtmıştı. İşte bu olaylar üzere4rine şu ayetler nazil oldu:

وَيَوْمَ يَعْزُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا

يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا

“O gün, (dünyada iken) haktan sapmış kişi ellerini ısırarak şöyle diyecek: "Keşke peygamberle birlikte aynı yolda olsaydım! Eyvah! Keşke falancayı kendime dost edinmeseydim! Meğer bana uyarıcı mesaj geldikten sonra, o dost bildiğim kişi bu mesajdan beni saptırmış!" İşte şeytan insanı (böyle) çaresizlik içinde yapayalnız bırakır.” (Furkan, 27-29)

Yedi Kişiyi Beddua

Abdullah b. Mes'ud der ki: Bir gün Peygamber Efendimiz (sav) Beytullah'ın yanında durup namaz kılıyordu. Kureyşlilerin eziyette ileri giden ekâbirlerinden Ebu Cehil b. Hişam, Şeybe b. Rebia, Utbe b. Rebia, Ukbe b. Ebi Muayt, Ümeyye b. Halef ve daha başka iki kişiden oluşan yedi kişilik bir topluluk, Hicr'de, Peygamber (sav)'in çevresinde oturuyorlardı. Bir gün önce bir dişi deve boğazlanmıştı. Onun dölyatağı ve işkembesinin pisliği yakın bir yerde bulunuyordu. Peygamberimiz (sav) secdeye gitti. Secdesini uzatırdı. Ebu Cehil sordu:

- Görmüyor musunuz şu müraiyi? Hanginiz gidip filan oğullarının boğazlanan devesinin işkembesini içindeki tersiyle kanlı kanlı getirir ve secdeye vardığı zaman Muhammed'in sırtına koyar?

Oradakilerin en azgın ve ahmağı olan Ukbe b. Ebi Muayt bir aferin almak için hemen sıçradı:

- Ben yaparım!

Hemen kalkıp gitti.²⁹ O pislikleri alıp getirdi. Peygamber (sav)'in secdeye gitmesini bekledi. Secdeye vardığı zaman da onları Peygamber (sav)'in iki omuzunun arasına koydu. Kâfirler hep beraber kahkaha atarak gülmeye başladılar. Katıla katıla gülmekten, yere yıkılmamak için birbirlerinin üzerine eğilip dayandılar!

Mübarek Peygamberimiz (sav) ise ağırlıktan başını secdeden kaldırıp doğrulamıyordu. Bazı Müslümanlar bu çirkin manzarayı görseler de kâfirlerin kötülüğünden korkarak bir şey yapamıyor, sadece acı içinde öylece bakıyorlardı. Konuşmaya bile güçleri yetmiyordu. Çünkü koruyacak güçlü bir kavim ve kabileleri yoktu. Onlardan birisi olarak olayı bize anlatan Abdullah b. Mes'ud der ki: “Ne olurdu o zaman koruyacak bir gücüm ve arkamda bir koruyucum olaydı da, Resûlullah (sav)'in sırtından onları hemen kaldırıp ataydım!”³⁰

Nihayet birisi gidip Fâtıma'ya haber verdi. Fâtıma o zaman küçük bir kızdı. Koşarak geldi, Resûlullah (sav)'in üzerinden işkembeyi alıp attı. Bunu yapanlara lanet ederek beddua etti. Çok ağır sözler söyledi. Fakat onlar küçük bir kız olan Fâtıma'ya hiçbir karşılık vermediler.

Peygamberimiz (sav) Efendimiz namazını bitirdiği zaman yönü Kâbe'ye dönük olarak yüksek sesle beddua etti: Onların arasında özellikle Ebu Cehil, Ümeyye b. Halef, Utbe b. Rebia, Şeybe b. Rebia, Ukbe b. Ebi Muayt vardı. Bu yedi kişiyi isim isim sayarak üç kere şöyle beddua etti:

“Ey Allah'ım! Kureyş'i Sana havale ediyorum. Ey Allah'ım, Ebu Cehl Amrb. Hişam'ı Sana havale ediyorum! Ey Allah'ım, Utbe b. Rebiayı Sana havale ediyorum! Ey Allah'ım! Şeybe b. Rebiayı Sana havale ediyorum! Ey Allah'ım! Ukbe b. Ebi Muayt'ı Sana havale ediyorum! Ey Allah'ım! Ümeyye b. Halefi Sana havale ediyorum! Ey Allah'ım ah! Velid b. Utbe'yi Sana havale

²⁹ Belâzurî, Ensâbu'l-eşrâf, c. 1, s. 125, Nesai, Sünen, c. 1, s. 162, Ebu Nuaym, c. 1, s. 267, Beyhakî, c. 2, s. 279, Heysemi ,c. 6, s. 18.

³⁰ Müslim, Sahih,c. 3, s. 1418, Beyhakî,Delâilü'n-nübüvve.c. 2,s. 279, Zehebî, Târihu'l-İslâm, s. 217, Heysemî, Mecmau'i-levâid, c. 6, s. 18, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 1, s. 469.

ediyorum! Ey Allah'ım! Umâre b. Velid'i Sana havale ediyorum!"³¹

Bu bedduaları işiten kâfirlerin gülüşmeleri birden bıçak gibi kesildi ve donup kaldılar. Hz. Peygamber (sav)'in onların aleyhlerinde dua etmesi çok ağırlarına gitti. Çünkü kendileri de, bu Kâbe'de yapılacak duanın muhakkak kabul olunacağı inancında idiler. Bunun için Peygamber (sav)'in aleyhlerindeki duasından korktular.

Bunları anlatan Abdullah b. Mes'ud diyor ki: "Muhammed'e (sav) Kitabı indiren,³² Muhammed (sav)'i hak dinle Peygamber gönderen,³³ canım Kudret Elinde bulunan³⁴ Allah'a yemin ederim ki:³⁵ Resûlullah'ın adlarını saymış olduğu³⁶ bu kişilerin hemen hepsinin³⁷ Bedir Günü öldürüldüklerini,³⁸ yerlere serildiklerini³⁹ ve kuyuya atıldıklarını gördüm.⁴⁰ Çok sıcak bir gündü. Güneş onları değiştirmiş, kokutmuş idi.⁴¹ Sonra onlar çukura, o Bedir kuyusuna

³¹ Zamanımızda bazı Müslümanlar sık sık "Peygamberimiz kimseye beddua etmedi, lanet etmedi. O âlemlere rahmet için gönderildi. Siz de kâfirlere, zalimlere, millete eziyet ve işkence eden kimselere beddua edemezsiniz. Lanet edemezsiniz. Müslümanlıkta bu yoktur" gibi saçma sapan sözler söylüyorlar. Bu kâfirler karşısında düşülen aşağılık kompleksinden başka bir şey değildir. Evet, o âlemlere rahmet için gönderilmiştir. Durup dururken de beddua etmemiştir. Fakat yeri geldiğinde hem beddua ve lanet etmiş, hem de kılıç tutup mızrak savurmuş, Allah için savaşmıştır. Öyleyse bizler de ifrat ve tefrit gibi aşırılıklardan kaçınarak mutedil, dengeli tavrımızı korumalıyız. Davet ederken yumuşak dil, kavga ve savaş anında da sert ve iradelerini yıkıcı acımasız bir dil kullanmalıyız. Elbette yeri gelince zalimlere beddua da edilir, lanet de. Unutmamak gerekir ki Müslümanlar birbirlerine karşı alçakgönüllü ve merhametli, kâfirlere karşı da yerine göre izzetli ve şiddetlidirler. Allah Teâla onları bu huylarıyla seviyor ve örnek gösteriyor. (Bkz. Maide, 54; Fetih, 29.)

³² Nesai, Sünen, c. 1.S.162.

³³ Müslim, c. 3, s. 1419, Beyhakî, c. 2, s. 280.

³⁴ Buhârî, Sahih, c.1, s. 65.

³⁵ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 2, s. 23, Ahmed b. Hanbel, c. 1, s. 397.

³⁶ Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 280.

³⁷ Ahmed b. Hanbel, c. 1, s. 417, Buhârî, c. 1, s. 65, Diyarbekrî, c. 1, s. 293.

³⁸ Ahmed b. Hanbel, c. 1, s. 417, Müslim, c. 3, s. 1419, Diyarbekrî, c. 1, s. 293.

³⁹ İbn Sa'd, c. 2, s. 23, Ahmed b. Hanbel, c. 1, s. 397, Buhârî, c. 1, s. 132, Müslim, c. 3, s. 1419, Nesai, c. 1, s. 162, Ebu'l-Ferec İbn Cevif, el-Vefâ, c. 1, s. 191, Zehebî, s. 216, Kastalâni, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 62, Halebî, c. 1, s. 470.

⁴⁰ Müslim, Sahih, c. 3, s. 1419, Beyhakî, Delâil, c. 2, s. 280.

⁴¹ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 2, s. 23, Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 1, s. 397, Müslim, Sahih, c. 3, s. 1 420, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 280.

sürüklenip⁴² atıldılar!"⁴³

Bundan sonra Resûlullah (sav) Mescid-i Haram'dan çıktı. Yolda Ebu'l-Bahterî'ye rastladı Ebu'l-Bahterî'nin elinde bir asa vardı. Ona dayanıyordu. Peygamber (sav)'i görünce onun hali ve benzi hiç boşuna gitmedi. Kendisini tutup sordu:

- Gel anlat, sana ne oldu?

- Bırak beni gideyim!

- Sen bana ya halini bildireceksin, ya da Allah bilir ki seni bırakmayacağım! Muhakkak senin başına bir şeyler gelmiş.

Peygamber (sav) Ebu'l-Bahterî'nin söyletmedikçe kendisini bırakmayacağını anlayınca dedi ki:

- Ebu Cehil benim üzerime pislik atılmasını emretti, diyerek olan biteni haber verdi. Bunun üzerine, Ebu'l-Bahterî:

- Haydi, gel benimle birlikte Mescid'e! dedi. Peygamber (sav) gelmek istemeyince, Ebu'l-Bahterî tutup onu zorla Mescid'e götürdü. Mescid'e girince, Ebu Cehil'e yönelerek sordu:

- Ey Hakem'in babası! Muhammed'in üzerine pislik atılmasını sen mi emrettin?

- Evet!

Ebu'l-Bahterî elindeki sopayı kaldırıp Ebu Cehil'in başına vurdu! Orada bulunan adamlar; Ebu Cehil'in mensup bulunduğu Mahzum oğullarıyla, Ebu'l-Bahterî'nin mensup bulunduğu Esed b. Abduluzzâ oğulları, yerlerinden sıçrayıp birbirlerinin üzerine atıldılar. Ebu Cehil:

⁴² Ahmed b. Hanbel, c. 1, s. 417, puhârî, Sahih, c. 1, s. 132, Müslim, c. 3, s. 1419. Ebu'l-Ferec İbn Cevif, el-Vefâ, c.1 ,s.191,Zehebî, Târihu'l-İslâm, s. 217, Kastalani, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1 , s. 62, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 1, s. 470.

⁴³ Ahmed b. Hanbel, c. 1, s. 393, Müslim, c. 3, s. 1419.

- Yazıklar olsun sizlere! Sizin şu davranışınız kimin işine yaramış oluyor? Muhammed ancak aranızda düşmanlık sokup kendisinin ve ashabının kurtulmasını istiyor, geri çekilin! diyerek bağırdı.

İki Amansız Düşman

Abdullah b. Amr b. Âs'ın bizzat görüp anlattığına göre; bir gün Peygamberimiz (sav) Kâbe'nin Hicr mevkiinde namaz kılarken, Ukbe b. Ebi Muayt gelmiş, Peygamber (sav)'i boğmak için ridasını boynuna dolayarak şiddetle çekmeye başlamış, Hz. Ebu Bekir yetişerek onu omuzundan tutup Peygamber (sav)'in üzerinden def etmiştir.

Tehdit Dolu Bir Görüşme

Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden birtakım kişilerin güneş battıktan sonra Kâbe'nin arkasında toplanarak konuşmak bahanesiyle Peygamberimizi (sav) çağırdılar. Onu peygamberlikten vazgeçirtmek için türlü hakaret ve yersiz tekliflerde ve ölümle tehditlerde bulundular.

Peygamberimiz (sav) o kötü meclisten kalkıp derin bir üzüntü içinde evine gitti. Ebu Cehil oradakilere bir konuşma yaptı:

- Ey Kureyş cemaati! Görüyorsunuz ki Muhammed dininizi ayıplamaktan, baba ve atalarınıza dil uzatmaktan, akıllarınızı akılsızlık saymaktan, ilahlarınıza dil uzatmaktan başka bir şey kabul etmedi. Ben Allah'a söz veriyorum ki, yarın kolay kolay taşıyamayacağım bir taş alıp oturacak, namazda secdeye kapandığı zaman, o taşla Muhammed'in başını ezeceğim! Bundan sonra siz beni Abdi Menaf oğullarına karşı ister koruyunuz, ister teslim ediniz. Ben onu öldüreyim de, ondan sonra Abdi Menaf oğulları bana istediklerini yapsınlar, mühim değil!

Kureyş müşrikleri:

- Vallahi biz seni hiçbir zaman onlara teslim etmeyiz! Git, istediğini yap!
Dediler.

Hadi Vursana!

Ebu Cehil sabaha çıkınca aynen dediği gibi, güçlkle taşıyabileceği iri bir taş buldu. Alıp Kâbe'ye getirdi ve üstüne oturup Hz. Peygamber (sav)'in gelmesini bekledi. Peygamberimiz (sav) her zaman olduğu gibi, sabahleyin Kâbe'ye geldi. Kendisinin Mekke'de kıblesi Şam'a doğru dönmekti. Bunun için, namaz kılacağı zaman, Yemen köşesiyle Hacerü'l-Esved arasında kılar, Kâbe'yi Şam ile kendi durduğu yer arasına alırdı. Böylece aynı anda iki kibleye birden dönmüş olurdu. O sabah da Peygamberimiz (sav) hemen namaz kılmaya başladı. Ebu Cehil'in yemin ederek verdiği sözü bilen duyan bütün Kureyş müşrikleri gelip olacakları seyretmek için toplantı yerlerine gelip oturmuşlar, heyecanla Ebu Cehil'in ne yapacağını bekliyorlardı.

Nihayet Ebu Cehil gurur ve kibirle oturduğu taşın üstünden kalktı, taşı yüklendi, hayret, heyecan ve korku dolu bakışlar altında Peygamberimiz (sav)e doğru ilerledi. Biraz sonra en güzel bir insanın başının ezileceğini endişe ile seyreden insanlar, ne yapacaklarını şaşırılmış, sanki taş kesilmişler gibi soluk almadan olayı izliyorlardı. Ebu Cehil bir kahraman edasıyla taşı almış ve Peygamberimiz (sav)in yanına iyice yaklaşmıştı. Kim bilir içinden ne hayaller, hülyalar veya korkular geçiyordu. Ama kimsenin yapamadığını yapmak gibi bir marifetin kahramanı olmaktan her halde çok mağrurdu. Fakat o da ne?

Taşı kaldırıp tam vurmak üzereydi ki birden bire rengi attı, benzi sarardı soldu, boğazına hançer dayanmış bir cani gibi korkuyla titremeye başladı, dermanı kesildiği için elleri taşı tutamaz olmuştu. Taş yere yuvarlanırken kaldıramaz olduğu elliri yana düşmüştü. Azrail'in pençesinden kaçır gibi geri geri gidiyordu. Bir zaman sonra arkasına dönerek kaçır gibi kalabalığa geri döndü. Halk ne olduğunu anlamamış, hayretle bir ona, bir Peygamber Efendimize (sav) bakıyordu. Birisi sakın ve huzurlu, öbürü korku ve panik içindeydi. Nihayet Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri dayanamadılar ve şaşkınlık içinde ona doğru varıp sordular:

- Ey Hakem'in babası! Sana ne oldu?

- Görmediniz mi?

- Neyi?

- Dün size söylediğim şeyi yapmak üzere kalkıp ona doğru vardım.

Kendisinin yanına yaklaştığım zaman, önüme develerden bir puğur⁴⁴ çıkıverdi! Hayır, vallahi o puğurun ne tepesi ve boyun kökü, ne de dişleri gibisini hiçbir puğurda görmedim. O beni hemen yemek istedi, zor kaçtım, dedi.

Kureyş Müşriklerinin Ebu Talib'e Tavırları

Peygamberimiz (sav) Allah'ın dini İslâmiyeti açıklayıp herkesi ona girmeye davet ve teşvik etmeye koyulunca, Peygamberimiz (sav) ile Kureyş müşrikleri arasında iş büyüdü. Kureyşliler kendi aralarında hep Peygamberimizi (sav) nasıl engelleneceklerini konuştular ve birbirlerini onunla savaşmaya kışkırttılar. Onu çok rahat öldürebilirdi. Müslümanlar çok azdı. Onları ciddiye almıyorlardı. Ama kabilesi olan Haşimoğullarından korkuyorlardı. Çünkü onlar, Ebu Talib'in riyasetinde, Müslüman olmayanları bile, sırf kabile asabiyeti adına Resulullah (sav)'ın korumasını üstlenmişlerdi. O zamanın anlayışına göre bu haklı bir davranıştı. Haliyle ona yapılan bir saldırı, tüm kabilesine yapılmış demektir. Bu da Mekke'de büyük bir iç savaş demektir. Bu savaş da Kureyş'i bitirirdi!

Bir tek çare vardı, kabilesiyle Hz. Muhammed (sav)'in arasını açmaktı. Böylece onu korumasız bırakmaktı. Bu yüzden Kureyşin liderleri kaç kere Ebu Talib'e giderek yeğenini korumasından vazgeçmesini istemişlerdi.

Ebu Talib de vaziyetin vehametinin farkındaydı. Yerine göre her iki tarafı da tatlılıkla idare etmeye çabalıyordu. Elbette o da bir harp istemiyordu. Bu yüzden ilk gelişlerinde tatlılıkla bu isteği geri çevirirdi. Fakat karşı cephe durmuyordu. Artık tatlı dil ile savuşturulmaktan bıkmışlardı. Ebu Talib de Haşimîler de bilmeliydi ki taviz bitmişti. Artık kesin tavır konmalıydı. Bir kez daha Ebu Talib'in yanına varıp açıkça tehdit ettiler:

- Ey Ebu Talib! Sen aramızda yaşça, şeref ve mevkiye bizden ileridesin! Biz senden kardeşinin oğlunu bizimle uğraşmaktan men etmeni istemiştik. Sen onu bizimle uğraşmaktan men etmedin! Biz, vallahi, artık onun atalarımıza dil uzatmasına, akıllarımızı akılsızlık saymasına, ilahlarımızı yermeşine izin vermeyeceğiz! Sen ya onu bizimle uğraşmaktan vazgeçirirsin, ya da iki taraftan birisi yok oluncaya kadar, onunla da seninle de çarpışırız!

⁴⁴ Puğur: İki hörgüçlü, damızlık erkek deve.

Kavmi ile ilgisini kesmek ve onlara düşman kesilmek gibi bir durumla karşılaşmak, Ebu Talib'e çok ağır gelmişti. Fakat Peygamberimizi (a.s.) yardımsız bırakmak ve müşriklere teslim etmek de gönlünün asla razı olamayacağı bir durumdu. Bu iki zıt durumu nasıl düzeltebilirdi?

Bu düşüncelerle meseleyi konuşmak üzere adam gönderip Peygamberimizi (a.s.) getirtti ve ona dedi ki:

- Ey yeğenim! Kavminin ileri gelenleri bana geldiler. Şöyle şöyle söylediler. Senden şikâyetlendiler. Beni çok üzdüler. Gel sen, atalarına dil uzatmak, ilahlarını yemek gibi, onların hoşlanmayacakları şeylerden vazgeç! Hem bana, hem kendine acı! Güç yetiremeyeceğim, altından kalkamayacağım bir işi bana yükleme!

Peygamberimiz (sav) Ebu Talip'in bu sözlerinden, artık yanında durup kendisine yardım etmekten âciz kaldığını, bu yüzden fikir değiştirdiğini, bundan sonra kendisini desteklemeyi bırakacağını, müşriklere teslim edeceğini sandı ve dedi ki:

- Ey amcam! Vallahi ben bu işi bırakmam. Çünkü ben bu dava memurum. Bu davamı bırakmam için güneşi sağ elime ve ayı sol elime koysalar bile, ya Allah onu üstün kılıncaya ya da ben bu yolda ölüp gidinceye kadar bırakmam!

Durum vahimdi. Gözleri yaşardı, sessizce ağladı. Ayağa kalkarak dönüp gitti. Bu manzara Ebu Talib için dayanılır gibi değildi. İçi alev alev yanıyordu. Birden arkasından seslendi:

- Gel ey yeğenim, gel!

Peygamberimiz (sav) dönüp gelince, Ebu Talib artık kesin kararlıydı:

- Ey yeğenim! Git bildiğin gibi yap, istediğini söyle! Vallahi ben seni hiçbir zaman onlara teslim edecek değilim!

Ebu Talip, Arap topluluklarının da Kureyş müşrikleriyle birlikte kendisine karşı harekete geçebileceklerinden korkunca, söylediği uzunca bir

kasidede, Mekke'nin ve Mekke'deki Kutsal Makamların dokunulmazlığına sığındığını açıklar, Kureyşlilerin ileri gelenlerinden birçoklarını vefasızlıklarından ve samimiyezsizliklerinden dolayı kınar ve Peygamberimiz (sav) hakkında şöyle der:

"Beytullah'a andolsun ki; mızraklar ve oklarla savaşımadıkça, çocuklarımızı bize unutturacak derecede çevresinde çarpışarak yerlere serilmedikçe, Muhammed'i teslim etmeyiz!"⁴⁵

Allah Teâla'nın koruması, meleklerin duası, Müslümanların muhabbeti yanında Peygamberimizin (sav) iki büyük tesellisi vardı. Birisi Ebu Talib'in himayesiydi. Diğeri de değerli eşi Hz. Hatice (ra) idi. Müşriklerin kötü söz ve davranışlarıyla karşılaşarak üzüntüler içinde evine döndükçe, Allah Teâlâ onun üzüntüsünü Hz. Hatice'nin teselli ve teşvik edici tatlı sözleriyle hafifletiyor, vazifesini kolaylaştırıyordu. Dışarıda Ebu Talip, içeride Hz. Hatice onun üzüntüsünü gideren iki değerli insandı.

Aman Ne Komik!

Müşriklerin elebaşları Ebu Talib'in Peygamberimizi (a.s.) yardımsız bırakmaktan ve kendilerine teslim etmekten kaçındığını ve bu uğurda kavminden ayrılmayı ve onlara düşman olmayı bile göze aldığını anladıkları zaman, Umâre b. Velid b. Mugîreyi Ebu Talib'e götürdüler ve ona çok komik bir teklif sundular:

- Sen, bizim içimizde seyyidimiz ve üstünümüzsün! Bu Umâre b. Velid b. Mugîre, Kureyş gençleri içinde en güçlü, en yakışıklı bir gençtir. Sen bunu al. Kendisinin aklından ve yardımından yararlan! Onu oğul edin! Senin olsun! Senin dinine, babanın ve atalarının dinine karşı olan, kavminin topluluğunu bölen, akıllarını akılsızlık ve beyinsizlik sayan şu kardeşinin oğlunu bize teslim et, öldürelim! İşte sana adam yerine adam!

⁴⁵ İbn Hişam, Sîre, 1/291-299. Kalbimden yükselen "ne olurdu sen Müslüman olsaydın" sesini, aklımdan inen tokmakla susturuyor, "takdir-i ilâhiye karışma" diyorum. Ebu Bekir'in "Keşke babam Müslüman olacağına Ebu Talip Müslüman olsaydı. Çünkü sen buna daha çok sevinirdin ya Resulullah (sav)" sözü kalbime cesaret veriyor, tekrar aynı sözü söylemek istiyorum, ama aklım sopanın ucunu göstererek izin vermiyor. Ah ki ah!

Ebu Talib dedi ki:

- Vallahi siz bana ne kötü bir teklif sunuyorsunuz? İnsaflı davranış bu mudur? İnsaf bunun neresindedir? Siz bana oğlunuzu vereceksiniz, ben onu sizin için besleyeceğim. Ben oğlumu size vereceğim, siz ise onu öldüreceksiniz, öyle mi? Aklınızı mı yitirdiniz siz? Bu hiçbir zaman olacak bir şey değildir! Eğer dişi devenin kendi yavrusundan başkasının üzerine titreyebileceği vâki olsaydı, oğlumu size verir, sizinkini alırdım! Bunu bir deve bile yapmaz! Siz önce bana kendi oğullarınızı verirsiniz, ben onları öldüreyim! Ancak o zaman, ben de size onu verebilirim!

Kureyş müşrikleri:

- İyi amma, bizim çocuklarımız onun yaptığını yapmıyorlar ki, dediler.

Ebu Talib:

- Vallahi o, sizin çocuklarınızdan daha hayırlıdır, dedi.

Mut'im b. Adiy:

- Vallahi ey Ebu Talib! Kavmin sana çok insaflı davrandı. Onlar senin de hoşuna gitmeyen şeyden seni kurtarmak için çalışıyorlar, ama senin onlardan gelen hiçbir şeyi kabul etmediğini görüyorum, dedi. Ebu Talib:

- Vallahi, onlar bana hiç de insaflı davranmadılar. Bu mu iyi ve sağlam görüş, akrabalık gayreti güdüş? Heyhat! Anlaşılan beni küçük düşürmek için sen de onlarla birleşmiş, bana karşı onlara yardıma karar vermişsin. O halde, sen de dilediğini yap, elinden geleni ardına koyma! Dedi. Artık her şeyi göze almıştı.

Müşriklerinin Tevhide Davet Edilişi

Kureyş müşrikleri tekrar gelip Ebu Talib'e dediler ki:

- Yeğenine haber sal. Gelsin konuşalım. Ona insaflı davranacağız.

Ebu Talib haber salınca Peygamberimiz (sav) hemen geldi. E bu Talib:

- Ey yeğenim! Bunlar, senin amcaların ve kavminin eşrafıdır. Sana karşı insafı davranmak istiyorlar. Söyleyeceklerini dinle, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Söylesinler, dinliyorum! Dedi.

Kureyş müşriklerinden Ahnes b. Şerik söze başlayıp:

- Sen bizi ve ilahlarımızı yermeyi bırak! Biz de seni ve ilahını bırakalım, dedi.

Ebu Talip Peygamberimize (a.s.):

- Kavmin sana insafı davrandı. Onların isteklerini kabul et, dedi.

Peygamberimiz (sav) başını kaldırıp semaya baktı:

- Şu güneşi görüyor musunuz? Diye sordu.

- Evet! Görüyoruz.

- Ben sizi bu güneşin ışıklarından aydınlanmanızdan alıkoymaya gücüm yeter mi? buyurdu.

Ebu Talib:

- Vallahi, kardeşimin oğlu bize hiçbir zaman yalan söylememiştir, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Ben onları öyle bir kelimeye davet ediyorum ki; kendilerinin onunla Cennete gireceklerine kefilim!

Ebu Cehil:

- Ne kadar sevindirici bir kelimeymiş o! Haydi, söyle bakalım onu? dedi.

Peygamberimiz (sav) devam etti:

- Ne dersiniz, size öyle bir kelime vereyim ki, siz o kelimeyi söylediğinizde, onunla Araplara hâkim olursunuz, Arap olmayanlarda size karşı yumuşar, uysallaşır; ister misiniz?

Ebu Cehil:

- O kelime ne ise söyle, biz onu on katıyla söyleyelim!

Peygamberimiz (sav):

- 'Lâ ilahe illallah, Muhammedün resulullah / Allah 'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun Resûlüdür" deyiniz!

Kureyş müşrikleri öfkeleniler ve birbirlerine:

- O, bütün ilahları bir tek ilah mı yapmış? Bu cidden acayip, çok şaşılacak bir şey! Kalkınız ve ilahlarınıza tapmakta sebat ediniz! Şüphe yok ki, arzu edilecek olan budur! Biz bunu başka bir dinde işitmedik. Bu uydurmadan başka bir şey değildir. O Kur'an, aramızdan ona mı indirilmiş? Diyerek kalkıp gittiler. Giderken de: "Onun yanına hiçbir zaman dönmeyeceğiz! Muhammed'in aldandığı şeylerde hayır yoktur!" dediler.

Korkunç Bir An

Kureyş müşrikleri Peygamberimiz (sav)in yanından kızarak ayrılıp gittiler. Rivayete göre Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri Kâbe'nin Hicr'inde toplanmış, Peygamberimizi (sav) görür görmez hep birden üzerine yürüyüp öldürmedikçe oradan ayrılmayacaklarına and içmiş bulunuyorlardı. Onlar gittikten sonra, o gün Peygamberimiz (sav) kaybolmuştu. Nerede olduğu bilinmemişti. Ebu Talip ile Peygamberimiz (sav)in öteki amcaları her yeri arattılar. Peygamberimiz (sav)in evine gittiler. Peygamberimizi (a.s.) bir türlü bulamadılar. Acaba Kureyş ekâbirleri dediklerini yapmışlar mıydı?

Bu düşünce Ebu Talib'in kalbine hançer gibi saplandı ve derhal Hâşim oğullarıyla Muttalib oğullarının gençlerine haber salıp başına topladı. Artık her

şeyi göze almışlardı. Yeğeni öldürülmüşse bu şehirde hem onun katilleri ve hem de emir veren hiçbir reis yaşamayacak, hepsi kılıçtan geçirilecekti! Gençlere kesin emrini verdi:

- Yiğitlerim! Şimdi her biriniz, yanına keskin bir kılıç aldıktan sonra, Mescid-i Haram'a gideceksiniz. Sizlerden her genç, çaktırmadan Kureyş büyüklerinden bir reisin yanına oturacaksınız. Ben geldiğim zaman gözlerinizle beni takip edeceksiniz! Benden bir işaret bekleyeceksiniz. Ben hala armaya devam ettireceğim. Eğer Muhammed'in öldürüldüğünü haber alırsam veya hayatından ümidi kesersem, işaretimi vereceğim. Benden işareti aldığınız anda, herkes önündeki reisi öldürecektir. Muhammed öldürülmüşse, Mekke'nin bütün reisleri hemen orada ölmüş olacaktır. Tamam mı?

Gençler haykırdılar:

- Tamam!

Bir yandan arama devam ediyordu. Eğer Sevgili Peygamberimiz (sav) o gün bulunamazsa, ya da öldürüldüğü bilirse, Mekke'de kan gövdeyi götürecekti. Elbette Ebu Talip ve sülalesi de yok olacaktı, koca bir şehre ve bütün kabilelere güç yetiremezlerdi. Ama olsun, Muhammed gibi bir insanın ve Haşimiler gibi şerefli bir kabilenin onuru için değerdi! Ebu Talip işte böyle bir liderdi ve yeğenini bu kadar çok seviyordu!

Derken hızlıca Zeyd b. Harise geldi. Ebu Talib onun söylemesini bekleyemeden heyecanla sordu:

- Ey Zeyd, yeğenimden bir haber var mı?

- Evet! Az önce kendisinin yanındaydım.

- İyi, ama ben onu görmedikçe evime gitmeyeceğim!

Ebu Talip ve Zeyd hemen kalktılar ve orayı terk ettiler. Birisi Peygamber Efendimiz (sav)'in evine, diğeri de hızlıca Peygamberimizin (a.s.) ashabıyla gizlice buluştuğu Daru'l Erkam'a gitti. Safa tepesiğinin yanındaki evde ashabıyla gizli gizli buluşup konuşan Peygamber Efendimize (sav) Ebu Talib'in

endişesini haber verdi. Peygamberimiz (sav) hemen oradan kalkıp Ebu Talib'in yanına geldi. Ebu Talib:

- Ey yeğenim, neredeydin? Hayırlı bir işte miydin?

- Evet!

- Hemen evine gir!

Peygamberimiz (sav) da evine girdi.

Ebu Talip ertesi günü sabahleyin Peygamberimiz (sav)in elinden tutup Kureyş müşriklerinin toplantı yerine vardı. Hâşim ve Muttalib oğullarının yiğitleri de yanında idi.

- Ey Kureyş cemaati, maksadımı biliyor musunuz? Diye sordu.

Müşrikler:

- Hayır, bilmiyoruz, dediler.

Ebu Talip durumu onlara haber verdi ve yanındaki gençlere de:

- Çıkarın yanınızdakini, diye emretti.

Gençlerin hepsi birden yanlarındaki yağlı kılıçları çıkardılar. Ebu Talib haykırdı:

- Vallahi, yeğenim Muhammedi (a.s.) öldürecek olursanız, sizden hiç kimse sağ kalmaz! Varsın bizden de kalmasın! Nihayet siz de, biz de yok olur gideriz!

Orada bulunan Kureyş cemaati hayal kırıklığına uğradılar. Artık Muhammed'i öldürmeleri mümkün değildi. Hele Ebu Cehil'in hayal kırıklığı, hepsinden daha ağır, daha beterti.⁴⁶

⁴⁶ İbn Sa'd. Tabakât. t 1. s. 203. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/310-311.

Bir İşkence Sahnesi

İşte şu sahne de Peygamberimizin (sav) İslam uğruna çektiklerinin ufacık bir örneğiydi: Münbitül Ezdi anlatıyor:

“Resulullah (sav) cahiliyet devrinde insanlara:

-Ey insanlar! ‘Allahtan başka ilah yoktur’, deyin; kurtulursunuz, diyordu. **Ama onlardan bazısı onun yüzüne tükürüyor, bazısı ona toprak atıyor, bazısı da küfrediyor, durmadan eziyet ediyorlardı.** Bu durum öğleye kadar devam etti. Sonra su dolu büyük bir bardakla bir genç kız geldi. Resulullah elini yüzünü yıkadı ve:

-Yavrucuğum! Babana bir suikasd yapılacağından ve onun zelil olacağından korkma, buyurdu.

-Bu kimdir? Diye sordum.

-Resulullah (sav)in kızı Zeynep’tir, dediler.

O, çok güzel bir genç kızdı”.

Bu sahneler olmasaydı İslam hayata hâkim olamazdı. Bu sorumlulukla çalışan, canla başla çalışan bir Peygamber ve yine canla, malla, makamla çalışan, davet ve cihat yolunda izzeti şerefi düşünmeyen, insanlardan korkmadan, ayıplamalara aldırmandan çalışan kahraman ashabı kiram, o gün cahiliye küfür ve şirkini yere sermiş, yok etmişlerdi. Allah Teâlâ hepsinden azı olsun. Bugün İslam bize kadar ulaşmışsa ve biz bu nimet ile mutlu isek, bu saadette onların payı nasıl inkâr olunur? İnsanlığa yapılan bu iyilik ve ikram nasıl unutulur!

Kızının Önünde İşkence

Haris b Hâris bir işkence sahnesini şöyle rivayet etmektedir:

"Bir toplulukla karşılaştık. Babama:

- Bunların kimlerdir? Diye sordum. Babam:

- Bunlar sapıtmış bir kimsenin etrafında toplanmışlar, dedi.

Sonra Peygamber'in yanında bineklerimizden indik. Baktık ki, Peygamber insanları tevhide ve Allah'a imân etmeye davet ediyor. Topluluk ise, Peygamber'in söylediği sözün tersini söylüyor ve kendisine eziyet veriyorlar. Bu hâl, gün ortasına kadar devam etti. Topluluk dağılınca, göğsü açılmış bir kadın kendisine doğru ilerledi. Elinde bir kap ile mendil vardı. Peygamber kabı alıp içindeki sudan içti ve abdest aldı. Sonra başını kaldırıp:

- Ey kızcağızım, göğsünü kapat. Baban için de korkma! Dedi.

- Bu kadın kimdir? Diye sorduk.

- Peygamberin kızı Zeynep'tir, dediler." (Taberâni).

Hiç şüphesiz böyle acı günleri Peygamber Efendimiz çok yaşamıştır. Giderek artan bir şiddet anafurunun içinde kalmıştır. Özellikle de Ebû Talip ölünce, Kureyş serserileri işi iyice azıttılar. Onlardan birisi Rasûlullahın yoluna çıkarak üstüne toprak serpti. Rasûlullah bunun üzerine evine döndü. Kızlarından birisi geldi, yüzünü silmeğe başlayıp ağladı. Peygamber:

'Ey kızcağızım! Ağlama. Allah senin babanı koruyacaktır.' dedi." (Beyhakî).

Öldürmeye Teşebbüs

Abdullah b. Amr b. Âs'dan şöyle rivayet olunmuştur: "Bir kere Abdullah b. Amr'dan Peygamber hakkında müşriklerin irtikâp ettikleri rezillik ve alçaklıkların en ağırından bir şeyler bildirmesi istenmişti. Abdullah şöyle anlatmıştır:

Günün birisinde Peygamber Hıcr-i Kâbe, yani Kâbe'nin içinden sayılan, malzeme yetmediği için dışında ayrı kalan o yuvarlak bölümde namaz kılıyordu. Bunun üzerine Ukbe b. Ebî Muayt çıkageldi. Ukbe, Rasûlullah'ın ridâsını toparlayıp O'nun mübarek boynuna dolayarak O'nu şiddetli bir surette boğmağa başlamıştı. Kimse yaklaşmaya cesaret edemiyordu. Çünkü erişmeden ölmek vardı. Bu sırada Ebû Bekir çıka geldi. Koşarak gitti ve bir yandan

Ukbe'nin omuzunu tutuyor, onun tecavüzünü Peygamber'den uzaklaştırıyordu. Bir yandan da bağıırıyordu:

“Rabb'im Allah'tır” diyor diye faziletli bir adamı öldürecek misiniz?” mealindeki âyeti sonuna kadar okudu.⁴⁷ (Buharî).

Urve b. Zübeyr'in şöyle dediği rivayet ediliyor: "Ben Abdullah b. Amr'a, 'Kureyşlilerin, Rasûlullah'a karşı düşmanlıklarından senin gördüğün en büyük düşmanlık hangisidir?' Diye sordum Bunun üzerine o bana şunları anlattı:

'Bir gün Kureyş kabilesinin İleri gelenleri Hıcr adlı yerde toplanmışlardı. Ben de oralarda bulunuyordum. Kureyşliler Rasûlullah hakkında konuşmaya başladılar. Şöyle diyorlardı: “Bu adamın işinde sabrettiğimiz şekilde hiç bir şeye sabır göstermedik. Bu adam bizi akılsızlıkla itham etti, atalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, birliğimizi dağıttı, ilâhlarımızı inkâr etti. Gerçekten biz onun yaptığı bu kadar kötü şeylere sabrettik”. Bu veya buna benzer şeyler söylediler.

Kureyşliler böyle konuşurken birden bire, ileriden Rasûlullah göründü. Yürüyerek geldi. Hacer-i Esved'i öptü. Sonra Kâbe'yi tavaf etmek üzere onların yanından geçti. Kureyşliler Rasûlullah yanlarından geçerken O'na laf attılar. Bu olay Rasûlullah'a tesir etti, O'nu üzdü; bu üzüntüyü O'nun yüzünde fark ettim. Tavafa devam etti. İkinci defa Kureyşlilerin yanından geçerken onlar gene kendisine laf attılar. Rasûlullah buna da üzüldü. Üçüncü defa yanlarından geçerken gene laf attıklarında Rasûlullah durdu ve onlara dönüp:

- Ey Kureyşliler! Beni duyuyor musunuz? Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, başınıza felâket gelecektir, dedi.

⁴⁷ Bu sözler bir ayetten iktibastır. Firavun Hz. Musa'nın öldürülmesi emrini verince saraydan bir mümin ileri atılarak şöyle demişti: **وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ**

“Firavun ailesinden, imanını gizlemekte olan mü'min bir adam şöyle dedi: “Rabbim Allah'tır, dediği için bir adamı öldürecek misiniz? Hâlbuki o, size Rabbinizden apaçık mucizeler getirdi. Eğer yalancı ise, yalanı kendi aleyhinedir. Eğer doğru söylüyorsa, sizi tehdit ettiği şeylerin bir kısmı başınıza gelecektir. Şüphesiz Allah, aşırı giden, yalancılık eden kimseyi doğru yola erdirmez.” (Mü'min 28).

Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden bir cemaat, Kâbe'nin Hicrinde toplanıp:

- Muhammed'i görür görmez, hep birden, tek bir adamın kalkışı gibi kalkacak, onun üzerine yürüyeceğiz; öldürmedikçe de kendisinden ayrılmayacağız! diyerek Lât ve Uzzâ, Menât, İsaf ve Naile putları üzerine antlaştılar.

Bunu işiten Hz. Fâtıma ağlayarak Peygamberimizin (sav) yanına geldi ve:

- Şu Kureyşlilerin ileri gelenleri senin aleyhinde antlaştılar. Seni görünce, üzerine yürüyüp seni öldürecekler, dedi. Peygamberimiz (sav):

- Ey kızcağızım! Bana abdest suyu getir, buyurdu. Abdest aldı. Sonra da, Mescid-i Haram'a, onların yanına vardı. Müşrikler Peygamberimizi (sav) görünce:

- İşte, o orada! Dediler.

Ancak çeneleri göğüslerinin üzerine düştü, gözlerini önlerine indirdiler. Oturdıkları yerlerden ne ilerleyebildiler, ne gerileyebildiler! Başlarını kaldırıp Peygamberimize (sav) bakamadılar! İçlerinden hiçbirisi, kalkıp Peygamberimizin üzerine yürüyemedi! Peygamberimiz (sav) varıp tepelerine dikildi. Yerden bir avuç toprak aldı ve:

- Yüzleriniz kara olsun! Diyerek, onların üzerlerine saçtı. Onlardan hiçbir kimse yoktu ki, bu topraktan kendisine isabet etsin de, Bedir savaşında kâfir olarak öldürülmemiş olsun!

Cin Fikirli Nadr b. Hâris

Nadr b. Haris Kureyş müşriklerinin şeytanlarından, cin fikirliyelerinden ve zındıklarındandı. Kendisi bir ara Hîre'ye gitmiş, orada Acem şahlarının hikâyelerini, Rüstem ve İsfendiyar'a ait birtakım hikâye ve haberleri öğrenmişti. Acem kitapları okur, Hıristiyanlar ve Yahudilerle düşer kalkardı. Peygamberimizi (sav) yalanlamakta ve incitmekte Kureyş müşriklerinin en aşırı

gidenlerinden ve söz sahiplerindendi. Hîre'de, bırbıt (ud, kopuz) çalmayı ve Hîrelilerin şarkılarını öğrenmiş; bunları Mekkelilerden birçok kimselere de öğretmişti. Kendisi, şarkıcı iki köle kadın da satın almıştı. Halkı İslâmiyetten alıkoymak için bunlarla oyalardı.

Peygamberimiz (sav) bir meclise oturup Allah'ı anar ve ona inanmaya davet eder, biraz Kur'ân-ı Kerîm okurdu. Okuduğu ayetlerde geçen önceki milletlerden hangilerinin ne gibi musibetlere uğradıklarını anlatarak kavmini uyarırdı. Nadr b. Haris de onu takip eder, o meclisten kalkar kalkmaz, arkasından gelir, Peygamberimiz (sav)in yerine oturur ve:

- Ey Kureyş cemaati! Vallahi ben ondan daha güzel söylerim. Siz benim yanıma geliniz! Ben size onun anlattıklarından daha güzelini anlatırım, der, başlardı Acem şahlarının, Rüstem ve İsfendiyarın hikâyelerini anlatmaya. Sonra da şöyle derdi:

- Muhammed benden daha mı güzel konuşuyor? Ben size anlattığım hikâyeleri nasıl başkalarından aldımsa, o da bunları başkalarından almıştır! Hangimizin sözü daha güzel? Benimki mi, yoksa Muhammed'inki mi?

Peygamberimiz (sav) bir ara Ebu Uhayha Saîd b. Âs'ın yanına uğrar, ona İslâmiyeti anlatırdı. Ebu Uhayha, Peygamberimiz (sav) hakkında "O, semadan konuşuyor!" demeye başlamıştı. Nadr b. Haris, Ebu Uhayha'nın yanına gidip:

- İştittiğime göre; sen Muhammed'in sözlerini güzel buluyor, beğeniyormuşsun. Bu nasıl olur? O, ilahlara dil uzatıyor! Baba ve atalarımızın Cehennemde olduklarını söylüyor! Kendisine tâbi olmayanları azapla tehdit ediyor! Dedi.

Bunun üzerine Ebu Uhayha, Peygamberimiz (sav)e düşman kesildi. Peygamberimizi (sav) yermeye ve getirdiklerini ayıplamaya başladı. "Doğrusu, biz bunun getirdiklerinin bir benzerini daha işitmedik! Böylesi ne Yahudilikte, ne de Hıristiyanlıkta var!" diyordu. Nadr b. Haris Ebu Uhayha'nın yeni sözlerinden dolayı ona teşekkür etmeye gitti.

“Eskilerin Masalları”

Hâlbuki Nadr b. Haris bundan yıllar önce, ehli kitaptan Peygamberimiz (sav)in zikrini ve gönderileceği zamanın yaklaştığını işittiği zaman: "Vallahi, bize bir uyarıcı gelecek olursa, biz milletlerden herhangi birisinden daha çok doğru yolu tutarız" demişti. Yüce Allah, bu münasebetle indirdiği âyette şöyle buyurdu:

"Onlar; kendilerine azapla korkutucu (bir peygamber) gelirse, herhalde, diğer ümmetlerin herhangi birisinden daha ziyade doğru yolu tutacaklarına dair en büyük yeminleri etmişlerdi. Fakat onlara azapla korkutan bir peygamber gelince, bu onların haktan uzaklaşmalarından başka bir şey artırmadı". (Fatır, 42)

Nadr b. Haris; Kur'ân-ı Kerîm okunduğu zaman "Bunlar, eskilerin masallarıdır! Ben de size, Allah'ın indirdiği gibi, indireceğim. O, getirdiği kitap üzerinde, şu Esved b. Muttalib'in kölesi Cebr ile Şeybe veya Utbe b. Rebia'nın kölesi Addas'ın ve daha başkalarının yardımını görüyor!" diyordu. Bu iddialara Kur'an'dan cevaplar verilmiştir. İşte konu ile ilgili ayetler:

"Onlardan seni Kur'an okurken dinleyenler de vardır. Fakat biz onu lâıyk olduğu şekilde anlamalarına mani olmak için, onların kalplerine kat kat örtüler gerdik. Kulaklarının içine de gereği gibi işitmelerini engelleyen ağırlıklar koyduk. Artık onlar her türlü mucize ve belgeyi de görseler yine iman etmezler. O kadar ki yanına geldikleri zaman seninle münakaşaya girişerek 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.' derler." (Enam, 6/25)

"Onlara 'Rabbiniz ne indirdi?' denildiği zaman, (söz konusu Kur'an Allah'ın indirdiği söz değil, bilakis O), 'Öncekilerin masalları (türünden bir şeydir)' dediler." (Nahl, 16/24)

"Anne babasına, "Yeter be! Benden önce nice nesiller gelip geçmiş iken beni yeniden dirilip çıkmakla mı tehdit ediyorsunuz?" diyen kimseye anne babası, Allah'tan yardım dileyerek, "Yazıklar olsun sana! İnadı bırak da imana gel. Kuşkusuz Allah'ın vaadi gerçektir" demekteler. O ise, "Bu eskilerin masallarından başka bir şey değil" cevabını vermektedir. İşte kendilerinden önce gelip geçen insan ve cin toplulukları

ile birlikte bunlar hakkında Allah'ın azap sözü gerçekleşmiştir. Onlar gerçekten kaybedenlerden olmuşlardır.” (Ahkaf, 17-18.)

“Âyetlerimiz kendisine okunduğu zaman, “Öncekilerin masalları!” der. (Kalem, 15. Benzeri için bkz. Mutaffifin, 13)

Kur'an'ın ayetleri için “eskilerin masalları, hurafeleri” diyenlerin maksadı, belli bir masal, efsane değildir. Onların maksadı, Arap veya Acem kâfirlerinin geçmişlerinde anlatılıp kendilerine kadar ulaşan, bazısının onlarca da aslı astarı olmadığı kabul edilen hikâyelerdir. Araplar özellikle seyahat ettikleri İran, Şam ve benzeri bölgelerden öğrendikleri birçok efsane sayılan hikâyeleri Mekke'ye taşımışlardı. Hz. Muhammed (sav)'in Allah'ın sözü olduğunu bildirdiği Kur'an'a inanmayanlar, onun belli kıssalarının vahiy olduğunu inkâr etmek için, onları o bildik eski masallara benzetmişlerdir. Yani itirazlarının hedefi, Kur'an'ın muhtevası değil, onun vahiy kimliğini inkârdır.

“Sen de Onlardansın”

Nadr b. Haris bir gün Peygamberimiz (sav)e rastladı:

- Sen Kureyşlilerin yakın bir zamanda vurulup yere düşeceklerini, bunun sana Allah tarafından vahyedildiğini söylüyorsun, öyle mi? diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Evet, öyle! Bunu ben söyledim. Sen de onlardansın! Buyurdu.

Yüce Allah, Resulüne indirdiği ayette "**Yakında o cemaat bozulacak, onlar arkalarını dönüp kaçacaklar**" (Kamer, 45) buyurmuştu. Nitekim Peygamberimiz (sav) Bedir savaşında Kureyş müşriklerinin bozguna uğrayıp kaçtıklarını görünce, bu âyeti okumuştur. Nadır b. Haris de Bedir savaşında esir edilen müşriklerdendi. Hz. Ali tarafından boynu vurulmuştur. Böylece “Sen de onlardansın” mucizesi gerçekleşmişti.

İŞKENCE HAKKINDA DEĞERLENDİRMELER

Değişim Ve Dönüşüm

Peygamberimizin davetini kabul eden müslümanlar Kur'an-ı Kerîm'in parça parça nazil olan ayetlerinin ve onları açıklayan Sevgili Peygamberimizin (sav) eğitim ve terbiyesiyle adım adım kâmil iman sahibi bir insan olarak iyi bir Müslüman olma yolunda yürüyor, bir inanç eri ve dava adamı olmaya hazırlanıyorlardı. Ayetleri okudukça, onları açıklayan ve uygulayan Resulullahı (sav) dinledikçe ve uygulamasını gördükçe, atalarının dinini bırakmış ve bu yeni dine girmiş Müslüman, büyük bir değişim içinde gelişim gösteriyor, eski durumuna göre bambaşka bir insan oluyordu. İslam'a girdiği andan itibaren yeni bir dönemin başladığını hissediyor ve eski cahiliye hayatıyla ilgili ne varsa hepsini terk ediyordu. Hatta cahiliye döneminde yaşadığı ve yaptığı şeylerin çoğunu bazen komik bulup kendisine gülerek, bazen de hüznün veya gözyaşıyla karşılıyor, karmakarışık duygularla onları hatırlarken nedametle ürperiyordu. Bir yandan geçmişte kalan o hayatın çok yönüyle pis ve murdar olduğunu, kesinlikle İslam ve insanlık ile bağdaşmadığını görüyor ve istiğfar ediyordu. Her halükarda Allah Teâla'ya verdiği hidayet için şükrediyor, Müslüman olduğu için mutlu olup seviniyordu.

İşte ashab-ı kirâm İslam'ı bu duygularla kucaklıyorlardı. Müslüman, artık bu anlayış ve davranışıyla yılanın kavından sıyrılıp çıktığı ve yep yeni bir deriye büründüğü gibi cahili ortamdan sıyrılıyor, onun tasavvurunu, hayat telakkisini, örf ve adetlerini, yakınlık veya uzaklıklığa sebep olan değer yargılarını, sosyal bağlarını tümüyle bırakıyordu. O, şirk inancını kesinlikle terk ediyor, yerine şeksiz şüphesiz tevhit inancını koyuyordu. Cahili düşüncelerden arınıyor, İslamî düşünceye sığınyordu. Evet, varlık ve hayat

hakkındaki cahiliye anlayışından tümüyle kopup her bakımdan İslâm'ın hayat veren görüşünü, yani iman, ahkâm ve ahlakının sunduğu dünya görüşünü kabul ediyordu. O zaman "sahabi" olmak buydu!

Müslüman İman İnsanıdır

Eski dinini terk ederek İslâm'a giren bir sahabî, böyle yapmakla yeni bir varoluş amacı ve görev anlayışıyla İslam toplumuna katılıyordu. Artık Resulullah (sav)'ı önder ve rehber kabul ettiği anda bütün iradesini yeni toplumu oluşturan Kur'an ve sünnetin ifade ettiği Allah Teâla'nın iradesine devrediyordu. Sevgi, itaat ve velayeti ona veriyor, ona uyum sağlayarak bağlanıyor, hayatını tümüyle ona adıyordu. Artık bundan sonra kâfirlerden ve onların çirkin işlerinden yüz çevirmek, asla onların yanında yer almamak emrine göre yeni bir dünyaya doğuyordu. Çünkü Rabbimiz şöyle buyurmuştu:

"Onun için sen, bizim zikrimize, kitabımıza ve dinimize iltifat etmeyip sırt çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyenlerden yüz çevir. İşte onların ilimden yana ulaşabildikleri son sınır budur. Hiç şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapanı en iyi bilendir. Hidâyeti bulanı da en iyi bilen O'dur." (Necm 53/29-30.)

"Onların (Müşriklerin) söylediklerine sabret ve onları güzel bir şekilde terket." (Müzzemmil, 73/10.)

"Sen şimdi sabret. Bil ki Allah'ın va'di gerçektir. Buna iyice inanmamış olanlar, sakın seni üzüntü ve gevşeklîğe sevk etmesin. (İyice iman etmemiş olanların seni hafife almalarına sakın fırsat verme!)" (Rûm, 30/60.)

Hem Müslüman olmak, hem de eski dinin akide, amel, ahlak ve değer yargılarını devam ettirmek; asla olacak bir şey değildir. Her insanda bir kalp vardır. Orada iman varsa, küfür çıkar gider. Küfür varsa, iman çıkar gider. Bu ikisi arasında asla bir uzlaşma olamaz. İşte yukarıda yazdığımız "Kafirun" suresini şimdi bir kere daha okumanın sanırım tam vaktidir.

İşkence İmtihanı

Bir Müslümanın cahiliye ortamında dinini yaşama ve yaşatma mücadelesi elbette kolay olmayacaktır. Çünkü bu azgınlar topluluğu bazen dilleriyle “hak hukuk” deseler de, güç ve kuvvetlerinin hâkim olduğu yerde bunları asla tanımazlar. Zira onları hukuka göre davranmaya yönlendirecek bir müeyyide, bir yaptırıcı güçleri yoktur. O zaman, helvadan put yapan, sonra acıkınca onları yiyen insanlar gibi, bütün hak ve hukuk ilkeleri onların nefisleri ve şehvetleri önünde, örümcek ağından zayıf bir duruma düşer. Şimdi onları frenleyecek, hak ve hukuka göre davranmalarını sağlayacak ne gibi bir yaptırıcı güçleri vardır? İman mı? Vicdan mı? Acıma duygusu mu? Eğitim ve terbiye mi? İman gerçek olmayınca, onlara bir ahiret inancı veremez. Öyle olunca hak ve hukuku gerçekleştirecek Allah korkusu gibi gerçek bir müeyyide, bir yaptıcı güç veremez. Gerisi hikâyedir. Vicdanmış, acıma duygusuymuş, eğitim ve terbiyeymiş, evet, bunlar kendine dönük çalışsa bile başkaları için hiçbir etki gücüne sahip değildir. Kendi evladının ağlamasına dayanamayan nice bir insan, dünyayı yakıp yıkmaktan zevk alır. Tarih bunun şahidi değil midir? Müslümanlara eziyet eden müşriklerde, mesela Ebu Cehil’de merhamet yok mudur? Roma’yı yakan Neron’da, Hiroşima ve Nagazaki’ye atom bombası atanlarda vicdan, acıma duygusu, eğitim ve terbiye yok mudur? Emperyalist Batının sömürdüğü ülkelerde milyonlarca insanı öldürmesinde, kadınlara kızlara tecavüz etmesinde, servetlerini sömürmesinde hangi iman, vicdan, hangi eğitim onlara “dur” diyebilmiştir? Acaba aynı zulümler kendi ülkelerinde kendi insanlarına yapılsaydı, bunların vicdanları sızlamaz, içleri şefkat ve merhametle acımaz mıydı?

Gerçek bir imandan, yani amel ve ahlaka dayalı bir İslam’dan mahrum olanlar için geriye kalan tek yaptıcı güç, nefsin arzuları, şehvetleri, güdüleri, çıkarları ve kaba kuvvetleridir. Bunlara ters düşenler için yapabilecekleri tek hareket, eziyet ve işkence etmektir. Tarihin her devrinde maalesef vaziyet hep böyle olmuştur. Haklı bir davaları olmayanlar da, davalarına haklı bir imanı bulunmayanlar da sadece maddi menfaat, etkin bir konum ve terbiye edilememiş pis nefislerinin zevk ve şehvet dürtüsüyle hareket etmişlerdir. O zorbalarda muhalifler için din, iman, akıl, fikir ve ifade özgürlüğü yoktur. Böyle bir mücadeleye de asla tahammülleri yoktur.

Bu sözlerimizin boşlukta kalmaması için az ileride somut bazı örnekler vereceğiz. Bunlar sadece bu ümmete mahsus da değildir. Geçmiş Peygamber

Efendilerimiz zamanında yaşanan acı olayların ve işkencelerin bazılarını Kur'an-ı Kerim'den ve hadislerden öğreniyoruz. Bunlar bize imtihan gerçeğini öğrettiği kadar, cesaret ve kahramanlık gereğini ve güzel sonucun daima inananlar için olacağını da öğretiyor. Şuur kazandırıyor bu örnek hikâyeler.

İmtihanın Amacı

Evet, üstünde biraz düşündüğümüzde anlarız ki, işkence boşu boşuna çekilen, çektirilen bir acı değildir. Onun çok derin bir hikmet ve faydaları vardır. Bu yüzden de tevhit mücadelesinde iyi bir muvahhit Müslüman yetiştirmenin vazgeçilmez bir kanunu, bir metodudur.

Aslında vazgeçilmez olan imtihandır. Allah Teâlâ'nın iman edenleri denemesi, sınaması, imtihana tabi tutmasıdır. Ta ki doğru olan yalancıdan, kaliteli olan da ehvenden ayrılınsın, mirasyedi ile çalışıp kazanan belli olsun! Bunun sonucu kaliteli bir mümin, değerler eğitim ve terbiyesinin ilk mektebi olan mutlu bir aile ve maddî manevî tüm mutluluk vesilelerini içine sindirmiş bir İslam toplumdur.

Öyleyse rahatlıkla şunu ifade edebiliriz; elbette işkence bir insanlık suçudur ve insan onuruna hiç yakışmaz. Bu yüzden asla kabullenilemez! Ama bir gerçeği de göz ardı edemeyiz; kalitesiz insanların hâkim olduğu toplumlarda işkence görmenin, o insanları ve dolayısıyla o toplumu kaliteli bir hale dönüştürmek adına çok derin hikmet ve menfaatleri vardır. Bu yüzden tevhit mücadelesinde vazgeçilmez bir usuldür, yöntemdir.

Her dava için geçerli olan kural şudur; başarılı olabilmek için önce kendi insanını yetiştirmek gerekir. Bu kanun, bir başka ifadeyle bu "sünnetullah" İslam için de değişmez. İslam davasında başarılı olmak için de önce onun insanını yetiştirmek gerekir. Sonra dava Allah'ın izniyle o insanların sabırla yürüttükleri mücadele sonunda başarıya erer. İşte imtihan da burada başlar. İslam davasının insanı Müslüman da, elbette sadakat sınavından geçirilecektir.

"Niye?" demeye gerek var mı? Tabi ki doğru olan yalancıdan, kaliteli olan ehvenden ayrılınsın, temiz olan pisten, beleşçi olan çalışıp kazandıktan belli olsun diye. Mücadeleye girildiğinde zoru görünce kaçacaklar ile dayanıp

direnecek ve zaferi hak edecekler belli olsun diye. Bunun sonucunda kaliteli müminler ve dinin bütün değerlerini içine sindirmiş bir İslam toplumu oluşsun, bu sağlam zeminde İslam devlet ve medeniyeti kurulsun diye. Bu olmadan zafer gerçekleşmez. Bu olmadan hareket edenler, hikmetsiz hareket etmişlerdir ve hayırlı netice alamazlar.

Evet, Allah yolunda eziyet ve işkence ile imtihan olmanın, her türlü zorluklarla denenmelerin, sınavmaların asıl amacı, her Müslümana, inancı taşıyabilmek ve emaneti yüklenebilmek için gerçek anlamda kıvama ererek hazırlanmış olup olmadığını göstermektir. Çünkü bu iman ve emanet, özel bir hazırlığı ve donanımı gerektiriyor. Bu da ancak yaşanan hayatta fiili olarak meşakkat çekmekle, zorluklara dayanarak onları sabırla göğüslemekle olur. Bela ve musibet, eziyet ve işkence karşısında dinini ihlas ve samimiyetle yaşayarak kendini diri ve sağlam tutmakla olur. Kendi zalim, cahil ve terbiyesiz nefsi karşısında meşru olmayan ihtiraslarını ve şehvetlerini yenmekle, bu tezkiye ve tasfiye, yani temizlenme ve arınma sürecinde acılara, ıstıraplara, mahrumiyetlere karşı hakkıyla sabretmekle, mücadele ve mücahedeyi terk etmeyerek, daynamak, direnmek ve devam etmekle olur. İcabında imtihanın uzun sürmesine ve denemenin ağır olmasına rağmen, sırf onun rızasını amaçlayarak, sevabını isteyerek, zaferine güvenerek Allah'a tevekkül ve itimat etmekle olur. Her hal ve şartta İslam'ın ilkelerine bağlı olarak hareket etmekle olur. İşte bu kanunu ifade eden çok ayetlerden birisi:

“İnsanlar, denenip sınavdan geçirilmeden, sadece "İman ettik" demekle bırakılacaklarını mı sanıyorlar? Andolsun ki biz, onlardan öncekileri de sınamıştık. Allah, elbette doğru olanları ortaya çıkaracaktır; kezâ O, yalancıları da mutlaka ortaya çıkaracaktır.” (Ankebut 2-3)

Allah Teâla'nın yemini söylediği gerçeğe çok dikkat çekmek içindir. İfade ettiği gerçek de aşıktır: Mü'min mutlaka imtihan edilecektir. Geçmişte de böyledir, bugün de böyledir, yarın da öyle olacaktır. Niçin? Gerçek mü'mini ortaya çıkarmak için.

Bu neye benzer? Bu tıpkı altın madeninin toprak içinde bulaştığı cüruftan temizlenmesi için ateşe atılmasına benzer. Yine demirin halis demir olabilmesi için ateşte eritilip som hale getirilmesine benzer. Petrol da öyledir

değil mi? Aynen böyle, imtihan sebebi olan zorluklar, eziyet ve işkenceler, insan ruhunu adeta eritir, pisliklerini giderir, kabalıklarını yontar, çirkinliklerini atar, halis cevherini açığa çıkarır, içindeki potansiyel güçleri uyarır ve yoğunlaştırır. Sert ve şiddetli darbelerle döverek madenini sertleştirir, parlatır, istediği kıvam ve biçime getirir.

Dışa Dönük İmtihanlar

Bu ayetler, putperestlerin başta Bilâl-i Habeşî, Ammâr ve Yâsir gibi kimsesizler olmak üzere, müslümanlara uyguladıkları baskı ve zulümlerin dayanılmaz noktalara ulaştığı Mekke döneminin sonlarında inmiştir. İfadesi açıktır; insanların sorumluluklarını yerine getirmiş sayılmaları, dolayısıyla gerçek mânada müslüman olmaları için yalnızca “inandık” diyerek sözlü bir iman ikrarında bulunmaları yeterli değildir. Asıl dindarlık, Allah’ın insanları inançları uğrunda bazı güçlüklerle imtihan ettiğinde ortaya çıkar.

Ayetin vurguladığı bir gerçek de, sadece o devirde değil, her devirde imtihanın varlığı gerçeğidir. Günümüz müslümanları da aynı durumu ağır bir şekilde yaşamaktadırlar. Bizler de sadece “inandım” demekle yetinmeyip üstümüze düşenleri yapmak zorundayız. Dinimize, bireysel ve toplumsal varlıklarımıza, değerler, haklar ve özgürlüklerimize, vatanımıza, istiklalimize sahip çıkmalıyız. Bu uğurda özveride bulunmalı, zorluklara ve acılara katlanmalıyız. Ancak böyle olursak doğrularla yalancılar, yani özde mümin olanlarla sözde müslümanlar ortaya çıkacaktır. Allah Teâla’nın rızası ve mükâfatı da buna göredir.

İçe Dönük İmtihanlar

Sonra bu imtihan sadece düşmanlardan veya içimizdeki zalimlerden gelen olmaz. Bazen kendi iç dünyamızdan, bazen de hayatın getirdiği bela ve musibetlerden de imtihanlar olabilir. Mesala insanın karşılaşılabileceği korku, açlık, fakirlik, hastalık, ölüm, savaş gibi bütün acı olaylar, hatta yerine getirmek zorunda olduğu ibadet ve vazifeler gibi sorumluluklara katlanmak da birer imtihandır. Mesala Müslümanlar Medine’ye hicret etmekle düşmanlardan gelen eziyet ve işkencelerden kurtulmuşlardı ama imtihan bitmemişti. Bu sefer gittikleri yerde korku vardı, açlık, hastalık, yoksulluk vardı. Bu sınavlara da

dayanmak, direnmek, sabırla katlanmak, İslamı yaşama ve davet etme yolunda devamlı yürümek gerekiyordu. Bir ayet ile bu düşüncelerin delilini sunalım:

“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlar; başlarına bir musibet gelince, “Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz” derler. İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlarıdır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır.” (Bakara, 155-157)

Böyle düşünürsek, başlangıcından sonuna kadar dünya hayatı fertler ve cemiyetler için bir imtihan alanıdır. Bu dünya hayatının kanunları her zaman için geçerlidir. İşte bu gerçeği ifade eden ayetler:

“Mutlak hükümlerinde olan Allah aşkıdır, cömerttir ve O’nun her şeye gücü yeter. Hanginizin davranışça daha iyi olduğunu deneyerek göstermek için ölümü ve hayatı yaratan O’dur. O, güçlüdür, çok bağışlayıcıdır.” (Mülk, 1-2.)

Allah Teâla dünyada insanları güzel işler yapma hususunda sanki birbirleriyle yarışır ve rekabet eder gibi yaşamalarını sağlamak, kendisinin emir ve yasaklarına uyarak daha güzel işler yapacağını ortaya çıkarmak için hayatı ve ölümü yarattığını bildirmektedir. İyi ve güzelin ölçüsü ise O’nun kelamı Kur’an’dır; ona göre tespit edilir. Dünya imtihanı işte budur; hayatı Allah Teâla’nın iradesine göre yaşamak, yani Kur’an-ı Kerim ile amel etmek.

Bu açıdan bakıldığında biliriz ki iman, her ne kadar kalpte gerçekleşen kesin bir inanç ise de, bunun bir de dil ile ifade etme ve azalar ile amel etme, inandığı gibi yaşama gereği vardır. İnsan bu inanç ve amel boyutu ile bir kâfirden çok açık bir şekilde seçilir ve belli olur. İman, sırf dille söylenen, makyaj gibi süslenilen bir söz değildir. "La ilahe illallah" demek, birtakım yükümlülükleri üstlenmek demektir. İslam, yükümlülüğü ve sorumluluğu bulunan bir emanettir. Bu yüzden nefsin arzu ve ihtiraslarına ters düşse de sabırla yaşanması gereken bir çabadır, katlanılması zorunlu olan bir mücadeledir, yaman bir mücahededir, sürüp giden bir cihattır. Bu yüzden, insanların sırf dilleriyle "inandık" demeleri yeterli değildir. İmtihandan

geçirilmeden, bu sınav esnasında kararlılıklarını ortaya koymadan, bu sınavdan cevherleri arınmış, kalpleri berraklaşmış olarak çıkmadan, sırf böyle bir iddiada bulunmakla bırakılmazlar. Tıpkı ateşin altını eriterek, saf altın madeni ile karışımında bulunan diğer değersiz madenleri ve cürufu birbirinden ayırmak gibi!

Aynı şekilde zorlukların toplumlar üzerinde de büyük ve kalıcı etkileri vardır. Acıların, sıkıntıların potasında eritilen toplumlardan geriye sadece tabiat itibariyle en sarsılmaz olanları, karakterleri en sağlam olanları, Allah ile sıkı sıkıya ilişki halinde bulunanları kalır. O'nun katındaki iki güzelliğe; ya zafere ya da şehadet ile ahiret sevabına ermeye talip olanlar kalır. Böyle bir süreçten geçen toplumlar en sonunda muzaffer olarak bayrağı burca dikerler. Çünkü bu bir nevi hazırlık ve deneme devresinden sonra artık emaneti yüklenecek niteliklere sahip olmuşlardır. Onlar, ağır bir bedel ödedikleri, büyük fedakârlıklarda buldukları için, artık bu emaneti taşıırken, bir mirasyedi gibi olmaz, onun değerini bilen birisi olarak her şeyden üstün tutarlar. İmtihandan geçmeyenler için su-i zanna gerek yoktur ama kimse kusura bakmasın, yiğitliklerine de itibar yoktur. Sözümüzü inkâr edenler Bakara Suresinden "Talut ve Calut" kıssasını⁴⁸ bir tefsir eşliğinde biraz da genişçe okusunlar derim.

Hiç şüphesiz uğruna zorluklara katlanan, rahatını, huzurunu bozan, arzularından ve zevklerinden geçen, eziyet ve işkencelere katlanan, hatta kanını akıtan, canını feda edenler, elbette bunca fedakârlıkta buldukları emanetin ne kadar değerli olduğunun bilincinde olurlar. Bu yüzden onu kolay harcamaz, ucuza kaptırmazlar.

Hiç şüphesiz iman davasının en sonunda üstün gelmesi, nihai zaferi kazanması elbette yüce Allah'ın elindedir. Zafer onun katındadır ve dilediğine

⁴⁸ Bakara, 246-252. Burada meselenin esasını veren bir ayeti almakla yetinelim: **“Tâlût askerlerle beraber (cihad için) ayrılınca: Biliniz ki Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Eliyle bir avuç içen müstesna kim ondan içmezse bendendir, dedi. İçlerinden pek azı müstesna hepsi ırmaktan içtiler. Tâlût ve iman edenler beraberce ırmağı geçince: Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak hiç gücümüz yoktur, dediler. Allah'ın huzuruna varacaklarına inananlar: Nice az sayıda bir birlik Allah'ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir, dediler.”** (Bakara, 249)

verir. Ancak hak edenlere vaadi vardır. Bir mümin Allah'ın vaaadinin yerine getirmesinden asla kuşku duyamaz. Ama unutmamak gerekir ki bu zafer sözünün tecelli vaktini de o belirler. Eğer bu vaat gecikirse muhakkak yüce Allah'ın bildiği bir hikmetten dolayıdır. Bu da İslam davası ve müminler için bir hayır barındırır. Hiç kimse Allah kadar dinini ve inananlarını sevip koruyamaz. Buna imanı olmayanlar zaten meseleyi anlamış sayılamazlar. Öyleyse imtihandan şikâyetlenmek değil, onu bir hayır ve rızasının alameti olan bir mükâfat kapısı bilmek gerekir. Hatta buna layık görülüp Allah tarafından seçilmeleri bile yeterli bir ödül sayılmalı ve şükredilmelidir. Allah dostları imtihan olmazsa üzülmüşlermiş. Bir hadiste Peygamber efendimiz (sav) *"İnsanlar arasında en ağır imtihandan geçirilenler peygamberler, sonra salih kişiler, sonra da imanına göre diğer insanların sıralandığını"* beyan buyurmuştur. Buna göre kişiler iman ve takva ölçüsüne göre imtihandan geçirilir ve o nispette mükâfata mazhar olurlar.

İşkencecilerin Cezası

Müminleri dinlerinden döndürmek için onlara baskı uygulayanlara, eziyet ve işkence edenlere, bu amaçla her türlü kötülüğü yapanlara gelince, yukarıda yazılan Ankebut suresinin ayelerinin devamındaki açık ifadelerle göre durumları bellidir:

"Yoksa kötülük yapan o kişiler bizden kaçıp kurtulabileceklerini mi sandılar? Ne kadar yanlış düşünüyorlar!" (Ankebur, 4)

Yani onlar Allah'ın azabından kaçıp kurtulamazlar. Onların kaba güçleri istediği kadar kuvvetli, yaşadıkları hayat istediği kadar debdebeli ve ihtişamlı, batıl sistemleri istediği kadar sağlam ve sarsılmaz görünsün, Allah Teâlâ'nın gücü karşısında bir hiçtir. Bir örümcek ağı kadar zayıf, bir iğnenin önündeki şişirilmiş balon kadar zavallıdır. Sonunda kesinlikle yakayı ele verecek ve cezalarını çok acı bir şekilde çekeceklerdir. Allah'ın vaadi bu yöndedir. Allah asla vadinden dönmez! Her zaman geçerli olan yasası eninde sonunda bunu gerçekleştirir.

Yukarıda Peygamber Efendimiz (sav)'in hayatında bunun örneklerini gördük. İleride görmeye devam edeceğiz. Kur'an-ı Kerimin şehadetiyle nica

zalimlerin kötü akıbetlerini biliyoruz. Bugün de Müslümanlara eziyet ve işkence edenlerin kötü akıbetlerini biliyoruz. Biz bazı kitaplarımızda “irtica” adı altında İslam ile mücadele edenlerin ve samimi Müslümanları sürdürenlerin acı akıbetlerini yazdık. Bazen isim isim saydık ve sorduk; “Müslümanlar izzet ve şerefle buradalar. Davalarından iftihar ederek yaşıyorlar. Peki ya onlara eziyet eden falanlar filanlar neredeler?” o zalimlerin hiçbirisi bugün sokaklarda gezemiyor, millet içine çıkamıyor. Bazılarının ölüsünü ancak üç beş kişi kaldırıyor. Oysa zamanında onlar Firavun gibi tanrılık taslıyorlardı. Heyhat, adları sanları şimdiden unutuldu. Unutulmayan en büyükleri ise lanetle anılıyor!

O yüzden hiçbir zalim, hiçbir fitneci ve bozguncu, hiçbir hak ve halk düşmanı yakayı kurtaracağını, yaptığı kötülüklerden, işkencelerden sıyrılacağını beklemesin. Böyle sananlar, kötü bir hüküm vermiş olurlar. Tasarladığı planları bozulur, düşünceleri boşa çıkar. Çünkü müminin imanını denemek, doğrularla yalancıları birbirinden ayırmak amacıyla imtihan etmek, Allah Teâla'nın bir yasasıdır. Bu kanunu koyan bizzat yüce Allah'tır. Müminleri dinlerinden döndürmek için ellerinden gelen her türlü kötülüğü yapanları suçüstü yakalayıp cezalandırmayı da bir ilahi kanun olarak o koymuştur. Allah Teâla'nın koyduğu bu kanun hiçbir şekilde değiştirilemez, asla yürürlükten kaldırılamaz.

Bizler bunun canlı şahitleri değil miyiz? Nice zalimlerin hor ve hakir kılındığını, rezil ve rüsva kılındığını, itibarsız bir şekilde yok olup gittiklerini görmedik mi?

Ve nihayet bizler de aynı kanuna tabi olarak denenmiyor muyuz? Başardıkça ilahi ikramlara mazhar olmuyor muyuz?⁴⁹ Evet, bunun çağımıza yansımaları da yazmalıyız. Ama inşallah asıl bahsimizi bitirdikten sonraya bırakarak, gerekli kaydımızı düşmeli, notumuzu yazmalıyız.

⁴⁹ Kırılır da bir gün tüm dişliler
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim
Gökten bir el yaşlı gözleri siler
Şenlenir evimiz barkımız bizim. (NFK)

İşkence Çeşitleri

O günlerde müşrikler müslümanları yakalıyorlar, hapsediyor, aç susuz bırakıyor, dövüyor, boğazlarına ip takarak sokaklarda sürüyor, yanan hasıra sararak yuvarlıyor, kızgın güneşin altına yatırıp vücutlarının yağlarını eritiyor, sıcak kumlara yatırmakla kalmayıp bir de göğüslerine kaya koyuyor, çıplak vücutlarına demir gömlekler giydireyorlar ve soluk bile alamaz hale getiriyorlardı. Kızgın çöle atmak yetmiyor gibi bir de ateş yakarak közlerinin üstüne yatırıyor, kızgın demirleri başlarına koyuyor, vücutlarını dağlıyor, suya batırarak ciğerlerini patlatıp boğmaya çalışıyorlardı.

Bunlar çok zor işkencelerdi. İnsan için dayanılmaz işkencelerdi. Müşrikler bu yaptıkları dayanılmaz işkencelerle bazen onlara istediklerini söyletiyorlardı. Allah Teâlâ da zorlu işkence altında yalandan söylenmiş küfür sözünden dolayı Müslümanları sorumlu tutmuyor, suçlamıyordu. Din buna ruhsat vermişti. Çocukları bu ruhsatı kullandılar. Ancak Bilal-i Habeşî'ye asla söyletmediler. Yine Yasir ve eşi bu işkenceler altında şehit oldu. Ama oğulları Ammar, istediklerini söyleyerek canını kurtardı. Fakat gözyaşlarını bizzat Efendimiz siliyordu, "aynı durumda kalırsan tekrar söyleyebilirsin" diyerek onu teselli ediyordu. Ammar ve babası Yâsir, annesi Sümeyye ve kardeşi Abdullah en çok eziyet görenlerdendi. Ebu Cehil bir gün Sümeyye'nin başına gelip kalbine mızrağını saplamıştı. O, İslam'ın ilk şehididir. Bunlar müslüman olduklarını ilk açıklayanlardı. Allah Teâla Resûlünü (sav) amcası ve kabilesi vesilesiyle koruyordu. Ebu Bekir gibi eşraftan olanları da nispeten kavmi himaye ediyordu. Diğer fakir, köle ve garipleri ise demir zırhlar giydirilip güçleri tükeninceye kadar güneşin altına bırakılıyorlar, Habbab b. Eret'te olduğu gibi ateşlere atıyorlardı.

Ammar b. Yasir'i sadece bir don içinde gören birisi anlatıyor: "Onun sırtına baktım; bir yara gördüm. Sorduğumda 'Bu, Kureyş'in bana Mekke'nin kızgın kumlarında yaptıği işkencenin izidir' dedi."⁵⁰

⁵⁰ Bidaye, III/59 (İbn İshak, Sa'id b. Cübeyr'den) Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 1/295.

Vaziyet bu kadar acı idi. Bazı Müslümanlar bu işkenceye karşı koymak ve savaşmak için izin istedikçe Sevgili Peygamberimiz (sav) “Buna izin verilmedi. Sabredin ashabım” diyordu. Bir benzerini habbab b. Eret kıssasında göreceğimiz gibi geçmiş tarihteki tevhit mücadelesinden örnekler veriyor ve sabır tavsiye ediyordu. Sabır, yani dini yaşamada dayanma, direnme, devam etme ve İslam’a davetten geri durmama. Neden acaba?

Elbette sebepleriyle birlikte bunu da yazacağız, ama önce yapılan eziyet ve işkencelere ashab-ı kirâm ın tavrını bir görelim mi?

Ashabın İşkenceye Tavrı

Acaba Müslümanlar müşriklerin kendilerine reva gördükleri bu azap ve işkence karşısında nasıl bir tavır takındılar? Kendilerine karşı işlenen bu cinayetlere nasıl bir usül, bir metot, bir strateji ile cevap verdiler?

Bu sorunun cevap çok basittir: Yapılan bunca işkencelere karşı sadece “sabr-ı cemil”, yani güzel bir sabır ile karşılık verdiler. Hakları olsa da misliyle mukabele etmediler. Yaptıkları pasif bir direniş ve hakkı haykıran bir katlanmadır. Nihayet takatin bittiği yerde ise Allah için hicret!

Bu metodu Allah Teâlâ öğretiyor, Sevgili Peygamberimiz (sav) de uygulayarak gösteriyor. “Bu sabra gücümüz yetmiyor, karşılık vermek için kavgaya veya savaşa izin ver!” diyenlere sadece ayetler okuyarak teselli veriyor, geleceğin hayırlı olacağını vadediyor ve “sabredin ashabım!” diyordu. Çünkü bu manada Rabbimiz şöyle buyuruyordu:

"O müşriklerin söylediklerine sabret ve onlardan güzellikle ayrıl. Nimet içinde yüzen o yalanlayanları bana bırak ve onlara biraz mühlet ver!" (Müzzemmil, 73/10-11)

Allah Teâlâ'nın yönlendirmesi ile hareket eden Resulullah (sav) Efendimiz sadece dayandı, direndi, sabretti ve yoluna devam etti. Çünkü onun eğitimi ve terbiyesi, kendisiyle birlikte olan mü'minlerin ruhlarını temizleyip arıtmayı amaçlıyordu. Bunun temini için her gün maneviyat bakımından güçleniyorlar, kalben arınıyorlar, ahlak ve terbiye açısından tertemiz

oluyorlardı. Böylece maddî saltanatı ve gücü bırakıp gerçek hürriyete, arzu ve şehveti celbeden birçok şeyi terk edip asıl özgürlüğe kavuşuyorlardı.

Bu tavır, bu mücadele yöntemi o zamana kadar bilinen bir durum değildi. Çünkü Araplar kavgacı ve savaşçı bir toplum idiler. Bunlar sanki doğarken beraberlerinde kılıçla doğmuşlardı. İşte onların savaşçı karakterlerini Rasûlullah (s.a) hikmetle engelledi. Onların Araplık damarını ve intikam duygularını tuttu ve hepsini kendi emrine boyun eğdirdi. Ashab-ı kirâm böylece ellerini savaştan geri çektiler. Bu arada Kureyşlilerin tahrik edici davranışlarına rağmen daima sabırla dayandılar. Fakat izzetli bir duruşları vardı. Hiç bir korkaklık ve acizlik göstermeden direndiler. İşte Mekke'de müslümanların düşmanları karşısındaki durumu bu idi.

Neden bu usul, bu yöntem seçilmişti? Bunun sebebi hikmeti neydi?

Şimdi bu sorunun cevabını arayalım isterseniz.

Neden Savaşmadılar?

Az önce ashab-ı kirâmın eziyet ve işkence karşısındaki tavrını, izledikleri usul ve yöntemi yazmıştık ve sormuştuk, neden böyle davrandılar? Aslında kendimizi onların yerine koyarak azıcık düşünersek biz de bu soruya “böyle olması gerekiyordu” diye cevap verebiliriz. Neden mi?

Çok basit. Eğer o gün savaş için izin isteyenlere “evet, gücü yeten savaşabilir” denseydi, sadece gücü yetenler değil, dolaylı olarak gücü yetmeyenler de kendilerini savaşın ortasında bulacaklardı. O zaman soralım; bir avuç Müslümanın bütün bir toplum karşısında galibiyet şansı var mıydı? Bir mucize olmazsa, asla! Oysa Allah Teâla'nın evren ve toplum için de kanunları vardı ve onlara uymak gerekirdi. Tıpkı Musa karşısında Firavun ve ordusunun helaki gibi belki bazen mucize de olabilirdi. Ama bu temelli bir kanun değildi.

Şimdi o şartlarda düşünelim; müslümanlar sayılarınca veya daha fazla kâfir öldürseler bile sonuçta sayısal mevcut olarak onlardan çok çok az oldukları için neticede kendileri ve aileleri yok olur biterlerdi. Ya şehit edilerek, ya da dinden döndürülerek biterlerdi. Hal böyle olunca İslam da

orada biterdi. Bunun bir kazancı varsa, şehit olanlara olurdu sadece. Ama ya kıyamete kadar gelecek insanlar? Onlara kim ulaştıracaktı bu güzel dini? Onlar bu dinden mahrum mu olmalıydılar? İşte bu akıl ve hikmetin gereği sebebiyle sabrettiler, işkencelere tahammül ettiler, yersiz yok edici bir savaşa girmediler. Böylece hem kendilerini ve ailelerini, hem de dinlerini yaşattılar ve gelecek nesillere taşıdılar.

Çok önemli bir sebep daha var. O günlerde henüz birçok insan düşman safında idi. Bunlar daha sonra yakın veya uzak bir gelecekte iman ederek İslam'a ve Müslümanlara dost oldular. O gün Müslümanlar sabrı ve daveti değil de savaşı tercih etselerdi, onlar ya kâfir olarak savaşta ölecekler veya daha sonra yine öyle kâfir olarak ölecek ve cehennemi boylayacaklardı. İyi mi olurdu bu durum?

Hayır! Allah doğrusunu öğretti. Resulullah bu doğruyu yaşayarak tebliğ etti. Müslümanlar eziyet ve işkence görseler bile sonunda sabrın mükâfatını görekerek zafere erdiler. Din dünyaya yayıldı. İnsanları karanlıklardan aydınlığa çıkardı. Küfür, şirk, fiske, fücür, zulüm, ırkçılık ve asabiyet en azından düşünce planında bitti şükür. Yer yer de fiilî olarak beli kırıldı. Böylece velev ki bir müddet sonra da olsa neticede İslam'ın hedefi ve gözettiği menfaat ve maslahatları belli oldu, güzellikleri sergilendi.

Evet, bu harika eğitim ve terbiyenin üstünde başka bir başarı dünya tarihinde yoktur, gösterilemez. Bu, Hz. Muhammed Mustafa'nın yetiştirip eğittiği, terbiye edip insanlığa mürşitler, rehberler, öğretmenler olarak sunduğu özel bir nesil ve benzeri görülmemiş bir kuşaktır. Ne geçmişte, ne de şimdi, ne de gelecekte bunun bir örneği gösterilemez!

Mekke dönemine şöyle bir dönüp bakan bir kimse, on üç yıllık bu dönem içerisinde şu gerçeği görecektir. Her bakımdan ve gerçek anlamıyla "La ilahe illallah" kelime-i tevhidinin asıl manasını gönüllere ekmek, bu manada gereken hazırlığı yaparak bu kalbî ve amelî eğitimi gerçekleştirmektir. Bu tevhid kelimesinin anlam ve önemini idrakini sağlamak, bu akidenin akıllara ve gönüllere sunulmasını en iyi bir şekilde sürdürmektir. Bu konuda acele etmemek, zamanı iyi değerlendirmek gerekiyordu. Çünkü akide gerçekten gönüllere gereğince aşılanmalıydı. Bu ise önemini kavrayarak

titizlikle ve bıkmadan, usanmadan, yılmadan davete devam etmek demektir. Sürekli yeni adamlar kazanmak ve daha önce kazanılanları devamlı eğitmek demektir. Gerçekten sabır işiydi. Zira bu akideyi aşılarken acele etmek, aşırılığa ve zorlamaya gitmek hiç de doğru değildi. Bunların İslamî harekette bir yeri yoktu.

Burada bugün için dikkat edilecek bir husus da şudur; Allah için davete soyunanların mutlaka en büyük öğretmen Hz. Resulullah (sav)ın o mübarek ashabını nasıl eğittiği noktasında durup kafa yormalıdırlar. Rasûlullah (sav) bu dini onlara nasıl aktarmıştır, bu metodu gerçekten iyi değerlendirmelidirler. Böylece onu bu cihetten de kendilerine “üsve-i hasene / en iyi örnek” edinmiş olacaklardır. Zira bütün kurumlarıyla yerleşip kök salmış cahiliyenin önünde durulabilmesi için, mutlaka ashab-ı kirâm misali insanlara ihtiyaç vardır.

“Neydi onların özellikleri? Gibi bir soru akla gelebilir. Özetleyelim: Onların en büyük özellikleri şunlardır: Allah’a ve Resulüne imanda çok samimidirler. Ahirete imanları tıpkı bu dünyada yaşadıklarına iman kadar kesindirler. Dini bilmek, onu ihlas ve samimiyetle yaşamaktır. Allah Teâlâ ve Resulünü sevmek, onları her şeye tercih etmektir. Onlarca sevmek için her türlü fedakârlığa katlanmaktır. Allah Teâlâ’nın yolunda mal ve can ile cihat etmektir. Onun vadettiği zafere kesin iman etmek ve gereğini yaparak beklemektir. Allah’tan başka güç ve kuvvet tanımadıkları için asla düşmanlardan korkmamaktır.

Alacağımız Dersler

Bütün bunlarla beraber bir davayı yürütmede ve emsaline hâkim kılmada elbette “sünnetullah” dediğimiz Allah Teâlâ’nın kâinata koyduğu kanunlara uymak, her şeye koyduğu mizanı, yani dengeyi gözetmek ve sebeplere sarılmak gereğini de unutmamak gerekir.

Evet, bulunduğumuz yerde İslam’ı tebliğ etmeli, öğretmeli, yaşmalı ve orada hâkim kılmalıyız. Bunun için gayret göstermeli, fedakârlık yapmalıyız. Yapılacak olan budur. Ancak belli bir sayıya, maddî manevî bir güce ve imkâna erişmeden o beldede bilfiil kıyama kalkışmamalı, altından kalkamayacağımız bir hareket ile kendimizi, ailemizi, Müslümanları ve

mevcut imkânları tehlikeye atmamalıyız. Müslümana düşen vazife, davetten topluma ve devlete giden yolu tedricen kat etmek, aşama aşama gerçekleştirmek, sağlam basarak ilerlemektir. O zamana kadar sabır, yani her türlü olumsuzluğu göğüsleyerek davayı öğrenme, yaşama ve tebliğ etme ve cemaatini oluşturmada bütün olumsuzluklara, haksızlıklara, zulümlere dayanma, direnme ve yola devam etmektir. Eziyet ve işkencelere, kalkınca işi bitirecek zamana kadar katlanmaktır. Tepeden inme darbelere, içten isyan ederek anarşi ve teröre asla iltifat etmemedir. İyi bilmek gerekir ki, Allah Teâla toplum için şu sosyolojik kanunu koymuştur: **“Şüphesiz ki, bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez”** (Ra’d, 11).

Çağımızda nice İslamî hareketler görüyor ve üzülüyoruz ki bunlar tez canlı insanlardır. Ayakları yere basmayan hamasi söylem ve eylemlerle hem kendilerini, hem de insanlarını yersiz ve yararsız tehlikelere atarlar. Üstelik bu yanlışsa karşı çıkarak temkinli olan ve doğru yapanları pasiflik ve daha kötüsü korkaklıkla itham ederler. Toplum içinde yok yere bir sürü ihtilaf çıkarır, ayrılıklara, bozulup dağılmalara, hatta tefrika ve düşmanlıklara sebep olurlar. Bunların duygu sömürüsü yaparak en haklı gibi oldukları zemin ise, düşmanlarının benzer dava arkadaşlarına ve kendilerine yaptıkları işkencelerdir. Onlara göre buna katlanmak zillettir ve davalarına yakışmaz. “Sabır” diyenlere, “temkin” diyenlere, “önce hazırlanma, güç kuvvet ve imkân elde etme” diyenlere, "daha ne zamana kadar sabır?" diye alaylı bir şekilde aşağılar, hakaret ederler. Bizim, önce siyerden, sünnetten, sonra Ebu Hanife gibi fıkıhçılardan aldığımız bilgilerle onlara cevabımız, "yeterli insana ve imkâna ulaşıncaya kadar" deriz. Çünkü sünnetullahı itaat veya isyan, Müslüman için bir imtihan alanıdır. Allah Teâla'nın kevnî kanunlarına karşı gelerek dinî kanunları ihkam edilerek hâkim kılınamaz!

Üç beş kişi bir araya gelince kıyamdan bahseden, biraz büyüyünce cihattan dem vuran, bilgi yerine his ve heyecanlarıyla hareket eden, zamansız öten horozlar gibi erken harekete geçen, Kur'an ve sünneti hakkıyla bilmez, kıt bilgisiyle siyeri değerlendiremez, hadiseleri anlamaz, fıkihtan, tefekkuhtan, yani derin anlayış ve kavrayıştan yoksun, hikmeti hiçe sayan insanların etkisinde kalmamak gerekir. İsim vererek kimseyi incitmek istemem, ama kuzey, doğu ve güneydeki komşularımızda böyle kıyamlar oldu. Neticede var

olan birikimler de heba oldu. İnsanlar katliamlardan geçti, sürgünlerde kırıldı, iltica ettikleri yerlerde perişan oldular. Ben onların bazı âlimleri ile görüştim. “Kıyam için fetva aldınız mı? Ülema ile toplanıp bir karara vardınız mı? Hazır mıydınız?” diye sordum. “Ne gezer?” dediler. Kimin elinde hangi duygularla harekete geçtikleri tam bilinmez insanlar kıyama başlatıyorlar. Müslümanlar da önceleri “hain” damgası yememek için, sonraları da başlanmış bir harekete başka yapacakları kalmadığı için ister istemez hareket katılıp bu kardeşlerine yardım ediyor, destek veriyorlar. Netice ise mahvedici bir mağlubiyet, çok acı bir zayiât! Acaba düşmanlarının oyununa mı gelinmiştir? Çünkü onlar, öteden beri uyguladıkları bir strateji ile savaşıacakları bir düşmanlarını erken harekete geçirerek tam toparlanmalarına ve güçlenmelerine izin vermeden bitirmek, zayıf hallerinde yok etmek isterler. Tarih okuyanlar bunun acı örneklerini çok görmüştür.

Tamam, bir harekette mağlub olmak da var, perişan olmak da var! İlle de zafer diye bir garanti yok. Şehit olan cennete gider. Emekler sevap getirir. Hepsi tamam. Ama az önce anlattığımız gibi değil. Böyle değil yani. İlimle, istişareyle, imkânları ve insanları iyi değerlendiren bir hareket başlatılmalı. Sonra da Allah Teâlâ’nın güç ve kuvvetine tevekkül ve itimat ederek mücadele edilmeli. Bu başka, macera başka!

Biz, "temkin metodunu" ilke edinmiş ehl-i sünnet mensupları olarak davamız için zaman ve zemine göre, şartları ve hikmeti gözeterek, İslam için çalışır, davet ve duamızı yapar, bu dünyayı değiştirecek bir İslam inkılabı için çabalarız. Ama bile bile Müslümanları kırdırarak, hazırlıkları ve umutları yok edecek, davayı bitirip tüketecek maceralara da katılmayız. Varsın onlar cahilliklerini bizlere "korkak" diyerek kapatmaya çalışsınlar, önemli değil. Allah Teâlâ’nın her şeyi gördüğünü, bildiğini bilmemiz, bu bilgiyle kalbimizin mutmain olması bize yeter. Önemli olan O’nun rızasıdır, insanların değil!

Bir gün Cuma vaazımdan inmiştım. Adamın biri yanıma geldi ve dedi ki:

- Hocam, Almanya’ya gideceğim. Orada kurulan İslam devletine katılacak, halife seçilen Cemalettin Kaplan Efendiye biat edeceğim. Fakat sizin vaazlarınızı hep dinlerim. Bir de size sorayım dedim. Ne dersiniz?

- Almanya'ya kadar hiç zahmet etme. Buradaki Cemaleddin Efendiye biat et!

- O kim Hocam?

- Benim!

- Nasıl olur hocam! Anlamadım doğrusu!

- Neden olmasın? Bir devlet olmak için halk gerek, millet gerek. Vatan olacak toprak, yani ülke gerek. Kanunları yürürlüğe koyabilmek için güç gerek. Yani suçluları cezalandıracak mahkeme, memleket işlerini halledecek işçi ve memur, bu işlerin masrafını karşılamak için bütçe gerek. Bunu temin etmek için vergi gerek. Bu milleti ve vatani dâhilde korumak ve dışarıdan saldıran düşmana karşı savaşmak için ordu gerek, silah gerek vs. vs. Var mı bunlar Almanya'da kurulan İslam devletinde?

- Yok!

- Yarın Alman devleti o halife dediğiniz muhteremi tutup hapse veya yurt dışına atarsa, elinden ne gelir?

- Bir şey gelmez!

- Demek ki adı var ama aslı yok! Ne devletin, ne de halifenin kendisi yok! O zaman benden ne farkı kalır kardeşim? O yüzden diyorum, ta Almanya'ya kadar hiç yorulma, bana gel!

Adam nükteyi anladı ve teşekkür ederek gitti. Kimse kusura bakmasın, hiç kimsenin komiklik yaparak bu davayı küçük düşürmeye hakkı yoktur. İşte şu Arap baharı hareketini gördük. Mısır kısmen hariç, hangisinde oturulup düşünülmüş, planı programı yapılmıştır? İpler kimin elindedir? Suriye'de kıyama hangi ülema oturmuş, müzakere etmiş de bir karar veya fetva vermişti? Sonra bu kaçınıcı düşüşümüz; Amerika veya İngiliz istihbaratı bir örgüt kuruyor. Kendilerini devlet ve halife ilan ediyor. Bakarsınız bütün İslam coğrafyasından iyi niyetli cahiller oraya hücum ediyorlar. Sonra bir bakıyorsunuz ki İslam'a söz getiren bir terör örgütü içinde kalmışlar,

düştükleri gayya kuyusundan bir türlü çıkamıyorlar! Maalesef canlar, mallar, emek ve enerjiler boşa gidiyor, hem de geride dine zarar veren bir sürü tortu bırakarak!

Hani Peygamberimiz bizim için rehberdi? O bizim rol modelimizdi? Üsve-i hasenemiz, biricik önderimizdi? Öyleyse sünneti bizim için kılavuz olmalı değil midir? Buna kimin itirazı olabilir?

Bir Uyarı

Şehit Seyyit Kutup haklı olarak Ankebut suresinin ilk ayetlerinde ifade edilen imtihanlara dikkat çekerken bir yerde şöyle uyarır:

“Bir de en büyük imtihan vardır: Nefis ve ihtiras imtihanı! Toprağın çekiciliği, et ve kanın ağırlığı, nimet ve iktidar, ya da rahatlık ve güven arzusu! Nefsin derinliklerinde baş gösteren muhalefetle imtihan! Sosyal, siyasî, iktisadî hayat şartlarında, toplumun mantığında ve devrin insanların düşüncelerinde yer eden kınamalara, alaylara, yasal engellere takılan imtihan! Nihayet bütün imtihan şekillerinden daha ağır ve daha büyük olan bir imtihan; geçit vermez önlemlerle önlemelere rağmen iman yolunu izlemenin, imanın öngördüğü üstün düzeye ulaşmanın zorluğu imtihanı! Kendi iç dünyasına karşı mücadeleye ve sosyal çevreye karşı mücadelede bıkmadan, usanmadan, sabır ve sebat ile yol alma imtihanı...

Hele bir de yol uzayıp Allah'ın yardımı gecikince, imtihan daha şiddetli ve daha ağır olur. Deneme her zamankinden çok şiddetlenir, sertleşir. Bu durum karşısında yüce Allah'ın koruduğu kimselerden başkası direnç gösteremez, sabredemez. Bu korunanlar iman gerçeğini içlerine sindiren kimselerdir. Bu büyük emaneti, göğün yeryüzündeki emanetini, Allah'ın insan vicdanına yüklediği emaneti eksiksiz bir şekilde yüklenen ve gereğini yapan kimselerdir.

Hiç şüphesiz Allah Teâla bu şekilde mü'minleri imtihan etmekle asla onlara azap etmeyi, onları sıkıntılara sokmayı, onlara eziyet etmeyi istemiyor.

Peki, neyi istiyor?

Bu imtihan ve denemelerin asıl amacı, inancı taşımak ve emaneti yüklenebilmek için gerçek anlamda hazırlanmaktır. Çünkü bu iman ve emanet, özel bir hazırlığı ve donanımı gerektiriyor. Bu da ancak fiili olarak meşakkat çekmekle, zorlukları pratik hayatta tatmakla, gerçek anlamda ihtirasları yenmekle, acılara, ıstıraplara karşı hakkıyla sabretmekle, imtihanın uzun süreli olmasına ve denemenin çok ağır olmasına rağmen, gerçekten Allah'ın zaferine ya da sevabına güvenmekle mümkün olur.

Zorluklar, insan ruhunu adeta eritir, pisliklerini giderir. Kabalıklarını yontar, çirkinliklerini atar, cevherini açığa çıkarır, içindeki potansiyel güçleri uyarır ve yoğunlaştırır. Sert ve şiddetli darbelerle döverek madenini sertleştirir, parlatır. Aynı şekilde zorlukların toplumlar üzerinde de büyük ve kalıcı etkileri vardır. Acıların, zorlukların potasında eritilen toplumlardan geriye sadece tabiat itibarıyla en sarsılmaz olanları, karakterleri en sağlam olanları, Allah'la sıkı sıkıya ilişki halinde bulunanları, O'nun katındaki iki güzelliği; zafere ya da ahiret sevabına şiddetle bağlananları kalır. Böyle bir süreçten geçen toplumlar en sonunda bayrağı teslim alırlar. Çünkü bu hazırlık ve deneme devresinden sonra artık emaneti yüklenecek niteliklere sahip olmuşlardır.

Onlar ağır bir bedel ödedikleri, sıkıntılara karşı sabrettikleri, uğruna birçok acılara katlandıkları, büyük fedakârlıklarda buldukları için, artık bu emaneti teslim alırlarken, bir mirasyedi gibi olmaz, onun değerini bilenler olarak her şeyden üstün tutarlar.

İman ve hak davasının en sonunda üstün gelmesi, nihai zaferi kazanması ise, yüce Allah'ın vaadi ile garanti altına alınmıştır. Bir mümin Allah'ın vaa dinin yerine gelmesinden kuşku duymaz. Ama eğer bu vaat gecikirse hiç kuşkusuz yüce Allah'ın planladığı bir hikmetten dolayıdır.⁵¹ Ve mutlaka iman davası için, müminler için hayır kaynağıdır. Hiç kimse yüce Allah kadar gerçeğe ve gerçek taraftarlarına ilgi gösteremez, onları koruyamaz. İmtihandan geçirilen, çeşitli musibetlerle denenen müminler için, Allah'ın hak davasını yüklenecek güvenilir kimseler olarak Allah tarafından seçilmeleri yeterli bir ödüldür.”

⁵¹ Biz, “*Cihat ve Zafer Şartları*” kitabımızda zaferi kazanmak veya kaybetmekle ilgili şartları yazmıştık, bakılabilir.

Yukarıdan beri izaha çalıştığımız bu Allah yolunda yürürken karşılaşılan eziyet ve işkencelerin sebep ve hikmetlerine dair değerlendirmelerimizi şöyle bitirelim; işkence bir insanlık suçudur. Onu ancak söyleyecek sözü olmayan acizler ve kaba kuvveti ölçü alan haksız zorbalara yapar. Kendilerini güçlü gören zavallılar yani. Oysa yaptıkları işkence kendi altlarını oymaktadır ama haberleri yoktur. Çünkü yapılan her işkence, işkencecilerin tükenmesi ve işkence gören davanın taraftarlarının artması demektir. Çünkü insanların merhamet duyguları mazlumdan yanadır. Onların davalarına dikkat çeker ve doğru anlamalarına yardımcı olur. O yüzden deriz ki, başta davetçiler olmak üzere o işkenceye imanları adına katlanan bütün Müslümanlar, yeryüzünün yüz akı insanlarıdır.

ASHABI KİRAMA YAPILAN İŞKENCELER

Üç Kaynak Eser

Tarihin uzun dehlizlerinde Asr-ı Saadeti anlamak için elimizde meşale gibi aydınlatan kitapların ışığında okuyarak ve bir baston gibi gözlerimize yaslanarak tatlı bir heyecan ve coşkulu bir muhabbetle yürüyoruz. Bu yürüyüşte özellikle üç eser elimizde asamız ve fenerimiz, gözümüzde gözlüğümüz olmuştur hep. M. Asım Köksal'ın "İslam Tarihi" isimli muhteşem eseri bir elimizde asa, Yusuf Kandehlevî'nin "Hayatu's Sahabe" isimli muazzam eseri diğer elimizde fener, Muhammed eş-Şâmî'nin "Siyer-i Şâmî" diye maruf "Sebilü'l Hüda ve'r Reşat" da gözümüzde gözlük gibi her biri birer temel kitap, en fazla faydalandığımız bilgi kaynaklarımızdır. Bu üç yoldaşla sünnete uyarak işleri danışarak götüren bir cemaat olarak nihayet asrısaadet gibi aydınlık ve mutluluk dolu bir zamana erişmek için sevinç ve kıvançla yürüyoruz. "Asrısaadet" diyoruz, evet öyledir ama bu dönemin ilk yılları çok çetin, çok sancılı ve çok acılı olmuştur. Gerçi bunlar geride kalınca som bir saadete dönüşüyor ama o yaşanan günlerde hiç de istenen bir şey değildir. Ve şimdi biz gide gide tam da bu sancının ve acının ortasına gelmişiz.

Aileden Etrafa

İlk Müslümanlar malum ailedendir. Sonra Zeyd b. Harise gelir. O da aileden sayılır. Sekiz yaşında, kısa boylu, karayağız, yayvan burunlu bir köle çocuktur aileye girdiğinde. Annesi Sûdâ ile birlikte ziyaretlerine gittikleri Beni Maanler'in yurdunda Beni Kayn b. Cisir atlılarının baskımına uğrayıp esir edilmiş, Ukâz panayırında köle olarak satılmıştır. Kadere bakınız ki, onu halası Hz. Hatice için dört yüz dirheme satın alan kişi Hakîm b. Hizam'dır. Hz. Hatice de onu Peygamberimiz (sav)e bağışlamıştır. Bilmeyenler kadere

kötü söylerler. Kederi yok ederek kaderi güzelleştirecek iman ve teslimiyetten uzak olanlar, şu örneğe bakarak ders ve ibret alsınlar ki, Peygamberimiz (sav) onu önce azad etmiş, sonra da evlat edinmişti. Ölüm kuyusundan köle diye satılarak kurtulan, ama sonunda Mısır'a sultan olan Yusuf misali bu çocuk da, hür iken haksız yere köle yapılmış, bir mal gibi pazarlarda satılmıştır. Niçin? Kâinatın efendisine sevgili bir evlat olmak için! Aklı olan ders alır ve asla kadere kötü söylemez. Bilakis kaderin kederi yok eden tatlı tecellilerine mazhar olmak için niyet ve iradesini hayır ve iyiliklerde kullanır, kalbini arı duru ederek saflaştıracak güzel huylara meyleder, nefsinin tezkiye edecek salih amellere sarılır, hak yolunda mücadele ve mücadele eder.

İşte bu evvel köle, sonra azat edilerek evlat edinilen talihli insan Zeyd b. Harise, Hz. Ali'den sonra Müslüman olmuştur. Nasibe bakar mısınız? Bu sadık ve kahraman insan ondan sonra davası uğruna şehit olarak vefat edene kadar Peygamberimizin (sav) yanından ve hizmetinden hiç ayrılmamıştır. İslam tarihinin en acıklı gününde Peygamber Efendimiz (sav)'in yanında yalnızca o vardı. Tâif'li reislerin ve eşrafın kışkırtmasıyla maalesef ayak takımı serserilerin Peygamberimize (sav) attıkları taşlara hiç tereddüt etmeden kendi vücudunu siper ederek ölümü göze almış, kin ve nefretle fırlatılan taşlar yüzünden kanlar içinde kalmış bir fedakârdır. Onun öz evladı gibi sevgisine mazhar olmuş bir insandır. Sonunda onun davası uğruna Mute'de şehit olarak bu dünyayı terk etti. Azat edilmiş bir kölenin İslam sayesinde çıktığı zirvelere bakar mısınız?

Sonra en yakın dostlarını davet etmiştir. Genellikle de bu davet hüsnü kabul görmüştür. Hz. Ebu Bekir, İslâmiyet'ten önce de Peygamberimiz (sav)'in arkadaştan ileri dostu idi. O da çocukluğundan beri onun doğruluğunu, eminliğini, güzel ve üstün ahlâkını biliyordu. Kendisinin bu ahlâkı halka yalan söylemesine engel olup dururken, Allah'a karşı asla yalan söylemeyeceği kanaatinde idi. Nitekim Peygamberimiz (sav) İslâmiyete davet eder etmez, onun hemen Müslüman olduğu gördük. Peygamberimiz (sav) bu husustaki hadis-i şeriflerinde: *"İslâmiyete davet ettiğim herkes, ona karşı ağırdan davrandı, tereddüt etti ve düşündü. Ancak Ebu Bekir İslâmiyeti kendisine arz ve teklif ettiğim zaman, hiç tereddüde düşmedi ve kabulde gecikmedi."* buyurmuşlardır.

Öyle zannediyoruz ki hiçbir şey, Peygamberimizi (sav), Hz. Ebu Bekr'in Müslüman oluşuna sevindirdiği kadar sevindirmemiştir. Mekke'nin ileri gelen zenginlerinden ve eşrafından olan Hz. Ebu Bekir de, Müslüman olduğu zaman, hiç çekinmeden Müslümanlığını açıklamış ve halkı da, Yüce Allah'a ve Resûlüne imana davet etmeye başlamıştır. Tarihimizde “aşere-i mübeşşere” denilen hürmete şayan birçok dostunu da teşvik ederek Müslüman olmalarına vesile olmuştur. Bunları daha önce görmüştük. Konuya bir giriş yapmak için hatırlatalım istedik.

Eziyet ve İşkenceler Başlıyor

Evet, İslamiyet gittikçe yayılıyordu. Fakat o ölçüde tepkiler de artıyordu. İlkönce ilgisizlikle başlayan, sonra alay ve aşağılama ile gelişen bu eziyet ve işkenceler, artık fiiliyata dönüşmüştü. Eşşâmî, İbn İshaktan naklederek o günkü işkence çeşitlerini şöyle sıralar: Dayak atma, aç ve susuz bırakma, güneşin çölü kızdırdığı zamanlarda kızgın kumlara yatırma, el ve ayaklarını bağlayarak göğüslerine kızgın kayalar koyarak nefessiz bırakma⁵².

Bizim değişik eserlerde rastladığımız işkence çeşitleri bundan çok fazladır. Mesela başlarına kızgın demirler koyma veya sıcak közler üzerine sırtüstü zorla yatırma. Suya batırarak boğmaya çalışma. Aç ve susuz bırakarak ve döverek hapsetme. Meydanlarda boğazlarına ip geçirerek sürükleme. Hasırlara sararak ateşe verip yokuşlardan yuvarlama. Kandehevî “Hayatu's Sahabe” isimli eserinde bunlara hep örnekler verir.

Müslümanlar maalesef acı ve ıstırap içindeydi. Onlara daha çok kendi yakınları işkence ediyordu. Bunun sebebi ise müşrik aklını sergileyen bir komiklikti. Güya onlara başkası kötülük yaparsa kendileri için ar ve ayıp olurdu. Zira kavmin o fertlerini “kavmiyetçilik” ve “asabiyet” davası adına kendilerinin korumaları gerekirdi. Bu yüzden başkalarının onlara eziyet etmesine izin vermezlerdi. Fakat Müslüman olmalarına kayıtsız da kalmak istemezlerdi. Bu yüzden güya kendi delilerini kendileri ıslah için döver, eziyet ve işkence ederlerdi. Bu görüş, bu tutum ve davranış, sanırım aklın ve mantığın kötü bir çevrede ne kadar bozulacağına ve komikleşeceğine iyi bir örnektir.

⁵² Bkz. A.g.e. 2/357.

Ebu Cehil ve hempaları şerefli ve itibarlı bir kimsenin müslüman olduğunu duyunca, Kureyşlileri ona karşı kışkırtır, onu kötü bir şekilde azarlar ve “Demek babanın dinini terk ettin ha! Hâlbuki baban senden hayırlıydı. Senin aklını hafif görüp, görüşünü tutarsız bulacağız ve itibarını düşüreceğiz!” derlerdi. Müslüman olan kimse tüccar ise, "Senin ticaretini kesata uğratıp malını helak edeceğiz!" derdi. Eğer zayıf bir kimse ise de, onun üzerine çullandır ve halkı da kışkırtırdı. Herkesi zayıf yerinden vurarak dininden döndürmeye çalışırlardı. Bazen çalışmalarının neticesini alırlardı. Ama genellikle Müslümanlar eziyet ve işkenceye katlanır, dinlerinden dönmezlerdi.⁵³

Burada şu dehşet dolu hatırayı bir daha hatırlatalım. İbn-i İshâk'ın rivayetine göre, Saïd b. Cübeyr, İbn Abbas'a:

- Müşrikler, müslümanlara, dinlerini terkte mazur sayılabilecek derecede ağır eziyet ediyorlar mıydı? diye sordu.

İbn Abbas'ın cevabı çok şeyler anlatır:

- Evet! Bir müslümanı o kadar döverler, aç susuz bırakırlardı ki, o zavallı acı ve ıstıraptan oturup kalır, ayağa bile kalkamazdı. Sonunda çaresiz onların istediklerini yapardı. Ona: “Lât ve Uzza, senin ilahın değil mi?” diye sorulunca o da: “Evet” derdi. Hatta onlara kara pislik böceğini getirir, “Bu böcek senin ilahın mı?” diye sorarlar, o da onların verdiği eziyetten kurtulmak için “Evet” derdi.⁵⁴

Daha önce de belirtildiği gibi işkence görenler genellikle fakir, köle, azatlı veya garip ve kimsesiz Müslümanlardı. Özellikle gençlere, köle ve cariyelere ağır işkenceler yapılıyordu. Elbette bu arada eşraftan olanlar da yapılan eziyet ve işkencelerden nasiblerini alıyorlardı. Fakir ve güçsüz olanlar sahipsiz olduklarından onlara daha çok ve daha rahat işkence ediliyordu. Zaten tarih boyunca tevhit mücadelesinde durum hep böyle olmuştur. Bu davaya önce hep gençler, fakirler ve garibanlar iman etmiştir.

⁵³ Bkz. Şâmî, A.g.e. 2/357.

⁵⁴ A.y.

Acaba neden hep böyledir?

Neden Hep Önce Gençler Ve Fakirler?

Bunun izahının psikolojik ve sosyolojik temelleri vardır. Gençler idealist olur. Güzeli görünce kabul eder. Menfaat hesabı yapmaz. Hileye, münafıklığa tenezzül etmez. Fakirler ise zaten cemiyette hep en alt tabakadadır. Kaybedecek bir şeyleri yoktur. O yüzden çıkar hesaplarına girmez, gelecek kaygıları taşımaz, iki yüzlü olma karakersizliğini kabullenmez, güzeli görünce derhal kabul eder, taraflarını samimiyetle seçerler. Lakin zenginler, soylular ve yöneticiler gibi devlet ve toplumda belli bir konum sahibi olanlara gelince, onlar çoğunlukla hesap adamıdır. Güzeli görüp takdir etseler bile önce bir düşünür ve değerlendirme yaparlar; acaba yeni din, yeni inanç ve sistem, kendilerinin içinde bulunduğu zenginlik, iktidar ve güçlerine ne diyecektir? Acaba kazanmış oldukları konumlarını, statülerini koruyabilecekler midir, yoksa kayıp mı edeceklerdir? Kendi çıkarlarına çevirip ayarladıkları menfaat çarkları devam edecek midir, etmeyecek midir?

Edecekse, sorun yok! Ama etmeyecekse neden bu yeni düşünce ve düzeni kabullensinler ki? Bu servet ve iktidarı neden kaybetsinler? Onlara göre eski din, düşünce ve sistemi muhafaza etmek gereklidir. Bütün muhafazakâr düşüncelerin ve davranışların altında yatan zaten bu ve benzeri fikirler, endişeler, kaygılar ve korkular değil midir?

Ancak genel vaziyet böyle olsa da az önce belirtildiği gibi bunun istisnaları yok değildir. Malum, “istisnalar kaideyi bozmaz.” Bu yüzden Mekke döneminde Sevgili Peygamberimizin (sav) etrafında zengin ve soylulardan insanlar da vardır. Onlar da köle, azatlı köle, garip ve fakirler gibi kendi toplumundan eziyet ve işkence görmüşlerdir. Mesela Hz. Ebu Bekir, Talha b. Ubeydullah, Hz. Osman gibi saygın kişilere nasıl işkence yapıldığını az sonra göreceğiz.

Yersiz Bir Temenni

Çok Müslümanın kalbinden geçmiştir, “keşke o devirde yaşasaydık da Peygamber Efendimizin (sav) yanında olsaydık”. Bu sahabeyi gören tabiinden olanların da aklından geçmiştir. Ama akıllı ve tecrübeli bir sahabe bakın bu görüşü nasıl değerlendiriyor:

Nüfeyr şöyle anlatıyor: “Bir gün Mikdad b. Esved’le birlikte oturuyorduk. Bir adam geldi. Gözlerini işaret ederek Mikdad’a şunları söyledi:

- Hz. Peygamber’i gören şu iki göze ne mutlu! Allah’a yemin olsun ki senin gördüğünü görmeyi çok isterdim. Aynı şekilde katılmış olduğun o peygamber meclislerine de katılmayı çok isterdim.

Adamın bu sözleri benim çok hoşuma gitmişti. Mikdat ise o kişiye şunları söyledi:

- Niçin sizden bazı kimseler hâlâ Allah Teâlâ’nın kendisine nasip etmediği bir mecliste bulunmayı temenni etmektedir? Eğer bu kişi Hz. Peygamber devrinde yaşamış olsaydı durumunun ne olacağını kestirebilir miydi? Allah’a yemin ederim ki Hz. Peygamber’in meclislerinde çok kimseler bulundu. Fakat Allah onları burunlarının üstüne cehenneme attı. Çünkü onlar Hz. Peygamber’e icâbet etmediler ve onu doğrulamadılar. Niçin sizi, kendisinden başka Rab tanımayan ve peygamberlerinin getirdiklerini tasdik eden insanlar kılan Allah’a şükretmiyorsunuz? Zahmetleri, sıkıntıları başkaları çekmiş, siz ise sefâsını sürüyorsunuz. Andolsun ki Hz. Peygamber, diğer peygamberlerin hepsinden daha sıkıntılı bir hayat geçirmiştir. O, cahillerin putlarına tapmaktan daha üstün bir din olmadığına inandığı bir fetret ve câhiliyet dönemi insanlarına gönderilmiştir. Hz. Peygamber Furkan’ı getirdi ve onunla hak ile bâtılın, baba ile oğulun aralarını ayırdı. Çünkü babalardan veya oğullardan biri müslüman oluyordu. Bu yüzden de aralarına düşmanlık giriyordu. Allahu Teâla ateşe giren kimsenin helak olduğunu görmesi için insanların kalp kilitlerini iman ile açmıştır. En yakınının ateşte bulunduğunu bilen kişinin gözleri elbette ki aydın olamaz. Allah Teâla’nın şu sözleriyle anlatılmak istenen mana da budur:

“Onlar ‘Ey Rabb’imiz! Bize gözler sevinci eşler ve çocuklar ver ve bizi takva sahiplerine önder yap!’ derler” (Furkan, 74)

Ashabın Hakkını Teslim Gereği

Kandehlevî’nin Hz. Huzeyfe’den naklettiği haklı, gerçekçi ve uyarıcı sözler de bu konuda çok düşündürücüdür:

“Kûfe halkından bir kişi Huzeyfe b. Yeman’a:

- Ey Ebâ Abdillâh! Siz Hz. Peygamber'i gördünüz; onun sohbetinde bulduğunuz değil mi?' diye sordu. Huzeyfe:

- Evet yeğenim, deyince o şahıs bu kez:

- Siz o sıralar ne yapıyordunuz? diye sordu. Hz. Huzeyfe de:

- Andolsun ki o zamanlar biz var kuvvetimizle çalışıyorduk, cevabını verdi.

Bu sefer o kişi şunları söyledi:

- Yemin olsun ki eğer biz Hz. Peygamber devrinde yaşamış olsaydık, onun yaya olarak yürütmesine izin vermez, onu omuzlarımızda götürürdük, dedi.

Hz. Huzeyfe buna şu karşılık ashab-ı kiramın hakkını savunan ve zor zamanlarda ona nasıl sadık kalarak destek verdiklerini beyan eden şu cevabı verdi:

- Ey yeğenim! Allah'a and içerim ki biz Hz. Peygamber'le birlikte Hendek savaşında bulduk. Bir taraftan korku ve soğuk, diğer taraftan ise acı ve susuzluk bizi çepeçevre kuşatmıştı.⁵⁵

Müslim'in rivayetine göre Hz. Huzeyfe o şahsa şöyle demiştir:

- Demek o devirde yaşasaydın bunları yapacaktın öyle mi? Ahzap gününde Hz. Peygamber'le beraberdik. Çok şiddetli bir rüzgar esiyor ve müthiş bir de soğuk hüküm sürüyordu.

Hâkim ve Beyhâki'nin rivayetinde ise Hz. Huzeyfe 'Sakın o devirde yaşasaydık demeyiniz' diyerek Ahzap gecesinde çekilen sıkıntıları anlatır. Evet, ileride göreceğiz inşallah, Hendek savaşında Medine kuşatılmıştı. Düşman çoktu. Sahabe azdı. Hava soğuktu. Açlık ise içerde svaşılan bir düşmandı. Arkadalarındaki müttefikleri Kurayza Yahudileri anlaşmaya ihanet etmişti. Her an içeriden bir baskın beklenir olmuştu. Bu şartlarda yeryüzü alabildiğine genişliğine rağmen ashab-ı

⁵⁵ İbn İshak (Muhammed b. Ka'b el-Kurazi'den); Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 1/256.

kiramın başına dar gelmişti. Olayları dilden duymak veya kitaptan okumakla bizzat içinde bulunup yaşamak bambaşka şeylerdi.⁵⁶

H. Ebu Bekir ile Talha b. Ubeydullah'a Yapılan İşkence

H. Ebû Bekir'in Müslüman oluşu kabilesine ve Mekkeli müşriklere çok ağır geldi. Zira hem ahlak ve karakteri itibariyle sevilen ve sayılan bir kişilikti, hem de varlıklı bir tüccardı. Bir yandan şehrin etkin insanlarına tesir ederek yeni dine girmelerini sağlıyor, bir yandan da Mekke döneminde Kureyşli müşriklerin ağır işkencelerine mâruz kalan müslüman kölelerle yabancıardan kadın, erkek, zayıf ve güçsüz pek çok kimseyi efendilerine büyük paralar ödeyerek satın alıp âzat ediyordu. Kurtardığı bu sahâbiler arasında Bilâl-i Habeşî, annesi Hamâme, Âmir b. Führeyre, Ubeys, Ümmü Ubeys, Ebû Führeyhe, Zinnîre, Nehdiye ve Lübeyne sayılabilir. Onun servetini bu şekilde harcamasından rahatsız olan babası Ebû Kuhâfe, güçsüz ve zayıf köleler yerine güçlü kuvvetli kimseleri satın almasını tavsiye etmişti. Oysa evladının davası başkaydı. Babasına satın aldığı kölelerden faydalanmayı düşünmediğini, bu hareketiyle Allah'ın rızâsını kazanmayı umduğunu söylemişti ama acaba babası bunu ne derece anlamıştı. Anlasaydı o gün

⁵⁶ Zaman zaman biz de çok duymuşuzdur benzer sözleri. Hatta biraz düşünelim biz de söylemiş olduğumuzu hatırlayabiliriz şöyle sözleri: “Keşke ben de asrîsaalette yaşasaydım. Keşke İstanbul'u fetheden ordunun içinde olsaydım. Keşke Ebu Hanîfe'nin dersine katılabilsedim” vs. Bunlar kaderi taşıyan sözler değil midir? Allah Teâla'nın kuluna merhametini nasıl unutuyoruz? Demek hakkımızda bu dönemde yaşamak hayırlıymış ki bu dönemde yaşıyoruz ve bu şartlarda imtihan oluyoruz. Önemli olan kendi dönemimizde yaşanan hayata göre sınavımızı başarı ile vermek, Rabbimizin huzuruna yüz akı ile gidebilmektir. Kendine düşeni yapmayı başkalarına özenenler, hikmetten ve maslahattan mahrum olanlardır. Büyük velî ne güzel söylemiş:

“Deme niçin şu şöyle
Yerindedir o öyle
Sen sonunu seyreyle
Görelim Mevlam neyler
Neylerse güzel eyler”

Âlimlerimiz “keşke” sözünü kullanmayı hoş görmezler. Çünkü bu söz, sorumluluklarını bilememe veya bilse de yapamamayı ifade eder. Elbette bu durum hiç hoş değildir.

Müslüman olması lazım değil miydi? Heyhat! Taberî, onun Allah yolundaki bu fedakârlığı üzerine Leyl sûresinin 5-7. âyetlerinin nâzil olduğunu rivayet eder (Câmi' u'l-beyân, XXX, 142).⁵⁷

Toplum içindeki güç ve saygınlığına rağmen maalesef Hz. Ebu Bekir de müşriklerden eziyet ve işkence görmüştür. O ve arkadaşı Talha b. Ubeydullah bazen beraber, bazen ayrı ayrı işkence görmüşlerdir. Onu ve arkadaşını İslâm dininden döndürmek ve namaz kılmalarına mani olmak için, "Kureyşlilerin Arsları" diye anılan Nevfel b. Huveylidü'l Adevî ile Talha b. Ubeydullah'ın ağabeyi Osman b. Ubeydullah ikisini tutup bir ipe bağlarlardı. Bundan dolayı Hz. Ebu Bekir ile Talha b. Ubeydullah'a "iki yakın arkadaş" manasına "Karînân," denilmiştir. Hz. Ebu Bekir ile Talha b. Ubeydullah kendilerine yapılan bu işkenceye rağmen, zalimlerin isteklerini asla yapmazlardı. Hz. Ebu Bekir'in mensup olduğu Teym oğulları, bunlara işkence yapıldığını gördükleri halde pek aldırış etmezler, onları korumazlardı. Osman b. Ubeydullah onlara bu işkenceyi yapmaktan vazgeçmedi. Fakat bir gün her ikisinin bağlarından kurtulmuş oldukları halde namaz kıldıklarını görünce korkuya düştü ve işkence etmeyi bıraktı. Talha'nın iki erkek kardeşinden biri olan bu Osman daha sonra müslüman olmuştur. Diğeri ise Bedir Gazvesi'nde müşrik saflarında ölmüştür.⁵⁸

Mes'ud b. Hıraş der ki: "Safa ile Merve arasında sa'y ettiğimiz sırada, birçok insanların elleri boynuna bağlı bir gencin ardına düştüklerini gördüm.

- Kimdir bu genç? Nedir kendisinin suçu? Diye sordum.

- Talha b. Ubeydullah'tır! Dininden çıkmış, başka bir dine girmiş, dediler.

- Ya şu kadın da kim? diye sordum.

- Onun annesidir, dediler."⁵⁹

⁵⁷ Bkz. Mustafa Fayda, DİA, 10/101.

⁵⁸ Bkz. Bünyamin Erul, DİA, 39/504-505.

⁵⁹ Hz. Talha'nın annesi Sa'be bint Abdullah olup sahâbeden Alâ b. Hadramî'nin kız kardeşidir. Bkz. Bünyamin Erul, DİA, 39/504-505.

Hz. Ebu Bekir'in Kâbe'de İslamiyete Daveti

Hz. Hamza'nın Müslüman olduğu günde idi, (Bisetin 6. yılı) Peygamberimizin (sav) yanında, o sırada toplu bir halde otuz sekiz veya otuz dokuz sahabe bulunuyordu. Hz. Ömer ile bu sayı kırka ulaşmıştı. Bazıları yanlış anlamış, o güne kadar bütün Müslüman olanların sayısı o kadar zannetmişlerdir. Bu doğru değildir. Kırk sayısı o gün Daru'l Erkam'da toplu halde Peygamberimizin yanında bulunanlardır. İşte o sırada Hz. Ebu Bekir Peygamberimizin (sav) Müslümanlarla birlikte Mescid-i Haram'a gidip herkesi İslâmiyete davet ve teşvik etmesi için ısrar etti. Peygamberimiz (sav) da:

- Ey Ebu Bekir! Biz henüz azız, bu işe yetmeyiz, buyuruyordu.

Hz. Ebu Bekir nasılsa ısrarını sürdürünce, Peygamberimiz (sav) de shabıyla birlikte Dârül-Erkam'dan çıkıp Mescid-i Haram'a gitti. Müslümanlardan her biri, Mescid-i Haram'da bulunan kendi kabilelerinden insanların yanlarına dağıldılar. Peygamberimiz (sav) oturduğu sırada Hz. Ebu Bekir ayağa kalkıp halkı oradakileri Allah'a ve Resûlullaha inanmaya davet etti. Müşrikler sanki kendilerine küfredilmiş gibi Hz. Ebu Bekir'in ve Müslümanların üzerlerine yürüdüler ve çok şiddetli bir şekilde dövmeye başladılar. Hele fâsık Utbe b. Rebia Hz. Ebu Bekir'in karnının üzerine çıkıp çiğnedi. Yüzünü demir ayakkabılarıyla tekmeledi, ezdi, şişirdi. O kadar ki, Hz. Ebu Bekir'in yüzünde bunu var mı yok mu belirsiz oldu! Olayı duyan ve koşup gelen kabilesi Teym oğulları müşrikleri Hz. Ebu Bekir'den uzaklaştırdılar. Hz. Ebu Bekir'i baygın bir halde, bir örtünün içinde evine götürüp koydular. Vaziyetinin ağırlığını görünce onun öleceğini sandılar. Kavmiyetçilikleri tutarak asabiyet damarları kubardı ve hemen geri dönüp Mescid-i Haram'a girdiler ve tehditler savurdular:

- Vallahi, Ebu Bekir ölecek olursa, biz de muhakkak Utbe b. Rebiayı öldürürüz!

Sonra haber almak ve gereğini yapmak üzere Hz. Ebu Bekir'in yanına döndüler. Bunu Müslüman olduklarından değil, sırf kabilecilik taassubu ile yapıyorlardı.

Koma halinde yatan Hz. Ebu Bekir ancak günün sonuna doğru kendine

gelip konuşabildi. İlk sözü:

- Resûlullah (a.s.) ne haldedir? Şimdi nerede ne yapıyor? oldu.

Bu sözleri duyunca saatler öncesinde onu ölmekten kurtaran müşrik kabilesi bu sefer ona dil uzatmaya ve hakaret etmeye başladılar! Hz. Ebu Bekir'in yanından kalktılar ve ayrılırken, annesi Ümmü'l-Hayr'a:

- Bir şey yemek veya içmek isteyip istemediğini bir sor bakalım? dediler.

Zaten annesi Ümmü'l-Hayr, Hz. Ebu Bekir'e:

- Birşey yesen, içsen, deyip duruyordu. Hz. Ebu Bekir ise:

- Resûlullah (a.s.) ne yapıyor? Ne haldedir? diyordu. Onun bütün derdi Resulullah (sav) idi. Kendisi bu halde ise acaba onun durumu nasıldı?

Ümmü'l-Hayr:

- Vallahi, arkadaşın hakkında benim hiçbir bilgim yok! dedi.

Hz. Ebu Bekir:

- Öyleyse Ümmü Cemil binti Hattab'a git. Resûlullah'ı ondan sor, dedi.

Ümmü'l-Hayr baktı ki oğlu arkadaşından haber almadıkça yemeyecek ve içmeyecek, çaresiz kalktı, Ümmü Cemil'in yanına gitti ve:

- Ebu Bekir senden Muhammed b. Abdullah'ı soruyor, dedi.

Ümmü Cemil İslam'ın baş düşmanlarından Ömer b. Hattab'ın kardeşiydi. Ondan korkarak kendisini gizledi. Fakat Ebu Bakir'i habersiz bırakmak da Müslüman kalbine zor geliyordu. Dedi ki:

- Ben ne Ebu Bekir'i, ne de Muhammed b. Abdullah'ı tanırım! İstiyorsan, seninle birlikte, oğlunun yanına kadar gideyim, dedi.

Ümmü'l-Hayr:

- Olur! dedi.

İkisi birlikte, Hz. Ebu Bekir'in yanına geldiler. Ümmü Cemil Hz. Ebu Bekir'i böyle, ezilmiş, mahvolmuş bir halde bulunca, kendisini tutamayarak çığlık kopardı:

- Vallahi sana bunu yapan bir kavim muhakkak azgın ve sapkındır! Ben, senin öcünü onlardan almasını, Allah'tan diler ve umarım!

Hz. Ebu Bekir:

- Resûlullah (sav) ne yapıyor? Ne haldedir? diye sordu.

Ümmü Cemil:

- Şu annen, onun hakkında söyleyeceğimi işitir! dedi. Onun yanında konuşamıyordu. Bu olaydan anlıyoruz ki Müslümanlar gerçekten de çok zor ve acı zamanlardan geçiyorlardı. Peygamber Efendimizin (sav) Ebu Bekir'e "yapma" demesi de demek ki ne kadar doğruymuş! Keşke Hz. Ebu Bekir onu dinleyeydi! Keşke dün, bugün ve yarın insanlık onu dinlese!

Hz. Ebu Bekir Ümmü Cemil'in korkusunu teskin etti:

- Ondan sana hiçbir kötülük gelmez.

Bunun üzerine, Ümmü Cemil:

- Selâmettedir ve iyidir, dedi.

Hz. Ebu Bekir sordu:

- Şimdi nerededir?

- Erkam'ın evindedir.

- Vallahi Resûlullah (sav)e gitmedikçe ne bir yiyecek tadarım, ne de bir içecek içerim! dedi.

Çaresiz beklediler ve ortalık sakinleşip halk evlerine çekilince annesi ve Ümmü Cemil, koltuklarına girerek Hz. Ebu Bekir'i Peygamberimizin (sav) yanına götürdüler. Hz. Ebu Bekir Peygamberimizi (sav) görür görmez, kendisini üzerine attı ve öptü. Orada bulunan Müslümanlar da Hz. Ebu Bekir'e sarıldılar. Hz. Ebu Bekir'in hali Peygamberimizi (sav) son derecede rikkate getirdi. Hz. Ebu Bekir kendi acısını bırakarak O'nu teselli etmeye çalıştı:

- Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! O fâsik adamın yüzümü gözümü belirsiz etmesinden başka bir sıkıntım yok!

Allah Teâlâ da onun gönlünü hoş eyledi.

Nasıl mı?

Okuyalım!

Hz. Ebu Bekir'in Annesi Müslüman Oluyor

Hz. Ebu Bekir baştan ayağa iman ve merhamet dolu duygulu kalbiyle Peygamber Efendimizden bir ricada bulundu:

- Yâ Rasûlallah! Şu annem, ebeveynine ve çocuklarına karşı çok iyidir. Sen mübareksin! Onun için Allah'a dua ve kendisini de İslâmiyete davet et! Belki Allah senin sayende onu Cehennem ateşinden korur!

O acılı halinde bakın neler düşünüyordu! Mü'min kalbi böyle merhamet doluydu. Kimse cehennemde yansın istemiyordu. Zaten bütün çektikler de bu yüzden değil miydi?

Bunun üzerine Peygamberimiz (sav) önce onun için Allah'a dua etti. Sonra da kendisini putlara tapmaktan vazgeçip Allah'a imana, şirkten tevhide davet edince, dostunun annesi Ümmü'l-Hayr Selmâ bint Sahr, Erkam b. Ebü'l-Erkam'ın evinde İslâmiyet'i kabul etti. Babası Ebû Kuhâfe, Mekke fethinden (8/630) hemen sonra oğlu Ebû Bekir'in aracılığıyla müslüman oldu.⁶⁰

⁶⁰ Bkz. Mustafa Fayda, DİA, 10/101.

Zübeyr b. Avvam'a Yapılan İşkence

Müslümanlığı kabulü hakkında yazarken kendisinden kısaca bahsettiğimiz bu sahabe efendimiz de Allah yolunda eziyet ve işkence görenlerdendir. Müslümanlığı kabul etmesine önce amcası Nevfel b. Huveylid karşı çıktı; İslâm'dan vazgeçmediği takdirde kendisine şiddet uygulayacağına dair yemin etti; bir sonuç alamayınca onu bir hasıra sardı ve tavana astı, alttan ateş yakarak dumanıyla ona işkence etti, ancak Zübeyr inancından vazgeçmedi (Taberânî, I, 122). Zübeyr b. Avvam'ı amcası bir hasıra bağlar, yaktığı ateşin dumanını ona doğru tuttürür ve:

- Eski dinine dön! Diye zorlardı. Zübeyr b. Avvam da:

- Asla! Ben hiçbir zaman küfre dönmem, diye haykırırdı. Oğluna eziyet edildiğini öğrenen annesi Safiyye onu Nevfel'in elinden kurtardı.

Ok atmayı, kılıç kullanmayı ve ata binmeyi öğrenerek yetişen Zübeyr, Mekke döneminde İslâm adına ilk kılıç çeken kişi oldu. Evinde istirahat ederken dışarıdan gelen, Hz. Peygamber'in müşrikler tarafından öldürüldüğüne dair seslerle uyanmış, hemen kılıcını kuşanıp dışarıya fırlamış, yolda Resûl-i Ekrem'le karşılaşmış, telâşının sebebini soran Resûl-i Ekrem'e durumu anlatınca onun duasını almıştı (Hâkim, III, 406-407).

Bu dönemde Hz. Peygamber, Zübeyr'i ilk müslümanlardan olan Abdullah b. Mes'ûd ve Talha b. Ubeydullah ile kardeş ilân etti. Müşriklerin müslümanlara karşı baskısı artıp Habeşistan'a hicret izni verilince Zübeyr ilk kabileyle oraya gitti. Ardından müşriklerin iman ettiği yolunda bir haberin yayılması üzerine geri döndüyse de haberin asılsız olduğunu anlayınca Zem'a b. Esed'in himayesinde Mekke'ye girdi. Ancak baskıların artarak devam etmesi üzerine ikinci defa Habeşistan'a hicret etmek zorunda kaldı.⁶¹

Hız. Osman'a Yapılan İşkence

Gençliğinde babasının yanında ticaretle uğraşan Osman, İslâm öncesinde Mekke'nin önemli tüccarları arasına girdi. İslâmî davetin ilk safhasında Hz.

⁶¹ Bkz. Mehmet Efendioğlu, DİA, 44/522-524.

Ebû Bekir'in delâletiyle Resûlullah'ın yanına giderek müslüman oldu ve ilk on müslüman arasında yer aldı. Eşraftan olması dolayısıyla İslâm'ı kabul ettiği Kureyş içinde yankı yaptı. Amcası Hakem b. Ebû'l-Âs onu bağlayıp dininden dönene kadar bağlarını çözmeyeceğini söyledi. Hz. Osman'ı, amcası Hakem b. Ebû'l-Âs bir ipe bağlayıp:

- Sen atalarının dinini bıraktın da, sonradan sonraya ortaya çıkarılmış bir dine, Muhammed'in dinine girdin ha? Vallahi, sen üzerinde bulunduğun bu dini bırakıncaya kadar seni çözmeyeceğim! Dediğinde Hz. Osman ona:

- Vallahi ben onu hiçbir zaman bırakmam! Ondan hiçbir zaman ayrılmam, derdi.

Hakem b. Ebi'l-Âs, Hz. Osman'ın dinine son derece bağlı olduğunu görünce, çersiz onu kendi haline bıraktı. Amcasından sonra bu sefer annesi de onunla çok uğraştı, ancak onu dininden döndüremedi.

Osman kısa bir süre sonra Hz. Peygamber'in kızı Rukıyye ile evlendi. Fakat kafirlerin eziyet ve işkencesi Mekke'yi yaşanmaz etmişti. Peygamberimizin yönlendirmesi ile İslâmiyet'in 5. yılında (615) hanımıyla birlikte ilk kabilede Habeşistan'a hicret etti. Bir yıl sonra Habeşistan'dan Mekke'ye döndü. Fakat müşriklerin Müslümanlara işkencesi dayanılmaz hal alınca o da sair Müslümanlar gibi Medine'ye hicret etti.⁶²

Bilal-i Habeşî ile Annesine Yapılan İşkence

Hicretten kırk yıl kadar önce (581 civarı) Habeş asıllı bir köle olarak Arabistan'ın batı tarafındaki Serât'ta veya Mekke'de Cumah kabilesi içinde dünyaya geldi. Babası Rebâh ve müslüman olduğu için çeşitli işkencelere mâruz kalan annesi Hamâme de köle idi. Annesine nisbetle İbn Hamâme diye de anılan Bilâl İslâmiyet'i Hz. Ebû Bekir vasıtasıyla kabul etti. Bilâl, Benî Cumah'tan adı bilinmeyen birinin veya daha yaygın olan rivayete göre aynı kabilede Ümeyye b. Halef'in kölesi idi. Mekke'de müslüman olduğunu açıkça söyleyen ilk yedi kişiden biri olduğu için Ümeyye b. Halef öğle vakitlerinde onu kızgın güneş altında sırt üstü yatırır, büyük bir kaya parçasını göğsü üzerine

⁶² Bkz. İsmail Yiğit, DİA, 33/438.

koydurur, sonra da İslâmiyet'ten vazgeçerek Lât ve Uzzâ'ya tapmaya zorlardı. Fakat o her defasında, "Rabbim Allah'tır; O birdir" diyerek bu dayanılmaz işkenceye imanıyla göğüs gererdi. Hz. Peygamber onun bu şekilde işkence görmesine son derecede üzülürdü.⁶³

Aradan asırlar geçti ama her asırda Hz. Bilal eziyet ve işkencelere katlanan bir kahraman olarak hep anıldı, hep sevildi, hiç unutulmadı. Mazlumiyetin timsali oldu. Her Müslümanın gönlünde müstesna bir Bilal sevgisi vardır. Ve o bu sevgiyi fazlasıyla hak etmiştir. Çünkü Bilal mustazaf (ezilen) müslümanlardan olmakla beraber, çok samimi, çok ihlaslı gerçek bir mü'mindi, ve çok temiz kalpli biriydi. Ondaki imandan kaynaklanan kahramanlığa hayran olmamak mümkün değildir. Kendisine, Allah yolunda canını feda etmek, küfür sözünü söylemekten daha kolay gelirdi. M. Asım Köksal'ın Ebu'l-Fidâ'dan (Tefsir, c. 2, s. 588.) naklettiğine göre, işkence altında "ehad ehad" derken ne düşündüğünü ifade eden şu sözleri, onun cesaret ve kahramanlığını ne güzel ifade eder: "Vallahi, onları kızdırdığım bu kelimedenden daha ağırımı bilseydim, muhakkak onu söyledim!"⁶⁴

Bütün siyer müellifleri gibi Muhammed b. Yusuf eş-Şâmî de "Sebîlü'l Hüda ve'r Reşat"da onu şöyle anlatır:

Ümeyye b. Halef, Bilâl-i Habeşî'yi, öğleyin güneşin en kızgın sırasında ateş haline gelen taşlıkta yüzünü ve sırtını kızgın taşlara ve kumlara sürttürüp yaktırdıktan sonra göğsüne kocaman bir kaya parçası koydurur ve şöyle derdi:

- And olsun ki ya sen ölmedikçe veyahut da Muhammed'i ve onun dinini inkâr ve reddederek, Lât'a, Uzzâ'ya tapmadıkça, bu azap senin üzerinden kaldırılmayacaktır!

63 Bkz. Mustafa Fayda, DİA, 6/152.

64 M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/375-377.

Bilâl-i Habeşî ise, bütün bunlara katlanır, ta yüreğinden coşup gelen bir imanla haykırırdı:

- Ben, Lât'ı da Uzzâ'yı da kabul etmem! Allah birdir, birdir!⁶⁵

Bilâl-i Habeşî'yi bir gün bir gece susuz bıraktıktan sonra, kendisine demir gömlek giydirip Ramda'nın şiddetli sıcağı altında da tutar, vücudunun yağını eritirlerdi! Onun bu ağır işkenceler altında bayılıp ayıldığı da olurdu.

Belâzürî, Amr İbnü'l-As'm şöyle dediğini rivayet eder: Kızgın kumlarda işkence görürken, Bilâl'in yanına uğramıştım. Öyle ki o kumların üstüne bir et parçası konulsa, pişerdi. Bu halde dahi Bilâl: "Ben, Lât'ı, Uzzâ'yı kabul etmem!" diyordu. Ümeyye de buna çok kızar, işkenceyi artırır, üzerine çullanarak boğazını sıkar, Bilâl'i bayıltırdı. Daha sonra ayıkrdı.

İbn Sa'd'a göre Hassan b. Sabit der ki: Ben, hac veya umre için Mekke'de bulunurken görmüşüm: Bilâl'in boynuna uzun bir organ bağlamışlardı. Çocuklar organın ucundan tutarak çekip götürüyorlar, Bilâl da: "Ahad, Ahad = Allah birdir, birdir! Ben, Lât, Uzzâ'yı, Hübel'i, İsa'fı, Nâile'yi, Buvâne'yi tanımam!" diyordu. Ümeyye, onu kızgın taşlara götürüp yatırdı.

Belâzürî'nin Mücâhid'den rivayetine göre, Ümeyye b. Halef, Bilâl'in boynuna ip taktırdı, ücretle tuttuğu çocuklara, onu Mekke sokaklarında, dağ aralarında sürükletti. O, bu halde: "Ahad, Ahad = Allah birdir! Allah birdir!" demeyi sürdürüyordu.

İbn Sa'd'm Urve'den rivayet ettiğine göre, Bilâl, mustazaf müslümanlardan idi. Müslüman olduğunda, dininden dönmesi için ona

⁶⁵ Birgün Ceyhan ırmağı kenarında yıkanmak için hazırlanırken çıplak ayakla kızgın saca dönmüş kumlara bastım. Tabanımı kavuran böyle bir sıcaklık beklemiyordum. Birden alvlenmiş kumdan sıçrayarak kurtulayım derken aşk ve şevkle bağırđım: "Ya Bilal! Seni yatırdıkları kumlar da böyle miydi?" oysa orası Arabistan, burası Türkiye...

işkence yapıldı; fakat o, asla istedikleri sözü söylemedi. Ona işkence eden kimse, Cumah kabilesine mensup Ümeyye b. Halef idi.

Belâzürî, Umeyr b. İshak'm şöyle dediğini rivayet eder: Kendisine yapılan işkence arûrılınca Bilâl "Ahad, Ahad!" derdi. Ona "Bizim dediğimizi söyle!" derlerdi, o da "Benim dilim o sözü sövlemez ve ondan hoşlanmaz!" derdi.

Belâzürî der ki: Bilâl'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Beni bir gün ve bir gece susuz bıraktılar, sonra çıkarıp kızgın taşların üstünde, sıcak bir günde bana işkence ettiler."

İbn-İ İshâk der ki: Hişâm b. Urve, babasından naklen bana şunu anlattı; Varaka b. Nevfel, bir gün Bilâl-i Habeşî'yle karşılaştı. Müslüman olduğu için kendisine işkence ediliyordu. Bilâl-i Habeşî kendisine işkence yapılırken: "Allah bir, Allah bir!" diyordu. Varaka da: "Vallahi, Allah birdir, Allah birdir, ey Bilâl!" dedi. Varaka, daha sonra Ümeyye'ye ve Cumah oğullarından bu eziyeti yapan kimselere uğrayarak: "Allah'a yemin ederim ki, eğer siz onu öldürecek olursanız, onun üzerine kapanır, kabrini ziyaret yeri edinirim!" dedi.

Hız. Ebu Bekir, bir gün, Cumah oğulları mahallesindeki evinden gelirken, Bilâl-i Habeşî'nin ağır işkencelere uğratıldığını gördü. Ümeyye'ye: "Sen, şu zavallı hakkında Allah'tan hiç korkmaz mısın? Daha ne zamana kadar ona işkence yapacaksın?" dedi. Ümeyye: "Onun inancını sen bozdun. Kurtulmasını istiyorsan satın al da kurtar!" dedi. Hız. Ebu Bekir, "Benim yanımda, senin dininde kara bir köle var. O, bundan daha güçlü, kuvvetlidir. Onu, Bilâl ile karşılık sana vereyim" dedi. Ümeyye ise: "Kabul ettim!" dedi. Hız. Ebu Bekir, onu verip Bilâl-i Habeşî'yi Ümeyye'den aldı ve âzad etti.

Belâzürî'nin sahih bir senedle Muhammed b. Sîrîn'den rivayet ettiğine göre, BİLÂL müslüman olunca, ailesi onu tutup bağladı ve üzerine kızgın taşlar atarak "Senin Rabbin Lât ve Uzzâ'dır!" dediler. O ise, "Ahad, Ahad!" diyordu. Ebu Bekir yanma gelince: "Bu insana niçin eziyet ediyorsunuz?" diyerek, onu yedi okye karşılığında satın aldı ve âzad etti.

Hız. Peygamber (sav)'e, Hız. Ebu Bekir'in Bilâl-i Habeşî'yi, Ümeyye'den satın aldığı haber verilince, "Ey Ebu Bekir! Onun ürerinde bir hakkın olacak mı?" diye sordu. Hız. Ebu Bekir, "Hayır yâ Resûlallah! Onu, âzad ettim!" dedi.

Belâzürî'nin ceyyid bir senedle İsmail b. Ebi Hâlid'den, onun da Kays'dan rivayet ettiğine göre, Hız. Ebu Bekir, Bilâl'ı beş okye karşılığında satın aldı.

Bilâl'in annesi Hammame de Allah yolunda işkenceye uğratılan müslümanlardandır. Bunu Ebu Ömer (İbn Abdüberra), ed-Dürer'de zikretmiştir. Rivayetine göre, onu da Hız. Ebu Bekir âzad etmiştir. Ebu Ömer (İbn Abdüberra), el-İstiâb'da bunu zikretmemiştir; ancak İstiâb'ın müstedrekinde eklenmiştir. Hız. Ömer bu olaya işaretle, "Ebû Bekir efendimizdir; efendimizi (Bilâl'i) âzat etmiştir" derdi (Buhârî, "Fezâ'ilü aşhâbi'n-nebî", 23).

Hâkim'in Abdullah b. Zübeyr'den rivayet ettiğine göre, Ebu Bekir, Mekke'deki o zayıf müslüman köleleri âzad etmeye başlayınca, babası Ebu Kuhafe ona: "Oğlum, şayet köle âzad edeceksen güçlü, kuvvetli, yiğit kimseleri âzad et ki, seni savunsunlar, sana arka çıksınlar" dedi. Ebu Bekir: "Babacığım, ben ancak, Allah'ın istediğini isterim" cevabını verdi. Bunun üzerine şu ayetlerin Ebu Bekir (rıdiyaBahı anh) hakkında nazil olduğu rivayet edilir:

"Veren ve sakınan, sözün en güzeli olan kelime-i şhadeti tasdik eden yok mu? Biz istirahat ve Cennete götüreceğ yol için ona kolaylık veririz .." (Leyl, 5-8) âyeti ve aynı surenin sonuna kadar.⁶⁶

Efendileri Müslümanlığı kabul etmediği müddetçe bu çaresiz insanların ya dinlerinden dönmek veya bir iyiliksever tarafından satın alınıp serbest bırakılmaktan başka çareleri yoktu. Nihayet Hız. Ebû Bekir onların imdadına yetişti. Çok sayıda Müslüman köle ve cariyeyi sahiplerine büyük

⁶⁶ Bkz. Eş-Şâmî, 2/357-358. Burada Ammar b. Yasir'in, Bilâl b. Rebah, annesi Hammame ve arkadaşlarının başına gelen eziyet ve cefaları ve Ebu Bekir (rıdiyallahu anh)'ın onları âzad edişini dile getiren güzel bir şiiri vardır, şiir sevenlere salık veririz.

miktarda paralar ödeyerek satın aldı ve sonra hürriyetlerini bağışladı. Bilâl-i Habeşî ve annesi Hamâme, Âmir b. Führeyre, Ubeyys, Ümmü Ubeyys, Ebû Führeyhe, Zinnîre, Nehdiye ve Lübeyne Hz. Ebû Bekir'in kurtardığı sahâbîler arasındadır.

Şimdi size acısı gitmiş sevinci baki kalmış bir olayı naklederek sevindirmek isterim. Bilâl başta Bedir olmak üzere Hz. Peygamber'in bütün gazvelerine katılmıştı. İşte o şanlı Bedir savaşında esirler arasında Ümeye b. Halef'i görünce, "*İşte küfrün başı! Eğer o kurtulursa ben ölürüm*" diyerek feryat etti. Onun fidyeye verip kurtulması muhakkak iken öldürülmesini sağladı.

Habbab b. Eret'e Yapılan İşkence

Eş-Şâmî'nin verdiği bilgilere göre Habbab b. Eret, İslam tarihinde işkenceye uğrayan ilk müslümanlardan biridir. Tarihçilerin bildirdiğine göre Habbab, Sevâd'dir. Yani Irak'ın Sevâd bölgesinden birisidir. Bir gün, Rabia kavminden bir topluluk, onun bulunduğu bölgeye baskın yapıp Habbab'ı esir aldılar ve onu Hicaz'a getirip sattılar. Habbab, Zühre oğullarının anlaşmalı olan Huzâa'lı Sibâb. Abdi'l-Uzza'ya düşmüştü. Esir düşünce, Ümmü Enmâr'ın eline geçmiş, o da âzad etmiştir. Arapça'yı iyi konuşmadığı için "Eret", yani "dili tutuk" ismi verilmiştir. Belâzürî'nin Kerdüs'tan naklettiğine göre, Habbab, "altının altıncısı" olarak müslüman olmuştur⁶⁷. Ne şeref değil mi?

Yine Belâzürî, Şa'bi'nin şöyle dediğini rivayet eder: Bazı Müslümanlar, işkence gördüklerinde, müşriklerin istedikleri sözleri sarf ettiler. Yalnız Habbab b. Eret hariç. Bilal'i de unutmayalım. Onun sırtını kızgın taşla yapıştırıyorlar, vücudunun yağı gidinceye kadar öylece durduruyorlardı.

Müşrik kadınlardan Ümmü Enmar'ın azadlı kölesi olan Habbab b. Eret, Müslümanlığını açıklamaktan çekinmeyen, dininden döndürülmek için Mekke'de en ağır işkencelere uğratılan koruyucusuz Müslümanlardandı. Müşrikler onun çıplak vücudunu dikenler içinde sürürlerdi. Yine çıplak vücuduna demir gömlek giydirilip, en sıcak günde Remda'da güneş altında vücudunun yağı eritilmesine tutulduğu olurdu. Güneşten kızgın hale gelmiş ya

⁶⁷ Eş-Şâmî, a.g.e. 2/258-259; M. Yaşar Kandemir, DİA, 14/340-341.

da ateşle kızdırılmış olan taşa çıplak sırtı bastırıldığı halde, söyletmek istedikleri şeyi, küfür sözünü ona söyletemezlerdi.

Nitekim müşrikler bir gün onu yakalayıp soydular. Düz bir yerde yaktıkları ateşin içine, sırtının üzerine yatırdılar. İçlerinden birisi onun göğsünün üzerine ayaklarıyla bastı. Ateş sönüncüye ve yer soğuyuncaya kadar, kendisini öylece tuttular! Yıllar geçtiği halde bile, Habbab'ın sırtındaki yanıkların yerleri, alacaları kaybolmadı.⁶⁸

Bunun zahmeti gitmiş rahmeti kalmış bir hatırası da vardır. Yıllar sonra Hz. Ömer'in halifeliliği sırasında bir gün Habbab b. Eret, onun huzuruna girdi. Halife Habbab'a müşriklerden çektiği işkenceyi sormuştu. Habbab:

- Ey mü'minler emîri! Bak sırtıma! dedi.

Hz. Ömer onun sırtına bakınca:

- Doğrusu ben insan sırtının bugünkü gibisini hiç görmemiştim! dedi.

Habbab:

- Benim için bir ateş yakmışlardı. Beni sürüklenip onun üzerine attılar. İlmıştım. O ateşi benim sırt etimin yağı söndürmüştü! dedi.⁶⁹

Halife Hz. Ömer, onu yanına yaklaştırıp yerine oturttu.

- Yeryüzünde şu meclise, bundan daha lâıyk ve müstahak olan, ancak bir adam vardır, dedi. Habbab b. Eret:

- Ey mü'minlerin emiri! Kimdir o? diye sordu. Hz. Ömer:

- Bilâl'dir, dedi. (Şa'bî'nin rivayetinde "Ammar b. Yâsir" ismi geçer)

Habbab b. Eret:

⁶⁸ Alâuddin Ali, Kenzu'l-ummâl, 13/ 375.

⁶⁹ Köksal'dan nakleen bkz. İbn Abdilberr, 2/ 439; İbn Esîr, Usdül Habe, 2/ 11 5; Ebu Nuaym, Hilyetü'l-evliyâ, 1/ 144. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/380-381.

- Ey müminlerin emîri! O benden daha lââyık olamaz! Çünkü müşrikler içinde Bilâl'i koruyan bazı kimseler vardı. Benim ise, hiçbir koruyucum olmadı. Öyle bir gün gördüm ki, beni tuttular, ateş yaktılar ve beni sırt üstü ateşin içine yatırdılar. Sonra, adamın biri, ayağını göğsümün üzerine bastı da, sırtımla yer soğuyuncaya kadar beni kıyılatmadı, dedi.

Sonra sırtını açtı ki, ateş yanıklarından sırtı alaca olmuş. Elini soksan girecek oyuklar oluşmuştu⁷⁰.

Habbab demirci idi. Kılıç yapardı. Habbab'ın hanım sahibi Ümmü Enmar da, Habbab'ın başını ateşte kızdırdığı demirle dağlardı. Habbab, Peygamberimiz (sav)e varıp Ümmü Enmar'dan şikâyetlendi. Peygamberimiz (sav):

- Ey Allah'ım! Habbab'a yardım et! diyerek dua edince, Ümmü Enmar başından bir derde tutulup, köpeklerle birlikte ulur oldu. Kendisine:

- Başını dağlat, iyi olur, diye tavsiye edildi.

Bunun üzerine Habbab demiri alır, ateşte kızdırır, Ümmü Enmar'ın başını onunla dağlardı. Sübhanallah!

İşte bu kahramanın işkenceye dayanamadığı bir günde bir sabırsızlığı oldu. Peygamberimizden, daha sonra utanacağı bir isteği oldu.

Neydi mi bu?

Kendisinden dinleyelim. Habbab'a, müşriklerden Abdi Yağus da işkence yapardı. Habbab b. Eret der ki:

- Bizler, müşriklerin en ağır işkencelerine uğramış bulunuyorduk. Resûlullah (sav) Kâbe'nin gölgesinde bürdesini yastık edinerek ona dayanmış olduğumuz bir sırada yanına vardık, halimizi kendisine arz ve şikâyet ettik ve:

- Yâ Rasûlallah! Yüce Allah'a bizim için dua et! Bizim için Yüce Allah'tan yardım dile! Yâ Rasûlallah! Bizi dinimizden döndürmelerinden korktuğumuz şu kavme karşı bizim için Yüce Allah'tan yardım dilemez misin?

⁷⁰ İbn Mâce, "Muqaddime", 11

Bizim için, Allah'a dua etmez misin? Dedik.

Resûlullah (sav.) bundan hoşlanmamıştı ki hemen yüzünün rengi kızardı. Doğrulup oturdu ve şöyle konuştu:

- Vallahi, sizden öncekiler içindeki mü'minlerden bir kimse yakalanır, kendisi için yerde bir çukur kazılır, o kimse o çukura dizlerine kadar gömülür, sonra bir testere getirilir, başının üzerine konulup biçilerek ikiye bölünürdü de, bu işkence kendisini dininden döndüremezdi! Yahut onun kemiğinin üzerindeki eti ve siniri demir taraklarla taranır, kazınırdı da, yine bu işkence kendisini dininden döndüremezdi. Allah'tan korkunuz! (Umudunuzu kaybetmeyiniz!) Hiç şüphesiz, Allah sizin için fetih ihsan edecektir! Vallahi Yüce Allah bu işi muhakkak tamamlayacaktır! Bu iş muhakkak tamamlanacaktır! Bu işin hükmü muhakkak yerine getirilecektir! O kadar ki, hayvanına binmiş bir kimse, San'a ile Hadramevt arasında, San'a'dan çıkıp Hadramevt'e kadar gidecek de, Yüce Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayacak, sadece yanında koyunu varsa hakkında kurt saldırmasından kaygı duyacaktır! Fakat siz acele ediyorsunuz!⁷¹

Bu insanlık dışı ağır işkenceler yanında alay ve aşağılama eziyeti hiç kalırdı. İşte bir misali. Hz. Habbâb'ın, azgın müşriklerden Âs bin Vâil'den epeyce alacağı vardı. Onu istemek için yanına gitti. Âs bin Vâil, Hz. Habbâb'a dedi ki:

- Muhammed'i inkâr etmedikçe sana alacağımı vermem.

- Vallahi ben ölünceye kadar, hatta öldükten sonra kabrimden kalkıncaya kadar dahi aslâ Peygamberimi ret ve inkâr edemem. Her şeyden vazgeçerim, yine de bu inkârı yapamam.

Bunun üzerine Âs bin Vâil alay ederek dedi ki:

- Öldükten sonra dirilecek miyiz? Madem sen öyle diyorsun, böyle bir şey varsa, o zaman malım da, evlâdım da olacaktır. Borcumu sana o gün öderim.

⁷¹ Buhâri, 7/202 (3852); M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/377-380.

Âs bin Vâil'in bu sözleri üzerine Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde; Meryem sûresinin 77-80. âyet-i kerîmelerinde meâlen şöyle buyurdu:

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِينَ مَا لَمْ يُؤْتِ مَا أَكْفَرْتَنِي وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾

أَطَّلَعَ الْغَيْبِ أَمْ اِتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾

كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾

وَنُرْسِلُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾

﴿Âyetlerimizi inkâr eden ve "Mutlaka bana mal ve evlât verilecektir" diyen adamı gördün mü! O, gaybı mı biliyor, yoksa Allah'ın katından bir söz mü aldı? Kesinlikle hayır! Biz onun söylediklerini yazacağız ve cezasını uzattıkça uzatacağız. Onun sözünü ettiği şeyler sonunda bize kalacak, kendisi de tek başına bize gelecek.”⁷²

Hz. Habbâb her türlü tehlikeye rağmen, Müslümanlığını açığa vurmaktan çekinmediği gibi, Kur'ân-ı kerîmi Müslümanlara öğretip, okutmak için de bütün gücünü sarfetmiştir. Resûlullah yeni Müslümanlara Kur'ân-ı kerîmi öğretme vazîfesini ona vermişti. Hz. Ömer'in kız kardeşi Fatıma ve eniştesini cezalandırmak için geldiğinde onlara evlerinde Kur'an öğreten Habbab idi. Hikâyenin devamını sonra okuruz inşallah.

Mikdad b. Amr'a Yapılan İşkence

Mekke'de İslâm'ı ilk kabul edenlerden olan Mikdad b. Amr (Esved), Müslümanlığını açıklamaktan çekinmeyen ve dininden döndürülmek için müşrikler tarafından demir gömlek giydirilip Remda'nın şiddetli sıcağı altında tutularak vücudunun yağı eritilecek derecede ağır işkencelere uğratılan Müslümanlardandı. İkinci Habeşistan hicretine katıldı, ardından Mekke'ye geri döndü.⁷³

⁷² Buhârî, Tefsîr, 19; Kur'an Yolu Tefsiri, 3/ 617.

⁷³ Bkz. Mustafa Ertürk, DİA, 30/49; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/380-381.

Suheyb b. Sinan'a Yapılan İşkence

Hicretten otuz yıl kadar önce Irak'ın Musul şehri yakınlarında Fırat (veya Dicle) nehri kıyısındaki bir köyde doğdu. Babası Rebîa kabilesinin kollarından Benî Nemir b. Kâsıt'a mensup bir Arap'tır. Asıl adı Umeyre iken sonradan Rumlar tarafından Suheyb diye değiştirilmiş, Hz. Peygamber de ona Yahyâ isminde bir oğlu bulunmadığı halde Ebû Yahyâ künyesini vermiştir. Daha çok Suheyb er-Rûmî (Suheyb-i Rûmî) olarak tanınmaktadır. Onun bu nisbeyle tanınmasının sebebi çok küçük yaşta Bizanslılar'ın bölgeye yaptıkları bir saldırıda esir edilmesi ve Bizans topraklarında büyümesidir. Rum kültürüyle yetişen Suheyb gençlik çağında Kelb kabilesi tüccarlarına köle olarak satıldı ve onlar tarafından Mekke'ye götürüldü. Burada Abdullah b. Cüd'ân et-Teymî onu satın aldı ve ardından âzat etti. Hür kaldığı halde memleketine dönmeyen Suheyb bundan sonraki hayatını Abdullah b. Cüd'ân'ın halifi (müttefik) olarak Mekke'de sürdürdü.

Resûl-i Ekrem ile henüz peygamber olmadan önce arkadaşlık kuran Suheyb zaman zaman onunla sohbet ederdi. Gizli davet sürecinde İslâm'dan haberdar olunca Dârülerkam'a giderek İslâmiyet'i kabul etti. O sırada müslümanların sayısı otuz kişinin biraz üzerindeydi. Müslüman olduğunu açıktan söyleyen ilk yedi kişi arasında yer aldığı ve Mekke'de kendisini koruyacak kabilesi ve nüfuzlu çevresi bulunmadığı için müşriklerin saldırılarına mâruz kaldı. Aşırı derecede dövüldü ve çıplak vücuduna demirden zırh giydirilerek güneşin altında bırakıldı. İnançları uğruna eziyete uğrayan, bundan dolayı hicret eden, sonra savaşıp sabredenleri Allah'ın bağışlayacağını müjdeleyen âyetin (en-Nahl 16/110) Suheyb-i Rûmî, Bilâl-i Habeşî ve Ammâr b. Yâsir hakkında indiği nakledilir (Zehebî, II, 21).

Bir defasında Suheyb, Habbâb b. Eret ve Ammâr b. Yâsir gibi korumasız kimselerle Mekke sokaklarında yürürürken,

- İşte, Muhammed'in meclisinde bulundurduğu kişiler şunlar! Diyerek alay etmeye başlayınca, Suheyb:

- Evet! Biz Allah'ın Peygamberinin meclisinde bulundurduğu kişileriz! Ona biz iman ettik; siz ise küfrettiniz! Onu biz tasdik ettik; siz ise tekzip ettiniz!

Müslümanlıkla zelillik ve hakirlik, müşriklik ile de azizlik bir arada bulunmaz, deyince, müşrikler ona saldırdılar.

- Demek Allah aramızdan (bula bula) bunlara lütfunu lâyük görmüş ha!? diyerek onları hırpalayıp dövdüler.

En‘âm sûresinin 53. âyetinin bu olay üzerine nâzil olduğu belirtilir (Belâzürî, I, 181). Aynı sûrenin 52. âyeti de müşriklerin Hz. Peygamber’e haber göndererek Suheyb’i ve onun gibi zayıf müslümanları yanından uzaklaştırdığı takdirde kendisiyle görüşebileceklerini söylemeleri üzerine inmiştir (İbn Kesîr, III, 254-255).

Mekke’de çileli bir hayat yaşamasına rağmen Suheyb en son hicret edenlerden biri oldu. Kaynaklarda, Resûl-i Ekrem’in hicret için yola çıkmadan önce Hz. Ebû Bekir’e yanlarına Suheyb’i de almasını söylediği, ancak yolculuk aceleye geldiği için bunun mümkün olmadığı, durumu sabahleyin öğrenen Suheyb’in yol hazırlığını tamamlayarak Hz. Ali ile birlikte yola çıktığı ve Resûlullah’la Kubâ’da buluştuğu belirtilmektedir (Ebû Nuaym, I, 152).

Mekke’den ayrılacağı sırada müşrikler yolunu keserek Mekke’ye gelirken hiçbir şeyi bulunmadığını, sahip olduğu serveti burada kazandığını söyleyerek Mekke’den bir şey çıkarmasına izin vermediler. O da bütün mal varlığını bırakarak hicret etti. Bunu duyan Hz. Peygamber üç defa, “Suheyb kârlı bir alışveriş yapmıştır” dedi (İbn Sa’d, III, 228).

“Bazı kimseler de Allah’ın rızasını kazanmak için canını bile verir” âyeti (el-Bakara 2/207) bu olay üzerine inmiştir (İbn Kesîr, I, 360-361).

Suheyb, Kubâ’ya vardığında bekâr olan diğer sahâbîlerle birlikte Sa’d b. Hayseme’nin evinde kaldı. Resûlullah onu ensardan Hâris b. Sımme ile kardeş ilân etti. Bir müddet Suffe’de kalan Suheyb’e Resûl-i Ekrem daha sonra ev verdi. Bedir, Uhud ve Hendek başta olmak üzere bütün savaşlara katıldı. Medine’de bulunduğu ve sefere çıktığı zamanlarda hep Resûlullah’ın yanında oldu.⁷⁴

⁷⁴ Mehmet Efendioğlu, DİA, 37/476-477; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/381-382.

Yâsir ve Aile Efradına Yapılan İşkenceler

Yâsir b. Amir, Yemen'den gelip Mekke'de yerleşmiş ve Ebu Huzeyfe'nin kölesi Sümeyye Hatunla evlenerek ondan Ammar ve Abdullah adlarında iki oğulları dünyaya gelmişti. Ammar ile Suheyb'in İslâm'a girmesi çok erken tarihlerdedir. Onların hidayeti 30 küsur kişi İslâm'a girdikten sonraydı. Ammar b. Yasir hidayet hikâyesini şöyle anlatıyor:

“Sinan oğlu Suheyb’le Dar’ul-Erkam kapısında bir araya geldik. Rasûlullah Dar’ul-Erkam’daydı. Ben Suheyb’e:

- Sen burada ne arıyorsun? Dedim. O da bana:

- Sen burada ne arıyorsan ben de onu arıyorum, dedi. Ona dedim ki:

- Ben Muhammed’in huzuruna gidip onun konuşmasını dinlemek istiyorum. O da:

- Ben de aynı şeyi istiyorum, dedi.

Böylece Rasûlullah’ın huzuruna girdik. Bize İslâm’ı arzetti, biz de müslüman olduk. Sonra o gün akşama kadar bekledik, sonra Rasûlullah’ın yanından çıktık, gizleniyorduk⁷⁵.

Yâsir ailesi topluca Müslüman olmuşlardı. Fakat ne yazık ki dinlerinden döndürülmek için, Mahzum oğulları tarafından toplu olarak işkenceden işkenceye uğratılmışlardır. Mahzum oğulları; Ammar’ı, Ammar’ın babası Yâsir’i, Yâsirlin zevcesi ve Ammar’ın annesi Sümeyye Hatunu öğlenin en sıcak saatinde güneşin kızdırdığı Mekke kayalığına götürüp işkence yaparlardı. Bathâ’da Yâsir’e ve Ammar ile Sümeyye Hatuna işkence yapıldığı sırada, Peygamberimiz (sav) onlara rastlamıştı. Yâsir:

- Yâ Rasûlallah! Zaman hep böyle, işkenceli mi olacak? Diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

⁷⁵ İbn Sa’d, III/247, (Ebu Ubeyd b. Muhammed b. Ammar’dan).

- Sabrediniz ey Yâsir ailesini! Buyurduktan sonra: "Ey Allah'ım! Yâsir ailesini yarlığa!" diyerek dua etti.

Peygamberimiz (sav)yine, bir gün, işkenceye uğratıldıkları sırada onlara rastlamıştı:

- Sabrediniz ey Yâsir ailesi. Sevininiz ey Yâsir ailesi. Sevininiz ey Ammar ailesi. Hiç şüphesiz, sizin mükâfat yeriniz Cennettir! Buyurdu.

Yâsir, müşriklerin söyletmek istedikleri şeyi söylemedi. İslâm'ın şerefi için ölmeyi göze aldı. Sonunda müşriklerin işkenceleri altında can verdi. İslâm'da ilk erkek şehit o oldu. Oğlu Abdullah b. Yâsir de okla vurulup yere düşürüldü! Yüce Allah onlardan razı olsun!

Yâsir b. Âmirin zevcesi ve Ammar ile Abdullah'ın anneleri olan Sümeyye Hatun da Müslümanlığını açıklamaktan çekinmeyen ilk yedi Müslümandan birisiydi. Dininden döndürülmek için yapılan en ağır işkencelere çok zayıf ve yaşlı olmasına rağmen katlanır, müşriklerin yaptırmak istediklerini yapmaz, İslâm'ın şerefi için ölmeyi göze alır, müşriklerin söyletmek istediklerini söylemezdi. Kocasını Yâsir işkenceler altında can verdikten sonra, Sümeyye Hatun, işkence için Ebu Cehil'e teslim edilmişti. Ebu Cehil akşamleyin, harbesini yanına alıp, Müslümanlara işkence yapılan yere uğrar, onlara ve Sümeyye Hatuna söver sayardı. Sümeyye Hatun da, Ebu Cehil'e ağır karşılık verirdi.

Nihayet, Sümeyye Hatunun bir bacağı bir deveye, öteki bacağı da başka bir deveye bağladılar. Ebu Cehil, harbesini Sümeyye Hatunun önüne sapladı ve onu şehit etti. İslâm'da ilk kadın şehit de Sümeyye Hatun oldu. Allah onlardan razı olsun!⁷⁶

Ammar b. Yâsir de, Müslümanlığını açıklamaktan çekinmeyen yedi mücahitten birisidir. Dinlerinden döndürülmek için en ağır işkencelere uğratılan Müslümanlardandı. Kendisi öğlenin en sıcak saatinde Mahzum oğulları tarafından Remda'ya, Mekke kayalığına götürülür, demir gömlek giydirilip yakıcı güneş altında tutulur, vücudunun yağı eritilir, yapılan

⁷⁶ Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 1/382-388.

işkencenin ağırlığından, ne söylediğini bilmez hale gelirdi! Ammar b. Yâsir'e sırtı ateşle yakılarak da işkence yapıldığı olurdu. Sırtındaki yanıkların izleri, yıllar geçtiği halde bile kaybolmamıştı. "Nedir bunlar?" diye sorulduğu zaman, "Bunlar Kureyşlilerin Mekke'de, Remda'da bana ateşle yaptıkları işkencelerin izleri!" demiştir.

Ammar b. Yâsir, bir gün, Peygamberimiz (sav)e gelip:

- Yâ Rasûlallah! Bize yapılan işkenceler son derecelerine vardırıldı, dedi. Peygamberimiz (sav):

- Sabrediniz ey Yakzan'ın babası! Buyurduktan sonra dua etti: "Ey Allah'ım! Ammar ailesinden hiç kimseye Cehennem azabını tattırma!"

Müşrikler Ammar b. Yâsir'e gâh güneşin en yakıcı sıcaklığı altında göğsüne ağır kaya parçası koyarak, gâh boğulmaya ramak kalasına başını suya batırıp boğmaya çalışarak işkence yaparlardı. Mugîre oğulları onu Meymun kuyusuna batırırlardı. Nefesi kesilinceye kadar suda tutarlardı. Müşriklerin suya batırarak işkence yapmış oldukları bir sırada Peygamberimize (sav) Ammar b. Yâsir'e rastlamıştı. Ammar ağlıyordu! Peygamberimiz (sav) elini onun gözlerinin üzerine sürdü ve:

- Onların söyletmek istediklerini söyle de işkenceden kurtul, buyurdu.

Kureyş müşriklerinden Mugîre oğulları Ammar b. Yâsir'i bir gün yakaladılar, Meymun kuyusunun içine batırdılar.

- Sen Muhammed'e sövünceye ve 'Lât ve Uzzâ Muhammed'in dininden daha iyidir' deyinceye kadar seni bırakmayacağız! Dediler.

Peygamberimize (sav) dil uzatmadıkça ve putlarının daha hayırlı olduğunu söylemedikçe onu bırakmadılar. Peygamberimize (sav) :

- Yâ Rasûlallah! Ammar kâfir olmuş, diye haber verildi.

Peygamberimiz (sav):

- Hayır! Ammar, tepesinden tırnağına kadar imanla doludur! İman onun etine ve kanına işlemiştir, buyurdu.

O sırada Ammar b. Yâsir, Peygamberimiz (sav)in yanına geldi. Ağlıyordu. Peygamberimiz (sav)onun gözyaşlarını eliyle silerken:

- Sana ne oldu? Neyin var? diye sordu.

- Şer var yâ Resûlallah! Beni sana sövdürmedikçe, beni senden vazgeçirtmedikçe, Lât ve Uzzâ putlarının senin dininden daha iyi olduğu söylenecek kadar bırakmadılar!

- Sana bunlar söylettirildiği zaman, kalbini nasıl bulmuştun? Söylemiş olduğun sözlerden dolayı kalbin rahat ve huzurlu muydu, değil miydi?

- Hayır! Değildi! Kalbim Allah'a ve Resûlüne imanın ferahlığı ve rahatlığı içindeydi. Dinime bağlılığım demirden daha sağladı.

- Öyle ise sana bir vebal yoktur. Ey Ammar, eğer onlar bir daha bu söylediğini tekrarlatmak için seni zorlarsa, tekrarla, buyurdu.

Ammar b. Yâsir hakkında şu ayetin nazil olduğu rivayet edilir:

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مِنْ أَكْرَهٍ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا
فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِنَ اللَّهِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (١٠٦)

“ Kim iman ettikten sonra Allah’ı inkâra saparsa -kalbi imanla dolu olduğu halde baskı altında kalanın durumu müstesna olmak üzere- kim kalbini inkâra açarsa işte Allah’ın gazabı bunlardır; bunlar için çok büyük bir azap vardır. (Nahl, 106)

Azimet Ve Ruhsat

Müslüman olduktan sonra inancından dönen, dinden çıkan insana **mürted** denir. Bu şekilde “kalbini inkâra açarak” yani kendi özgür iradesini kullanarak dinini terkedip dinsizliğe sapan veya başka bir dini benimseyen kimse Allah’ın gazabına uğrayacak ve çok büyük bir azapla cezalandırılacaktır

Bu irtidad ve mürted konusu hakkında Bakara 2/217; Mâide 5/54 ayetlerinde bilgi verilmiştir. İman, esas itibariyle gönülden bir benimseme ve onaylama olduğu gibi, inkâr da aynı şekilde Allah'ın varlığını, birliğini ve müslüman sayılmanın asgari şartları olan diğer iman esaslarını kısmen veya tamamen, bilerek ve isteyerek reddetmedir.

Buna göre böyle bir isteği ve niyeti olmadığı, âyetteki ifadesiyle “**kalbi imanla dolu olduğu halde**” ağır baskı altında kalan (**mükreh**) bir mümin, bu baskı (**ikrah**) yüzünden görünüşte inancının aksine beyanda veya davranışta bulunursa âyete göre bundan dolayı mümin olmaktan çıkmaz. Karşılaşılan baskı veya sıkıntıya “**zaruret**”, böyle bir durumda inancının aksini ifade etmeye veya yapmaya “**ruhsat**”, baskıya rağmen inandığı gibi konuşmaya veya davranmaya da “**azîmet**” denir. Genel bir kurala göre “*Zaruretler memnu olan şeyleri mubah kılar*” (Mecelle, md. 21).⁷⁷

Buna göre Ammar'ın babası Yâsir ile annesi Sümeyye Hatun, dinlerinin izzet ve şerefi uğruna, azimet ile hareket edip ölmeyi tercih etmişler; müşriklerin söyletmek istedikleri küfür sözünü söylememişlerdir Azimet, Allah Teâlâ'nın hükümlerini istediği gibi yerine getirmektir.

Ammar b. Yâsir ise, bir zorluk veya özür sebebiyle Allah Teâlâ'nın koyduğu hükümlerin uygulanması sorumluluğunun tamamen veya kısmen kaldırılması veya kolaylık gösterilmesi anlamına ruhsat ile amel etmiştir. Yani kalbi Allah'a ve Resûlüne imanla dopdolu olduğu halde, müşriklerin söylemeye zorladıkları küfür sözünü söyleyip işkenceden kurtulmuştur.

Azimet ve ruhsatı daha iyi anlamak için şu misalleri verebiliriz. Meselâ, Ramazan orucunu tutmak azimet, ama misafirin ve yolcunun tutmaması ise ruhsattır. Misafir azimeti tercih ederek oruç tuttuğu zaman, ruhsatı terk etmiş olur. Dinde azimetle amel etmek daha faziletlidir. Buna göre misafirin azimeti tercih ederek oruçta böyle yapması, kendisi için daha hayırlıdır, daha iyidir.

İşte dinin bu hükmüne göre kalbi Allah'a iman ile mutmain bulunan bir kimseye dayanılmaz işkencelerle söyletirilen küfür sözünden dolayı bir vebal yoktur. Çünkü mecburdur, mâzurdur. Ancak, ölümle tehdidin ciddi, yapılması

⁷⁷ Kur'an Yolu Tefsiri 3/ 443-444.

mümkün olmak, yapılan işkencenin de şiddetle dövülmek, ateşte yakılmak gibi dayanılmaz derecelerde bulunması gerekir. Öyle bir iki tokat ile din değiştirilmez, küfür sözü söylenmez.

Abdullah b. Mes'ud'un Kâbe'de Dövülüşü

Mekke'de Resûlullah (a.s.)dan sonra Kur'ân-ı Kerîm'i yüksek sesle ilk okuyan kişi Abdullah b. Mes'ud idi. Bir gün, Resûlullah (sav)'in ashâbı toplanıp:

- Kureyşliler şu Kur'ân'ın yüksek sesle okunduğunu hiç dinlemediler. Kur'ân'ı onlara yüksek sesle okuyup dinletecek kim var? dediler.

Abdullah b. Mes'ud:

- Ben varım! dedi.

Abdullah b. Mes'ud arkası güçlü olmamakla beraber, vücut itibarı ile de çok kısa boylu ve çok çelimsiz birisiydi. Arkadaşları ona acıdı:

- Biz, senin hakkında Kureyşlilerden korkarız. Biz öyle bir adam istiyoruz ki, kendisinin kavim ve kabilesi bulunsun da, Kureyşliler birşey yapmak istedikleri zaman, onlara karşı onu korusunlar, dediler.

Abdullah b. Mes'ud:

- Siz beni bırakın, ben gideyim. Yüce Allah beni korur, dedi.

Ertesi günü, kuşluk vakti, Kâbe'nin Makam'ına kadar ilerledi. Kureyşlilerin toplantı yerinde buldukları sırada, Makam'da, ayak üzerinde yüksek sesle besmele çekerek "er-Rahmân" sûresini okumaya başladı. Kureyş müşrikleri ona yönelip:

- Şu Ümmü Abd'in oğlu ne diyor? diyerek mırıldandılar ve sonra da:

- O herhalde Muhammed'in getirdiği bazı şeyleri okuyor, dediler, hemen kalkıp üzerine yürüdüler, yüzüne gözüne vurmaya başladılar. Abdullah b. Mes'ud ise, okumaya devam etti. Fakat dövülmekten yüzü gözü yara bere içinde

olarak arkadaşlarının yanına döndü. Arkadaşları:

- Zaten, biz senin bu akıbeta uğrayacağından korkmuştuk, dediler.

Abdullah b. Mes'ud:

- Benim nazarımda şu anda onlardan daha hafif, zayıf durumda Allah düşmanları yoktur. İsterseniz ben yarın da gider, onlara bir o kadar daha Kur'an dinletebilirim, dedi. Arkadaşları:

- Hayır! Onlara, hoşlanmadıkları şeyi dinletmiş bulunuyorsun. Sana bu kadarı yeter, dediler.

Mus'ab b. Umeyr'e Yapılan İşkence

Mus'ab b. Umeyr, kavmin en zengin ve soylu ailelerinden birisinin oğluydu. Annesinden ve kavminden korkarak, Müslümanlığını gizli tutar, Peygamberimiz (sav)'in yanına gizlice giderdi. Osman b. Talha, Mus'ab b. Umeyr'in namaz kıldığını görüp onu annesine ve kavmine haber verdi. Onlar da Mus'ab'ı tutup hapsedtiler. Bir yolunu bularak kurtuldu ve Allah yolunda Habeş ülkesine yapılan ilk hicrete katıldı. Bu bahtiyar sahabi, Yesrib'e ilk giden muhacir öğretmen olarak orada çok büyük hizmetler yapmıştır. Zor günlerin bu yiğit genci, dinin zaferini görmeden ilk savaşta şehit olmuştur. İleride onu hatırlayan arkadaşları, gözyaşları içinde onun fedakârlıklarını yâd edecektir.

İbret Dolu Bir Hikaye

Bu sayılanlar Mekke'nin zengin ve soylu kişileri idi. Ama fakir ve zayıflardan işkence görenler elbette daha çoktu. Müşrik elebaşları onlarla oturmaya tenezzül etmezlerdi. İşte bu yüzden zaman zaman Sevgili Peygamberimizden (sav) kendileri için özel meclis istemişler, o oturumlara fakir ve kölelerin alınmasını istememişlerdir. Bunun üzerine Kur'an'dan bazı ayetler indirilmiş, bu isteklerini, iyi niyetle kabul eden Resululullah ve bazı sahabeler uyarılmıştır.⁷⁸ Oradaki iyi niyet şuydu: İnsanların hidayetine çok hırslı olan Peygamber Efendimiz (sav) ve bazı ashabı, "eğer bizimle oturur ve

⁷⁸ Daha önce geçen "Müminlere Bakış Açıları" bahsine bakılabilir.

Kur'an dinler, sohbet ederlerse, muhtemeldir ki İslam'ı kabul ederler. Edince de böylesi ırkçı ve ayırmacı, bölücü düşüncelerden de kurtulmuş olurlardı". Fakat Allah Teâlâ'nın arzusu, tavizsiz bir tebliğ idi. Siz anlatırsınız, onlar ister kabul eder, ister etmezler, sorumluluk onlara aittir. Tabiri caizse İslam kokmuş ciğer satmıyor, canı isteyen alsın! Abese suresinde dendiği gibi:

“Sana ne onun pis bir kâfir kalmasından!” (Abese, 7)

Amma çok şükür için vardığı son noktaya bakar mısınız? Müslim'in Sahih'inde Aziz b. Amr'dan şöyle rivayet edilir. Ebu Süfyan, Süheyb ve Bilal'e rastladı ve onlardan hoşlanmadı. Bunun üzerine onlar:

- Allah'a andolsun ki, Allah'ın kılıçları onun düşmanlarından intikam almaktan alıkonmuş değildirler, dediler.

Habbab diyor ki; bunun üzerine Ebu Bekir:

- Bunları Kureyş'in önderi ve efendisi için mi söylüyorsunuz, dedi.

Sonra da Hz. Peygambere gidip haber verdi. Resulullah:

- Ey Ebu Bekir, belki de onları kızdırmışsın. Şayet onları kızdırmışsan, kuşku yok ki, Allah'ı kızdırmışsın demektir, buyurdu.

Bunun üzerine Ebu Bekir yanlarına gidip

- Ey kardeşlerim sizi kızdırdım mı? dedi. Onlar da:

- Hayır kardeşimiz, Allah seni bağışlasın, dediler.

Zinnîre Hatuna Yapılan İşkence

Zinnîre Hatun, müşrikler tarafından kendi dinlerine döndürülmek için en ağır işkencelere uğratılan kadın köleler arasındaydı. Hz. Ömer daha hazret olmadan önce ona çok işkence yapmıştır. Onu döver, tepeler, boğazı sıkılırdı. Bazen elleri yanlarına düşerdi. Öldü sanılarak bırakılırdı. Ebu Cehil'in yaptığı işkenceler yüzünden Zinnîre Hatunun gözleri görmez olmuştu. Ebu Cehil ona:

- Gördün mü? Lât ve Uzzâ seni çarptı da gözünü de kör etti, dedi

Zinnîre Hatun:

- Hayır! Vallahi öyle değildir! Benim gözümü böyle eden onlar değildirler! Lât ve Uzzâ, ne yarar, ne de zarar vermeye asla kadir olamazlar. Lât ve Uzzâ, hiçbir şeyi göremezler! Onlar kendilerine tapanları da, tapmayanları da bilemezler! Fakat, bu, semavî bir iştir. Benim Rabbim gözümü geri vermeye, beni gördürmeye de kadirdir, dedi.

Diğer Kureyş müşrikleri de:

- Onun gözlerini ancak Lât ve Uzzâ kör etmiştir, dediler.

Zinnîre Hatun, bunu işitince:

- Allah'ın Beyt'ine yemin ederim ki, onlar yalan söylüyorlar! Lât ve Uzzâ ne zarar verebilir, ne de yarar, dedi.

O gece geçip sabaha çıkınca, Yüce Allah, Zinnîre Hatunun gözünü geri çevirdi, gördürdü. Kureyş müşrikleri:

- Bu da Muhammed'in sihirlerindedir, dediler.

Ebu Cehil, Zinnîre Hatun ve benzeri Müslümanlar hakkında:

- Muhammed'in izinden giden şu akılsızlara şaşmaz mısınız? Eğer Muhammed'in getirdiği şey hayırlı ve gerçek olsaydı, biz ona uymakta bunlardan daha önce davranır ve kendilerini geçerdik! Zinnîre'nin doğruyu bulmakta bizi geçeceğini mi sanırsınız? demişti.

Bunun üzerine inen âyette şöyle buyuruldu:

"O kâfirler, iman edenler için 'Eğer onda bir hayır olsaydı, bu hususta onlar bizim önümüze geçemezlerdi, bizden önce ona koşamazlardı' dediler. Hâlbuki onlar onunla (Kur'ân'la) hidayeti kabul etmedikleri için de 'Bu, eski bir yalandır' diyeceklerdir." (Ahkaf, 11)

Ümmü Ubeys Hatuna Yapılan İşkence

Ümmü Ubeys, Zinnîre Hatunun kızıdır. O da Allah yolunda işkenceye uğrayanlar arasındaydı. Müslümanlıktan döndürülmek için, ona, müşriklerden Abdi Yağus işkence yapardı.

Nehdiye Hatun ile Kızına Yapılan İşkence

Nehdiye Hatun ile kızı da, Allah yolunda işkenceye uğratılan Müslüman köle kadınlardandı.

Lübeyne Hatuna Yapılan İşkence

Lübeyne Hatun Müemmel oğullarının kölesiydi. Hz. Ömer Müslüman olmadan önce, onu Müslümanlıktan döndürmek için en ağır işkencelere uğrattırdı. Hz. Ömer yine bir gün, Müslümanlıktan döndürmek için Lübeyne Hatuna işkence yapıyor, vurup duruyordu. Dövmekten bıktınca, yorulunca, ona:

- Seni yorulduğum için bıraktım! Kurtuldum sanma! Dedi.

Lübeyne Hatun da ona:

- Eğer Müslüman olmazsan, Allah da sana böyle yapacaktır, dedi.

Hassan b. Sabit der ki: "Ben umre hacısı olarak Mekke'ye varmışım. Peygamber (a.s.) halkı İslâmiyete davetle uğraşıyor, ashabı da işkencelere uğrattılıyorlardı. Ömer b. Hattab'ın başucuna dikildim. Kendisi beline izar (fota) tutunmuştu. Müemmel oğullarının kölesi olan kadının boğazını, elleri gevşeyip yanlarına düşünceye kadar sıktı durdu! Ben, kendi kendime: 'Öldü artık kadıncağız!' dedim. Ömer b. Hattab onu bırakıp Zinnîre'nin üzerine yürüdü, ona da bunun gibi yaptı."

Âmir b. Führeyre'ye Yapılan İşkence

Amir b. Führeyre; Müslümanlıktan döndürülmek için müşrikler tarafından işkenceye uğratılan kölelerdendi. Kendisinin bazen Bilal-i Habeşî ile birlikte bir

urgana bağlanarak çocuklar tarafından çekilip işkence yerlerine götürüldüğü görülür, bazen de ne söylediğini bilemeyecek kadar işkenceye tutulduğu olurdu.

Ebu Fûkeyhe'ye Yapılan İşkence

Ebu Fûkeyhe, Müslümanlıktan döndürülmek için en ağır işkencelere uğratılan kölelerdendi. Ebu Fûkeyhe'ye, Abdudhar oğulları işkence yaparlardı. Kendisini elbisesiz olarak ayağından zincirle bağlarlar, Arabistan'ın o meşhur sıcağında, öğlenin en şiddetli sıcağında Ramda'ya çıkarırlar, göğsünün üzerine kocaman bir taş, bir kaya parçası koyarlardı. Akli başından gider, ne söylediğini bilmez olur, dili ağzından dışarı çıkardı. "Öldü artık!" denilip bırakılırdı. Sonra ayılır, kendine gelirdi.

Bir gün, Ümeyye b. Halef de Ebu Fûkeyhe'nin ayağını iplerle bağlattı. Sürükleyip Remda'ya götürmelerini emretti. Kendisini oraya bıraktırdı. Ümeyye b. Halef, o sırada yanlarından yürüyüp geçmekte olan cual böceğini göstererek, Ebu Fûkeyhe'ye:

- Senin Rabbin bu değil mi? dedi.

Ebu Fûkeyhe:

- Benim Rabbin Allah'tır! Beni de, seni de yaratan O'dur! Şu cual böceğini de O yarattı, deyince, Ümeyye b. Halef kızdı. Ebu Fûkeyhe'nin boğazını boğarcasına sıktı. Ümeyye b. Halef'in kardeşi Übeyy b. Halef de:

- Arttır onun azabını, Muhammed gelip onu kurtarıncaya kadar! dedi.

O gün, öldüğünü sanıp çöle atıncaya kadar Ebu Fûkeyhe'ye bu şekilde işkence yapıp durdular.

Ebu Fûkeyhe Habeş ülkesine yapılan ikinci hicrete katılıp Mekke'den ayrılıncaya kadar, müşrikler ona işkence yapmaktan geri durmadılar.

Ebu Dübb Vadisinde İlk Çatışma

Peygamberimiz (sav)'in ashabından bazıları, namaz kılacakları zaman

Mekke vadilerine gider, namaz kıldıklarını kavim ve kabilelerinden gizli tutmak isterlerdi. Nitekim Sa'd b. Ebi Vakkas ile bazı sahabeler, Ebu Dübb vadisine kadar gitmişlerdi. Orada abdest alıp namaz kılıyorlar, namaz kıldıklarını kavim ve kabilelerinden hiç kimsenin işitmesini istemiyorlardı. Fakat kendilerini gözetleyen ve izleyen müşriklerden bazı kimseler, Ebu Süfyan Sahr b. Harb, Ahnes b. Şerik ve daha başkaları üzerlerine çıkageldiler. Sahabelerin yaptıkları ibadetlerini ayıplamaya, kötülemeye kalkışınca, dövüştüler. Sa'd b. EbiVakkas eline geçirdiği bir deve çene kemiği ile vurup onlardan birinin başını yardı. Bunun üzerine, müşrikler bozguna uğrayıp kaçtılar. Müslümanlar da cesaretleterek onları vadiden sürüp dışarı çıkardılar. Bu, İslâm'da bu konuda akıtılan ilk kan oldu.

GÜNÜMÜZ İÇİN DEĞERLENDİRME

Neden Önce İnsan Diyoruz?

Herkesi imtihan eden Allah Teâla hiç kuşkusuz sınamadan önce de kalplerin gerçek durumunu bilir. O'nun ilmi geçmiş ve geleceği beraber kuşatır. Bunun aksi düşünülemez. Ne var ki, sınavdan geçirme, Allah'ın ezeli bilgisince bilinen, ancak insanın kendi bilgisine göre henüz gizli olup bilinmeyen durumları, konumları, işleri, sözleri, niyetleri imtihan ederek değerlendirmeye tabi tutar. İnsanlar da zaten önceden bilmedikleri ve karşılaştıkları zaman da cüz'î iradeleri ile bir tercih yapıp sorumluluğunu yüklendikleri işlerden dolayı hesaba çekilirler. Sonuçta insan, kendi iradesi ile tercih ederek yaptığı kendi fiilinden sorumludur. Allah Teâlâ'nın ezeli ilmi ile bildiklerinden değil. O ezeli bilgi ancak Allah Teâlâ'nın bilebileceği bir bilgidir ve insanın iradesini kaldırmaz, tercihte bir yöne icbar etmez. Bunu kavrayan kaderi anlar. Fakat Allah Teâlâ'yı insana ve bilgisini de insan bilgisine benzetenler, kaderden anlamazlar!

Kavramasına yardımcı bir örnek verelim insana, takvimde “bugün güneş tutulacak” diye yazıyor. Ve güneş de gerçekten tutuluyor. Acaba bu güneş aylar öncesinde takvime böyle yazıldığı için mi tutuldu? Yoksa tutulacağı aylar önce bilindi de takvime bu bilgiler tutulmadan önce mi yazıldı? Bu “yazılma” güneşi tutulmaya mecbur eder mi?

Şüphesiz ki iman, yüce Allah'ın yeryüzündeki emanetidir. Bu emanet, yeryüzü halifeliğidir. İnsanları Allah'ın yoluna sevk etme, yüce Allah'ın mesajını insanların hayatında gerçekleştirme görevidir. Hiç kuşkusuz bu, onur verici bir emanettir. Ve bu emanet oldukça ağırdır. Bu emaneti ancak ona lâyık olanlar, onu taşıyacak güce sahip bulunanlar yüklenebilir. İmanı rahatına,

huzuruna, güvenliğine, nimetlere, zevk ve sefasına tercih edenler taşıyabilirler bu emaneti.

Bir müminin batılın taraftarlarınca eziyetlere uğratılması, bu esnada kendisini savunacak, destek olacak bir yardımcı bulamaması da bir imtihandır. Mesela biz de bugün büyük imtihanlardan geçiyoruz. Yürürlükteki sistemin İslam olmaması, hatta İslam'a tepki duyması, onu devlet ve toplum hayatından dışlaması, Batıcı düşünce ve düzenlemeleri kendine örnek alması, Batının kendisine olan düşmanlığını görmemesi, görse bile zihniyet olarak bağımsız olamadığından onlardan vaz geçememesi bir imtihandır. Onların beslediği ırkçılık ve ondan kaynaklanan terör bir imtihandır. Okullarda İslam'ın öğretilmemesi, yetişen nesillerin dinden uzak, hatta ona düşman olarak yetiştirilmesi bir imtihandır. Köşe başlarını tutarak halka maddi manevi zulmeden zalimler bir imtihandır. İç barışın bozulması, kargaşa ve karmaşa bir imtihandır. Güç kullanma bir imtihandır. Taraf seçmek bir imtihandır.

Yeryüzü büyük bir sınavdan geçiyor. Ama özellikle de müslümanlar Türkiye, Suriye, İran, Irak, Yemen, Afganistan, Çeçenistan, Somali, Arakan, Keşmir vs. büyük imtihanların yaşadığı vatanlarımızdır. Acımız ve sınavımız büyük, zira çoğunlukla insanımız maalesef sınavlarımıza hazır değildir. Bilgisiz, bilinçsiz, iradesiz, amelsiz! Pusulasını şaşırılmış bir gemide şeytanlara teslim sanki!

İşte basit bir örnek: Suriye'den kaçarak ülkemize sığınan "muhacirlere" "ensar" olarak imtihanı kazanmak varken, "bunlar bizim ekmeğimizi yiyorlar, bizi fakir bırakacaklar" diyen insanlar, Mekke'den Medine'ye hicret eden "muhacirlerden" ve onlara destek veren "ensardan" ne anlıyor acaba? Böyle bir düşünce ve davranışın müslümanlar arasında "muahat-kardeşlik" anlaşması yaptıran Hz. Muhammed ile ne alakası var? Bunu isteyen ve öven Kur'an ile ne alakası var? Bu satırları böyle düşünen birisi okuduğunda bilemiyorum, kendisine mi, yoksa bize mi kızar?

O zaman asıl meseleyi vurgulayalım; İslam insanını hazırlamak! Ve sınava hazırlamak bu insanını! Ve başarılı çıkarmak imtihanlardan! Bu olmadan hamasi nutuk atmaların hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur. Üstelik yerinde kullanılsa tüyleri diken diken ederek candan geçiren o nutuklar, kendi

insanından gelmiyorsa, maalesef komediye dönüşür. Bunu bir kere daha vurguladıktan sonra, bir yanı da güncel olan bazı imtihanlardan bahsedebiliriz artık.

Bir insanın ailesi ve sevdikleri bir imtihandır. Onların başlarına bir felâketin gelmesinden korkar. Tecrübelerimizle biliyoruz ki, hukuklarında “suç şahsidir” diye yazsa bile, zalimler suçlu diye iddia ettikleri bir insan yerine onun ana babasını, eşini ve çocuklarını içeri alıp işkenceden geçirebiliyorlar. Hatta hanımlarının, kız kardeşlerinin ırzına tecavüz edebiliyorlar. Allah ellerine düşürmesin! Eski çağlarda ashab-ı uhdu, asrı saadet başlarında Ammar b. Yasir ve ailesi, modern çağlarda sizin de bildiğiniz, gördüğünüz bir sürü örnekler. Mesela Şeyh Said’in evlatları, torunlar neleri yaşadılar, biliyorsunuz! Mehmet Akif’in oğlu, sokakta, çöp bidonu yanında açlıktan öldü. Utanıyor ve daha başka örnekler yazamıyorum! Acaba kaç Dertli şöyle diyor:

“Bir başıma kalsam şeh-i devrâna kul olmam

Vîrân olası hânede evlâd u ıyâl var!”

Sa'd b. Ebu Vakkas (ra) bir imtihan yaşadı. Annesi Hamne binti Ebu Süfyan’ı çok sever, sayardı. Bir gün annesi:

- Bu yeni icad ettiğin din de neyin nesi? Vallahi bundan sonra ya sen eski dinine dönmedikçe ya da ben ölmedikçe hiçbir şey yemeyeceğim, içmeyeceğini. Sen de yaşadıkça ‘Annesinin katili’ diye ayıplanacaksın!” demiş ve öyle de yapmıştı.

Sa'd yanına gelmiş ve şöyle demişti:

- Anneciğim, yüz tane canım olsa ve bunlar teker teker çıksa yine de dinimi terk etmem. İster ye, ister yeme!

Kadın oğlundan ümit kesince tekrar yemeye, içmeye başlamıştı. Bir rivayet inat etti. Sıcakta aç susuz kalmaktan bayıldı. Akrabaları alıp evine taşıdılar. Bunun üzerine yüce Allah şu mealde bir ayet indirdi: “Anne-babaya

iyi davranın, onlara iyilikte bulunun, fakat şirk veya haram emrederlerse asla onlara uymayın!”⁷⁹

Bugün de her mü'min böyle bir sınavla karşı karşıya kalabilir. Bunun yanına eş ve çocukları da koyabiliriz. Acaba biz olsak ne yapardık? İşte bir imtihan!

Açlık veya korku da bir imtihandır. Darbe olunca çil yavrusu gibi dağılanlar, verdiği yardımları sürdürse bile defterden adını sildirip makbuz istemeyenler, abone olduğu dergiyi bırakanlar, İmam hatiplere darbe gelince evlatlarını alıp başka okullara taşıyanlar veya taşınan talebe evlatlar! İşte bir imtihan!

Kolay zamanlarda beraber oturup kalktıkları, hizmet ettikleri, derneklerini şenlendirdikleri insanlar, zor zamanlar gelince etrafta hiç gözükmeyen olmuşlardır. İşte başka bir imtihan! Çevreden uzaklaştırılmak, yalnız ve yardımsız bırakılmak, inanç adına ortada kalmak da bir imtihandır!

Kahramanmaraş'ın rektörü, “halkın böyle sessiz olacağını bilseydim, hiç bu kadar başörtüsü yasağını bekletmezdim” demiş. Sütçü İmam adından korkusundan mecbur kalınca uygulamış yasağı. Bir Maraşlı olarak çok utandım bu sözden!

Ya şu siyasetçiler? İmam Hatip davasından ekmek yiyip de okullar kapanınca okulumuzda hiç gözükmeyenler? Sonra darbe şartları gidince tekrar meydana çıkıp “kutsal dava” diye haykıran, bol keseden atan, o zor günlerde köy köy, kasaba kasaba, dağlarda vadilerde dava anlatan, öğrenci toplayan bizleri yanlarında göremeyince “korkaklar” diyen kahramanlar?

İnsanlar İslam davası için çalışırken kendileri para kazanmak için çalışanların, o dava adamlarına tepeden bakması, üç beş kuruşluk yardımları için jset ve mimiklerini oynata oynata nutuk atmaları?

⁷⁹ “Biz insana ana-babasına iyi davranmayı tavsiye ettik. Fakat eğer annen ve baban, ne olduğu belirsiz bir putu bana ortak koşmaya seni zorlarsa, sakın sözlerini dinleme. Hepiniz bana döneceksiniz. O zaman neler yaptığınızı size haber veririm. İman edip iyi ameller işleyenleri kesinlikle iyi kullar arasına katarız.” (Ankebut, 8-9)

Seçim zamanında ziyaret edenlerin seçim sonrasında bir kere olsun “hizmet adına bize ne düşer?” demeyi unutmaları? İlle de istemek için ayaklarına getirmeleri?

Oturup Necip Fazıl'ın “Sakarya Türküsü” şiirini okuyarak teselli bulduran imtihanlar!

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
.....

Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?
Bu dâva hor, bu dâva öksüz, bu dâva büyük!
Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?
İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal.
Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal,
Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan;
Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan.
Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu ân;
Kehkeşanlara kaçmış eski güneşleri an!
Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?
Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
Bütün bunlar sendedir, bu girift bilmecele;
Sakarya, kandillere katran döktü geceler.
Vicdan azabına eş, kayna kayna Sakarya,
Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!

İnsan üç beş damla kan, ırmak üç beş damla su;
Bir hayata çattık ki, hayata kurmuş pusu.
Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
Siz, hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?

Kafdağı'nı aşsalar, belki çeker de bir kıl!
 Bu ifritten sualin, kılını çekmez akıl!
 Sakarya, sâf çocuğu, mâsum Anadolunun,
 Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!
 Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;
 Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!
 Akrebin kıskacında yoğurmuş bizi kader;
 Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
 Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
 Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
 Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!

Ülke Batılılara teslim. Resmi ideoloji Batıcılık. Kapılar hep onların müminlerine açık. Sistem bütün kurum ve kanunlarıyla Batıdan alınmış. İslam ise, inancıyla, ibadetiyle, hukukuyla, ahlakıyla, görgü kurallarıyla resmen kovulmuş, gücü yetmediği yerlerde de hep horlanmış. Katil komünizm, hırsız kapitalizm, kan emici faşizm, bölücü nasyonalizm, baş tacı inançlar, sistemler. Siyaset hile, hukuk zorba, idare dek dubara, haramzade haramiler hep el üstünde. Adalet, eşitlik, hürriyet, gelir dağılımı çoktan kabrine konmuş mevta.

Etrafa bakıyorsunuz, sözde İslam devletleri ve milletleri var. Görünen nedir? Diktatörlük, krallık, zulüm, fakirlik, zillet, geri kalmışlık...

Çok büyük, pek zor bir imtihandan geçiyoruz.

Bir de “en büyük imtihan” vardır önümüzde. Nefis ve ihtiras imtihanı! Zevke, keyfe, şehvete, rahata, mala, dünyaya düşkünlük!

Böyle bir sistemde, çevrede, ortamda İslam'ı öğrenme, yaşama ve yaşatma için çabalama. Ve hakkı tavsiyeleşme!

Ne ağır ve ne büyük bir imtihan!

“Nereden ve nasıl başlamalı” sorusu akla geliyor. Cevap hazır; siyer okuyarak, Sevgili Peygamberimizi (sav) ve Ashab-ı kiramı tanıyarak, onları

örnek alarak başlamak! Kur'an okuyarak, Peygamberi dinleyerek, günlük hayatımızda ihlasla İslam'ı yaşayarak mütevazı bir adım atma ve gerisini getirmeye azimle niyet etme, karar verme!

Haydi bismillah!

İmtihanın Sırları

Yaman günler yaşıyoruz. Çetin sınavlardan geçiyoruz. Bu günler geçer, fırtına diner, toz duman dağılır. Bir gün ortalık süt liman olur. Ve herkes, kendini tanır. Yaptığından utanmak istemiyorsan, kalbini dinle, kitabına sarıl; sana yaklaşan ve senden bekleneni yap. Kahraman ol; ebediyen kurtulursun.

Sınavlar, hikmet dolu. Seni sana öğretir. En önemlisi de bu. Sana sen gereksin çünkü. Sen bir ümmetsin. Bu sınavlar, bu çekmeler, bu ateşler, posayı gümüşten, cuburu altından ayırmak içindir. İyinin ve kötünün ayrışması için elzendir acılar, işkenceler. İstenmezler ama gelince de yadırganmazlar. Sadece samimiyle sahtekârı, inananla ikiyüzlüyü değil, seni bile sana tanıtır sınavlar. Hırslarını şehvetlerini, beklentilerini tanırsın. Ta içlerine inersin kalbinin, küf kokan dehlizlerinde dolaşırsın benliğinin. Kendini tanır ve bir kıymet biçersin.

Umar mıydın böyle olacağını? Rahat günlerde ne hikmetler, ne cesaretler, ne fedakârlıklar, ne kahramanlıklar düşlerdin, söyledin! Nasıl haykırırdın kürsülerden, ekranlardan, kaleminden kan damlardı! Arş titriyor şimdi kötü kişileri övmenden. Ateş, çarpmak için komut bekliyor seni, zalimleri sevmenden. Bütün yoldaşların şaşkın bakıyorlar, endişeliler ihanet etmenden!

En kötü şey, ayrı vadilere düşmendir kalbinden. En yaman şey, iyi yaptığını zannetmendir aykırı düşse de ölçülerinden. Bakışların bulanırsa iki görüntü algıyorsun bir şeyden. "Bu benim değil" der atarsan birini, mahrum kalırsın ikisinden de birden! Ve ümmet mahrum kalır senden!

Aman dikkat; sınavdasın sen!

İsteklerimiz, şehvetlerimiz, endişelerimiz, korkularımız perde olmasın gönlümüze. Hüner, ölçülerimizden ayrılmamaktır böyle günlerde. Yaman günler yaşıyoruz, çetin sınavlardan geçiyoruz. Ne ki bu günler de geçer. Ve bir gün ortalık süt liman olur. O gün utanmamalıyız sevgimizden.

Sen Ey kendim; sınavın derin sırları vardır, diren!

İşkencenin Kaynağı

Temel insan haklarından mahrum kalmak bile bir eziyet ve işkence sayılırsa, başka birçok olaylardan vazgeçsek dahi, maalesef işkenceci bir sistemde yaşamak durumunda olmamız yeterli bir işkence demektir. Bu sistem, temel hak ve özgürlüklerimizi elimizden almış akıl ve erdem özürlü bir sistemdir. Dinimize, eğitimimize, hukukumuzla, işimize, kılık ve kıyafetimize, hatta yavrularımıza bile müdahale ediyor ve en tabii haklarımızı elimizden alarak bize kullandırtmıyor. İşkencenin kaynağı bu sistemdir!

Bu sistemde yaşamak zaten bir işkencedir. Bu sistemi düzenleyen Anayasa bile başlı başına bir işkencedir. Hatta bu sistemde insanları eğitecek, hak ve özgürlükleri öğretecek okullar ve üniversiteler bile bir işkencedir. Gerisini saymaya gerek var mı?

Bu zalim sistemde yaşayanlar da işkenceyi kanıksamışlardır maalesef. Hatta ufak tefek işkenceleri (!) herkes sineye çeker olmuştur. İşkenceye uğradığını söylemekten insanlar zaten utanırlar. Bir de böyle kanıksamalar olunca, ne acıdır ki bu ülkede işkenceye karşı hiçbir zaman “vah vah! Yazık olmuş” demekten öte yeterince etkili tavır ve tepkiler de maalesef olmamıştır.

Evet, işkencelerin altında, kendi dinine, kültürüne, medeniyetine, tarihine ve halkına düşman bir sistem yatmaktadır. Sistem, işkenceyi yasal veya değil kurumlarla ve teamüllerle sürdürmektedir. Millet biraz kendine gelip de bu işkenceleri yok etmek istediğinde, maalesef darbelere maruz kalmıştır. Darbeler, bu zalim sistemi, daha bir işkenceci yapmaktan başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu işkence batağı ıslah edilmedikçe, işkenceci sivrisinekleri kanımızı emmeye devam edeceklerdir.

Bu işkenceci sistem “batıcı” olduğunu söylüyor. Oysa bugün batı kendine böyle değildir. En azından bu kadar değildir. Onun zulmü hep başkalarındır. Bu da ayrı bir işkence! Batı güya kendine istediğini bize de istiyor gözükmede. Ama inandırıcı değil. Fakat öyle de olsa, bir yanıyla sevinilecek, ama bir yanıyla da utançtan yerin dibine girilecek bir durum değil midir bu?

Ne acıdır ki bu garip ülkede işkenceyle mücadele, ancak batının suçlamalarından kurtulmak için yapılmaktadır. Yani içinden gelerek değil, halkına layık görerek değil, dünyanın dilinden kurtulmak için yüz gördülük yapılmaktadır. Bu tutum, bu sistemin garabetini ortaya koymakta yeter de artar değil midir?

İşin daha da acısı, bu ülkede Müslümanlar, yani İslam’a talip olan İslamcılar, özde batı uygarlığına, özellikle de batı hukukuna ve yaşam tarzına karşı olmalarına rağmen, bu zalim sistemin haksız hukuksuz işkencelerinden nispeten kurtulmak için, AB’yi ister duruma düşmüşlerdir. Bilmem ki biz mi utanmalıyız bu çirkin durumdan, yoksa bizi buna mecbur edenler mi utanmalı?

Hatırlar mısınız, Fatih İstanbul’u fethetmeden az önceleri Bizanslılar, kardinal külâhına karşılık, Osmanlı sarığını tercih etmişlerdi. Şimdi biz de kendi işkenceci zalim ve zorbalarımızdan kurtulmak için AB diyoruz. Bu ülkeyi bu durumlara düşürenlere yazıklar olsun!

Bir başka anlaşılana da şudur: işkence eden, edilmesi için emir ve imkân veren, sebep olanlar, haksız hukuksuz iş yapan zalim, gaddar, merhametsiz insanlardır. Cezalandırılmayı hak eden suçlu insanlardır. İşkence, her türlü kötü muamelenin öteki adıdır. İnsan ne kendine, ne başka insanlara, hatta ne de hayvan ve bitkiler gibi canlılara, taş, toprak gibi cansız varlıklara işkence edemez. İşkence haksızlık olduğu kadar, ahlaksızlıktır da. İşkence, bir kişilik ve davranış bozukluğudur. Tedavi olunması gereken bir hastalık yani!

Çağımızda İşkence

İslam işkencenin her çeşidini yasaklamıştır. Her haksız fiili kınamış, kimileri için kınama, kimileri için de belli cezalar koymuştur. Bu açıdan bakıldığında, herkes doğuştan kazanılmış bir kısım haklara sahiptir. Kimsenin

canına, malına, aklına, dinine, ırz, şeref ve haysiyetine zarar verilemez. Aksi takdirde tazmin ve ceza yoluna gidilir. Herkesin din ve vicdan özgürlüğü, eğitim ve sağlık alma, ev, iş ve mülk edinme, seyahat etme, seçme, seçilme, adil yargılanma vs. hakları vardır. Bunların zarar görmesi işkenceden başka bir şey değildir.

İşkence bir zulümdür. Zulüm ise Allah Teâlâ'nın hiç sevmediği bir olgu olarak saadet güneşini kapatan karanlıklardır. Allah Teâlâ, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için göndermiştir değerli dinini. İşkence kimden gelirse gelsin çirkindir ve asla savunulamaz. Maalesef insanlar, ya yakınları, ya da çıkarları karşısında bazen adaleti arkalarına atabiliyorlar. Bu çok çirkin bir davranıştır. Sevmediklerine, hatta düşman olduklarına bile adaletle davranması, bir insanın kalitesini gösteren en büyük alamettir.

Adalet ile takva arasında, yani Allah Teâlâ'ya manevî yakınlık, sevgi ve dostluk arasında doğru bir ilişki vardır. Allah Teâlâ âdil Müslümanları sever, zalimleri ise asla sevmez. Bu açıdan dindar bir insanın işkenceci olması asla düşünülemez.

İşkence haksız bir iş ve çirkin bir davranış olduğuna göre, kimse bunu yapmamalı, başkasına “yapın” diye emir de vermemelidir. Kendisine böyle bir emir verilen de, bu hukuksuz emri dinlememelidir. Bilindiği gibi, kim olursa olsun, Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarına aykırı bir emir veren, asla dinlenmez ve itaat edilmez. Bu bakımdan İslam'ın emri açıktır: “*Halika isyan olan yerde, mahlûka asla itaat olunmaz.*”

Dolayısıyla memurların asla işkenceye alet olmaması gerekir. “Ekmek parası” diye böyle bir çirkinliğe göz yummak, hem haramdır, hem de erdemsizliktir, kişiliksizliktir.

İslam'a Hazır Mıyız?

İslam, bizim ona olan mesafemiz kadar bizden uzakta. Onu hayata hâkim kılmak, O'nun adamı olmaktan geçiyor. Başka bütün çabalar veya havaleler boşuna. Boşuna kendimizi kandırmayalım, oyalanmayalım boşuna. Gerçeklerden kaçmanın ne yararı var? Ne kadar acı, ne kadar zor da olsa, şu soruyu soralım kendimize: “İslam'ı yaşamaya ve yaşatmaya hazır mıyız?”

Gerekirse bunun için bedel ödemeye hazır mıyız? Hazır mıyız eskilerin de denendiği, bizim için de mutlak olan sınavlara? ”

Bir dostum anlatmıştı: Bir iş yerinde şehrimizin mümtaz hoca efendilerinden birisiyle, bir grup arkadaş sohbet ediyorlar. İslam’ın dününden, bugününden bahsediyorlar. Yapılacak işler sıralanıyor. Sonra iş “kim yapacak” sorusuna geliyor. Haliyle cemaat hocaya yüklenince, o da açık seçik şunları söylüyor:

“Sizi bilmem, ama ben bunları yaptığım zaman önce işimden atılırım, sonra da hapse tıklarım. Hâlbuki ben tansiyon hastasıyım. Bu hastalıkla şehirde bile bunılıyor, yazın dağlara, yaylalara çıkıyorum. Ben hapishanede nasıl yaşarım?”

Evet, ne kadar acı da olsa gerçek bu! Eğin bükmeden konuştuğu ve olmazsa olmazı net ve çarpıcı bir biçimde ortaya koyduğu için saygı duymak gerekir diye düşünüyorum hocamıza.

Yeri gelince hepimiz anlatırız, bu dava uğruna Hz. Bilal şöyle işkence gördü, Hz. Habbap böyle eziyet çekti, Hz. Ammar’a şunu yaptılar, Hz. Yasir’e bunu yaptılar, ama onlar asla davalarından vazgeçmediler!

İyi de, artık onlar yaşamıyorlar ki! Onların işkence altındaki davalarını yaşama ve yaşatma uğraşları o zamandı ve semeresini de o günde vermişti. Uzantısı hala devam ediyor. Ama onlar bu gün artık bir şey yapamazlar ki? Bu gün İslam adına bir şeyler yapılacaksa, o bir şeyleri bizler yapacağız. Peki, hazır mıyız bizler buna?

Bilindiği gibi hayat sahnesine bir davadan önce, o davanın adamları gelir. İslam’ın gelişinde de öyle olmuştu. Evet, İslam güzel bir dindi. Ama o günün insanları, “bu din gerçekten güzelmiş” diye hemen kabul etmediler. O din gibi güzel insanlar geldi önce, o dini hayatlarında yaşadılar. Sonra da yaşatmak için canlarıyla başlarıyla çalıştılar, didindiler. Başlarına gelmedik işkence kalmadı ama yılmadılar, dönmediler. Çok ağır bedeller ödediler. Ama sonunda zafer ihsan edildi. İki güzel buluşunca, yani İslam ile ashab-ı kiram buluşunca harikalar zuhur etti. Dünya İslam Medeniyetini gördü ve ondan çok şeyler öğrendi.

Bugün de o iki güzellikten biri elimizde. Yani İslam. Kaybolmadı o. Ama şimdi o bir vadide duruyor, inananları da var ama onlar bir başka vadide. Eğer bugün müslümanlar, tıpkı sahabede olduğu gibi dinleriyle yeniden buluşurlar ve onu aşkla yaşarlarsa, yaşayarak güzelleşirlerse, İslam yeniden hayat sahnesinde yerini alacak ve o muhteşem medeniyetini bir kere daha inşa edecektir. İnsanlık bir kere daha eğitilecek, ıslah edilecek ve mutlu kılınacaktır. Dünya, bir kere daha aradığı yenedünya düzeni ile tanışacaktır.

Peki, hazır mı inananlar bu buluşmaya?

Yani biz hazır mıyız İslam'ı taşımaya? Biz, bir kere daha çağın sahabeleri olmaya hazır mıyız? Muhacir ve Ensar olmanın yükünü taşıyacak bilgi, iman, amel, ahlak, ceht ve çaba donanımına hazır mıyız?

Sağa sola bakıyoruz gibi geliyor bana. Nerden mi biliyorum? Çünkü ben de öyle yapıyorum. Çare kimseye bakmamaktır aslında. Çare, kendimize bakmaktadır. “Bunu birileri yapacaksa, kuşkusuz o ben olmalıyım” demektir. Peki, hazır mıyım buna?

“Efendim, bu iş acıkmadan, susamadan, yorulmadan, eziyet ve işkence çekmeden olmaz mı?”

Allah “olmaz” diyor. “Mutlaka denenecek ve sınanacaksınız.” diyor. “Bu işin kanunu bu” diyor. “Bu kanun sizin için bozulmaz” diyor. Onlardan sadece bildik bir ayete tekrar bir göz atalım isterseniz:

“İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece ‘biz de iman ettik’ demeleriyle bırakılvereceklerini mi sandılar? Ant olsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.” (Ankebut, 2-3)

Allah (azze ve celle.) **“yapılmayacak şeylerin konuşulmasına”** kızıyor çünkü. Saf Suresi 1 ila 4. ayetleri bir kere daha okuyup anlamaya ne dersiniz?

Bu bahsin sonuna yaklaşırken ifade edelim ki amacımız, oradaki o peygamber ile buradaki ümmeti arasında bir mukayese ve muhasebe yapmaktır. Bundan maksadımız da açıktır: Ümmeti gayrete getirmek.

Evet, o günün insanlarına o peygamber davet ve tebliğini yaptı. Ama o vefat etti ve “refik-i a'lây”a gitti. Şimdi aramızda yaşamıyor yani. Peki, yeni bir peygamber de gelmeyeceğine göre, çağın insanlarına kim yapacak bu tebliği? Kim gösterecek bu himmeti, gayreti? Kim sunacak İslam'ı onlara şefkat ve merhametle dopdolu içleri? Kim okuyacak onlara ilahî vahyi? Kim gösterecek yaşayarak dinin güzelliklerini?

Hiç şüphesiz ki O'nun ümmeti!

Peki, yapıyor mu? Kendini helak edercesine insanlık iman etsin diyen, bunun için çırpınıp didinen bir ümmet var mı? Bunun için “aman kendinizi helak etmeyin” diye şefkat ve merhametle uyarılan veya azarlanan bir ümmet? İnsanlar anlamasa da, istemese de, onları hikmetle davet eden bir ümmet var mı? Yoksa bunu nasıl anlamalı? Bu ümmet ile o peygamber arasında nasıl bir duygusal bağ, inançsal bir bağ, hayatsal bir bağ kurabilmeli?

Bugün ümmet, peygamberin amaçlarını terk edip, tıpkı onun karşısındaki kâfirler gibi, bütün himmetlerini, gayretlerini, çabalarını dünyaya vermişlerse, dünyanın altını, gümüşü, parası pulu, evi barkı, ticaret veya değişik kazançları, bağı bahçesi, makamı mansıbı, şanı şöhreti için ise, kim kime ne için hangi tebliği yapmalı?

İçinde yaşadığımız felaketin farkında mıyız acaba?

Allah Teâla ahirette Peygamberlerin hakkı tebliğ ettiklerini belgelemelerini isteyeceği gibi, ümmetten de Peygamberlerinden aldıklarını değiştirmeden tebliğ edip etmediklerinin hesabını soracaktır. Biz geçmiş ümmetlere şahit, o da bize şahit olarak getirildiğinde acaba halimiz nice olacaktır? Bu hesaba hazır mıyız?

Çare, O'nu seven, Onu örnek edinen, Onu kendisine rehber kabul eden, onun takipçisi olduğunu iddia eden her Müslüman, Müslümanlara ve insanlığa karşı merhamet kanatlarını germeli, onların çekmiş oldukları acılardan dolayı ıstırap duymalı, zalimlerden başkasına asla öfke ve kin beslememelidir. Özellikle de bu zamanda, bir Müslüman olarak tekrar tekrar düşünmemiz ve Resulullah (s.a.v)'a ne derece bağlı olduğumuzu gözden geçirip sorgulamamız gerekir. Resulullah (s.a.v)'a bağlılık demek, Kur'an'ı anlayıp yaşamanın ta

kendisidir. Resulullah (s.a.v)'in yolunda olmak, Onun sünnetini anlayıp yaşamaktır veya en azında bunu yaşayan Müslümanlarla beraber olup onlar gibi yaşamaya çalışmaktır.

Kur'an-ı Kerimi ve Peygamberimizin sünnetini daha iyi anlamak ve yaşamak üzere Rabbimize söz verip, bu sözümüzü de yerine getirmeye çalışmamız gerekir. Evlerimizi, Kur'an ve Hadis tedrisinin yapıldığı medreselere çevirelim. Bulduğumuz sokak ve mahallede mutlaka Kur'an, Hadis, fıkıh gibi İslamî ilimlerin tedrisinin yapıldığı İslami eğitim kurumlarımızı oluşturalım. Yediden yetmişe, çocuk, genç, yaşlı bir bütün olarak bu konuda seferber olalım. Herkes gücü ve istidadı nispetinde bu seferberlik içinde yer almalıdır. Her Müslümanın bu konuda az çok mutlaka yapabileceği şeyler vardır. Önemli olan, bütün varlığımızla, Kur'an ve Sünnete olan bağlılığımızı ortaya koymamızdır.

BİRİNCİ HABEŞİSTAN HİCRETİ (m. 615)

Vatandan Sürgün Ve Suikast

Davet yolunda yaşanan engeller, çekilen eziyet ve işkenceler açısından bakıldığında yeni bir döneme girildiğini görüyoruz. Bu da vatanda yaşanan eziyet ve işkencelerden, suikast ve katliamdan kaçıp kurtulma ve Allah Teâlâ'ya kulluk borçlarını rahatça yapabilme çabasıdır. “Sürgün” diyemiyoruz, çünkü bu işkenceyi yaşatanlar, vatani terk edişi, kendi tabiriyle yazacak olursak “hicret etme” işini mecbur edenler bu ayrılığı istemiyorlardı. Bunu kendileri için tehlikeli görüyorlardı. Zira Müslümanlar dışarıda çoğalarak ve güçlenerek tekrar dönüp intikam alabilirlerdi. Onlar mutlaka bu sıkıntılarını burada aşmalıydılar. Sonu suikast, yani toplu imha etme, öldürme de olsa, buna teşebbüs etmede, Hz. Muhammed’i ve davasını bitirmede kararlıydılar. Nitekim Habeşistan’a ve Yesrib’e hicret sebebi bu işkence ve suikasttan, bu toplu öldürme ve yok etmelerden kurtulmak içindir.

Nitekim beklenen aynen gerçekleşmiş, korktukları başlarına gelmiştir. Vatanlarından gizli saklı gidenler muhacirler, gittikleri yerde kendilerine kucak açan ensar ile büyümüş, etrafa dal budak sararak gelişmiş, maddî manevî artıp güçlenmiş olarak ve on yıl gibi kısa bir zamanda ordularıyla geri dönerek Mekke’yi fethetmiş, o topraklarda küfrün ve şirkin belini kırmış, işini bitirmişlerdir.

Müşrikler, hicret edenleri gittikleri yerlerde kendi hallerine bırakmamışlar, tekrar geri getirmek, olmuyorsa oralarda işlerini bitirmek için çabalamış durmuşlardır. Fakat bütün çabaları boşunadır. Allah, kâfirler istemese de nurunu tamamlayacaktır.

Şimdi bu hicret çabasının ilk ayağı olan Habeşistan hicretlerini görebiliriz.

Hicretin Sebep ve Hikmetleri

Mekke'nin kabile reisleri gibi ileri gelen zalim yöneticilerinin ve onlara uyan ayak takımlarının baskı, eziyet, işkence ve zulümlerinden dolayı Müslümanlar Peygamber Efendimizin (sav) işareti ve yönlendirmesi ile önce iki defa Habeşistan'a, sonra da Yesrib'e hicret etmek zorunda kalmışlardı. Hicretin sebebi işte bu doğrudan hayat hakkına din özgürlüğüne tecavüzdü. Her insanın doğuştan kazandığı can, din, nesil, mal, düşünce ve ifade hak ve hürriyetlerinin haksız hukuksuz olarak zorbaca ihlali idi. Eziyet ve işkenceler idi.

Daha önce de “ben insanım” diyen herkese şu soruyu sormuştuk: Hangi hakla işkence? Bu hicret edenler özgür insanlar değiller miydi? Bir dine girmek veya çıkmak herkes gibi onların da hakkı değil miydi? Neden müşrikler bu insanlara zulüm ediyorlar da bu zavallılar hicret etmek zorunda kalıyorlardı? Onlar, vatanlarından kovulmayı hak eden kötü adamlar mıydı? Toplumun huzurunu kaçıran suçlu ve cani insanlar mıydı? Üzerlerinde insanların ödenmeyen maddî manevî hakları mı vardı? Cemiyet içinde yaşama gereği olarak üstlerine düşenleri yapmıyorlar mıydı? Vatandaşlık borçlarını ödemiyorlar mıydı?

Hayır, hayır! Onlar, Hz. Cafer'in Necaşi'nin huzurunda hatırlattığı gibi, “Mekke'de âdi suç işleyen, başkalarının malına veya ırzına tecâvüz eden, başkasının canına kast eden kimseler değillerdi. Onların böyle bir suçu yoktu. Kimse onlara kötü, şirret, zararlı, soyguncu, haydut diyemezdi.”

Tam aksine, Hz. Peygamberin dâvetine uyup müslüman olduktan sonra onların ahlâkları düzeliyor, kötü huyları gidiyor, önceden yaptıkları fenalıklardan bir eser, hatta bir iz bile kalmıyordu. Suç işlemekten utanan hayâ abidesi insanlar haline geliyorlardı. Her cihetten cemiyete hayırlı ve faydalı birer insan haline geliyorlardı. Bu o günün insanların neredeyse tanımadığı bir güzellikti. Öyle ise memnun olup ödül verilmesi gerekirken, tam tersine neden hicrete zorlanıyorlardı?

Bu sorular elbette insan olanlara sorulurdu. Zalimlerin ve zorbaların bu sorulara, suçlarını bastırmaya çalıştıkları yapmacık gülümsemekten başka ne cevapları olabilirdi ki! Fakat insanın da bir tahammül sınırı vardı. Asrısaaadette yaşanan da aynen bu idi! Bu yüzden Hz. Muhammed (sav)'in getirip tebliğ ettiği vahyi kabul eden müminler, günün birinde Mekkelilerin baskısına dayanamayıp gizlice bir iman yolculuğuna çıkmak zorunda kalmışlardı. İmanın, İslam'ın gereği olan bir hayatı yaşamak için, buna imkân tanıyan bir başka beldeye gitmeye mecbur olmuşlardı. Bu belde önce Habeşistan oldu, sonra da Yesrip.

Habeşistan'a hicret edenler arasında Peygamber Efendimizin (sav) ashabıyla beraber evladı ve akrabaları da vardı. Ama kendisi yoktu. Çünkü geride kalanları bütün bütün başsız bırakmak, onları zalimlerin katliamına terk etmek istemiyordu. Sorumluluk duyan bir önder olarak cemaatinin başındaydı. Birinci ve İkinci AKâbe biatlarından sonra Mekke'li müslümanlar hicrete karar verdiklerinde de aynen öyle yaptı. Yine örnek alınacak o tavrını gösterdi. Bir başkan olarak ashabını bekledi, korudu, gözetti. Müslümanlar teker teker, bazen açıktan bazen gizlice Medine'ye hicret ettiler. Gidecek olanların hepsi yola revan olduktan sonra en sonunda Peygamberimiz (sav) de Hz. Ebû Bekir ile birlikte Medine'ye göç etti. Zor zamanlarda bile liderlik nasıl yapılır, cihana bilfiil gösterdi!

Nübüvvetin beşinci yılının Recep ayında idi. Rasulullah (sav) Efendimiz, Kureyş müşriklerinin, kendi kabilelerinden iman edenleri dinlerinden döndürmek için hapsedtiklerini, işkencelere uğrattıklarını ve bunu giderek şiddetlendirdiklerini görünce hicret kararını verdi. Zira artık dayanılmaz hale gelen eziyet ve işkencelerin Müslümanların sabır taşlarını çatlatabilirdi. Sıkışan Müslümanların istenmediği halde patlaması ve aynı şiddette bir reaksiyon göstermesi, telafisi mümkün olmayan felaketlere sebep olabilirdi. Daha önce yazdığımız karşı müdahalede bulunmama, pasif diren birden yerini savaşa bırakabilirdi. Bu da şehirde her iki taraftan da büyük katliamlara sebep olurdu. Bunun İslam davasına çok büyük zararı olurdu. İşte Sevgili Peygamberimiz (sav) hem bu felaketlerden kurtulmak, hem de eziyet ve işkencelerde mahvolan ashabına biraz da olsa ferahlık vermek için Müslümanlara Mekke'den ayrılımlarını söyledi.

Mevzumuza dönersek, evet, bir hicret gerekiyordu ama o zamanda İslâm ülkesi diyebileceğimiz güvenli bir yer yoktu. Nereye gidebilirlerdi?

Habeşistan'ın Tercih Sebebi

Malum sebeplerden ötürü Sevgili Peygamberimize (sav) shabına Mekke'den ayrılmalarını söyledi:

- Siz şimdi yeryüzüne dağılın. Yüce Allah sizi yine bir araya toplar!

Ashab-ı kiram:

- Yâ Rasûlallah, nereye gidelim? Diye sordular.

Peygamberimiz (sav) eliyle Habeş ülkesinin bulunduğu tarafa işaret ederek buyurdu:

- İşte, oraya! Habeş toprağına giderseniz iyi olur! Çünkü orada yanındakilerin hiçbirine zulmetmeyen bir kral vardır. Hem orası bir doğruluk ülkesidir. Yüce Allah içinde bulunduğunuz sıkıntılardan bir çıkış ve kurtuluş yolu açınca kadar, siz orada bulunun.

Habeş ülkesi, hicret için, Peygamberimizin (sav) en hoşuna giden yerd. Çünkü bilinen bir yerd. Zira Kureyşlilerin Habeşlilerle ticaret anlaşmaları vardı. Öteden beri Kureyşlilerin ticaret için özellikle kışın gidip geldikleri, geçimlerini bol bol sağladıkları emniyetli bir yerd. Bunun için Peygamberimiz (sav), Habeş ülkesine gitmelerini Müslümanlara emretti. Bu emir, onun sadece yaşadığı yerleri değil, dış dünyayı da değerlendirmedeki bilgi, feraset ve isabetini gösterir. Elbette bu gidişte İslam'ı başka beldelerde de yaşama ve yaşatma gayesi vardır. Bir de ders vermektedir; İslam'ın tam yaşanmadığı bir ülkede yaşamaktansa, Müslümanlara dinlerini yaşama hakkı veren, din ve vicdan özgürlüğünü kısmen de olsa tanıyan bir ülkede yaşamak daha evlâdır. İslam'ın hâkim olmadığı, bilakis başkalarının hâkim olduğu, ama hukuka saygının bulunduğu böyle bir ülkede yaşamak, hukuksuz, adaletsiz, insafsız zalimler ve zorbalar topluluğı veya devleti içinde yaşamaktan elbette daha iyidir. Müslümanlar orada dinlerini yaşayacak ve evlatlarına öğretecek, ama o toplumun kanun ve kurallarına da karşı gelmeyeceklerdir. Kendilerine sahip

çıkanların ülkesinde kargaşaya, karmaşaya, anarşiye ve isyana sebep olmayacaklardır. Müslümanlar kendi ülkelerinde bile hep beraber içinde oldukları gemiyi delenlere elbette engel olacaklardır ama bunu hikmetle yapacaklardır. Büyük kargaşa ve karmaşa çıkararak geminin dengesini bozup alabora edecek ve batıracak toplu felaketlere de sebep olmayacaklardır. Yoksa kötülüğe engel olmanın bir hikmet ve faydası kalmaz, öyle değil mi?

Habeş ülkesine ilk hicret, nübüvvetin beşinci yılında ve Recep ayında idi. Dinlerinden döndürülmekten korkup, dinî bir vazife olarak Allah'a doğru kaçmak üzere; kimi yalnız başına, kimi zevcesiyle birlikte, kimi binitli, kimisi de yaya olarak Habeş ülkesine hicret etmek için Mekke'den gizlice yola çıktılar.

Bu ilk kafiilde şunlar vardı: 1- Hz. Osman b. Affan, 2- Hz. Osman'ın zevcesi Hz. Rukayye, 3- Ebu Huzeyfe b. Utbe, 4- Ebu Huzeyfe'nin zevcesi Sehle Hatun, 5- Zübeyr b. Avvam, 6- Mus'ab b. Umeyr, 7- Abdurrahman b. Avf, 8- Ebu Seleme b. Abdülesed, 9- Ebu Seleme'nin zevcesi Hz. Ümmü Seleme, 10- Osman b. Maz'un, 11- Âmir b. Rebia, 12- Âmir b. Rebia'nın zevcesi Leyla Hatun, 13- Ebu Sebren b. Ebi Rühm 14- Ebu Sebren'in zevcesi Ümmü Külsüm Hatun, 15- Hâtıb b. Amr, 16- Süheyl b. Beyzâ, 17- Abdullah b. Mes'ud.

Toplam sayıları on iki erkek ile beş kadından oluşan on yedi kişilik bu hicret, İslâm'da Habeş ülkesine yapılan ilk hicretti. Büyük bir gizlilik içinde gitmişlerdi. Bu vatandan ayrılıştta Peygamber Efendimizin (sav) ciğerparesi kızı ve damadı da vardı. Hz. Osman ile Hz. Rukayye'nin yolculukları hakkındaki haberleri, Peygamberimize (sav) ulaşmakta biraz gecikmişti. O sırada, Kureyşlilerden bir kadın, Habeş ülkesinden gelmişti. Ona sorduğunda kadın:

- Yâ Muhammed! Damadını, yanında zevcesi olduğu halde gördüm!
Dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Kendilerini ne halde gördün? Diye sordu. Kadın:

- Damadın, zevcesini bir merkebin üzerine bindirmişti. Kendisi de onu sürüp gidiyordu, dedi. Peygamberimiz (sav) sevinerek şöyle buyurdu:

- Onların sahipleri Allah olsun! Şüphesiz ki Osman, Lut (as)'dan sonra, zevcesiyle birlikte hicret eden ilk kişidir!

Sevgili Peygamberimiz (sav) kendisini ilahî kadere teslim ederek teselli buluyor ve buna yardımcı olan güzel bir örneği de hemen bildiriyor, böylece etrafını da teselli ediyordu. İşte ilim böyle faydalı bir şeydi. Yıllar önce geçen bir olaydan bugün insana dersler, ibretler ve teselliler sunuyordu.

Mekke'den gizlice ayrılmış olan ilk Muhacir kafilesi liman şehri Şuaybe'ye varıp kavuştukları sırada, Yüce Allah'ın lütfundan olmalı ki, Habeşli iki ticaret vapuru oradaydı. Muhacirleri, Habeş ülkesine götürmek üzere, yarım altına bindirdiler. Onlar, sakın dalgalar arasında huzurla yüzerlerken, arkalarında kabaran öfke dalgalarından ve deniz gibi büyük tehlikelerden haberleri bile yoktu.

Büyük tehlikeler diyoruz, çünkü Kureyş müşrikleri, olayı duyunca yakalamak için Muhacirlerin arkalarına düşmüşlerdi. Onları denize kadar takip ettiler, ama çok şükür yetişemediler. İstedikleri gibi işkence ettikleri bu mazlumları, ellerinden geçirerek kaybetmişlerdi. Deniz sahiline vardıkları sırada vapurlar Muhacirleri bindirip denize açılmış bulunduğu için, onlardan hiçbirini yakalayamadılar. Muhacirler, Necaşî'nin ülkesine selamete ulaştular.

Muhammed Hamidullah “İslam Peygamberi” kitabının 195. Numaralı faslında verdiği bilgide “Elimizde, Resulullah (sav)’ın Habeş kralı Necaşî’ye yazdığı ve Ca’fer ve beraberindekilere yakınlık göstermesini tavsiye ettiği bir mektubu bulunmaktadır. Ca’fer’in bu mektubu beraberinde götürdüğünü ve Resulullah (sav)’ın Necâşî’yi bizzat tanıdığını belirtmemiz gerekir.” demektedir.

İbn Kayyim de “Zadu’l Mead” isimli eserinde farklı bir mektuptan şöyle bahseder: “Allah Rasûlü’nün (s.a.) Medine’ye hicretinin 7. senesi Rabiûlevvel ayında Resulü Allah (s.a.) Necaşî’ye İslâm’a davet mektubu yazdı ve onu Amr b. Ümeyye ed-Damrî ile gönderdi. Mektup kendisine okununca Necâşî

müslüman oldu ve: ‘Yemin olsun O’na gitmeye gücüm olsa mutlaka giderdim’ dedi.’⁸⁰

Yıllar sonra Hz. Peygamber (s.a.) Medine’den Necaşî’ye bir mektup yazdı ve kendisini Ebu Süfyan’ın kızı Ümmü Habibe ile nikâhlanması istedi. Mekke’nin liderlerinden birisinin kızı olan Ümmü Habibe, dinini yaşamak adına büyük bir fedakârlık yaparak, kocası Ubeydullah b. Cahş ile birlikte Habeş ülkesine hicret edenler arasına katılmıştı. Kocası orada hıristiyan oldu ve öldü.⁸¹ Kendisi gurbette garip ve fakir kaldı. İmanından asla vazgeçmedi. Bu yüzden teselli edilmesi ve ödüllendirilmesi gerekiyordu. Sevgili peygamberimiz büyük bir vefa örneği göstererek bu ödüllendirmeyi yaptı. Kim bilir, belki o günlerde Mekke'nin lideri olan Ebu Süfyan’a da bir mesaj vardı. Aslında onun bütün evlilikleri böyle mesajlar taşıyordu! Bunu anlamayan ve onu kadın düşkünlüğü ile itham edenler, ya kin ve nefretlerinden dolayı meseleyi anlamazlıktan gelerek yalan söylüyorlar, ya da ince düşünceden uzak olarak ahmaklık yapıyorlar! Bunun üzerine Necaşî, Ümmü Habibe ile Hz. Peygamber'in (s.a.) nikâhını kıydı ve Hz. Peygamber (s.a.) adına Ümmü Habibe'ye mehir olarak dört yüz dinar verdi. Nikâhta Ümmü Habibe'nin velisi Hâlid b. Saîd b. Âs idi.⁸²

⁸⁰ İbn Sa'd, Tabakât'ta (8/98, 99) zayıf bir ravî olan Vâkîdî'den rivayet etmiştir. Ancak Buhârî (63/38) ve Müslim'in (952) de rivayet ettikleri üzere Necaşî'nin müslümanlığı kesindir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.) onun gıyabında cenaze namazını kılmış ve: "Bugün Allah'ın salih bir kulu olan Ashame öldü" demiştir. Gıyaben cenaze namazı kılınmasını caiz görenler, bu namaz delil olarak sunarlar.

⁸¹ Bu olay tarihte çok üzüldüğüm olaylardandır. Nasıl olur diye düşünmüşümdür. Demek iman noktasında gevşeklik ve ihmellik olmamalı, insan kendisi ve sorumlu oldukları için onu korumak adına her an tetikte olmalı ve bilgi, amel ve arkadaş birlikteliği ile onu her an beslemeli. Özellikle ecnebi bir ülkede veya ortamda olanlar bu konuda daha bir hassas olmalıdırlar. Elbette Allah Teâlâ'nın hidayetine sığınmak en başta gelir. Rabbim imanımızı hep korusun.

⁸² İbn Sa'd, Tabakât'ı&(\$/91), Vâkîdî -Abdullah b. Amr b. Züheyr -İsmail b. Amr b. Saîd el-Ümevî-Ümmü Habibe senediyle rivayet etmiştir. Vâkîdî zayıftır. Ancak Ebu Davud (2086 ve 2107) ve Nesâî'nin (6/119) rivayetlerine göre Ümmü Habibe, Ubeydullah b. Cahş'ın nikâhındaydı. Ubeydullah Habeşistan'da vefat edince Necaşî, Ümmü Habibe ile Hz. Peygamber'i (s.a.) nikâhladı ve ona dört bin dirhem mehir verdi ve onu Şurahbîl b. Hasene ile beraber Allah Rasûlü'ne (s.a.) gönderdi. Bu rivayetin senedi sahihtir. Nakleden, İbn Kayyim el-Cevziyye, Za'du'l-Mead, İklim Yayınları: III. 46.

Bu olaydan, Habeşiatan'a hicret eden Müslümanların çok da rahat olmadıklarını anlayabiliriz. Yabancı bir iklimde, farklı inançlar arasında, zor hayat şartları içinde geçen bir gurbet hayatı herhalde az sorunlu geçmemiştir. Aldıkları iyi bir habere binaen erken dönmeleri de bu düşünceyi destekler kanaatindeyiz.

Birinci Habeşistan Hicretinden Dönüş

Nübüvvetin beşinci yılında Recep ayında Habeş ülkesine sığınmış olan Müslümanlar, Şaban ve Ramazan ayında orada oturdular. Mekkelilerin Peygamberimiz (sav)le birlikte secde ettiklerini, Müslüman olduklarını, Mekke'deki Müslümanların güvenliğe kavuştuklarını, Velid b. Mugîre ve Ebu Uhayha'nın, Peygamberimiz (sav)in arkasında secde ettiklerini işittiler. Olay çok farklıydı aslında, ama kendilerine yansımaları böyle olmuştu. Aralarında konuştular:

- Bunlar Müslüman olduktan sonra, Mekke'de Müslüman olmayan kim kalır? Bize, kendi kavim ve kabilemiz daha sevgilidir! Onlar iman etmiş olunca, dönelim yanlarına! Dediler.

Bunun üzerine otuz üçü erkek, altısı kadın otuz dokuz kişilik bir kabile nübüvvetin beşinci yılında Şevval ayında Mekke'ye geri döndü. İşte vatan sevgisi böyle bir şeydir ve hicret bu sevgiyi Allah için aşmaktır. Bu da hicretin nasıl bir zorluk ve fedakârlık olduğuna güzel bir derstir.

Dönüş yapanlardan isimleri tespit edilenler şunlardır: 1- Hz. Osman, 2- Hz. Osman'ın zevcesi Hz. Rukayye, 3- Ebu Huzeyfe, 4- Ebu Huzeyfe'nin zevcesi Senle Hatun, 5- Abdullah b. Cahş, 6- Utbe b. Gazvan, 7- Zübeyr b. Avvam, 8- Mus'ab b. Umeyr, 9- Suveyb b. Sa'd, 10- Tuleyb b. Umeyr, 11- Abdurrahman b. Avf, 12- Mikdad b. Amr, 13- Abdullah b. Mes'ud, 14- Ebu Seleme b. Abdüsed, 15- Ebu Seleme'nin zevcesi Hz. Ümmü Seleme, 16- Şemmas b. Osman, 17- Ayyaş b. Ebi Rebia, 18- Seleme b. Hişam, 19- Ammar b. Yâsir, 20- Muattib b. Avf, 21- Osman b. Maz'un, 22- Sâib b. Osman, 23- Kudame b. Maz'un, 24- Abdullah b. Maz'un, 25- Huneys b. Huzafe, 26- Hişam b. Âs 27- Âmir b. Rebia, 28- Âmir b. Rebia'nın zevcesi Leylâ Hatun, 9-

Abdullah b. Mahreme, 30- Abdullah b. Süheyl, 31- Ebu Sebre b. Ebi Rühm, 32- Ebu Sebre'nin zevcesi Ümmü Külsûm Hatun, 33- Sekran b. Amr, 34- Ekran b. Amfin zevcesi Hz. Sevde, 35- Sa'd b. Havle, 36- Ebu Ubeyde b. Cerrah, 37- Amr b. Haris, 38- Süheyl b. Beyzâ, 39- Amr b. Ebi Serh.

Kafile Mekke'ye yaklaşp da müşriklerin Müslümanlığı kabul ettiklerine dair işittiklerinin asılsız olduğunu öğrendikleri zaman çok şaşırıldılar. Aralarında ne yapacaklarını konuştular. Habeş ülkesine geri dönüp gitmek kendilerine çok ağır geliyordu. Himayesiz olarak Mekke'ye girmekten de korktular. Çünkü bu iş o zaman ülkeye pasaportsuz, izinsiz kaçak girmek gibidir ve her türlü cezalandırmaya açıktır. Aralarında uzun uzadıya durum değerlendirmesi yaptıktan sonra şuna karar verdiler:

- Mekke'ye girelim, Kureyşlilerin ne durum ve tutumda olduklarına bakalım. Olmazsa, Habeş ülkesine tekrar dönüp gideriz.

Bunun üzerine, içlerinden her biri, Mekkelilerden birisinin himayesine girinceye kadar beklediler. Ancak müşrik olan akraba veya dostlarından birisinin himayesinde, ya da müşriklere hiç görünmeden, gizlice, Mekke'ye girebildiler. Nitekim Hz. Osman, akrabasından Ebu Uhayha Saîd b. Âs'ın himayesine girdi. O da:

- Ey Kureyş cemaatı! Ebu Uhayha, Osman b. Affan'ı himayesine aldı! Ona dokunmayın! Diyerek Mekke'de nida ettirdi.

Hz. Osman, bu suretle güvenliğe ve sabah akşam Resûlullah (sav)'in yanına gitme imkânına kavuşmuş oldu. Ebu Huzeyfe b. Utbe, Ümeyye b. Halefin himayesine girdi. Diğerleri de isimleri kitaplarda yazılı kişilerin himayesine girdiler.

Fakat herkes bu kadar sahipli değildi. Habeş ülkesinden Mekke'ye döndüğü zaman, Seleme b. Hişam amcası ve kardeşi tarafından hapsedildi. Kardeşi Ebu Cehil onu dövdü, aç ve susuz bıraktı. Abdullah b. Süheyl Habeş ülkesinden Mekke'ye dönünce, babası Süheyl b. Amr onu Müslümanlıktan döndürmek için sınıksı bağlayıp yanında tuttu, hapsetti. Hişam b. Âs da, Habeş ülkesinden dönünce, yakalanıp Mekke'de hapsedildi. Müslümanlardan yedisinin Mekke'de tutuklulukları, uzun müddet devam etti.

İmanlı Bir Vicdan

Güçlü bir himaye bulanlardan birisi de Osman b. Maz'un idi. Velid b. Mugîre'nin himayesi altında yiyip içip rahatça yaşıyordu. Fakat Resûlullah (sav) ve ashabının ibtilâya uğradıklarını, yani çeşit çeşit eza ve cefaya, bela ve musibetlere maruz kaldıklarını, bazılarının ateşle dağlandıklarını, kırbaçla dövüldüklerini görünce, derin bir düşünceye daldı. Bu durumu imanlı vicdanı kaldıramıyordu. Kendisi kaygısız, korkusuz, afiyet içinde yaşarken, kardeşlerinin eziyet ve işkence içinde olmaları bir türlü içine sinmiyor, bu durumdan çok üzüliyor ve utanıyordu. İşte imanın vicdanı arındırması buydu! İşte din kardeşliği böyle bir şeydi!

Nihayet içinde bulunduğu rahat durumu terk ederek, dostları gibi bela ve musibete uğramayı ve işkence çekmeye karar verdi.

- Vallahi, arkadaşlarımın ve ev halkının Allah yolunda uğradıkları türlü belâ ve işkencelere, bir müşrikin himayesi altında bulunarak benim uğramayışım, emniyet içinde bulunuşum, benim için büyük bir noksanlıktır! Şaşılacak şey! Bir müşrikin himayesi altında nasıl bulunabilirim? Allah'ın himayesi, daha şerefli, daha emniyetlidir! diyerek Velid b. Mugîre'nin yanına gitti.

Velid b. Mugîre, o sırada, Mescid-i Haram'da bulunuyordu. Osman b. Maz'un ona şöyle dedi:

- Ey Abdüşşems'in babası! Ey amca! Ey amcamın oğlu! Sen beni himayene aldın! Güzelce de himaye ettin! Taahhüdünü yerine getirdin! Şu ana kadar senin himayen altında idim. Şimdi senin himayenden çıkıp Resûlullah (sav)'in yanına gitmek istiyorum. Çünkü o ve ashabı, benim için örnektir! Artık, üzerimdeki himayeni sana iade ediyorum! Beni Kureyşlilerin içine götürüp üzerimdeki himayenden vazgeçtiğini bildirmeni istiyorum!

Velid b. Mugîre:

- Ey yeğenim! Ne için himayemden çıkmak istiyorsun? Yoksa kavmimden bir kimse sana işkence mi yaptı? Veya küfür mü etti? Sana bir

kimseden kötülük mü erişti"? Yoksa benim himayem sana yeterli olmadı mı? diye sordu.

Osman b. Maz'un:

- Hayır! Vallahi bana ne bir kimse çatmış, ne de işkence yapmıştır. Fakat ben Yüce Allah'ın himayesinde bulunmaya razı oluyor, O'ndan başkasının himayesinde bulunmayı istemiyorum! Diyerek ısrar edince, Velid b. Mugîre:

- Peki, öyleyse Mescitteki toplantı yerine gidelim, benim seni himaye edişimi orada açıklamış olduğum gibi senin üzerinde bulunan himaye taahhüdümü de orada bana açıktan iade ve ret et.

Kalkıp Mescid'deki toplantı yerine gittiler. O sırada Kureyşliler, her zaman olduğu gibi, toplu bir halde bulunuyorlar; ünlü şair Lebid de onlara şiir okuyordu. Velid b. Mugîre, Osman b. Maz'un'un elinden tutup, Kureyşlilerin yanına vardı:

- Bu Osman b. Maz'un, üzerinde bulunan himaye taahhüdünden vazgeçmem için ısrar edip bana galebe çaldı. Himaye taahhüdümü bana red ve iade etmek üzere buraya geldi. Sizi şahit tutarım ki, ben onu himaye etmekten vazgeçtim; kendisi himayem altına girmeyi tekrar isteyinceye kadar! dedi. Osman b. Maz'un da:

- Kendisine, üzerimdeki himaye taahhüdünü red ve iade ettiğim doğrudur. Gerçekten, ben onu ahbine vefakâr, himayesini de çok iyi buldum. Fakat ben istedim ki, Allah'tan başkasının himayesinde bulunmayayım. Bunun için, onun üzerimdeki himayesini kendisine red ve iade ettim! Dedi ve oradan ayrıldı.

Bazı rivayetlerde şöyle bir farklılık var; daha sözünü bitirmemişti ki suratında bir tokat patladı. Ona ilk tokadı patlatan kimdi biliyor musunuz? Bu emanı kaldıran amcası! Sanki “artık benimle bir alakası yok, kim ne işkence ederse etsin, ben karışmayacağım” der gibi canilere cesaret veriyordu.

Fakat Osman b. Maz'un idi bu! İman ile dopdolu bu yaman delikanlı adeta yerinde duramıyordu. Bir gün Kureyşlilerin Mescid'deki toplantı meclislerine varıp oturdu. Şair Lebid, o sırada, Kureyşlilere şiir okuyordu. Bu iş o zamanın en büyük kültür ve eğlence şöleni idi. Şairler ve hatipler büyük değer görür, sözleri can kulağı ile dinlenirdi. Zira onların dikkati dağılmamalı, ilham perileri ürkütülmemeliydi. Şair:

- İyi biliniz ki, Allah'tan başka, herşey bâtıldır, deyince, Osman b. Maz'un:

- Doğru söyledin! dedi.

Lebid:

- Her nimet de zaildir, deyince, Osman b. Maz'un:

- Yalan söyledin! Cennet nimeti zevale ermez! Dedi.

Halk, Lebid'e yöneldiler ve:

- Okuduğunu tekrarla! Dediler.

Lebid ilk mısraı tekrar okuyunca, Osman b. Maz'un onu tekrar doğruladı. Lebid ikinci mısraı okuyunca da, Osman b. Maz'un onu tekrar yalanladı. Bunun üzerine, Lebid:

- Vallahi, ey Kureyş cemaatı! Sizin meclislerinizdekine böyle şeyler yapılmaz, sövülmezdi. Sizin meclisinizdeki, hiç üzülmezdi. Akılsızlık, sizin hal ve şânınızdan değildi. Meclisinizdekini böyle üzme âdeti, içinizde ne zaman çıktı?! Dedi.

Meclistekiler:

- Bu, beyinsiz bir gençtir. Kavminin dinine aykırı tutum ve davranıştır, dediler.

Mecliste bulunan asıl beyinsizlerden bir adam, Abdullah b. Ebi Mugîre, Osman b. Maz'un hakkında, Lebid'e:

- Bu, onun yanındaki beyinsizler içinde bir beyinsizdir! Kendisi bizim dinimizden ayrılmıştır. Sen, onun sözünden, kendine üzüntü verme! dedi.

Osman b. Maz'un onun akılsızlık isnadını kendisine red ve iade edince, iş büyüdü. O adam kalkıp Osman b. Maz'un'un gözüne şiddetli bir şamar attı, onun gözünü gövertti. Sa'd b. Ebi Vakkas da, sıçrayıp indirdiği bir yumrukla, Abdullah b. Ebi Mugîre'nin burnunu kırdı.

İşin garibi Velid b. Mugîre o sırada Osman b. Maz'un'un yakınında bulunuyor, yeğenine yapılanı görüyor, hatta gülüyordu! Osman b. Maz'un'un çevresindekiler:

- Vallahi, ey Osman! Sen o koruyucu himayede kalsaydın, ondan istiğna göstermeseydin, gözün bu musibete uğramazdı, dediler.

Osman b. Maz'un ise:

- Allah'ın himayesi daha emin, daha şerefli dir! Sağlam kalan gözüm de öbür kardeşinin uğradığı şeye uğramaya muhtaçtır. Bana, Resûlullah (sav) bir örnektir! Onun yanında bulunanlar da bir örnektir! Dedi.

Velid b. Mugîre de:

- Vallahi, Ey yeğenim! Eğer sen benim koruyucu himayemde kalmış olsaydın, gözün bu musibete uğramazdı, dedi.

Osman b. Maz'un bütün samimiyeti ile şöyle cevap verdi:

- Hayır! Vallahi, ey Abdüşşems'in babası! Sağlam kalan şu gözüm de, Allah yolunda öbür kardeşinin uğradığı musibet gibi bir musibete uğramaya muhtaçtır! Ben senden daha aziz ve daha güçlü bir Zâtın himayesindeyim!

Velid b. Mugîre onun samimiyetini ve acısını görünce acıdı ve:

- Gel, kardeşimin oğlu! İstersen ben seni tekrar himayeme alayım, dedi.

Osman b. Maz'un:

- Hayır! Dedi.

İKİNCİ HABEŞİSTAN HİCRETİ

Kimler Vardı?

Kureyş müşrikleri Habeş ülkesinden Mekke'ye dönen Muhacir Müslümanlardan adeta intikam alıyorlardı. Onların Habeş Necaşî'si tarafından çok iyi korunduğunu işittiklerinde öfkeden kudurmuşlardı. Onlardan yakaladıklarını en ağır işkencelere uğratmaya başladılar. Bu duruma çok üzülen merhametli Peygamberimiz (sav) onların Habeş ülkesine ikinci kez hicret etmelerine izin verdi.

Hz. Cafer b. Ebi Talib de, Peygamberimiz'e (sav) başvurdu:

- Hiç kimseden korkmaksızın Allah'a ibadet edebileceğim bir yere gitmeme izin ver, dedi,

Peygamberimizbu yeğenine de izin verdi. Bunun üzerine, içlerinde Hz. Cafer'in de bulunduğu bir Müslüman topluluğu; dinlerinden döndürülmek tehlikesinden korunmak ve Rablerine rahatça diledikleri gibi ibadet edebilmek için, Habeş ülkesine hicret ettiler. Habeş ülkesine yapılan bu ikinci hicret de, yine nübüvvetin beşinci yılında idi.

Habeş ülkesinden Mekke'ye gelip de müşriklerin işkencelerine uğrayınca geri dönen Muhacirlerin yanına, Mekke'deki Müslümanlardan katılanlar olduğu gibi; sonradan, fırsat buldukça, kabile kabile Habeş yolunu tutanlar da olmuş ve orada toplanmışlardır.

Bu ikinci hicrete katılmış olanların isimleri gruplar halinde şöyle sıralanmıştır:

1- Hz. Cafer b. Ebi Talib, 2- Hz. Cafer'in zevcesi Esmâ binti Umeys Hatun, 3- Hz. Osman b. Affan, 4- Hz. Osman'in zevcesi Hz. Rukayye, 5- Amr b. Saîd, 6- Amr b. Saîd'in zevcesi Hz. Fâtîma Hatun, 7- Halid b. Saîd, 8- Halid b. Saîd'in zevcesi Ümeyme (Hümeyme) Hatun, 9- Abdullah b. Cahş, 10- Ubeydullah b. Cahş, 11- Ubeydullah b. Cahş'ın zevcesi Hz. Ümmü Habibe, 12- Kaysb. Abdullah, 13- Kays b. Abdullah'in zevcesi Bereke Hatun, 14- Muaykib b. Ebi Fâtîma, 15- Ebu Huzeyfe b. Utbe, 16- Ebu Mûse'l-Eş'arî 17- Utbe b. Gazvan, 18- Zübeyr b. Avvam, 19- Esved b. Nevfel, 20- Yezid b.Zem'a, 21- Amr b. Ümeyye, 22- Tuleyb b. Umeyr, 23- Mus'ab b. Umeyr, 24- Suveybit b. Sa'd, 25- Cehm b. Kays, 26- Amr b. Cehm, 27- Huzeyme b. Cehm, 28- Ebu'r-Rûm b. Umeyr, 29- Firas b. Nadr, 30- Abdurrahman b. Avf, 31- Âmir b. Ebi Vakkas, 32- Muttalib b. Ezher, 33- Muttalib b. Ezher'in zevcesi Remle Hatun, 34- Abdullah b. Mes'ud, 35- Utbe b. Mes'ud, 36- Mikdad b. Amr, 37- Haris b. Halid, 38- Haris b. Halid'in zevcesi Reyta Hatun, 39- Amr b. Osman, 40- Ebu Seleme Abdullah b. Abdused, 41- Ebu Seleme'nin zevcesi Hz. Ümmü Seleme, 42- Şemmas b. Osman, 43- Hebbarb. Süfyan, 44- Abdullah b. Süfyan, 45- Hişam (Hâşim) b. Ebu Huzeyfe, 46- Seleme b. Hişam, 47- Ayyaş b. Ebi Rebia, 48- Muattib b. Avf, 49- Osman b. Maz'un, 50- Sâib b. Osman, 51- Kudâme b. Maz'un, 52- Abdullah b. Maz'un 53- Hâtıb b. Haris, 54- Hâtıb b. Hâris'in zevcesi Fatma Hatun, 55- Muhammed b. Hâtıb, 56- Haris b. Hâtıb, 57- Hattabb. Haris, 58- Hattab b. Hâris'in zevcesi Fûkeyhe Hatun, 59- Süfyan b. Ma'mer, 60- Süfyan b. Ma'mer'in zevcesi Hasene Hatun, 61- Câbir b. Süfyan, 62- Cünâde b. Süfyan, 63- Şurahbil b. Hasene, 64- Osman b. Rebia, 65- Huneys b. Huzafe, 66- Abdullah b. Haris, 67- Hişam b.Âs, 68- Kays b. Huzâfe, 69- Ebu Kays b. Haris, 70- Abdullah b. Huzâfe, 71- Haris b. Haris, 72- Ma'mer b. Haris, 73- Bişrb. Haris, 74- Saîd b. Haris, 75- Sâib b. Haris, 76- Umeyr (İmran) b. Riab, 77- Mahmiyye b. Cez', 78- Ma'mer b. Abdullah, 79- Urve b. Ebi Üsâse, 80- Adıyy b. Nadle, 81- Numan b. Adıyy, 82- Âmir b. Rebia, 83- Âmir b. Rebia'nın zevcesi Leylâ Hatun, 84- Ebu Sebre b. Ebi Rûhm, 85- Ebu Sebre'nin zevcesi Ümmü Külsûm Hatun, 86- Abdullah b. Mahreme, 87- Abdullah b. Süheyl, 88- Salîtb. Amr, 89- Sekran b. Amr, 90- Sekran b. Amfın zevcesi Hz. Sevde, 91- Malik b.Zem'a, 92- Malik b. Zem'a'nın zevcesi Âmire Hatun, 93- Hâtıb b. Amr, 94- Sa'd b. Havle, 95- Ebu Ubeyde b. Cerrah, 96- Süheyl b. Beyzâ, 97- Amr b. Ebi Şerh, 98- İyaz b.

Züheyr, 99- Osman b. Abdi Ganm, 100- Saîd b. Abdi Kays, 101- Haris b. Abdi Kays.⁸³

Ömer Hazret Olmadan

Bu esnada geçen bir olay çok dikkat çekici ve çok dokunaklıdır. İslam'a davet ve tebliğ açısından da ibret verici bir durumdur. Hiç kimseden ümit kesmemeye, hiç kimseyi ıskartaya çıkarmamaya, hep umutla davete devam etmeye de güzel bir örnektir. Sabrın, yani dayanmanın, direnmenin, katlanmanın, fedakârlığın nasıl bir zafer oluşuna canlı misaldir.

Leylâ Hatun der ki:

"Habeş ülkesine doğru gitmeye hazırlandığımız sırada, kocam Âmir, bazı ihtiyaçlarımızı sağlamak üzere yanımdan ayrılıp çarşıya gitmişti. Ömer b. Hattab, beni böyle hazırlık yaparken görünce, gelip başucuma dikildi. Kendisi o zaman müşrikti, daha Müslüman olmamıştı. Bize karşı çok sert, çok kaba ve katı davranırdı. Kendisinden hep eza ve cefa çeker dururduk. Bana:

- Ey Ümmü Abdullah (Ey Abdullah'ın annesi)! Demek, buradan gidiş var ha? dedi. Ben de:

- Evet! Vallahi, artık Allah'ın yerlerinden bir yere çıkıp gideceğiz. Siz bizi işkencelere uğrattınız ve ezdiniz! Allah bize bir kurtuluş ve çıkış yolu açıncaya kadar, oralarda kalacağız, dedim. Bana:

- Allah size yoldaş olsun! Dedi.

Kendisinden o güne kadar hiç görmediğim bir yumuşaklık ve yufka yüreklilik gördüm. Sonra dönüp gitti. Sanırım bizim gidişimiz ona üzüntü vermişti. O sırada, Âmir işini bitirip yanıma gelince, kendisine:

⁸³ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 1, s.345-353, Belâzuif, Ensâbu'l-eşrâf, c. 1, s. 198-227, İbn Hazm, Cevâmiu's-Sîre, s. 57-63, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 115-118, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 67-69. Nakleden; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: II. 32-35.

- Ey Abdullah'ın babası! Biraz önce Ömer'in bize karşı gösterdiği yumuşaklığı ve yufka yürekliliği, gideceğimize duyduğu üzüntüyü bir görmeliydin! Dedim. Amir:

- Sen onun Müslüman olacağını mı umuyorsun? Dedi. Ben:

- Evet! Umuyorum, deyince, Âmir:

- Şunu iyi bil ki; sen Ömer'in babası Hattab'ın eşeğinin Müslüman olduğunu görünceye kadar, o kişi Müslüman olmaz!' dedi.⁸⁴

Hazreti Ömer daha hazret olmadan işte böyle bir kâfir idi. Müslümanlara öyle bir eziyet ve işkence ederdi ki, o zamana kadar ondan görülen sertlik ve Müslümanlığa karşı kaskatı yüreklilik o kadar fazla idi ki, işte kendisinden böylesine ümit kestirmişti. Ama Allah dilerse o dahi hidayete ererek Müslüman olur. Allah Teâlâ hidayetini verdikten sonra kalplerimizi küfre kaydırmamın, imanımızı muhafaza etsin.

Kureyş'in Boşa Giden Çabaları

Kureyş müşrikleri Resûlullah'ın (sav) ashabının Habeş ülkesinde emniyet ve sükûnete kavuşmuş ve orada yurt yuva edinip yerleşmiş olduğunu görünce, aralarında toplantı yaptılar. Onların; yerleşmiş oldukları yeni yerlerinden çıkarmak, kendilerine geri getirmek ve eski dinlerine döndürmek maksadıyla Kureyşlilerden akılda deha, usulde diplomat ve gözü pek iki adamı, Abdullah b. Ebi Rebia ile Amr b. Âs'ı Necaşîye göndermeyi kararlaştırdılar. Necaşî ve kumandanları etkilemek için topladıkları kıymetli hediyeleri de bu iki elçi ile birlikte yolladılar.

Ebu Talib; Kureyşlilerin bu kararlarını ve Necaşî'ye elçi ile hediyeler gönderdiklerini öğrenince, bu akıllı, tedbirli ve gayretli ince insan, Muhacirleri müşriklerden korumaya teşvik için söyleyip Necaşîye gönderdiği beyitlerde şöyle dedi:

⁸⁴ İbn İshak, İbn Hişam, c. 1, s. 367, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 221-222, İbn Esîr, Kâmil, c. 2, s. 84, Zehebî, TârfViu'l-islâm, s. 181, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâyeve'n-nihâye, c.3, s.79,Heysemî, Meanau'z-zevâid, c. 6, s. 23-24, Halebî, İnsânü'l-uyûn, c .2, s. 4-5. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 2/36.

"Keşke, Cafer ile Amr'ın ve akrabadan düşmanların, uzaklarda, gurbette nasıl ve ne halde olduklarını bir bilseydim. Acaba Necaşî'nin ihsanları Cafer ile arkadaşlarına ulaştı mı? Yoksa bir arabozucu buna engel mi oldu ki? Dilerim: Lanet ve nefret ettirici haller zât-ı devletinden sâdir olmasın! Hiç şüphesiz, sen asaletli ve cömert bir zâtsın! Senin himayende olanlar sıkıntı çekmezler. Muhakkak ki, Allah sana geniş bir saltanat ve pek çok iyilikler vermiştir. Sen yaşadıkça, Allah'ın bu bağışları sende kalacaktır. Sen çok cömertsin, bol bağışlısın! Senin bağışlarından dostlar da, düşmanlar da yararlanırlar!"

Peygamberimiz (sav)in zevcesi Hz. Ümmü Seleme demiştir ki:

"Biz, Habeş ülkesine ayak bastığımızdan itibaren, Necaşî'de, en hayırlı bir komşuluk ve koruyuculuk gördük. Dinimiz hakkında güvenlik içinde bulunduk. Hiç eziyet edilmeksizin ve hoşlanmayacağımız hiçbir şey işitmeksizin, Yüce Allah'a ibadet ettik.

Kureyş müşrikleri, bu durumumuzu haber alınca, aralarında görüşme, konuşma yaptılar. Bizi geri çevirmesini istemek üzere, içlerinden, özü gözü pek iki kişiyi Necaşî'ye göndermeyi ve ona Mekke eşyasından, nâdir, kıymetli gördükleri şeylerden hediyeler sunmayı kararlaştırdılar. Necaşî'ye, Mekke'den götürülecek şeylerin en hoşya gidene, beğenilene ise meşin olanlardı. Bunun için, Kureyş müşrikleri, bol miktarda Mekke meşini topladılar. Necaşî'nin kumandanlarından her birine ayrı ayrı hazırladıktan sonra, Abdullah b. Ebi Rebia ile Amr b. Âs'ı, hediyelerle birlikte yolladılar. Yollarken de, emirlerini yerine getirmelerini onlara emrettiler ve: 'Muhacirler hakkında Necaşî ile konuşmadan önce, her kumandana hediyelerini verin! Sonra da, Necaşî'ye hediyesini sunun ve kendisinden, yanındaki Muhacirlerle hiç konuşmadan, onları size teslim etmesini isteyin!' dediler.

Bu iki adam, Necaşî'nin yanına geldiler. O sırada biz, Necaşî'nin katında, hayırlı bir yurttan, hayırlı bir koruyucu yanında idik. Mekke'den gelen iki Kureyşî, Necaşî ile konuşmadan önce, bütün kumandanların hediyelerini verdiler. Hediye verilmeyen kumandan kalmadı. Onların her birine hediyelerini verirken de: 'Bizden, birtakım akli ermez gençler gelip hükümdarın ülkesine sığındılar. Onlar kendi kavimlerinin dininden ayrıldılar,

sizin dininize de girmediler. Kavimlerinin eşrafı, onları kendilerine geri çevirmesi için, bizi sizin hükümdara yolladılar. Biz onlar hakkında hükümdarla konuştuğumuzda, onları bize teslim etmesini ve onların söyleyecekleri sözlere kulak asmamasını hükümdara tavsiye edin! Çünkü kendi kavimleri onları daha iyi bilirler ve kusurlarını daha iyi anlarlar' dediler.

Kumandanların hepsi, Kureyş elçilerine 'Olur' dediler. Bundan sonra, elçiler, Necaşiye hediyelerini sundular. Necaşi hediyeleri kabul ettikten sonra, elçiler şöyle dediler:

- Ey hükümdar! Bizden birtakım akli ermez gençler senin ülkene gelip sığındılar. Onlar kavimlerinin dininden ayrıldılar, senin dinine de girmediler. Onlar bizim de bilmediğimiz, senin de bilmediğin bir din icad ettiler, ortaya çıkardılar. Onların babalarından, amcalarından ve yakın akrabasından olan kavimlerinin eşrafı, onları kendilerini geri çevirmeniz için, bizi sana yolladılar. Çünkü onlar bunları başkalarından daha iyi bilirler, kusurlarını, kabahatlarını başkalarından daha iyi anlarlar.

Abdullah b. Ebi Rebia ile Amr b. Âs'ın en çok korktukları, istemedikleri şey, Necaşi'nin Muhacirleri çağırıp dinlemesi idi. Hükümdarın yanında bulunan kumandanları ona:

- Ey hükümdar! Bu iki adam doğru söylüyorlar. Kavimleri onları daha iyi bilirler ve kusurlarını daha iyi anlarlar. Sen onları bu iki adama teslim et, ülkelerine ve kavimlerine geri götürsünler, dediler.

Necaşi kızdı ve:

- Hayır! Vallahi, ben onları bu iki adama hemen teslim edivermem! Gelip ülkeme konmuş, beni başkalarına tercih ederek bana sığınmış olan bir cemaate kötülük yapılmaz! Onları yanıma çağırıp, şu iki adamın söyledikleri şeyler hakkında onlara sorular sorarım. Eğer onlar şu iki adamın dedikleri gibi iseler, kendilerini bu iki adama teslim eder, kavimlerine geri çeviririm. Şayet onlar bu iki adamın söyledikleri gibi değillerse, kendilerini bunlara karşı korurum. Himayemde kaldıkları müddetçe de en güzel şekilde koruyup kollarım, dedi.

Sonra da, haber salıp Resûlullah (sav)in ashabını yanına çağırttı. Necaşî'nin davetçisi gelince, Muhacirler toplandılar, kendi aralarında konuştular:

- Şimdi bu adamın yanına gittiğiniz zaman ona ne söyleyeceksiniz?

Sonra şu karara vardılar:

- Vallahi, biz ancak bildiklerimizi, Peygamberimiz (sav)in bize emrettiklerini söyleriz. Ne olacaksa olsun!

Sonra herkafadan bir ses çıkmaması için ve sözcü olarak Cafer b. Ebi Talib'i seçtiler.”

Ümmü Seleme Validemiz anlatmaya devam ediyor:

"Muhacirler Necaşî'nin yanına vardıkları zaman, Necaşî, daha önceden kendi din adamlarını da yanına çağırmişti. Onlar, Necaşî'nin çevresinde mushaflarını yaymış, açmış bulunuyorlardı. Necaşî, Muhacirlere:

- Siz, ne benim dinime, ne de şu milletlerden hiçbirinin dinine girmediğinize göre, sizin kavimlerinizden ayrılarak tutmuş olduğunuz bu din nasıl bir dindir? diye sordu.

Muhacirler adına, Cafer b. Ebi Talib muhteşem bir konuşma yaptı:

- Ey hükümdar! Biz Cahiliye halkından bir kavimdik. Putlara tapardık. Ölmüş hayvan eti, yani leş yedik. Bütün kötülükleri yapardık. Akrabalarımızla ilgilerimizi keser, akraba hakkı gözetmezdik. Komşularımızı unuttur, komşuluk vazifelerini yerine getirmezdik. İçimizden güçlü olan, güçsüz ve zayıf olanları yedi. Yüce Allah bize kendimizden, soyunu sopunu, doğruluğunu, eminliğini, iffet ve nezahetini bildiğimiz Resûlü gönderinceye kadar, biz hep bu kötü durum ve tutumda idik.

O peygamber bizi, bizim ve babalarımızın Allah'tan başka tapageldiğimiz, taştan, ağaçtan, altın ve gümüşten yapılmış putları bırakarak Allah'ın birliğine inanmaya ve yalnız O'na ibadet etmeye davet etti. Yine o

Peygamber doğru söylemeyi, emaneti sahibine vermeyi, akraba haklarını gözetmeyi, komşulara iyi davranmayı, haramlardan uzak kalmamızı, kan dökmekten geri durmamızı bize emretti. Yine o, bizi her türlü çirkin, yüz kızarcı söz ve işlerden, yalan söylemekten, yetim malı yemekten, iffetli kadınlara dil uzatmak ve iftira etmekten de menetti. Ayrıca hiçbir şeyi kendisine eş ve ortak tutmaksızın, yalnız Allah'a ibadet etmemizi, namaz kılmamızı, zekât vermemizi, oruç tutmamızı da bize emretti.

Biz de onu doğruladık ve ona iman ettik. Allah tarafından getirdiği şeyler konusunda ona tâbi olduk. Bir ve tek olan Allah'a ibadet ettik, O'na hiçbir şeyi şirk koşmadık. O'nun bize haram kıldığını haram, helâl kıldığını helâl olarak kabul ettik.

Bunun üzerine, kavmimiz bize düşman kesildi. Bizi dinimizden döndürmek, Yüce Allah'a ibadetten vazgeçirip putlara taptırmak, öteden beri helâl sayıp serbestçe işleyegeldiğimiz kötülükleri tekrar işletmek için, bize hakaret ve eziyet ettiler. Bizi işkenceden işkenceye uğrattılar. Onlar bize böylece galebe çalıp zulmettikleri zaman, bizimle dinimiz arasına gerildikleri ve tazyiklerini arttırdıkları vakit, Peygamberimizin tavsiyesiyle biz senin ülkeneye gelerek sığınmak zorunda kaldık. Seni başkalarına tercih ettik. Senin koruyuo kollaman ve komşuluğunda bulunmayı arzu ettik. Ey hükümdar! Biz senin yanında hiçbir zulme uğramayacağımızı umuyoruz!

Necaşi:

- Allah tarafından peygamberinizin getirip sizlere bildirdiği şeylerden, senin yanında birşey var mı? diye sordu. Cafer:

- Evet, var, dedi.

Necaşi:

- Onu bana oku! Dedi.

Cafer, Meryem sûresinin baş tarafından, Yahya ve İsa (ss)ların doğumları ile ilgili âyetleri (1-35) okuyunca, vallahi Necaşi o kadar ağladı ki, akan gözyaşlarından sakalı ıslandı. Necaşi'nin din adamları da, okunan âyetleri

dinledikleri zaman, ağladılar ve hatta onların mushafı da gözyaşlarından ıslandı. Bundan sonra, Necaşî, Mekke'den gelen iki Kureyşîye:

- Bu dinlediğim şey, İsa'ya gelmiş olanla muhakkak aynı yerden çıkıyordur! Siz ikiniz, gidin artık! Hayır! Vallahi ben onları size ne teslim ederim, ne de onlara dokunulmasına izin veririm, dedi.

İki elçi, Necaşî'nin yanından dışarı çıktıkları zaman, Amr b. Âs:

- Vallahi, ben yarın Necaşî'nin yanına gidip onlar hakkında söyleyeceğim şeyle onların köklerini kazıtacağım! Dedi.

Abdullah b. Ebi Rebia ise:

- Sen böyle birşey yapma! Onlar bize muhalif olsalar da, aramızda onlarla akrabalık var! Dedi. Amr b.Âs:

- Vallahi, Necaşî'ye, bunların İsa b. Meryem'in bir kul olduğunu iddia ettiklerini haber vereceğim! Dedi. Ertesi gün, Necaşî'nin yanına gidip:

- Ey hükümdar! Onlar İsa b. Meryem hakkında çok büyük, ağır bir söz söylüyorlar! Onları çağır da, onun hakkında ne söylediklerini onlara bir sor, dedi.

Bunun üzerine, Necaşî, bu hususu sormak için onları tekrar yanına çağırdı. Muhacirler toplandılar. Birbirlerine:

- Necaşî size İsa b. Meryem hakkında sorduğunda, ne söyleyeceksiniz? Diye sordular. Sonra şu karara vardılar:

- Vallahi, onun hakkında Allah'ın dediklerini ve Peygamberimizin bize bildirdiklerini söyleriz. İşin sonu ne olursa olsun!

Muhacirler Necaşî'nin yanına vardıkları zaman, Necaşî onlara:

- Söyleyin bakalım; Meryem oğlu İsa hakkında ne söylüyorsunuz? Diye sordu.

Cevabı yine Cafer b. Ebi Talib verdi:

- Biz, onun hakkında, Peygamberimizin bildirdiklerini söylüyoruz. O, diyor ki: "İsa Allah'ın kulu, resûlü, Ruh'u ve O'nun dünyadan ve erden geçerek Allah'a bağlanmış bir kız olan Meryem'e ilka eylediği Kelimesidir.

Bunu dutan Necaşî, elini yere uzatıp oradan bir çöp aldıktan sonra:

- Vallahi, İsa b. Meryem de, senin söylediğinden başka bir şey değildir! Arada, şu çöp kadar bile fark yoktur! dedi.

Necaşî bunu söylediği zaman, çevresindeki kumandanlar homurdanmaya başladılar. Necaşî, kumandanlara:

- Vallahi siz homurdansanız da gerçek olan budur! Dedi. Muhacirlere de:

- Gidiniz! Sizler, benim ülkemde tamamıyla emniyet içindesiniz! Size söven, dil uzatan kimse cezalandırılacaktır! Size söven, dil uzatan kimse cezalandırılacaktır! Ben, sizden birinize, bir dağ altın karşılığında bile, eziyet etmek istemem! Getirdikleri hediyeleri de şu iki adama geri verin! Benim onlara ihtiyacım yok! Vallahi, Allah bana saltanatımı geri verdiği zaman benden rüşvet almadı ki, ben bu hususta rüşvet alayım! dedi.

Bunun üzerine, Amr b. Âs ile Abdullah b. Ebi Rebia'ya getirdikleri hediyeleri geri verildi. Onlar da suçlanmış ve reddedilmiş bir halde Necaşî'nin yanından çıkıp gittiler. Muhacirler de, Necaşî'nin ülkesinde, en iyi yurtta ve en iyi koruyucunun yanında kaldılar"⁸⁵.

⁸⁵ İbn İshak, İbn Hişam, Sine, c. 1, s. 357-362, Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 1, s. 202-203, c. 4, s. 290, Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 1, s. 247-250, Beyhakî, Delâilü'n-nübüve, c. 2, s. 301-304, Zehebî, Târihu'l-islâm, s. 191-192, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ye'n-nihâye, c. 3, s. 72-75, Heysemî, Mecma, c. 6, s. 25-27, Diyarbekri, Hamis, c. 1, s. 290-291. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 2/40-43.

Habeşistan Muhacirlerinin Dönüşü

Bu muhacirlerden bazıları Medineye erken zamanlarda tekrar hicret etti. Ama çoğu da Resulullah (sav) Hayber'in fethinde (m.628) iken geldiler.

Habeşistan hicretinin üstünde yaklaşık on üç yıl geçmişti. Peygamberimizin de muhacirlerin de hasreti büyümüşü. Artık zamanının geldiğini düşünen Allah Rasûlü (s.a.) Medine'den Necaşî'ye bir mektup yazarak yanında kalan sahabîleri gemiye bindirip göndermesini istedi. O da bu isteği güzelce yerine getirdi. Sahabîleri iki gemiye bindirip Amr b. Ümeyye ed-Damrî ile birlikte gönderdi. Allah Rasûlü'nün (s.a.) huzuruna Hayber'de iken geldiler. O'nu Hayber'i fethetmiş buldular.

Hz. Cafer-i Tayyar Allah Rasûlünün (s.a.) hasretine dayanamadı. Medine'de onun dönüşünü bekleyemeyip Kayber'e kadar gitti. Birden huzuruna girince pek çok sevinen Hz. Peygamber (sav) ok gibi yerinden fırlayarak Cafer'i kucakladı ve "Bilmem ki hangisine daha çok sevineyim; Hayberin fethine mi, Cafer ve diğer ashabımın gelişine mi?" dedi. Yaşanan sevinç görülmeye değerdi! Ganimetin paylaşılmasında onları da dâhil etmeleri konusunda müslümanlarla konuştu. Onlar da öyle yaptılar.⁸⁶

Hz. Ebu Bekir'in Hicret Teşebbüsü

Hz. Ebu Bekir evinin avlusunu duvarla çevirmişti. Orayı kendisine mescit edinmişti. Orada namaz kılar, yanık sesiyle Kur'an okur, ince kalbi bazen bu okuyuşa dayanamaz, içli içli ağlardı. Hatta etraftan çocuk, kadın ve yaşlı insanlar onu izlemeye gelir, bu büyük maneviyat adamından etkilenirlerdi.

Nihayet buna da tahammül edemediler. O da Müslümanların müşrik kavim ve kabileleri arasında türlü işkencelere uğratıldıklarını ve Mekke'de işkenceler altında yaşamının gündün güne güçleştiğini ve ağırlaştığını görünce, o Sevgili Peygamber Efendimizden (sav) hiç ayrılmayan insan, nasılsa hicret etmek üzere Peygamberimizden (sav) izin istemişti. Kendisine izin verilince de, Habeş ülkesine yapılan ikinci hicrete dâhil olmak üzere dayısının

⁸⁶ Buhari, 64/38, 74; Müslim, 2502 ve 2503; Tirmizi 1559; Ebu Davud, 2725.

oğlu Haris b. Halid ile birlikte Mekke'den ayrılıp Habeş ülkesine doğru gitmişti.

Bir iki gün gittikten sonra, Birku'l-Gımad mevkiine erişince, Kare kabilesinin ulu kişisi İbnu'd-Dagunne ile karşılaştı. İbn Dagınne:

- Ey Ebu Bekir! Nereye gitmek istiyorsun? Diye sordu. Hz. Ebu Bekir de:

- Kavmim beni Mekke'den çıkardı. Bana eza ve cefa yaptılar. Beni sıkıştırdıkça sıkıştırdılar. Ben de yeryüzünde biraz gezip dolaşmak ve Rabbime serbestçe ibadet etmek istiyorum, Dedi. İbn Dagınne:

- Ey Ebu Bekir! Senin gibi bir zât ne yurdundan çıkar, ne de çıkarılır. Bu nasıl olur? Vallahi, sen kavmini, kabileni zinetlendirirsin! İyilik işlersin. Sen kimsenin kazandırmayacağını kazandırırın! Akrabayı, görür gözetirsin! İşini görmekten âciz olanların yükünü taşırsın! Konuğu ağırlarsın! Hak yolunda zuhur eden hadiselerde halka yardım edersin! Geri dön! Sen benim himayemdesin! Ben senin koruyucunum! Haydi, dön de, kendi yurdunda Rabbine ibadet et! dedi.

Kâfir de olsa bazı insanların madeni değerli oluyor, fitraten temiz bulunuyorlardı. İyiliğın ve faziletin kıymetini biliyorlardı. Hz. Ebu Bekir, yoldaşı Haris b. Halid için:

- Yanımda, kabilemden şu zât da var. Dedi. İbn Dagınne:

- Bırak onu! O yüzünün doğrusuna gitsin! Sen de, ev halkının yanına dön! Dedi.

Haris b. Halid:

- Senin geri dönüp gitmen sana helâldir! Sen dön, git! Ben de, arkadaşlarımla birlikte, yüzümün doğrusuna giderim! Dedi. Habeş yolculuğuna devam edip gitti.

Hız. Ebu Bekir de İbn Dagiinne ile birlikte döndü. Mekke'ye girince, İbn Dagiinne:

- Ey Kureyş cemaatı! Ben Ebu Kuhâfe'nin oğlunu himayeme aldım! Ona hiç kimse dokunmayacak, ancak iyilik edecektir! Dedi.

O akşam Kureyş eşrafi arasında dolaşarak, onlara da:

- Ebu Bekir gibi bir zât ne yurdundan çıkar, ne de çıkarılır. Siz hiç kimsenin kazandırmayacağını kazandıran, akrabayı görüp gözeten, işini görmekten âciz olanların yükünü taşıyan, konuğu ağırlayan, hak yolunda zuhur eden hadiselerde halka yardım eden bir adamı nasıl çıkarırsınız? diyerek çıkıştı.

Kureyş müşrikleri İbn Dagiinne'nin Hız. Ebu Bekir hakkındaki himayesini reddetmediler, yerine getirdiler. Hız. Ebu Bekir'e işkence etmekten vazgeçtiler. Eman verdiler. Fakat İbn Dagiinne'ye:

- Ebu Bekir'e söyle! O Rabbine ibadetini evinin içinde yapsın! Orada istediği kadar namaz kılsın, Kur'ân okusun! Evinden başka yerde açıktan namaz kılıp Kur'ân okuyup da bizi rahatsız etmesin! Çünkü biz onun kadınlarımızı ve çocuklarımızı meftun etmesinden korkarız! dediler.

İbn Dagiinne, müşriklerin bu isteklerini Hız. Ebu Bekir'e söyledi. Hız. Ebu Bekir de öyle yaptı. Namazını açıkta kılmadı. Kur'ân-ı Kerîm'i de evinden başka yerde okumadı.

Bu olanlar iyiliğin ne kadar değerli olduğunu, ahlaklı ve topluma yararlı insanların her zaman değer verilip hatta düşmanlarından bile saygı gördüğünü, zor zamanlarda yanında iyi insanları bulacağını göstermesi bakımından ilginçtir. Burada kadar onu himayesine alan insanın kıymeti de ortaya çıkar.

Sonradan Hız. Ebubekir'de bir fikir değişikliği oldu. Evinin önünde bir namazgâh yaptı. Muhammed Hamidullah, "İslam Kurumları" isimli eserinde "İslam'da yapılan ilk mescid budur" der.

Hız. Ebu Bekir orada namaz kılmaya, Kur'ân okumaya başladı. Bu davranış, onun verdiği sözden dönüşünü değil, yeni bir vaziyete hür bir insan olarak karar verme hakkını kullanmasını gösterir. O da iradesini bu yönde kullanarak sonuçlarına razı olmuştur.

Hız. Ebu Bekir'in evi Cumah oğullarının mahallesinde idi. Hız. Ebu Bekir yufka yürekliydi. Kur'ân-ı Kerîm'i okurken ağlamaklı olur, hatta ağlar durur, gözünün yaşını tutamazdı. Kur'ân-ı Kerîm okurken, yine müşriklerin çocukları, kadınları onun başına toplanıp yığılır, uzun müddet orada dikilir, ona bakışırılar, o haliyle Kur'an-ı Kerîm okuyuşuna meftun olurlardı. Bu hali Kureyş müşriklerinin eşrafını korkuttu. Onlar İbn Daginne'ye haber saldılar. İbn Daginne yanlarına gelince, ona:

- Ey İbn Daginne! Biz Ebu Bekir hakkında Rabbine evinde ibadet etmek şart ile himaye ve sıyanetine müsaade etmiştik. Ebu Bekir ise bu haddi tecavüz ederek evinin önünde bir namazgâh yapmış, içinde açıktan namaz kılmaya, Kur'ân okumaya başlamıştır. Doğrusu, biz kadınlarımızın ve çocuklarımızın dinlerinden döndürülmelerinden korkuyoruz! Sen Ebu Bekir'i bundan men et! Eğer buna yanaşmaz, ille de namaz ve kıraatini ilan etmek isterse, kendisine verdiği eman ve himaye sözünü sana iade etmesini iste! Gerçekten, biz, sana verdiğimiz sözden caymayı çirkin görüyoruz. Fakat Ebu Bekir'in açıktan ibadet etmesine de söz vermiş değiliz, dediler.

Bunun üzerine İbn Daginne Hız. Ebu Bekir'in yanına varıp:

- Ey Ebu Bekir! Ben sana kavmini rahatsız edesin diye himaye taahhüdünde bulunmadım! Onlar, senin şu yerinde bulunmandan asla hoşlanmamakta ve senden rahatsız olmaktadır! Sen evinin içine gir de, istediğini evinin içinde yap! Ey Ebu Bekir! Benim sana ne üzerinde söz vermiş olduğumu pekâlâ bilirsin! Şimdi sen ya o şarta göre hareket edersin, ya da senin üzerindeki himaye taahhüdümü bana iade edersin! Ben bir kimseye vermiş olduğum himaye taahhüdümü bozduğumu Arapların işitmesini istemem, dedi.

Hız. Ebu Bekir:

- Ben senin üzerimdeki himaye taahhüdünü sana iade edip de Allah'ın himayesiyle yetineyim mi? diye sordu. İbn Dagınne:

- Evet! Himaye taahhüdümü bana iade et! Dedi. Hz. Ebu Bekir:

- Ey İbn Dagınne! Ben artık senin himayeni sana iade ediyorum. Ben Yüce Allah'ın ve Resûlünün himayesine razıyım! Dedi.

Bunun üzerine, İbn Dagınne:

- Ey Kureyşliler! Ebu Kuhâfe'nin oğlu himaye taahhüdümü bana iade etmiş, benim de onunla işim bitmiştir! Artık, sizin işiniz adamınızdır! dedi.

Böylece daha önce Osman b. Maz'un'da gördüğümüz bir hal tekrar tecelli ediyordu.

Bu sıralarda Hz. Ebu Bekir Kâbe'ye giderken, Kureyş müşriklerinden bir beyinsiz, Hz. Ebu Bekir'in başına toprak saçtı. O sırada, Velid b. Mugîre veya Âs b. Vâil ile karşılaşınca, ona:

- Şu beyinsizin yaptığını göremiyor musun? Diyerek yakındı. Fakat o müşrik:

- Bunu başına sen kendin getirdin! Dedi.

Hz. Ebu Bekir, başından toprağı silkelerken:

- Ey Rabbim! Sen ne kadar da Halîm'sin! Ey Rabbim! Sen ne kadar da Halîm'sin! Ey Rabbim! Sen ne kadar da Halîm'sin! Diyordu.”⁸⁷

⁸⁷ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 13, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 95, Halebî, c. 1, s. 485. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: II.43-48.

Hz. Hamza'nın Müslüman Oluşu

Hz. Hamza; Peygamberimizin (sav) hem amcası, hem de sütkardeşidir. Süveybe Hatun önce Hz. Hamza'yı, sonra da Peygamberimizi (sav) emzirmiştir. Aralarında iki yaş vardır. Bu yüzden çocukluk ve gençliklerini beraber yaşamışlardır. Onun Müslüman olmasını bisetin 2. (612) yılında olarak nakledenler de vardır. Doğrusu bu rivayet daha makul geliyor. Zira en yakın dostları Müslüman olurken, Hz. Hamza neden 6. yıla kadar geç kalsın? Pek mantıklı değil, ama iman konusunda mantık ne kadar işe yarıyor, onu da biliyorsunuz! Ancak rivayetlerin meşhur ve yaygın olanı onun bisetin 6. Yılında Müslüman olduğudur. Onun hidayetine vesile olan şöyle bir olay anlatılır.

Kureyşliler öteden beri boş vakitlerini hep mescit çevresinde sohbet ederek geçirirler. Orası buluşma ve toplanma yeridir. Peygamberimiz de hem ibadet, hem de davet için orada olmayı severdi. Yine bir gün Safa tepesi yanında oturuyordu. Derken Ebu Cehil, Adiy b. Hamrâ ve İbn Esda oradan geçiyorlardı. Ebu Cehil melunu Peygamberimizi (a.s.) orada yalnız görünce yine içindeki kinini kustu, haddini aşarak çirkin sözler söyledi, sövüp saydı. Her zamanki gibi İslâm dinini ayıpladı, peygamberliğini aşağıladı, ağza alınmaz lafları etti. Sonra da Kâbe'nin yanında, Kureyşlilerin toplandıkları yere gitti, onlarla oturdu. Peygamberimiz (sav) çok incinmişti. Fakat değmez cahile uymadı, ona hiçbir karşılık vermedi, kalkıp evine gitti. İster istemez cahiller ile muhatap olduğunda ne yapılacağını fiilen gösterdi.

Abdullah b. Cüd'an'ın azadlı kölesi bir hatun evinden, Ebu Cehil'in bütün söylediklerini işitmişti. Çok geçmeden, Hz. Hamza, yayı omuzunda olduğu halde, avlanmaktan dönüp oraya geldi. Kendisi avcı idi, avlanmayı sever ve sık sık ava giderdi. Döndüğü zaman da Kâbe'yi tavaf ederdi. Gelmişken toplantı yerine uğrayarak onları selamlar, yorgun da olsa biraz konuşup sohbet etmedikçe evine gitmezdi.

Hz. Hamza, Kureyş yiğitleri arasında en şerefli, en güçlü olduğu kadar ahlaken de yiğitti, haksızlığa hiç dayanamazdı. Safa tepeciğinden Kâbe'ye doğru giderken, onun karakterini iyi bilen azatlı cariye ona bütün gördüklerini anlattı:

- Ey Umâre'nin babası! Kardeşinin oğlu Muhammed'e biraz önce Ebu'l-Hakem Amr b. Hişam tarafından yapılan kötülüğü görmüş olsaydın, sen hiç dayanamazdın. Onu orada yalnız başına otururken buldu ve sövdü saydı, kalbini kırdı, hatırını incitti. Sonra da dönüp gitti. Muhammed ise ona hiçbir şey söylemedi" dedi.

İşte eziyet ve işkencenin bir hikmeti daha meydana çıktı. Mazlumdan yana olan fitrat, bu gibi hallerde haksızlığa isyan eder. Yüce Allah Hz. Hamza'nın iyiliğini dilemiş, hidayet yolunu açmıştı. Şer gibi gözükten olaydaki hayır şimşek gibi parladı. Hz. Hamza bir yandan yeğenin mazlumiyetine acırken, öte yandan zalime karşı son derece öfkelenildi ve hızla Kâbe'ye girdi, hiç kimsenin yanında durmayıp doğruca Ebu Cehilin karşısına dikildi. Onun bir hışımla Mescid-i Haram'a girdiğini görenler, tavrını merak ederek izlemeye başladılar. Hz. Hamza melun Ebu Cehil'in karşısına dikilince herkes heyecanlandı. Büyük bir olay patlak üzereydi. Hz. Hamza öfkeyle yayını kaldırdı ve olanca gücüyle kâfirin başına indirdi. Başını fena halde yaraladı. Herkes ayağa kalkarken o öfkeyle haykırdı:

- Sen misin ona ve dinine sövüp sayan? İşte, ben de onun dinindeyim! Onun söylediğini söylüyorum! Gücün yetiyorsa, haydi kalk, o yaptıklarını bana da yap, göreyim senin kabadayılığını!

Ortalık fena halde gerildi. Ebu Cehil'in mensup bulunduğu Manzum oğullarından bazı kimseler, Hz. Hamza'ya karşı Ebu Cehil'e yardım etmek üzere ayağa kalktılar ve ona:

- Biz seni dininden dönmüş görüyoruz! dediler.

Hz. Hamza herkese duyurmak istercesine haykırdı:

- Onun (a.s.) dininin hak ve gerçek olduğu artık bence belli olmuştur! Beni ondan kim men edebilir? Ben Muhammed'in Resûlullah olduğuna şahadet ediyorum. Onun söyledikleri hak ve gerçektir. Vallahi, ben ondan ayrılmam! Cevabınızı aldınız! Haydi bana engel olun bakayım?

Ebu Cehil baktı ki işler kötüye gidiyor, kendileri zarar ediyor, kendi kavminden olanlara seslenip onları teskin etti:

- Bırakın Ebu Umâre'yi! Vallahi ben onun kardeşinin oğluna çok kötü sövüp saymışım. Tamam, olayları böyle kapatalım.

Bazı rivayetlerde Hz. Hamza evine dönünce ve öfkesi geçince, mağrur nefsi ve şeytanı el ele vererek ona vesvese vermeye başladılar: "Sen Kureyşlilerin seyyidisin, ulu kişisi idin. Şu, dinden dönen kişiye uyup, atalarının dinini bıraktın ha! Ölmek, bu yaptığın şeylerden, senin için daha hayırlıdır! Öfkeye kapılarak nasıl böyle bir iş yaparsın? "

Hz. Hamza tereddüdün kıskacında eziliyordu Muhammed asla yalan söylemezdi. Getirdiği dinde akla mantığa aykırı bir şey yoktu. Hep iyiliğe ve fazilete davet ediyordu. Fakat öte yanda babalarının ve kavminin dini vardı! Yüzyılların geleneği vardı. Bunlar ne olacaktı? Atalarından nasıl kopacaktı? Bunları düşündükçe eski dinini bıraktığına pişmanlık duyar gibi oldu! Geceyi, gözüne uyku girmeksizin, ağır bir şüphe saldırısı içinde geçirdi. En sonunda dua edip yalvardı:

"Ey Allah! Şu yaptığım şey doğru ise, onun doğru olduğunu kalbime tasdik ettir! Değilse, bu hususta benim için çıkar yolu kalbime doğdur!"

Sabah olunca Kâbe'ye gidip, göğsünü hakka açmasını ve kendisinden şüphe ve tereddüdü gidermesini, doğru olana yönlendirmesini Yüce Allah'tan diledi. Sonra Peygamberimizin (a.s.) yanına vardı. Uykusunu kaçırın şüphe ve tereddütlerini Peygamberimize (a.s.) haber verdi ve ona içini açtı:

- Ey yeğenim! Ben öyle bir iş içine düştüm ki, onun çıkış yolunu bilemiyorum. Sen bana bir şey söyle!

Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav) ona va'z u nasihatta bulundu. Ahiret azab ve nimetlerini anlattı. Onu azab ile korkuttu, Cennet ile sevindirdi. Bu sözler ona çok tatlı geldi. İçini burkan vesveseleri bitirdi. İmanın huzurunu tattı ve Müslüman oldu. Yüce Allah Hz. Hamza'nın kalbine imanın yakîn ve itminanını koydu, içini mutluluklarla doldurdu. Hz. Hamza sonraları bu yolda söylediği bir şiirinde şöyle der:

"Kalbimi İslâmiyete, hanîf olan dine yönelttiği zaman, Allah'a hamdettim. O din ki, kullarının bütün yaptıklarından haberdar olan; hepsinin

iyisini kötüsünü bilen; mâsiyetleri sebebiyle kendilerini açlıktan, susuzluktan öldürmeyip, lutfu ile muamele eden; kudretiyle her şeye üstün gelen Rabbü'l âlemîn tarafından gelmiştir. Onun emirleri bize okunduğu zaman, kalb ve akıl sahibi olanların gözlerinden yaşlar boşanır. Onlar apaçık Kur"ân âyetleri olarak Ahmed'e gelmiştir ki, Ahmed Mustafa içimizde sözü dinlenir ve kendisine boyun eğilir biridir! Hayır, vallahi, biz o kavimle aramızdakini kılıçla halletmedikçe, kendisini hiç kimseye vermeyiz! Ona yardımı kesmeyiz!"

Hız. Hamza'nın Müslüman oluşu, Peygamberimizi (sav) çok sevindirdi ve güçlendirdi. Gerçekten de o, Yüce Allah'ın dinini kendileriyle güçlendirdiği sayılı kişilerdendi. Çok yakında yanına bir yiğit daha gelecektir. Artık Müslümanlar kendilerini çok daha güçlü hissedeceklerdir. Bu sözlerine de tavırlarına da yansiyacaktır. Nitekim Hız. Hamza Müslüman olunca; Kureyş müşrikleri Peygamberimize (sav) yapageldikleri işkencelerin bir kısmından vazgeçtiler.

Hala Ervâ Hatunun Müslüman Oluşu

Ervâ Hatunun oğlu Tuleyb b. Umeyr Darü'l-Erkam'da Müslüman olmuş, Habeş ülkesine yapılan hicrete de katılmıştı. Tuleyb b. Umeyr, bir gün annesi Ervâ binti Abdulmuttalib'in yanına varıp:

- Bak, ben Muhammed (a.s.)a uydum, Allah'a boyun eğdim, Müslüman oldum! dedi

Ervâ Hatun:

- Hiç şüphesiz dayının oğlu senin yardımına ve desteğine herkesten daha lâyıktır. Vallahi onu erkeklere karşı korumaya gücümüz yetseydi, her tecavülden korurduk! Dedi.

Tuleyb b. Umeyr:

- Ey anne! Seni Müslüman olmaktan ve ona uymaktan alıkoyan nedir? Halbuki kardeşin Hamza da Müslüman oldu! dedi.

Ervâ Hatun:

- Bakarım. Kızkardeşlerim ne yaparsa, ben de öyle yapar, onlardan birisi olurum, dedi.

Bunun üzerine Tuleyb:

- Öyle ise, sen ona giderek Müslüman oluncaya ve kendisinin peygamberliğini tasdik edip 'Allah'tan başka ilâh yoktur' deyinceye kadar, ben de Allah'a yalvarır dururum, deyince, Ervâ Hatun:

- Şehadet ederim ki: Allah'tan başka ilâh yoktur! Ve yine şehadet ederim ki: Muhammed, Allah'ın Resûlüdür, dedi.

Ervâ Hatun, Peygamberimize (sav) dili ile yardımcı olmaktan, oğlunu da bu yolda yardımcı olmaya, İslâm davası üzerinde durmaya teşvik etmekten geri durmadı.

Tuleyb b. Umeyr, bir gün, Ebu Cehil'in Kureyş müşriklerinden yanındaki birkaç kişi ile Peygamberimizin (sav) önünün keserek ona eza ettiğini, sövüp saydığını görünce dayanamamış, eline geçirdiği deve çene kemiği ile vurup, Ebu Cehil'in başını yanmıştı. Tuleyb'i tutup bağladılar. Dayısı Ebu Leheb geldi, bağını çözüp onu kurtardı. Ervâ Hatuna:

- Tuleyb'in Muhammed için kendisini tehlikeye attığını görüyor musun? Denildiği zaman, Ervâ Hatun:

- Onun günlerinin en hayırlısı, dayısının oğluna yardım ettiği gündür. O, Allah katından hakkı ve gerçeği getirmiştir, dedi. Kendisine:

- Demek, sen de Muhammed'e tâbi oldun ha? dediklerinde Ervâ Hatun:

- Evet! Tâbi oldum, dedi.

Müşriklerden bazıları, gidip bunu Ebu Leheb'e haber verdiler. Ebu Leheb hemen Ervâ Hatunun yanına vardı ve:

- Senin, baban Abdulmuttalib'in dinini bırakıp da Muhammed'e tâbi olduğuna şaşılır," dedi. Ervâ Hatun:

- Kalk, sen de kardeşinin oğlunun yanında durup ona yardımcı, onu savunucu ol! Eğer onun dini üstün gelirse, sen onun dinine girip kendisiyle birlikte bulunmayı veya kendi dininde kalmayı seçmekte serbest olursun! Aksi halde ise, ona yardımında mazur sayılırsın, dedi. Ne makul sözlerdi değil mi? Ama Ebu Leheb:

- Onun sonradan sonraya ortaya çıkarıp getirdiği bir dini bütün Araplara karşı savunmaya bizim gücümüz mü var? diyerek dönüp giderken, Ervâ Hatun:

- Tuleyb dayısının oğluna yardım etti. Ondan canını, malını esirgemedi, dedi. Allah onlardan razı olsun!

Hız. Ömer'in Müslüman Oluşu

Hız. Ömer'in annesi Hanteme Ebu Cehil'in amcasının kızı olduğuna göre, Ebu Cehil Hız. Ömer'in dayısı sayılırdı. Hız. Ömer, Müslüman olmadan önce, Peygamberimize (sav) ve Müslümanlara karşı, insanların en katı davrananı idi. Evet, Ömer hazret olmadan önce müslümanlara çok kötü eziyet ve işkence yapıyordu. Hatta işkenceden yorulursa dinlenmek için oturduğunda, acılar içinde kıvranan Müslümana, "seni bıraktığımı sanma. Dinlenince tekrar başlayacağım işkenceye" derdi. Ta ki o esnada o Müslüman da dinlenmesin, ruhen acı ve ıstırap çeksin. Bunların bazı örneklerini ahabın çektiği eziyet ve işkenceleri anlatırken yazmıştık. Müslümanların onun hakkındaki kanaatini Habeşistan hicretine giderken yazmıştık. İlk okuduğumda çok karışık duygular yaşamıştım. Sahabî aynen şöyle diyordu: "Babası Hattab'ın eşiği Müslüman olur, Ömer olmaz!"

Ama hidayet Allah Teâlâ'nın elindedir. Dilediğine ve dileyene verir. Onun da bir vakti saati vardı. Allah diledi, derecesi doldu ve o saat gelince Hız. Ömer bile Müslüman oldu! Hız. Peygamber (sav) bir çarşamba günü Ömer b. Hattab veya Ebu Cehil b. Hişam'dan birisiyle İslâmiyet'i güçlendirmesi için Allah'a dua etmişti. Ertesi gün sabah Ömer b. Hattab gelerek müslüman oldu. Onun Müslüman oluşu Kureyş müşriklerinin Habeş ülkesine hicret eden Müslümanları kendilerine teslim etmesi için krala gönderdikleri Amr b. Âs ve Abdullah b. Ebi Rebia'nın elleri boş olarak döndükleri sıralarda, Hız.

Hamza'nın Müslüman oluşundan üç gün sonradır. Yani nübüvvetin altıncı yılında, Zilhicce ayındadır.

İslamiyet günden güne gelişip yayılmaktaydı. Tevhit mücadelesinde hep çoğalmak vardır. Hidayete eren bir Müslümanın geri dönüşü olmuyordu. Mesela miraç gibi bir iki çok çarpıcı ve şaşırtıcı olayda zayıf imanlı yeni Müslüman olanların tekrar küfre döndüğü yazılır. Ama bunlar, yok sayılacak kadar nadirdir. Nitekim Ebu Süfyan Hırakliüs'ün bu tarzda sorusuna açıkça cevap vermiştir: Bir kere Müslüman olan bir daha irtidat etmemektedir. Her ne kadar İslam daveti başlangıçta güçsüz ve korumasız kimseler tarafından benimsenmiş olsa da, daha sonra İslam'ın safları arasında güçlü ve kuvvetli kimselerin sayısı artmaya başlamıştı. İslam safları arasına giren güçlü ve kuvvetli şahsiyetler, artık zayıf ve korumasız müslümanların yüklerini de omuzlarına almışlardı. Nitekim Hz. Hamza'nın müslüman olmasıyla, Ebu Cehil gibi güçlü bir kimsenin kafası kırılıyordu. Çünkü artık bu İslam düşmanının karşısında güçlü kuvvetli ve aşiret sahibi insanlar bulunuyordu. Kureyş henüz bu büyük darbenin etkisinden kurtulmamışken ikinci bir büyük darbe daha yedi ve bir gün İslâmiyete muhalefet eden cephenin en ağır toplarından biri ve iman edenlere zulüm etmekte önde gideni olan Ömer bin Hattab (r.a.)'ın da müslüman olduğunu duyunca deliye döndü.

Ömer bin Hattab Kureyşliler arasında saygı birisiydi. Arabistan'da revaçta olan soylarla ve şecerelerle ilgili hesap tutmada uzmandı. Kureyşlilerin sancak taşıyan bir yiğidi, sorun çözen bir diplomatıydı. Kureyş diplomatik faaliyetler için onu dışarıya gönderirdi. Kabileler arasında kavga ve anlaşmazlıklarda arabuluculuk ve hakemlik görevlerini yapardı ve verdiği kararlara büyük önem verilirdi. Çok güçlü, cesur ve yiğitti. İyi bir biniciydi. Büyük bir konuşma kabiliyetine sahipti ve usta bir hatipti. Kureyşliler onun gibi bir şahsiyetin kendi kamplarından çıkıp karşı kampa geçeceğini akıllarının uçlarından bile geçirmemişlerdi. Fakat Allah'ın hikmeti böyle idi. Hz. Ömer (r.a.)'in iç dünyası değişiyordu. Bu güzel maden, cahiliyedeki etkinliğini artık hayırda kullanması için İslam'a hazırlanıyordu.

Hz. Ömer'in sert görünümü altında merhametli bir kalbi de vardı. O kalp umulmadık zamanda sızlar ve sahibini düşündürürdü. İslam'a giden yolda onun Habeşistan'a gitmeye hazırlanan kadına "Allah yolunuzu açık etsin" gibi

bir sözü herhalde bu kalbin bir ifadesiydi. Fakat onun dışını gören kocası “Hattab’ın eşeği Müslüman olur, Ömer olmaz” demişti.

Sonra onun kalbini yumuşatan yaşadığı başka bir olay vardı. Bu olayı teferruatıyla kendisi anlatmıştı.

Hız. Ömer der ki: "Ben Cahiliye devrinde içkici idim. İçki içmeyi çok sever ve içince neşelenirdim. İslâmiyetten nefret duyar ve uzak dururdum. Hazvete'de, Ömer b. Abd b. İmrânül-Mahzumilere ait evlerin yanında, Kureyş erkeklerinden bazılarının içinde toplandığı bir toplantı yerimiz vardı. Bir gece, toplantı arkadaşlarımla buluşmak arzusu ile bu toplantı yerine gitmiştim. Oraya vardığımda, toplantı yerinde onlardan hiç kimseyi bulamadım. Kendi kendime 'Filan içkicinin yanına gideyim. Belki onda biraz içki bulur, içerim' dedim. Kendisi Mekke'de içki satardı. Bu maksatla ona gittim. Fakat kendisini bulamadım. Yine, kendi kendime 'Bari Kâbe'ye gideyim, onu yedi veya yetmiş kere tavaf edeyim' dedim. Kâbe'yi tavaf etmek arzusuyla Mescid-i Haram'a vardım. Bir de ne göreyim; Resûlullah (a.s.) durmuş, namaz kılıyordu. Kendisi, namaza durduğu zaman Şam'a doğru yönelirdi. Kâbe Şam ile kendisinin arasında kalırdı. Namaz kıldığı yer, Rüknu'l-Esved ile Rüknu Yemânî arası idi. Onu görünce, kendi kendime:

'Vallahi, ne olursa olsun, bu gece Muhammed'in söylediklerini işitmek için durup dinlemek istiyorum' dedim. Yine, kendi kendime: 'Dinlemek için onun yanına yaklaşacak olursam, belki kendisini korkutmuş olabilirim' dedim. Hicr köşesine gittim. Orada, Kâbe'nin örtüsünün altına girdim. Örtünün arkasından yavaş yavaş ilerledim. Resûlullah (sav) ayakta durup namaz kılıyor ve Kur'ân okuyordu. Ben onun karşısına kadar gelip, kıblesinde durdum. Aramızda, Kâbe'nin örtüsünden başka bir şey yoktu. Kur'ân'ı dinlediğim zaman, kalbim ona karşı yumuşadı."⁸⁸

Yine kendisi bir anlatımında şu ayrıntıları verir: “Ben, Müslüman olmadan önce, Resûlullah (a.s.)a sataşmak için evden çıkıp, kendisini buldum. O, Mescid-i Haram'a gitmekte beni geçmişti. Ben de, varıp arkasında, ayakta

^{88[94]} İbn İshak, İbn Hısâm, Sîre, c. 1, s. 371-372, Mühîbbüt-Taberî, Rıyâdu'n-nadrâ, c. 1, s. 252-253, Ebû'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 81, Halebî, İnsânul-uyûn, c. 2, s. 18, Zürkânî, Mevâhibul-ledünniye Şerhi, c. 1, s. 277.

durdum. Resûlullah (a.s.) el-Hâkka sûresini okumaya başladı. Dinlediğim kelamın belagatine, düzgünlüğüne, derli topluluğuna hayran oldum. Kendi kendime: 'Bu, vallahi, Kureyşlilerin dediği gibi, bir şair galiba!' dedim. O sırada, Resûlullah, sûrenin şu mealdeki âyetlerini okudu: 'Gördüğünüz, görmediğiniz şeylere and ederim ki: Hiç kuşkusuz, o Kur'ân, Allah katında çok şerefli bir resûlün Allah'tan aldığı sözüdür! O, bir şair sözü değildir! Siz ne az inanır adamlarsınız!'⁸⁹

Ben, yine, kendi kendime: 'Galiba, bu bir kâhindir, içimden geçirdiklerimi anladı,' dedim. Resûlullah (a.s.) şu mealdeki âyetleri okumaya devam etti: 'O, bir kâhin sözü de değildir! Siz ne kıt düşünür (adamlarsınız! O (Kur'ân), âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. Eğer, (Peygamber, söylemediğimiz) bazı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş olsaydı, elbette, onun sağ elini (kuvvet ve kudretini) alıverir, sonra da, muhakkak onun kalb damarını koparırdık! O vakit, sizden hiçbiriniz, buna mâni de olamazdınız! Şüphe yok ki, o (Kur'ân), fenalıktan korunanlar için kâfi bir öğüttür. İçinizde onu yalan sayanlar bulunduğunu, elbette biliyoruz. Muhakkak ki, o (Kur'ân), kâfirler üzerine bir hasrettir! Hiç kuşkusuz, o (Kur'ân) kesin bilginin tam gerçeğidir. O halde, o büyük Rabbini, Kendi ismiyle tesbihe devam et!'⁹⁰

Resûlullah (a.s.) sûreyi böylece okuyup bitirdiği zaman, her yerde, kalbime İslâm meyli düştü."⁹¹

Düşmesine düştü ama kötü arkadaşları ve bozuk çevresi ona bir türlü son adımı attırmıyordu. Onlara kavuştuğunda cahiliye gurur ve kibri yine onun benliğini esir alıyordu. Alırdı, zira insanı iyi ya da kötü yola sevk eden sebeplerden etkilisi arkadaş ve çevresidir. Ömer'in kafası karmakarıştıktı. Hak ile Batıl arasında bocalayıp duruyordu. Bir gün öğrendi ki Peygamberimiz (sav) ile kadınlı erkekli kırk kişiye yakın ashabı Safâ tepesinin yanındaki bir evde

⁸⁹ Hakka, 38-41.

⁹⁰ Hakka, 42-52.

⁹¹ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 2, s. 17, Süheyli, Ravdu'l-ünuf, c. 3, s. 277, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 4, s. 147, Muhibbüt-Taberî, R ı yâdu'n-nadrâ, c. 1, s. 248, İbn Sey yi d, U yûnu'l -eser, c. 1, s. 125, Ebu'l-Fidâ, Tefasîr, c. 4, s. 417, Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, c. 9, s. 62, İbn Hacer, el-İsâbe, c. 2, s. 518, Suyûtî, Dürru'l-mensûr, c. 6, s. 258, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 2, s. 17, Zürkânî, Mevâhibu'l-ledünniye Şerhi, c. 1 , s. 277.

toplanırlar, ders yapar ve ibadet ederlermiş. Gerçekten de Dârü'l-Erkam'da Peygamberimiz (sav) ile amcası Hz. Hamza, Ashab-ı Kiramdan Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali ve Habeş ülkesine hicret etmeyip Peygamberimiz (sav)'le birlikte Mekke'de oturan Müslümanlardan bazıları da bulunuyordu.

Hz. Ömer, içinde bulunduğu bu zihni yükten kurtulmak ve her şeyi bitirmek için Rasûlullah (a.s.)'ı öldürmeye karar verdi. Fakat o mübarek farkında değil, ama kader ondan yana gülümsüyordu. Peygamberimiz (sav) Dârü'l-Erkam'da bir Pazartesi günü şöyle dua etmişti: "Ey Allah'ım! Şu iki adamdan, Ebu Cehil veya Ömer b. Hattab'dan, sana sevgili olanı ile İslâm'ı aziz kıl, güçlendir!"

Tarihçiler Hz. Ömer'in Müslüman oluşunu şöyle anlatırlar: Hz. Ömer karar vermiş, kafasına koymuştu, Peygamberi ve ona tabi olanları öldürecek, ikiliğe son verecek, bu beldeyi kargaşa ve karmaşadan kurtaracaktı. Bu niyetle kılıcını kuşanarak evden çıktı. Ama yolda bizzat Hz. Ömer'in kabilesinin eşrafından olan ve kavminden çekindiğinden kabul etmiş olduğu müslümanlığı gizleyen Hz. Nuaym bin Abdullah ile karşılaştı.

- Hayır ola, pür hiddet ne tarafa böyle? Diye sordu. Hz. Ömer:

- Kureyş arasında ikilik yaratan, hepimizi enayi yerine koyan, dinimizi ayıplayan ve mabutlarımızı kötileyen o sabîyi öldüreceğim.

Nu'aym tehlikeyi gördü. Acaba durdurabilir miydi? Önce onun aklına hitap etti:

- Vallahi, nefsin seni aldatmıştır. Sen zannediyor musun ki, Muhammed (a.s.)'i öldürdükten sonra Abd-i Menaf seni sağ bırakacaktır?

Ömer buna tınmadı bile. Bu sefer akıllı adam önüne duramadığı bu azgın selin kanalını değiştirerek belasını savmak istedi:

- Sen önce kendi evine bak! Sen başkasına bakmadan önce kendi evine baksan daha iyi olmaz mı?

Hz. Ömer irkildi:

- Hangi eve?

- Kız kardeşin Fâtıma da, enişten olan amcazaden Sa'id bin Zeyd de müslüman olmuşlardır!

Ömer bunu duyunca öfkeden çıldırdı ve yönünü değiştirerek kız kardeşinin evine doğru yollandı. Nuaym başarılı olmuş, Peygamberimizden şimdilik belayı savmıştı. Gerisi için dua etti.

Gerçekten de Hz. Ömer'in kız kardeşi Fâtıma Sa'id b. Zeyd ile evliydi ve her ikisi de Müslüman olmuşlardır. Fakat Müslümanlıklarını Hz. Ömer'den gizli tutuyorlardı. Habbab b. Eret, bu eve gelip gidip Kur'ân okur ve okuturdu. Hz. Ömer oraya yöneldiğinde de oradaydı. Hz. Ömer'in geldiğini anladıkları zaman, Habbab'ı evin bir köşesinde gizlediler. Fâtıma Hatun sahifeyi alıp uyluğunun altına sakladı. Hz. Ömer, evin yanına geldiği zaman, Habbab'ın Fâtıma Hatunla Sa'id b. Zeyd'e Kur'ân okuduğunu işitti. Eve girince hemen sordu:

- Neydi o işittiğim?

Kız kardeşiyle eniştesi:

- Sen bir şey işitmedin, dediler.

Hz. Ömer:

- Eve, vallahi ikinizin de Muhammed'e uyduğunuzu ve onun dinine girdiğinizi haber aldım, dedi ve yalanlamanın da verdiği öfkeyle eniştesi Sa'id b. Zeyd'in üzerine çullandı. Fâtıma Hatun da kalkıp onu kocasının üzerinden ayırmak, uzaklaştırmak isteyince, Hz. Ömer onun kafasına bir yumruk attı. Fâtıma Hatunun yüzü gözü kan olmuştu! O da öfkeyle bağırdı:

- Evet, biz Müslüman olduk! Allah'a ve Resûlüne iman ettik! Sen istediğini yap, asla vaz geçmeyeceğiz!

Hz. Ömer kız kardeşinin başını yarıp kanattığını görünce, içindeki merhamet damarı harekete geçti, yaptığına pişman oldu, yapmak istediği şeylerden de vazgeçti. Dönüp otururken kız kardeşine:

- Demin okuduğunuzu duyduğum sayfayı bana ver. Muhammed'in getirdiği şeyin ne olduğuna bir bakayım, dedi.

Kız kardeşi:

- Biz senin sahifeye bir şey yapmandan korkarız.

- Korkma! Onu okuduktan sonra geri vereceğime yemin ederim.

Bunun üzerine, Fatma Hatun, onun Müslüman olacağını umarak:

- Ey kardeşim! Sen, puta taptığın müddetçe, pissin! Hâlbuki ona pâk olandan başkası dokunamaz! dedi.

Hız. Ömer iyice yumuşamıştı, kalkıp yıkandı. Fâtıma Hatun da ona sahifeyi verdi. Verdiği sahifede Tâhâ sûresi yazılı idi. Hız. Ömer sûreyi baş tarafından okumaya başladı ve on altı âyet okudu.

- Bu sözler ne kadar güzel! Ne kadar değerli! Demekten kendini alamadı.

Habbab bunu işitince saklandığı yenden çıkıp Hız. Ömer'in yanına geldi ve:

- Ey Ömer! Vallahi, Allah'ın, hız. Peygamberin yaptığı duasını sana nasip edeceğini umuyorum. Ben dün Peygamber (a.s.)dan işittim ki o, 'Ey Allah'ım! İslâm'ı, Ebu'-Hakem b. Hişam veya Ömer b. Hattab ile güçlendir!' diyerek dua etmişti. Ey Ömer! Artık Allah'tan kork, Allah'tan, dedi.

Hız. Ömer, Habbab'a:

- Ey Habbab! Sen bana Muhammed'in bulunduğu yeri göster, yanına varıp Müslüman olayım, dedi.

Habbab:

- O, Safa tepeliğinin yanındaki bir evin içindedir. Kendisinin yanında da, ashabından bazıları bulunuyor, dedi.

Hız. Ömer hemen kalkıp kılıcını kuşandı. Sonra, Peygamberimiz (sav)'leashabının bulunduğu yere varıp kapılarını çaldı. Hız. Ömer'in sesini işitince, Peygamberimizin (sav) yanında bulunan Bilal kalkıp kapının gediğinden dışarı baktı. Hız. Ömer'i kılıcını kuşanmış olarak görünce korktu. Peygamberimizin (sav) yanına döndü:

- Yâ Rasûlallah! Bu, Ömer b. Hattab'dır! Kılıcını kuşanmış bir haldedir, dedi.

Hız. Hamza:

- Ona izin ver. Eğer iyilik için geldiyse, kendisine bol bol iyilik ederiz. Eğer kötülük için geldiyse, onu kendi kılıcıyla öldürürüz, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Ona izin verin, buyurdu.

Kapıdaki Bilal-i Habeşî ona izin verdi. Peygamberimiz (sav) kalkıp ona doğru vardı ve kendisiyle avluda karşılaştı. Kuşağından ve ridasının toplandığı yerden tutup, kendisine doğru hızlıca çekti ve:

- Ey Hattab'ın oğlu, niye geldin? Vallahi, Allah'ın senin başına bir musibet indirmeden rahat duracağımı sanmıyorum, buyurdu. Bu cesur hareket Hız. Ömer'i biraz daha sindirmişti:

- Ey Allah'ın Resûlü, ben Allah'a, Allah'ın Resûlüne ve ona Allah'tan gelen şeylere iman edeyim diye sana geldim, dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav) "Allahuekber" diyerek tekbir getirdi. Ashaptan evde bulunanlar da Ömer'in Müslüman olduğunu anladılar. Onlar da tekbir getirdiler. Tekbir sesleri Mekke'nin yollarında duyuldu.

Hız. Ömer der ki: "Müslüman olup da dövülmeyen, dövmeyen bir kimse görmedim. Ancak, benim payıma bunlardan hiçbir şeyin düşmediğini gördüm. Kendi kendime: 'Müslümanlar musibete uğrarlarken, ben musibete uğramamak istemem! Mekke halkından, Resûlullah (a.s.)a düşmanlıkta en azılısı kim ise,

gidip Müslüman olduğumu ona haber vereyim! Ebu Cehil'den başlayayım, önce ona haber vereyim!' dedim. Sabaha çıktığım zaman, Ebu Cehil'in kapısını çaldım. Ebu Cehil yanıma çıkıp:

- Hoş geldin kız kardeşimin oğlu! Ne haber getirdin? Dedi. Kendisine:

- Allah'a ve O'nun Resûlü olan Muhammed'e iman ve kendisinin bildirdiği şeyleri tasdik ettiğimi sana haber vereyim diye geldim, deyince, kapıyı yüzüme çarparcasına kapayıp:

- Allah seni de, senin getirdiğin haberin de belasını versin, dedi."

Hız. Ömer, sonra Müslüman olduğunu haber vermek için dayısı Velid b. Mugîreye nasıl gittiğini ve nasıl karşılandığını da, şöyle anlatır:

"Evden çıkıp dayıma gittim. Kendisi Kureyşlilerin eşrafından idi. Kapısını çaldım. İçeriden:

- Kim o? diye sordu.

- İbn Hattab, dedim.

Yanıma çıktı. Kendisine:

- Benim müşriklikten çıkıp yeni dine girdiğimi biliyor musun? Dedim. Dayım bana:

- Sen gerçekten böyle yaptın mı? diye sordu. Ben:

- Evet, yaptım! Dedim. Dayım:

- Sakın yapma! Dedi. Ben:

- Yaptım bile! Ey dayım! Ben Allah'a ve Allah'ın Resûlüne iman ettim. Allah'tan başka ilâh bulunmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet ediyorum. Sen bunu kavmine böylece haber ver, dedim.

Dayım Velid:

- Kız kardeşimin oğlu, sen eski işinin üzerinde sebat et! Seni halk kendi halinde bilsin! Er kişi kendi hali üzere sabahlar, kendi hali üzere akşamlar! dedi.

Kendisine:

- Vallahi benim için iş açıkça belli olmuştur! Sen benim Müslüman olduğumu kavmine haber ver, dedim.

Velid:

- Senin bu işini haber veren ilk kişi ben olmayacağım! dedi ve evine girip kapıyı yüzüme karşı kapadı. Kendi kendime:

- Bu bir şey değil, dedim.

Kureyş müşriklerinden başka bir adama gidip kapısını çaldım. İçeriden:

- Kim o? diye sordu.

- İbn Hattab, dedim.

Yanıma çıktı. Kendisine:

- Benim müşriklikten çıkıp yeni dine girdiğimi biliyor musun? dedim.

- Sen gerçekten böyle yaptın mı? diye sordu.

- Evet! Yaptım, dedim. Bana:

- Sakın yapma, dedi. Ben:

- Yaptım bile, dedim.

O da, hemen içeri girip, kapıyı yüzüme karşı kapadı. Kendi kendime:

- Müslümanlar dövülüyor, ben ise dövülmüyorum. Beni hiç kimse dövmüyor! Dedim. Geri döndüm. Bana, bir adam:

- Sen Müslümanlığını bildirmek istemiyor musun? dedi. Ona:

- Evet! Bildirmek istiyorum, dedim.

- Öyle ise, Kureyşliler Hicr'de oturdukları sırada, sır saklamayı bilmeyen filan adama git. İkinizin arasında gizli kalmasını hatırlat. Kendisine: 'Ben müşriklikten çıktım, başka bir dine girdim' de, yeter. Çünkü onun sır sakladığı pek azdır' dedi."

Abdullah b. Ömer der ki: "Babam, Müslüman olduğu zaman, Kureyşlilerin en çok söz taşıyanı, en çok söz yayanı kimdir? Diye sordu. Kendisine:

- Cemil b. Ma'meru'l-Cumahî'dir, denildi.

Bunun üzerine, babam onun yanına gitti. Ben de babamın arkasından gittim. Babam ona:

- Ey Cemil, biliyor musun? Ben Müslüman oldum, Muhammed'in dinine girdim, der demez vallahi Cemil ayağa kalkıverdi. Acelesinden ridasını sürükleyerek o önde, babam arkada gittiler. Ben de babamı takip ettim. Mescid-i Haram'm kapısına varıldı. O sırada, Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri Kâbe'nin kapısı civarındaki toplantı yerinde bulunuyorlardı. Cemil, Kâbe'nin kapısında ayakta dikilerek, avazının çıktığı kadar:

- Ey Kureyş cemaati! Haberiniz olsun ki, Ömer b. Hattab dininden çıkmış, başka bir dine girmiştir! diyerek bağırdı.

Babam ise:

- O yalan söylüyor! Ben Müslüman oldum ve Allah'tan başka ilah bulunmadığına ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şahadet ettim! Deyince, Kureyş müşrikleri babama saldırdılar. Güneş başlarının üzerinde yükselinceye kadar babamla Kureyşliler, çarpıştılar. Sonunda, babam yorulup oturdu. Müşrikler babamın başucuna dikildiler. Babam onlara:

- Siz bana istediğinizi yapın! Allah'a yemin ederim ki, biz üç yüz kişi

olsaydık, ya biz yenilir, burayı size bırakırdık; ya da siz yenilir, burayı bize bırakırdınız, diyordu.

Babam Ömer ile Kureyş müşrikleri bu durumda buldukları sırada, üzerinde Yemen işi çizgili bir elbise ile nakışlı bir gömlek bulunan, Kureyşlilerden yaşlı bir adam gelip üzerlerine dikildi ve:

- Nedir bu haliniz? diye sordu. Saldırganlar:

- Ömer dininden çıkmış, başka bir dine girmiştir, dediler. Gelen adam onlara:

- Bırakın onu kendi haline! Adam kendisi için bir iş seçmişse, size ne oluyor? Ne istiyorsunuz siz ondan? Adıyy b. Ka'b oğullarının size adamlarını böylece teslim edeceklerini mi sanırsınız? Haydi açılın, dağılın adamın başından! Ben onun koruyucusuyum, dedi. Vallahi, onlar babamın üzerinden, bir elbisenin soyuluşu gibi, sıyrıldılar, dağıldılar. Medine'ye hicret ettikten sonra, babama:

- Ey babacığım! Mekke'de, Müslüman olduğun gün, seninle çarpışan müşrikleri azarlayıp başından dağıtan adam kimdi? demiştim. Babam:

- Ey oğulcuğum! O, Âs b. Vâil es-Sehmi⁹² idi' dedi."

Hiz. Ömer, Peygamberimiz (sav)'e:

"Yâ Rasûlallah! İçinde İslâmiyeti açıklamadığım bir küfür meclisi bırakmayacağım!" dedikten sonra Mescid-i Haram'a giderek, müşriklerin oradaki toplantı meclislerinde Müslüman olduğunu açıklamış; Allah'tan başka ilah bulunmadığına ve Muhammed (sav)'in Resûlullah olduğuna şahadet getirince müşriklerin saldırısına uğramış; bu onları, onlar bunu dövmeye başlamış; müşriklerin sayısının çoğaldığı sırada, daha önce kendisini korumaya alan Âs b. Vâil yetişip müşriklerin ellerinden Hiz. Ömer'i tekrar kurtarmıştır.⁹³

⁹² Hiz. Ömer'in annesinin annesi Âsb. Vâil'in mensup bulunduğu Sehmlerden olduğu için, Âsb. Vâil Hiz. Ömer'in dayısı sayılırdı (İbn E sfr Usdu'l-gâbe, c. 1, s. 151).

⁹³[119] Heysem f, Mecmau'z-zevâid, c. 9, s. 65.

Hiz. Ömer: "Yüce Allah İslâm'ı güçlendirinceye kadar, İslâm uğrunda dövmekten, dövölmekten geri kalmadım!" demiştir. En hoş olanı da İbni Hişâm'ın, Hiz. Ömer'in şu ifadesinde naklettiğidir: "İslâmiyeti kabul ettiğim gün düşündüm ki, Rasûlullah (a.s.)'ın en ezeli düşmanını İslâm'a davet edeyim. Bunun üzerine doğru Ebu Cehl'e gittim ve evinin kapısını çaldım. Ebu Cehl beni görünce her zamanki hoş tavrıyla,

- Hoş geldin yeğenim, hayır ola ne için geldin? diye sordu. Ben de ona dedim ki,

- Ben müslüman oldum, bunu sana haber vermeye geldim.

Ebu Cehl,

- Lânet olsun sana ve senin getirdiğın şeye! Dedi ve pat diye kapıyı suratıma kapattı."

Ashab-ı Kiramdan Abdullah b. Mes'ud da: "Ömer'in Müslüman oluşu bir fetih idi. Hicreti bir yardım idi. Halifeliğı de bir rahmet idi! Vallahi, Ömer Müslüman oluncaya kadar, Kâbe'nin yanında açıktan namaz kılmadık. O, Müslüman olunca, Kureyş müşrikleriyle dövüştü. Kendisi, Kâbe'nin yanında namaz kıldı, biz de namaz kıldık!" demiştir.

Evet, Hiz. Ömeru'ı Faruk ile Müslümanlar güçlenmişlerdi. Hicretin bu altıncı yılında açıkça Kâbeye yürümüş, orada namazlarını kılar olmuşlardır. Bu kendi çapında bir fetihtir. Ama yine de aklıma takılır durur, Hiz. Ömer gibi akıllı, mantıklı ve dirayetli bir insan nasıl olur da gerçekleri görmede bu kadar gecikir de ta bisetin 6. Yılında ancak Müslüman olur? Acaba bisetin 2. Yılında Müslüman olması rivayeti doğru mudur? Bu rivayet doğrusu çok zayıf kalıyor. O zaman diyorum ki, iman işi bir sırrı ilahidir. Baksana, Halid b. Velid gibi bir insan bile 18 sene sonra Müslüman oluyor!

Dârü'l-Erkam'dan Kâbe'ye Yürüyüş

Hiz. Ömer der ki:

"Müslüman olduğum ve Peygamber (a.s.)la ashabının da müşriklerden

gizlendikleri sırada:

- Yâ Rasûlallah! Biz, ister ölü, ister diri olalım; hak üzere değil miyiz? Dedim.

Resûlullah (a.s.):

- Evet! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; siz, ister ölü olunuz, ister diri olunuz, hiç şüphesiz hak üzeresiniz, buyurdu.

Bunun üzerine:

- Yâ Rasûlallah! Biz hak üzere bulunduğumuza, onlar bâtil üzere olduklarına göre, biz ne diye dinimizi gizliyoruz? Vallahi, biz İslâmiyeti küfre karşı açıklamaya daha haklı, daha layıgız! Allah'ın dini Mekke'de muhakkak üstün gelecektir! Kavmimiz bize karşı taşkınlık etmek isterlerse, kendileriyle çarpışırız. İnsaflı davranmak isterlerse, onu da kabul ederiz, dedim.

Resûlullah (a.s.):

- Biz, sayıca çok azız, buyurunca:

- Seni hak din ve Kitap ile peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki, hiç çekinmeden, korkmadan, oturup İslâm inanç esaslarını açıklamadığım bir küfür meclisi kaim ayacaktır! Seni hak din ve Kitap ile peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; biz muhakkak ortaya çıkacağız, dedim. İki saf halinde çıktık. Saflardan birinin başında Hamza, diğer safın başında ben vardım. Sert adımlarla, yerin topraklarını un gibi tozuta tozuta, Mescid-i Haram'a girdik. Kureyş müşrikleri bir bana, bir Hamza'ya bakıyorlardı. Onlar, o gün, bir benzerine daha uğramadıkları hüzün ve kedere uğradılar. O zaman, Resûlullah (sav) bana:

- “Hak ile bâtili ayırdı” diye 'Faruk' adını verdi.

AMBARGO VE KUŞATMA (616-619)

Mekke'de Kabaran Öfke Ve Ambargo

Bisetin 6. Yılına gelindiğinde artık Kureyşliler öfkelerinden kuduracak hale gelmişler, tabiri caizse aklı, mantığı, akrabalık bağlarını, bildikleri ne kadar erdem ve fazilet varsa hepsini bir kenara atarak insan onuruna, düşkün oldukları şereflerine hiç yakışmayacak ahlaksız bir harekete giriştiler. Özellikle de muhacir müslümanları Habeş ülkesinden geri getirme teşebbüslerinde Necaşi'yi ikna etmeye muvaffak olamamaları, Mekkeli müşrikleri öfkeden çatlayacak hale getirmişti. Tam da bu sırada Hz. Hamza ile Ömer'in Müslüman olmaları kendilerini üzdüğü kadar Müslümanları da sevindirmiş, hatta cesaretlendirmişti. Düne kadar Kâbe'de namaz kılamayanlar, artık açıktan namaz kılmaya başlamışlardı. Bu hezimet müşriklerin çok ağırına gidiyor, izzeti nefislerine dokunuyordu. Artık Müslüman görmeye tahammül edemez hale gelmişlerdi.

Bu sebeplerin tahrik ile bir gün Kureyş müşrikleriyle Kinane'ler, Mekke'nin yukarı tarafında, kabirler yanındaki "Kinane oğullarının Hayfı" diye anılan Muhassab'da⁹⁴ toplandılar ve korkunç bir planı konuştular. Mekke'de kalan müslümanlar ve Rasulullah'ın ailesi olan Haşimoğullarından onu koruyanlara karşı boykot ve ambargo uygulanması kararı aldılar. Buna göre onlarla medenî, ictimâî, iktisadî her türlü ilişki kesilecekti. Konuşulmayacak, görüşülmeyecek, alış veriş yapılmayacak, kız alıp verilmeyecek, hatta nişan varsa askıya alınacak, hiçbir şekilde yardım

⁹⁴ Muhassab; Mekke ile Mina arasında bir yerdir. Mina'ya Mekke'den daha yakındır. Burası, "ashab-ı fil" in eabil kuşları ile yok edildiği Muhassir veya Mugammes denilen yerlere yakındır. Hac esnasında orada vakfe yapılmaz, hızlıca geçilir. Bu bir sünnettir. Herhalde Peygamber Efendimiz (sav) o kötü olaydan ötürü oradan hızlıca geçmiştir. Hac esnasında bu ismi tabeladan okuduğumda nasıl içimin sızladığını hala hatırlarım!

edilmeyecekti. İŖi sağlama almak maksadıyla bu maddeleri yazdılar ve bu yazılı belgeyi yeminlerle Kâbe'nin iç duvarına astılar. KureyŖliler bu konuda çok azimli ve kararlıydılar. Öteden beri KureyŖlilerin geleneksel müttefikleri olan çevre kabileler (EhâbiŖler) de bu boykot hareketine katıldılar. Bu ambargo ve boykot uygulaması, Hz. Muhammed'in boynu vurulup kendilerine teslim edilinceye kadar devam edecekti.

Bütün alınan kararlar uygulanmaya kondu. maddî manevî baskıları en uç noktaya götürdüler. Bu zalim ambargonun amacı müslümanları toplumun dışına atmak suretiyle kendilerini ve çocuklarını aç bırakarak hayat haklarını ellerinden almaktı. Bu uğurda her Ŗey yapılacak, hakmış hukukmuş, akrabalıkmuş, ahlakmış asla tanınmayacaktı. Artık Mekke'de inananların hiç bir Ŗeyi güvencede değildi. Eski eziyet ve işkence günlerine rahmet okutacak yeni bir döneme girmişlerdi.

Ebû Tâlib buna mani olmak için çok çabaladı, görüşmeler yaptı, toplantılar düzenledi ama bütün emekleri sonuçsuz kaldı. O zaman çaresiz kendi yakınları Muttalip Oğulları ile soyu HaŖimileri topladı. Onlarla görüşmesinde Peygamber Efendimizi (sav) ve haliyle Müslümanları koruma kararlarını tekrar pekiŖtirdi. Bütün sülale bu konuda yanındaydı. Tek istisnaları, Ŗu malum korkak ve Ŗerefsiz Ebu Lehep ve ailesiydi. Onlar müşriklerin safına geçtiler. Ebû Tâlib, kâfirlere haber saldı; bu uğurda son HaŖimî ölene kadar savaŖacaklar, can alıp can verecekler, ama asla yeğeni Muhammed'i (sav) ve Müslümanları kendilerine öldürsünler diye teslim etmeyeceklerdi. O akıllı ve dirayetli lider, kendisiyle beraber olarak ona destek veren, Müslümanları koruyan, böylece can ve mal güvenliklerini tehlikeye atan kabilesi mensuplarını ve iman edenleri emniyet altına almak için, Ŗehrin nispeten kenarında sayılan ve "Ŗi'bi Ebi Tâlib / Ebû Tâlib Mahallesi" denilen yere taşıdı. Bir arada olmaları suikasttan korunmalarını kolaylaŖtıracak, birbirlerine destek olmada yardımcı olacaktı. Ebu Talib, Peygamberimize (sav) herhangi bir kötülük veya suikastta bulunmak isteyeceklerle karşı bir koruma tedbiri alırdı. Hatta her gece yatağa yatılacağı zaman, herkesin gözü önünde, Peygamberimize (sav) artık gidip yatağına yatmasını söylerdi. Halk uykuya dalınca da, oğullarından veya kardeŖlerinden ya da amcaoğullarından birisine, gidip Peygamberimizin (a.s.) yatağına

yatmasını emrederdi. Peygamberimize (sav) da onun yatağında uyumasını söylerdi. Bir tedbir olarak Peygamberimizin yattığı yeri gizlemeye çalışırdı.

Boykot ve ambargonun kaç yıl devam edeceğini kimse bilmiyordu. Kâfirlere göre bu işin bitişi ancak Muhammed'i öldürüp teslim edilmesiyle olacaktı. Haliyle insanların morali çok bozuktu. Gerçi bu yasak üç yıl devam etti. Ama bu bilinmediğinden çekilen acılar gerçekten dayanılır gibi değildi. Sıkı bir biçimde uygulanan bu boykot hareketinden sonra Müslümanların içine düştükleri durum gerçekten içler acısıdır. Kâfirlere hiç kimse kendileriyle konuşmuyordu. Paralarıyla da olsa yiyecek, içecek, giyecek satın alamıyorlardı. İş ve ticaret yapamıyorlardı. Akraba yardımları da yasaktı.

Nihayet beklendiği gibi açlık baş gösterdi. İşsizlik yanında şimdi bir de açlıktan kesilen takatler yüzünden insanlar üzüntü içinde oturuyorlardı. Elleri kolları bağlı olarak çaresiz kalmak erkekleri kahrediyor, çocuklarına yiyecek veremeyen kadınların ağlamaları tahammül sınırlarını zorluyordu. Müslümanlar Allah yolunda çok büyük imtihanlardan geçiyorlardı. Hele de aç çocukların feryadı Kâbe'ye kadar ulaşıyordu. İnsan olanın içini parçalayacak bu durumlara aç kedilerin ve köpeklerin sesleri de karışmıştı. Analar babalar içleri alev alev yanarken çaresizlik içinde kıvrıyorlardı. Yanlarındaki yiyecekler bitiyordu. Hz. Hatice'nin ve Haşimoğullarının sermayeleri tükenmişti. Ağaçların yapraklarını yediler, kabuklarını soydular yediler, ama sonunda onlar da bitip tükeniyordu. Bir kadının anlattığına göre, kendisi bir gece, uzun bir zaman önce kesilmiş bir hayvana ait bir deri parçası bulmuş ve onu kaynar suda pişirerek yerim düşüncesiyle pek mutlu olmuştu. Ayakkabılarının derilerini suda ıslayıp yumuşatarak yiyenler olmuştu. Açlık her gün artıyor ve can kaybına sebep oluyordu. Öbür tarafta eş dost akraba olanlar bu manzarayı seyrediyorlardı.

Önceleri herkes keyif ederken, giderek acı manzaralar insanları üzmeye başlamıştı. Çocukların açlıktan feryatları vicdan taşıyan sıradan insanları çok rahatsız ediyordu. Bu rahatsızlıklar, gizlice onlara yardım etme şekline dönüştü. Ama denetimler çok sıkıydı. Bir gün, şehirde kalan müşrik bir yeğenin halası Hatice'ye erzak paketi göndermesi, kanlı bir kavgaya yol açmıştı. Gerçi haram aylarda yabancı hacı adaylarından hububat sağlanması imkânı da doğuyordu. Ancak giderek buna da engel olmaya çalıştılar. Bir

yandan yabancı tüccarları tehdit ediyorlardı. Malları satılmazsa alım garantisi vererek Müslümanlara mal sattırmıyorlardı. Öbür yandan da şehirdeki her türlü ekonomik etkinlikten yoksun bırakılan müslümanlar haliyle ellerindeki parayı tüketmişlerdi. Yeniden kazanma imkânı da olmayınca, bu savaşmanın haram olduğu ayların verdiği imkânlar da bitiyordu. Mekke çarşısına bir deve yükü yiyecek geldiği ve Şı'b sakinlerinden birisi çoluk çocuğu için biraz yiyecek almak üzere oraya vardığı zaman, Ebu Leheb hemen erzak yüklerinin başına dikilir:

- Ey tüccar topluluğu! Muhammed'in ashabına fiyatları öyle yükseltiniz ki, onlar yanınızdaki şeylerden bir şey alamasınlar! Siz benim zengin ve verdiği sözü yerine getirir bir kimse olduğumu bilirsiniz. Böyle yapmanızdan size bir zarar gelmeyeceğine ben kefilim, derdi. Tüccarlar da meta'larının fiyatını öyle kat kat arttırıyorlardı ki, Müslümanlar açlıktan ağlaşan çocuklarının yanına, ellerinde onlara yedirecek bir şey bulunmaksızın dönmek zorunda kalıyorlardı. Ertesi günü, sabahleyin, tüccarlar Ebu Leheb'in yanına varırlar; o da kalan yiyecek ve giyecekleri onlardan yüksek fiyatla satın alıp, mü'minleri ve yanındakileri aç ve çıplak bırakırdı. Şı'b sakinlerini geçindirmek için Peygamberimiz (sav) bütün malını harcadı. Hz. Hatice de, Ebu Talib de, bu yolda bütün mallarını harcadılar. Yiyecek bir şey bulunup satın alınmadığı için, açlıktan ölenler, ağaç yapraklarını yiyenler, buldukları kuru deri parçalarını su içinde yumuşatıp ateşe tuttuktan sonra, onunla üç gün idare edenler oldu! Açlıktan ağlaşan çocukların feryatları, Şı'b'ın arkasından duyulmaya başladı.

Bu durumda bile Resulullah (sav) hem kendi ashabının maneviyatını takviye eden sohbetlerini yaparken, hem de İslam'ı tebliğe devam ediyordu. Hac mevsimi geldiğinde, Minâ, Mecenne, Ukâz gibi çarşı, Pazar ve panayır yerlerinde yabancı ziyaretçilere İslam'ı anlatmak için sığınağından çıkıp gidiyordu. Mekke'de dini yaymanın zorlaştığını görüyordu. Artık o, davetine yeni bir unsur daha eklemişti. O da, görüştüğü o dışarıdan gelen insanlara dini anlatmanın yanında, bölgelerinde kendilerini misafir ederek sığınıp barınacak bir yer vermelerini, bu konularda yardım etmelerini istiyordu. Bunun karşılığında, Bizans ve İran imparatorlarının hazinelerinin kısa bir süre sonra ganimet olarak ellerine geçeceğine dair güvence veriyordu. Ama daha önce

davet bahsinde gördüğümüz gibi, arkasından dolaşan kâfirler, insanları korkutuyor ve olumlu cevaplar vermelerini engelliyorlardı.

Bu arada kalbinde az çok insanlık taşıyan bir hayli vicdanlı insan artık bu boykot hareketinin bitmesini ve ambargonun kalkmasını istiyordu. Gözlerinin önünde akrabalarının yok olması onlara dokunmaya başlamıştı. Onlar ki açları doyurmak, misafiri ağırlamak, mazluma sahip çıkmakla övünen bir kavimdiler, şimdi nereye gitmişti bu övündükleri güzel hasletleri? Hani kabile taassup ve kayırması? Bırakın yabancılar, gözlerinin önünde akraba ve arkadaşları, komşuları açlıktan ölüyorlardı. Buna katlanmak insanlığa sığarmıydı?

Bu duygularla zaman zaman her tehlikeyi göze alarak Müslümanların mahallesine erzak gönderenler oluyordu. Özellikle boykota katılan kabilelerden, Hâşimoğullarına evlilik yoluyla akraba olanlar, zaman zaman gizlice boykotu ihlal edip mahalleye yiyecek sokabiliyorlardı. Mesela Hakîm b. Hizam; bir ticaret kafilesiyle, Şam'dan buğday yükleyip getirmişti. Üzerine, buğday yüklediği bir deveyi, gizlice, Şı'b yoluna yöneltti, arkasına vurup Şı'b sakinlerinin yanına soktu. Onlarda, devenin üzerindeki buğdayı aldılar. Yine Hakîm b. Hizam; başka bir gece, devenin üzerine un yükleyip Şı'b'ın içine saldı.

Hişam b. Amr da bir gece deveye yiyecek yükleyip Şı'b'ın ağzına kadar götürdü. Devenin başından yularını çözdü. İki böğrüne vurup onu Şı'b'a soktu. O bu şekilde Şı'b sakinlerine böyle yardım etmekte devam etti. Başka bir gecede üç yük yiyecek gönderdi. Kureyş müşrikleri bunu öğrendince, sabahleyin ona bu hususta ihtarda bulundular. Hişam da:

- Tamam, artık böyle bir şey yapmam, size aykırı davranmam, dedi.

Bunun üzerine, müşrikler onun yanından ayrıldılar. Fakat Hişam bundan sonra da yine Şı'b sakinlerine geceleyin bir veya iki deve yükü daha yiyecek salınca, müşrikler ona ağır sözler söylediler. Hatta onu öldürmeye kalktılar. Ebu Süfyan b. Harb araya girdi ve:

- Bırakınız adamı! Şı'b'daki akrabalarına iyilik etmiş! Vallahi, keşke biz de onun yaptığı gibi yapsaydık, ne güzel olurdu, diyerek, onu kayırdı.

Hakîm b. Hizam; bir gün, kölesinin sırtına biraz buğday yükleyip Peygamberimizin (sav) zevcesi Hz. Hatice'ye götürmek üzere Şi'b'a giderken, yolda Ebu Cehil'e rastladı. Ebu Cehil hemen Hakîm'in yakasına yapıştı.

- Demek sen Haşim oğullarına yiyecek götürüyorsun ha? Vallahi ben seni Mekke'de rezil etmedikçe, buradan ne sen ileri geçebilirsin, ne de yiyecek geçebilir, dedi.

O sırada Ebu'l-Bahterî b. Hişam yanlarına geldi. Ebu Cehil:

- Bu Hâşim oğullarına yiyecek taşıyor, yince şu cevabı aldı:

- Halasına ait olup yanında bulunan bir yiyeceği ona götürmesine sen nasıl engel olursun? Çekil adamın yolundan, gideceği yere gitsin! dedi.

Ebu Cehil kabul etmedi ve hatta Hakîm'in veya kölesinin yakasına yapışınca, Ebu'l-Bahterî kızdı. Eline geçirdiği bir deve çenesi kemiği ile vurup Ebu Cehil'in başını yarı, kendisini yere yıktı, tepeledi, tekmeledi durdu. Hz. Hamza oraya yakın bir yerde bulunuyor ve onları seyrediyordu. Müşrikler ise, aralarında geçen bu gibi hadiseleri Peygamberimiz (sav) ile ashabının görüp veya işitip kendilerine gülmelerini hiç istemezlerdi.

Güveler İş Başında

Haşim ve Muttalib oğulları Şi'b'da üç yıl kuşatılmış bir halde kaldıktan sonra, Kâbe'nin içinde asılı sahifeye, Yüce Allah ağaç kurdunu (güvesini) musallat etti. Güveler, sahifede, Allah'ın ismi anılan "Bismik'allahümme / Senin isminle başlarım ey Allah'ım" cümlesi dışında, herşeyi yemişlerdi. Bunu Yüce Allah Peygamberimize (sav) vahiyle bildirdi. Peygamberimiz (sav) da, Ebu Talib'e:

- Ey amca! Benim Rabbim olan Allah, Kureyşlilerin sahifesine ağaç kurdunu musallat etti. Allah'ın isminden başka hiçbir şey bırakmadı, buyurdu.

Ebu Talib:

- Bunu sana Rabbin mi haber verdi?

- Evet!

- Ey yeğenim! Bana haber verdiğin şey gerçek midir?

- Evet! Vallahi gerçektir!

- Vallahi, bizim yanımıza da, senin yanına da, bunu haber verecek hiç kimse girmemiştir! Bunu sana kim haber verdi?

- Rabbim haber verdi. Doğrudur bu ey amca!

- Ben şahadet ederim ki; sen ancak doğru söylersin!

Ebu Talib bu haberi kardeşlerine anlattı. Kardeşleri:

- Senin bu husustaki kanaatin nedir?

- Vallahi, o bana hiçbir zaman yalan söylememiştir!

- Sen bu hususta ne yapmamızı uygun görürsün?

- Elbiselerden, bulabildiğiniz en güzelini giymenizi, sonra da Kureyşlilerin yanına kadar varmanızı, kendilerine bu haber erişmeden önce sizin onlara bu sahifenin haberini vermenizi uygun görüyorum!

Hep birlikte gittiler, Mescid-i Haram'a girdiler, Hicr'e kadar vardılar. O sırada, Kureyşlilerin söz sahipleri olan yaşlıları orada oturuyorlardı. Onlar Ebu Talib ile yanındakileri görünce, çektiklerine dayanamayarak Peygamberimizi (sav) kendilerine teslim etmek üzere gelmek zorunda kaldıklarını sandılar. Ebu Talib'le yanındakileri, hemen meclislerine aldılar. "Ne söyleyecekler?" diye, onlara bakmaya başladılar.

Ebu Talib:

- Biz, sizce bilinen, kabul edeceğimiz bir iş için gelmiş bulunuyoruz, dedi.

Müşrikler:

- Hoş geldiniz, safa geldiniz!

- Ey Kureyş cemaati! Hiçbir zaman yalan söylememiş olan kardeşimin oğlu bana haber verdi ki; sizin yazmış olduğunuz sahifenize, Allah güve musallat etmiş, onun içindeki zulüm ve akrabalarla ilişkisi kesme gibi her şeye dokunmuş, onda sadece Allah'ın ismi anılan sözler kalmıştır! Haydi, aleyhimizde yazdığınız sahifenizi getiriniz! Eğer kardeşimin oğlu doğru söylemiş ise, sahife onun dediği gibi çıkarsa, vallahi biz en sonuncumuz ölmekçe onu size teslim etmeyiz! Artık siz de kötü görüşünüzden, bizimle ilginizi kesmekten vazgeçersiniz! Eğer dediği doğru çıkmazsa, kardeşimin oğlunu size teslim ederim. Siz de onu ister öldürürsünüz, isterseniz sağ bırakırsınız!

Müşrikler:

- Kabul ettik! Sen bize insafı davrandın, dediler ve söz verdiler. Sahifeyi getirmek üzere, acele adam gönderdiler. Müşrikler bu işin arzularına uygun geleceğini sanıyorlardı. Sahife getirilince, Ebu Talib:

- Okuyunuz onu, dedi.

Sahife açıldığı zaman, onu Peygamberimizin (sav) dediği gibi buldular. Sahifede Allah'ın isminden başka her şey, güve tarafından yenilmiş, bitirilmişti. Kureyş müşriklerinin elleri yanlarına düştü! Ebu Talib, bundan kuvvet ve cesaret alıp bağırarak:

- Her halde, zulmettiğiniz, akraba ile ilişkisi kesip kötülük yoluna saptığınız sizce de belli oldu, öyle değil mi? dedi. Müşriklerden hiçbiri Ebu Talib'e cevap vermedi. Ancak:

- Siz bize sadece sihir ve bühân getirdiniz! Bu, sahibinizden sâdır olan bir sihirden başka bir şey değildir, dediler. Sözlerini inkâr ettiler. Peygamberimiz (sav)'leashabına yapageldikleri kötülükleri, katlıkları tekrarlادılar. Ancak aralarına ihtilaf girmişti. Kureyşlilerin ileri gelenlerinden bazıları ise, Hâşim oğullarına karşı yaptıkları şeylerden dolayı, birbirlerini kınadılar.

Ebu Talib ile ashabı, Kâbe örtüsü arasına girerek: "Ey Allah! Bize zulmedenlere, akrabalarla ilişkisini kesenlere, bize yapılması haram olan şeyleri helâlleştirilenlere karşı bize yardım et!" diyerek yalvardıktan sonra, Şı'b'a döndüler.

Müşriklerden bir topluluk: "Bu, kardeşlerimize karşı, tarafımızdan yapılmış bir zulümdür" dediler ve pişmanlık duydular.

Zaman uzadıkça ve felaket büyüdüğü şehirdeki bazı iyiliksever insanlar, yasağın en azından kısmen kaldırılmasını istemek için bir araya geldiler. İçlerinden biri, altı kadar arkadaşını yavaş yavaş toplayıp, en azından kendi kabilelerine mensup kişilerin bu dışlanmadan muaf tutulmalarına razı edebildi. Büyük bir ihtimalle, durumdan herkesten daha çok zarar gören şehir esnafı da bu karara katılmıştır. Sonunda bazı insafli kişiler boykotu kaldırmak amacıyla bir araya geldiler. Bunlardan bir kısmı Hâşimoğullarının akrabası oluyordu. Mesela Züheyr b. Ebû Ümeyye, Ebû Tâlib'in kızkardeşinin oğlu; Hişam b. Amr da Ebû Tâlib'in amcası Nadle'nin ana bir kardeşinin oğlu oluyordu. Bu iki şahıs, Kureyş'in ileri gelenlerinden Mut'im b. Adiy, Ebû'l-Bahterî b. Hişam ve Zem'a b. Esved'i de ikna ettiler. Bunun hikâyesi tarih kitaplarımızda şöyle anlatılır:

Muhasaradan Çıkış

Nübüvvetin onuncu yılında idi. Ambargo üzerinden üç acı yıl geçmişti. Kureyş müşriklerinin Haşmî ve Muttalib oğulları aleyhindeki yazılı antlaşmalarını bozup yürürlükten kaldırmak için, Kureyşlilerden birkaç kişi harekete geçti. Onların içinde, bu hususta Hişam b. Amr'ın çabası önemliydi.

Hişam b. Amr; Nadle b. Hişam b. Abdi Menafın ana bir kardeşinin oğlu olduğu için, Hâşim oğullarından sayılırdı. Kendisi, kavmi arasında şerefli ve itibarlı idi. Hişam b. Amr, Züheyr b. Ebi Ümeyye'nin yanına vardı. Züheyr b. Ebi Ümeyye'nin annesi Âtlke Hatun, Abdulmuttalib'in kızı idi. Hişam b. Amr, Züheyr'e:

- Ey Züheyr! Dayılarının bir şey almaktan, satmaktan, evlenmekten, evlendirmekten mahrum edildiklerini; darlık ve yokluk içinde kıvrandıklarını bilip durduğun halde, istediğin gibi yemeye, içmeye, giyinip kuşanmaya,

istediğin kadınla evlenmeye senin gönlün nasıl razı oluyor? Nasıl içine siniyor? Allah'a yemin ederim ki; Ebu'l-Hakem Amr b. Hişam'ın (Ebu Cehil) seni dayıların aleyhinde antlaşmaya davet ettiği gibi, sen de onu kendi dayıları aleyhinde böyle bir antlaşmaya davet etmiş olsaydın, senin davetine hiçbir zaman icabet etmez, asla yanaşmazdı, dedi.

Züheyr b. Ebi Ümeyye:

- Allah senin iyiliğini versin ey Hişam! Ben bir tek adamım. Tek başıma ne yapabilirim? Vallahi, yanımda başka bir kişi daha olsaydı, muhakkak o antlaşma sahifesini bozmaya kalkar, bozuncaya kadar uğraşırım!

- Ben sana ikinci bir adam buldum!

- Kim imiş o?

- Benim!

- Sen bize üçüncü bir adam daha ara!

Hişam b. Amr, kalkıp Mut'im b. Adıyy'e gitti. Ona dedi ki:

- Ey Mut'im! Kureyşlilere uyararak Abdi Menaf oğullarından iki batın ailenin gözünün önünde yok edilmelerine gönlün nasıl razı oluyor? Nasıl içine siniyor? Vallahi onları bundan kurtarmaya imkân bulabilseydin, içinizden onlara ilk koşacak olanı, beni bulurdun!

- Allah senin iyiliğini versin! Ben bir tek adamın! Tek başıma ne yapabilirim?

- Ben sana ikinci bir adam buldum!

- Kim imiş o?

- Benim!

- Bize üçüncü bir adam daha ara, bul!

- Buldum bile!

- Kimmiş o?

- Züheyr b. Ebi Ümeyye'dir.

- Sen bize dördüncü bir adam daha ara, bul!.

Hişam b. Amr, kalkıp Ebu'l-Bahterî b. Hişam'ın yanına gitti. Onunla konuştu. Ona da, Mut'im b. Adiy'e söylediklerine benzer sözler söyledi. Ebu'l-Bahterî:

- Bize bu hususta yardım edecek, bu görüşte başka kimseler var mı?

- Evet! Vardır.

- Kim imiş onlar?

- Züheyr b. Ebi Ümeyye, Mut'im b. Adiy'dir. Ben de yanındayım!

- Sen bize beşinci bir adam daha bul!

Hişam b. Amr kalkıp Zem'a b. Esved'e gitti. Onunla konuştu. Kendisinin onlarla olan akrabalığını ve haklarını andı. Zem'a b. Esved:

- Beni davet ettiğin bu iş üzerinde duran başka kimseler var mı?

- Evet, vardır.

Zem'aya, onların isimlerini birer birer saydı. Mekke'nin yukarısındaki Hacun mevkiinin başlangıcında, geceleyin toplanmaya hazırlandılar. Orada toplanıp, yapacakları işi konuştular. Sahife üzerinde durup, onu bozuncaya kadar uğraşmaya söz verip ahdettiler. Züheyr b. Ebi Ümeyye:

- Sizden, işe ilk başlayan ve ilk konuşan kimse ben olayım, dedi.

Ertesi günü, sabahleyin, Kureyş müşriklerinin toplantı yerine gittiler. Züheyr b. Ebi Ümeyye, üzerine ağır ve kıymetli bir elbise giyinmiş olduğu

halde Kâbe'yi yedi kere tavaf ettikten sonra, halkın yanına geldi ve:

- Ey Mekkeliler! Bizler istediğimiz gibi yiyip içelim, giyinip kuşanalım da, Hâşim ve Muttalib oğulları alışverişten mahrum edilerek helak olsunlar, yakışır mı? Vallahi, akrabalık bağlarını kesen şu zalim sahife yırtılıncaya kadar oturmayacağım, dedi.

O sırada, Mescid-i Haram'ın bir köşesinde oturan Ebu Cehil:

- Sen yalan söylüyorsun! Vallahi, o sahife yırtılamaz! dedi.

Zem'a b. Esved:

- Vallahi, asıl sen yalan söylüyorsun! Zaten, biz o yazıya daha yazıldığı zaman razı değildik! dedi.

Ebu'l-Bahterî:

- Zem'a doğru söylüyor! Biz onda yazılı şeyleri ne kabul, ne de ikrar ettik! dedi.

Mut'im b. Adiyy:

- Her ikiniz de doğru söylüyorsunuz. Bunun aksini söyleyen yalan söyles! Biz bu sahifeden ve onun içinde yazılı olanlardan uzaklaşır, Allah'a sığınırız! dedi.

Hişam b. Amr da, Mut'im b. Adiyy'in sözlerine yakın sözler söyledi. Ebu Cehil:

- Her halde, bu, buradan başka bir yerde geceleyin konuşulmuş, üzerinde karara varılmış bir iş olsa gerek! Dedi.

O sırada, Ebu Talib de, Mescid-i Haram'ın bir köşesinde oturuyordu. Mut'im b. Adiyy kalkıp, Kâbe'nin içinde asılı sahifeyi yırtmak için yanına vardığı zaman; "Bismik'allahümme" sözleri dışındaki bütün yazılan ağaç kurdu (güvesi) yemiş bir halde buldu! Bunun üzerine, Adiyy b. Kays, Zem'a b. Esved, Ebu'l-Bahterî ve Züheyr b. Ümeyye silahlanarak Hâşim ve Muttalib oğullarının

yanlarına gittiler, onları Şı'b'dan evlerine döndürdüler.

Kureyş müşriklerinin elleri yanlarına düştü! Hâşim oğullarının Peygamberimizi (sav) sonuna kadar koruyacaklarına, kendilerine teslim etmeyeceklerine kanaat getirdiler. Böylece müşrikler bu boykotla da umduklarını elde edemediler. İslâm'ın yayılışını önlemek için başvurdukları bu girişimleri de başarısızlıkla sonuçlandı. Peygamberimiz (sav) ile cemaati, Şı'b'dan çıkararak, halk arasına karıştılar.(Peygamberliğin 10. Yılı, m.619)

Ebu Talib sahifeyi ve içindekini iptal edip Şı'b'dan çıkmalarını sağlayanları, söylediği yirmi altı beyitlik bir şiirle övdü. Hz. Muhammed (s.a.s.) çaba sarf eden bu şahısların iyiliklerini hiçbir zaman unutmamıştır. Şi'bu Ebû Tâlib'de Hâşimoğulları ile birlikte sıkıntı çeken Muttaliboğullarını daha sonra Kur'an-ı Kerim'de ifade edilen yakın akrabası (Zilkurbâ) arasına dâhil etmiştir. Hâşimoğullarına, Muttaliboğullarıyla aynı derecede akraba olan Abdüşemsoğulları ile Nevfeloğullarını ise Zilkurbâ'nın dışında tutmuştur.

HÜZÜN YILI

Ambargonun kalkmasından sonra Sevgili Peygamberimiz (sav) çok sevinemedi. Bu bela ve mihnetler dünyasında Allah Teâlâ'nın en sevdiği kul olarak yine musibetlere sabırla yüceltildi. Zira kurtuluşun sevincini yaşayamadan iki sevgilisini kaybetti. Müslümanları da çok üzen etkileyen iki ölüm oldu. Hz. Hatice (r.ah) ve Ebu Talib vefat ettiler.

Hz. Hatice'nin vefatı

Hz. Hatice (r.ah) anaların annasıydı. Sevgili Peygamberimizi (sav) canıyla, malıyla, ruhuyla destekliyor, onun bütün acılarını evine gelince teselli ederek unutturmaya çalışıyor, bunda da çok muvaffak oluyordu. Çok zengin bir kadındı ama bütün servetini İslam yolunda harcamış tüketmişti. Yoksulların anasıydı o.

Hz. Hatice ambargonun kalkmasından hemen sonraları vefat etti. Nübüvvetin onuncu yılında, altmış beş yaşında iken Ramazan ayında vefat etti. Mekke'nin Hacun kabristanına gömüldü. Hz. Hatice defnedilirken, Peygamberimiz (sav) onun kabrinin içine indi ve yerleştirdi. O zaman, henüz cenaze namazı teşri kılınmamıştı.

Onun vefatı, arkasından çok geçmeden Ebu Talib'in ölümü, Peygamber Efendimizin (sav) evinde de dışarıda da yalnızlığı, hüznü ile baş başa kalışı demektir. Can yoldaşı, hayat arkadaşı ve en büyük sırdaşı da, en büyük hamisi de artık yoktu. Bu acı yıla tarihimizde "hüzün yılı" dendi.

Ebu Talib'in Ölümü

Ebu Talib Müslüman olmamakla beraber Peygamberimize inanıyordu. Çünkü o asla yalan söylemezdi. Davası da güzeldi. Ama bir türlü “el ne der” kaygısını atamıyor, ataları taklit duygusundan kurtulamıyordu. Buna rağmen Peygamber Efendimizi (sav) bütün gücüyle destekliyor ve koruyordu. Bu uğurda kendisini ve soyunu ölüme seve seve atıyordu. Müşrikler de o engeli aşmadan Peygamber Efendimize (sav) bir şey yapamayacaklarını çok iyi biliyorlardı. Bunu kaç kere denemişlerdi ama başaramamışlardı. Çünkü Ebu Talib’in riyasetinde Müslüman olsun olmasın bütün Muttalip Oğulları ve Haşimiler adeta kenetlenmişti.

Müşrikler, ölüm döşeğinde bile onu rahat bırakmadılar. Kureyşliler, ölümü yaklaştığında Ebu Talib’e gidip onunla gündemi konuştular. Gidenler arasında Utbe b. Rebia, Şeybe b. Rebia, Ebu Cehil b. Hişam, Ümeyye b. Halef, Ebu Süfyan b. Harb ve Kureyş’in ileri gelenlerinden bir grup vardı. Onlar:

- Ey Ebu Talib! Senin aramızdaki makamını biliyorsun. Gördüğün durum da gelmiş çatmış, artık ölümlü pençeleşiyorsun. Biz hakkında endişeliyiz. Bizimle yeğenin Muhammed arasındaki hadiseyi biliyorsun. Onu çağır da bizim için ondan, onun için de bizden söz al. O bizden, biz de ondan şerrimizi uzaklaştıralım. O bizi, biz de onu diniyle baş başa bırakalım, dediler.

Ebu Talib Hz. Peygamber’i çağırarak, ona:

- Yeğenim, bunlar kavminin ulu ve şerefli kişileridir. Gelmişler ki sana bir şey versinler ve senden bir şey alsınlar, dedi.

Hiz. Peygamberimiz dedi ki:

- Evet, bana bir tek cümle vereceksiniz, o cümle karşılığında da Araplara Acemlere hâkim olacak, baş eğdireceksiniz!

Ebu Cehil atıldı:

- Sana bir değil on kelime veririz, babanın başı için hemen söyle! dedi.

Rasûl-ü Ekrem:

- “Lâ ilâhe illallah” diyeceksiniz. Allah’tan başka tanrı diye taptıklarınızı bırakacaksınız!

Bunu duyanlar yerlerinden adeta fırlayarak şöyle dediler:

- Ey Muhammed! Tanrılarımızı bir tek tanrı mı yapmak istiyorsun? Kesinlikle senin teklifin hayret vericidir! Ey arkadaşlar, yemin olsun ki bu adam isteklerinizden hiçbirini size vermez. Kalkın gidelim, Allah bizimle bunun arasında hükmedinceye kadar atalarınızın dinine devam edelim, dediler ve oradan ayrıldılar.

Ebu Talib:

- Ey yeğenim, Allah’a yemin ederim, sen onlardan haddi aşacak bir şey istemedin, deyince Rasûl-ü Ekrem, bu sözlerden Ebu Talib’in iman edeceğine ümit bağladı ve hemen fırsatı değerlendirdi:

- Ey amcam! O halde sen bari bu kelimeyi söyle de, bu kelimeden ötürü kıyamet gününde şefaetim sana helal olsun, dedi.

Ebu Talib, Rasûl-ü Ekrem’in bu husustaki ısrarını görünce:

- Ey yeğenim, eğer benden sonra senin sülalen ve soyunun üzerinde bir ar korkusu olmasaydı, yani Kureyşliler bu kelimeyi ölümden korktuğum için söylediğimi sanmasaydılar, söyledim. Ben bu kelimeyi ancak seni sevindirmek için söylerim, dedi.⁹⁵

Son anına kadar yeğeninini selametini düşündü. Hatta ölürken bile kafasının ne ile meşgul olduğuna dair şu rivayete bakar mısınız! Öleceği sırada, Peygamberimizi (sav) yanına çağırды ve şöyle tavsiye etti:

"Ey yeğenim! Ben öldüğüm zaman, sen Yesrip'teki Neccar oğullarından olan dayılarının yanına git! Çünkü onların insanların en çoktur. Evlerinde,

⁹⁵ İbn İshak, (İbn Abbas'tan), Bidaye, 3/123; Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 1/40-41.

yurtlarında bulunanı koruma gücüne sahiptirler.”

Ebu Talib, nübüvvetin onuncu yılında, Şi'b'dan çıktıktan sonra, Peygamberimiz (sav)in Medine'ye hicretinden üç yıl önce, Şevval ayının ortasında vefat etti. Vefat ettiği zaman, kendisinin yaşı sekseni aşmıştı. Seksenyedi veya doksanı bulmuştu diyenler de vardır.

Maalesef müşrik olarak öldü. Yiğit insandı. İçinden gelmeyince, yalana veya tabasbusa tenezzül etmedi. Sevgili Peygamberimiz bu insanın Müslüman olmayışına çok üzüldü ve şöyle dedi:

- Andolsun ki, senin için, yasaklanmadıkça af talebinde bulunacağım.

Bunun üzerine şu ayetler indi⁹⁶:

“Kâfir olarak ölüp cehennemlik oldukları kendilerince belli olduktan sonra, akraba bile olsalar, müşriklerin affedilmelerini istemek, ne Peygamberin, ne de mü'minlerin yapacağı bir iş değildir.”⁹⁷

“Sen dilediğin kimseyi doğru yola erdirmeyebilirsin, lakin ancak Allah dilediğini doğruya hidayet eder. O hidayete gelecek olanları çok iyi bilir.”⁹⁸

İnsan bu ayetler karşısında dehşete düşüyor, ürperiyor ve bir kere daha şükrediyor imanlı olduğuna. Bir daha sarsılıyor derinden imansızlık adına. Ve ilkelerin nasıl da korunduğuna bir kere daha tanıklık ediyor iliklerine kadar titreyerek! Kâfir olmuş ve öyle kalmış akrabaya bir değer yok. Belki yardım ve iyilik yapmak var, sıkıntısını gidermek ve ilgilenmek

⁹⁶ Buhari (Said b. Müseyyeb'den); Müslim, Ayrıca Buhari ile Müslim aynı manada ve fakat başka bir senedle de bu hadisi rivayet etmişlerdir. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 1/40-41.

⁹⁷ Tevbe: 9/113

⁹⁸ Kasas: 28/56. Ayrıca şu ayetler de aynı konuyu işler: “Onları hak yola getirmek senin görevin değil, lakin Allah'tır ki dilediğini doğru yola getirir.” (Bakara, 272). “Şunu unutma ki: Sen, büyük bir kuvvetle arzu etsen bile insanların çoğu iman etmezler.” (Yusuf, 103)

var, ama gönülden gelen bir sevgi ve manevî bir yakınlık yok. Değer ve yakınlığın ölçüsü sadece imandır, o kadar! Ve sadece tebliğ görevi! Daha ötesi insana ait değil. Sınırında dur ey insan, haddini aşma. Bu, insanları, hatta en yakınlarını davette bile olsa! Sübhanellah!

İşte onun ölümü böylesine bir destekçinin kaybı idi. Onun yerini bir beşer olarak kimse dolduramazdı. Bu yüzden bu kayıp Peygamber Efendimizi (sav) fevkalade üzmüştü. Hatta bu ölümü fırsat bilen müşrikler, onun bizzat şahsına saldırılarını artırmışlardı. Peygamberimiz de amcasının sağlığında bu zulmü yapamadıklarını içi acıyarak bazen zikrediyordu. Ebu Talip, Peygamber Efendimizi davasında daima koruyor, kabilesiyle birlikte ona yardım ediyordu. Kureyş'e karşı ona ölümüne destek veriyordu. Mesajını insanlara ulaştırabilmesi için ona arka çıkıyordu. Daha dün denebilecek kadar yakında Kureyşliler onu ve Müslüman olmayanlar dâhil bütün Haşimoğulları'nı her türlü alış veriş, kız alıp verme, konuşma, yardımlaşma dâhil, bütün sosyal ve insanî ilişkilerden uzaklaştırıp boykot etmişler, bir mahallede kuşatıp ambargo uygulamışlardı. Korkunç bir celandırmaydı bu! Diri diri gömmek gibi bir şeydi! Fakat o, soyunu toplamış, bütün bela ve musibetlere katlanarak yeğenin yanında durmuştu. alarına katlanmıştı. Ahir ömründe aç, susuz, perişan oluyor, aç çocukların feryadına, aç kedi ve köpeklerin de katılması onu derinden sarsıyor, akrabalarının uğradığı bu haksız ve zalim uygulama onu çok üzüyordu. Gidip görüşmeler yapıyor, kılıç elinde liderlerle konuşuyor, çareler arıyordu.

Ebu Talip, bütün bunları yeğenini sevdiği ve ona güvendiği için yapıyordu. Yakınlık duygusu, akrabalık asabiyeti ile yapıyordu. O kavminin reisiydi, aynı zamanda büyüklük, yiğitlik ve izzet uğruna yapıyordu. Ölüm döşeğindeyken Peygamber Efendimiz işte bir kere daha onu iman etmeye, İslam'a girmeye davet etmişti. Fakat Ebu Talip, o akıllı ve dirayetli insan, gerektiğinde dünyayı karşısına alarak savaşan insan, bu zamana kadar iman etmemişti. Bunu herkes biliyordu. Şimdi iman etse insanların bunu “ölüm korkusuna” bağlayarak alay edeceklerini düşünüyor, izzet ve şerefini koruma, insanların, özellikle de kadınların diline düşmeme adına, bu arada belki bizim bilemediğimiz ama yüce Allah'ın bildiği başka bir sebep veya bahanelerden dolayı iman etmiyordu. İnsan şaşıyor; o akıl, o

basiret, o irade, o doğru karar, o ahlaklı ve faziletli davranış neden burada çakılı kalmıştı da bir işe yaramamıştı!

Ve insan bu dine hayran kalıyor! Bu olay karşısında bu dinin tavizsiz duruşunu, ilkelerini kesinlikle uygulayışını, davet esaslarının doğruluğunda insanın tüm tereddüt ve şüphelerini atışını hayretle izliyor! Boşuna değil, ona iman eden insanların eski cahili hayattan, yılanın kavından sıyrılışı gibi çıkıp yep yeni bir insan olarak doğuşunu hayretler içinde, heyecan ve hayranlık içinde gözlemliyor.

İşte şu adam Hz. Peygamberin amcasıdır. Yeğenin arkasında garantör bir devlet gibi durmuştur. Onun ve davasının ölümüne koruyucusu ve yılmaz destekçisidir. Hz. Peygambere yönelik derin sevgisine ve Hz. Peygamberin de onun iman etmesine yönelik şiddetli isteğine rağmen, yüce Allah onun iman etmesini takdir etmiyor. Çünkü o bunu istemiyor! Sorumluluk ona aittir! Gerçi Ebu Talip çok şeyler yapıyordu ama bütün yaptıklarını Allah için değil, iman ettiği için değil, mümin sorumluluğu adına değil, tamamen babalık sevgisi ve akrabalık duygusu ile yapıyordu. Hz. Peygamberin davet ettiği inanç sistemini kabul etme niyetinde değildi. Allah Teâlâ da bunu biliyordu. Bu yüzden Peygamber Efendimizin (sav) onun adına arzuladığı, sevdiği şeyi takdir etmedi. Kıymetini bilemedi. O yüzden Müslüman sayılmadı. Cennet vaat edilmedi. Çünkü hidayete iletme işi, doğrudan Allah Teâlâ'nın işiydi. Hz. Peygamberin bile bunda bir yetkisi yoktu. Peygambere düşen sadece dini açıkça duyurmaktır. Acaba elinde böyle bir yetkisi olsa kullanmaz mıydı? Kullansaydı, buna bir itiraz olur muydu? Diyelim ki kullandı ve kimde de buna itiraz etmedi, acaba bu durum arkadan gelen nesillere nasıl yansır? Düşünülmesi bile korkunç!

Öyleyse herkes kesin olarak bilmeliydi ki bu davette sadece ilkeler ve esaslar vardır. Asla ama asla bu din ve davette, bu büyük davada adam kayırma, torpil yoktur. Kul ile Allah arasına giren bir başkası yoktur. Allah Teâlâ'dan başkasına teşekkür vardır ama asla minnet ile kul köle olma yoktur. Kimsenin de vesile olmanın ötesinde iman etmeye bir doğrudan dahli, müdahalesi yoktur. İnsan izzet, onur, haysiyet ve şerefi alabildiğine korunmuştur. Bu durum davet edilecek insanın ruh dünyasını sağlıklı tutar, maneî değerlerini korur, nefsinin yersiz bahanelerini, haksız

savunmalarını kırar atar, araya girebilecek olan gurur ve kibri siler bitirir. Evet, Ebu Talib Müslüman olmayı istememiş, Allah Teâlâ da ona hidayet vermemiştir. Dileseydi verirdi de! Sadece o istese verirdi. Sadece o “layüs’el”, yani sorulmazdır. Peygamber bile olsa, başkası değil. Kim bilir daha ne hikmetleri vardır. Böyle bir dine insanlar nasıl kayıtsız kalır?!

Peygamberimizin Üzütüsünün Anlamı

Belki de bazıları Sevgili Peygamberimizin Ebu Talib’in imanı hakkındaki ısrarını ve imansız gitmesi karşısındaki üzüntüsünü anlayamayabilirler. Kendi kendilerine şu soruyu sorabilirler: “Peygamber Efendimizin (sav) üzüntüsü neden bu kadar büyük oldu?”

Önce şunu söyleyelim; o sade amcasına değil, bütün insanlara karşı iman etmeleri adına hırslı idi. Kendini Müslüman olsunlar diye paralardı. Olmuyorlar diye kahrolurdu. Bu yüzden kaç kere “habibim sana ne? Senin vazifen davet ve tebliğdir, o kadar. Hidayeti veren Allah Teâlâ’dır” diye uyarılmıştır, Kur’an okuyanlar bu ayetlere sık sık rastlarlar.

O üzüntünün ikinci sebebi, o amcanın Sevgili Peygamberimizi koruma noktasında nasıl ağır bir yük yüklendiğini bilme ve nasıl bir fedakârlık gösterdiğini takdir etmedir. Bunu görmek için işte böyle siyer okumak gerekir. Kaldı ki, kerim insanlar gördükleri iyilikleri unutmaz ve teşekkür etmek ve bir şekilde karşılık vermek isterler.

Ebu Talib sadece kendisini değil, bütün bir sülalesini Sevgili Peygamberimiz uğrunda kurban etmeye hazırdı. O insanların bir kısmı Müslüman bile değildi. Ama çok Müslümanların gösteremeyeceği fedakârlığı gösteriyorlardı. Ne yazık ki bu Allah Teâlâ için değil, akrabalık asabiyeti içindi. Fakat insan olarak bunun da uhrevî olmasa bile, dünyevî bir değeri vardı.⁹⁹

⁹⁹ Cehennemde ateşinin hafif olacağına veya sadece ateşten bir takınyanın giydirileceğine, ama bununla beyninin kaynayacağına dair rivayetler, uhrevî fayda olarak da düşünülebilir. Bu konu ve bir de Süveybe hatunu sırf peygamberimizin doğumunu müjdelediği için azat etmesi sebebiyle Ebu Leheb’in cehennemde azıcık

Bu yüzden onların her birinin Müslüman olması, Resulullah (sav) Efendimiz için büyük bir arzu idi. Nasıl olmasın ki o, bütün bir insanlık Allah Teâlâ'ya iman etsin ve teslim olsun diye çırpınır dururdu. Ama olmadı işte. Ebu Talib yukarıda anlatıldığı gibi atalarının dini üstünde öldü. İşte ömrü boyunca hayatını ve kabilesinin hayatını ortaya koyarak kendisini ve haliyle dinini destekleyen Ebu Talib'in iman etmeden ölmesi Sevgili Peygamberimizi böylesine üzmüştü. Bu üzüntünün üstüne size güleceğiniz bir haber vereyim belki azıcık neşelenmiş olursunuz: Habbet'ul-Urenî şöyle anlatıyor:

“Hz. Ali'yi gördüm, minberde gülüyordu. Bu gülüşünden daha fazla güldüğünü görmemiştim. Öyle güldü ki azı dişleri bile göründü. Sonra şöyle buyurdu:

- Ebu Talib'in sözünü hatırladım da ondan dolayı güldüm. Bir gün ben, Batını Nahle denilen yerde Rasûlullah ile beraber gizlice namaz kılıyorduk. Birden Ebu Talib yanımıza geldi ve:

- Ey yeğenim! Ne yapıyorsunuz? Diye sordu.

Rasûl-ü Ekrem ona durumu anlattı ve İslâm'a davet etti. Ebu Talib:

- Sizin yaptığınızda bir zarar yok. Fakat benim kırım hiçbir zaman benden daha yüksekte olmayacaktır, dedi.

Hz. Ali, babasının bu sözünü hatırladığı için gülmüştü. Sonra üç defa şöyle dedi:

- Ya Rabbi! Ben şu ümmette peygamberin müstesna benden önce sana ibadet eden hiçbir kulun olduğunu bilmiyorum. Ben insanların namaz kılmasından önce namaz kıldım.¹⁰⁰

ferahlaması hakkında Siyer-i Şâmî'de alimlerimizin ihtilafı görüşleri var, “Peygamberimizin Doğumu” bölümüne bakılabilir.

¹⁰⁰ İmam Ahmed; Heysemi, 9/102; Ebu Ya'la, Bezzar ve Tabarani Mu'cem'ul-Evsat'da, Senedi Hasen'dir. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 1/52-53.

İnsan haklı olarak bununla ne kadar övünse azdır değil mi? Ya Ebu Talib'in kaçırdığı fırsata ne demeli?

Ebu Laheb'in Haşimilere Liderliği

Abdulmuttalib'den sonra Haşim Oğullarının başına oğlu Ebû Tâlib geçti; Ebû Tâlib'in ölümü üzerine kardeşi Ebû Leheb'in bu göreve getirildiğini görüyoruz.

Musibet, uğrayana merhamete sebep olur. Ölüm, birçok düşmanlık ve kini siler götürür. Ebû Tâlib'in ölümünden hemen sonra Ebû Leheb'in Resulullah (sav)'a karşı takındığı tutumu da belki böyle açıklamak gerekir. Tarihçilerin görüş birliği ile dile getirdiklerine bakılırsa, Ebû Leheb Resulullah (sav)'ı öteki kabilelerin kışkırtmalarına karşı var gücüyle korumuş ve bunun Muhammed'in öne sürdüğü şeylere karşı fikrini değiştirdiği biçiminde değil, kabile içi basit bir dayanışma görevi olarak algılanması gerektiğini açıklamıştır. Ancak bu durum fazla uzun sürmemiştir. Ebû Cehil, ona, ailesinin müşrik atalarının, belki de Ebû Leheb'in kendisinin kaderiyle ilgili olarak Resulullah (sav)'a görüşünü sormasını önerdiğinde, cevap gayet açıktı: "Putperestler ve müşrikler Cehennem'e gideceklerdir."

Olay şöyle olmuştu. Peygamberimiz (sav)'emcası Ebu Talib'in vefatından sonra, günlerce evinden dışarı çıkmadı. Hep evinde oturdu. Pek az dışarı çıktı. Dışarı çıktığı zaman da, Kureyş müşrikleri, Ebu Talib'in sağlığında yapmak isteyip de yapamadıkları hakaret ve işkenceleri istedikleri gibi yapmaya başladılar. Nitekim Kureyş müşriklerinin beyinsizlerinden bir beyinsiz Peygamberimizin (sav) önünü kesip başına toprak saçmış, Peygamberimiz (sav) başı toza toprağa bulanmış olarak evine girmişti.

Kızlarından birisi hemen kalkıp Peygamberimizin (sav) başındaki tozu toprağı ağlaya ağlaya giderirken, Peygamberimiz (sav):

- Kızcağızım! Ağlama! Muhakkak ki, Allah senin babanı koruyacak, savunacaktır! Demişti.

Peygamberimizin (sav) kendi kendine de:

- Ebu Talib ölünceye kadar, Kureyşlilerden böyle bir şey başıma gelmemişti! Ey amca! Senin yokluğunda, imdadıma senden daha çabuk koşanı bulamadım.

Bu sözleri işiten ve müşriklerin Peygamberimizi (sav) himayesiz bularak işkenceye uğratmaya kalktıklarını gördüğü zaman, Ebu Leheb Peygamberimizin (sav) yanına geldi ve:

- Ey Muhammed, git, ne istiyorsan, Ebu Talib'in sağlığında ne yapıyor idiysen, yine yap! Lât'a andolsun ki, ben ölünceye kadar sana hiç kimse dokunamayacaktır! Dedi.

Bir gün, Gaytala'nın oğlu Peygamberimize (sav) sövüp sayarken, Ebu Leheb çıkageldi. Onu bir yumrukta yüzünün üzerine düşürdü. Gaytala'nın oğlu:

- Ey Kureyş cemaati! Ebu Utbe dininden çıkmış! Diyerek bağırmaya ve yaygaraya başladı.

Kureyş müşrikleri gelip Ebu Leheb'in üzerine dikildiler. Ebu Leheb onlara:

- Ben Abdulmuttalib'in dininden ayrılmış değilim. Fakat ben kardeşimin oğlunu yapmak istediği şeyi yapıncaya kadar koruyorum, dedi.

Müşrikler:

- Güzel ve iyi etmişsin! Dediler.

Böylece bir müddet Peygamberimize (a.s.) Ebu Leheb'in korkusundan hiç kimse sataşmaz oldu. O da koruma amaçlı gider gelir olmuştu. Bir gün; Ukbe b. Ebi Muayt ile Ebu Cehil Amr b. Hişam Ebu Leheb'in yanına giderek, ona:

- Kardeşinin oğlu sana babanın nereye girdiğini haber verdi mi? diye sordular.

- Hayır!

- Git bir sor bakalım ne diyecek?

- Tamam, gider sorarım!

Bunun üzerine Ebu Leheb Peygamber Efendimizin (sav) yanına gelerek sordu:

- Ey Muhammedi Abdulmuttalib'in girdiği yer neresidir?

Peygamberimiz (sav):

- O, kavmi ile birlikte! Buyurdu.

Ebu Leheb, Ukbe b. Ebi Muayt ile Ebu Cehil'e giderek:

- Ona babamın girdiği yeri sordum. 'Kavmi ile birlikte' diye cevap verdi, dedi.

Ukbe ile Ebu Cehil:

- O Cehennem içindedir demek istemiş, dediler.

Ebu Leheb tekrar Peygamberimizin (sav) yanına varıp:

- Ey Muhammed, Abdulmuttalib ateşe, Cehenneme mi girdi? Diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Evet! Abdulmuttalib de, putlara taparak onun gibi ölmüş olan herkes de ateşe girmiştir, buyurdu. Bunun üzerine, Ebu Leheb:

- Vallahi, artık sana işkenceden nefes aldirmayacak, temelli düşmanlık edeceğim! Sen Abdulmuttalib'in Cehennemde olduğunu nasıl söylersin ha? Dedi.

Ebu Leheb de, başka müşrikler de, Peygamberimize (sav) düşmanlıklarını ve zulümlerini şiddetlendirdiler.¹⁰¹

Kaynaklarımızın bildirdiğine göre, Ebû Leheb bu cevaptan rahatsız olmuş, eski düşmanlığına dönerek yeğenini toplum dışı ilan etmiştir. Oysa taşıdığı basit önyargılar içinde Ebû Leheb, kendi atalarının aynı zamanda Resulullah (sav)'ın da ataları olduğunu ve ortada onlara karşı bir saygısızlık değil, tamamen tarafsız bir ilkenin uygulanmasının söz konusu olduğunu unutuyordu. Aslında Resulullah (sav)'ın tutumu son derece övgüye değerdi, çünkü kabilesinin üyeleriyle olan geleneksel bağlılığına rağmen, bu konuda en yakın akrabalarına bile bir ayrıcalık tanııyordu.

Bu şekilde hâkim otorite tarafından cezalandırılması gereken yasa dışı bir suçlu ilan edildikten sonra, Mekke'de durum ciddi bir hal aldı. Bırakın zayıf ve kimsesiz Müslümanları, Haşimoğullarına rağmen Resulullah (sav)'ın şahsına karşı her gün olaylar çıkmaya başladı. Bu şekilde kendi kabilesi tarafından bile kabul göremeyince, başka bir yere sığınmaya karar verdi. Acaba bu yer neresi olabilirdi?

Peygamberimizin (sav) Hz. Sevde ile Evlenişi

Bu arada yaşanan bir hadiseyi anlatalım. Malum, Hz. Hatice'nin vefatından sonra Peygamberimiz eşsiz kalmıştı. Elli yaşlarında bir erkeğin bu kadar yoğun işleri arasında bir de ev hizmetlerini görmesi oldukça zor ve sıkıcı olsa gerektir. Gerçi kızları vardı ama hiç şüphesiz zevcenin hali bir başkadır. Yalnız Sevgili Peygamberimiz (sav) bundan şikâyetçi değildi. Ancak halden anlayan birisi, çok sevdiği dostu Osman b. Maz'un'un zevcesi Havle Hatun, nübüvvetin onuncu yılı Ramazan ayında Peygamberimiz Efendimiz (sav) evine geldi ve aralarında şöyle bir konuşma geçti:

¹⁰¹ Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/125-127.

- Yâ Rasûlallah, evine girince sanki Hatice'nin yokluğunu görür gibi oldum!

- Evet, öyledir. O, çocukların anası, evin sahibesi, görüp gözeticisi idi.

- Yâ Rasûllah, evlenmek ister misin?

- Kiminle?

- Kız istersen kızla, dul istersen dulla!

- Dul olan, kimdir?

- Zem'a'nın kızı Sevde'dir! Sana iman etmiş, söylediklerine tâbi olmuştur.

- Peki, haydi git, benim için ona dünürlük et!

Havle Hatun, Hz. Sevde'nin yanına vardı. Ona dedi ki:

- Yüce Allah senin üzerine hayır ve bereketten neyi indirdi, biliyor musun?

- Nedir o hayır ve bereket?

- Resûlullah (sav) seni kendisine istemek üzere beni gönderdi.

- Sen, bunun olmasını istiyorsan, babamın yanına git, bunu ona söyle!

Sevde Hatunun babası Zem'a çok yaşlı ve yaşlılığı sebebiyle hacdan geri kalmış bir ihtiyardı. Havle Hatun, onun yanına girip kendisini cahiliye devri selamıyla selamladı. Zem'a:

- Kimdir bu? Diye sordu.

Havle Hatun:

- Hakîm'in kızı Havle!

- Hayırdır, başında ne hal var?

- Muhammed b. Abdullah, kendisine Sevde'yi istemek üzere beni gönderdi.

- Doğrusu çok şerefli bir iştir ve kızıma denktir! Arkadaşın (Sevde) buna ne diyor?

- Senin arzuna bıraktı.

- Öyle ise onu bana çağır!

Havle Hatun, Hz. Sevde'yi çağırды. Zem'a ona:

- Kızcağızım! Bu Havle, Muhammed b. Abdullah b. Abdulmuttalib'in kendisini, seni kendisine istemek üzere gönderdiğini söylüyor. O, gerçekten, şerefli bir eşittir. Seni ona nikâhlamamı istiyor musun? diye sordu. Hz. Sevde:

- Evet, dedi.

Fakat Hz. Sevde, vefat eden kocasından beş altı küçük çocuğu bulunduğu için, Peygamberimizle (sav) evlenmeye cesaret edemiyordu. Peygamberimiz (sav), onun tereddüt ettiğini görünce:

- Senin benimle evlenmene engel olan nedir? Diye sordu.

Hz. Sevde:

- Vallahi ey Allah'ın Resulü, yaratılmışlardan bana senden daha sevgilisi olamazken, benim seninle evlenmeme ne mani olabilir? Fakat şu küçük çocukların, sabah akşam senin başında bağıırıp çağırılmaları olmasa; ben bu işi seni memnun ve mesrur etmek için seve seve yaparım, dedi.

- Senin benimle evlenmene, bundan başka engel olan bir şey var mı?

- Yoktur!

- Allah sana rahmet etsin! Develere binen Arap kadınlarının hayırlısı,

Kureyş kadınlarının yararlısıdır. Onlar küçük çocuğuna karşı en çok şefkat gösterir, kocasına da elindeki işi hususunda en çok riayet ederler.

- Yâ Rasûlallah, ne yapmamı emir buyurursun?

- Seni bana nikâhlaması için, kavminden bir adama emret!

Hz. Sevde de, Hâtıb b. Amr'a emretti. Nübüvvetin onuncu yılı Ramazan ayında bu nikâh kıyıldı. Hz. Sevde, Hz. Hatice'den sonra, Peygamberimiz (sav)ın ilk evlendiği hatundu.

TAİF SEFERİ

En Acı Olay

Hız. Peygamber'in (a.s.) Tâif'e gidiş bi'setin 10. Yılında (m. Şubat 620), Hız. Hatice ve Ebû Tâlib'in vefatından sonra, Şevvâl ayının bitimine doğru gerçekleşmiştir. Bazı kaynaklara göre ise Hız. Peygamber'in (a.s.) Tâif'ten Mekke'ye dönüş: 23 Zilkade Salı günü olmuştur.

Ebû Tâlib'in ölümünden sonra müşriklerin Hız. Peygamber'e yaptıkları eziyet ve cefâlar daha da arttı. Mekke Müslümanlar için yaşanamaz hale gelmişti. Peygamber Efendimiz (sav) yeni bir davet alanı bulmak, oradan etrafa doğru yayılmak istiyordu. Bunun için Tâif şehrine gidip Sakîf kabilesiyle görüşmeye karar verdi.

Tâif şehri, Mekke'nin 120 km güney doğusunda, Sarât dağları silsilesi içindeki bir platoda, 1630 m. yükseklikte, zengin Mekkelilerin sayfiye yeri idi. Havası serin ve temizdi. Araplar kışın suyun donduğunu, buzun ne olduğunu burada görürlerdi. Mekke'de olmayan akarsuları, yem yeşil ovaları, üzüm bağları, çok çeşitli meyve bahçeleri vardı. İnsanları çevreye göre varlıklısıdır. Uzza denilen meşhur put da buradaydı. Bu onlar için şeref konusu idi.

Neden Taif seçilmişti? Çünkü bu şehirde hüküm süren Abdiyâlil oğulları, Resulullah (sav)'ın dayıları tarafından akrabası idiler. Mekkeli ve Tâ'ifli bu iki kabile arasında hep iyi ilişkiler vardı. Üstelik Muhammed (sav)'ın genç amcası Abbâs, Tâif'de önemli bir nüfuza sahipti. Zira Taiflilere borç para verir, işlerinde yardım ederdi. Onlar için sanki bir bankerdi. Öte yandan, burası Mekke'ye ancak iki günlük bir uzaklıkta bulunmaktaydı.

Hız. Resulullah (sav), bu gidişini kimseye duyurmadı. Mekke'yi gizlice terk etti. Aslında geri dönüş açısından bu tehlikeli idi. Zira izinsiz çıkış, emansız girişi yasaklıyordu. Ama etrafa duyursa, Kureyşin Habeşistan muhacirleri için geri getirme çabalarını da biliyordu. Kim bilir Taif üstüne ne baskılar yapacak ve onları korkutarak gidişin amacını engellemeye çalışacaklardı.

Peygamberimiz yanında sadece Zeyd bin Hârise olduğu halde ve muhtemelen yaya olarak buraya gelmişti. Buranın halkıyla konuşmadan önce, yöredeki herhangi bir başkandan korunma hakkı ve izin alması gerekiyordu. Peygamber Efendimiz (sav), bu maksatla öncelikle kendisiyle akraba olan üç başkanla görüştü. Bunlardan garantisini altında orada davet ve tebliğ çalışmaları yapmayı düşünüyordu. Ama işler hiç de umduğu gibi gitmedi.

Boşa Çıkan Umutlar

Nasıl mı?

Sakîfin liderliğini yapan bu üç kardeşten Abdîyalel b. Amr, Hubeyb b. Amr ve Mes'ud b. Amr ile görüştü. Onlara, Allah'ın kendisini peygamber olarak gönderdiğini ve kavminin ona verdikleri eziyet ve cefayı anlattı. Bunun üzerine Bunlar, imana gelmedikleri gibi Rasûlullah ile alay etmeye kalkıştılar. Peygamber Efendimizin (sav) kendilerine güvendiği liderler, hiç de güvenilir insanlar çıkmadı. Hatta aşgari nezaketten bile yoksundular. Arapların övündüğü misafirperlik ahlakı bile yoktu bunlarda. Belki karakterleri öyleydi, belki de Kureyşten korkarak başlarına iş açmak istememişlerdi. Ama ne olursa olsun, bu kadar kaba ve şerefsiz olmamaları gerekirdi. Onlardan biri: "Eğer sen de peygambersen ben de Kâbe'nin Örtüsünü çalmış olayım" diyerek aşağıladı. Diğeri ise: "Allah, senden başka peygamber edecek kimseyi bulamadı da, seni mi gönderdi?" dedi. Sefil ve şerefsiz adam acaba kendisinin olmasını mı bekliyordu? Üçüncüsü de: "Seninle konuşmam iki suretle caiz olmaz: Eğer sen, sahiden peygamber isen, merteben pek yüksektir, biz seninle konuşamayız. Yok, eğer yalancı isen, bu hâlde seninle konuşmak hiç caiz değildir, ben tenezzül etmem!" dedi.

Velhasıl onlar maalesef Sevgili Peygamberimiz (sav) için çok sert ve kaba davrandılar. Üstelik alay ve hakaret ederek derhal, hem de hiç vakit geçirmeden şehri terk etmesini emrettiler. Hiç ummadığı bir muamele ile karşılaşan Hz. Peygamber Efendimiz (sav) sessizce geri dönmek isterken, “bari buraya gelişimden ve maksadımdan kimseye söz etmeyiniz” diye rica etti. Fakat onlar tam aksine vaziyetin haberini şehre yaydılar. Buna rağmen bazı rivayetlerde Peygamberimiz (sav) Taifte on gün kaldı. Sakif kabilesi eşrafından yanına varıp konuşmadığı bir kimse bırakmadı. Fakat Taifliler de reisleri gibi, Peygamberimizin (sav) teklifini kabul etmediler. Gençlerinin Müslüman olmalarından korktular. Peygamberimiz (sav)’e: "Sen hemen yurdumuzdan çık, git! Seni kurtaracak yerlere iltica et!" dediler. Peygamberimiz ile alay edip çok çirkin bir şekilde ret ettiler. Bununla da kalmayıp, aralarından birtakım hafif akıllıları, beyinsizleri ve köleleri kışkırttılar. Peygamberimize (a.s.) sövdürdüler! Halkı Peygamberimizin (sav) başına toplattılar. Halkın serseri, ayaktakımı güruhunu, Peygamberimizin (sav) geçip gideceği yolun iki yanına oturttular. Peygamberimiz (sav) onların aralarından geçerken, ayaklarını kaldırıp indirdikçe,¹ attıkları taşlarla yaraladılar, kanattılar, o kadar ki ayakkabıları kana boyandı! Peygamberimize (sav) yaklarının acısına dayanamayarak yere oturdukça, kollarından tutup kaldırdılar! Yürüdüğü zaman da gülüşerek taşa tuttular! Zeyd b. Harise, atılan taşlara kendi vücudunu siper ederek, Peygamberimizi (sav) korumaya çalışmakta idi. Atılan taşlarla, onun da başı ağır şekilde yarılmıştı. Hatta kışkırtılan ayak takımları, sokak çocukları ve köleler yol boyunca iki yana dizilip saf tutarak ve arkalarından gelerek ısrarla kendisini takip ediyor ve küfrederek taş atıyorlardı. Taşlar ona gelmesin diye Zeyd (ra) gövdesini ona siper ediyordu ama nafiye, her yerden yağmur gibi taşlar yağıyordu...

Bu Ne Acı Bir Manzara

Bu ne acı bir manzaraydı Ya Rabbî! Kim bilir semada melekler nasıl ağlıyorlardı! Bu insan cinsi imansız olursa ne kadar zalim ve çirkin olabiliyordu! Hele hele Allah Teâlâ’nın hilmi ve rahmeti ne kadar büyüktü! Bu hilim ve rahmetini dünyada ve ahirette bizim için de göster Ya Rabbî! Elbette gösteriyorsundur ama bizi de bundan haberdar et, ders ve ibret aldır Ya Rabbî!

Bir kurtarıcı Peygamber şehirden taşlanarak kovuluyordu! Yorulup da azıcık oturup dinlenmek istese, tekmeleniyor, yürümeye zorlanıyordu! Bu nasıl bir acıydı? Buna vicdan nasıl dayanırdı? Bu mübarek insan ne kadar büyüktü ki o esnada gözünü semaya çevirmiyor, beddua etmiyor, “canınız cehenneme” demiyordu! Böyle bir olay yaşadıktan sonra bile görevini terk etmiyor, hala insanlara gidiyor ve onların kurtuluşunu umut ederek davet ve tebliğ yapıyordu! Bundan alınacak ne büyük dersler vardı!

Sevgili Peygamberimize (sav) yakları kanlar içinde ve yaralı olarak güçlüğüle Tâif'in dışında Mekkeli iki müşrik kardeşe ait bir bahçeye sığındı. Takatsiz ve dermansız bir hâlde, bir ağacın gölgesine oturdu. Ayakları hâlâ kanıyordu.

Bağ sahipleri olan bu iki kardeş, Utbe b. Rebîa ile Şeybe b. Rabîa o esnada bağda dinleniyorlardı. Uzaktan manzarayı gördüler ama yardıma koşmadılar. İnsan olayı merak eder, gider öğrenmeye çalışır. Normal olanı bu değil mi? Fakat ne gittiler, ne de hal hatır sordular. Oysa uzaktan akraba olurlardı. Sadece bir akrabalık gayreti belki üzüldüler ve bir tabağın içine biraz üzüm koyup Addas isminde Hristiyan köleleri ile gönderdiler.¹⁰²

Umut Her Zaman Var

Köle bir tabak üzüm aldı ve iki mazlumun yanına edeple vararak meyveyi takdim etti. Rasûlullah “Bismillâhirrahmanirrahîm” dedikten sonra, üzümü yemeye başladı. Addas bunu işitince hayret etti:

- Bu yer halkı bunu bilmez, Allah'ı tanımaz, dedi.

Rasûlullah Addas'a:

- Sen nerelisin?

- Ninova'lıyım.

- Demek, salih kardeşim Yunus b. Metta'nın şehrendensin.

¹⁰² Bu hatırsızlar daha sonra Bedir savaşında geberip gideceklerdir. Köleleri çok yalvardı, “bir peygamberle savaşılmaz, aman gitmeyin” diye ama dinlemediler.

Hayretler içinde kalan Addas büyük bir şaşkınlık ve heyecan içinde sordu:

- Sen Yunus'u sen nereden tanıyorsun?

Rasûlullah, Hz. Yunus hakkında gelen vahyi anlattı. Kendisinin de Peygamber olduğunu söyledi. Rasûlullah, hiçbir kimseyi hakir görmez, her hâl ve şartta dahi herkese Allah'ın emrini tebliğ ederdi. Addas'a da İslâmı tarif etti ve Müslüman olmaya davet etti. O zaten bilgi sahibiydi. İyi niyetli olduğu için bilgisinin hayrını gördü, hemen Sevgili Peygamberimizin (sav) eline sarılarak hürmetle öptü ve müslüman oldu.

Uzaktan manzarayı seyreden ve hıristiyan kölenin bu hareketlerini oturdukları yerden gören Utbe ve Şeybe kardeşler hayret içinde kalmışlardı. Döndüğünde köleye sordular:

- O adamda ne gördün ki ellerini öptün?

Addas cevap verdi:

- O sâlih kimse bana öyle sözler söyledi ki, onları peygamberlerden başkası bilmez.

Onlar buna güldüler ve:

- Yazık sana! Muhammed sonunda seni de aldatıp bunca yıllık dininden etti, dediler.

Yakıcı Bir Dua

Tâif'te uğradığı ezâ ve cefa üzerine Rasûlullah, sığındığı bağda biraz dinlendikten sonra ellerini açarak Allahu Teâlâ'ya şöyle niyazda bulunmuştu:

“Ya Rabbî, güç ve kuvvetimin zayıflığıyla, çâre ve imkânlarımın kısıtlılığıyla, insanların gözünde ifade ettiğim kişiliğimin önemsizliğiyle sana sığınyorum, ey merhametlilerin en merhametlisi! Sen sıkıntıya ve zulme uğrayanların Rabbisin. Sen benim Rabbimsin. Beni kimlere emanet ediyorsun?”

Bana sert ve kaba davranan bir yabancıya mı? Yoksa dâvamda bana üstün kılacağın bir düşmana mı? Senin katından bana bir gazap ve öfke olmadığı sürece, ben bu başıma gelenlere hiç aldırmayıp katlanırım. Ama senin katından gelecek bir himaye her zaman çok daha hoştur. Senin cemâl-i ilâhinin nurundan himaye talep ediyorum. O öyle bir nurdur ki, incek gazabın ya da benim başıma gelebilecek öfkene karşı karanlıkları aydınlığa boğar ve hem bu fani dünyadaki hem de Ahiretteki işleri nizama sokar. Sen hoşnut oluncaya dek benim tarafımdan yapılacak tövbelere lâyıksın sen. Kuvvet ve kudret ancak sendendir."¹⁰³

Bu sahneleri hafızamıza kazımalıyız. Öncelikle âlimlerin, eğitimcilerin, davetçilerin, vaizlerin, mürşitlerin, sonra da her müslümanın şu manzarayı iyi düşünüp değerlendirmesi gerekir! İyiliğe davet ettiği insanlar tarafından kovulmuş, hakaret edilmiş, taşlanmış, ayakları alkanlara boyanmış, acı içinde kıvranan kalbi kırık mahzun bir Peygamberin, biricik sığınağı olan Allah Teâlâ'ya el açarak şu şekilde yalvarmasını döne döne okumamız ve iyice kavramaya çalışmamız lazımdır:

"Ey Allah'ım! Güçsüzlüğümü, çaresizliğimi, halk nazarında hor ve hakir görülüşümü sadece sana şikâyet ediyorum. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Sen ezilenlerin, hor görülenlerin Rabbisin..."

Şayet sen bana gazap etmezsen, ben çektiklerime önem vermem, aldırmam!

Ancak şunu biliyorum ki, senin bana olan afiyetin çok daha bol ve geniştir. Karanlıkları aydınlatan yüzünün nuruna sığınıyorum...

¹⁰³ İbn İshak, İbn Hişam , Sîre, c. 2, s. 61-62, Taberî, Târih, c. 2, s. 230, E bu'l-Ferec İbn Cevzî, el-Vefâ, c. 1, s. 213, İbn Esîr, Kâm il, c. 2, s. 91 -92, İbn Kayyım, Zâdü'l-mead, c. 2, s. 52, Zehebî, Târihu'l-islâm, s. 285, E bu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s.136, İbn Haldun, Târih, c. 2, ks. 2, s. 10, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 35, Kastalâni, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 75. Nakleden; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/133-140.

Gazabına uğramaktan ya da öfkeni çekmekten sana sığınırım. Hoşnut kalacağın kadar sana memnuniyetimi arz ediyorum. Güç de senindir, kuvvet de senin.”

Hız. Âişe (r.anha), bir gün, Peygamber Efendimiz’e (a.s.):

- “Ey Allah’ın Resûlü! Senin başına, Uhud gününden daha çetin bir gün geldi mi?” diye sordu. Peygamber Efendimiz (a.s.):

- “Senin kavminden neler çektim neler! Hele onların yüzünden AKâbe günü çektiğim ise, çektiklerim-in en çetini idi: (Taif’e gidip) kendimi Abdi Yalil’lere arz ve bana yardımcı olmalarını niyaz ettiğim zaman, isteğimi kabul etmemiş, reddetmişlerdi. Ben de üzgün bir halde Mekke’ye yönelip, yüzümün doğrusuna gittim durdum. Ancak Karnu’s-Seâlib’de kendime gelebildim. Başımı kaldırıp baktığım zaman, bir bulutun beni gölgelemekte olduğunu gördüm. Tekrar baktığımda, bir de ne göreyim? Bulutun içinde Cebrail var! Hemen bana seslendi:

- Şüphe yok ki, Allah, kavminin sana söylediklerini ve sana verdikleri ret cevaplarını işitti ve onlar hakkında dilediğini kendisine emredesin diye sana Dağlar Meleğini gönderdi!

Dağlar Meleği bana seslendi ve selam verdi. Sonra da:

- Ey Muhammed! Şüphe yok ki, Allah, kavminin sana söylediklerini işitti. Ben Dağlar Meleğiyim! Rabbin, dilediğini bana emredesin diye beni sana gönderdi. Şimdi, ne dilersen, dile! Eğer onların üzerlerine iki dağı (Mekke’yi kuşatan Ebû Kubeys ve Kuaykian dağına bakan el-Ahmer dağlarını) kapamamı dilersen hemen yapıvereyim, dedi. Ben:

- Hayır! Ben onların helak olmalarını istemem. Bilakis, Allah’ın, onların nesillerinden, yalnız Allah’a ibadet edecek, O’na hiçbir şeyi şerik koşmayacak kimseler çıkarmasını dilerim dedim,” buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz (sav) o bağda biraz dinlendikten sonra, Mekke’deki evine dönmek üzere yola koyuldu. Fakat birisinden eman / garanti almadan şehre giremezdi. İzinsiz şehri terk ettiği için şu anda kaçak

durumundaydı. Acaba kim kendisine eman verirdi ve bu arzusunu ona kim ile nasıl ulaştırabilirdi? Bütün bunlar halledilmesi gereken zorlu müşküllerdi. Yolda geceyi geçirmek için Batn-ı Nahle'de durdu. Oldukça üzüntülü bir halde namaza başladı. Namaz onu rahatlatır ve ferahlatırdı.

Cinlerin Peygamberimizden Kur'an Dinlemeleri

O gece namaz kılariken Kendisi farkında olmaksızın, oradan geçen Nasibin cinlerinden yedisi onun okuduğu Kur'an'ın cazibesine kapıldılar ve hemen İslam'ı kabul ettiler. Cinler ateşten yaratılmış bir tür varlıklardır. Dipnotta az bir bilgi verilmiřtir¹⁰⁴. Kur'an'daki şu ifadelerden Resulullah (sav)'ın cinleri fark etmemiş olduğu anlaşılır:

¹⁰⁴ DİA dan "Cin" maddesine bakılabilir. Biz oradan az bir iktibası faydalı gördük: Kur'an-ı Kerim'de "el-Cin" adıyla müstakil bir sûre bulunur. "Yine Kur'an-ı Kerimde cinne, cân ve cin kelimeleri geçmektedir. Bunlardan "delilik" anlamındaki cinne üç yerde "cin topluluğu", cân iki yerde "yılan", beş yerde "cin" anlamına gelmektedir. Yirmi iki yerde geçen cin kelimesi de melek ve insan dışındaki üçüncü varlık türü karşılığuında kullanılmıştır (bk. M. F. Abdülbâkî, el-Mu'cem, "cân", "cin", "cinne" md.leri). Cin kelimesi sözlük ve terim mânalarıyla çeşitli hadislerde de yer almaktadır (bk. Wensinck, el-Mu'cem, "cnn" md.).

Kur'an-ı Kerim'de verilen bilgilere göre cinler de insanlar gibi Allah'a kulluk etmeleri için yaratılmıştır. Cân insan türünün mevcudiyetinden önce yakıcı ve her şeye nüfuz edici ateşten (nâr-ı semûm, mâric) halkedilmiştir. Cinlere de peygamber gönderilmiş, bir kısmı iman etmiş, bir kısmı kâfir olarak kalmıştır. Son peygamber Hz. Muhammed insanlara olduğu gibi cinlere de ilâhî emirleri tebliğ etmiştir. Cinler insanlara nisbetle daha üstün bir güce sahiptirler. Meselâ kısa sürede uzun mesafeleri katedebilir, insanlarca görülmedikleri halde onlar insanları görür, insanların bilmediği bazı hususları bilirler; fakat gaybı onlar da bilemezler. Gökteki meleklerin konuşmalarından gizlice haber almak isterlerse de buna imkân verilmez. Evlenip çoğalirlar. İblis de cinlerdendir ve insanların yanı sıra cinlerden de yardımcıları vardır. Bazı cinler Hz. Süleyman'ın emrine girerek ordusunda hizmet görmüş, mâbed, heykel, büyük çanak, kazan gibi nesnelerin yapımında insanlarla beraber çalışmışlardır.

Hadislerde de cinlerle ilgili bazı bilgilere rastlanmaktadır. Her insanın yanında bir cin bulunduğunu, cinlerin müminlere vesvese vermeye çalıştıklarını, ancak Kur'an okunan yerde etkilerini kaybettiklerini ifade eden hadislerdeki cinler, Kur'an-ı Kerim'de "cin şeytanları" (el-En'âm 6/112) olarak kendilerinden söz edilen kötü cinler olmalıdır. Kulak hırsızlığu yapmak suretiyle gökten haber alan ve doğru yanlış öğrendiklerini arkadaşları vasıtasıyla sihirbaz veya kâhinlerin kalplerine ulaştıran cinler de aynı grupta mütalaa edilebilir. Hz. Peygamber cinlerle konuşmuş, hatta rivayete göre namazını bozmaya çalışan bir cini yakalamış ve onu ashaba göstermek için bir yere

قُلْ أُوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا

“(Ey Resulüm!) De ki: “Bana cinlerden bir topluluğun (Kur’an’ı) dinleyip şöyle dedikleri vahyedildi: “Şüphesiz biz doğruya ileten hayranlık verici bir Kur’an dinledik de ona inandık. Artık, Rabbimize hiç kimseyi asla ortak koşmayacağız.” (Cin, 1,2.)

Emanullah Polat’ın¹⁰⁵ “Cin Suresi Perspektifinde Cinlerin Varlığı” isimli ciddi bir araştırması vardır. Orada Peygamber Efendimizin (sav) cinlerle olan karşılaşmaları toplanmış ve değerlendirilmiştir. Biz konumuz olan Taif dönüşü ile alakalı bazı bilgileri alıntılalım.

“Surenin nüzulüne sebep olan “cin kıssası”, “hicretten üç sene önce vuku bulmuştur. Bu sebeple bu surenin nüzülü hicretten üç sene öncedir. Zira İbn Hişam’ın verdiği bilgiye göre; Efendimiz (s.a.s.) Taif’ten döndüğünde Nahle’de¹⁰⁶ konaklamış ve gece yarısı da namaz kılmıştır. O sırada oradan geçmekte olan Nasîbîn¹⁰⁷ ehlinde bir gurup cin Efendimiz (s.a.s.)’in okuduğu Kur’ân’ı duyup dinlemişlerdir. Bu durum **“Hani Biz bir vakit cinlerden bir takımını Kur’ân dinlemeleri için sana göndermiştik. Kur’ân’ı işitip dinleyecek yere gelince birbirlerine: “Susun, dinleyin!” dediler. Okuma tamamlanınca kendi toplumlarına birer uyarıcı olarak döndüler”**(Ahkâf, 46/29-32.) ayetleriyle Efendimiz (s.a.s.)’e bildirilmiş ve **“De ki: Bana vahyolunduğuna göre bir cin cemaati Kur’ân’ı dinledikten sonra şöyle**

bağlamak istemişse de daha sonra bundan vazgeçip serbest bırakmıştır. Diğer bir rivayete göre Resûl-i Ekrem geceleyin bir grup cinle bir arada bulunmuş, onlara Kur’an okumuş, sabah olunca da durumu ashabına anlatıp yaktıkları ateşin kalıntılarını kendilerine göstermiştir (Müsned, VI, 153, 168; Buhârî, “Menâkıbü’l-enşâr”, 132, “Şalât”, 75, “Ezân”, 105, “Tefsîr”, 72/1-2, “Tevhîd”, 7; Müslim, “Zühd”, 60, “Şalât”, 149, 150, 260, “Zikir”, 67, “Mesâcid”, 39; Tirmizî, “Tefsîr”, 47).” (<https://islamansiklopedisi.org.tr/cin>)

¹⁰⁵ Makalenin tamamı için bkz: 10.17755-esosder.99205-70611

¹⁰⁶ Mekke’ye bir gece uzaklıktaki mesafede iki tane Nahle bulunmaktadır. Bunlardan kuzeyde olanına Nahletü’ş Şamiyye; güneyde olanına da Nahletü’l-Yemaniyye denir. (Bkz. İbn Hişam Ebu Muhammed Abdülmelik, Sîretü’n-Nebeviyye, (tah. Mustafa es-Sükâ, İbrahim el-Ebyârî ve Abdülhafız Şelbî), Dârü İbn Kesir, Beyrut, II. Baskı, 2005, s. 366)

¹⁰⁷ Burası Irak’taki Nusaybin değil; Yemen’deki Nasîbîn’dir. (Bkz. Âlûsî, Rûhu’l-Me’ânî, X, 93)

dediler: “Biz gerçekten, doğru yolu gösteren harikulade bir Kur’ân dinledik” (Cin, 72/1-5.) ayetleriyle de bu durumun başta müşrikler olmak üzere diğer insanlara bildirilmesi emredilmiştir.¹⁰⁸

İbn İshak da surenin Taif seferinden döndükten sonra nazil olduğu kanaatindedir.¹⁰⁹ Âlûsî, “cin kıssası”nın hicretten üç sene önce olduğunu ifade etmekle beraber Vakidî’den şunları nakletmektedir: “Bu hadise nübüvvetin on birinci senesinde vuku bulmuştur. İbn Abbas ise Veda haccında buluş çağına yaklaşmaktaydı. Bu sebeple “cin kıssası”nın altı defa gerçekleştiğini anlamış oldum.”¹¹⁰

Surenin Mekkî olduğu hususunda bütün müfessirler ittifak içindedirler.¹¹¹ Mushaf’taki sıralamada 72, nüzul sırasına göre ise 39. sure olup, Yâ Sîn suresinden önce, A’râf suresinden sonra nazil olmuştur.¹¹²

Müfessirlerin çoğunluğu, Ahkâf suresi 29. ayetiyle, Cin suresinin bu ayetleri için aşağıdaki nüzul sebebini zikretmektedirler:¹¹³

1. Buhârî’nin İbn Abbas (r.a) tarikiyle yaptığı rivayette; “Efendimiz (s.a.s.) yanında bir gurup arkadaşı ile beraber Ukaz panayırına gitmek üzere yola çıkmıştı. Bu dönemde de, şeytanların gökten haber almaları engelleniyor ve haber alma girişiminde bulunanların üstüne ateş atılıyordu. Bu sebeple geri dönen şeytanlara kendi kavimleri; “size ne oldu?” diye sordular. Şeytanlar da; “bizimle göklerin arasına engel konulmuş, ayrıca üstümüze ateşten atıldı” dediler. (İblis); “Ancak yeni vuku bulmuş bir olay sizin gök haberlerini almanıza engel olabilir. Yeryüzünün doğusuna ve batısına dağılıp sizin gök haberlerini almanıza engel olan hadiseyi öğrenin!” dedi. Bunun akabinde

¹⁰⁸ İbn Hişam, Sîretü’n-Nebeviyye, s. 366.

¹⁰⁹ İbn Âşûr, et-Tahrîr ve’t-Tenvîr, XXIX, 217.

¹¹⁰ Âlûsî, Rûhu’l-Me’ânî, X, 93.

¹¹¹ Ebü’l-Ferec el-Cevzî, Zâdü’l-Mesîr fî İlmi’t-Tefsîr, (tah. Abdurrezzak el-Mehdî), Dârü’l-Kütübî’l-Arabî, Beyrut, I. Baskı, 1422 (h), IV, 346; Kurtûbî, el-Câmi’ li Ahkâmi’l-Kur’ân, XIX, 1 ve İbn ‘Atiyye el-Endülüsî, el-Muharrarü’l-Vecîz, V, 378.

¹¹² İbn Şihâb ez-Zührî, Muhammed b. Müslim, en-Nâsih ve’l-Mensüh fi’l-Kur’âni’l-Kerim, (tah. Mustafa Mahmud el-Ezherî), Dârü İbn Kayyım, Riyad, I. Baskı, 2008, s. 89 ve İbn Âşûr, et-Tahrîr ve’t-Tenvîr, XXIX, 217.

¹¹³ Taberî, Câmiu’l-Beyân, XXIII, 647 ve Ebü’l-Ferec el-Cevzî, Zâdü’l-Mesîr, IV, 346.

şeytanlar; gök haberlerini almalarına engel olan hadiseyi öğrenmek üzere yeryüzünün doğusuna ve batısına dağıldılar. Tihame¹¹⁴ tarafına yönelen (Nasîbîn cinlerinden bir) gurup,¹¹⁵ Ukaz panayırı yolunda, Nahle denilen yerde, bir gurup ashabına sabah namazını kıldırırken Efendimiz (s.a.s.) ile karşılaştı. Kur’ân’ı duyduklarında dinlediler ve “sizinle gök haberleri arasına giren engel işte budur” dediler. Oradan kavimlerine döndüklerinde de onlara; “biz gerçekten, doğru yolu gösteren harikulade bir Kur’ân dinledik. Bundan böyle Rabbimize asla bir şerik tanımayacağız” dediler. Bunun üzerine Allah Teâlâ Resulüne: “De ki; “bir cin cemaatinin Kur’ân’ı dinlediği bana vahyolundu...” (Cin, 72/1.) âyetlerini indirdi. Böylece O’na sadece cinlerin söyledikleri vahyedildi.”¹¹⁶

Aynı rivayeti yine İbn Abbas (r.a.) tarikiyle Müslim ve Tirmizî’de de görmektediriz. Ancak Buhârî’de bulunmadığı halde, Müslim ve Tirmizî’deki rivayetlerin başında ve Nesâî’de; “Resulullah (s.a.s.) ne cinlere okudu ne de onları gördü”¹¹⁷ ibare mevcuttur.

Buhârî’nin rivayetini de nakleden Taberî, Cin suresi ile Ahkâf suresi 29. ayetinin nüzul sebeplerini tevhit ederek şöyle demektedir: “Hz. İsa (a.s.) ile Hz. Muhammed (s.a.s.) arasındaki fetret döneminde gökler korunmadı. Hz. Muhammed (s.a.s.) gönderilince de gökler korunmaya başlandı ve şeytanlara ateş atılmaya başlandı. Bunun üzerine İblis; “Yeryüzünde bir şeyler olmuş” dedi. Bu sebeple de; yeryüzüne yayılıp, vuku bulan hadise ile ilgili kendisine bilgi getirmelerini cinlere emretti. İlk gönderilen gurup da, Yemen’de Nasîbîn denilen bir yere mensup ve oranın ileri gelen eşrafından olan cinlerdendi. İblis de onları Yemen tarafındaki Tihame’ye gönderdi. Bu cinler Tihame’ye iki

¹¹⁴ Arabistan Yarımadasının güneyinden kuzeyine uzanan; Kızıldeniz ve Servât dağları arasında bulunan bölgenin adıdır. Şiddetli sıcağı, durgun havası ve ağır kokusunun ima edilmesi ve bu vasıflarla olan töhmetinden dolayı bu isimle anılmaktadır. (Bkz. Halid İbn Süleyman el-Müzeynî, el-Muharrer fî Esbâbi’n- Nüzûl min Hilâli’l-Kütübi’t-Tis’a, Kahire, Dârü İbni’l-Cevzî, II. Baskı, 1429 (h), II, 1046.

¹¹⁵ Bunlar Irak’taki Nusaybin değil; Yemen’deki Nasîbîn’den idiler (Bkz. Âlûsî, Rûhu’l-Me’ânî, X, 93)

¹¹⁶ Buhârî, Tefsir, 4921.

¹¹⁷ Müslim, Salât, 149; Tirmizî, Ebvâbü’t-Tefsiri’l-Kur’ân, 3323; Nesâî, Ebû Abdîrrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali, es-Sünenü’l-Kübrâ, Müessesstü’r-Risâle, I. Baskı, Beyrut, 2001, X, 314, (Kitâbü’t-Tefsîr, 11561)

gecelik mesafedeki Nahle vadisine geldiklerinde, Efendimiz (s.a.s.)'i orada günün ilk (أَلْعَدَاة) namazında Kur'ân okurken buldular. Bunun üzerine susup dinlediler. Namaz bittikten sonra da, Kur'ân'a inanmış halde ve uyarmak üzere kavimlerine döndüler. Efendimiz (s.a.s.) de; “De ki; “bir cin cemaatinin Kur'ân'ı dinlediği bana vahyolundu” (Cin, 72/1.) ayeti nazil olmadan, cinlerin kendisine gönderildiğini bilmedi.”¹¹⁸

Mekke'ye Sancılı Giriş

Resulullah (sav), bitkin ve yorgun bir halde, doğduğu şehrin yakınlarına geri geldi. Mecburen Mekke'ye dönecekti. İzinsiz çıktığı için dönüşünde kaçak muamelesi görecekti. Zaten büyük bir eziyet ve işkence içindeydi. Şimdi durum daha da vahimleşmişti. Himayesiz dönemezdi. Kavminin reisi Ebû Leheb kendisini yasa dışı ilan etmiş, korumayacağını bildirmişti. Bu durumda Resulullah (sav) şehre girmeyi göze alamadı. Bunun bir tek çaresi vardı; Mekke'nin ılımlı başkanlarından birisinin kendisini himaye etmesi gerekiyordu. O Allah Teâlâ'nın sünnetullah dediğimiz kanunlarına tabi idi. Mekke'de Müslümanlar ile müşrikler arasında bir güç dengesi vardı ve bunu gözetmeliydi. Bunun için kendine düşen çabayı göstermeli, çareler aramalıydı.

Bazıları peygamber deyince durmadan elinden mucizeler çıkan, harikulade güçleri olan, bu yüzden düşmanları karşısında hiç korkmayan, isterse anında onları mahveden insanüstü bir varlık tasavvur ederler. Hayır, asla öyle değildir. O bir beşerdir. Başkalarından farkı kendisine vahiy gelmiş olmasıdır.¹¹⁹ Bu haliyle bütün insanlara örnek olacaktır. İslam tevhit dinidir. Şirki asla kabul etmez. Bu konuda Resulullah'ın bile şirk koşulmasına izin vermez. Mutlak güç ve kuvvet sahibi ancak Allah Teâlâ'dır. Başka güç ve kuvvetler emaneten ve muvakkaten izafî olarak onun vergisidir.

Evet, Sevgili Peygamberimizin (sav) habersiz çıktığı Mekke'de kendisini koruyan soyunun başında şimdi Ebu Leheb vardır ve o da kendisini korumayacağını âleme ilan etmiştir. Öyleyse başka bir eman veren, himaye

¹¹⁸ Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIII, 648.

¹¹⁹ “De ki: ‘Ben, yalnızca sizin gibi bir insanım. Şu var ki bana, ilâhınızın, sadece bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Artık her kim rabbine kavuşmayı bekliyorsa dünya ve âhirete yararlı iş yapsın ve rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.’” (Kehf, 110.)

edip koruyan etkili bir insana ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı yoldaşı Zeyd b. Harise de düşünmektedir ve kendisine sormaktadır:

- Kureyş müşrikleri seni tedirgin edip Mekke'den çıkardıkları halde, şimdi onların yanına nasıl girebileceksin?

Peygamberimiz (sav) şöyle cevap verdi:

- Ey Zeyd! Hiç şüphesiz Allah, senin göremediğin yerden bir kapı, bir çıkış yolu açacaktır! Şüphe yok ki, Allah, dininin ve peygamberinin yardımcısıdır!

İşte örneklik budur; tevekkül ve itimat. Yani kendine düşen işleri yaptıktan sonra Allah Teâlâ'nın güç ve kuvvetine sığınmak, ona itimat etmek, işlerini ona ısmarlamak ve ondan ümit ve ısrarla istemek, tazarru ve niyazla dua etmek. O yüzden kendisine düşenleri yaptıktan sonra tevekkül, itimat, teslimiyet ve tefviz-i ümûr, yani işleri ona ısmarlamak diyoruz. Bazıları "kendine düşeni yapmadan" tevekkül etmeye kalkışmışlarsa, bunlar Peygamber Efendimizin (sav) sünnetini ve getirdiği dinin esaslarını anlamamışlar demektir. Hiçbir şey yapmadan tevekkül etmeyi özendiren kıssaların tamamı boş ve batıldır.

Peygamberimiz (sav) Hira dağına varıp ulaştığı zaman, Huzâ'a'lardan veya Mekkelilerden, müşrik ama güvenilir bir adama, Uraykıt'a rastladı. Peygamber Efendimizin (sav) onu daha sonra Medine'ye hicrette kılavuz tutacağını göreceğiz. Ona rica etti:

- Ben, seni, tarafımdan bir şeyi tebliğ etmek üzere Mekke'ye göndersem, gider misin?

Uraykıt:

- Evet! Giderim, deyince, Peygamberimiz (sav):

- Sen, Ahnes b. Şerîk'e git! Kendisine: Muhammed, 'Rabbimin bana verdiği peygamberlik görevini tebliğ edip yerine getirinceye kadar, sen beni himayene alır mısın?' diyor, de.

Elçi gitti. Bunu ona söyledi. Ahnes kabul etmeme şerefsizliğini perdelemek için ipe un sererek şöyle bir bahaneye sığındı:

- Halîf, Sarîh'¹²⁰ himayeye alamaz!

Elçi, Ahnes'in bu sözünü gelip Peygamber (a.s.) a haber verdi. Peygamberimiz (sav) elçiye:

- Sen, bir kez daha Mekke'ye gidip elçilik yapar mısın? diye sordu.

- Evet! Yaparım.

- Süheyl b. Amr'a git! Aynı isteğimi ona ilet.

Elçi Süheyl b. Amr'a gitti ve bunu ona söyledi. Süheyl b. Amr:

- Âmir b. Lüeyy oğulları, Ka'b oğullarını himayelerine alamazlar!

Elçi dönüp bunu da Peygamberimiz (sav) haber verdi. Peygamberimiz (sav) elçiye tekrar rica etti:

- Sen Mekke'ye bir daha gider misin?

- Evet! Giderim.

- Sen Mut'im b. Adiyy'e de git ve kendisine: 'Muhammed 'Rabbimin bana verdiği peygamberlik görevlerini tebliğ edip yerine getirinceye kadar, sen beni himayene alır mısın?' diyor' de!

Elçi, Mutim b. Adiyy'e gitti ve bunu kendisine söyledi. Mut'im b. Adiyy:

- Olur! Kendisine söyle, gelsin, himayeme girsin, dedi.

Elçi dönüp bunu da Peygamberimize (sav) verdi. Peygamberimiz (sav)

¹²⁰ İsmail (a.s.)ın, halis ve saf soyundan gelen oğullarına Sarfh (İbn Abdilberr, İstiâb, c. 1, s. 26, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c.1, s. 20); Abduddar, Cuman, Manzum, Adiyy, Ka'b ve Semh oğullarına da, Half'in çoğulu olarak Ahlâf denir (İbn Esîr, Nihâye, o.1, s. 425).

o gece gizlice gelip Mut'im'in evinde yattı. Mut'im b. Adiyy, sabah olunca altı veya yedi kişi olan oğullarını, yeğenlerini ve kavminden bazılarını yanına çağırdı. Onlara:

- Silahlarınızı kuşanınız ve Beytullah'ın Rükünleri yanında bulununuz, dedi. Onlar da öyle yaptılar. Hepsi, kılıçlarını sıyırmış olarak, Mescid-i Haram'a girdiler. Ebu Cehil, onları görünce, Mut'im b. Adiyy'e sordu:

- Himayeci misin? Yoksa tâbi misin?

- Evet! Himayeciyim.

- Senin himayene aldığını, biz de himayemize aldık, dedi. "Kimi?" diye sorsaydı acaba böyle der miydi? Akıllı insanlar teenni ile hareket ederler ve pişman olacakları veya komik duruma düşecekleri işi yapmış olmaktan kurtulurlar. Siz olsaydınız az sonra Ebu Cehilin suratında oluşacak ifadeyi görmek istemez miydiniz? Zira o sırada, Peygamberimiz (sav) yanında Zeyd b. Harise olduğu halde Mescid-i Harama girmişti. Mut'im b. Adiyy, kavminin üzerinde doğrulup:

- Ey Kureyş cemaati, ben Muhammed'i himayeme aldım! Ona sizlerden hiçbirini dokunmayın! Diye seslendi. Peygamberimiz (sav) sükûnetle Kâbe'yi tavaf ettikten ve Hacerül-Esved'i istilamdan sonra iki rekât namaz kılıp evine dönünceye kadar, Mut'im b. Adiyy ile oğulları, Peygamberimiz (sav) m çevresinde dönüp dolaşmaktan geri durmadılar. Peygamberimiz (sav) yıllarca sonra bile Mut'im b. Adiyy'in bu iyiliğini unutmamış, Bedirde esir düşen müşrikler hakkında, Mut'im b. Adiyy'in oğlu Cübeyr'e şöyle demişti:

"Mut'im b. Adiyy sağ olsaydı da şu kokmuşlar hakkında bana rica etseydi, onun hatırı için onları fidye almadan bağışlardım."¹²¹

¹²¹ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 4, s.80, Buhârî, Sahîh, c. 5, s. 20, Ebu Davud, Sünen, c. 2, s. 56, Beyhakî, Sünenü'l-kübrâ, c. 9, s. 67, İbn Abdilberr, İstiâb, c. 1, s. 233, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 136. Nakldene; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/144-147.

İSRA VE MİRAC MUCİZESİ

Miracın Anlamı Zamanı Sebebi Mahiyeti

İsrâ, Arapçada gece yürümek, yola gitmek demektir. Mirac da yükseğe çıkış aracı demektir. Peygamberimizin en ilginç, en mübarek mucizelerinden birisidir. Kısaca özetlersek Sevgili Peygamberimize (sav) İlah Teâlâ'nın daveti üzerine Cebrail'in yoldaşlığı ile gecenin az bir parçasında ruhu ve bedeniyle Burak denilen bir binit ile Mekke'den Kudüs'e Mescid-i Aksa'ya götürülmüştür. Bu gece yolculuğu Kur'an ile sabittir. Oradan da miraç denilen bir binitle yedi kat semalara çıkarılmış, cennet ve cehennem dâhil birçok âlemler gezdirilmiş, Rabbi ile konuşmuş, bazı emirler almış, görüp müşahede ettikleri ile teselli edilmiş ve maneviyatı güçlendirilmiş olarak tekrar sıcaklığı bile soğumadan yatağına döndürülmüştür. Mucizenin miraç kısmı hadislerle sabittir. Dolayısıyla isra'yı inkâr eden kâfir olur. Miracı inkâr eden ise bid'atçı ve sapık olur.

İsrâ ve Mirac hadisesinin tarihine gelince, tarihçilerin kaydına göre nübüvvetin on ikinci yılında, Peygamberimizin (sav) Medine'ye hicretinden on sekiz ay veya onalı ay veya ondurt ay, ya da bir yıl önce vuku bulmuştur. Bunun, Hicretten sekiz ay önce, Recep ayında, hatta Recep ayının yirmi yedinci gecesinde vuku bulduğu da rivayet edilir. Daha başka rivayetler de vardır.¹²²

Acaba böyle bir mucizeye mazhar olma sebebi neydi?

Kur'an-ı Kerimde tevhit mücadelesi anlatılırken görüyoruz ki ilahî ödüller ve nimetler daima Allah'tan gelen birtakım imtihan ve denemelerden

¹²² Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/201.

sonra geliyorlar. Bütün peygamberlerin kaderi, hep böyle olmuştur. Hiç şüphesiz Allah Teâlâ'nın kanunu değişmiyor ve Sevgili Peygamberimiz (sav) için de durum aynı oluyordu. İlim adamları buna ittifakla “teselli etme, ödüllendirme ve manen güçlendirme” derler. Bu mucizeye mazhariyet sebebi herhalde budur!

Gerçekten de Peygamber Efendimizin (sav) bisetinden bu yana on yıldan fazla zaman geçmişti. Fakat bu önce gizli, sonra açık davet dönemlerinde çok zorlu, zahmetli, eziyetli, işkenceli bir zaman geçirmişlerdi. Bir yandan açlık, yoksulluk, korku, işkence, öbür yandan toplumdaki dışlanma, siyasî, ictimai, iktisadî, medenî bakımlardan ambargo uygulanmış çok zor zamanlardı. Peygamberimiz (sav) kadar sahabelerin de alay, eziyet, işkence ve hatta öldürülme sınavlarından geçtiğini görüyoruz. Habeşistan'a hicret hadi neyse, fakat toplumsal boykot olayı çok yaman geçmişti. Bu sıkıntılar henüz atlatılmıştı ki, sadık eşinin ve koruyucu amcasının ölümleriyle âdetâ onun da Müslümanların da kolu kanadı kırılmıştı. Çünkü Haşimîlerin yeni lideri Ebu Leheb artık ne yeğenini ne de ashabını korumayacağını ilan etmişti. Hele yakın zamanlarda yaşanan Taif acısı tarifsiz acılara boğmuştu. İşte böylesine maddi imkânların bittiği ve davetin adeta kilitlendiği bir yerde Allah kuluna yetmişmiş ve onun bütün acılarını alıp atan ve inancının kıvancını yaşatan, yeniden aşk ile davasına yönlendiren mucizesi gerçekleşmişti. Gerçek güç ve kuvveti görmüş, kâfirlerin bütün inkâr ve engelleri gözünde hiçleşmiş, zafere olan imanı ve yakini pekişmişti. Miracın sebebi hikmeti herhalde bu idi!

Selef ve haleften tarih, hadis ve kelam âlimlerine göre, Peygamberimiz (sav) geceleyin Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksaya ve oradan da semaya uykuda ve ruhen değil uyanık iken, bedeni ve ruhu ile birlikte götürülmüştür. İsrâ ve Miracın, ruhen vuku bulduğunu, bedeninin yatağında olduğunu rivayet edenler de olmuştur. Bu iddiaları çürüten en büyük akli delil, şu sorudur: “Gece uykuda ruhu ile gidişe kureyşliler neden bu kadar tepki göstermişlerdir ki? Bir rüya kim neden itiraz edebilir ki?”

M. Hamidullah Zurkânî'den naklederek der ki, “birbirinden az ya da çok farklı rivayette bulunan en az 45 sahabe bize *Mirâc* olayı hakkında bilgi vermiştir. Öte yandan, olayı anlatanların çokluğu, özellikle *mirâc* sırasında yaşanan olaylarla ilgili olarak bazı farklı durumların ortaya çıkmasına da yol

açmıştır. İbn Kesîr, bu farklılıkları *Tefsir*'inde göstermiş ve bunlardan birinin diğerine tercih edilmesinde gözetilecek fikhî görüşlerini de belirtmiştir. Biz, genel olarak onu esas almaktayız.” (İslam Peygamberi, 252 nolu not.)

Kur'an'da İsrâ mucizesi İsrâ ve Necm surelerinde zikredilir. Allah Teala şöyle buyurur:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ
آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾

“Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Harâm'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten her şeyi işitmekte ve görmektedir.” (İsrâ, 1.)

Âyette Mescid-i Aksâ'nın çevresinin mübarek kılındığı bildirilmektedir. Çünkü burada Hz. İbrahim'den Hz. İsa'ya kadar pek çok peygamber gelmiş geçmiştir; çoğu burada vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir. Nihayet Peygamber efendimizin mücizevî bir şekilde buraya getirilmesi ve daha sonra bir süre buranın müslümanlar tarafından kible kabul edilmesi de Mescid-i Aksâ'nın çevresinin mübarek bir mekân oluşunun başka bir ifadesidir.

Bu kısa girişten sonra olayın gelişimine bakabiliriz. Biz olayı yine Üstat Asım Köksal'ı esas alarak göreceğiz.

İsrâ Ve Mirac Mucizesinin Oluşu

Mekke'de, İsrâ ve Mirac gecesinde, yatsıdan sonra Cebrail (a.s.) inip Peygamberimizin (sav) göğsünü yardı ve kalbini çıkardı. Kalbinin içini Zemzem suyu ile yıkadıktan sonra, içi hikmet ve imanla dolu altın bir tas getirip Peygamberimizin (sav) kalbinin içine boşalttı ve göğsünü kapadı.

Sonra Peygamberimizin (sav) binmesi için, katırdan küçük, merkepten büyük olan, katırla merkep arası, beyaz, uzun, gemi vurulmuş ve eğrlenmiş olarak, bir hayvan; Burak getirildi. Burak'a, Peygamberimiz (sav)dan önceki peygamberler de binmişlerdi. Nitekim İbrahim (a.s.) da, ona binip; önüne Hz. İsmail'i, terkisine de Hz. Hacer'i bindirerek Mekke'ye getirmişti. İbrahim

(sav)Beyt-i Haram'ı ziyaret için onun üzerinde gelir giderdi. Burak'a Burak isminin verilışı, ya renginin son derecede parlak oluşundan, ya da hızlı gidişinin berki, yani şimşegi andırışından dolayı idi. Burak'ın iki bacağında iki kanadı vardı ki, ayaklarını onlarla itip hızlandırırđı. Peygamberimiz (sav) Burak'a binmek üzere yaklaşınca, Burak, Peygamberimize (sav) karşı, nazlanırcasına, hırçınlaştı. Cebrail (sav)elini onun yelesinin üzerine koyup:

- Ey Burak! Sen şu yaptığđndan utanmıyor musun? Sen Muhammed'e mi bunu yapıyorsun? Ey Burak! Vallahi önceki kullardan, Allah katında bundan daha şerefli bir kimse senin üzerine binmemiştir! Sakin ol, deyincede, Burak utancđndan terledi, uysallaşıp sakinleşti. Peygamberimiz (sav) Burak'ın üzerine bindi.

Peygamberimiz (sav)ile Cebrail (sav)birbirlerini bırakmaksızın, Mescid-i Aksa'ya doğru yollandılar. Burak; ayağđnı, gözünün alabildiğđ yerin en son noktasına basıyordu. Bir müddet gittikten sonra, Cebrail (sav)Peygamberimiz (sav)'e:

- İn ve namaz kıl, dedi.

Peygamberimiz (sav) indi ve orada namaz kıldı. Cebrail (a.s.):

- Sen nerede namaz kıldın, biliyor musun? Sen Tûr-u Sînâ'da namaz kıldın! Yüce Allah, Musa (a.s.)la orada konuşmuştu, dedi.

Nihayet, Beytü'l-Makdis'e ulaşıldı, Peygamberimiz (sav)orada Burak'ı kendisinden önceki peygamberlerin onu bağlayageldikleri halkaya bağladı.

Peygamberimizin İmam Oluşu

Peygamberimiz (sav)Beytü'l-Makdis Mescidine, yani Mescid-i Aksa'ya girdi. İçlerinde İbrahim, Musa ve İsa (a.s.)ların da bulunduğđ bazı peygamberler orada Peygamberimiz (sav) için toplanmış bulunuyorlardı. Cebrail (sav)Peygamberimizi (sav) ileri sürdü. Peygamberimiz (sav) onlara imam oldu. Orada iki rekât namaz kılındı. Cebrail (sav)Peygamberimiz (sav)'e:

- Kureyşliler Allah'ın bir şeriki bulunduğđnu, Hıristiyanlar da Allah'ın bir

oğlu olduğunu iddia ediyorlar! Sen sor şu peygamberlere bakalım: Yüce Allah için, şerik veya oğul olur mu? Dedi. Peygamberimiz (sav) onlara sordu. Onlar;

- Biz tevhid ile Allah'ın bir oluşu inancını tebliğ etmek üzere gönderildik! Dediler. Yüce Allah'ın vahdaniyetini, birliğini ikrar ettiler.

Sütü Tercih

Peygamberimize (sav) iki kap getirildi ki; kabın birisinde şarap, diğerinde süt vardı. "Bunlardan hangisini istersen, al" denildi. Peygamberimiz (sav) onlara baktı. şerbeti bırakıp sütü seçti, aldı ve içti. Cebrail (sav)Peygamberimiz (sav)'e:

- Sen fitratı seçtin. Hamdolsun Allah'a ki, seni fitrata yöneltti. Eğer sen şarabı almış olsaydın, senden sonra ümmetin azardı. Sütü tercih etmekle sen de fitratla yöneltildin, ümmetin de fitrata yöneltildi. şarap size haram kılındı!" dedi.

Mirac

Cebrail (sav)Peygamberimizi (sav) Beytü'l-Makdis'teki Sahra'nın üzerine çıkardı. Peygamberimiz (sav)bakınca, orada, tabanı Sahra'da, tepesi semada, meleklerin inip çıktıkları, bakanların ondan daha güzel birşey görmedikleri bir Mirac'ın kurulu olduğunu gördü! İbn İşhak'ın kendisine Ebu Sa'îd el-Hudrî'den rivayet ettiklerini açıklayarak bildirdiğine göre Peygamberimiz (sav) buyurmuştur ki:

"Beytü'l-Makdis'te olanlardan boşaldıktan sonra, Mirac'a götürüldüm. Ben, şimdiye kadar, ondan daha güzel birşey görmedim. O, öyle birşeydir ki; ölüünüz, ölüm anında gözlerini ona diker! Âdemoğullarının ruhları, göklere onun üzerinde çıkarılır!"

Sahibim Cebrail beni kanadının üstüne koydu, o Miraca yükseltti. Gök kapılarından, Hafaza diye anılan kapıya kadar çıkardı. Peygamberimizi (sav)n, Sidretül-Müntehâya kadar, göklere yükselişi hep bu Miraç ile olmuştur. Dünya semasına varılınca, Cebrail (sav)o göğün kapısını çaldı. Bekçisi olan meleğe:

- Aç, dedi.

- Kimdir o? Kimsin sen?

- Cebrail'im!

- Yanında kimse var mı?

- Yanımda Muhammed ((a.s.)) var!

- Ona izin var mı? Miraç için davetiye gönderildi mi?

- Evet, gönderildi.

Kapı açılıp dünya semasının üstüne çıktıkları zaman, orada oturan, sağında ve solunda birtakım karaltılar bulunan, sağına baktıkça gülen, soluna baktıkça da ağlayan bir zât ile karşılaşırlar. Cebrail (sav)Peygamberimiz (sav)'e:

- Selam ver ona, dedi.

Peygamberimiz (sav) selam verdi. O da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele etti ve

- Hoşgeldin, safa geldin salih peygamber, salih oğlum, dedi.

Peygamberimiz (sav) Cebrail (a.s.) a:

- Kim bu? Diye sordu.

- Bu, atan Âdem ((a.s.))'dir. Sağındaki ve solundaki şu karaltılar da, onun soyundan gelen çocuklarının ruhlarıdır. Onlardan, sağında olanlar Cennetlik, solunda olan karaltılar da Cehennemliktirler! Sağına bakınca güler, soluna bakınca da ağlar! Dedi.

Sonra, ikinci kat göğe yükseldiler. Cebrail (a.s.) o göğün kapısını çaldı. Görevli melekle burada ve her sema kapısında aynı konuşmalar yaşandı. İkinci semada, teyze oğulları olan İsa b. Meryem ve Yahya b. Zekeriyya (a.s.)larla karşılaştılar. Cebrail (a.s.):

- Bunlar, Yahya ve İsa ((a.s.))'dır. Selam ver onlara, dedi.

Peygamberimiz (sav) selam verdi. Onlar da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele ettiler ve:

- Hoş geldin, safa geldin salih kardeş! Salih peygamber! Dediler. Hayırlı dualar ettiler. İsa (a.s.) orta boylu, hamamdan çıkmış gibi kırmızıya çalar ak benizli, düz saçlı ve yüzü çok benli idi. Sonra, üçüncü kat göğe yükseldiler.

Cebrail (a.s.) göğün kapısını çaldı. Aynı konuşmalar tekrar edildi. Kapı açılınca, kendisine güzelliğın yarısı verilmiş olan Yusuf (a.s.)la karşılaştılar. Peygamberimiz (sav):

- Ey Cebrail! Kim bu? diye sordu.

- Bu, senin kardeşin Yusuf b. Yakub ((a.s.))'dur! Selam ver ona, dedi.

Peygamberimiz (sav) selam verdi. O da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele ettikten sonra:

- Hoş geldin! Safa geldin! Salih kardeş! Salih peygamber, dedi.

Sonra, dördüncü kat göğe yükseldiler. Cebrail (a.s.) göğün kapısını çaldı. Göğün kapısı açılınca, İdris (a.s.)la karşılaştılar. Peygamberimiz (sav) Cebrail (a.s.) a:

- Kim bu? diye sordu.

- Bu, İdris ((a.s.))'dır. Selam ver ona! dedi.

Peygamberimiz (sav) selam verdi. O da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele ettikten sonra, Peygamberimiz (sav)'e:

- Hoşgeldin! Safa geldin! Salih kardeş! Salih peygamber! Dedi ve hayır dua etti. Bundan sonra, beşinci kat göğe yükseldiler. Cebrail (a.s.) göğün kapısını çaldı. Göğün kapısı açılınca, orada Harun b. İmran (a.s.)'la karşılaştılar. Kendisi, ak saçlı, gür ve ak sakallı idi. Son derece güzel yüzlü idi. Peygamberimiz (sav):

- Ey Cebrail! Kim bu? diye sordu.

- Bu, kavmi içinde sevdendirilmiş Harun (a.s.)'dır! Selam ver ona! dedi. Peygamberimiz (sav) selam verdi. O da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele ettikten sonra, Peygamberimiz (sav)'e:

- Hoşgeldin! Safa geldin salih kardeş! Salih peygamber! dedi. Hayır dua etti.

Sonra, altıncı kat göğe yükseldiler. Cebrail (a.s.) göğün kapısını çaldı. Aynı konuşmalardan sonra göğün kapısı açılınca, orada Musa (a.s.) ile karşılaştılar. Musa (a.s.); uzun boylu, esmer tenli, yüksek burunlu, kulaklarına kadar uzanan düz saçlı, hafif etli idi. Sanki Şenue kabilesi erkeklerinden birisiydi! Peygamberimiz (sav):

- Ey Cebrail! Kim bu? diye sordu.

- Bu, kardeşin Musa b. İmran (a.s.)'dır! Selam ver ona! dedi.

Peygamberimiz (sav) selam verdi. O da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele ettikten sonra, Peygamberimiz (sav)'e:

- Hoşgeldin! Safa geldin! Salih kardeş! Salih peygamber! Ümmî peygamber! Dedi ve hayır dua etti.

Sonra, yedinci kat göğe yükseldiler. Cebrail (a.s.) göğün kapısını çaldı. Benzer konuşmalardan sonra göğün kapısı açılınca, orada İbrahim (a.s.)la karşılaştılar ki, kendisi sırtını Beyt-i Mâmur'a dayanış, Beyt-i Mamur'un kapısının önündeki bir kürsü üzerinde oturuyordu. Beyt-i Mâmur'a her gün yetmiş bin melek girer, girenler de bir daha geri dönmez. Peygamberimiz (sav) Cebrail (a.s.)a'a bunun ne olduğunu sordu.

Cebrail (a.s.):

- Bu, Beyt-i Mâmur'dur! dedi.

İbrahim (a.s.) için de:

- Selam ver ona! dedi.

Peygamberimiz (sav) selam verdi. O da, Peygamberimizin (sav) selamına muKâbele ettikten sonra, Peygamberimiz (sav)'e:

- Hoşgeldin! Safa geldin! Salih oğlum! Salih peygamber! dedi.

Kendisi, çok yaşlı, ulu ve heybetli bir zât idi. Ona, soyundan gelen çocuklarından simaca en çok benzeyeni de, Peygamberimiz (sav)dı. Peygamberimiz (sav) Cebrail (a.s.):

- Ey Cebrail! Kim bu? Diye sordu.

- Bu, atan İbrahim (a.s.)dır! Dedi.

İbrahim (sav)Peygamberimiz (sav)'e:

- Ümmetine benden selam söyle! Onlara emret! Haber ver¹ de, Cennete fidan dikmeyi çoğaltsınlar! Çünkü Cennetin toprağı güzel, suyu tatlı, arzı da geniş ve düzlüktür, dedi. Peygamberimiz (sav):

- Cennete dikilecek fidan nedir? diye sordu.

İbrahim (a.s.):

- Cennete dikilecek fidan "Sübhânallâhi velhamdülillâhi ve lâ ilahe illallâhu vallâhu ekber'dir" dedi. (Manası: Allah her noksandan münezzehtir. Bütün övmeler, övülmeler Allah'a mahsustur. Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Allah, en büyüktür! Bütün güç, kuvvet, ancak Allah'ındır, Allah ileidir!)

Sidretü'l-Müntehâ'ya Yükseliş

Cebrail (sav)Peygamberimizi (sav), yedinci kat göğün üzerinde bulunan ve Allah'tan başkasınca bilinmeyen makamlara yükseltti. Sidretü'l-Müntehâya kadar yükseltti. "Bu, Sidretü'l-Müntehâ'dır!" dedi.

Sidretül-Müntehâ; kökü altıncı kat gökte ve gövdesi, dalları yedinci kat göğün üzerinde, gölgesiyle bütün gökleri ve Cenneti gölgeleyen, yaprakları fil

kulakları gibi, meyveleri küpler kadar bir ağaçtı ki, onu Yüce Allah'ın celâl ve azamet nurunun tecellisi kapladıkça kaplamış, öyle renklere bürümüş, yakut veya zümrüt veya benzeri cevherlere çevirmiş, o kadar güzelleştirmişti ki, Allah'ın yarattıklarından hiçbirini, onun güzelliğini tavsif edemezdi. Sidretü'l-Müntehâ bütün peygamberlerin ve meleklerin işlerinin ona varıp dayandığı yerdir. Yaratıkların ilmi onda nihayet bulur, onun yukarısında olanlar hakkında hiçbir bilgileri bulunmaz! Yeryüzünden semaya çıkan, onda nihayet bulur. Alınacağı zaman da, oradan alınır.

Refref ile Ötelere

Peygamberimizin (sav) bildirdiklerine göre; Cebrail (sav) Peygamberimizi (sav) yukarı götüre götüre, nihayet kaza ve kaderi yazan kalemlerin cızırtılarını işitecek kadar yüksek bir yere çıkardı. Peygamberimiz (sav) orada Cennetten, yemyeşil bir Refref (ipek döşek)'in birden ufku kapladığını gördü. Peygamberimiz (sav) onun üzerine oturdu. Cebrail (sav) Peygamberimiz (sav) dan ayrıldı. Daha öteye ona izin yoktu.

Peygamberimiz (sav); Aziz ve Cebbar olan Rabbine yükseltilip yaklaştırıldı. Kendisinden bütün sesler kesildi. Peygamberimiz (sav) Yüce Rabbinin: "Korkmaya Muhammed! Yaklaş!" buyruğunu işitmeye başladı. Nihayet, hiçbir kimsenin hiçbir zaman erişememiş olduğu yakınlık makamına, ilahî kabule, ilahî ikram ve ihsana nail oldu! İbn Abbastan rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (sav): "Ben, Yüce Rabbimi gördüm!" buyurmıştır.¹²³ Hz. Aiş'den "O bir nurdur, nasıl görecek" gibi muhalif bir görüş de vardır.

Yüce Allah; Miraç gecesinde, Peygamberimize (sav) vahyetmek istediğini, istediği gibi vahyetti. Yüce Allah, İbrahim (sav)'i halilîyet ile, Musa (sav)'i kelamı ile, Habibi Muhammed (sav)'i da rü'yetle mümtaz kılmıştır.¹²⁴

Mirac hadisesi, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklanır:

¹²³ Kadı İyaz, c. 1, s. 163.

¹²⁴ İbn Ebi Şeybe, Musannef, c. 14, s. 304, Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 3, s. 149, Buhârî, Sahih, c. 6, s. 51, Beyhakî, c. 2, s. 384, Kadı İyaz, c. 1, s. 137, İbn Esîr, Câmiu'l-usûl, c. 1 2, s. 54, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 144, Zehebî, s. 250-251. Nallden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/219-220.

“**1, 2, 3.** Battığı zaman yıldıza andolsun ki, arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtila inanmadı; o, arzusuna göre de konuşmaz. **4.** O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir. **5, 6, 7.** Çünkü onu güçlü kuvvetli ve üstün yaratılışlı biri (Cebrail) öğretti. Sonra en yüksek ufukta iken asıl şekliyle doğruldu. **8, 9.** Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. **10, 11.** Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Gözleriyle) gördüğünü kalbi yalanlamadı. **12.** Onun gördükleri hakkında şimdi kendisi ile tartışacak mısınız? **13, 14.** Andolsun onu, Sidretü'l-Müntehâ'nın yanında önceden bir defa daha görmüştü. **15.** Cennetü'l-Me'vâ da onun yanındadır. **16.** Sidre'yi kaplayan kaplamıştı. **17.** Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. **18.** Andolsun o, Rabbinin en büyük âyetlerinden bir kısmını gördü.”¹²⁵

Cennetü'l Me'vâ, Kürsî ve Arş

Sidretül-Müntehâ'nın yanında bulunan Cennetü'l-Me'vâ, Arş'ın sağında olup, şehit ruhlarının durağıdır. Yedi kat gökler ve yerler, Kürsî karşısında, çöl ortasına atılmış bir yüzük, Kürsî de, Arş karşısında, çöl ortasına atılmış bir yüzük gibi kalır!

Hediyeler

Peygamberimize (sav) Mirac mülakatı sonunda şu üç şey verildi:

Elli vakit namaz sevabına denk, beş vakit namaz. Bakara sûresinin son

¹²⁵ Necm: 53/1-18. Sûre, yıldıza yeminle başlamıştır. Bu «yıldız» yıldız cinsi, Süreyya yıldızı, Kur'an âyetleri ve Hz. Peygamber şeklinde açıklanmıştır. Yıldızın batması ve doğması kıyamet günüyle tefsir edilmiştir. Kur'an kendisine vahyedilen Hz. Peygamber, doğru yoldan sapmamış ve bâtila inanmamıştır. Ona inen Kur'an vahye dayanmaktadır. Vahyi getiren, Cebrail (a.s.)'dır. İşte bu melek birkaç defa aslı suretinde Hz. Peygamber'e görünmüştür. Aralarındaki mesafenin âyette de belirtildiği gibi, çok yakın olduğu bir zamanda Cebrail vahyedilenleri Peygamberimize bildirmişti. Hz. Peygamber'in Cebrail ile görüşmesi Sidretü'l-Müntehâ'da olmuştu. Bazıları burada Peygamberimizin gördüğünün Cenab-ı Hak olduğunu da ileri sürmüşlerdir. Sidretü'l-Müntehâ, son ağaç, yani yaratıklar âleminin son noktası demektir. Bundan ötesi Allah'ın gayb âlemdir. Cennetü'l-Me'vâ da, melekler, şehitler ve müttakilerin ruhlarının barındığı yerdir. Sidre'dekileri tarif ve tavsif mümkün değildir. Sidre'yi kaplayanın, melekler veya Allah'ın nûru olduğu rivayetlerine yer verilmiştir.

âyetleri. Peygamberimizin (sav) ümmetinden olup da, Allah'a şerik koşmayanlardan ebedi cehennemde kalış bağışlandı.¹²⁶

Yüce Allah şöyle buyurdu:

"Yâ Muhammed! Bu namazlar, her gün ve gecede, beş vakit namazdır. Amma, her namaz için, on sevab vardır! Bu yine, elli namaz demektir. Bende söz bir olur, değişmez! Her kim, bir hayr işlemek ister ve onu yapmazsa, o kimseye (bu iyi niyetinden dolayı) bir sevab yazılır, yaparsa on sevab yazılır. Her kim de, bir kötülük yapmak ister, onu yapmazsa, ona birşey yazılmaz. O kötülüğü yaparsa, bir günah yazılır!"¹²⁷

Bakara sûresinin son iki âyetinde de, meâlen şöyle buyrulur:

"O Peygamber de kendisine Rabbinden indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Onlardan her biri: Allah'a, Allah'ın meleklerine, Allah'ın kitaplarına, Allah'ın peygamberlerine inandı. Peygamberlerin hiçbirini, diğerlerinin arasından ayırmayız! (Hepsine inanınız.) 'Dinledik ve itaat ettik! Ey Rabbimiz! Mağfiretini dileriz! Son varışımız ancak sanadır!' dediler.

Allah, hiçbir kimseye, gücünün yettiğinden başkasını yüklemez. Herkesin kazandığı hayır kendi yararınadır. Yaptığı şer de kendi zararınadır. Ey Rabbimiz! Unuttuk yahut yanıldık ise, bizi tutup sorguya çekme! Ey Rabbimiz! Bizden önceki ümmetlere yüklediğin gibi, üstümüze ağır bir yük yükleme! Ey Rabbimiz! Takat getiremeyeceğimizi, bize yükleme! Bizden sâdır olan günahları sil, bağışla! Bizi yarlığa! Bizi esirge! Sen bizim Mevlâmızsın! Artık, kâfirler güruhuna karşı da, bize yardım et!"¹²⁸

¹²⁶ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 1, s. 422, Müslim, Sahih, c. 1, s. 157, Tirmizî, Sünen, c. 5, s. 393-394, Nesâî, Sünen, c. 1, s. 224, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 373, Begavî, Mesâbîhu's-sünne, c. 2, s. 179, Kadı I yaz, eş-Şifâ, c. 1, s. 142, İbn EsTr, Câmiu'l-usûl, c. 12, s. 57, Kurtubî, c. 17, s. 94, Zehebî, s. 255, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1, s. 312.

¹²⁷ İbn Ebi Şeybe, Musannef, c. 14, s. 304-305, Ahmed b. Hanbel, c. 3, s. 149, Müslim, c. 1, s. 147, Beyhakî, c.2, s. 384, Kadı İyaz, c. 1, s.138, İbn Esir, c. 12, s. 54.

¹²⁸ Bakara: 285-286.

Cennette Gezinti

Yüce Allah, Peygamberimize (sav) vahyedeceğini vahyettikten sonra, Peygamberimiz (sav) Cebrail (a.s.) tarafından Cennete götürüldü. Cennetin eni, göklerle altlarındaki yer kadar olup, Peygamberimiz (sav) orada, inciden, yakuttan, zebercetten köşkler, inciden kubbeler (kubbeli evler) gördü. Cennetin toprağını da, misk kokar bir halde buldu. Peygamberimiz (sav) Cennette; iki yanında içi boş inciden yapılmış kubbeler (kubbeli evler) dizili bir ırmak da gördü ki, inci, yakut çakılları ve misk üzerinde akıp gidiyordu. Peygamberimiz (sav):

- Ey Cebrail! Nedir bu? diye sordu.

Cebrail (a.s.):

- Bu, sana Yüce Allah'ın vermiş olduğu Kevser ırmağıdır, dedi.¹²⁹

Kevser ırmağının suyu da, baldan daha tatlı ve süttten daha ak idi.¹³⁰

Cehennem'in Gösterilişi

Peygamberimiz (sav); dünya semasında kendisini gülyüzle karşılayan melekler arasında, yüzü hiç gülmeyen, Cehennem'in hâzini, bekçisi Malik adındaki bir melekle de karşılaşmıştı. Peygamberimiz (sav)onun kim olduğunu Cebrail (a.s.)dan sorup öğrenince, Cebrail (a.s.)a:

- Cehennemi göstermesini ona emretmez misin? diye sormuştu.

- Olur, diyerek Cehennem'in bekçisi Malik'e: "Ey Malik! Muhammed ((a.s.))'e Cehennemi göster!" demişti.

Malik; Cehennem'in üzerinden örtüsünü açınca, Cehennem öyle kaynamaya ve kabarmaya başladı ki, Peygamberimiz (sav) onun gördüğü

¹²⁹ Ahmed b. Hanbel, c. 3, s. 263, Buhârî, c. 6, s. 92, Tirmizî, c. 5, s. 449, İbn Esîr, c. 2, s. 55.

¹³⁰ Tirmizî, c.5, s. 450, Taberî, c. 2, s. 211, İbn Esîr, Kâmil, c. 2, s. 55. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/223-224.

herşeyi yakalayıp yakıvereceğini sandı. Hemen, Cebrail (a.s.)a:

- Ey Cebrail! Malik'e emret de, onu yerine geri çevirsin! buyurdu.

Cebrail (a.s.) da, Cehennemi yerine çevirmesi için, Malik'e emretti. O da, Cehenneme: "Sakin ol!" dedi. Cehennem, çıkmış olduğu yerine girince, Malik onun üzerine örtüsünü tekrar örttü.¹³¹

Peygamberimiz (sav); Cehennemdeki susuzluk azaplarını, azap zincirlerini, azap yılan ve akreplerini, oradaki azaplardan daha bazılarını da gördü. Peygamberimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde:

"Eğer benim bildiğimi sizler de bilmiş olsaydınız, muhakkak ki, az güler çok ağlardınız!" buyurmuştur.¹³²

Dönüş

Peygamberimiz (sav) Mekke'ye dönmek üzere, Beytü'l-Makdis Mescidinin kapısına bağladığı Burak'a binip Mekke'ye döndü. Peygamberimiz Aleyhisselamin İsrâ ve Miracı, bir gece içinde, yatsı namazı ile sabah namazı arasında vuku buldu.

Abdulttalib oğulları, İsrâ ve Mirac gecesinde, Peygamberimizi (sav) bulamayınca, aramaya çıkmışlardı. Hatta Hz. Abbas, Zîtuva'ya kadar gitti. Oralarda, yüksek sesle:

- Yâ Muhammedi Yâ Muhammedi, diyerek bağırdı.

Peygamberimiz (sav):

- Lebbeyk! Buyur! diye karşılık verince, Hz. Abbas:

- Ey yeğenim! Sen kavmini geceden beri zahmet ve meşakkate soktun!

¹³¹ İbn İshak.İbnHişam, Sîre,c.2, s. 45-46.

¹³² Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 3, s. 210, Buhârî, Sahîh, c. 5, s. 190, Tirmizî, Sünen, c. 5, s. 557, İbn Mâce, Sünen, c. 2, s. 1412, Dârimî, Sünen, c. 2, s. 216, Hâkim, Müstedrek, c. 4, s. 320, Beyhakî, Sünenü'l-kübrâ, c. 7, s. 52, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 2. s. 335. Zehebî. Târihu'l-islâm. s. 480. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/224-225.

Nerede idin? dedi.

- Beytü'l-Makdis'e gittim.

- Bu gecenin içinde mi?

- Evet. Bu gecenin içinde gidip geldim!

- Her halde, senin başına ancak hayır gelmiş olmalıdır!

- Benim başıma hayırdan başka birşey gelmemiştir!

Kureyş Mucizeyi Duyunca

Peygamberimiz (sav); İsrâ ve Miracını Kureyş müşriklerine gidip haber vermek üzere ayağa kalkınca, Ebu Talib'in kızı Ümmü Hani Hatun, Peygamberimizin (sav) ridasının ucundan tutup:

- Ey amcamın oğlu! Ey Allah'ın peygamberi! Sana and veriyorum ki bunu halka söyleme! Onlar seni yalanlarlar ve üzerler, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Bunu onlara söyleyeceğim, buyurdu.

Çok endişelenen Ümmü Hani Hatun, Habeşli cariyesine:

- Yazıklar olsun sana! Ne duruyorsun, git de, Resûlullah (a.s.) o halka ne söylüyor, halk ona ne söylüyor, göz kulak ol! Dedi.

Peygamberimiz (sav) İsrâ ve Miracını Kureyş müşriklerine gidip haber vereceği zaman;

- Ey Cebrail, kavmim beni tasdik etmezler.

Cebrail (a.s.):

- Ebu Bekir seni tasdik eder, dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav)gidip, Kâbe'nin Hicr diye anılan yerinde ayakta durarak Kureyş müşriklerine İsrâ hadisesini haber verince, onlar şaştılar:

- Doğrusu, biz şimdiye kadar bunun gibisini hiç işitmedik! Bu inanılmayacak bir şey! Vallahi, deve Mekke'den Şam'a gidişte bir ayda, dönüşte de bir ayda sürülüp götürülür! Muhammed bir tek gecenin içinde oraya gider de, Mekke'ye dönebilir mi? Biz Beytül-Makdis'e, devemizin ciğerlerine, böğürlerine vura vura bir ayda varırız. O oraya bir tek gecenin içinde gitmiş ha? Ey Muhammed, buna delilin nedir? dediler ve yalanladılar.

Peygamberimiz (sav)yalanlanmaktan üzgün bir halde, bir tarafa çekilip oturduğu sırada, yanına Ebu Cehil gelerek oturdu. O daha mucizeyi duymamıştı. Alaylı bir tavırla:

- Bu gece de bir olayın var mı? diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Evet! Vardır!.

- Ne imiş o?

- Geceleyin götürüldüm!

- Nereye?

- Beytül-Makdis'e!.

- Ne?! Sonra da geri geldin ve aramızda sabahladın öyle mi?

- Evet!

Ebu Cehil, içinden “şimdi yaktım senin çıkarını” demiştir herhalde ki, Peygamberimiz (sav) söylediği sözü inkâr eder korkusu ile sordu:

- Kavmini senin yanına çağıracağım. Bana söylediğin sözü onlara da söyler misin?

- Olur!

Ebu Cehil haykırdı:

- Ey Ka'b oğulları cemaati....

Meclislerinden silkinip kalkanlar, gelip Peygamberimiz (sav)'le Ebu Cehil'in yanına oturdular. Ebu Cehil, Peygamberimiz (sav)'e:

- Haydi, bana söylediğini, kavmine de söyle! dedi.

Peygamberimiz (sav) olayı anlattı. Onlar da sözünü yalanlamak için, şaşkınlıklarından ve inkârlarından, kimisi ellerini çırpıtlar, kimisi de ellerini başlarına koydular, kimisi ıslık çalıyordu! Onlara göre artık bu kadar da yalan olmazdı!.. Ortalık karıştı. Hatta bu kargaşada bazı yeni Müslüman olanlar dinden döndüler denir. İnsanlar şaşkınlık içindydiler. Bir kısım Kureyş müşrikleri hemen, Hz. Ebu Bekir'in yanına koşular. Ona:

- Ey Ebu Bekir! Senin sahibin hakkındaki şeyden haberin var mı? O güya bu gece Beytül-Makdis'e gitmiş, orada namaz kılmış, sonra da Mekke'ye geri dönmüş!? dediler. Hz. Ebu Bekir gayet sakin sordu:

- Siz onun hakkında yalan söylüyorsunuz, dedi.

- Hayır! Kendisi Mescid'de halka böyle söyledi!

- O böyle mi söyledi?

- yemin ederiz ki evet, aynen böyle söyledi!

- Vallahi, eğer o bunu söyledi ise, muhakkak doğrudur!

- Yahu sen onu doğruluyor musun? Yani kendisinin bir gecede Beytül-Makdis'e gidip sabahtan önce Mekke'ye geri geldiğini tasdik mi ediyorsun?

- Evet! Bunda şaşılacak ne var? Vallahi, ben onu bundan daha uzak olanında, yani gecenin veya gündüzün herhangi bir saatinde kendisine ta semadan haber geldiğini söylediğinde ben onu tasdik edip duruyorum!

Kalktı, Peygamberimizin (sav) yanına geldi ve:

- Ey Allah'ın Peygamberi! Sen şu halka bu gece Beytül-Makdis'e gittiğini söyledin mi? diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Evet! buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

- Ey Allah'ın Peygamberi! Onu bana tarif ve tavsif et! Çünkü ben oraya gitmişimdir, dedi.

Beytül-Makdis hemen Peygamberimizin (sav) gözünün önüne geldi. Peygamberimiz (sav)ona bakarak, Hz.Ebu Bekir'e Beytül-Makdis'i birer birer tarif etmeye başladı. O anlattıkça, Hz. Ebu Bekir de:

- Doğru söylüyorsun! Ben şahadet ederim ki; sen Allah'ın Resûlüsün! Dedi.

Peygamberimiz (sav) da:

- Ey Ebu Bekir! Sen, Sıddık'sın! Buyurdu. O gün ona Sıddık lakabını verdi.

Sorular Sorular

Müşriklerden o beldeleri gezmiş ve Beytül-Makdis Mescidini görmüş olanlar, Peygamberimiz (sav)'e:

- Sen Beytül-Makdis Mescidini bize tarif ve tavsif edebilir misin? diye sordular. Peygamberimiz (sav):

- Oraya gittim, buyurdu ve tarif etmeye başladı. Bazı noktalarda tereddüde düşünce, Beytül-Makdis Mescidi Peygamberimizin (sav) gözünün önüne getirildi ve ona bakarak, müşriklerin sorularını cevapladı. Müşrikler:

- Vallahi, tarif ve tavsifte isabet ettin! dediler.

Peygamberimiz (sav)bu hususu şöyle anlatır:

"Kureyşliler, gezdiğim yerler, özellikle Beytül-Makdis hakkında, bana birçok sorular sormaya başladılar. Hâlbuki ben İsra gecesi onları zihnimde iyice tesbit ve hıfz etmiş değildim. Bu yüzden o kadar sıkılmışım ki, böyle bir sıkıntıya hiç düşmemiştim. Derken, Yüce Allah benimle Beytül-Makdis arasındaki uzaklığı kaldırdı da, ne sordularsa, ona bakarak, sorularımı birer birer cevapladım. Bana: 'Beytül-Makdis'in kaç kapısı var?' diye sordular. Ben de, Beytül-Makdis'e bakıp, onlara haber verdim. Bazıları da: 'Beytül-Makdis Mescidinin kaç kapısı var?' diye sordular. Beytül-Makdis Mescidi gözümün önüne dikilince, ona bakıp kapılarını sayarak, onlara bildirdim."

Yoldaki Kervan

Kureyş müşrikleri:

- Ey Muhammed, sen bize kervanımızdan haber ver! O bizim için Beytül-Makdis'ten daha önemlidir. Sen onlardan birşeye rastladın mı? Dediler. İçlerinden birisi de:

- Yâ Muhammed! Sen şu, şu yerdeki develerimize rastladın mı? diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Evet! Vallahi, filan oğullarına rastladım. Onlar bir deve kaybetmişler ve onu aramaya gitmişlerdi. Konak yerlerinde de onlardan hiç kimse yoktu. Susamışım. Onların içinde su bulunan bir kapları vardı ki, onun üzerine birşey örtmüşlerdi. Örtüsünü açtım ve içindeki suyu içtim. Sonra, üzerini, yine eskisi gibi kapadım. Onların kafilesi, şimdi Beyzâ'dan, Ten'im yokuşundan iniyordu. Kafilenin önünde boz, siyah renkli erkek bir deve, devenin üzerinde de birisi siyah, birisi de alaca iki çuval vardır, buyurunca, Velid b. Mugîre,

- Sihirbaz! dedi.

Peygamberimiz (sav)sözlerine devamla:

- Yanınıza geldikleri zaman, onlara sorun: Kaplarındaki suyu içilmemiş bulmuşlar mıdır? Buyurdu.

Müşrikler:

- Lât ve Uzzâ'ya andolsun ki, bu bir delildir! Dediler.

Peygamberimiz (sav):

- Şu, şu vadide filan oğullarının kafilesine de rastladım. Onları bir hayvanın gizli sesi ürkütmüş; bir develeri kaçmıştı. Ben kaçan develerinin yerini onlara gösterdim, buyurdu.

Kureyş müşrikleri, Ten'im yokuşuna doğru hızla gittiler. Peygamberimizin (sav) verdiği haberleri yalana çıkarma umuduyla kervanı gözlemeye başladılar. Kervan görününce:

- Vallahi, işte kervan geliyor! Boz deveyi de en öne sürmüşler, dediler.

İlk karşılaştıkları deve, kendilerine tarif edildiği gibi idi. Kafileye su kabından sordular. Onlar da, onu su dolu olarak bıraktıklarını, üzerini örttüklerini, fakat sonradan örtüsünü açtıkları zaman içinde su bulamadıklarını haber verdiler. Kureyş müşrikleri, diğer kafilelere de, soracaklarını sordular.

- Doğrudur! Vallahi kendisinin anmış olduğu vadide ürkütüldük ve bir devemiz de kaçtı. Bir adamın sesini işittik, o bizi devemize çağırıyordu. Deveyi onun çağırıldığı yerde bulduk ve tuttuk, dediler. Bazılarına göre; işittikleri ses, Peygamberimizin (sav) sesi idi.

Kureyş müşriklerinin, kervanlarındaki develerinin ve hatta çobanlarının sayısına varıncaya kadar, sormadıkları ve Peygamberimiz (sav)dan doğru cevaplarını almadıkları birşey kalmadı. Kureyş müşrikleri, kendilerine verilen haberlerin doğru çıktığını gördükleri halde, iman etmediler. "Bu, açık bir sihirdir! Velid b. Mugîre'nin dediği doğru imiş!" dediler.¹³³ Demek ki hissi

¹³³ İbn Seyyid, Uyünul-eser, c. 1, s. 142. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/231-233.

mucize insanları iman etmeye zorlamıyor. O yüzden Kur'an-ı Kerîm müşriklerin bu konudaki isteklerine iltifat etmemiştir.

İSLAM'IN KABİLELERE SUNULMASI

Mekke'de Dava Kilitlendi

Peygamberimiz (sav) Taiften Mekke'ye geldikten sonra Kureyş müşrikleri ona karşı büsbütün sert ve acımasız davranmaya başladı. Mekke'de tebliğ davası sanki kilitlendi. O zaman Yüce Allah Peygamberimize (sav) Arap kabilelerine başvurmasını emretti. Peygamberimiz çareyi yabancı ziyaretçiler üzerinde aramaya başladı. Mekke'deki yıllık Hac mevsimi özel bir önem taşımaktaydı. Bu yüzden Peygamberimiz (sav) her yıl hac mevsiminde kurulan Ukâz, Mecenne ve Zülmecaz panayırlarına gider, dışarıdan gelen kabilelere kendisini tanıtır, izinlerini alarak onlara İslam'ı arz ederdi. Sevgili Peygamberimizin (sav) bu konudaki çaba ve gayretleri öylesine yoğunlaştı ki, Mekkeli müşrikler bu durumdan büyük kaygı duymaya başladılar. Müşrikler, özellikle de zalim ve acımasız Ebû Leheb, İslam aleyhine pek zararlı önyargılarını yayma konusunda büyük bir çaba içerisine girmişlerdi.

Hac Mevsiminde Panayırılar

Ukâz panayırı, Arap panayırılarının en büyüğü idi. Her yıl Kureyş kabilelerinden Hevazinler, Gatafanlar, Eslemler, Benî Harisler, Adaller, Dişler (Kareler), Mustalıklar vs. hep oraya konarlar, her yerin eşrafı orada hazır bulunurdu. Kabileler şairlerini orada bulundurlar, karşılıklı şiirler okutturur, övünür, dağılırlardı. Ukâz; Necd'in yukarısında, Arafat yakınında, Taife bir, Mekke'ye iki gecelik bir mesafede idi. Ukâz panayırı Zilkade hilali doğunca kurulur, yirmi gün devam ederdi. Mecenne panayırı; Merruz-Zahran nahiyesinde, Esfardağı yakınında, Mekke'nin aşağı tarafında olup, Mekke'ye bir berid (oniki mil) uzaklıkta idi. Mecenne panayırı on gün kurulur, Zilhicce hilali görününceye kadar devam ederdi. Oradan ayrılarak Zülmecaz panayırına

gidilirdi. Zülmecaz; Ukâz'ın yakınında, Arafat'ın arkasında olup ona uzaklığı bir fersah (oniki bin adım) idi. Zülmecaz panayırı Zilhicce'nin birinci gününden Zilhicce'nin sekizinci gününe kadar, sekiz gün kurulur; sonra, oradan kalkılıp hac için Mina'ya doğru gidilir, o gün Mina'da bulunulurdu.

Davetin Karşılığı

Peygamberimiz (sav)bu panayırlarda toplanmış bulunan Arap kabilelerinin konak yerlerine kadar varıp onlara kendisini arz ve takdim eder, onları Allah'ın birliğini ikrara, yalnız O'na ibadet etmeye, İslâmın istediği güzel ahlaka davet ederdi. Kendisinin onlara Allah tarafından peygamber olarak gönderildiğini haber verir, kendisini tasdik etmelerini, Rabbinin elçilik vazifelerini açıklayınca ve yerine getirinceye kadar kendisine yardım etmelerini, kendisini barındırmalarını ve korumalarını onlardan isterdi. Dilediğini yerine getirdikleri takdirde kendilerine Cennet verileceğini bildirerek: "Kureyş müşrikleri beni Rabbinin Kelamını tebliğden men ettiler! Beni alıp kavimlerinin yanına götürecek adam yok mu?" diye sorarlardı.

İşte böyle, Resulullah (sav) o sırada Mekke'yi terk ederek dışarıda başka bölgelere gidebilmek üzere emân (himâye) anlaşmaları yapmaya çalışıyordu. Bu girişimlerin esas konusu şu idi: "Beni himaye ediniz ve dediklerimi izleyiniz, bakarsınız çok yakında komşu İran ve Bizans imparatorluklarının sahibi sizler olmuştunuz!" evet, elbette bu zorluklara katlanmanın ödülü de büyük olacaktı. Dünya hâkimiyeti ile müjdeleniyorlardı!

Benî Bekr Kabilesini Davet

Hiz. Peygamber'in amcası Abbas der ki:

"Allah Rasûlü bana şunları söyledi: 'Kendim için ne senin yanında ne de kardeşinin (Ebu Leheb'i kastediyor) koruma yok! Sen yarın beni panayıra götürür müsün? Orada bazı kabilelerin konakladıkları yerlere gideyim de İslâm'a davet edeyim.'

Arapların toplandığı yerlere geldik. Biz panayıra gittik. Rasûlü Ekrem'e şurasının Yemen'den hacca gelen kabilelerin en üstünü Kinde kabilesinin, bunun Bekir b. Vail'in, şunun Benî Âmir b. Sa'sa'a'nın konakları olduğunu,

kendisi için birini seçmesini söyledik. Rasûlü Ekrem Kinde'den başladı. Kindelilerin kimlerden olduklarını sordu. Onlar da Yemen ehlinen olduklarını söylediler. Rasûlü Ekrem:

- Yemen'in hangi kabilesindensiniz? Dedi.

- Biz Kinde kabilesindeniz, dediler. Rasûlü Ekrem:

- Hangi Kindedensiniz? Deyince, onlar:

- Benî Âmir b. Muaviye'deniz, dediler. Rasûlü Ekrem:

- Kendiniz için bir iyilik ister misiniz? diye sordu. Onlar:

- O hayır nedir? dediler. Hz. Peygamber:

- Allah'tan başka mabud olmadığına şahidlik edeceksiniz, namazı kılacaksınız. Allah katından gelen vahye iman edeceksiniz, buyurdu.

Abdullah b. Eclah der ki: "Babam, kavminin ileri gelenlerinden bana rivayet ettiğine göre Kinde kabilesi Rasûlü Ekrem'e şöyle bir teklifte bulundu:

- Eğer sana tâbi olursak, sen galib gelirsen, öldükten sonra bu işin başının bizde olacağına dair söz veriyor musun? Rasûlü Ekrem:

- Mülk Allah'ındır, dilediğine verir! Ben kimseye bu sözü vermem, dedi. Bunun üzerine:

- O halde senin getirdiklerine ihtiyacımız yok, diyerek Rasûlullah'ın teklifini reddettiler.

Kelbî der ki: Onlar Rasûlullah'a şöyle bir cevap verdiler:

- Bizi mabudlarımızın ibadetinden menetmeye ve Araplara karşı savaş açmamız için mi geldin? Git, kavmine ilhak et! Bizim sana bir ihtiyacımız yok!

Rasûlü Ekrem onların yanından ayrılıp Bekir b. Vail'e geldi. Kavminin kimlerden olduğunu sordu. Onlar da Bekir b. Vail'den olduklarını söylediler Rasûlü Ekrem:

- 'Hangi Bekir b. Vail'den? diye sorunca, onlar:

- Benî Kays b. Sa'lebe kabilesindeniz, dediler. Rasûlü Ekrem:

- Sizin sayınız ne kadar, diye sordu. Onlar:

- Çoktur, toprak kadar! Dediler.

- Sizin korunmanız nasıl? Diye sordu.

- Bizim için korunma yok! Biz Farsların komşusuyuz. Biz Farsların düşmanlık yaptığı bir kimseyi koruyamayız ve onlara bizim himayemizde olduğunu söyleyemeyiz, dediler. Hz. Peygamber:

- Eğer Allah Farsların konaklarını size verirse, kadınlarını size nikâh ederse, çocuklarını size köle ederse, otuz defa Sübhânallah, otuzüç defa elhamdülillah, otuzdört defa da Allâhu Ekber diyeceğinize söz verir misiniz? dedi. Onlar Rasûlü Ekrem'e kim olduğunu sordular. Hz. Peygamber:

- Ben Allah'ın peygamberiyim, dedi. Sonra onlardan ayrıldı.

Kelbî diyor ki: "Hz. Peygamber onlardan ayrıldığında amcası Ebu Leheb onun arkasında idi. O da halka:

- Bunun sözünü kabul etmeyin, diyordu. Sonra Ebu Leheb de geçti. Bu kabile ona:

- Sen bu kişiyi tanıyor musun? diye sordu. O da:

- Evet, tanıyorum. O bizim en büyük ailemizin çocuğudur. Siz onun nesini soruyorsunuz? dedi. Onlar Rasûlü Ekrem'in onları davet ettiği hususu öne sürerek şöyle dediler:

- Bu, ben Allah'ın peygamberiyim diye iddia ediyor!

Ebu Leheb onlara şu cevabı verdi:

- Sakın onun sözüne kulak asmayın. Çünkü o delidir. Kendi kafasından hezeyan kusuyor! Onlar:

- Zaten Farşlılar hakkındaki sözlerinden biz bunu anlamıştık, dediler."¹³⁴

Müşriklerin Engelleme Çabaları

Ne yazık ki Mekkeli müşriklerin engelleme çabaları Sevgili Peygamberimizin (sav) burada da peşini bırakmadı. O hangi sokak girse, hangi meclis ve mekânda selam verip otursa ve insanlara İslam'ı arz ederek anlatsa, hemen arkasından, başta Ebu Leheb olmak üzere Kureyş ekâbirleri geliyor, dinleyenleri Hz. Peygamber (sav) Efendimizden soğutmak, gözlerini korkutmak ve böylece davetini etkisiz kılmak için konuşmalar yapıyor, tehditler savuruyorlardı. Hep peşinde dolaşiyor, onu kendi haline bırakmıyorlardı. Bu da haliyle dışarıdan gelen kabileleri korkutuyordu.

İşte bu korku yüzünden Sevgili Peygamberimiz (sav) in onca davetine rağmen ne yazık ki, onlardan ne davetini kabul edecek, ne kendisini barındıracak, ne de kendisine yardım edecek bir kabile çıkmadı. Aksine, kimisi Peygamberimize (sav) suratını astı, kaba ve katı davrandı. Kimisi de "İçinde bulunduğun cemaatin, kavmin seni daha iyi bilir! Onlar sana ne diye tâbi olmuyor?" diyerek Peygamberimiz (sav)'letartışmaya kalkışıyorlardı. Onlardan kimisi de: "Bakınız hele! Kavmini fesada vererek her şeyi bozup dağıtmış olan bir adam bizi ıslah edecekmiş, düzelterekmiş, öyle mi?" diyerek laf atardı. Bu olaylar o kadar yaygın olmuştu ki Yemen'den veya Mudarlardan, panayırlara gelmek üzere yola çıkacak olan bir kimseye, kavmi veya akrabası gelip, "Sakın ha! Kureyşlilerin genci seni dininden döndürmesin!" diye uyarıda bulunurlardı.

Peygamberimiz (sav) da, onlara gereken cevapları verir ve kendilerini Allah'a imana davet etmeye devam eder, bir yandan da: "Ey Allah'ım! Sen dilemesen, herhalde, böyle olmazlardı!" diyerek teselli bulurdu.

¹³⁴ Ebu Nuaym, (Abbas'tan); Bidaye, III/140; Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 1/82-83.

Dışardan Gelen Kabilelerin Düşünceleri

Sevgili Peygamberimiz (sav) insanlara yaklaşarak önce selam veriyor, kendisini tanıtıyor, konuşmak için izin istiyor, verilince de biraz Kur'an-ı Kerim okuyarak onları İslam'a davet ediyordu. Ama onlar siyasi, idari, ekonomik, barış ve emniyet gibi bir sürü kaygılarla icabında beğendikleri bu dine giremiyorlardı. Tepkiler de çeşitliydi. Nazik ve kibar olanlar, "bir düşünelim" diyerek zamana oynuyorlardı. Nezaketi umursamayanlar ya açıkça reddediyorlar, ya da onunla yetinmeyerek hakaret ve eziyet ediyorlardı. Hâkim düşünce şu idi: "Biz niye bu Kureyşin düşmanlığını kazanalım ki? Durup dururken neden başımıza dert açalım? Arkasında koca bir soyu var! Onlar düşmanlarıyla başa çıkamıyorlarsa, biz niye durup dururken düşman kazanalım da onun için savaşalım?" diyorlardı.

Dışardaki kabilelerin şöyle bir siyasetleri vardı. Başımızı belaya sokmamak için onu kavmi ile baş başa bırakalım. Kavmi onu yener ve işini bitirirse, zaten sorun yok, bildik hayatımıza devam ederiz. Kureyşe de "biz zaten hep sizinleydik" der, geçinir gideriz. Yok, o kavmini yenerse, bu sefer onu tanırız ve deriz ki, "biz seninle hiç savaşmadık. Şimdi de gelip dinini kabul ediyoruz."

Buradan alacağımız birkaç ders var. İlki, insanlara nezaketle yaklaşmak ve daveti Kur'an ağırlıklı yapmaktır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) önce bazı ayetleri okur, sonra kendisi kısa açıklamalar yaparak davet ederdi. Çağın davetçileri bütün zorluklara katlanarak insanları aynen böyle Allah'ın kelamının güçlü etkisiyle davet etmelidirler. Sonra insanları korkutmamak gerekir. Yiğit tabiatlılar hariç insanların geneli korktuklarında risk almaz, fayda bile görseler geri dururlar. Son olarak da şunu zikrelelim; şartlar olumsuz diye dava asla terk olunmaz.

Evet, Sevgili Peygamberimiz (sav) nice kabile temsilcisi nezdinde oturup konuştu. Bazen sert ve kaba, alaycı ve aşağılayıcı tepkiler aldı. Bazen kibar ve olgun davranıldı. Bazen de korkak, kaçamaklı cevaplar aldı. Fakat hepsinde de sonuçlar olumsuzdu. Çok değişik görüşmeler yaptı. Art arda aldığı başarısız sonuçlara rağmen büyük bir sebatla çabalarını sürdürdü. Hep Allah Teâlâ'nın rahmetine ve korumasına sığındı, insanların hidayeti için hem dua etti, hem de davet ve tebliğ görevini asla terk etmedi.

Ebu Lehep Yine İş Başında

İşte Rebia b. Abbâdü'd Dilî böyle bir manzara aktarıyor bizlere:

"Hz. Peygamberi (a.s.) Zülmecaz panayırında görmüştüm. 'Ey insanlar! Lâ ilahe illallah / Allah'tan başka ilah yok deyin kurtulun!' buyuruyordu. Kendisi hangi caddeye girse halk da merakla oraya gidiyor, onun başına toplanıyor, kalabalıktan birbiri üzerine yığılıyorlardı. Orada, ne bir kimsenin bir şey söylediğini, ne de onun sustuğunu gördüm. O, hep: "Ey insanlar! 'Lâ ilahe illallah / Allah'tan başka ilah yok' deyin ki kurtulasınız!" deyip duruyordu. Fakat o nereye giderse arkasından akik (şaşı) gözlü, güzel, yumru yüzlü, iki bölük halinde örgülü saçlı bir adam da gidiyor ve "Ey insanlar! Bu, sizi aldatıp da dininizden, baba ve atalarınızın dininden vazgeçirmesin! Bu, dinden çıkmış bir yalancıdır!" diyordu.

- Kimdir bu zât? Diye sordum.

- Muhammed b. Abdullah'tır. Kendisi, peygamber olduğunu söylüyor, dediler.

- Ya onun arkasında giden, onu yalanlayan, şu akik (şaşı) gözlü adam da kimdir? Diye sordum.

- O da, onun amcası Ebu Leheb'dir, dediler."¹³⁵

Rebia b. Abbâd, bir rivayetinde de şöyle der:

"Ben, yeni yetmişmiş bir genç iken, babamla birlikte Mina'da bulunuyordum. Resûlullah (a.s.) da, Arap kabilelerinin konak yerlerinde durup şöyle sesleniyordu:

- Ey filan oğulları! Ben Allah Teâlâ'nın Resulüyüm. Allah size şöyle emrediyor: Ondan başka tapmış olduğunuz şu putları atınız. Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayınız. Yalnız ona ibadet ediniz. Allah Teâlâ benim onun resulü olduğuma inanmanızı, beni doğrulamanızı, Allah tarafından gönderilmiş

¹³⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 3, s. 492, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 41 .

olduğum vazifeyi açıklayıp yerine getirinceye kadar beni korumanızı size emrediyor. Ben Allah'ın Resûlüyüm!

Hemen onun arkasından akik, şaşş gözlü, güzel yüzlü, iki bölüm halinde örgülü saçlı, üzerinde Aden işi elbise bulunan bir adam konuşmaya başlıyordu:

- Ey filan oğulları! Bu adam sizi, Lât ve Uzzâ ile müttelikleriniz Malik b. Ukayş oğullarının cinlerini boynunuzdan sıyırıp atmaya ve kendisinin getirdiği bid'at ve dalâletlere sarılmaya davet ediyor! Sakın hâ! Siz siz olun, ona itaat etmeyin, onu dinlemeyin!

- Babacığım, şu zâtı takip eden kimdir? Diye sordum. Babam:

- Bu onun amcası Ebu Leheb Abduluzâ b. Abdulmuttalib'tir, dedi."¹³⁶

Tank b. Abdullahi'l Muharibî de, bu husustaki bir müşahedesini şöyle anlatır:

"Resûlullah (sav)'i Zülmecaz panayırında görmüştüm. Kendisinin üzerinde kırmızı bir cübbe bulunuyor, en yüksek sesiyle:

- Ey insanlar! 'Lâ ilahe illallah / Allah'tan başka hiçbir ilah yok!' deyiniz de, kurtulunuz! Diye sesleniyordu.

Bir adam da elindeki taşla onu takip ediyor ve:

- Ey insanlar, sakın ona itaat etmeyiniz! Çünkü o yalancıdır,' diyerek bağırıyordu.

Attığı taşlarla Resûlullah (sav)'in ayak bileklerini kanatmıştı. Oradakilere, Resûlullah (a.s.) hakkında:

- Kimdir bu zât? Diye sordum.

¹³⁶ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 64-65, Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 3, s. 492493, Taberî, Târih, c. 2, s. 231-232, Zehebî, Tâ rihu' l-islâm, s. 285, E bu'l -Fidâ, c. 3, s. 1 38-1 39, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 2, s. 15 4.

- Bu, Abdulmuttalib oğullarından bir gençtir, dediler.
- Ya onun ardına düşen ve ona taş atan da kimdir? Diye sordum.
- O da, onun amcası Ebu Leheb Abduluzzâ'dır, dediler."¹³⁷

Peygamberimiz (sav)Zülmecaz panayırında:

"Ey insanlar! 'Lâ ilahe illallah / Allah'tan başka hiçbir ilah yok' deyiniz de kurtulunuz!" buyurarak seslendiği sırada bir adamın da Peygamberimizin (sav) üzerine toprak saçtığı ve bakılınca, onun Ebu Cehil olduğu görüldü ki, o da;

- Ey insanlar! Sakın, bu sizi dininiz hakkında aldatmasın! O, muhakkak, sizin Lât ve Uzzâ'ya tapmayı bırakmanızı istiyor, diyordu.¹³⁸

Peygamberimiz (sav) her hakarete, her işkenceye katlanarak, vazifesini yerine getirmeye çalışmaktan geri durmuyordu.

Müdrîku'l-Ezdî der ki:

"Babamla birlikte hac yapıyordum. Mina'ya gelip konaklayınca, bir toplulukla karşılaştım. Babama:

- Bu cemaat ne için toplanmış? diye sordum. Babam:
- Şu, kavminin dinini terketmiş olan kişi için, dedi.¹³⁹

Bakınca, Resûlullah (sav)'i gördüm. Şöyle diyordu:

- Ey insanlar! Lâ ilahe illallah / Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, deyiniz

¹³⁷ Dârekutnî, Sünen, c. 3, s. 44-45, Ebu'l-Ferec İbn Cevzî, el-Vefâ, c. 1, s. 182, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 3, s. 71, AJâüddinAli, Kenzu'l-ummâl, c. 12, s. 49, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 2, s. 153-154.

¹³⁸[306] Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 185, Zehebî, Târîhu'l-islâm, s. 151, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 41, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 21.

¹³⁹[307] İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 5, s. 130, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 21, Alâüddin Ali, Kenzu'l-ummâl, c. 12, s. 450.

ki kurtulasınız!

İnsanlardan kimisi onun yüzüne tükürüyor; Kimisi başına toprak saçıyor; Kimisi de ona sövüp sayıyordu!¹⁴⁰ Gün yarılanıncaya kadar, bu hal devam etti. O sırada, göğsü açılmış bir kız, içinde su bulunan bir kapla geldi.¹⁴¹ Ağlıyordu. Resûlullah (sav)su kabını alıp sudan içti. Elini, yüzünü yıkadı. Başını kaldırıp:

- Kızcağızım, göğsünü başörtünle ört. Baban hakkında, tuzağa düşürülüp öldürülecek, zillete uğrayacak diye korkma! Buyurdu.

- Kimdir bu kız? Diye sorduk.

- Kendisinin kızı Zeyneb'dir, dediler.¹⁴²

Taşlanan Peygamber

Peygamberimiz (sav) Benî Muharib b. Hasafa'ların buldukları yere kadar gitti. Onların içinde bulunan yüzyirmi yaşındaki bir şeyhle konuştu. Onu İslâmiyete ve Rabbinin elçilik vazifesini tebliğ edinceye kadar kendisini korumaya davet etti. Benî Muharib'lerin şeyhi:

- Ey adam! Senin haberini kendi kavmin daha iyi bilir! Vallahi, seni alıp yurduna götüreren bir kimse, şu mevsim halkının götürmediği kötülüğü götürmüş olur! Sen kendini bizden uzak tut, dedi.

O sırada Ebu Leheb gelmiş, ihtiyar Muhariblinin söylediklerini dinlemişti. Onun başına dikilerek:

- Eğer şu mevsim halkının hepsi senin gibi cevap verseydi, o, üzerinde durduğu dini bırakırdı. Kendisi, dinini bırakmış bir yalancıdır, dedi.

İhtiyar:

¹⁴⁰[308] Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 21, Alâüddin Ali, Kenzu'l-ummâl, c. 12, s. 450.

¹⁴¹[309] İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 5, s. 130, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 21, Alâüddin Ali, Kenzu'l-ummâl, c. 12, s. 450.

¹⁴²[313] Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 21, Alâüddin Ali, Kenzu'l-ummâl, c. 12, s. 450.

- Sen onu daha iyi bilirsin. O senin kardeşinin oğludur ve senin etindedir. Ey Ebu Utbe, belki de onda bir delilik vardır. Bizim yanımızda, bu hastalığı tedavi eden bir adam var, dedi.

Ebu Leheb ihtiyarın bu sözüne bir cevap vermedi. Ebu Leheb, Peygamberimizi (sav) kabilelerden hangi kabilenin yanında görse, hemen orada durup: "Bu, dinini terketmiş bir yalancıdır!" diyerek bağırarak idi. Peygamberimizi (sav), yanlarından ayrıılırken arkasından taşlamayan bir kabile kalmadı!

Kaçırılan Fırsatlar

Peygamberimiz (sav) Kelb kabilesinin konak yerlerine uğrayıp onlardan bir oymak olan Benî Abdullah'ların yanına vardı. Kendisini onlara, Allah tarafından gönderilen peygamber olarak arz ve takdim, kendilerini Yüce Allah'a imana davet etti:

- Ey Abdullah oğulları! Bakınız: Yüce Allah, babanıza da pek güzel isim vermiş!

Fakat Benî Abdullah'lar, Peygamberimizin (sav) yaptığı tekliflerden hiçbirini kabul etmediler. İçlerinden bir şeyh ise:

- Şu olgun genç, ne güzel şeye davet ediyor! Ne yazık ki, kavmi onu uzaklaştırmış bulunuyor! O keşke kavmi ile anlaşsaydı! Bütün Araplar kendisine tâbi olurdu, demişti.

Bir Kişi Bir Kabileyi Mahvetti

Peygamberimiz (sav) Benî Hanife kabilesinin konak yerlerine gitti. Kendisini onlara, Allah tarafından gönderilen peygamber olarak arz ve takdim, kendilerini Yüce Allah'a imana davet etti. Ne yazık ki, Peygamberimizi (a.s.) Araplar içinde, Benî Hanife kabilesi kadar çirkin bir tavırla reddeden olmamıştır. Peygamberimiz (sav) Benî Âmir b. Sa'saa'ların, Ukâz panayırındaki konak yerlerine vardı. Onlara:

- Siz hangi kavimdensiniz? diye sordu.

- Benî Âmir b. Sa'saa'lardan, dediler.

- Benî Âmirlerin hangi ailesindensiniz?

- Benî Ka'b b. Rebia'lardan.

- Sizde, mün'a (sığınan kimseleri koruma) nasıldır?

- Bizim tarafımıza ne laf atılabilir, ne de habersiz ateşimizle ısınılabılır!

Peygamberimiz (sav) onlara kendisini Allah tarafından gönderilen peygamber olarak arz ederek kendilerini Yüce Allah'a imana davet etti:

- O halde, ben Allah'ın Resûlüyüm! Sizin yanınıza geldiğimde, Rabbimin elçilik vazifelerini halka ulaştırıncaya kadar beni korur musunuz? İçinizde hiçbir kimseyi zorlamayacağım!

- Sen, Kureyşlilerden kimlerdensin?

- Abdulmuttalib oğullarından!

- Sen Abdi Menaf oğullarından olduğuna göre, onlar neredeler? Seni ne diye korumuyorlar?

- Onlar beni yalanladılar ve davamdan ayırmaya çalıştılar.

- Biz, seni ne yalanlar ve kovarız, ne de sana iman ederiz! Ancak Rabbinin elçiliğini insanlara ulaştırıncaya kadar seni koruruz!

Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav) onların yanına indi. O sırada, Benî Ka'b b. Rebia halkı, pazarda alışverişle uğraşıyorlardı. Onlardan bir adam, Beyhara b. Firas çıkageldi:

- Kimdir şu yanınızda gördüğüm ve tanıyamadığım kişi? diye sordu.

- Muhammed b. Abdullahi'l-Kureyşî'dir! dediler,

Beyhara:

- Sizin onunla ne işiniz var?

- O bize kendisinin Resûlullah olduğunu söylüyor ve Rabbinin elçilik vazifesini tebliğ edinceye kadar, kendisini korumamızı istiyor.

Beyhara:

"Ona ne cevap verdiniz?" diye sordu.

"Kendisine 'Hoş geldin! Seni yurdumuza götüreceğiz. Kendimizi nelerden korursak, seni de onlardan koruyacağız' dedik," dediler.

Beyhara, kendi kendine: "Vallahi şu adamı Kureyşlilerden alabilsem, onun sayesinde bütün Arapları yerdim" diye mırıldandıktan sonra, Peygamberimize (sav) sordu:

- Eğer biz sana işin hakkında bey'at edersek, Allah da seni muhaliflerine galip kılsa, senden sonra işin bizim olur, bize kalır mı?

- İş Allah'a aittir! Allah onu dilediğine verir!

- Demek göğüslerim senin önünde bütün Arapların okuna hedef olacak, Allah seni muzaffer kıldığı zaman iş bizden başkasına geçecek öyle mi? Senin işin bize gerekmez! Dedikten sonra, kavmine döndü:

- Şu panayır halkı yurtlarına bir şeylerle dönerlerken, sizinkinden daha kötü bir şeyle dönen bir kimse bilemiyorum. Demek siz bütün halkla savaşımaya başlayacak, kendinizi bütün Arapların tek yaydan oklarına tutturacaksınız ha? Onu kendi kavmi sizden daha iyi bilir. Eğer kavmi onda bir hayır, bir iyilik görmüş olsalardı, onunla herkesten çok mutlu olurlardı. Siz, kendi kavminin içlerinden sürüp çıkardığı, yalanladığı bir kimseye yakınlık gösteriyor, yardım etmeye, kendisini barındırmaya kalkıyorsunuz. Ne kötü bir görüştür sizin görüşünüz! Dedi. Sonra Peygamberimize (sav) dönüp tehdit etti:

- Hemen kalk, kavminin yanına git! Vallahi sen şimdi kavmimin yanında olmasaydın, muhakkak senin boynunu vururdum!

Peygamberimiz (sav) kalkıp devesinin üzerine oturunca, kötü adam Beyhara, devenin böğrünü ansızın dürttü. Deve, sıçrayıp kalkarken, Peygamberimizi (sav) yere düşürdü!

Mekke'de Müslüman olan kadınlardan Dubâa binti Âmir b. Kurt da o gün, Benî Âmirlerden olan amcalarının oğullarını ziyaret için gelmişti ve o sırada Benî Âmirlerin yanında bulunuyordu. Dubâa Hatun Peygamberimize (sav) yapılan hakareti görür görmez haykırdı:

- Ey Âmir hanedanı! Gözünüzün önünde şu Allah'ın Resûlüne yapılanı görüp de içinizden benim için onu koruyacak hiçbir kimse yok mu?

Amcalarının oğullarından üç kişi, hemen kalkıp Beyhara'nın üzerine yürüdüler. Hazn b. Abdullah ile Muaviye b. Ubâde de, Beyhara'ya yardım etti. Araya giren Âmir oğullarından her biri, Beyhara ve yardımcılarında birini tutup yere yıktılar. Göğüslerinin üzerine oturup, yüzlerini tokatladılar.

Peygamberimiz (sav)kendisini kayıranlar hakkında: "Ey Allah'ım! Şunlara bereketini ihsan et" diye, Beyhara ve yardımcıları aleyhinde de: "Ey Allah'ım! Onları da rahmetinden uzaklaştır!" diye dua etti.

Peygamberimizi (sav) kayıran üç kişiden ikisi Sehl'in oğulları Gıtrîf (Gatîf)ve Gatafan, birisi de Urve (Uzne) b. Abdullah idi. Bunlar sonradan Müslüman oldular ve Allah yolunda şehit olarak öldüler. Ötekiler ise küfür ve şirk üzere ölüp gittiler.

Benî Âmirlerin, çok yaşlı olması dolayısıyla hac mevsimlerine katılamayan ihtiyar bir adamları vardı. Benî Âmirler, yurtlarına döndüklerinde olan bitenleri ona anlatırlardı. Bu yıl da, hac mevsiminden dönüp yurtlarına geldikleri zaman, ihtiyar adam onlara yine mevsimde olan bitenleri sormuştu. Benî Âmirler de:

- Kureyşlilerden, Abdulmuttalib oğullarından, yanımıza bir genç gelmişti. Kendisinin peygamber olduğunu söylüyor, işinin üzerinde kendisiyle birlikte durmaya, kendisini korumaya, yurdumuza getirmeye bizi davet ediyordu, dediler.

İhtiyar, hemen ellerini başının üzerine koydu. Sonra da:

- Ey Âmir oğulları! Kaçırılan bu fırsat telâfi edilebilecek mi? Ağdan kurtulan, yakalanmaya çalışılan av yakalanabilecek mi? Allah'a ant olsun ki İsmail oğullarından hiçbirisi şimdiye kadar yalan yere peygamber olduğunu söylememiştir! Elbette onun söylediği hak ve gerçektir! Sizin o isabetli görüşünüz o sırada nerede idi? Siz, herhalde, o sıradaki görüşünüzde hazır bulunmamışsınızdır, diyerek onları kınadı.

Tatlı Bir Sohbet

Bu arada Peygamber Efendimizin (sav) sözlerini olgunlukla dinleyen, sorular sorarak anlamaya çalışan insanlar da vardı. Hz. Ali (r.a.) böyle bir olayı anlatır:

"Yüce Allah Arap kabilelerine kendisini arzetmesini Peygamberi (a.s.)a emrettiği zaman, Resûlullah (a.s.) Minaya gitti. Ben ve Ebu Bekir de kendisinin yanında bulunuyorduk. Dönüp dolaşa dolaşa bir meclise vardık ki, o mecliste sükûnet ve ağırbaşlılık vardı. Bakılınca, yaşlılarında usululuk, şekil ve şemâillerinde güzellik göze çarpıyordu. Ebu Bekir onların yanlarına varıp selam verdi ve onlara:

- Siz hangi kavimdensiniz? Diye sordu.

- Biz Şeyban b. Salebe oğullarıyız.

Ebu Bekir, Resûlullah (a.s.)a dönüp:

- Babam, anam sana feda olsun! Bunların kavimleri içinde bulunan Mefrûk b. Amr, Hânî' b. Kabîsa, Müsenna b. Harise, Numan b. Şerik Şeyban b. Salebe oğullarının izzet ve şeref sahibi kişileridir, dedi.

Bunlardan, Ebu Bekir'e en yakını da, Mefrûk b. Amr idi. Mefrûk; yakışıklılığı, dilinin düzgünlüğü ve iki yandan göğsüne dökülen örgülü saçlarıyla, diğerlerine karşı üstünlük arz ediyordu. Ebu Bekir, ona:

- Sizde askerî hazırlık sayısı nasıldır ve kaçtır?

- Biz binden fazlayız. Bin ise, azlığından dolayı yenilebilecek bir sayı değildir.

- Size sığınanları koruma geleneğiniz nasıldır?

- Korumaya, olanca gücümüzü sarf etmemiz gerekir. Her kavim için, bir nasip ve saadet vardır.

- Düşmanlarınızla aranızda savaş nasıldır?

- Biz, düşmanla karşılaştığımızda, kızgın olmadıkça, çok sert ve sağlamız. Kızgın iken, düşmanla karşılaşmadıkça da, çok sert ve sağlamız. Biz atları evlatlara, silahları da sütlü sağmal develere üstün tutarız. Yardımı da Allah'tan bekleriz! Allah bazen bize, bazen da karşımızdakine yardım eder. Herhalde sen Kureyşli kardeşin?

- Eğer size bir zâtın Resûlullah olarak kendisini halka arz ve takdim ettiği haberi erişmişse, işte o, şu zâttır! diyerek Resûlullahı gösterdi. Mefrûk:

- Bize bu hususta bazı haberler erişmişti, dedikten sonra, Resûlullah (a.s.)a dönüp:

- Ey Kureyşî kardeş! Sen insanları nelere davet ediyorsun? diye sorunca, Resûlullah (a.s.) gelip yanlarına oturdu. Ebu Bekir de, ayağa kalkarak, Resûlullah (sav)'i elbisesiyle gölgeledi. Resûlullah (sav)Mefrûk'a:

- Ben sizi Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Allah'ın şeriksiz bir olduğuna, benim de Allah'ın Resûlü bulunduğuma şahadet etmeye; Yüce Allah tarafından bana emrolunan şeyleri yerine getirinceye kadar beni barındırmaya, korumaya; Bana yardımcı olmaya davet ediyorum. Çünkü Kureyşliler Allah'ın emrine karşı koymuş, Allah'ın Resûlünü yalanlamış, bâtılı tutup haktan yüz çevirmiş bulunuyorlar. Allah ki, her şeyden müstağnî, her türlü övülmeye lâyık olandır! buyurdu.

- Ey Kureyşî kardeş! Sen daha nelere davet ediyorsun?

Resûlullah (sav)En'am sûresinden bazı ayetler okudu:

“De ki: 'Gelin! Üzerinize Rabbinizin neleri haram kıldığını ben okuyayım: O'na hiçbir şeyi şerik koşmayın! Babanıza, ananıza iyilikten ayrılmayın! Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin! Sizin de, onların da rızkını, Biz vereceğiz. Kötülüklerin açığına da, gizlisine de yaklaşmayın! (Meşru) bir hak terettüp etmedikçe, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayın! İşte, Allah size, aklınızı başınıza almanız diye, bunları emretti. Yetimin malına, rüşdüne erişinceye kadar, o en güzel olandan başka bir suretle yaklaşmayın! Ölçüyü, tartıyı tam ve doğru tartın! Biz, bir kimseye, gücünün yettiğinden başkasını teklif etmeyiz. Söz söylediğiniz zaman (leh ve aleyhinde söyleyeceğiniz kimse) hısım bile olsa, adaleti gözetin! Allah'ın ahdini (verdiğiniz sözü) yerine getirin! İşte, Allah size, iyice düşünesiniz diye, bunları emretti. Şüphe yok ki, (emrettiğim) bu (yol), benim dosdoğru yolumdur. O halde, ona uyun! Başka yollara tâbi olup gitmeyin! Aykırı yollar sizi O'nun (Allah'ın) yolundan ayırır. İşte, Allah size bunları emretti ki, (kötülüklerden) sakınasınız!" (En'am, 151-153.)

- Ey Kureyşî kardeş! Sen daha nelere davet ediyorsun? Vallahi, bunlar yeryüzü halkının kelimelerinden değildir! Eğer onların kelimelerinden olsaydı, biz onu çok iyi tanırdık.

Resûlullah (sav)Nahl sûresinden okudu:

“Şüphesiz ki, Allah; adaleti, iyiliği, akrabaya (muhtaç oldukları şeyleri) vermeyi emreder. Kötülüklerden, münkerden, akıl ve şeriatin kötülüğüne hükmettiği şeylerden, zulüm ve zorbalıktan nehyeder. Size bu suretle öğüt verir ki, iyice dinleyip ve anlayıp tutasınız!” (Nahl, 90.)

- Vallahi, ey Kureyşî kardeş! Sen beni ahlâkın en üstünlerine ve amellerin en güzellerine davet ettin! Seni yalanlayan kavim sana iftira etmiş ve karşı koymuştur! Bu Hânî b. Kabîsa, bizim büyüğümüz ve din işleri başkanımızdır, dedi.

Bunun üzerine, Hânî' b. Kabîsa, Resûlullah (a.s.):

- Ey Kureyşî kardeş! Söylediklerini dinlemiş ve sözünü doğrulamış bulunuyorum. Benim görüşüme göre; bizi davet ettiğin şeyin sonucunu iyice düşünmeden bizim için başı ve sonu olmayan bir mecliste dinimizi terkedip

senin dinine uymamız, görüşte kayma, sürçme, akılda hafiflik, sonuçta kısa görüşlülük olur! Görüş kayma ve sürçmesi ise, ancak acele ile birlikte bulunur. Bununla beraber, arkamızda bulunan kavmimizin gıyabında herhangi bir akit yapmayı da uygun bulmuyoruz. Fakat şimdi sen de dön git! Biz de dönüp gidelim. Biz de iyice düşünelim, sen de iyice düşün, dedi.

Mefrûk, Müsenna b. Hârise'nin de kendi görüşüne katılmasını istercesine:

- Bu, Müsenna'dır! Bizim büyüğümüz ve savaş işleri başkanımızdır, dedi.

Bunun üzerine, Müsenna, Resûlullah (a.s.):

- Ey Kureyşî kardeş! Ben de, söylediklerini dinlemiş ve güzel bulmuşumdur. Söylediğin şeyler hoşuma gitmiştir. Sana tarafımdan verilecek cevap, Hâni b. Kabîsa'nın verdiği cevaptır. Biz iki bulanık su arasında konaklamış bulunuyoruz ki, onlardan biri Yemame, diğeri de Semâve'dir.

Resûlullah (a.s.):

- Bu iki su, nelerdir?

- Onlardan birisi, karadan Irak'ın kasabalarına kadar bakan yüksek Arap toprakları, diğeri de Farsların ırmak ağızları ve Kisra'nın ırmaklarıdır. Kisra; herhangi bir hadise çıkarmayacağımıza, bir hadise çıkarıcıyı barındırmayacağımıza dair bizden ahd almıştır ve orada ancak bu şartla konaklamış bulunuyoruz. Senin bizi kabule davet ettiğin şu iş ise, hükümdarların hoşuna gitmeyebilir. Arap beldeleri yakınında işlenen suçtan sahibi bağışlanabilir ve özü kabul edilebilir, ama Fars beldeleri yakınında işlenen suçta sahibi bağışlanmaz ve özü kabul edilmez. Eğer sen Arap beldelerine yakın olan yerde Araplara karşı sana yardım etmemizi istiyorsan, bunu üzerimize alabiliriz.

Bunun üzerine, Resûlullah (a.s.):

- Siz fena bir cevap vermediniz. Doğruyu açıkça dile getirdiniz. Şüphe yok ki, her tarafından emin olmayan kimseler, Allah'ın dinine yardım etmeye kalkamazlar, buyurdu. Ayağa kalktı. Ebu Bekir'in elinden tutup, onların

yanlarından ayrıldı."¹⁴³

Gören Değil Duyan İman Ediyor

Şu olay da insanların nasıl korkutulduğunu göstermesi bakımından ilginçtir: Peygamberimiz (sav) Kinde'lerin Ukâz panayırındaki konak yerlerine gitti. Onların seyyid ve ulu kişileri olan Müleyh de o sırada onların içlerinde bulunuyordu. Peygamberimiz (sav)onlara:

- Sizler, hangi kavimdensiniz? Diye sordu.

- Benî Amr b. Muaviye'lerden, dediler.

Arap kabileleri içinde, Kinde'lerden daha mülayimi yoktu. Peygamberimiz (sav)onları yumuşak bulunca, oturup kendileriyle konuştu. Kendisini onlara, Allah tarafından gönderilen bir peygamber olarak arz ve takdim ile kendilerini Allah'a imana davet etti:

- Sizi, bir olan, şeriki olmayan Allah'a imana; Kendinizi koruduğunuz şeylerden, beni de korumaya davet ediyorum! Muvaffak olursam, o zaman, siz bana yardıma devam edip etmemekte serbestsiniz, buyurdu.

Onların hemen hepsi:

- Bundan daha güzel söz olmaz! Amma, biz atalarımızın tapa geldiklerine tapmaya devam edeceğiz! Dediler.

Kinde'lerin en küçük yaşlısı:

- Ey kavmim! Şu zâtın davetini kabule başkaları koşmadan önce, siz koşun! Vallahi, Kıtâb ehli olanlar (Yahudiler ve Hıristiyanlar), 'Harem'den bir peygamber çıkacaktır! Onun çıkacağı zamanın gölgesi de, düşmüştür!' diyorlar, dedi.

¹⁴³ Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 1, s. 285-288, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 424-426, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c.5, s. 250-251, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 153-155, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 143-144, Halebî, İ nsânu'l-uyûn,c. 2, s. 156-1 57.

Kinde'lerin içinde, bir gözü kör bir adam da bulunuyordu.

- Geri durun, bir de ben konuşayım. Kavim ve kabilesi onu yurtlarından çıkarmış iken siz onu barındıracaksınız. Oysa bu, bütün Araplarla savaşmayı üzerinize almak demektir! Hayır hayır, asla olamaz! dedi.

Bu söz üzerine Peygamberimizin (a.s.) teklifini kabulden kaçındılar. Peygamberimiz (sav)onların yanından üzgün olarak ayrıldı. Kinde'ler, yurtlarına dönünce, durumu kavimlerine haber verdiler. Yahudilerden bir adam, onlara:

- Vallahi siz nasibinizi kaçırmışsınız! Eğer o zâta tâbi olmaya koşsaydınız, Araplara üstün olurdunuz! Biz, onun sıfatlarını Kitabımızda yazılı bulduk, dedi ve sıfatlarını anlatmaya başladı. O anlattıkça, Peygamberimizi (a.s.) görmüş olanlar, onun anlattıklarını doğruladılar. Bundan sonra, Yahudi:

- Biz, onun çıkacağı yerin Mekke ve hicret edeceği yerin Yesrib (Medine) olacağını da Kitabımızda yazılı bulduk, dedi.

Kinde'ler, gelecek hac mevsiminde Peygamberimiz (sav)'le buluşmaya, aralarında karar verdiler. Fakat o yıl seyyid ve ulu kişileri onları alıkoyduğu için, hiçbirisi, gidip Peygamberimiz (sav)'le buluşamadı. Yahudi de öldü. Ölürken, kendisinin Peygamberimizi (sav) tasdik ve ona iman ettiğini duyurdu.¹⁴⁴

Nihayet on altıncı girişim, Medineli bir grupla AKâbe'de buluşmasını sağladı. İşte böyle en zor, en umulmadık bir zamanda Yesrib'ten bir avuç insan ile karşılaştı. Bu ise tarihin akışını değiştirdi. Urve (ra) anlatıyor: "Ensar'dan birkaç kişi hac için Mekke'ye gittiler. Bunlar arasında Benî Zürayk'dan Râfi b. Mâlik ile Zekvan b. Abdilkays, Benî Mâzin b. Neccar'dan Muaz b. Afra' ile Es'ad b. Zürâre, Benî Abdi'l-Eşhel'den Ebu'l-Heysam b. Teyyihan ve Benî Amr b. Avf kabilesinden Uveyym b. Sâide de vardı. Hz. Peygamber onların yanına gelerek kendilerine tebliğde bulundu ve Kur'ân'dan bazı parçalar okudu. Bunlar Hz. Peygamber'i dikkatlice dinlediler. Onun sözleri çok hoşlarına gitmişti. Onda kitap ehli olanların söyledikleri alametleri

^{144[322]} Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 1, s. 297.

gördüler ve ona inanıp kendisine yardım edeceklerine dair söz verdiler. Bu kişiler Hz. Peygamber'e şöyle demişlerdi:

- "Allah Teâlâ'nın seni tebliğ için gönderdiğine ve bizim karşımıza çıkardığına çok memnun olduk. Biz sana ve Allah'a itaat edip yardımcı olacağız. Fakat şu an için burada, Mekke'de kalman çok daha uygundur. Çünkü memleketimizde Evs ile Hazrec kabileleri arasında büyük bir düşmanlık hüküm sürmektedir. Biz şimdi gidelim ve halkımıza seni anlatalım; onları Allah'a ve Rasûlüne davet edelim. Sen şimdi bizimle gelecek olursan aramızdaki bu düşmanlık sebebiyle sana hakkıyla hizmet edemeyiz. Söz veriyoruz, gelecek sene gelip seni durumumuzdan haberdar edeceğiz".

Hz. Peygamber'in razı olması üzerine bu kişiler Medine'ye dönerek kavimlerini gizliden gizliye davet etmeye başladılar. Sonunda içinde üç-beş müslümanın bulunmadığı hiç bir ev kalmadı.¹⁴⁵

Acı Tatlı Hatıralar

Abdullah b. Vâbısatu'l Absî'nin babasından, babasının da dedesinden rivayetine göre, dedesi demiştir ki:

"Mina'daki konak yerlerimizde bulunduğumuz sırada, Resûlullah (a.s.) bize geldi. Biz, o sırada, Hayf mescidinin yanındaki Cemretü'l-ûlâ'da konaklamış bulunuyorduk. Resûlullah (a.s.) devesinin üzerinde, Zeyd b. Harise de terkisinde idi. Bizi İslâmiyete davet etti, ama vallahi biz onun davetini kabul etmedik! Davetini kabul etmeyişimiz, bizim için, hiç de hayırlı olmadı. Hâlbuki kendisinin peygamber olarak ortaya çıktığını ve hac mevsimlerinde halkı İslâmiyete davet ettiğini de işitmiş bulunuyorduk. Başımıza dikilip bizi Müslümanlığa davet edince, kabul etmedik!

O sırada yanımızda bulunan Meysere b. Mesrûku'l-Absî:

- Vallahi, şu zâtı tasdik etmiş, kendisini bindirip yurdumuzun ortasına götürmüş olsak, muhakkak ki, yerinde bir görüş olur. Vallahi, onun işi muvaffak olacak ve hatta her ulaşılacak yere ulaşacaktır, dedi.

¹⁴⁵ Heysemi, 6/42; Taberani, mürsel olarak Urve'den; Kandehlevi, Age. 1/365.

Kavmi, ona:

- Bırak, bizi üstesinden gelemeyeceğimiz bir şeyle karşılaştırma, dediler.

Resûlullah (sav)Meysere hakkında ümide düşüp kendisiyle konuştu.
Meysere:

- Senin sözünden daha güzeli, daha nurlusu yoktur. Fakat, ne yapayım ki, kavmim bana muhalefet ediyorlar. Kişi ise, kavmiyle birlikte hareket etmek zorundadır. Kavmi ona destek ve yardımcı olursa, düşmanlar ondan daha uzak durur, ona hiç yanaşmazlar, dedi.

Bunun üzerine, Resûlullah (a.s.) oradan ayrıldı. Abs kavmi de, yurtlarına dönmek üzere, konak yerlerinden ayrıldılar. Meysere, onlara:

- Bizi götürürken, Fedek'e yönelin! Orada Yahudiler vardır. Onlara bu zâtı bir soralım bakalım, dedi.

Yahudilerin yurduna yönelip yanlarına vardılar. Yahudiler, Benî Abs'lere bir Kitap çıkartıp ortaya koydular. Onda, Resûlullah Al eyhisselamın anıldığı yeri okudular:

'O Peygamber, ümmîdir ve Arap'tır. Deveye, merkebe biner, ekme kırıntılarını yemekle yetinir. Ne uzun, ne de kısa boyludur. Ne kıvrık, ne de düz saçlıdır. Kendisinin gözlerinde hafif kırmızılık vardır. Teni pembedir.'

Kitab'dan bunları okuduktan sonra, Yahudiler dediler ki:

- Eğer o sizi getirdiği dine davet ederse, onun davetini kabul edin ve onun dinine girin! Bizler ise, onu kıskanırız ve ona tâbi olmayız. Onun eliyle bize birtakım savaşlarda büyük belalar gelecektir. Araplardan da, ona tâbi olmayan veya onunla çarpışmayan hiç kimse kalmayacaktır! Siz, ona tâbi olanlardan olun.

Bunun üzerine, Meysere, Benî Abs'lere:

- Ey kavmim! İşte, iş apaçık meydana çıktı, dedi.

Benî Abs'ler:

- Önümüzdeki yıl, hac mevsiminde döner, onunla buluşuruz, dediler ve yurtlarına döndüler. Fakat Benî Abslerin ileri gelenleri hac mevsiminde buna razı olmadıkları için, onlardan hiçbirisi Resûlullah (a.s.)a tâbi olamadı.

Resûlullah (sav)Medine'ye hicret ettikten sonra, Mekke'ye gelerek Veda Haccını yaptığı zaman, Meysere Resûlullah (a.s.)la karşılaştı ve hemen onu tanıdı:

- Yâ Rasûlallah! Vallahi, senin bize geldiğin günden beri, sana tâbi olmayı özlemekten geri durmadım. Bildiğin gibi, Allah, Müslümanlığımı geciktirmemden başkasına razı olmadı. O gün benim yanımda bulunmuş olan kimselerin hepsi ölüp gitmiş bulunuyorlar. Ey Allah'ın Peygamberi! Onların girdikleri yer neresidir?

- Her kim İslâmiyetten başka din üzerinde ölmüş ise, o, ateş içindedir!

- Hamdolsun o Allah'a ki, beni senin sayende ateşten kurtardı, deyip hemen Müslüman oldu. Ve iyi bir müslüman oldu.”¹⁴⁶

Çabalar Boşa Gitmez

“Kul sıkışmayınca Hızır yetişmez” denmiştir. Hayat böyle mucizelelerle, kerametlerle, maunetlerle doludur. İnsan doğru işler yapmalı, istikametten ayrılmamalı, kendine düşeni yaptıktan sonra Allah Teâlâ'ya tevekkül etmeli, ona dayanmalı ve güvenmeli, işin sonunu Allah Teâlâ'nın engin bilgi, kudret ve merhametine ısmarlamalıdır. Böyle bir mü'mine her yönden umulmadık kolaylıklar ve yardımlar gelir, önünde zaferler dürülür. Onun çelikten bir manivela misali bu büyük imanı ve çetin azmi dağları yerinden oynatır, düşmanın üstüne devirir.

İşte Sevgili Peygamberimiz (sav) in kabilelere dini arz etmesi de gün geldi, adamını ve mekânını buldu. Bu mübarek olay için Hz. Ömer çok sonraları şöyle der:

¹⁴⁶Bu ve önceki kıssalar için bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/154-177.

- Hz. Peygamber Mekke'de dinini tebliğ etmeye başladığında hac mevsimlerinde kendisine yardımcı olmaları için Arap kabilelerini tek tek dolaşıyordu. Her çadıra giriyor, her topluluklarla konuşuyordu. Fakat hiç birinden olumlu bir cevap alamadı.¹⁴⁷ Sonunda Allah Teâlâ, Ensar'ı mutlu kılmak ve onlara şeref bahşetmek istedi. Onlar da Hz. Peygamber'i kendi memleketlerine kabul edip ona yardımcı oldular. Allah, peygamberine yapmış oldukları bu iyiliklerden dolayı onları mükâfatlandırsın!¹⁴⁸

Hatta o kadar ki Hz. Ömer, Ensar hakkında şunları söylemiştir:

“Yemin ederim ki biz Ensar'ın hakkını gereği gibi gözetemedik. Onlara “Bizler emirleriz, sizlerse vezirlerimizsiniz” demiştik. Eğer bu yıl sonuna kadar yaşayacak olursam, her idareciyi ve her valiyi Ensar'dan tayin edeceğim.”¹⁴⁹

O günleri Hz. Câbir b. Abdillâh şöyle anlatıyor:

“Hz. Peygamber Mekke'de on sene kaldı. Bu arada Ukkaz ve Mecenne panayırlarına gidiyor, hac mevsiminde insanların arasına karışıyor ve onlara şöyle diyordu:

- Beni memleketine götürecektir kimse yok mudur? Rabb'im'in emirlerini tebliğ hususunda kim bana yardımcı olmak ister? Böyle bir kişiye cennet va'dediyorum.

Fakat bu on sene zarfında onu memleketine götürüp kendisine yardımcı olabilecek hiç kimse çıkmadı. Bir yandan da kavmi ve akrabaları dışarıdan, mesela Yemen veya Mudar'dan gelen insanları çeviriyorlar ve onları “Kendinizi Peygamber olduğunuzu iddia eden şu gençten sakının, yoksa fitneye

¹⁴⁷ Çünkü onu takip eden düşmanları, hemen onun arkasından o insanları Peygamber Efendimizin (sav) aleyhinde konuşarak korkutuyor, ona uymaları halinde Kureyş'e düşman olmakla tehdit ediyorlardı.

¹⁴⁸ Kenz VIII/134 (Bezzar, Hz. Ömer'den).

¹⁴⁹ Cem'ül-Fevaid II/30 (Bir üsteki hadise ek olarak. Bezzar, Hz. Ömer'den zayıf olarak rivayet etmiştir); Mecma VI/42 (Yine Bezzar'dan, tamam olarak). Bkz. Kandehlevî, a.g.e. 1/363.

düşersiniz” diye kandırıyorlardı. Öyle ki Hz. Peygamber Mina’da, Müzdelife’de insanlar arasında dolaşırken parmakla gösterilir oldu.

Bu durum Allah Teâlâ’nın Medineli bir grup insanı peygamberine gönderinceye kadar devam etti. Biz Hz. Peygamber’i memleketimize kabul ettik ve onu doğruladık. Bizim insanlarımız Medine’den kalkıp Hz. Peygamber’e geliyorlar, müslüman olup Kur’an öğrenerek dönüyorlardı. Daha sonra bu müslüman olan kişiler kendi aile efradını da müslüman ediyordu. Böylece içinde Müslüman bulunmayan ev neredeyse kalmadı. Nihayet bir gün bir araya gelerek

- Hz. Peygamber Mekke’nin dağlarında korka korka daha ne kadar dolaşacak ve ne zamana kadar gittiği yerlerden kovulmaya devam edecek? Dedik.

Bunun üzerine yetmiş kişilik bir heyet oluşturarak hac mevsiminde Mekke’ye vardık. AKâbe vadisinde buluşmak üzere sözleştik. Biz birer ikişer oraya toplandık ve Hz. Peygamber’e:

- Ey Allah’ın Rasûlü! Sana ne üzerine biat edelim? Dedik ve böylece ona biat ettik.”¹⁵⁰

Nasip Şanlı Ensara

Resulullah (sav), bir hac mevsimi sırasında Yesrip’ten Evs kabilesine mensup birkaç karşılaşır. Bunlar, hasımları olan Hazreçlilere karşı Mekkelilerle bir ittifak anlaşması imkâmı olup olmadığını araştırmak üzere gelmişlerdir. Zira bundan kısa bir süre sonra Evslilerin Hazreçlileri yendiği Bu’âs savaşı vuku buldu. Öyle görünüyor ki bu olay, yukarıda sözü edilen ve Resulullah (sav)’ın Mekkelilerin boykotuna maruz kaldığı döneme rastlamaktadır. Tarihçiler bize, boykot hareketinin kaldırılmasını ve Taif yolculuğunu izleyen yılda, Hz. Muhammed (sav)’in, Mekke’nin kenar mahalli durumundaki Mina’da on beş kadar yabancı hacı ile buluştuğunu naklederler. Bu olayı Hz. Aişe annemizden dinleyelim:

¹⁵⁰ Hakim II/625 (İmam Ahmed’den). Kandehlevî, 1/363-364.

“Hz. Peygamber Efendimiz her sene hac mevsiminde Arap kabilelerine başvurarak onlardan kendisini yurtlarına kabul edip dinin tebliği hususunda yardımcı olmalarını istiyor; karşılığında da onlara cennet va’dediyordu. Fakat onun bu tekliflerine hiç bir Arap kabilesi olumlu cevap vermiyordu. Bu Allah Teâlâ’nın kendi dinini üstün kılıp ona yardımcıları göndermeyi dilemesine kadar böyle devam etti. Böylece Allah Teâlâ, peygamberine Ensar’ı gönderdi. Onlar da Hz. Peygamber’i dinleyip ona icâbet ettiler. Allah da Medine’yi elçisi için hicret yurdu yaptı.¹⁵¹

İşte böylece tarihin seyrini değiştirecek, yeni bir takvim başı olacak çapta büyük olaylara sebep olacak o meşhur AKâbe Biatları gerçekleşiyordu.

¹⁵¹ Heysemi, VI/42 (Taberani, Evsat’ta Hz. Aişe’den). Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 1/363.

AKÂBE BULUŞMALARI VE BİATLARI

Tarihi Olayın Zamanı Ve Mekânı

Bi'setin 11. Yılında bir hac mevsiminde AKâbe'de bir buluşma yaşandı. Buluşma yeri, Mekke'den Mina'ya giderken solda, Mina'daki düzlüğe çıkan vadinin önüne bir taş atımı mesafede bir yerdir. Bugün için söylersek, AKâbe biatlarının yapıldığı yer, Mekke'de Mescid-i Harâm'a yaklaşık 3 km. uzaklıkta ve Mina hudutları içindedir. Hac sırasında şeytan taşlanan Cemerât bölgesinde, Cemre-i AKâbe ismiyle anılan büyük şeytanın taşlandığı yere yakın, etrafı tepelerle çevrili küçük ve kuytu bir vadidir. Bugün burada, o biatların hatırasına latmak yapılmış küçük bir mescid bulunmaktadır.

Olayı daha rahat anlamamız için kısaca özetleyelim isterseniz.

İlk Karşılaşma:

Sevgili Peygamberimiz (sav) kendini kabilelere arz etme işi için hacca gelenlerle buluşup konuşuyordu. Nübüvvetin on birinci yılına (620) rastlayan hac mevsiminde Yesrib (Medine) halkından bir grupla AKâbe denilen yerde karşılaştı ve onlara İslâm'ı tebliğ etti. Hazrec kabilesine mensup olan altı kişilik bu grup İslâmiyet'i kabul edince, Hz. Peygamber onlardan kendisini Yesrib'e götürüp himaye etmelerini ve böylece İslâm dinini yaymasına yardımcı olmalarını istedi. Onlar da Evs kabilesiyle aralarında yıllardır süregelen savaşların yol açtığı düşmanlığın ortadan kalkacağını, bu yeni din vasıtasıyla iki kabile arasında birlik ve beraberliğin yeniden doğacağını ümit ettiklerini ifade ettiler. Medine'ye döndüklerinde Hazrec ve Evs kabilelerine İslâm'ı anlatacaklarını söyleyerek ertesi yıl Hz. Peygamber'le buluşmaya söz verdiler. Bu ensar ile olan ilk karşılaşmadır. Fakat biat etme henüz yoktur.

Birinci Akâbe Biatının Özeti

Bu küçük müslüman grubun Medine’de gösterdiği faaliyet sayesinde birçok kişi İslâmiyet’i kabul etti. Bunlardan on Hazrecli ve iki Evsli verilen söz üzerine ertesini yıl Mekke’ye gelip AKâbe’de Hz. Peygamber’le buluştular. *“Hiçbir şeyi Allah’a eş koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine, birbirlerine iftira etmeyeceklerine, emirlerine uyacaklarına”* dair Hz. Peygamber’e söz verdiler ve ona biat ettiler. Nübüvvetin on ikinci senesi (621) Zilhicce ayında AKâbe’de yapılan bu biata **Birinci AKâbe Biatı** denir. Hz. Peygamber Yesrib halkına İslâm’ı ve Kur’an’ı öğretmesi, orayı İslâm’ın merkezi olmaya elverişli hale getirmesi için Mus’ab b. Umeyr’i Yesrib’e gönderdi. Abdullah b. Ümmü Mektûm de ona yardımcı idi. Buhârî, Birinci AKâbe Biatı’ndan (m.621) sonra Medine’ye İslâm’ı tebliğ için gönderilen bu iki kişiyi ilk muhacirler olarak kabul eder.¹⁵²

Bir yıl boyunca Mus’ab’ın gösterdiği faaliyet, Yesrib’in iki büyük reisi Sa’d b. Muâz ile Üseyd b. Hudayr’ın müslüman olmaları ve çevrede İslâmiyet’in büyük kabul görmesi gibi birçok faydalar sağladı.

İkinci Akâbe Biatının Özeti

Nübüvvetin on üçüncü senesi (622) hac mevsiminde Hz. Peygamber’i Medine’ye davet etmeye karar veren, ikisi kadın yetmiş beş Medinelî, asıl niyetlerini gizli tutarak hac için Mekke’ye giden müşrik Medinelîler’le birlikte yola çıktılar. Mekke’ye varınca Hz. Peygamber’le gizlice haberleşerek hac vazifesinin ifasından sonra bir gece AKâbe’de buluşmayı kararlaştırdılar. O gece AKâbe’ye gelen Hz. Peygamber’in yanında amcası Abbas vardı. Abbas bir konuşma yaptı. Özetle *“Hz. Muhammed’in kendi kabilesi arasında şerefli bir yeri bulunduğunu, ona inananların bağlılıklarından dolayı, inanmayanların da aynı soydan oldukları için onu korumayı bir vazife bildiklerini, buna rağmen Hz. Muhammed’in Yesriplilerin davetini kabul ederek oraya hicret etme arzusunda olduğunu, ancak Hz. Muhammed’i (sav) memleketlerine götürdükleri zaman başlarına çeşitli sıkıntılar gelebileceğine,*

¹⁵² Bkz. Menâkıbü'l Ensâr", 46. Ancak burada zikredelim ki, Akabe Biatlarından bir yıl önce ashaptan Medine’ye hicret eden ilk kişi Mahzûmoğullan’ndan Ebû Seleme Abdullah b. Abdülesed ve hanımı Ümmü Seleme’dır.

bütün Arap kabilelerinin kendilerine düşman olacağına dikkatlerini çekerek böyle bir durumda onu düşmanlarına teslim edeceklerse bu işten şimdi vazgeçmelerinin daha iyi olacağını” anlattı. Medineliler söylenenleri kabul ettiler ve Hz. Peygamber’e istediği şartlarda biata hazır olduklarını belirttiler.

Hz. Peygamber Efendimiz de bir konuşma yaptı, Kur’an okudu, onları İslâm’a daha kuvvetle bağlanmaya teşvik etti. Hicret ettiği takdirde kendisini canlarını, mallarını, çocuklarını ve kadınlarını korudukları gibi koruyacaklarına, rahat günlerde de sıkıntılı anlarda da ona itaat edeceklerine, bollukta da darlıkta da gerekli malî yardımları yapacaklarına, iyiliği emredip kötülüğe engel olacaklarına, hiç kimseden çekinmeden hak üzere bulunacaklarına ant içip biat etmeye davet etti. Orada bulunan Medineliler’in hepsi bu şartlarla ona biat ettiler. Bundan sonra Hz. Peygamber’in emri üzerine, Peygamber’le aralarındaki irtibatı sağlayacak on iki temsilci seçtiler. Bu anlaşmaya da **İkinci AKâbe Biati** denildi.

Bu anlaşmadan sonra Hz. Peygamber ashabına Medine’ye hicret etmeleri için izin verdi. Aynı yıl içinde kendisi de Hz. Ebû Bekir’le hicret etti. Böylece İslâm tarihinde yeni bir dönem, Medine dönemi başlamış oldu.¹⁵³

Olayın Önemi:

AKâbe biatları Mekke’de tıkanan İslâm’a davet ve tebliğ vazifesinin önünü açtı. Bu yüce davanın dışı açılımı bakımından çok önemlidir. Bu biatlar neticesinde Yesrib’li Müslümanlar Peygamber Efendimizin (sav) davasına omuz vermişler, onu ve ashabını canlarını ve mallarını korudukları gibi korumaya, emirlerine itaat etmeye söz vererek şehirlerine davet etmişlerdir. Bu sayede Mekke’den Yesrib’e hicret başlamış, akabinde İslâm devleti kurulmuş ve bölgede etkin bir güç haline gelmiştir.

Şimdi bu tarihin akışını değiştiren mühim olayın daha geniş anlatımına geçebiliriz.

İlk Temaslar

¹⁵³ Bkz. Ahmet Önkal, Akabe Biatları, DİA, 2/ 211.

Resulullah'ın (sav)Yesriplilerle ilk teması çok ilginçtir. Medineli Evs kabilesinden Amr b. Avf oğullarının kardeşi Süveyd b. Sâmit, hac veya umre için, Mekke'ye gelmişti. Kendisine kabilesi içinde cesareti, şairleri, yaşlılığı, soyluluğu ve şerefi sebebiyle "Kâmil" ismi verilmişti. Peygamberimiz (sav) Süveyd'in Mekke'ye geldiğini işitince, gidip onunla konuştu, biraz Kur'ân-ı Kerîm okuyarak onu Yüce Allah'a imana, İslâmiyeti kabule davet etti. Süveyd teklifi güzel gördü ama orada ne kabul etti, ne de ret etti. Kur'ân-ı Kerîm hakkında da:

- Hiç şüphesiz bu güzel bir sözdür! Belki de sende olan, benim yanımdakinin bir benzeridir, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Senin yanındaki nedir? Diye sordu.

Süveyd:

- İçinde Lokman'ın hikmetli sözleri yazılı defter!

Peygamberimiz (sav):

- Onu bana okusana?

Süveyd onu Peygamberimize (sav) okudu. Peygamberimiz (sav):

- Şüphesiz ki bu güzel bir sözdür. Fakat benim yanımdaki, Allah'ın bana indirdiği ve onun Kelamı olan Kur'ân bundan daha güzel, daha üstündür! O, hidayet ve nurdur, buyurdu.

Süveyd o haliyle dönüp memleketi olan Medine'ye gitti. Çok geçmeden de Hazrecîler tarafından öldürüldü. Kabilesi halkından bazı kimseler:

- Biz onun Müslüman olduğu halde öldürüldüğünü gördük,

demişlerdir.¹⁵⁴

İkinci temas sayabileceğimiz olay da şudur: Evs kabilesine mensup birkaç kişiyle olmuştur. Bunlar, hasımları Hazreçlilere karşı bir ittifak anlaşması imkânı olup olmadığını araştırmak maksadıyla gelmişlerdi. Yakın bir zamanda Evslilerin Hazreçlileri yendiği Bu'âs savaşı vuku bulmuştu. Öyle görünüyor ki bu olay, yukarıda sözü edilen ve Resulullah (sav)'ın Mekkelilerin boykotuna maruz kaldığı döneme rastlamaktadır. Bunlar kimdi?

Bunlar, Yesrip'li Abdüleşhel oğullarından Ebu'l-Hayser Enes b. Rafi, içlerinde İyas b. Muaz'ın da bulunduğu bazı gençlerdi. Mekke'ye geliş maksatları, Hazreçlilere karşı, Kureyşlilerle bir ittifak antlaşması yapma çabasıydı. Her fırsatı değerlendirerek dışarıdan gelenlerle buluşup konuşmaya çabalayan Peygamberimiz (sav)onların geldiğini işitince yanlarına gidip selam verdi, oturdu ve sordu:

- Geldiğiniz maksattan sizin için daha hayırlısı yok mudur?

- Nedir o daha hayırlı olan şey?

- Ben Allah'ın Resûlüyüm. Allah beni, hiçbir şeyi ortak koşmaksızın yalnızca O'ana ibadet etmeye davet edeyim diye kullara gönderdi. Bana Kitabımı indirdi.

Sonra onlara İslâmiyeti anlattı ve biraz Kur'ân-ı Kerim okudu. Henüz pek genç yaşta olan İyas b. Muaz:

- Ey kavmim! Bu, sağlamaya geldiğiniz şeyden daha hayırlıdır, dedi.

Ebu'l Hayser Enes b. Râfi, hemen yerden bir avuç toprak alıp İyas b. Muaz'ın yüzüne atıp, onu:

- Sen bizi kendi halimize bırak! Hayatım üzerine yemin ederim, biz buraya ondan başkası için gelmiş bulunuyoruz! diyerek azarlayınca, İyas b.

¹⁵⁴ İbn İshak, İbn Hişam, c. 2, s. 69, Taberî, c. 2, s. 233, Beyhakî, c. 2, s. 419, İbn Esîr, c.2, s. 95, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1,s.155, Zehebî, s. 287, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 1 47, Halebî, c. 2, s. 160, Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/192-194.

Muaz sustu. Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav) kalkıp onların yanlarından ayrıldı. Ebu'l-Hayser ve arkadaşları da, Medine'ye döndüler. İyas b. Muaz, çok geçmeden vefat etti. Vefat ederken yanında bulunanlar, onun ruhunu teslim edinceye kadar Yüce Allah'ı tevhit, tekbir ve O'na hamd edip durduğunu işitmişler, Müslüman olarak öldüğünde şüphe etmemişlerdir. Allah ona rahmet eylesin!

Ebu'l-Hayser Enes b. Rafi ve arkadaşları Mekke'den Medine'ye döndükten sonra, Kays b. Hâtım da Mekke'ye geldi. Peygamberimiz (sav) onu da İslâmiyete davet etti. Kays:

- Sen beni bu yıl bırak, işimin üzerinde bir düşüneyim, sonra senin yanına yine gelirim, dedi. Fakat gelecek yıldan önce öldü, gelemedi.¹⁵⁵

Akâbe'de Tarihi Buluşma

Peygamber Efendimizin (sav) boykot ve ambargo hareketinin kaldırılmasından ve Ta'if yolculuğundan sonra hac mevsiminde Mekke'nin kenar mahallesi durumunda olan ve hac mevsiminde dolup taşan Mina'da on beş kadar yabancı kabilelerle buluştuğunu anlatmıştık. Resulullah (sav) o sırada Mekke'de kilitlenen İslam davasına bir açılım getirmek amacıyla yabancı bölgelere gidebilmek için emân / himâye anlaşmaları yapmaya çalışıyordu. Bu girişimlerin esas konusu şu idi: "Beni himaye ediniz ve dediklerimi yapınız, inşallah yakında İran ve Bizans imparatorluklarının sahibi sizler olursunuz!"

Bu kabilelerin kimisi sert ve kaba, kimisi nazik ve kibar ama hep olumsuz cevaplar verdiklerini biliyoruz. Gördüğü olumsuzluklara rağmen büyük bir sabır ve sebatla çabalarını sürdüren Peygamberimiz nihayet nübüvvetin on birinci yılında (620) hac mevsiminde Yesrib (Medine) halkından Hazrec kabilesine mensup altı kişilik bir grupla AKâbe denilen yerde karşılaştı. Bunlar, Es'ad b. Zürâre, Avf b. Haris, Râfi b. Malik, Kutbe b. Âmir, Ukbe b. Âmir, Câbir b. Abdullah idi. Peygamberimiz (sav) onlara:

- Siz, kimlersiniz? diye sordu.

¹⁵⁵ Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/194-195.

- Hazrec kabilesinden bazı kişileriz!
- Yahudilerin dost ve müttefikleri olan Hazrecîlerden misiniz?
- Evet!
- Oturmaz mısınız? Sizinle biraz konuşmak istiyorum.
- Olur.

Oturdular. Peygamberimiz (sav) kendilerine kısaca İslâm'ı anlattı, biraz Kur'ân-ı Kerîm okudu ve onları Allah'a hakkıyla imana davet etti. Onu dinleyenler şaşkın bir vaziyette birbirlerine baktılar. Hepsi de sanki aynı düşüncede idi:

- Sakın bu Yahudilerin 'gelmesi çok yakın' dedikleri ve kendilerini zafere götüreceğine inanarak Arapları onunla tehdit ettikleri Peygamber olmasın? Evet, evet ey kavmimiz, biliniz ki yahudilerin bizi kendisiyle korkuttuğu peygamberdir! Sakın, Yahudiler ona inanmak ve tâbi olmakta sizi geçmesinler!

Çok tereddüt etmediler. Medineliler, kısa bir görüş alışverişinden sonra İslâm'ı kabul ettiler. Peygamberimizin (a.s.) davetini kabul ederek İslâmiyetle şereflendiler. Burada tek bir kişinin değil, bir grup insanın İslâm'a geçişi söz konusu idi. Efendimiz (sav) de bu kez eli boş çıkmadığı için çok sevinmişti. Bu arada Hazreçliler dediler ki:

- Bizim kavmimiz, hem birbirlerine karşı, hem de kavmimizden olmayan bir kavme (Yahudilere) karşı, düşmanlık ve kötülük içindeler. Umulur ki, Allah onları senin sayende bir araya toplar. Biz hemen gidelim, onları da İslâmiyete davet edelim. Eğer Allah onları bu din üzerinde birleştirirse, senden daha aziz ve daha şerefli bir kimse olamaz!

Peygamberimiz (sav) onlara:

- Siz, Rabbimin elçilik vazifesini halka tebliğ edinceye, yerine getirinceye kadar beni koruyacak, bana yardımcı olacak mısınız? diye sordu ve

kendileriyle birlikte Medine'ye gitmek istedi. Onlar da gayet temkinli olarak dediler ki:

- Sen de biliyorsun ki Evs ve Hazrec kabileleri arasında kan dökülmüştür. Allah'ın onları İslâmiyetle doğru yola çıkaracağını çok umuyoruz. Yâ Resûlullah, biz Allah ve Resûlü için son derecede gayret göstereceğiz! Fakat biz, bugün birbirlerine karşı kızgın, birbirlerinden uzaklaşmış, önceki yıl Buas savaşıyla birbirlerimizle çarpışmış bulunuyoruz. Biz bu durumda iken, eğer sen bugün yanımıza gelirsen, bizim için senin üzerinde toplanma, birleşme hâsıl olmaz! Biz sana görüşümüzü sunuyoruz. Sen, Allah'ın ismiyle, biraz bekle! Bu yıl bizi serbest bırak! Biz kavim ve kabilemizin yanına dönelim. Onlara senin işini haber verelim. Kendilerini Allah'a ve Allah'ın Resûlüne, senin davet ettiğin şeylere davet edelim. Belki Allah aramızı düzeltir, işimizi birleştirir. Allah'ın bizleri senin sayende birleştirmesi umulur. Eğer onlar senin üzerinde sözbirliği eder, sana tâbi olurlarsa, senden daha aziz bir kimse olmaz! Biz, sana, gelecek yıl hac mevsiminde gelmeye söz veriyoruz!

Peygamberimiz (sav) da kabul etti. Onlar birer sadik müminler olarak Yesrib'e döndüler. İslâm ile şereflenerek, "Medine'nin İlk Müslümanları" unvanını alan bu altı seçkin insan, çok iyi bir çalışma yaparak Medine'nin evlerinde, sokaklarında, çarşılarında, hurmalıklarında, insanların olduğu her yerde durmadan İslâm'ı anlatıyorlardı. Artık her yerde İslam konuşuluyordu.

Bu arada zikredelim ki Zekvan b. Abdi Kays da, Es'ad b. Zürâre ile Medine'den Mekke'ye gelerek Peygamberimiz (sav)'lebuluşmuş, Peygamberimiz (sav) İslâmiyeti arz ve teklif edip Kur'ân-ı Kerîm okuyunca, Müslüman olmuştur.

Bu Hızlı Hidayet Nedendi?

Hiç şüphesiz hidayeti yaratan Allah Teâlâ'nın iradesidir. Acaba bu irade neden böyle tecelli etmiştir? Bunun kul cephesinden bakarsak sebepleri nelerdir? Medineli insanlar niçin Arabistan'daki diğer çağdaşlarından farklı davranmışlardı? İslâm'ı kabul etmede neden bu kadar hızlı davranmışlardı?

Elbette bunun bazı sebepleri vardı. Bir kısmını belirtelim isterseniz.

Akrabalık Etkisi

Medine şehrinde, Arapların hemen yanı başında, önemli sayıda bir Yahudi topluluğu oturmaktaydı. Medine nüfusunu oluşturan Arap ve Yahudilerden her iki zümre de kendi içlerinde parçalanmış durumdaydılar. Öte yandan Arapların bir kısmı, kendilerine rakip durumdaki başka Arap ve Yahudi zümrelere karşı birbirlerini savunmak üzere, Yahudilerin bir kısmı ile ittifak yapmıştı. Neredeyse yüz yirmi yıl boyunca süregelen bu iç savaşlar her iki zümreyi de yıpratmış, hatta Bu'âs denilen savaş meydanından henüz yenik olarak çıkmış olan Arapların temsilcileri Mekkelilerle karşılıklı bir yardım anlaşması yapmak üzere Mekke'ye gelmişlerdi.

Aslında İslam'ı yeni kabul etmiş olan bu altı Medineli, eskiden beri hep galip geldiği halde son savaşta mağlup olan Hazreç kabilesine mensup idi. Burada, Resulullah (sav)'ın ana tarafından dedelerinin Hazreçlilerle akraba olduklarını ve Mekke ve Medineli bu iki kabile arasında sürekli yakın bir ilişki bulunduğunu hatırlatalım. Abdulmuttalib'in anası Medine'de Naccaroğullarıdır. Oradan Mekke'ye nasıl getirildiğini anlatmıştık. Resulullah (sav)'ın babası da burada vefat etti ve dayılarının kabilesinin topraklarına defnedildi. Henüz çocuk yaştaki Hz. Muhammed'in annesi ile birlikte bu Medineli akrabalara ziyarete gelmiş olması yine bilinen olaylardır. İşte bu yüzden iki kabile arasındaki ilişkiler hep olumlu olarak devam etmiştir. Mesela Medineli bir süvari birliğinin Abdu'l Muttalib'in yardımına gelmesi, Resulullah (sav)'ın amcası Abbas'ın ticari ilişkiler çerçevesinde onları sık sık Medine'de ziyaret etmesi gibi hususlar iyi ilişkilerin devam ettiğinin örnekleridir. Allah bilir ya, bu yakınlık, AKâbe'de bu olumlu bir ilişkinin ortaya çıkmasında etkin olmuş olabilir.

Yahudi Tesiri

Öte yandan, bundan daha güçlü olarak bir yahudi etkisinden söz edebiliriz. Malum, Medineliler Yahudilerle olan komşulukları ve onlarla müttefik olmaları dolayısıyla, peygamberlikle ilgili birçok kavrama diğer Araplardan daha çok vakıftılar. Hatta aralarından bazıları Yahudilik dinini benimsemişti. Arap tarihçilerinden öğrendiğimize göre, Medineli putperestler, peygamberlikle ilgili konulardaki bilgisizlikleri yüzünden genellikle

Yahudilerce hor görülüp küçümsenirdi. Bu konudaki tartışmalar her zaman, beklenen Resul ortaya çıkar çıkmaz Yahudilerin kendisine tabi olacakları ve putperestlerin üzerine atılacaklarını iddia ve itiraf etmeleriyle sonuçlanırdı. Yahudiler, Evs ve Hazreciler ile aralarında bir olay çıktıkça, şöyle söylerlerdi: "Bir peygamber gönderilmek üzeredir. Onun geleceği zamanın gölgesi üstümüze düşmüştür. O Peygamber gelince, biz ona tâbi olacağız. Onunla birlik olup, Âd ve İrem kavminin öldürüldükleri gibi, biz de sizi öldüreceğiz!"

Yahudilerin bu iddiasının müşrikler üzerindeki psikolojik etkisi kuşkusuz çok önemliydi. Bu yüzden AKâbe’de Peygamber Efendimizi (sav) işittiklerinde akıllarına hemen bu bilgiler gelmiş ve iman etmede Yahudileri geçmek istemişlerdir.

Çarpıcı Bir Tespit

Medinelilerin İslam’ı kabulde başkalarına göre hızlı davranmalarına bir etkiyi de Müminlerin Annesi Aişe (ra) dile getirmiştir. O büyük ilim ve kavrayış sahibi yüce kadın, çok kanlı geçen Bu’âs savaşında ileri gelen müşrik kabile reislerinden hemen tamamının öldürülmesinin bir bakıma İslam’ın işini kolaylaştırdığı söyler. Çünkü bu kişiler, hayatta kalmış olsalardı, gururlarından dolayı sadece İslam’ı reddetmekle kalmayıp, yabancı bir Mekkeli tarafından yapılan dinî tebligat faaliyetine de engel olabileceklerdi. Hz. Aişe (ra) bu tespitinde hiç de haklı görünmektedir.¹⁵⁶

Yukarıda belirttiğimiz tesirlerin de yardımıyla, özellikle saf ve duru bir gönüle sahip olan bu altı Medineli, Resulullah’ın ilahi davetine koşular. Böylece Yahudilere karşı bir öncelik elde etmek istediler. Resulullah (sav), Hazreçlilerin rakibi olan Evs kabilesinden diğer Medinelilere de hitap etmiş, ancak aynı başarıyı onlar üzerinde sağlayamamıştır. Her ne olursa olsun, bu altı yeni Müslüman hiç gecikmeden kendi yurtlarına dönerek “Beklenen Resul”ün geldiğini müjdeleyerek getirdiği inanç sistemini yaydılar. Artık bütün şehir bu haberle çalkalanmaya başlamıştı. Her ne kadar yeni girmiş oldukları dine ait bilgileri yüzeysel olsa da, başkalarını bu dine kazandırma çabaları çok geçmeden meyvesini verdi.

¹⁵⁶ Bk. Buharî, 63/1, İbn Hanbel, VI, 61.

Kureyşliler ise, kendileriyle bir askeri ittifak girişiminde bulunmak isteyen Evslileri düş kırıklığına uğrattılar. Dolayısıyla, Medine'deki yeni ihtida hareketlerinin Evslileri de etkilemesi bizi şaşırtmamalıdır.

I. Akâbe Biati

Çok ciddi sorumluluk üstlenip, çok ciddi çalışmalar yapacaklarına dair Peygamber Efendimize söz veren Hz. Es'ad ve Arkadaşları, aynı zamanda "Gelecek yıl Hac mevsiminde gelmeye söz veriyoruz" demişler ve gerçekten de çok ciddi bir davet ve tebliğ işine girmişlerdi. Az önce söyledik, artık medine ev ev, sokak sokak İslâm'ı konuşuyordu. Derken bir sene çabucak geçmiş, yine Hac mevsimi gelmişti. Hz. Es'ad bin Zürene (ra) ve arkadaşları, bir yıldır hasretiyle yanıp kavruldukları Peygamber Efendimiz ile buluşmaya gideceklerdi. İlk buluşma ve görüşme 6 kişi ile gerçekleşmişti. Bu hac mevsiminde 12 kişi olarak gidiyorlardı. Bunların 5'i, bir yıl önce Peygamberimiz ile görüşüp İslâm ile şereflenenlerden, 7'si ise yeni gelenlerden oluşuyordu. Birinci görüşmede bulunan Hz. Câbir bin Abdullah (ra), hasta olduğu için bu anlamlı sefere çıkamamıştı.

Hac için Medine'den Mekke'ye doğru yola çıkan kabile bir hayli kalabalıktı. Bunca kalabalık yığın arasında sadece 12 Müslüman vardı. AKâbe'de buluşma niyetlerini herkesten gizliyorlardı. Gidenler büyük bir heyecanla yola çıkarırken, geride kalanlar da Peygamberimiz'e selâmlarıyla beraber gönüllerini de gönderiyorlardı. Yola koyulanlar büyük bir heyecan içindeyken, yolcu edenler de daha başka bir heyecan yaşıyorlardı.

Peygamber Efendimiz (sav) yine her fırsatta ve her yerde insanları İslâm ile şereflenmeye çağırıyor, bu uğurda her türlü tehlikeyi göze alıyordu. Tabir yerindeyse Hac mevsiminde karargâhını Mina bölgesine kurmuştu. Çünkü hacılar oralarda eğleniyorlardı. Mekke Müslümanlar için artık yaşanmaz olmuştu. Davanın yaşayabileceği yeni bir yer gerekiyordu. Hac için gelmiş kabilelerden karşılaştığı her insana bir umut deyip yaklaşıyor ve her birini İslâm'a davet ediyordu. Bu arada Medine'den gelen Müslümanları da merak ve heyecanla bekliyordu. Medine'den kalabalık bir topluluk ile beraber Mekke'ye gelen on iki Müslüman da bir an önce Peygamber

Efendimiz (sav) ile buluşmak için sabırsızlanıyorlardı. Fakat tedbir olarak hac günlerinin sonlarını bekliyorlardı.

Nihayet beklenen zaman geldi. Müslüman kardeşlerini çok iyi organize eden Hz. Es'ad (ra)'a gizlice haber geldi:

- Bu gece yarısından sonra AKâbe mevkiinde Peygamber Efendimiz ile buluşacağız!

Bir yıllık hasret bu gece bitecekti. Önceki yıl onunla görüşüp İslâm ile şereflenen beş kişide bir heyecan, onu ilk defa görecek olan yedi Müslümanda ise başka bir heyecan vardı. Medine'den beraber geldikleri kalabalık yığının içinden birer ikişer sıyrılıp, hiç birine herhangi bir şey sezdirmeden, gizlice gece karanlığını yarararak AKâbe'ye doğru sessizce yürümeye başladılar. Hz. Es'ad bin Zürâre (ra), her türlü tedbiri almış, hazırlığını çok ciddi bir şekilde yapmıştı. Bu anlamlı yerde ve saatte Müslüman kardeşleri ile buluşmuş, âlemleri aydınlatacak olan iki cihan güneşini beklemeye başlamışlardı.

Bekleme uzun sürmedi. Peygamber Efendimiz (sav) karanlığı yarararak yanlarına geldi. Sevgi ve heyecandan âdeta nefesler tutulmuştu. Bütün insanlığa örnek olacak bir uygulama ile önce tanışma faslı oldu. İslâm ile yeni tanışanları büyük bir muhabbetle süzen Peygamber Efendimiz (sav), her biriyle ayrı ayrı ilgilendi. Hz. Es'ad ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmayı dinleyince öyle memnun oldu ki, mübarek yüzü sevinçten daha bir nurlandı.

Bu 12 seçkin zevât şunlardan oluşuyordu: Hz. Es'ad bin Zürâre, Hz. Avf bin Hâris, Hz. Rafi' bin Mâlik, Hz. Kutbe bin Âmir, Hz. Ukbe bin Âmir, Hz. Muaz bin Hâris, Hz. Zekvan bin Abdi Kays, Hz. Ubâde bin Sâmî, Hz. Yezid bin Sa'lebe, Hz. Abbâs bin Ubâde, Hz. Ebu'l Haysem Mâlik bin Teyyihanî, Hz. Uveym bin Sâide.

Bir rivayette Hz. Ukbe bin Vehb ile Hz. Seleme bin Selâme'nin de bu Birinci AKâbe Biati'na katılan Ensâr arasında buldukları zikredilir. Böyle

olursa, bilinen erkek ve yetişkin Sahâbelerin sayısı Câbir dahil 15'i buluyor. Bu sayıya Medine'de olan hanımlar ve çocuklar dâhil değildir.¹⁵⁷

Geçen yıl Müslüman olanların hepsi de Hazrec kabilesinden idiler. Şimdi gelen on iki kişinin ikisi Evs kabilesindendi. Yüz yılı aşkıncıdır süren ve son Buas Savaşları da daha yeni biten Evs-Hazrec düşmanlığı, Allah'ın izniyle İslâm ile sona erecekti. Aralarında uzun yıllara yayılan kan davaları vardı. Bu iki kabilenin bir araya gelmesini hayal etmek bile mümkün değil iken, şimdi bu gerçek oluyordu. Evsliler de, "Beklenen Resul"e kendilerini ispat konusunda hiçbir zaman Hazreçlilerden aşağı kalmamışlardır. Ancak insanî zaafların da göz önünde bulundurulması gerekiyordu. İkinci AKâbe Biatı'nın hemen ardından, Medineli Müslümanlar cemaatle namaz kılmak istediklerinde, Evsliler Hazreçlilerin, Hazreçliler de Evslilerin imamlığını kabul etmemişlerdi. Ancak iki kabile, tamamen kendi istek ve arzularıyla, Resulullah (sav)'ın onlara öğretici olarak gönderdiği Mekkeli birinin cemaat namazlarında başlarına geçmesine razı oldular. Her neyse, karşılarında duran bu Müslümanlardan ve anlattıklarından çok sevinen Peygamberimiz (sav) memnuniyetinden gülümsüyordu.

Zaman çok önemli olduğu gibi çok da kısaydı. Bu yüzden her zaman ve her yerde vakti en iyi ve en güzel bir şekilde değerlendiren Hz. Peygamber (sav), bu on iki seçkin Müslüman'a İslâm esaslarını öz bir şekilde anlattı. Yapmaları gerekenleri de yine öz bir şekilde ifade etti. Sonra da şöyle buyurdu:

- Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık etmemek, zina yapmamak, çocuklarınızı açlık korkusuyla öldürmemek, yalan-dolanlarla hiç kimseye iftirada bulunmamak, hiçbir hayırlı işte bana muhalefet etmemek¹⁵⁸

¹⁵⁷ Diyarbekrî, Târihu'l-Hamis fi Ahvâli Enfesi Nefis, c. 1, s. 317; Bkz. Adem Saraç, I. Akabe Biatı, <http://www.siyerinebi.com/tr/siyerinebi/ademsarac/birinciakabebiatı>

¹⁵⁸ İslam insana nasıl bir özgürlük bilinci veriyor, bakar mısınız? Biat alırken "hiçbir hayırlı işte bana muhalefet etmemek" sözünden anlaşılan odur ki, olmaz ya, farzı muhal Peygamberimiz hayırlı olmayan, şer olan bir işi emretse, Müslüman ona dahi itaat etmeyebilir. Zira mutlak itaat ancak Allah Teâlâ'yadır. Gerçi Resulullah (sav)'ın Allah Teâlâ'nın emrine muhalif bir emri elbette olmaz, ama muhal farz olursa, yapılacak iş bellidir. İşte İslam'da hak ve hukukun yeri, işte Müslüman sahsiyeti, işte itaat bilinci!

üzere bana biat ediniz. İcinizden sözünde duranlar, mükâfat olarak cennete gireceklerdir. Kim -insanlık hali- bunlardan birini yapar da dünyada cezalandırılırsa, bu ona keffaret olur. Yine kim -insanlık hali- bunlardan birini yapar da Cenâb-ı Hak bunu gizlerse, onun işi Allah'a kalır. Allah dilerse bağışlar, dilerse azâba uğratar!¹⁵⁹

Medine'nin bu yeni Müslümanları büyük bir coşkuyla biat ettiler. AKâbe'de bu on iki Medinelinin biat esnasında ettikleri yeminin metni elimizdedir. Şöyle ki:

- Gerek rahat ve huzurlu iken gerekse sıkıntılı anlarımızda, gerek sevinçli gerekse üzüntülü durumlarımızda Seni dinleyip itaat edeceğiz! Seni kendi nefislerimize tercih edeceğiz. Emretme yetkisini elinde bulunduran kim olursa olsun ona itiraz ve muhalefette bulunmayacağız. Allah yolunda, hiç kimsenin bizi aşağılamasından ve ayıplamasından korkmayacağız. Hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmayacağız, hırsızlık etmeyeceğiz, zinaya yaklaşmayacağız, çocuklarımızı asla öldürmeyeceğiz, birbirimize asla iftira etmeyeceğiz ve senin hiçbir iyi hareketinde sana karşı gelmeyeceğiz.

İş olsun diye konuşmamışlardı. Çünkü bunun getireceği sorumlulukları çok iyi biliyorlardı. Bu sözleşmenin ne anlama geldiğini çok iyi biliyorlardı. Bu sözleşme ile bütün Arabistan'da hüküm süren şirkin, küfrün, zulmün ve her türlü kötü âdet ve alışkanlıkların ortadan kaldırılması prensip olarak kabul edilmiş oluyordu. Yani büyük bir aydınlanma süreci içinde yerlerini alıyorlardı. Bu yerine göre can ve mal kaybına sebep olan savaş demekti. Fedakârlık demekti. Müslüman olmanın mükâfatı gibi bedeli de vardı. Şuursuzca söz veriyor değil, lehte ve aleyhte her durumu bilerek, tartarak, hesaplayarak çok bilinçli bir şekilde söz veriyorlardı. Bütün ihlas ve samimiyetleri ile söz verip biat ettiler. Ve ettikleri biate da hep bağlı kaldılar. Verdikleri sözü her zaman ve zeminde yerine getirdiler.

Söz veriyorlardı, çünkü karşılarında bütün insanlığın emini durmuş, kendilerini imana, tevhide, ilme ve fazilete çağırıyordu. Bu güne kadar ne çekmişlerse, cahiliye inanç ve kurallarından çekmişlerdi. Şimdi büyük bir

¹⁵⁹ Buhârî, el-Câmiu's-Sahîh, Kitâbu'l-Îmân, 10-11; Ahmed bin Hanbel, el-Müsned, c. 5, s. 323.

fırsat ve imkân vardı önlerinde. Allah Rasûlü'nün faziletli davetine icabet ederek, arzu ettikleri gibi, yeryüzünün en güzel, en kaliteli insanları olma fırsatı vardı önlerinde. O yüzden bu özel topluluk, ta yürekte gelen ve sürekli artan bir coşku ile söz veriyorlardı: “Gerek bolluk ve gerekse darlıkta, gerek sağlık ve gerekse hastalıkta, gerek rahatlık ve gerekse sıkıntıda, gerek sevinç ve gerekse üzüntüde, hangi hâl ve durumda olursak olalım sana her hâl-ü kârda itaat edeceğimize dair söz veriyoruz. Sen de her zaman ve her yerde bizim üstümüzde bir tercihe sahip olacaksın, yani Sana her zaman öncelik verecek ve Seni her zaman dinleyeceğiz! Hiçbir şekilde Sana itaatsizlik etmeyecek, sürekli itaat halinde olacağız!”¹⁶⁰

Resulullah (sav), yeminden sonra şu hususa dikkat çekti: “Eğer yemininize bağlı kalırsanız, mükafatınız Cennet olacaktır, ve eğer herhangi bir hususta yemininizi bozacak olursanız, sizi cezalandıracak olan da Allah'tır, bağışlayacak olan da.”

Peygamber Efendimiz (sas) bu Müslümanların nurlu yüzlerine bakarak, yüreklerine işleyen bir cümle kullandı:

-Bana burada anlatma fırsatı vermiyorlar! Ben de sizinle gelsem, kendi canlarınızı ve çoluk çocuğunuzu koruyup gözettiğiniz gibi beni de koruyup gözetir misiniz? Bu şartla ben de sizinle geleyim mi?

Müslümanlar bir an bu teklife ne diyeceklerini bilemediler. İçlerinden elbette gelmesini istiyorlardı, ama Yesrib henüz güvenli bir yer değildi. Rasûlullah (sav) için çok tehlikeliydi. Böylesine haklı bir teklif karşısında “hayır” demek de içlerine sinmezdi. Nasıl böyle bir şey diyebilirdi? Çaresizlik içinde çırpınırlarken yine liderleri Hz. Es'ad bir Zürâre (ra) öne çıkarak büyüklüğünü gösterdi:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Allah şahit ki, biz Allah ve Rasûlü'ne îmân ederken her şeyi göze alarak inandık. Seninle beraber olmak, bizim için şereflerin en büyüğüdür. Fakat gel gör ki, henüz Yerip senin için emin bir yer değildir. Müşriklerin yanında, sana çok şiddetli düşman olan Yahudiler de var.

¹⁶⁰ İbn İshâk-İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, c. 2, s. 70-73.

Bize izin ver. Dönüp gereğince çalışalım. Bu güzel dinimizi, Allah Teâlâ'yı ve Rasûlü'nü anlatalım. Uygun görürsen biraz daha sabret! Seneye burada tekrar buluşalım. Gelişmelere göre durum değerlendirmesini yaparız. Şimdilik bize izin ver yâ Rasûlallah!

- Haklısınız, öyle yapalım; seneye burada buluşalım!

- Anamız babamız, çoluk çocuğumuz, canımız kanımız sana feda olsun yâ Rasûlallah!

Samimiyet ve gayretlerinden dolayı şöyle söyleyenler de oldu:

- Ey Allah'ın Resulü! Eğer bize izin verirsen, yarın sabah gidip şurada, Mina'da toplaşan inkârcıları kılıçtan geçirelim. Resulullah (sav) şöyle cevap verdi:

- Allah bana bunu emretmedi.

Gecenin karanlığında, bu mübarek topluluk, memleketlerinden başlamak üzere, önce yakın çevrelerini, sonra da dünyayı aydınlatmak üzere oradan ayrılıp, yine gizlice giderek, geldikleri kalabalık topluluğa katıldılar. Bir süre sonra da, kabileleri ile beraber Medine'ye döndüler.

İslam Yesrip'te

Birinci AKâbe Biati'ne katılan bu Medineli Müslümanlar, Medine'ye döner dönmez daha bir bilinç ve gayretle faaliyetlere başladılar. Orada yaşadıklarını heyecanla herkese anlattılar. Kendi akraba ve kabileleri arasında İslam'ın nurunu yaymaya ve sesini duyurmaya aşk ve şevkle devam ettiler.

Mesela "Birinci AKâbe Biati" adı verilen bu buluşmada bulunan Sahâbîlerden Hz. Ubâde bin Sâmî, o meşhur hadiseyi anlattıktan sonra, vaziyeti şöyle özetliyordu:

"Refahta olduğu kadar sıkıntıda da, sevinçte olduğu kadar üzüntüde de O'nu destekleyecek ve her konuda emirlerine itaat edeceğimize; Rasûlullah'ı kendi nefislerimizden aziz tutup, durum ne olursa olsun O'na muhalefet

etmeyeceğimize; Allah yolunda hiç bir kınayıcının kınamasından korkmayacağımıza; Allah'a asla şirk koşmayacağımıza, hırsızlık ve zina yapmayacağımıza, çocuklarımızı öldürmeyeceğimize, kendiliğimizden uyduracağımız yalan ve dolanlarla hiç kimseye iftirada bulunmayacağımıza, hiç bir hayırlı işte Rasûlullah'a muhalefet etmeyeceğimize dair bey'at ettik. Ayrıca bizden birinin verdiği sözünde durmasına karşılık onun ecir ve mükâfâtının Allah'a ait olduğuna ve ona cennet nimetinin verileceğine; kim insanlık icabı bunlardan birini işler de ondan dolayı dünyada cezaya çarptırılırsa bunun ona keffâret olacağına; kim de yine bunlardan birini işler de işlediği o suçu Allah açığa vurmazsa onun işinin Allah'a kalacağına; Allah'ın dilerse onu bağışlayıp dilerse azaba uğratacağına dair Rasûlullah'ın bize bildirdiği hususlara sadık kalacağımıza da söz verdik".¹⁶¹

Verilen bütün bu söz harfi harfine tutulacak ve Rasûlullah bundan çok memnun olacaktı.¹⁶²

İyi niyetli ama hala geçmişin izlerini içlerinde barındıran Medineli Müslümanlar cemaatle namaz kılmak istediklerinde, Evsliler Hazreçlilerin, Hazreçliler de Evslilerin imamlığını kabul etmemişlerdi. Bu sorunu nasıl çözeceklerdi?

Sonunda iyi bir fikirde birleştiler: Bu iki kabile, tamamen kendi istek ve arzularıyla, Resulullah (sav)'ın onlara öğretici olarak gönderdiği Mekkeli birinin cemaat namazlarında başlarına geçmesine razı oldular. Bunun üzerine kendilerine Kur'an ile İslam'ın iman, ibadet, hukuk, ahlak gibi usul ve erkânını öğretecek bir muallim göndermesini istediler. Resûl-i Ekrem, onların bu tekliflerini, fitraten oldukça nâzik ve medenî, aynı zamanda güzel bir simaya sahip, Kureyş'in eşrafından genç sahabe olan Mus'ab b. Umeyr Hazretlerini göndererek derhal yerine getirdi.

¹⁶¹ Hüseyin Algül, Osman Çetin, İslâm Târîhi, I, 253.

¹⁶² İçimden hep geçirmişimdir; bu iki biatte söz verenlerin hayat hikayelerini ve nasıl sözlerinde durduklarını bir kitap yazarak gösterebilsek! Bu düşüncenin temeli şu ayettir: **"Mü'minlerden öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sâdik kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir (şehit olmuştur). Bir kısmı da (şehit olmayı) beklemektedir. Verdikleri sözü asla değiştirmemişlerdir".**(Ahzab, 23.)

Esad b. Zürâre Hazretleri, Medineli Müslümanların bir nevi önderliğini yapıyordu. Bu sebeple genç sahabe, Kur'an muallimi Mus'ab b. Umeyr (r.a.), Yesrib'e, yani yeni adıyla Medine-i Münevvere'ye gelince, onun evinde kalmaya başladı. Artık bu ev, Müslümanların buluşmaları için merkezî bir yer teşkil ediyordu.

Muhtemelen şu olayı da aynı dönemle ilişkilendirmek gerekmektedir. Râfi' ibn Mâlik ez-Zurkî AKâbe'de karşılaştığında, Resulullah (sav) kendisine o güne dek vahyolunan ayetlerin bulunduğu bir Kur'an nüshası verdi ve Râfi', kendi mahallesinde inşa edilen İslâm âleminin ilk mescidinde bu ayetleri okumayı adet haline getirdi.

İyi Bir Öğretmen

Bizzat Resûl-i Kibriya'dan dersini almış bulunan Hz. Mus'ab, zamanı ve şartları çok iyi değerlendirebilen, fırsatları çok güzel kullanabilen bir sahabî idi. Bütün gayret ve himmetini, Medine'de İslâm'ın yayılmasına hasretmişti. Kabilelerin hatırı sayılır kimseleriyle görüşüyor, konuşuyor, onlara “*kavl-i leyyn*” ile İslâm'ı anlatıyordu.

Aslında Mus'ab'ın işi hiç de kolay değildi. Gerçi Medine'de birçok kimse Müslüman olmuştu, ama İslâm'ın daha da hızlı intişarı için bazı maniler vardı. Evs kabilesinin Reisi Sa'd b. Muaz ile yine reislerden bulunan Üseyd b. Hudayr, henüz Müslüman olmamışlardı. Onların bu durumu haliyle halka da tesir ediyordu. Sa'd b. Muaz, Esa'd b. Zürâre Hazretlerinin halasının oğlu idi.

Bir gün Mus'ab ile Es'ad Hazretleri, Benî Zafer'e ait bir evin bostanındaki “Merak” kuyusunun başında oturmuş, sohbet ediyorlardı. Etraflarında Müslümanlardan da birçok kimse vardı. Sa'd ibn Mu'âz, bu yeni “sapıklık” hareketinden hoşlanmayarak, orada bulunan Üseyd'e şöyle dedi:

- Rica ederim, gidip şu iki kişiyi (Mus'ab ve Es'ad) buradan uzaklaştır. Es'ad teyzemin oğludur. İşin içinde o olmasaydı seni rahatsız etmezdim. Onlara, aramızdaki huzuru bozmamalarını söyle!

Bunun üzerine elinde mızrağı ile Üseyd b. Hudayr yanlarına geldi. Hiddet ve şiddetle:

- Siz bize niye geldiniz? Birtakım akli ermez ve zayıf kimseleri aldatıp azdırmaya mı? Hayatınızdan olmak istemiyorsanız, derhal buradan ayrılın! Dedi.

Hz. Mus'ab gayet nâzik ve kibarca muKâbelede bulundu:

- Hele biraz sakin ol, şöyle otur! Sözümüzü dinle, maksadımızı anla! Beğenirsen kabul edersin, beğenmezsen o zaman engel olursun.

Üseyd bu tavra şaşırdı ve:

- Doğru söyledin! Dedi. Mızrağını yere saplayarak yanlarına oturdu. Hz. Mus'ab ona İslamiyet hakkında bir konuşma yaptı ve Kur'an-ı Kerim okudu. Üseyd kendisini tutamayarak:

- Bu ne kadar güzel, ne kadar iyi bir söz! Bu dine girmek için ne yapmalı? Diye sordu.

Mus'ab (r.a.) ona İslam'ı anlattı. O da memnuniyetle şehâdet kelimesini getirerek İslamiyetle müşerref oldu. Sonra şöyle söyledi:

- Şimdi size kabilenin önde gelenlerinden birini göndereceğim; eğer onu ikna edebilirsen, bütün kabile de ardından hidayete erecektir.

Üseyd geri dönerek Sa'd ibn Mu'az ve arkadaşlarının yanına gelince şu hikâyeyi uydurdu:

-Şuradaki ufak tefek adam pek zararsız birine benziyor. Kendisinden ve arkadaşlarından buradan çıkıp gitmelerini söyledimse de inat ettiler. İstediklerini yapacaklarını söylediler. Zaten öğrendiğime göre, senin hasmın olan Benî Harise kabilesinin mensupları da, bu yeni sapıklığı kabul eden senin yeğenin Es'ad'ı öldürmek üzere yola çıkmışlar. Seni de itaatleri altına almak istiyorlarmış!

Aslında Useyd şöyle söylemek istiyordu: "Es'ad Müslüman oldu, öyleyse sen artık onu dindaşın olan kimselere karşı savunmak istemezsin. Ancak o senin yeğenindir ve onun kanının akıtılmasına göz yumman da senin

için bir zillet olur. Onlara boyun eğmen ve itaatleri altına girmen anlamına gelir.” Useyd, bütün bu hikâyeyi, sadece Sa’d ibn Mu’âz’ı kışkırtarak bizzat gidip bu öğretmenle konuşmasını sağlamak için uydurmuştu. Çünkü bu öğretmenin büyüleyici sözleri onun üzerinde de aynı etkiyi bırakacaktır diye düşünüyordu. Sa’d bu uydurma sözlerden dehşete düşerek:

- Vallahi sen bu işi halledemedin! Beni tatmin edici bir malumat getirmedi!

Eline mızrağını alıp öğretmen Mus’ab’ın ve Esa’d’ın yanına gelerek, hiddetle bağırıp çağırdı. Esas hıncı yeğenine idi. Ona bağırды çağırды ve açıktan tekdir ve tehdit etti:

- Ey Es’ad! Eğer seninle aramızda akrabalık olmasa, böyle kabilemiz içine soktuğunuz çirkin işlere sabır ve tahammül edemezdim!

Mus’ab (r.a.) aynı şekilde ona da gayet sakin ve kibarca dedi ki:

- Hele biraz durunuz! Lütfen şöyle bir oturup dinleyiniz! Sözlerimi anlayınız. Beğenirseniz kabul edersiniz, beğenmezseniz biz de size çirkin gördüğünüz bu işi tekliften vazgeçeriz!

Bu sakinlik ve efendilik karşısında Sa’d oturdu ve Hz. Mus’ab’ın sözlerini dinlemeye başladı. Hz. Mus’ab ona, İslam dininin ne demek olduğunu anlattı ve Zuhruf Suresi’nin baş kısımlarından okudu. Kur’an okunurken Sa’d’ın yüzü birdenbire değişiverdi. Simasında iman alâmetleri bir anda belirdi. Dinledikleri, o âna kadar duymadığı, bilmediği şeylerdi. Kur’an’ın eşsiz belâgati ve tatlı üslûbu karşısında sordu:

-Siz bu dine girerken ne yapıyorsunuz?

Mus’ab (r.a.) ona İslam dininin esas ve âdabını anlattı. O da orada şehâdet getirerek Müslüman oldu. Sonra da kendi kavmi olan Benî Abdü’l Eşhel cemaatinin yanına döndü. Onlara:

- Ey topluluk! Beni nasıl biliyorsunuz? Diye sordu.

- Sen bizim büyüğümüz, en üstünümüzsün, diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Sa'd Hazretleri,

- Öyle ise siz de Allah Resûlüne iman etmelisiniz, dedi ve ilave etti: "İman etmedikçe sizin erkek ve kadınlarınızla konuşmak bana haram olsun!"

Bu söz üzerine, Benî Abdü'l Eşhel aşireti içinde o gün iman etmedik hiç kimse kalmadı. Es'ad b. Zürâre Hazretleri de Mus'ab ile birlikte evine döndü. Artık Mus'ab Hazretleri, Medine'de İslam'ı tebliğ ve neşirde yalnız değildi. Evs ve Hazreç kabilelerinin reisleri de yanında yer almışlardı. Olanca gayretleriyle İslam'ın yayılmasına çalışıyorlardı. İslam'ı tebliğ ve neşir merkezi, yine Es'ad b. Zürâre Hazretlerinin evi idi. Mus'ab ile Sa'd b. Muaz Hazretleri, el ele vererek, burada insanları hak dine davetle meşgul oluyorlardı. Kısa zamanda İslamiyet, Medine'de büyük bir inkişaf kaydetti. Öyle ki Evs ve Hazreç kabileleri içinde Benî Ümeyye b. Zeyd'in hânesinden başka İslam ve Kur'an nuruyla aydınlanmayan ev kalmadı. Bir müddet sonra bu evde de İslam'ın nuru parlamaya başladı!

II. AKÂbe Biati

Bi'setin 13. senesi idi. (Milâdî 622.) Bu sene Hac mevsiminde Medineliler, 500 kişilik bir kervan gönderdiler. Bunların arasında İslam davetçisi, Kur'an muallimi Mus'ab b. Umeyr Hazretleri, hem Medine'deki İslamî gelişmeyi bizzat Peygamber Efendimize bildirmek, hem de hacetmek maksadıyla Evs ve Hazreç kabilelerine mensup ikisi kadın yetmiş beş Müslümanla birlikte Mekke'ye geldi. Bunları temsilen bir grup, Mescid-i Haram'da amcası Hz. Abbas'la oturan Resûl-i Ekrem Efendimizin yanına vardılar ve şu teklifte bulundular:

- Yâ Resûlallah! Biz oldukça kalabalığız. Seni yanımıza almak, size yardımcı olmak, uğrunuzda canımızı feda etmek, şahsımızı koruduğumuz şeylerden zâtınızı da esirgemeyip korumak üzere söz birliği etmiş bulunuyoruz! Bu hususta sizinle daha geniş konuşmak için nerede buluşalım?

Resûl-i Kibriya, yine AKÂbe'de buluşmayı uygun gördü. Bu buluşma, gece yarısı olacak ve kimseye duyurulmayacaktı. Hatta karargâhlarından

ayrılırken ve dikkatleri çekmemek için küçük küçük gruplar halinde AKâbe'ye geleceklerdi. Medineli Müslümanlar, bu talimat gereği gece yarısı hiç kimseye hissettirmeden ve kimsenin dikkatini çekmeden AKâbe yanındaki vadide bir araya geldiler.

Vakit gece yarısına geliyordu ve dolunay vardı. Resulullah (sav)'ın yanında, henüz İslam'ı kabul etmemiş olan, ama hemen hemen kendisiyle aynı yaşta ve yeğenini çok seven amcası Abbas da vardı. Hz. Abbas'ın maksadı, yeğenini bu mühim meselede yalnız bırakmamak, yapılanları ve verilen sözleri bizzat görüp işitmektir. Onun iş bilirliliğine ihtiyaç duyabilirlerdi. Çünkü alınacak çok önemli kararlar vardı. Şehirlerine yapmış olduğu çok sayıda seyahat nedeniyle, Abbas, Medinelilerce çok yakından tanınıyordu. Belki de Mus'ab'ın Medine'deki tebliğ faaliyetlerini sürdürdüğü sırada, askeri bir anlaşma ile ilgili ilk görüşmeler çoktan sona ermişti. Önce, Hz. Abbas söz aldı. Medineli Müslümanlara hitaben, Allah Resûlünü koruma hususunda kendilerine güvenleri varsa bu işe girişmeleri, aksi takdirde daha şimdiden bu işten vazgeçmeleri gerektiğini belirten bir konuşma yaptı:

- İyice bildiğiniz gibi, Muhammed şu anda kendi memleketinde ve onu himaye eden kendi ailesi içindedir. Size katılmak üzere Mekke'yi terk etmek istiyor. Eğer vaatlerinizi yerine getireceğinize ve onu koruyabileceğinize inanıyorsanız, sorumluluklarınızın gereğini yerine getiriniz. Yok, eğer kendi hemşerileri arasından çıktıktan sonra onu bırakıp terk etmek zorunda kalacaksanız, onu şimdiden davet etmemeniz daha iyi olacaktır.

Ancak Medineli Müslümanlar, bizzat Resûlullah'ın konuşmasını istiyorlardı. Hep bir ağızdan şöyle cevap verdiler:

- Bize söylediğin şeyi anladık, ama Resulullah (sav)'ın bizimle bizzat konuşmasını istiyoruz. Yâ Resûlallah! Sen de konuş! Kendin ve Rabbin için istediğin ahdi al!

O esnada Medineli Müslümanların önderi durumunda olan Es'ad b. Zürâre Hazretleri, Resûlullah'tan konuşmak için müsaade aldı ve şöyle söyledi:

- Yâ Resûlallah! Her davetin bir yolu var. O yol ya kolay olur ya da zor! Bugün senin yaptığın davet, insanların çok zor kabul edecekleri çetin bir davettir! Sen, bizi takip ettiğimiz dini bırakmaya ve kendi dinine tâbi olmaya davet ettin. Bu, çok güç ve zor bir işti. Buna rağmen biz bu teklifini kabul ettik. Biz yurdumuzda, şerefli ve her tecavüzden korunmuş, orada değil kavminden ayrılan ve amcaları tarafından düşmanlarına teslim edilmek istenilen bir zâtın, hatta kendimizden başka hiç kimsenin de hâkim olmak için göz dikemeyeceği bir cemaattik. Bu çok zor bir iş olduğu halde, biz senin bu yoldaki teklifini de kabul ettik! Hâlbuki bütün bunlar, Allah Teâlâ, doğru yolu bulma azmini ve sonunda hayra ulaşma ümidini ihsan etmedikçe, insanların hiç de hoşlanacakları şeylerden değildi. Fakat biz bunları dillerimizle ikrar, kalplerimizle tasdik, ellerimizi uzatmak suretiyle kabul ettik! Allah'tan getirdiklerine bilerek ve inanarak sana bîat ediyoruz! Biz, Rabbimize ve Rabbine bîat ediyoruz! Allah'ın kudret eli, ellerimizin üzerindedir! Kanlarımız kanıyla, ellerimiz elinledir! Kendimizi, evlatlarımızı, kadınlarımızı esirgeyip koruduğumuz şeylerden seni de esirgeyip koruyacağız! Eğer bu ahdimizi bozarsak, Allah'ın ahdini bozan bedbaht insanlar olalım!”

Es'ad b. Zürâre Hazretleri, konuşmasının sonunu şöyle bağladı:

-Yâ Resûlallah! Kendin için arzu ettiğin ahdini bizden al, Rabbin için de istediğin şartı koş!

Resûl-i Ekrem Efendimiz, önce onlara Kur'an-ı Kerim'den bazı ayetler okudu. Onları Allah'a davet, İslamiyete teşvik ettikten sonra da kendisi ve Rabbi için arzu ettiği hususları şöyle sıraladı:

- Yüce Allah için size söyleyeceğim şartım şudur: O'na hiçbir şeyi eş ve ortak koşmadan ibadet etmeniz. Namazı kılmanız, zekâtı vermenizdir. Kendim için isteyeceğim ise şudur: Allah'ın peygamberi olduğuma şehâdet etmeniz; kendinizi, çocuklarınızı ve kadınlarınızı koruduğunuz şeylerden beni de korumanız.

Bu sırada, Abdullah b. Revâha söz alarak,

- Yâ Resûlallah! Bunları söylediğiniz tarzda yaparsak bize ne var? diye sordu.

Resûl-i Ekrem,

-Cennet var! Diye cevap verdi.

Bu cevabı alınca, gözlerinde parlayan pırl pırl sevinçlerini,

- O halde bu, kazançlı ve kârlı bir alış veriştir! Diyerek sözleriyle de teyit ettiler.

Sonra Peygamber Efendimize,

- Yâ Resûlallah! Sana ne yolda bîat edelim, söz verelim? Diye sordular.

Resûl-i Ekrem Efendimiz,

- Allah'tan başka ilâh bulunmadığına ve benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şehâdet getirerek namazı kılacağınıza, zekâtı vereceğinize, neşeli neşesiz zamanlarınızda sözlerime itaat edeceğinize, emirlerime tamamıyla boyun eğeceğinize; darlıkta da varlıkta da muhtaçlara yardımda bulunacağınıza; hiçbir kınayıcının kınamasından korkmaksızın Allah yolunda, Allah için hak ve gerçeği söyleyeceğinize, iyiliği emredip kötülükten alıkoyacağınıza bîat etmeli, yani bana kesin söz vermelisiniz! Şahsıma gelince, bana her yönden yardım edeceğinize; yanınıza vardığımda kendinizi, kadınlarınızı ve çocuklarınızı esirgeyip koruduğunuz şeylerden beni de esirgeyip koruyacağınıza kat'î söz vermelisiniz! Dedi.

Şu cevabı verdiler:

- Evet, şüphesiz; Seni Hak ile gönderen Allah'a and olsun ki, emânımız altındaki kimseleri nasıl koruyup gözetiyorsak, seni de öylece koruyup gözeteceğiz.

Bu sözlerinin bütün dünya ile savaşmayı göze almak anlamına geldiği malumdu, ama kararlarında hiçbir tereddüt ve sarsıntı göstermediler. Resulullah (sav)'a, kendisi ve Mekke'li arkadaşlarının Medine'ye gelmeleri halinde, onları herkese karşı koruyup himaye edeceklerine dair söz verdiler. Çok ilginçtir, içlerinden biri Resulullah (sav)'a şöyle bir soru yöneltti:

- Ey Allah'ın Resulü! Bizim bölgemizdeki Yahudilerle aramızda bir ittifak anlaşması var. Biz bu anlaşmayı bozacağız. Ama eğer biz böyle yaparsak ve daha sonra da Allah sana zafer ihsan ederse, bizi terk edip kendi hemşerilerinizin arasına döner misiniz?

Resul-i Ekrem Efendimiz (sav) gülümseyerek şu karşılığı verdi:

- Sizin kanınız benim kanım, sizin affınız benim affımdır. Ben size katılıyorum, siz de bana katılıyorsunuz. Siz kiminle çatışıp savaşırsanız ben de onunla çatışıp savaşağım ve kiminle barış yaparsanız ben de onunla barış yapacağım.

Temsilî İdare

Bundan sonra Resûl-i Kibriya Efendimiz, onlara şöyle buyurdu:

-Aranızdan, her hususta kavimlerinin benim yanımda temsilcisi olacak on iki kişi seçiniz. Mûsa da, İsrailoğullarından on iki temsilci almıştı.

Medineli Müslümanlar, Hazreç kabilesinden dokuz, Evslilerden de üç temsilci seçtiler. Hazreçlilerden seçilen zâtlar şunlardı: Ebû Ümâme Es'ad b. Zürâre, Sa'd b. Rebî', Râfi' b. Mâlik, Abdullah b. Ravâha, Abdullah b. Amr, Bera b. Marur, Sa'd b. Ubâde, Ubâde b. Sâmit, Münzir b. Amr.

Evslileri ise şu zâtlar temsil edecekti: Useyyid b. Hudayr, Sa'd b. Hayseme, Ebu'l Haysem Mâlik b. Tayyihanî. Bu temsilcilerin hepsi de Medine'nin ileri gelen, hatırı sayılır, okuma yazma bilen âlim zâtlardı. Peygamber Efendimiz, seçilen temsilcilere:

- Havarîler, Meryem oğlu İsa'ya karşı kavimlerinin kefilî oldukları gibi, siz de sizden olanların kefilisiniz, ben de Mekkeli muhacirlerin kefiliyim, dedi.

Onlar da,

- Evet, deyip tasdik ettiler.

Ayrıca Resûl-i Ekrem Efendimiz, on iki temsilci seçildikten sonra Es'ad b. Zürâre Hazretlerini de, seçilen on iki temsilcinin başkanı tayin etti.¹⁶³ Temsilciler, temsil ettikleri topluluklarla konuşup, bîatın ehemmiyetini anlattılar ve onları Resûlullah'a bîata hazırladılar. Bundan sonra Resûl-i Ekrem Efendimiz, mübarek ellerini uzattı. Medineliler teker teker bîat ettiler. Sadece iki kadına Efendimiz elini vermedi ve onları da kendisine bîat etmiş kabul etti. Yapılan bu bîat, bir manada Medineli ve Mekkeli Müslümanlar arasında bir ittifaktı.

Kureyşin Engelleme Çabaları

Bîat, gecenin karanlığında, çağrılanların dışında kimsenin göremeyeceği تنها bir yerde cereyan etmişti. Buna rağmen bîat biter bitmez kulaklarına bir ses geldi:

-Ey Kureyş! Muhammed ile atalarının dininden çıkmış Medineliler, sizinle savaşmak için toplanıp sözleştiler!

Gecenin karanlık ve sükûtunu yırtan bu ses kimindi ve nereden geliyordu? Herkesi bir merak ve telâş sardı. Bu ses, Münebbih b. Haccac'ın sesine benziyordu. Resûl-i Ekrem,

-Derhal konak yerlerinize dönünüz! Emrini verdi.

O sırada Medineli Abbas b. Ubâde,

- Yâ Resûlallah! İstersen sabah olur olmaz kılıçlarımızı kınından sıyrır ve Mina'da bulunan halkın üzerine yürür, onları kılıçtan geçiririz,dedi.

Ancak Resûl-i Ekrem (sav), henüz sabır silahını kullanmakla vazifeliydi. Şöyle buyurdular:

¹⁶³ Es'ad, Resulullah (sav)'ın hicretinden kısa bir süre sonra, henüz Mescid-i Nebevî inşa halinde iken vefat etmiştir. Bunun üzerine kabilesi, Resulullah (sav)'den kendilerine yeni bir nakîp (hatta bir nakîbü'n-nükebâ) atamasını isteyince, Resulullah (sav) kendilerine: "Ben sizin akrabanızım, öyleyse bundan böyle sizin nakîbiniz ben olacağım" demiştir.

-Hayır, hayır! Bize henüz bu şekilde hareket etmemiz emir olunmadı. Hepiniz yerlerinize dönünüz.

Bunun üzerine, Medineliler konak yerlerine döndüler. Sabah olunca, durumu sezmiş bulunan Kureyşli müşrikler, kendilerince mahiyeti henüz meçhul bulunan hadiseyi tam öğrenmek üzere tahkike başladılar. Kendileri gibi putperest olan Medinelilerden sordular. Ancak onların böyle bir meseleden haberleri olmadığından dolayı yemin ederek:

- Böyle bir şey olmadı. Biz, böyle bir şey bilmiyoruz, dediler.

Medineli Müslümanlar ise, doğru yolun sükût olduğunu düşünerek, tek kelime konuşmuyorlardı! Kureyşli müşrikler, bu sefer Abdullah b. Übey b. Selûl'e gidip sordular. O da aynı şekilde:

- Bu, büyük bir iştir! Böyle bir şey olmamıştır! Söylenenler boş lâf olsa gerek! Kavmim, bana böyle bir şey danışmadı. Onlar, Yesrib'de iken bana danışmadan hiçbir iş yapmazlardı, dedi.

Bunun üzerine Kureyşli müşrikler, Medineli putperestlerin bu hususta herhangi bir bilgileri olmadığı kanaatine vardılar.

Şayet Resûl-i Ekrem Efendimiz, "Bu işi sizden başkasına duyurmayın" dememiş olsaydı ve Medineli Müslümanlar da bu işi müşrik hemşerilerinden gizlememiş olsalardı, elbette bu olay Mekke'li müşriklere onlar tarafından duyurulacak ve kuvvetli ihtimalle orada Müslümanların başına büyük bir gaile açılacaktı. Belki de, Medine'ye henüz açılmış bulunan İslamiyet için büyük bir mani ortaya çıkacaktı. Zaten hac günleri de bitmek üzereydi. Hac mevsimi sona erince, Medineli Müslümanlar da yurtlarına geri dönmek üzere yola koyuldular.

Medineli Müslümanların Mekke'den ayrılışlarından az bir zaman sonra, müşrikler böyle bir anlaşmanın cereyan etmiş olduğunu öğrendiler. Derhal Müslümanları takibe koyuldular. Ancak Medineliler çoktan o civardan uzaklaşmış bulunuyorlardı. Sadece iki kişiyi yakalayabildiler: Sa'd b. Ubâde ve Münzir b. Amr. Bu iki zât her nasılsa Medine kafilinden geri kalmışlardı. Daha sonra Münzir Hazretleri bir yolunu bulup ellerinden kurtuldu. Müşrikler,

sadece Sa'd b. Ubâde'yi Mekke'ye getirdiler ve adeta hınçlarını bu sahâbeden almak istercesine kendisine eziyet ve işkencelerde bulundular. Onu uzun saçlarından çekip sürükleyerek ve yumruklayarak Mekke'ye götürdüler. Bu zatın, Mekke'de kendisini daha önceden tanıyan, Medine havalisinden geçerken evinde misafir ettiği, kervanlarını himayesi altına aldığı iki müşrik dostu vardı. Onlar hemen gelip yetiştiler ve kendisini himâyelerine alınarak bu eziyet ve işkencelerden kurtardılar. Serbest bırakılıp şehrine dönmesini sağladılar.

Yurtlarına dönen Medineli Müslümanlar, artık dört gözle muhacirleri ve Resûl-i Zîşan Efendimizin yolunu bekliyorlardı!¹⁶⁴ Böylece, Mekkeli Müslümanlar, kendi şehirlerine birkaç yüz kilometre uzaklıkta, deniz aşırı bir ülke olan Habeşistan'dan çok daha yakın bir yerde güvenli bir sığınak, özgürlüklerinin sağlandığı ve kardeşçe karşılandıkları bir yer bulmuş oldular. Yesrib şehrinin İslâmiyet'in çevreye kolayca yayılmasına imkân sağlayacak merkezî bir konumda ve müdafaaya elverişli coğrafi bir yapıda olması, ayrıca kervan yollarının üzerinde bulunması da hicretin için elverişli bir yerdi.

Böylece, Mekkeli Müslümanlar, kendi şehirlerine birkaç yüz kilometre uzaklıkta, deniz aşırı bir ülke olan Habeşistan'dan çok daha yakın bir yerde güvenli bir sığınak, özgürlüklerinin sağlandığı ve kardeşçe karşılandıkları bir yer bulmuş oldular. Yesrib şehrinin İslâmiyet'in çevreye kolayca yayılmasına imkân sağlayacak merkezî bir konumda ve müdafaaya elverişli coğrafi bir yapıda olması, ayrıca kervan yollarının üzerinde bulunması da hicretin için elverişli bir yerdir.

Yesrib'e Hicret Kararı

Bu üçüncü AKâbe buluşması olan İkinci AKâbe Biatı, Zilhicce ayının ortalarında yapılmıştı (m.622) ve anlaşıldığı kadarıyla, aynı ayın sonuna kadar, Mekkeli Müslümanlar, küçük kabileler halinde Medine'ye hicret etmek üzere Mekke'yi terk etmeye başlamışlardı. Çok geçmeden, Resulullah (sav) ve

¹⁶⁴ Bkz. Salih Suruç, Kainatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı, "Akabe Biatları ve Medine'de İslâmın Yayılması", Nesil y. İst. Ayrıca bizim "Her Yönüyle Hicret" kitabımız. Henüz basılmamıştır. Bundan sonra başlayan hicret, çeşitli yönleriyle bu kitapta enine boyuna işlenmeye çalışılmıştır.

ailesi, Ebû Bekir ve ailesi, ayrıca köleler, kadınlar, küçük çocuklar vs. gibi bir başkasının emri ve koruması altında bulunanlar dışında, Mekke'de hiçbir Müslüman kalmamıştı. Muhacir sahâbiler Medine'ye vardıklarında ensar tarafından misafir edildiler.

Ashaptan Medine'ye hicret eden ilk kişi Mahzûmoğullan'ndan Ebû Seleme Abdullah b. Abdülesed'dir. Ancak Ebû Seleme, AKâbe Biatlarından bir yıl önce hanımı Ümmü Seleme ile birlikte hicret etmiştir.

Buhârî, Birinci AKâbe Biatı'ndan (m.621) sonra Medine'ye İslâm'ı tebliğ için gönderilen Mus'ab b. Umeyr ile Abdullah b. Ümmü Mektûm'u ilk muhacirler olarak kabul eder.¹⁶⁵

İkinci AKâbe Biatının ardından (m.622) Hz. Peygamber'in hicrete izin vermesi üzerine ilk defa Âmir b. Rebîa ve hanımı Leylâ bint Ebû Hasme hicret ettiler. Onların arkasından da diğer sahâbiler gruplar halinde gitmeye başladılar.

¹⁶⁵ Bkz. Menâkıbü'l-ensâr", 46.

HİCRET ÜSTÜNE DEĞERLENDİRMELER

Hicreti Anlamanın Önemi

Burada tarihin en büyük olaylarından olan ve belki de her devirde bir şekilde tekrar eden hicret olayını değişik açılardan tanımaya çalışacağız.¹⁶⁶

Hicret deyince insanların aklına ilk gelen, Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye Allah için göç etmesi olayıdır. Bu olayın İslam tarihindeki önemi hep bilinmiş ve bu yüzden Müslümanlar tarafından tarih / takvim başlangıcı yapılmıştır. Bilindiği gibi hicret, bir Müslümanın dinini yaşayamadığı yerden yaşayabileceği yere Allah için göç etmesidir. Şimdi bu kavramı tarifi, çeşitleri, amacı, hükmü, önemi, dindeki yeri, getirileri ve sonuçları gibi birçok açıdan incelemeye çalışalım. Bunu yaparken amacımız, okuduğumuz bu olayların, bilgi, iman, aşk, tecrübe, hikmet, dersler ve ibretler gibi kazanımlarla beraber, bugünkü sorunlarımızı çözmeye ne gibi çareler sunacağına bakmaktır. Kuru bir tarihî olayı öğreniyor değil, bugün bizim hastalıklarımıza çok gerekli olan bir devayı okuyup anlamaya çalışıyoruz aslında.

Çünkü bu çağda bizler, tıpkı o çağda hicret günleri gibi zayıf düştük. Siyaseten devlet ve medeniyetimizi bütün kurumları ile beraber kaybettik. Bize modern bir putperestlik olan Batı Medeniyeti bütün kurumları ile dayatıldı. Dayatıldı diyorum, çünkü bize asla “bunu ister misiniz?” diye sorulmadı. Aksine baskı, şiddet, cebir ve ceza ile zorla uygulandı. Hala da bu dayatma devam etmektedir. Mekke'nin zorba müşrikleri gibi, çağın zorbaları da bizi inancımızdan ve konumumuzun zayıflığından ötürü aşağılamaktadırlar.

¹⁶⁶ Bizim bu konuda “Her Yönüyle Hicret” adında henüz basılmamış kapsamlı bir kitabımız vardır. İnşallah siz bu yazıları okurken o da basılmış olur.

Kendilerinin bir marifetmiş gibi bize sundukları din kılıflı dinsizlikleri ve insanı tanrı yerine koymanın gururu ile övündükleri laiklik, bizim Aziz İslam'ımızın hayat bahşeden kanunları yanında Lât, Uzza ve Hübel putu kadar basit, değersiz ve faydasız kalmaktadır.

Çağımızda Kur'an-ı Kerim'in ve Sünnet-i Seniyye'nin eğitiminden mahrum bırakılan insanlar, toplumlar ve devletler de yığın yığın sorunlarla boğuşmakta, bir faydası görülmemiş eski materyalist inkârcı reçeteler, allanıp pullanıp güncelleştirilerek bir marifetmiş gibi yeniden sunulmaktadır. İnsanın midesi aç olduğu kadar, aklı, kalbi ve ruhu da açtır ve Yaratıcısının sunduğu gıdaya muhtaçtır. Peki, biz elimizdeki bu nimeti kendi nefsimize ve yakınlarımıza, hatta bütün yeryüzü insanına nasıl ulaştıracak, şu aç ve muhtaç insanlara bu semavî sofranın nimetlerini nasıl sunacağız?

İşte bütün bu soruların cevabı bu eserde olsun istedik. Ne derece başarılı olduk bilemem. Bizim bugün yapmak istediklerimizi onlar o gün yaptılar, yani toplumu inkârdan arındırarak İslam ile mutlu kılmak davasını başardılar. Önce ona iman ederek öğrendiler, ihlas ve samimiyetle yaşadılar, ahlak ve fazilette o davanın adamı olarak ona adandılar, Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için gereken her fedakârlığı severek yaptılar ve başardılar.

Bunu nasıl yaptılar?

İşte bu sorunun cevabını alabilmek için bu kitabı dikkatle okumamız gerekiyor. Öyleyse "bismillah" diyerek hemen başlayalım isterseniz.

Hicretin Tarifi

Hicret, "terketmek, ayrılmak, ilgisini kesmek" anlamına gelen hecr (hicran) masdarından alınan bir isimdir. Sözlükte "kişinin herhangi bir şeyden bedenlen, lisânen veya kalben ayrılıp uzaklaşması" demektir. Ancak kelime daha çok "bir yerin terkedilerek başka bir yere göç edilmesi" anlamında kullanılır.

Terim olarak genelde gayri müslim ülkeden (darülharp) İslâm ülkesine göç etmeyi, özelde ise Hz. Peygamber'in ve Mekkeli müslümanların Medine'ye göçünü ifade eder.

Medine'ye göç eden müslümanlara muhacir, Resûl-i Ekrem'e ve muhacirlere yardım eden Medinelî müslümanlara da ensâr unvanı verilmiştir.¹⁶⁷

Kur'ân-ı Kerim'de hicret kelimesi yer almamakla birlikte otuz bir yerde "hecr" kökünden gelen çeşitli türevlerin geçtiği görülür. Bunlar kullanılışlarına göre "Kur'an'ı terketmek" (el-Furkân 25/30), "bir kişiden veya gruptan ayrılmak" (en-Nisâ 4/34; Meryem 19/46; el-Müzzemmil 73/10), "kötü şeyleri terketmek" (el-Müddessir 74/5) ve terim anlamına uygun olarak "Allah uğrunda başka bir yere göç etmek" (meselâ bk. el-Bakara 2/218; Âl-i İmrân 3/195; en-Nisâ 4/89, 97-, et-Tevbe 9/20) anlamlarına gelmektedir. "Hicret eden kimse" karşılığında da "muhacir" ve çoğul olarak "muhacirin, muhâcirât" kelimeleri kullanılmakta (meselâ bk. en-Nisâ 4/100; et-Tevbe Q/1 00, 117; en-Nûr 24/22; el-Müm-tehine 60/10), bu âyetlerin çoğunda da Mekke'den Medine'ye göç eden müslümanlar kastedilmektedir.¹⁶⁸

Kur'an'ın hicretle kastettiği göç, sadece bedensel olmayıp, kalbi Allah dışındaki şeylerden ayırıp Allah'a yönelmek anlamında da kullanılmaktadır. Kur'an buna Allah'a hicret veya Allah yolunda hicret demektedir (bkz. 29/Ankebût, 26). Biz de bunu vurgulamak için "hicret çeşitleri" diye bir başlık attık ve orada derli toplu kısa ama yeterli bilgiler sunduk.

Müslüman bir ferдин veya toplumun bir beldede can emniyeti açısından hayatta kalma veya din emniyeti bakımından İslam'ı öğrenme ve yaşama mücâdelesinde son hareketi, son çabası hicrettir. Belli bir ortamda İslâm'ın gelişmesi ya da hayatta kalması ihtimali ortadan kalktığında ve bu yolda gösterilecek çabaların sonuçsuz kalacağı anlaşıldığında, bir kişi ya da grup o ortamı terketmeye karar vermelidir. Bir kişi, şayet düzenli olarak teşekkül etmiş bir topluluğun üyesiye ve topluluk hicret etmeye karar vermişse, o kişinin de toplulukla birlikte hicret etmesi gerekir. Kendi elinde olmayan şartlar dolayısıyla bunu yapamaması ayrı bir konudur. (4/Nisâ, 98).

¹⁶⁷ DİA İslam Ansiklopedisi, XVII. 458; D. Mehmet Doğan, Büyük Türkçe Sözlük, s. 491; Komisyon, el-Mu'cemu'l Vasit, s. 972; Rağıb, müfredat, s. 782.

¹⁶⁸ Bkz. DİA İslam Ansiklopedisi, XVII. 458.

Böylece hicret, “imanda sadakatin” bir imtihanı haline gelir. (4/nisâ, 88-89; 8/Enfâl, 74).¹⁶⁹

Hicretin Çeşitleri

Yukarıda “Hicret” kelimesinin sözlükte anlamını görmüştük. Kısaca hatırlatırsak, kişi veya kişilerin buldukları yerden “ayrılmaları” anlamına geliyordu. Hiç şüphesiz bu ayrılma **beden** ile olabileceği gibi, **kalp** veya **dil** ile de olabilir. Buna göre üç türlü hicret vardır:

1- Kalp ile Hicret: Kişinin kalbini kötü huy ve sıfatlardan, nefisini şehvetin haram kılınmış cinsinden ve rezil duygulardan temizlemesi, maddî ve manevî alanda arınması, taharetlenmesidir. Bir başka deyişle “kişinin beden memleketinden ayrılıp ruhaniler vatanına göç etmesi” şeklinde tarif edilebilir. Bu mana tasavvufta müridin “kötü huy ve sıfatlarından ayrılıp iyi huy ve sıfatlar yurduna gitmesi” demektir. Yani ahlakını güzelleştirmesidir. Sûfî nefsten kalbe, kalpten ruha, ruhtan sırta, sırdan hafîye, hafîden ahfâyâ, oradan da nefis-i sultanî ile muraKâbelere, derken hakka doğru seyr-u sülûk ile manen veya kalben durmadan hicret eder. Nefis İslam, kalp iman, sır marifet, ruh tevhit menzildir.

Aynı kökten gelen hicran ise ayrılık ve irak olma, zahiren veya batınen haktan başkasına iltifat etme demektir. Aşğın sevgilisinden ayrı ve uzak düşmesidir ki son derece acı ve dayanılması güç bir haldir.¹⁷⁰ Nitekim Allah Teâlâ'nın şu ayeti bu manaya işaret eder: “**Onların (müşrik putperestlerin) dediklerine sabret ve güzelce onlardan hicret et (ayrıl)**”¹⁷¹.

Hicret, “**Bir kavim kendi nefsindekini değiştirmedikçe Allah onların durumlarını değiştirmez.**”¹⁷² Yasasına uygun yapılan bir mücadeleye başlamaktır. Hicret, ilk önce nefislerimizdeki her türlü gayri İslamî anlayış ve duygulardan arınmak, amellerimize yerleşen gayri İslamî davranış ve alışkanlıkları terketme iradesini göstermektir. Yine bir hadis-i kudside kalbi

¹⁶⁹ Mustansır Mir, Kur’ânî Terimler ve Kavramlar Sözlüğü, s. 86.

¹⁷⁰ Bkz. Süleyman Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet yayınları, İstanbul, 1991, s.224-225.

¹⁷¹ Müzzemmil: 3/10.

¹⁷² Rad: 11.

hicret şöyle ifade edilir: “*Fitne ve bozgun içinde ibadet, bana hicret etmek demektir.*”¹⁷³

Ya şu ayetler?

“Ey örtüye bürünen! Ayağa kalk ve insanları uyar. Rabbinin büyüklüğünü an. Elbiseni tertemiz tut, maddi manevi kirlerden arın, Pis ve murdar olan her şeyden kaçın. Verdiğini çok bularak minnet etme! Rabbinin yolunda sabret.”¹⁷⁴

Bu ayetin birinci muhatabı Sevgili Peygamberimizin de bazı hadisleri aynı gerçeği ifade ederler: “*Muhacir, Allah'ın yasakladığı kötülük ve günahları terkedene kimsedir.*”¹⁷⁵

Başka bir hadiste de hicretin “*kötü şeyleri terketmek*” anlamına geldiği belirtilmektedir.¹⁷⁶

Hicretin ahlâk ve zühd ile ilgisine işaret eden âyet ve hadisleri dikkate alan mutasavvıflar bu kavramı hem “haramları terkedip kötülüklerden uzaklaşmak”, hem de “nefsi terbiye etmek maksadıyla manevi yolculuğa çıkmak” veya “kalben ve zihnen halkı terketmek” anlamında kullanmış, “seyr-ü sülûk” dedikleri mânevi yolculuğu da bir çeşit hicret saymışlardır.

Ahlâkî anlamda hicret hiç şüphesiz devam etmektedir, kıyamete kadar da edecektir. Çünkü müslümanlar, her zaman günah ortamından ve şeytanın tasallutundan İslâm'ın hâkimiyet alanına göç etmekle yükümlüdürler. Bunun için kötülük yurdundan iyilik yurduna hicret, kıyâmete kadar geçerlidir. Yeryüzünde varoluş amacımız da budur zaten.

2- Dil ile Hicret: Kötülükten teberri ederek uzaklaşmak, başkalarına da usulü dairesinde emr-i maruf, nehy-i münker yaparak onları da haram ve günahlardan uzaklaştırmaya çalışmaktır. Her türlü küfür ve kötü sözlerden, dil ile işlenen günah ve kusurlardan uzaklaşmak, ayıplardan ayrılmaktır.

¹⁷³ Müslim, Fiten, 130.

¹⁷⁴ Müddessir: 74/1-7.

¹⁷⁵ Buhârî, “îmân”, 4; Ebû Dâvûd, “Cihâd”, 4, “Vitir”, 11.

¹⁷⁶ Müsned, IV, 114.

Yalandan, dolandan, alaydan, aşığlamadan, hakaretten, kötü lakap takmaktan, su-i zandan, gıybet ve koğuculuktan, yersiz şaka ve gevezelikten dil ile hicret etmektir.

Hicretteki temel hedef kötülüklerden ayrılarak İslam'ın yaşanmasıdır. Bulunduğu ülkede, şehirde, mekânda aynı şeyi yapan kişiler, aynı amaç içindeler demektir. Bilindiği gibi alışkanlık yapmış olan haramları ve mekruhları terk etmek, vatani terk etmek kadar zordur. İslam toplum ve devletini kaybettiğimiz, Müslüman yetiştirecek kurumlardan mahrum kaldığımız, daha da kötüsü Materyalist Batı medeniyetini bir ilerleme, kalkınma ve aydınlanma zannettiğimiz günümüzde, maalesef laikliği dinsizlik gibi uygulayan bir devlet ve sistemin çok yanlışlık yaparak desteklediği haramlar ve günahlar o kadar yayılmış ve alışılmıştır ki, onları terk etmek çağdaş insana cidden çok zor gelmektedir. Özellikle kurumlaşmış günahlar öyledir.

“Gemisini kurtaran kaptandır” diyerek “işin başa düştüğünü” gören her mü'min bütün bu günahlardan ve haramlardan kurtulmak ve çevrenin manevi kirlerinden arınabilmek için, manen hicret etmek mecburiyetindedir. Yani haramlardan helâllere, küfür ve şirkten Allah'ın istediği gerçek tevhide, isyandan itaate, bâtıldan hakka, münkerden marufa, cehennemden cennete, müşrik toplumun kendilerine dayatmaya çalıştığı sahte ilâhlardan Allah'ı tevhide, düzenin önlerine çıkardığı sistemlerden Allah'ın hayat programı olan şeriata hicret etmek zorundadırlar. Allah kanunlarının dışındaki tüm yasalardan, Allah aziz şeriatına hicret etmelidirler. Dini sadece Allah'a ait kılarak, kalplerini ve hayatlarını parçalamadan, hayatlarının her biriminde Allah'ın dediklerini uygulayarak, hayatlarına karışmaya çalışan bütün yalancı tanrıları ve sahte İlâhları reddederek Allah'a hicret etmek zorundadırlar.

3- Beden İle Hicret: Esas konumuzu ifade eden hicret şeklidir. Yani İslam'ın yaşanmadığı bir yerden İslam'ın yaşandığı bir yere Allah için göç etmektir. Tabii bir de hicret deyince hemen akla gelen ilk şey, Peygamberimizin ve Mekkeli müslümanların milâdî 622 yılında, peygamberliğin on üçüncü yılında Mekke'den Medine'ye göç etmeleridir.

Mademki hicret, kişinin bulunduğu konumdan, makamdan ve yerden ayrılmasıdır, öyleyse iç içe hicretler yaşamak mümkündür. Yaşadığımız şehir, oturduğumuz mahalle eğer kulluğumuza engel oluyorsa, Allah'a kulluğu becerebileceğimiz başka bir mahalleye gitmemiz hicrettir. İçinde bulunduğumuz arkadaş grubu bizin Allah'a kulluk etmemize engel oluyorsa, o arkadaş grubunu terk edip kulluğumuza yardımcı olabilecek başka bir arkadaş grubuna gitmemiz hicrettir. Mesleğimiz Allah'a kulluğumuza engelse, o mesleği terk edip başka bir meslek seçmemiz hicrettir. Dükkânımız, çoluk çocuğumuz, okulumuz sebebiyle Allah'a kul olamamaktan şikâyet ediyorsak, Allah'ın arzı geniştir, o ortamdaki başka bir ortama hicret etmeliyiz. Ve nihayet böyle olumsuz bir durum varsa bir vatandan başkasına hicret etmek de din açısından bir vecibedir, bir gerekliliktir. Yani farzdır.

Hicretin Sebebi

Tarıftan de anlaşıldığı gibi hicretin sebebi, fert ve toplum olarak Müslümanların buldukları yerde dinlerini öğrenip yaşayamamaları, Allah Teâlâ'nın istediği kulluk vazifelerini yapamamaları, bu yüzden mal, can, din, fikir ve ifade özgürlüklerini kaybetmeleridir. Belki bu sebeplerle bunun da ötesinde sözlü ve fiili sataşmalara, eziyet ve işkencelere, hürriyetlerinin sınırlandırılmasına, hatta kökten gasp edilmesine maruz kalmışlardır. Bu bir fitnedir. Böyle bir yerde yaşamak din ve dünya açısından zor ve zahmettir, acıdır ve çok tehlikelidir. İşte ortam bu hale gelmişse, hicret sebebi de oluşmuş demektir.

Geçmiş Peygamberlerin tevhit mücadelesinde birçok hicret olayını görüyoruz. Bunu ileride bir başlık altında inşallah inceleyeceğiz. Burada kısaca Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Lut, Hz. Şuayb, Hz. Musa ve Hz. İsa'yı (hepsine de salat ve selam olsun) hatırlayabiliriz. Bununla beraber, tarifte de gördüğümüz gibi hicret deyince hemen akla geçmiş önceki Peygamberlerden ziyade Sevgili Peygamberimiz (sav) ve onun ashab-ı kiramının (ra) Mekke'den Medine'ye yaptığı kutsal göç gelir.

Niçin bu hicret?

İnsan doğup büyüdüğü vatanından, bin bir hatıralarını barındıran güzel yurdundan, eş dost ve akrabalarından, işinden gücünden, kazancından ayrılır da bilmediği, tanımadığı, dağının taşının hayatına dair hiçbir şey fısıldamadığı yabancı diyarlara, hayatını nasıl sürdüreceğini bilmediği, nelerle karşılaşacağını kestiremediği diyarı gurbetlere niçin gider?

Elbette eziyet ve işkenceden! Can, namus, ırz, nesil ve mal kaygısından! Bütün bunları haksız ve hukuksuz olarak kaybetme korkusundan! Nitekim Müslümanların durumu Mekke’de böyleydi. Şehrin ileri gelen kabile reislerinin, o zâlim yöneticilerinin zulmünden ve baskısından dolayı Müslümanlar Peygamber Efendimizin (sav) işareti ve yönlendirmesi üzerine önce iki defa da Habeşistan’a, sonra da Yesrib’e hicret etmek zorunda kalmışlardı. Hicretin sebebi işte bu idi!

Burada “ben insanım” diyen herkese bir soru sormak gerekir: Hangi hakla işkence? Bu hicret edenler özgür insanlar değiller miydi? Bir dine girmek veya çıkmak herkes gibi onların da hakkı değil miydi? Neden müşrikler bu insanlara zulüm ediyorlardı? Neden hicret etmek zorunda kaldılar? Onlar, vatanlarından kovulmayı hak eden kötü adamlar mıydı? Toplumun huzurunu kaçıran suçlu ve cani insanlar mıydı? Üzerinde insanların hakları mı vardı? Yoksa borçlular mıydı? Hz. Cafer’in Necaşî’nin huzurunda hatırlatması gibi, “Mekke’de âdi suç işleyen, başkalarının malına veya ırzına tecâvüz eden, başkasının canına kast eden kimseler değillerdi. Onların böyle bir suçu yoktu. Kimse onlara kötü, şirret, zararlı, soyguncu, haydut diyemezdi.”

Tam aksine onların, Hz. Peygamberin dâvetine uyup müslüman olduktan sonra ahlâkları düzeliyor, kötü huyları gidiyor, önceden yaptıkları fenalıklardan iz kalmıyordu. Suç işlemekten utanan hayâ abidesi insanlar haline geliyorlardı. Bu o günün insanların neredeyse tanımadığı bir güzellikti. Öyle ise neden hicrete zorlanıyorlardı?

Her Zaman Şu Malum Sebep: İslam

Hiç şüphesiz onlar Mekke toplumunun huzurunu bozan âdi suçlular değillerdi ama ondan daha büyük bir suçları vardı: İslam.

Onlar, “*Lâ ilâhe illâllah, Muhammedü'r Rasûlüllah -Allah'tan başka ilâh/tanrı yoktur, Hz. Muhammed O'nun elçisidir-*” diyorlardı. Bu söz hem onu söyleyen için, hem de Mekke'nin yönetimini elinde bulunduranlar için son derece önemliydi. Bu sözü söyleyen mü'minler, eski inançlarını, ahlâklarını, hayata bakışlarını, anlayışlarını, daha doğrusu atalarının ve bilhassa Mekkelilerin sömürü aracı olan dinlerini terk ediyorlardı.

Bu kelimeyi anlamayanlar belki de şöyle diyebilirler: “*Eninde sonunda sözlerden bir söz değil midir bu? İnsanlar onu söylese ne olur, söylemese ne olur? Bir kelimeye bu kadar tepki de aşırılık değil midir?*”

Böyle diyen yanılıyordu. Zira bu, sıradan bir söz olsaydı Mekke yöneticileri seslerini çıkarmazlardı. Fakat gerçek öyle değildi. Bu sözü söyleyen değişiyor, bam başka bir insana dönüşüyordu. Bir kere Hz. Muhammed (sav)'e inandı mı artık kesinkes O'na uyuyordu, O'nun söylediklerini hayatına uyguluyordu. Onlara ters düştüğü zaman Mekke müşriklerinin çizdiği sınıra dışına çıkıyor, toplumun din ve ahlak kurallarını tanımıyor, kontrol dışı kalıyordu. Bu otorite için en büyük sorun oluyordu. Üstelik bunu engellemek için yapılan bütün faaliyet ve çabalar sonuçsuz kalıyor, eziyet ve işkenceler bile işe yaramaz hale geliyordu.

Tarihte de hep böyle olmamış mıydı? Şu tevhit mücadelesine bakın, şu Peygamber Efendilerimizin (sav) hayatlarına bakın, ne eziyet ve işkencelerden geçmişler, ne suikastlara maruz kalmışlar, ne acılar yaşamışlar, ne hicretlerde bulunmuşlar, ne şehadet şerbetlerini içmişlerdi! Ve ona inananlar da aynen öylelerdi. İşte, tarihin tanıklıkları! Firavun'un sihribazları, ashab-ı uhdu ve Yasin kahramanları! Başka bir kitabımızda yazdık bunları, tekrar etmeyelim.¹⁷⁷

Dün Osmanlı Mülkünde yaşanan işgal ve katliam niçindi? Bugün Bosna'da, Afkanistan'da, keşmir'de, Irak'ta, Suriye'de, Filistin'de, Çeçenistan'da vs. yaşananlar nedendir? Hala ateşin dumanı tütüyor, feryatlar kulakları paralıyor, manzara insanı insanlığından utandırıyor, dünyanın şarkında garbında yaşanan katliamlar neden? Neden hep Müslümanlar işgal ve işkence altındalar? Çağın karanlık güçlerin, onların koruduğu haçlıların, Yahudilerin ve ateist, materyalist

¹⁷⁷ Bkz.İslam Açısından Irkçılık ve Asabiyet.

dinsizlerin, sırf “Müslüman” oldukları için bizim insanımıza reva gördükleri katliamlar nedendir?

Hikâye de, bahane de hep aynı! Ama insanın da bir tahammül sınırı vardı. Asrısaaadette yaşanan da aynen bu idi. Bu yüzden Hz. Muhammed (sav)’in getirip tebliğ ettiği vahyi kabul eden mü’minler, günün birinde Mekkelilerin baskısına dayanamayıp bir iman yolculuğuna çıkmak zorunda kalmışlardı. İmanın hayatın içinde yaşanmasına imkân tanıyan bir başka beldeye gitmeye mecbur olmuşlardı. Bu belde önce Habeşistan oldu, sonra da Yesrip.

Habeşistan’a hicrette Peygamber Efendimizin (sav) evladı, akrabaları vardı ashabıyla beraber, ama kendisi yoktu. Birinci ve İkinci AKâbe biatlarından sonra Mekke’li müslümanlar hicrete karar verdiklerinde bu sefer kendisi de vardı. Ama bir komutan gibi en son kalanları bekledi. Müslümanlar teker teker, bazen açıktan bazen gizlice Medine’ye hicret ettiler. En sonunda da Peygamberimiz (sav) Hz. Ebû Bekir ile birlikte Medine’ye göç etti.

Bu sebepler her ne zaman bir beldede tekrar gerçekleşirse, aynı sebepten ötürü hicret de geçmişte yaşanan gibi Müslümanlara vacip olur. Bugün ayrı bir sorunumuz daha var; hicret, ama nereye? Muhacirleri, mültecileri kabul eden bir belde, bir ülke var mıdır? O da ayrı bir sorun! Çünkü hicreti sadece bu gerekçe ile sınırlamak da doğru değildir. Hiç şüphesiz hicret büyük bir plan ve stratejinin bir parçasıdır. Bir yurt bulmanın, orada yere sağlam basmanın, devlet kurmanın ve güç toplamanın plan ve programıdır aynı zamanda. Büyümenin, güçlenmenin, çoğalmanın ve yeni beldeler kazanmanın, dini dünyaya tanıtmının plan ve taktiğidir. Tarihin bu tecrübesini görenler, muhacirlere kucak açmada acaba ne kadar rahat olabileceklerdir?

Hicretin Hükmü

Malumunuz, insan bu dünyaya Allah Teâlâ’nın razı olduğu biricik dini İslam’ın ilke ve ölçüleri dâhilinde Allah Teâlâ’ya iman etme, severek ve içten gelerek O’na ibadet ve itaat etme, nefsinin ve kalbini O’nun istediği ahlakî fazilet ve güzelliklerle arındırma, kötü ve çirkin huylarıyla mücadele ederek onlardan temizleme ve böylece manen O’na yaklaşma için gelmiştir. Varoluştan amaç, bu kulluktur.

Bir müslüman Daru'l İslam'da yaşıyorsa, bu amacı gerçekleştirecek zemin müsait demektir, alt yapı bakımından bir sorun yoktur. Ama Daru'l Harp'de yaşıyorsa, bu zemin ve kulluğun alt yapısı sorunludur demektir. O zaman bakılır, nasıl bir Daru'l Harp'de yaşamaktadır? Bu bakımdan Daru'l Harbi ikiye ayırabiliriz:

1- Bir Müslüman bir Daru'l Harp'te yaşıyor ama orada insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğüne bağlı bir yönetim varsa, yani bir Müslüman o ülkede dinini öğrenip yaşamada bir sorunla karşılaşmıyorsa, davet ve tebliğ amacı dışında orada kalması mekruhtur, tavsiye edilmez, ama hicret etmesi de farz değildir. Yani din açısından hicret etmeye bir zorunluluk, bir mecburiyet yoktur, sadece “daha dindar ve takvalı yaşama” imkânları açısından tavsiye vardır.

2- Bir Müslüman, bulunduğu Daru'l Harp'te, yani küfür ve harp ülkesinde dinini öğrenip yaşayamıyorsa, bu yüzden eziyet ve işkencelere maruz kalıyor, fitneye duçar oluyorsa, hatta Müslümanlar aleyhine davranması veya savaşması isteniyorsa, buna zorlanıyorsa, imkân bulur bulmaz o ülkeden hicret etmesi farzdır, yani dinî bir mecburiyet ve zorunluluktur. Aksine bir tutumun neticelerini aşağıda göreceğiz. Ancak hicret etme imkânı bulamayan güçsüz erkekler, kadınlar ve çocuklar mazur sayılırlar. Yani özürleri kabul edilip kınanmazlar ve günahkâr sayılmazlar.

3-Burada farklı bir durum daha vardır. O da, Allah Teâlâ'ya davet ve İslam Dinini tebliğ amacıyla Daru'l Harp veya Daru'l Muahede'de yaşamak meselesidir. Eğer Dâru'l Küfür'de olduğu halde kendisi, ailesi ve zürriyeti için fitneye maruz kalma endişesi duymuyorsa, orada hür ve emniyet içinde Müslümanca bir hayat yaşayabiliyor ve İslam'ı tebliğ ederek Allah'a davet yapılabiliyorsa, bu takdirde bulunulan yerde kalmak daha hayırlıdır ve ecri daha çoktur. Dahası, Şafî mezhebine göre orada kalmak menduptur, yani güzel görülüp teşvik edilmiştir. Zira müslümanların oradaki varlıkları, Dâru'l Küfr'ün Dâru'l İslam haline gelmesine sebep olabilir. Ancak müminlerin şer'î

emiri olan halife, yani İslam Devlet Başkanı o Müslümanlardan Dâru'l İslam'a hicret etmeyi istemişse, bu emri yerine getirerek hicret etmek gerekir.¹⁷⁸

Çağımızda Ulus Devletler Ve Hicret

Yaşadığımız çağda hicret meselesi son derece karmaşıktır. Zira İslam Ümmeti parçalanıp “Ulus Devletler” haline dönüşünce bir ülkeden diğerine gidebilmek iktisadi olmaktan daha çok siyaseten kolay değildir. Kaldı ki İslam düşmanı Batılı devletlerin siyasi güdümünde yaşayan ülkelerin çoğunda fitne ihtimali vardır. Hatta bazen Daru’l İslam’dan (!) Daru’l Harbe hicret dahi olabilmektedir. Tabidir ki bu bir ayıptır ve aynı zamanda bir kıyamet alameti olan korkunç bir zulüm ve kötülüktür. Bu yüzden günümüzde hicret, ehil kişilerce, aceleye getirilmeden, teenni ile yapılması gereken bir fetva işidir.

Sonuçta bir müslüman, Daru’l Harp, küfür veya muahede’de yaşamaktan dolayı kendisi, ailesi veya zürriyetinin fitneye düşmesinden korkmuyorsa, hicret etmeyebilir. Ancak din açısından her an tehlike olabileceği düşünülerek hicret etmesi tavsiye edilir. Aksine bir tutum mekruhtur, hoş karşılanmaz. Böyle bir yerde bir Müslüman İslam’a davet ve tebliğ amaçlı olarak kalıyorsa ne âlâ, ne güzel! Fakat bir müslüman, Daru’l Harp, küfür veya muahede’de yaşamaktan dolayı kendisi, ailesi veya zürriyetinin fitneye düşmesinden korkuyorsa, bu durumda hicrete gücü yetmesi, gidecek bir yer bulabilmesi ve o gittiği yerde kendisi ve ailesi için fitne korkusu olmaması halinde hicret etmesi farz olur.

Bu yüzden hicret imkânı bulunan bir kimsenin, zayıflığını bahane ederek müşrikler arasında yaşamağa razı olması şiddetle kınanmaktadır. Bu bir emre isyandır, günahdır, vebaldır, haramdır. Hicret etme imkânına sahip iken zalim kâfirlerin, müşrik putperestlerin arasında oturup onların baskılarına, hakaretlerine razı olmak, hatta savaş çıkınca onların ordularında asker olup müslümanlara karşı savaşmak, onların düşüncelerini benimsemek demektir. Bu Allah Teâlâ’ya karşı bir isyandır, haram ve günah işlemektir. Müslümanlara karşı da bir ihanettir. Kişi sevdiğiyle beraber olduğuna göre müslümanların düşmanlarını isteyerek destekleyenlerin yeri elbette kâfirler ile beraber cehennem olacaktır.

¹⁷⁸ Bkz. Said Havva, age. s. II. 445-446.

Hükmün Kaynakları

Bu özet bilgilerden sonra konuyu incelemeye başlayalım. “Kur’ân-ı Kerim’de hicretle ilgili hükümleri ve Hz. Peygamber’in uygulamasını göz önüne alan müslüman hukukçular kendi zamanlarındaki milletlerarası şartlar çerçevesinde, gayri müslim bir toplum içinde İslâmiyet’i kabul eden kimselerin veya düşman istilâsına uğrayan İslâm ülkesindeki müslümanların hicret açısından durumlarını tartışmıştır.

"*Muhacir, Allah'ın yasakladığı şeylerden uzaklaşan ve onları terkeden kimsedir*"¹⁷⁹ mealindeki hadisten de anlaşılacağı gibi hicret genel anlamda dinin yasakladığı şeyleri terketmeyi ifade etmekle birlikte hukukçular hicreti özel olarak "bir yerden başka bir yere göç etme" anlamında kullanmışlardır. Buna göre hicret iki türlü olmuştur,

a) Korku ülkesinden (dârülhavf) emniyet ülkesine (dârülemn) hicret. Habeşistan hicretiyle Mekke'den Medine'ye hicretin ilk dönemi gibi.

b) Dârü'l harpten dârü'l İslâm'a hicret. Resûl-i Ekrem'in Medine'ye iyice yerleşmesi ve gücü yeten müslümanların hicret etmelerinden sonraki devreyi kapsar. O dönemde hicret Medine'ye göç etmeye münhasırdı. Mekke fethinden sonra bu sınırlama kaldırılmış ve hicret genelde gücü yeten müslümanların dârülharpten göçmeleri şeklinde anlaşılmıştır (Mübârekfûrî, V, 248). Bu tür hicretin ise kıyamete kadar devam edeceği konusunda icmâ vardır.

Buna göre dârülharpte inançlarını açıkça söyleyemeyenlerin ve farzları yerine getiremeyenlerin hicrete güçleri yetiyorsa dârülihlâma hicret etmeleri farz, dârülharpte kalmaları haramdır. Zira "**İman edip de hicret etmeyenlere gelince, onlar hicret edinceye kadar sizin onlara hiçbir şeyle velayetiniz yoktur**"¹⁸⁰ mealindeki bu âyet, buldukları ülkede dinin esaslarını yerine getiremedikleri halde hicret etmeyenleri kınayan Nisa sûresinin 97-98. âyetleri buna delâlet eder. Ayrıca farzların yerine getirilmesi gücü yetenlere farz olduğu gibi, farzın ancak kendisiyle tamamlanabileceği bir aracı şey de farz

¹⁷⁹ Buhârî, "îmân", 4, "Rikâk", 26; Ebû Dâvûd, "Ci-hâd", 2.

¹⁸⁰ el-Enfâl 8/72.

olur. Buna göre hicret etmedikçe farzları yerine getirmek mümkün değilse, o zaman hicret farz olur.¹⁸¹

Kâfirler, müşrikler veya ateist tanrıtanımazlar ile beraber oturmaya gönlü razı olmayıp, her zorluğa rağmen hicret edenler, kalp, ruh, vicdan ve beden açısından korkudan, kederden, eziklikten ve işkenceden kurtuldukları gibi, geçim bakımından da Allah Teâlâ'nın kefalet ve garantisi altındadırlar. Hiç korkmasınlar, refah ve ferahlığa, bolluk ve berekete, hak, hukuk ve hürriyete kavuştular. Hicret eden kimse, henüz varmak istediği İslâm yurduna varmadan ölürse, hiç şüphesiz hicret edenlerin sevabını alır. Allah onun mükâfatını eksiksiz verir.

Netice olarak diyebiliriz ki, hicret dinî bir gerekliliktir, imkânlar yeterli iken küfür ve kötülük yurdunda oturmak, hem büyük bir günah, hem de nefse zulümdür. Çünkü mazeretsiz olarak hicreti terk edenlerin varacağı yer, cehennem olacaktır. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgileri “Her Yönüyle Hicret” kitabımızda bulabilirsiniz.

Hicret Bir Metottur

Mekke'de ilk müslümanların Kureyş'in zulüm ve baskısına karşı geleceğe yönelik herhangi bir plan ve stratejileri olmaksızın pasif bir şekilde boyun eğdiklerini düşünmek doğru değildir. O dönemde müslümanlar, intikam için değil, bir ideal uğruna verilecek mücadele ve savaşın icap ettirdiği ruhî bir hazırlık devresi geçiriyordu. Ayrıca silahlı bir direnişin gerektirdiği şartlara da sahip değillerdi. Bunun için savunulabilir bir toprak ve İslâm İdealine bağlı etkili bir siyasî otoritenin varlığı şarttı.

Nitekim Medine'ye hicretin siyasî açıdan anlamı ve hedefi şu âyetle ifade edilmiştir: **"Ve şöyle de: Rabbim! Gireceğim yere doğrulukla girmemi sağla; çıkacağım yerden de beni doğrulukla çıkar ve tarafından bana hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver."**¹⁸²

¹⁸¹ DİA, XVII. 464.

¹⁸² İsrâ 17/80

Katâde b. Diâme, davasının bir kuvvet ve otorite olmadan yürüyemeyeceğini anlayan Resûl-i Ekrem'e, hemen hicretten önce nazil olan bu âyette kuvvet ve iktidar için dua etmesinin emredildiğini belirtir.¹⁸³

"İşte "hicret"i siyasî taktik olarak anlayabilmek için onu, müşriklerin mukavemet ve İslam'ı söndürme faaliyetlerine karşı Hz. Peygamber (sav)'in dini "neşretmek" ve "yaşamak" için başvurduğu taktikleri tarihî sıra içerisinde incelemek gerekmektedir. Bu noktayı ifade için Hicret'i, Hz. Peygamber (sav)'in İslam'ı neşirde, düşman tehdidine karşı başvurduğu üç ana taktikten biri olarak değerlendireceğiz. Öbür iki taktikten biri birincisi Sabır, sonuncusu Cihat'tır. Hicret ise, bu ikisinin ortasında yer alan mutavassıt safhanın ifadesidir. Öyleyse, Hz. Peygamber (sav), dini "yaşama" ve "tebliğ etme" vazifesini ifade ederken, düşmandan gelen mukabil tehdit ve tehlikeye üç şekilde karşı koymuştur: Sabır, Hicret, Cihat.

Şu halde, zahiren birbirinden farklı ve hatta zıt gibi görünen bu üç şey, Hz. Peygamber (sav)'in hayatında hiç değişmeyen ve daima aynı kalan, "dini yaşama ve yayma" gayelerinin tahakkukunda, içinde bulunduğu şartlara muvafık olarak başvurmuş olduğu birer vasıttan ibarettir. Hz. Peygamber (sav)'in hayatında bu üç unsuru birbirinden ayırmak mümkün değildir."¹⁸⁴

Hz. Peygamber, İslâm'ın evrensel boyutta tebliği ve müslümanların barış ve güven içinde yaşamaları için siyasî hâkimiyetin hayatî önem taşıdığını düşündüğünden İkinci AKâbe Biatı'nda Medine üzerinde şahsî otoritesinin kabulünü kesin şekilde istemişti. Hicretle birlikte bu siyasî hedefin ilk adımı atılmış ve daha sonra aşama aşama amaca ulaşılmıştır.¹⁸⁵

Müslümanlar, özellikle yaşadığımız yüzyılda, hicret hakkında yazılar yazmaya ve ondan dersler çıkarmaya yönelmişlerdir. Bunu yaparken mutedil davrananlar bulunduğu gibi yorumlarında aşırıya kaçanlar da olmuştur. Bu yazarlardan bazıları, hicretten bazı genellemeler çıkartmıştır. Oysa bu genellemelerin bir kısmı yanlıştır ve bunların tashih edilmesi gerekir. Yine bu

¹⁸³ İbn Kayyim el-Cevziyye, Zâdü'l Me'âd, 11, 55; İbn Kesîr, III, 59).

¹⁸⁴ Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 16/213-215.

¹⁸⁵ Bkz. DİA hicret md.

yazarlardan bazıları hicret düşüncesini belli bir yöne kanalize ederek, İslami Hareketi belirli kalıplar içine sokacak teoriler üretmişlerdir.

Ali Şeriatî ilginç bir noktaya dikkat çeker, “Her uygarlığın ardında bir hicret vardır. Araştırıp incelediğimizde görürüz ki her büyük toplumun ardında mutlaka bir hicret vardır. Hicret, Kur'an'da ve Peygamber (sav)'in hayatında tarihi bir olaydan çok farklı bir olaydır. İslam'da Hicret'in konumuna bakacak olursak göreceğiz ki, o büyük ve toplumsal bir esastır. Artık Peygamber (sav)'in kavminin, atalarının ve anılarının yurdu olan Mekke, Kureyş'in savaş alanıdır. On üç yıllık bir mücadele kentin sağlam kalelerinde, alçak ve alçaltıcı çatılarında (kapalı toplumları kastediyor), küçük bir gedik bile açamamıştır. Ya orada kalarak çürümek ve ölmek, ya da aşk için, iman için, özgürlük için, kısacası ilahi risaletin tebliği için hicret etmek ardır.

Hicretin Amacı

Tarife dikkat ettiğimizde hicretten kastedilen aslî amaç kendiliğinden açığa çıkar. Hicret bir mü'minin, kendisi ve sorumlu olduğu insanlar için din, vicdan, bilgi edinme ve öğrendiklerini yaşama, ifade etme ve yaşatmaya çalışma gibi temel insan hakları ve özgürlüklerin bulunmadığı bir zulüm ve küfür belde veya ülkesinden, din açısından sorunlu, tehlikeli ve fitne olan böyle bir yerden ayrılarak, inancına göre yaşayabileceği bir özgürlük ülkesine veya İslam Ülkesine (Daru'l İslam'a) gitmesidir. İmkân bulanların böyle bir zulüm ülkesinden özgürlük ülkesine hicret etmeleri farzdır.¹⁸⁶

Bu asıl amacın yanında başka birçok ayrıntı amaçlar da olabilir. Bu amaçların hepsi de dini öğrenip yaşamaya hizmet eden, Allah'ın rızasını gerçekleştirmeye yardım eden amaçlar ise makbuldür, güzeldir. Mesela hicretin bir amacı da, İslâm cemaatinin bir araya gelip güçlü olmalarını sağlamak, var olan güce katkı sunarak onu artırmaktır. Böylece özel bir İslam Toplumu oluşturmak ve orada İslam Devletini kurmaktır. Bütün bunları gerçekleştirmeye bir vesile olan hicret, işte bu yüzden Müslümanların yanında değer ve önemi çok büyük bir hadisedir. Bu sebepten ötürü imkânı olup da hicret etmeyenler kınanmış, her cihetten zararlı oldukları ortaya konmuş ve kendilerinden diğer Müslümanların velayeti, yani garantörlüğü ve manevî

¹⁸⁶ Bkz. Süleyman Ateş, Kur'an Ansiklopedisi, “Hicret” md. 8/341-344.

korumacılığı kalkmıştır. Hatta o kadar ki, Bedir Savaşının ardından inen Enfâl Süresi, İslâm toplumunun devlet şeklinde örgütlenmesi sırasında indiğinden hicret, imanın meziyetlerinden biri olarak belirtilmiştir.

Hicret, Mekke'nin Fethine kadar bu önemini korumuştur. Bundan dolayı Fetihden önceye kadar bu hicret farz idi. Ama Mekke'nin Fethinden sonra artık İslâm yurdu haline gelen Mekke'den hicret kalkmıştır. Fakat genel anlamda şartları meydana geldikçe bir amaç için yapılan hicret devam etmektedir. Kıyamete kadar da gerektilikçe sürecek bir ibadettir.

Bu hadîs artık Mekke'den hicreti kaldırmıştır. Çünkü artık Mekke İslam yurdu olmuştur. Ancak müslümanlara baskı yapılan her küfür diyarından İslâm yurduna hicret, farz olarak sürmektedir.¹⁸⁷

Çeşitli sebeplerle İslâm yurdunun bir yerinden diğer bir yerine göç etmek olsa olsa bir seyahattir, bir vatan değişikliğidir, Kur'ân'ın övdüğü faziletli hicret sınırına girmez. Allah'ın Elçisi buyurur:

*"Fetihden sonra hicret yoktur. Ancak niyet ve cihâd vardır. Savaşa çağırıldığınız zaman koşunuz."*¹⁸⁸

Mekke'nin fethiyle hicretin son bulunduğunu belirten bu hadisler yanında hicretin kıyamete kadar devam edeceğini bildiren hadisler de vardır. Muâviye, Resûl-i Ekrem'in, *"Tövbe sona ermedikçe hicret sona ermez, güneş batıdan doğuncaya kadar da tövbe son bulmaz"* dediğini nakleder (Dârimî, "Siyer", 70; İbn Kayyim el-Cevziyye, Zâdü'l-me'âd, II, 70). Diğer bir hadiste de, *"Kâfirlerle savaş devam ettikçe hicret sona ermez"* denilmektedir (Nesâî, "Bey'at", 15). Bu hadislerdeki hicretle, yabancı bir ülkede müslüman olan kimsenin İslâm ülkesine hicretinin kastedildiği belirtilmiş ve bu yorumla, hicretin sona erdiğine dair rivayetler ile devam edeceğine dair rivayetler arasında bir uygunluk sağlanmıştır (Sindî, Hâşiyetü'n-Nesâî, VII. 147).¹⁸⁹

¹⁸⁷ Mehâsinu't-Te'vîl: 5/1491. Yine bkz. Prof. Dr. Süleyman Ateş Kur'an Ansiklopedisi Kuba Yayınları : 8/341-344.

¹⁸⁸ Buhârî, Cihâd, bâbu Fadli'l-cihâd; Müslim, İmaret: 85; Tirmzî, Siyer: 32, Nesâî, Bey'at: 15.

¹⁸⁹ DİA Hicret md. XVII. 464.

Hicret etmenin ne kadar zor olduğunu söylemeye bilmem ki gerek var mıdır? Yapılan işlerden sevap beklenecekse önce iman, sonra iyi niyet ve ihlas şarttır. İmansız sırf iyi niyetin bir faydası yoktur. Bunun zıddı da geçerlidir. Yani adam hicret ediyor ama asıl amacı Allah rızası değil, daha başka bir sürü dünyalık amaçları, maksatları ve menfaatleri vardır. Buna rağmen kendisini Allah için hicret etmiş gösteriyorsa, bu bir yalandır, riyadır. Müslüman görüldüğü gibi olmalı, olduğu gibi görünmelidir. Dünyalık bazı çıkarları için dini hiçbir zaman istismar etmemelidir. Yalan Allah Teâlâ'nın lanetini celbeder. Riya ise dinde "küçük şirk"tir, imana zarar verir.

Başka bazı maksatlarla hicret eden bir mümin belki yalan ve riyaya tenezzül etmeden susarsa, sevap alamasa bile günah da kazanmaz. Ama şüphesiz ki kaybı çok büyüktür. İslam'da niyet kalbin amelidir ve çok önemlidir. Hatası da, sevabı da büyüktür. Şimdi yeri gelmişken burada tarihi hatrasını çok derin bir olayı naklederek yorumlayalım.

Ameller Niyetlere Göredir

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

إِنَّمَا أَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يُنْكِحُهَا فَهَجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

Hz. Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah (aleyissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

*"Ameller niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği şey vardır. Öyleyse kimin hicreti Allah'a ve Resûlüne ise, onun hicreti Allah'a ve Resûlünedir. Kimin hicreti de elde edeceği bir dünyalığa veya nikâhlanacağı bir kadına ise, onun hicreti de o hicret ettiği şeydedir."*¹⁹⁰

Hadisin vürud (geliş, söyleniş) sebebiyle ilgili olarak, bazı kaynaklarda şu açıklamaya rastlanır: Resulullah'ın Medine'ye hicret etmesi üzerine

¹⁹⁰ Buhârî, Bed'ül-Vahy 1, Itk 6, Menâkıbu'l-Ensâr 45, Nikâh 5, Eymân 23, Hiyel 1; Müslim, İmâret 155, (1907); Ebu Dâvud, Talâk 11, (2201); Tirmizi, Fedâilu'l-Cihâd 16, (1647); Nesâî, Tahâret 60, (1, 59, 60). Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 16/114.

Müslümanlar Mekke'yi terkederler. Resûlullah'ın emrine uyararak hicret edenlerden biri de Ümmü Kays adında bir kadındır. Bununla evlenmek düşüncesinde olan bir erkek, kadının: "Hicret etmezsen seninle evlenmem" demesi üzerine, onunla evlenmek için hicret eder ve Medine'de evlenirler. Herkes Allah ve Resulü'nün rızası için hicret ederken, sırf Ümmü Kays'la evlenmek için hicret eden bu şahısın niyeti herkesçe bilindiği için adama "Ümmü Kays'ın muhâciri" manasında "Muhâciru Ümmü Kays" lakabı takılmıştır. Gerçi rivâyette sarf olarak "Resûlullah bu hâdise üzerine niyet hadisini îrad buyurmuştur" denmez ise de, geçen ibare, zihinlerde bir irtibata sebep olmuştur.

Âlimler, hicret için niyetin hâlis olmasının ehemmiyetini söylerken, hem evlenmek gibi dünyevî bir maksad, hem de hicret gibi bir niyetin beraber olabileceğini de belirtirler. Her ne kadar birincisi kâmil bir niyete sahip ise de ikincisi batıl bir iş yapmış sayılmaz, birinciye nisbetle niyetinde eksiklik var demektir. Zira evlenmek de meşru bir iştir, o da niyete tâbi olarak mana ve ehemmiyetini değiştirebilir. Sevap yönüyle, elbette ki birinci üstün olacaktır. Hatta sırf evlenmeye niyet eden kimse, bunu, iffetini korumak, Resulullah'ın "çoğalın" emrini yerine getirmek gibi bir niyetle yapsa sevaba nail olacaktır.

İslâm tarihinde bunun değişik örnekleri vardır. Ebu Talha, Ümmü Süleym'le evlenmek ister. Ancak daha önce Müslüman olan Ümmü Süleym, Müslüman olması kaydıyla evlenebileceğini söyleyince Ebu Talha Müslüman olur. Burada Ebu Talha'nın Müslümanlığı değersizdir denemez. Evlenmek, Müslüman olmaya teşvik unsuru olmuştur.

Hicretin Engelleri

Bu hicret emri geçmiş ümmetlerde de aynı idi. Onar da eziyet ve işkence ile denenmişler, hicret imtihanına tabi tutulmuşlardı. İşte bu ayette Allah Teâlâ Hz. İbrâhîm'in, kendisine inanan yeğeni Lût ile birlikte kavmini bırakıp Allah uğrunda hicret ettiğini anlatılmaktadır: **"Bunun üzerine Lût ona inandı ve (İbrahim) "Ben, Rabbime hicret edeceğim" dedi."**¹⁹¹

¹⁹¹ Ankebût: 85/26.

Demek ki mü'min, vicdan özgürlüğü bulunmayan, inancına göre yaşayamadığı yerden, inancına göre yaşayabileceği özgürlük ülkelerine hicret etmelidir. İmkân bulanların zulüm ülkesinden özgürlük ülkesine hicret etmeleri farzdır. İmkânları varken bunu yapmayanlar, Allah katında sorumlu duruma düşerler.

"Ey inanan kullarım, benim arzım geniştir, bana kulluk edin. (eğer bir şehirde bana kulluk etmeniz mümkün değilse, bana rahatça kulluk edeceğiniz başka bir şehre göçün)."¹⁹²

Hiç şüphesiz hicret etmeye çağırılan bir insanın içinde uyanan ilk duygu, vatandan ayrılmanın doğurduğu sıkıntıdır. Vatan, eş, dost, geçim, emniyet, huzur ve hatıralar demektir. Bunlardan ayrılmak o kadar kolay değildir. Çünkü bunların bir insan için hayatın en büyük lezzetleri olduğunu yaşayan herkes bilir. Bilir de, işte bir de içinde bulunulan bir durum vardır. Bu durum da göz önünde bir gerektir. Bu sayılanların bir kısmı kaybedilmiştir. Hayat lezzet olmaktan çıkmış, işkenceye dönüşmüştür. Öyleyse hicret bir kurtuluştur.

Buraya kadar gördüğümüz ayetler, hicret imkânı bulunan bir kimsenin, zayıflığını bahane ederek müşrikler arasında yaşamağa razı olması kınanmaktadır. Burada kastedilen hicret, elbette ki din ve vicdan özgürlüğü uğruna göç etmektir. Hicret etme imkânına sâhib iken zalim kâfirlerin, müşrik putperestlerin arasında oturup onların baskılarına, hakaretlerine razı olmak, hattâ savaş çıkınca onların ordularında asker olup müslümanlara karşı savaşmak, onların düşüncelerini benimsemek demektir. Kişi sevdiğiyle beraber olduğuna göre müslümanların düşmanlarını isteyerek destekleyenlerin yeri de elbet cehennem olacaktır.

Hicretin Bereketi

Allah Teâlâ'nın hicretle gelen nimetlerini hatırlatması ne kadar manidardır:

¹⁹² Ankebût: 85/56.

“Hatırlayın ki, bir zaman siz yeryüzünde âciz tanınan az bir toplum idiniz; insanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz da şükredesiniz diye Allah size yer yurt verdi; yardımıyla sizi destekledi ve size temizinden rızıklar verdi.”¹⁹³

Allah birçok ayetlerinde hicret edenleri, “**yeryüzü genişdir**” diyerek korkusuzca hicrete davet etti. Düşmanlardan gelen ölüm tehditlerine “**kimse eceli gelmeden ölmez**” ve “**her can ölümü tadacaktır**” diyerek cesaretlendirdi. Gittikleri yerde açlıktan korkmamalarını söyleyerek, rızıklarına kefil oldu. Yukarıda saydığımız hicretin engellerini bir bir ortadan kaldırdı. Kalpleri ikna etti, yatıştırdı ve huzura garketti. Böylece onları korkusuzca hicret etmeye davet etti. Buyurdu ki:

“Zulme uğratıldıktan sonra, Allah yolunda hicret edenleri dünyada şüphesiz güzel bir biçimde yerleştireceğiz; ahiret karşılığı ise daha büyüktür. Bilmiş olsalardı.”¹⁹⁴

“Ey iman eden kullarım! Şüphesiz, benim arzım geniştir. O halde (nerede güven içinde olacaksanız orada) yalnız bana kulluk edin. Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz. İman edip güzel işler yapanları, (evet) muhakkak ki onları, içinde ebedî kalmak üzere atlarından ırmaklar akan cennet köşklerine yerleştireceğiz. (Böyle iyi) işler yapanların mükâfatı ne güzeldir! Onlar, sabreden kimselerdir ve yalnız Rablerine güvenip dayanmaktadırlar. Nice canlı var ki, rızkını (yanında) taşıyor. Onlara da size de rızık veren Allah'tır. O, her şeyi işitir ve bilir.”¹⁹⁵

Rasûlullah (s.a.s.) Efendimiz de şöyle buyurmuştur:

*"Memleketler, Allah'ın memleketleridir. Kullar da Allah'ın kullarıdır. Nerede hayır bulursan orada yerleş."*¹⁹⁶

¹⁹³ Enfal 8/26.

¹⁹⁴ Nahl 16/41.

¹⁹⁵ Ankebût 29/56-60.

¹⁹⁶ İbn Kesîr, Tefsîrül'l-Kur'âni'l Azim, II,14.

Bundan maksat, nimeti, şeref, izzet ve keremi hatırlatmaktır. Çünkü Araplar, Rasulullah (s.a.v.) gelmeden önce çok zayıf ve zelil idiler. Aç ve sefil idiler. Çevredeki güçlü devletler tarafından “Baldırı çıplak ve topuğuna işeyen Araplar” olarak küçümsenirlerdi. Nitekim çok sonraları İslam Fütühatı başlayınca ve devrin süper güçleri onların elleriyle yerle bir edilince bu durumları Bizanslı Rumlar ve İranlı Farslar tarafından kendilerine hatırlatılarak “ne oldu size de bu hale geldiniz?” diye hayretle sorulmuştu.¹⁹⁷

Hicretin Sevabı Ve Fazileti

Bir şeyin sevap ve faziletini tesbit için ilk iki kaynağımız Kur’an-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyye’dir. Biz bu iki kaynaktan kalbî, lisanî ve amelî niyet, söz ve fiillerin sevap ve faziletlerini ve kendi aralarında öncelik, mukayese ve derecelerini öğreniriz.

Bazen bir şeyin sevap ve fazileti ile hikmet ve faydaları birbirine karışır. Oysa iyi düşünüldüğünde bunlar birbirinden farklı şeylerdir. Üstelik bir şeyin hikmet ve faydalarını Kur’an-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyyenin bildirmesi yanında akıl, mantık ve tecrübeler de bilip tespit edebilirler. Bu yüzden bu saha insanın düşünce ve emek birikimine açık bir alandır. Oysa sevap ve fazilet sahası nakle dayandığından insanın bu konuda bildikleri daha çok Kur’an-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyyeden duyduklarından ibarettir. Belki kimilerinin kısmen sezgileri, duyguları, keşifleri de bir dereceye kadar kendileri için bir ölçü olabilirler.

Tarihte gerçekleşen her hicretin özel bir değeri, sevap ve fazileti vardır hiç şüphesiz. Ama biz genellikle hicret deyince 622 yılında Mekke’den Medine’ye hicreti anlıyoruz. Bahsettiğimiz sevap ve fazileti de öncelikle bu hicret için kullanıyoruz. Fakat bu sayılan sevap ve faziletler tarihte daha önce gerçekleşenler için de bir örnek kıymet, meziyet, sevap ve fazilet timsali olabilir. Bir akıl yürütme ve kıyaslama yoluyla benzerleri için de kimi değerler tespiti ile sevaplar ve faziletler kazanımını kavrayabiliriz.

¹⁹⁷ Bu sorular ve cevaplarını bizim “Hak Batıl Mücadelesi ve Zafer Şartları” kitabımızda bulabilirsiniz.

Hicretin İslam Fıkıh ve Hukukunda yerini görmüştük. Bu aynı zamanda şartlarına haiz olup da hicret etmeyenlerin rezilet ve günahlarını, buna karşılık görecekları dünyevî ve uhrevî cezaları da görmüş olmak ve öğrenmek demektir. Bu bilgilerin verdiği güçle de diyebiliriz ki, Medine'ye hicret, dinî bir vecîbe olmanın yanında, hicret etmeyenlerin ulaşamayacağı büyük bir sevap ve fazilet de sayılıyordu.

Allah (c.c.) için yapılan her hareket, tavır ve sözün O'nun katında karşılıksız kalması mümkün değildir. Allah için bulunduğu yeri, bin bir zorluklar altında terk eden ve bununla İslâm'ı daha iyi yaşamayı, Allah'a daha mükemmel bir şekilde kullukta bulunmayı amaçlayan bir kimsenin eli boş döndürülmesi düşünülemez.

Kur'an'da Hicret

Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de, hicret edenlere müjdeler vermektedir. Şimdi biz Kur'an-ı Kerim'in hicretle ilgili ayetlerini yukarıdan aşağıya doğru bir görelim inşallah:

1- “Şüphesiz iman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda cihad edenler; işte onlar, Allah'ın rahmetini umabilirler. Allah bağışlayandır, esirgeyendir.”¹⁹⁸

Ayet-i kerime bize açıkça hicret edenlerin ilahî rahmeti umabileceklerini, günahlarından ve kusurlarından bağışlanıp esirgeneceklerini, kötülüklerden ve cehennem azabından korunacaklarını bildiriyor. Bu ne büyük bir müjdedir!

2- “Nitekim Rableri onlara (dualarını kabul ederek) cevap verdi: “Şüphesiz ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden bir işte bulunanın işini boşa çıkarmam. Sizin kiminiz kiminizdendir. İşte, hicret edenlerin, yurtlarından sürülüp çıkarılanların ve yolumda işkence görenlerin, çarpışıp öldürülenlerin, mutlaka kötülüklerini örteceğim ve onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağım. Bu, Allah katından bir

¹⁹⁸ Bakara 2/218.

karşılıktır, sevap)ır. O Allah, karşılığın (sevabın) en güzeli O'nun katındadır."¹⁹⁹

Yüce Allah, yapılan dualara karşı lütuf ve merhametinin enginliğini kullarına açıkça hissettiren bir cevap vererek, kadın olsun erkek olsun kendisine kulluk yolunda sarfedilecek hiçbir çabayı boşa çıkarmayacağını, kendi yolunda yürüyenlerin günahlarını bağışlayacağını ve katından bir lütuf olarak onları içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacağını müjdelemiştir.

Sünnette Hicret

Sünnet-i Seniyye de yeri geldikçe hicreti beyan etmiş, hükmünü ve faziletlerini açıklamıştır. Çeşitli hadis kitaplarında hicretle ilgili hadisleri bulabiliriz. Şimdi biz hicretin faziletleri ile ilgili burada hadislerden bir derleme yapmak istiyoruz.

Resûlullah, bir seriyyenin veya ordunun başında gönderdiği kumandana kendisi ve beraberindeki müslümanlar hakkında hayrı ve takvayı tavsiye ederek şöyle derdi:

*"Müşriklerle karşılaştığınızda onların şu üç husustan birini seçmelerini iste ve bunlardan hangisine icabet ederlerse kabul ederek kendilerinden el çek: Onları İslâm'a davet et; eğer sana icabet ederlerse kabul et ve onları kendi yurtlarından dârülmuhâcirîne göç etmeye çağır. Bunu yaptıkları takdirde muhacirlerin lehine ve aleyhine olan hükümlerin onların da lehine ve aleyhine olacağını bildir. Eğer kendi yurtlarını tercih ederlerse müslüman olan bedevî Araplar'ın statüsüne girerler ve kendilerine müslümanlara uygulanan hükümler uygulanır. Müslümanlarla birlikte cihad etmezlerse fey ve ganimetten pay alamazlar. Eğer İslâm'a girmeyi reddederlerse onları cizye vermeye davet et, icabet ettikleri takdirde kabul et ve kendilerinden el çek. Eğer bundan da yüz çevirirlerse Allah'a güven ve onlarla savaş."*²⁰⁰

¹⁹⁹ Al-i İmran 3/195.

²⁰⁰ İbn Mâce, "Cihâd", 38; Ebû Dâvûd, "Cihâd", 90; Tirmi-zî, "Siyer", 48.

*"Allah'a şirk/ortak koşan bir müşrik müslüman olduktan sonra, kâfirlerden ayrılıp müslümanlar arasına katılmadıkça Allah, onun hiçbir amelini kabul etmez."*²⁰¹

*"Ben, müşriklerle beraber yaşayan müslümanlardan beriyim/uzacağım. Müslümanlarla müşriklerin ateşleri birbirini görmesin."*²⁰²

*"Müşriklerle beraber oturmayın, onlara karışmayın; kim onlarla birlikte oturur veya onlara karışırsa onlar gibidir."*²⁰³

*"Hicretten sonra hicret olacaktır. Yeryüzünün en hayırlıları, Hz. İbrahim'in hicretini kendisine örnek alanlardır."*²⁰⁴

*"Memleketler, Allah'ın memleketleridir. Kullar da Allah'ın kullarıdır. Nerede hayır bulursan orada yerleş."*²⁰⁵

Ashâbdan biri sordu:

- İslâm'ın alâmetleri nelerdir?

Rasûlullah buyurdu:

*- Azîz ve Celîl olan Allah rızâsı için müslüman oldum, küfrü, isyanı bıraktım demen, namazı kılman, zekâtı vermen, müslümanların malı, can ve ırzlarının birbirlerine haram olduğunu, müslümanların birbirlerine yardım eden kardeşler olduklarını kabul etmen ve Aziz ve Celîl olan Allah'ın, müşrikler arasında iken İslâm'ı kabul ettiği halde onları bırakıp müslümanların içine gelmeyen kimsenin hiçbir amelini kabul etmeyeceğini bilmendir."*²⁰⁶

²⁰¹ İbn Mâce, Hudûd 2, hadis no: 2536; Nesâî, Zekât 73, hadis 2558.

²⁰² Nesâî, Kasâme 25, hadis no: 4753; Tirmizî, Siyer 41, 42, hds. 1654; Ebû Dâvud, Cihad 105, hds. 2645.

²⁰³ Tirmizî, Siyer 42.

²⁰⁴ Ebû Davûd, Cihad.

²⁰⁵ İbn Keşîr, Tefsirü'l-Kur'âni'l Azim, II. 14.

²⁰⁶ Nesâî, Zekât 73, hadis no: 2558; İbn Mâce, Hudûd 2, hds. 2536.

*"Düşmanla çarpışıldığı sürece hicret devam eder."*²⁰⁷

Abdullah bin Vâğit es-Sâdî (r.a.)den: "Bir heyetle Rasûlullah (s.a.s.)'ın huzuruna geldik. Her birimiz ihtiyacını arz ediyordu. Rasûlullah (s.a.s.)'ın huzuruna en son ben çıktım ve:

- Ya Rasûlallah, geride adamlarımı bıraktım. Onlara, "hicret kesildi" diyorlar, dedim. Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

- Kâfirlerle savaş devam ettikçe hicret kesilmez."²⁰⁸

*"Tevbe sona ermedikçe hicret sona ermez; güneş batıdan doğuncaya kadar da tevbe son bulmaz."*²⁰⁹

*"Ameller, niyetlere göre değerlendirilir. Kim Allah ve Rasûlü için hicret ederse o, Allah ve Rasûlü için hicret sevabını alır. Kim de elde etmek istediği dünya malı, ya da evleneceği kadın için hicret ederse onun hicretinin karşılığı da hicret ettiği şeydir."*²¹⁰

*"Ortalık kargaşa içindeyken ibâdet etmek, bana hicret etmek gibidir."*²¹¹

*"Müslüman, dilinden ve elinden müslümanların selâmette kaldığı kimsedir. Muhâcir de, Allah'ın nehyettiği şeyleri terk edendir."*²¹²

*"Muhâcir, Allah'ın yasakladığı şeylerden uzaklaşan ve onları terkeden kimsedir."*²¹³

Bir adam, Rasûlullah (s.a.s.)'a sordu: “

²⁰⁷ Ahmed bin Hanbel, V. 270.

²⁰⁸ Nesâî, Bey'at 15, hadis no: 4156.

²⁰⁹ Dârimî, Siyer 70.

²¹⁰ Buhârî, Vahy 1; Müslim, İmâret 33.

²¹¹ Müslim, Fiten 130; Tirmizî, Fiten 31; İbn Mâce, Fiten 14.

²¹² Buhârî, Rikak 71; Müslim, İman , 4, 64-66; Ebû Dâvud, Cihad 2, hadis no: 2481, Cihad 4, Vitr 11; Tirmizî, İman 2762-2763; Nesâî, İman, hds no: 4963; İbn Mâce, Fiten, hds. 2934; Dârimî, Rikak, hds. 2715.

²¹³ Buhârî, İman 4, Rikak 26; Ebû Dâvud, Cihad 2.

- Yâ Rasûlallah, hangi hicret daha fazîletlidir? Allah'ın elçisi buyurdu ki:

- *Allah'ın yasakladığı, haram kıldığı şeyleri terk etmendir.*²¹⁴

*"Fitne zamanında ibâdet, bana hicret etmek gibidir..."*²¹⁵

*"İslâm, şüphesiz garip olarak başladı ve (günün birinde) garip hale dönecektir. Ne mutlu gariplere!" "Garipler kimlerdir?" diye soruldu. Rasûlullah (s.a.s.): Kabilelerinden (İslâmiyet için) uzaklaşanlardır.*²¹⁶

*"Eğer hicret şerefi olmasaydı, ben muhakkak ensârdan bir fert olmak isterdim."*²¹⁷

*"Allah'ım! Ashâbımın hicretini kararlı kıl; onları toplukları üzerinde tekrar geriye döndürme."*²¹⁸

- Yâ Rasûlallah, insanların hangisi daha fazîletlidir? diye soruldu. Bunun üzerine Rasûlullah (sav),

- *Canıyla, malıyla Allah yolunda cihad eden mü'mindir,* buyurdu. Sahâbîler:

- *Sonra kimdir?* dediler. Rasûlullah (s.a.s.):

- *Vâdîlerden bir vâdî içinde (yalnızlığa çekilen) bir mü'mindir ki, o, Allah'tan korkar da insanları kendi şerrinden rahat bırakır,* buyurdu.²¹⁹

Abdullah bin Amr (r.a.) anlatıyor: "Bir adam, Rasûlullah (s.a.s.)'a:

²¹⁴ Nesâî, Biat 12, hadis no: 4148; Ebû Dâcvud, Vitir 12, hds. 1449, Dârimî, Salât 135, hds 1431.

²¹⁵ Müslim, Fiten 26, hadis no: 2650; Tirmizî, Fiten 28, hds. 2297; İbn Mâce, Fiten, 14, hds. 3985.

²¹⁶ İbn Mâce, Fiten 15, hadis no: 3988.

²¹⁷ Ahmed bin Hanbel, II/315; Müslim, Zekât 139.

²¹⁸ Müslim, Vasıyye, 5.

²¹⁹ Buhârî, Cihad ve's-Siyer 5; Müslim, İmâre 34, hadis no: 122-123.

- Yâ Rasûlallah, hangi hicret daha fazîletlidir? Diye sordu. Rasûlallah (s.a.s.) da:

- Allah'ın yasakladığı (haram kıldığı) şeyleri terk etmenddir, buyurdu. Ve devamla: "*Hicret, iki kısımdır: Şehirlilerin hicreti ve çölde yaşayanların hicreti. Çölde yaşayanın hicreti, vazifeye çağrıldığında gelmesi, emrolunduğu şeyi yapmasıdır. Şehirlilerinki ise, çölde yaşayanunkinden daha ağırdır. Ecir ve sevâbı da daha çoktur.*"²²⁰

Ya'lâ (r.a.) şöyle demiştir: "Mekke'nin fethi günü babamı, Rasûlallah (s.a.s.)'in huzuruna getirerek:

- Yâ Rasûlallah, babamın hicret etmesi husunda bey'atını kabul buyur, dedim. Rasûlallah da:

- *Hicret kesildi, cihad etmesi hususunda bey'atını kabul ediyorum, buyurdu.*"²²¹

Mucâşî İbn Mesûd (r.a.) şöyle dedi: "Mekke'nin fethinden sonra ben, kardeşim (Mucâlid) ile Rasûlallah (s.a.s.)'a geldim ve:

- Ya Rasûlallah, kendisiyle hicret etmek üzere bey'at etmen için sana kardeşimi getirdim, dedim. Rasûlallah (s.a.s.):

- Hicret etmiş olanlar, ondaki fazîletle gitmişlerdir.

- Şimdi sen onunla ne üzere bey'at edeceksin? diye sordum.

- Ben onunla, İslâm, iman ve cihad üzere bey'at edeceğim, buyurdu."²²²

"Fetihten (Mekke'nin fethinden) sonra (Medine'ye) hicret yoktur. Ancak cihad ve niyet vardır. Allah yolunda savaşa çağrıldığınız zaman koşunuz."²²³

²²⁰ Nesâî, Bey'at, hadis no: 4148, Zekât hds. 2516; Ebû Dâvud, Vitr, 1449; Dârimî, Salât, hds. 1431.

²²¹ Nesâî, Bey'at, 15, hadis no: 4151.

²²² Buhârî, Megâzî, 311-312; Müslim, İmâre, 83-84.

Hadis-i şerifte bitmiş olduğu beyan edilen "hicret", Mekke'den Medine'ye yapılan hicrettir. Hicret, hangi mekân ve hangi zamanda olursa olsun, şartları oluştuğunda gündeme gelen bir ibâdet ve şartlar çerçevesinde işlenen bir eylemdir. Hadis, fetih ile artık bir İslam vatanı olan Mekke'den hicreti kaldırmış ise de, müslümanlara baskı yapılan her küfür diyarından İslâm yurduna hicret, "Hicretin Hükümü" bahsinde geniş olarak gördüğümüz gibi, farz olarak sürmektedir.

Peygamberimiz, ensâra yaptığı bir konuşmada; "Eğer hicret şerefi olmasaydı, ben muhakkak ensârdan bir fert olmak isterdim."²²⁴ Diyerek muhâcirliğin şerefının yerini hiçbir şeyin tutamayacağını belirtmiştir.

Amr bin el-Âs (r.a.), Rasûlullah'a kendisinin günahlarının affedilmesi şartıyla bey'at edeceğini söyleyince, Rasûlullah'tan şu cevabı aldığını anlatmıştır:

"Sen İslâm'ın kendisinden (yani kişi müslüman olmadan) önce işlemiş günahları yok ettiğini bilmiyor muydun? Hicretin ve haccın da aynı şekilde (bunlar yapılmadan önce) işlenmiş günahları silip süpürdüğünü bilmiyor muydun?"

Sahâbeyi tabakalara ayıran İslâm âlimleri, ilk sırayı daima muhâcirlere vermişlerdir.

Bütün bu ayetler, hadisler, olay ve uygulamalara bakarak müslümanlar hicrete ve muhâcirlere her zaman ayrı bir değer vermişlerdir.

Hicretin Önemi

²²³ Buhârî, Cihad ve's-Siyer 2; Müslim, İmâre 85-86; Ebû Dâvud, Cihad 2, hadis no: 2480; Tirmizî, Siyer 32, 33 hds no: 1638; Nesâî, Bey'at 15, hds no: 4153, Cihad 9, hds 2773; Dârimî, Siyer 49, hds 2515, Siyer 69.

²²⁴ Ahmed bin Hanbel, II/315; Müslim, Zekât 139.

Genel olarak Tevhit Mücadelesi Tarihinde, özel olarak da Asr-ı Saadette “Hicret” olayı, Allah teala’ya ve Rasûlüne (sav) imanın, itaatın, bağlılığın, teslimiyetin ve İslam Dininin iman, ibadet, hukuk ve ahlak esaslarını, ilkelerini, ölçülerini, öğretilerini yaşamının ve yaymanın uğrunda dayanmanın, direnmenin, katlanmanın ve zaferi beklemenin, bütün bunlar için fedâkârlık yapmanın, gerekirse dünyadan, dünyalık bütün hazlardan, menfaatlerden, eşyalardan vazgeçmenin, yalnızca Allah rızasını seçmenin ve hayatı Allah Teâlâ’nın kulluğuna adanmanın, yani sabrın, mücadelenin ve biiznillah zaferin bir göstergesidir.

Aynı zamanda bunun mukabili olarak küfrün ve onların azgın temsilcilerinin hükmüne boyun eğmemenin, özgürlüğünü kaybetmemenin, iman uğruna her zorluğu göze alarak izzet ve şerefi korumanın, insan ve eşya önünde alçalmamanın, insandan gelen eziyet ve işkenceleri Allah Teâlâ’nın azabı yanında hiçe saymanın muhteşem ilanı ve destansı ifadesidir. O yüzden hicretin önemini vurgularken olayın bir değil, birçok boyutlarına bakmamız gerekiyor.

Hicret, bizim tarihimizde bir takvim başı olacak kadar önemlidir elbette. Ama hicret bundan öte, bir inanç ve dâvâ göçüdür. İslâm’ın kendine özgü dünyasına ulaşmak için atılmış kararlı bir adımdır. Diğer bir ifadeyle hicret, insanın Allah'a götüren enfus ve afaktaki yolları, iman bilinciyle aşmaktır.²²⁵

O yüzden hicret sıradan bir yolculuk, bir göç değildir. Bu bir ekonomik nedene dayanan yer değiştirme, daha rahat bir hayat elde etmeye yöneliş, ya da başka diyarların yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin hülyalı dâveti değildir. Hicret aydınlığa kavuşma, kurtuluşa erme, İslâm’ı tebliğ ederek en uzak yerlere kadar götürebilme imkânına yolculuktur. Allah’a hakkıyla kulluk yapma fırsatına uzanan bir Hicret, bitmeden, tükenmeden insanlığı İslam ile buluşturmanın davasıdır. O yüzden hicret imanı, iman hicreti gerektirir.

Medine döneminin ilk yıllarında İslâmiyet’i kabul eden çevredeki insanların Hz. Peygamber’in yanına hicret etmesi bir zorunluluktur. Bu hicret,

²²⁵ Bkz. Ankebût, 29/26.

imanla ilgili görülüyor ve resmen isteniyordu. Kur'an buna uymayanları şiddetle kınar ve onların akıbetlerinin korkunç olacağını belirtir.²²⁶ Müminlere böyle kimselerle yakın dostluk İlişkilerinin kesilmesi de emredilmiştir: **"İman edip de hicret etmeyenler ise hicret edinceye kadar onlarla sizin hiçbir yakın dostluğunuz ve ilişkiniz olamaz."**²²⁷

Resûl-i Ekrem de kendisine iman ve biat etmek üzere gelen kişilerden biat şartı olarak hicret etmelerini istiyordu.²²⁸ Medine'ye gelenlerin daha sonra oradan ayrılıp başka bölgelere yerleşmeleri hoş karşılanmıyordu. Hz. Peygamber'in, "Allah'ım! Ashabımın hicretini kararlı kıl; onları topukları üzerinde tekrar geriye döndürme" diye dua ettiği bilinmektedir.²²⁹ Nitekim hicret ettikten sonra Mekke'ye dönüp orada ölen Sa'd b. Havle için çok üzölmüştü.

Bu ve benzeri naslar dolayısıyla İslâm âlimleri işkence altındaki Mekkelî'lerin Medine'ye hicretlerinin farz olduğu görüşüne varmışlardır. Hicret ettikten sonra Medine'den tekrar başka küfür beldelerine ayrılma da bir fitneye sebep olma ihtimaline binaen haram demişlerdir.

İslâmiyet güç kazanıp, müslümanların buldukları bölgelerde kendilerine yapılan baskılar ortadan kalktıktan sonra ise hicret etmeyi bir zorunluluk olmaktan çıkartmışlardır. Nitekim Mekke fethedilince artık orası da bir İslam Yurdu olduğundan, Medine-i Münevvere'ye hicret sona ermiştir.

İşte bütün bu sebeplerden ötürü diyebiliriz ki hicret iman ve mücahededir, tevekkül ve teslimiyettir. Hicret fedakârlık ve adanmışlıktır. O'nun için yaşamaktır. Vatan putunu kırmaktır hicret. Gerektiğinde malı, mülkü, şanı, şöreti, eşi dostu, hatta hatıraları bile hallaç pamuğu gibi attırmaktır iman ve özgürlüğün önünde. Her harikanın altında inanç olduğu gibi, hicretin altında yatan harika da imandır.

²²⁶ Nisâ 4/97.

²²⁷ Enfâl 8/?

²²⁸ Buharı, "Megâzî", 53; Müslim, "Bİrr", 6.

²²⁹ Müslim, "Vaşıyye", 5

Hicret olayında her ne kadar Kureyş'in zulmünün tahammül edilmez noktalara ulaşması önemli bir sebep ise de, bunun yanında her zaman İslamî mücadeleyi Kureyş'in, yani Mekke'nin dışına çıkararak bağımsız bir ortamda sürdürmek, belki daha da arzulanan önemli bir etken sayılmalıdır. Hicret evrensel çapta bir devrim gerçekleştirmek istiyordu. Cahiliyyeyi bütün inanç, hukuk, ahlak, yaşama biçimi ve kurumları ile devirmek, yerine evrensel iman, hukuk, ahlak, yaşama biçimi ve kurumları yerleştirmek, böylece fitne ve fesat demek olan cahiliyyeyi yeryüzünden tümüyle kaldırmak istiyordu yani. Bu düşünüldüğünde bugünkü demokratik ortamlarda Müslümanları sisteme katmak, fakat laikliği demokrasi için olmazsa olmaz şart olarak dayatmak, bizi asr-ı saadette düşülmeyen bir yanlışlığa düşürebilecek çok büyük bir tehlikedir. Unutmayalım; Kur'ân-ı Kerimde en fazla üzerinde durulan uyarılardan birisi, hevaya değil vahye, cahiliyeye değil İslam ahkâmına uyma gereğidir.

Hicret aynı zamanda ümittir. Hicret bitme ve tükenmeyi reddediştir. Hicret azmi bırakmamaktır, âtinin karanlığında şafak beklemektir. Sabahtan emin olmaktır. Hicret, şehrin bütün kapıları yüzümüze kapanmış, çevremiz inancımızı yaşamamıza imkân vermeyecek duruma gelmiş olsa bile, Allah Teâlâ'nın arzının geniş olduğunu hatırlamaktır. Allah Teâlâ'nın vaadine güvenmektir. Hicret bir yerlerde bir Medine'nin varlığına, orada Ensar'ın yaşadığına inanmaktır. Umutsuz olmamaktır hicret.

Hicret devlettir. Çok kısa bir sürede güçlenecek ve tarihte yeni oluşumlara sebep teşkil edecek İslâm devletinin temelinde hiç şüphesiz hicret olayı vardır.

Hicret hukuktur. Çünkü devlet hukuk ister. Öyleyse hicret teşri açısından da büyük önem taşımaktadır. Hangi fıkıh ve hukuk tarihini elimize alırsak alalım, teşride, yani yasamada hicretten evvel bir namazı görürüz. Ramazan orucu, sadaka-i fitır, zekât, hac, nikah, talak, ticaret kuralları, ceza hukuku, miras, savaş ve barış gibi bütün kanunlar, hicret sonrasına aittir.

Hicret cihattır. Hicret asla bir kaçış değildir. Kâfirlere ve zalimlere terkedilen hakları geri almak, mücadelenin şartlarını yaşanır hale getirmek için hazırlanmaktadır. Yani, geri dönüşün ve hesap sormanın adıdır hicret. Nitekim

"cihad" emrinin Hicret'ten sonra gelmesi de bu anlayışı doğrular. Hicretin İslâm'ı öğrenmek ve yaşamak için yeni İmkânlar aramaya, yeni şartların oluşmasına zemin hazırlamaya yönelik etkin bir çaba olması onu her bakımından ve bütün çeşitleriyle cihad ile bütünleştirmektedir.

SAHABİLERİN HİCRETİ

Hicret Başlıyor

İkinci Akâbe Bey'atında, Ensardan yetmişüç erkek ile iki kadın bey'at ederek Peygamberimiz (sav)in yanından ayrıldıkları zaman, Yüce Allah yiğit, savaşı, hazırlıklı ve koruyucu bir kavim ile Resûlünün gönlünü huzur ve sükûna kavuşturmuştu. Çünkü böylece Resûlullah (sav)a koruyucu bir kavim ve bir hicret yurdu hazırlanmıştı. Bunu gören ve Mekke'deki Müslümanların da bir gün Medine'ye çıkıp gideceklerini anlayan müşrikler, birbirlerini kışkırtarak işi iyice kızıştırdılar. Müslümanları dinlerinden döndürmek için, onlara ve Peygamberimize (sav) yapageldikleri işkenceleri büsbütün şiddetlendirdiler, yapmadık kötülük ve düşmanlık bırakmadılar.

Müslümanlar, daha önce bu dayanılmaz işkencelerden dolayı Mekke'de oturamayacak hale geldikleri zaman, durumlarını Peygamberimize (sav) arz edip hicret için Peygamberimiz (sav)den izin istemişlerdi. Peygamberimiz (sav): "*Sizin hicret edeceğiniz yurt bana gösterildi. Orasının, iki kara taşlık arasında, hurmalık, çorak bir yer olduğunu gördüm. Orası, Yesrib (Medine)'dir. Gitmek isteyen, oraya gitsin! Orası yakın bir beldedir. Siz orayı biliyorsunuz. Orası, Şam'a giderken, ticaret kervanınızın yoludur!*" buyurmuştu. AKâbe biatlarında da Medineli Ensar Mekkeli kardeşlerini yurtlarına davet etmişlerdi. Hal böyle olunca Peygamberimiz (sav) Habeş ülkesinden Mekke'ye dönmüş bulunan Mekkeli Muhacirler ile Mekke'de yanında bulunan Müslümanlara, Medine'ye hicret edip gitmelerini ve Ensar kardeşleriyle birleşmelerini emretti ve: "*Yüce Allah, onları sizin için kardeşler ve Medine'yi de, emniyet ve huzur bulacağınız bir yurt kıldı!*" buyurdu.

Tarih, inanç ve özgürlük mücadelesini bir de bizim bu muhâcirlerimizden okusun. Bu uğurda kendileri için yeryüzünün en sevgili ve en kutsal beldesinden hiç beğenmedikleri bir yere seve seve gidişin çile, kahramanlık ve fedakârlık dolu öykülerini bir de bu muhacirlerden dinlesin. "Ensâr" lakabını en güzel biçimde hak ederek, zulmün ve kötülüğün egemen olduğu yerden beldelerine gelen, yani Medine'ye hicret etmiş olan Mekke'li Müslümanları, bu aziz göçmenleri, hiçbir maddi beklentiye girmeksizin, tamamen karşılıksız, sırf Allah rızasını kazanmak için yardım eden kahramanları görsün dünya. Ve onlardan birlik, beraberlik, kardeşlik, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, sosyal güvenlik, emniyet ve asayiş, adalet ve hukukun üstünlüğü, yönetimde emanet ve ehliyet, velhasıl bütün dertlerine merhem olacak devayı öğrensin. Her çağda muhtaç olduğu dermanı bir de onlardan dinlesin dünya.

Artık izin çıkmış, gidilecek yer belli olmuştu. Bunun üzerine Müslümanlar, acele ederek hiç sezdirmeden yardımlaştilar, birbirlerini hazırladılar. Birbiri ardınca, Medine'ye hicret etmeye başladılar. Hayvanları olanlar hayvanlarına binerek, hayvan bulamayanlar da yaya olarak yola çıkıp gittiler. Bir yıl önce Medine'ye hicret eden Ebu Seleme'den sonra, Mekke Muhacirlerinden, zevcesi Leylâ Hatunla birlikte Medine'ye hicret edip gidenlerin ilki, Âmir b. Rebia oldu. Kuba köyünde Meysere b. Abdulmünzir'in evine indi. Âmir b. Rebia'dan sonra Ganem b. Dudan oğullarının bütün erkekleri ve kadınları, Medine'ye hicret etmek üzere derlenip toparlandılar. Evlerini kapalı olarak terkedip yola çıktılar. Onlar, yirmi iki erkek ile yedi kadın idiler.

Erkekler: 1. Abdullah b. Cahş, 2. Ebu Ahmed Abd b. Cahş, 3. Ükkâşe b. Mihsan, 4. Ebu Sinan b. Mihsan, 5. Sinan b. Ebi Sinan, 6. Şüca1 b. Vehb, 7. Ukbe b. Vehb, 8. Erbed b. Humeyre, 9. Munkız b. Nübâte, 10. Saîd b. Rukayş, 11. Yezid b. Rukayş, 12. Muhriz b. Nadla, 13. Kays b. Câbir, 14. Amr b. Mihsan, 15. Malik b. Amr, 16. Safvan b. Amr, 17. Sakf b. Amr, 18. Rebia b. Eksem, 19. Zübeyr b. Ubeyde, 20. Temmam b. Ubeyde, 21. Sahbere b. Ubeyde, 22. Muhammed b. Abdullah b. Cahş.

Kadınlar: 1. Zeyneb binti Cahş (Mü'minler Annesi), 2. Hamne binti Cahş, 3. Cüzâme binti Cendel, 4. Ümmü Kays binti Mihsan, 5. Ümmü Habib

binti Nübâte (Sümâme), 6. Âmine binti Rukayş, 7. Ümmü Habib binti Caş, 8. Sahbere binti Temim.²³⁰

Bunların erkek kadın hepsi, Kuba köyünde oturan Mübeşşir b. Abdülmünzir'e konuk oldular. Hicret sebebiyle Caş oğullarının evlerinin kapanmış, içinde hiç kimseler kalmamış olduğunu gören Utbe b. Rebia, içini çekip: "Selâmeti uzayan her ev, bir gün, yıkıcı rüzgâra ve acıklı akıbeta uğrar!" mealli şiirini okumuştur. Bu beytin Ebu Süfyan b. Harb tarafından okunduğu da rivayet edilir.²³¹

H. Ömer ve Arkadaşlarının Hicretleri

Hicret genellikle gizlice yapılmıştır; çünkü Mekkeliler ellerinden geldiğince engel olmaya çalışıyor, hatta yakaladıkları akrabalarını hapsediyorlardı. Yalnız Ömer b. Hattâb şanına yakışır bir şekilde hicrete çıkmıştır. Kâbe'yi tavaf etti, iki rek'at namaz kıldı ve sonra orada toplananlara haykırdı:

“Ben hicret ediyorum. Karısını dul, çocuğunu yetim bırakmak isteyen peşimden gelsin!”

Bütün kâfirlere meydan okuyarak alenen yola çıktı.

Hicret hızlı başladı denilebilir. Kısa zamanda ashâbın büyük çoğunluğu Medine'ye göç etmiş oldu. Caş oğullarından sonra, H. Ömer de yirmi kişilik bir kabile ile Medine'ye hicret edip, Kuba köyünde Rifâa b. Abdülmünzir'e konuk oldular.

H. Ömer der ki: "Ben, Ayyaş b. Ebi Rebia ve Hişam b. Âs; Medine'ye hicret etmek istediğimiz zaman hazırlandık. Şerifin üzerinde, Gitar oğullarına ait Edâet'teki Tenâdîb'da²³² sabahleyin erkence hazır bulunmayı sözleştik. 'Hangimiz orada sabahleyin bulunamazsak, o yakalanmış demektir. Artık

²³⁰ İbn İshak, İbn Hişam, c. 2, s. 116, İbn Hazm, s. 87, İbn Seyyid, c. 1, s. 174, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 171.

²³¹ Süheylî, Ravdu'l-ünuf, c. 4, s. 163. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/291-292.

²³² Tenâdîb; Mekke'ye on mil uzaklıktadır. Bkz. Süheylî, Ravdu'l Unf, IV. 190.

arkadaşları, onu beklemesinler, yollarına devam etsinler' diye anlaştık. Benimle Ayyaş b. Ebi Rebia, Tenâdîb'ın yanında, sabahleyin erkenden hazır bulunduk. Hişam ise tutuldu, bizden geri kaldı. Dininden döndürülmek için işkenceden işkenceye uğratıldı ve saptırıldı."

Bu olay, Kureyşin işi ne kadar ciddiye aldıklarının ve hicret etmenin ne kadar riskli olduğunun açık bir belgesinin küçük bir örneğidir. Hz. Ali derki: "Muhacirlerden hiç kimse bilmiyorum ki, gizli olarak hicret etmiş olmasın. Ömer b. Hattab, bundan müstesnadır. O hicret edeceği zaman kılıcını kuşandı, yayını omuzuna astı, oklarını ve mızrağını eline aldı, Kâbe'ye vardı. Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri, Kâbe'nin yanında bulunuyorlardı. Ömer b. Hattap; Kâbe'yi yedi kere tavaf ettikten sonra, halkın birer birer başuçlarına dikilip:

'Anasını ağlatmak yahut çocuğunu yetim ya da karısını dul bırakmak isteyen varsa, şu vadinin arkasında gelip benimle karşılaşsın!' dedi. Hiç kimse, ardına düşüp onu takip edemedi."²³³

Hicret ve Fedakârlık

Hicret, adı üstünde bir göçtür. Her göçün, her yolculuğun bir sıkıntı ve zahmeti vardır. Aslında sefer bizzat bir sıkıntıdır. Bu yüzden dinimiz 90 km. öteye yola çıkana "istersen oruç tutma, dört rekât farzları iki kıl, mestini üç gün mesh edebilirsin, sana Cuma ve bayram namazları farz değildir, kurban kesmen de gerekmez" demiştir. Bu rahat rahat yaptığımız yolculuklar içindir.

Oysa hicret böyle rahat bir yolculuk da değildir. Hicret, bir yerde düşmandan kaçıştır. İşin tabiatı gereği çoğu zaman da gizlidir. Yakalandığı zaman insanın başına tutukluluktan tutun, eziyet ve işkencenin her çeşidi gelir. Zaten yakalanmamak için muhacir savaşı göze almıştır. Tarihte gördük, nice muhacirler yollarda telef olmuştur. Yollarda düşmanların, eşkiyaların kırıp geçirdiklerinden öte, soğuk ve sıcakların, açlık ve susuzlukların,

²³³ İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 4, s. 152-153, Muhibbül-Taben , Rıyâdu'n-nadrâ, c. 1, s. 258-259, Halebî, c. 2, s. 183-184. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/293-294.

elbisesizliklerin, salgın hastalıklar ve ilaçsızlıkların... kırıp geçirdiği mazlumlar ve masumlar!

Mekke'den Habeşistan'a ve Medine'ye hicret de genellikle gizlice yapılmıştır. Düşünebiliyor musunuz, insan evini barkını, işini aşını, hısıım akrabasını, yerini yurdunu, hatta hatıralarını bile terkediyor.

Niçin?

Bütün bunları uğrunda feda edebileceği yüce bir hakikat için!

Allah Teâlâ'ya özgürce ibadet için. Dininin istediği gibi yaşayabilmek için. İnsanlığı için yani. Hicret, insanın çok sevdiği fakat Allah'ın dininin yaşanmasına engel olduğu zaman vatanın, milletin, ailenin, sosyal sınıfın, makam ve mevkiinin Allah için terk edilmesidir.

Yollara düşenler bazen yakalanıyor ve savaşıyorlar. Ölüyor ve öldürüyorlar. Yaralarından kan damlayarak yollarına devam ediyorlar. Kimisinin eşi, kimisinin evlatları elinden alınıyor. Kimisi bütün malını rüşvet vererek hayatını satın alıyor. Yollarda ödül avcılar kol geziyor. Akbabalar tepesinde uçuyor. Sıcak çöller bir cehennem.

Üstelik biliyorlar ki gittikleri yerde hazır iş yok, aş yok. Ev bark yok. Eş evlat yok. Sadece inandığı Allah Teâlâ'nın vaadi vardır. Ama mutmaindir; Allah vaadinden dönmez. Bu yüzden ümit ve güven içindedir. Ruhu huzur ve emniyet içindedir. Hayat bir imtihandır. Başa gelene Allah için katlanma vardır. O'ndan razı olmak, O'nun razı olmasının öncüsüdür. Rıza, kullukta büyük bir makamdır.

Hal böyle olunca denilebilir ki hicret, baştan sona fedakârlıktır. Şimdi olayların hangi birini anlatarak burada misal verelim. Geriye doğru zihnen gidelim bir, Hz. Ali'nin fedakârlıklarını, Süheyb'in fedakârlıklarını, geri çevrilince savaşımların, ölen ve öldürenlerin fedakârlıklarını hatırlayalım.

Ya bizzat Sevgili Peygamberimiz (sav) ve yoldaşlarının yaşadıkları? Neydi o suikast gecesi? O mağaradaki heyecan ve korku? Ayaklarına baksalar içeridekileri görecek ve öldürecekler? Yürek mi dayanır bunlara?

Sonra korku dolu bir yolculuk! “Oradan mı gelir düşman acaba, yoksa buradan mı?” diye Ebu Bekir’i Peygamberimizin etrafında dört döndüren sancı! “Bu kimdir?” diyene “kılavuzumdur” dedirten tedbir! Açlık, susuzluk ve ölümüne takip eden Süreka’lar! Ama buna rağmen Bilal, Ammar, Habbap ve daha nice işkence görenler kim bilir yürekleri kıpır kıpır nasıl da aşılıyorlardır dağları, tepeleri, çölleri, vadileri...

Fedakârlık Sahneleri

Ve işte en yürekli adam! Kâbe’yi açıktan tavaf ettikten sonra meydan okuyarak hicrete çıkan Ömer! “Ben gidiyorum. Avradını dul, çocuklarını yetim bırakmak isteyen düşün peşime” diyen Hz. Ömer şöyle anlatıyor: “Medine’ye hicret etmek istediğimiz zaman, ben, Ayyaş b. Ebî Rabia, Hişam b. As sözleştik; “Yarın sabah, hangimiz Benî Ğıfar kabilesinin Serif semtindeki su havuzu başında bulunmazsa, müşriklerin onu yakaladığı anlaşılacaktır. Diğerleri onu beklemeyip yollarına devam edecektir” dedik. Sabah oraya gittiğimizde Hişam b. As’ı orada göremeyince, müşrikler tarafından hapsedildiğine hükmederek yolumuza devam ettik. Medine’ye vardığımızda, Beni Amr b. Avf oğullarının Kuba’daki yerlerine misafir olduk.”²³⁴

Peygamber Ama İnsan

Habeşistan hicretini hatırlayalım mı? Peygamber Efendimizin (sav) aynı zamanda bir baba olduğunu düşünelim. Kızı hicrete gidiyor. Merak içinde elbette. Aile efradıyla Allah yolunda hicret eden ilk kişi Osman İbn Affan’dır. Osman b. Affan, hanımı da Peygamberimizin kızı Rukiye Hanımdır. Kocasını ile beraber Habeşistan’a hicret ettiler. Onların haberi uzun zaman Peygamber’e gelmemiştir. Bir gün Kureyş’ten bir kadın gelerek:

- Ey Muhammed! Damadınla kızını gördüm, dedi. Hz. Peygamber:

- Nasıllardı? Diye sordu. Kadın:

- Karısı bir merkebin sırtındaydı ve o da merkebi sürüp gidiyordu, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

²³⁴ Bidaye, III/172 (İbn İshak’dan), İbn Seken; Bezzar; Beyhaki, IX/13; İbn Sa’d, III/194; Tabaarni de rivayet etmiştir. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehevi, Hayatu’s-Sahabe,1/331-332.

- Allah yardımcıları olsun. Osman, Lut (a.s)'dan sonra ailesiyle hicret eden ilk zattır” dedi.²³⁵

Ya habeşistan'da Necaşî'nin huzurunda yaşanan o toplantı. Ölümle kalım arasında giden gelen kalpler! Doğrulukla yalanın, siyasetle entrikanın, hedefe varmak için her kutsal istismarın sergilendiği o toplantı ve orada Hz. Cafer'in asil ve yiğit duruşu ve çağlara dinlettiği konuşması!

Ümmü Seleme'nin Hikayesi

Ya Ümmü Seleme'nin hikâyesi?

“Kocam Ebu Seleme, Medine'ye hicret etmeye karar verdiği devesini hazırladı. Beni, oğlum Seleme de kucağında olduğu halde o deveye bindirdi. Kendisi de hayvanın yularından tutarak Medine'ye doğru yola çıktık. Bunu gören Benî Muğire kabilesi önümüzü keserek şöyle dediler:

- Sen kendin gitmek istiyorsun, tamam, git. Fakat şu devenin üstündeki kadın bizim kızımızdır. Biz senin onu da yabancı memleketlere götürmene izin vermeyeceğiz.

Daha sonra devenin yularını onun elinden zorla aldılar. Böylece beni kocamdan ayırmış oldular. Bu sefer Ebu Seleme'nin kabilesi Benî Abdu'l-Esed bu olayı haber aldıklarında çok kızdılar ve:

- Mademki siz kızınızı hemşerimizden aldınız; öyleyse biz de oğlumuzu sizde bırakmayız, dediler ve oğlum Seleme'yi alabilmek için onu aralarında çekiştirmeye başladılar. Öyle ki Seleme'nin eli çıktı. Sonunda Beni Abd'ul-Esed üstün gelerek Seleme'yi alıp götürdüler. Benî Muğire de beni yanlarında alıkoydular. Bu arada kocam Ebu Seleme de Medine'ye gitti. Bu şekilde ben kocam ve çocuğumdan ayrı düşmüştüm.

²³⁵ Bidaye, III/66. İbnü'l-Mübarek de Enes'den aynı manada rivayet etmiştir. Onun hadisinde “Hz. Peygamber uzun zaman onlardan haber alamadı. Hz. Peygamber çıkıyor, onlardan bir haber almak için araştırma yapıyordu. Bir kadın Hz. Peygembere gelerek onlardan haber getirdi” ibareleri de vardır. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe,1/333.

Her sabah çıkıyor, Mekke'nin el-Ebtah vadisine giderek akşama kadar orada ağlayıp oturuyordum. Bu durum bir seneye yakın bir zaman böyle devam etti. Bir gün amcamın oğullarından birisi oradan geçerken beni gördü ve merhamete geldi. Benî Muğîre'ye gidip halimi anlatarak onlara:

- Bu zavallı kadını niçin bırakmıyorsunuz? Siz onunla kocasının arasına girdiniz ve onu çocuğundan da ayırdınız dedi.

Bunun üzerine oğlum Seleme'yi bana vererek:

- Eğer istersen kocanın yanına da gidebilirsin, dediler.

Abdulesed oğulları da oğlumu bana geri verince, deveme binip oğlumu kucağıma aldıktan sonra, Medine'deki kocamın yanına gitmek üzere yola çıktım. Yanımda, Allah'ın kullarından hiç kimse yoktu.²³⁶ Kendi kendime: 'Beni kocamın yanına ulaşıncaya kadar götürecek bir kimseye rastlayabilir miyim ki?' deyip gittim. Ten'im'de bulunduğum sırada idi ki, Abduddar oğullarının kardeşi Osman b. Talha b. Ebi Talha'ya rastladım. Bana:

- Ey Ebi Ümeyye'nin kızı, nereye gidiyorsun? Diye sordu. Ona:

- Medine'deki kocamın yanına gitmek istiyorum, dedim. Bana:

- Senin yanında gidecek bir kimse yok mu? Diye sordu. Ona:

- Yok! Vallahi, ancak Allah var! Bir de şu oğulcuğum, dedim. Bana:

- Vallahi seni bu yolda yalnız bırakmak doğru olmaz, dedi ve hemen devenin yularını tutup benimle birlikte hızlı hızlı gitmeye devam etti. Vallahi, Arap erkekleri içinde hiçbir zaman, ondan daha saygılı ve nezaketli bir yoldaş görmedim: Bir konak yerine erişince devemi çöktürür, ben ininceye kadar bana arkasını döner, benden uzaklaşır, ben deveden indikten sonra gelip

²³⁶ Bu mübarek muhacirin ne büyük bir tehlikeler zinciri içinde olduğunu söylemeye bilmem gerek var mıdır? Gerek canı, gerekse malı, ırzı, evladı ve özgürlüğü açısından insan tehlikesi bir yana, çölde açlık, susuzluk, sıcaklık ve zararlı hayvanlar gibi başka tabii tehlikelerle dolu bir yolculuktur bu. İşte hicretin gerektirdiği fedakârlıklara bir örnektir bu zor yolculuk.

deveyi götürür, semerini indirir, onu bir ağaca bağlar, kendisi de gidip bir ağacın altına uzanırdı. Hareket zamanı gelince kalkar, tekrar semeri devenin sırtına koyar, deveyi yanına getirip çöktürdüktan sonra arkasını döner, bana: 'Bin' derdi. Ben bindikten sonra, gelir, devenin yularından tutar ve yederdi. Beni Medine'ye ulaştırıncaya kadar, bana hep böyle yapmaktan geri durmadı. Kuba'da Amr b. Avf oğullarının köyü görününce:

- Senin kocan işte bu köydedir! Artık Allah'ın bereketi üzere gir oraya, dedikten sonra, Mekke'ye dönmek üzere yanımdan ayrıldı.

Ben, İslâm'da Ebu Seleme ailesinin uğradığı musibet kadar, hiçbir ev halkının musibete uğradığını bilmiyorum. Ben, hiçbir zaman, Osman b. Talha'dan daha ikramlı ve saygılı bir yoldaş da görmedim!"²³⁷

Aman Allah'ım, bu ne fedakârlık, bu ne edep ve terbiye, bu ne karşılıksız iyilik, bu ne gani gönüllülük ki kocasından bir teşekkürü bile almadan tekrar dönüş! Araplar arasında yerine göre böyle faziletler de vardı. Yardımseverlik, misafirperverlik, mazluma yardım onların millî seciyelerindendi. Sanırım bu kişi henüz Müslüman olmamıştı. Ama Allah için söyleyin, ne kadar da hak ediyor değil mi? Hamdolsun ashab-ı kiramın hemen hepsi böyleydi. Tam da haklarında Sevgili Peygamberimizin dediği gibi, "yıldız" idi onlar. Hangisine bakarsanız size fazlasıyla yetecek örnek faziletler bulabilirdiniz!

O günlerde her evin içinde böyle Ümmü Seleme örneğinde olduğu gibi matemlerin varlığını biliyoruz. Evet, o günlerde Mekke Müslümanlara yapılanlar yüzünden her evde böyle ağıtlar, matemler, üzüntüler ve öfkeler vardı. Varınız şuradan vaziyeti anlayınız ki, bin bir fedakârlığı gerektiren hicret bir kurtuluş oluyordu. Gerisini siz tahmin ediniz!

İşte Suheyb

İşte Suheyb'in durumu! Belki de en kolayı onun hicreti idi. Kendi ağzından dinleyelim hikâyesini:

²³⁷ Bidaye, III/169 (İbn İshak'dan); Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe,1/345-346.

“Hz. Peygamber:

- Sizin hicret edeceğiniz yer bana gösterildi. Orası iki taşlık arasında çorak bir arazidir. Bu durumda ya Hacer’dir ya da Yesrib (Medine)’dir, buyurdular.

Sonra da beraberinde Ebubekir olduğu halde Medine’ye hicret ettiler. Ben de onlarla birlikte gitmek istemişim. Fakat Kureyş gençleri buna mâni oldular. Ben o gece hiç oturmaksızın ayakta dolaştım durdum. Gençler:

- Karnı ağrıyordur, diyorlar ve beni ishal olmuş zannediyorlardı. Hâlbuki benim hiç bir şeyim yoktu. Onların uyumalarını bekledim ve sonra yola çıktım. Fakat biraz sonra arkamdan yetiştiler. Beni yolumdan alıkoymak istiyorlardı. Onlara:

- Benim çok param vardır: onları size verirsem yolumdan çekilir, hicret etmeme izin verir misiniz? Dedim.

Onlar da razı oldular. Böylece hep birlikte Mekke’ye geri döndük. Onlara evimin eşığının altını kazmalarını söyledim. Kazdılar, oradan çıkan paraları verdim ve sonra:

- Falan kadına gidiniz? Onda iki tane elbisem vardır; onları da alınız! Dedim.

Sonra yola düştüm. Daha Medine’ye girmeden Kûbâ’da Hz. Peygamber’le Ebubekir’e yetiştim. Hz. Peygamber beni görünce:

- Ey Ebâ Yahyâ! Kârlı bir alışveriş yaptın! Dedi. Ben de:

- Ey Allah’ın Rasûlü! Bunları sana ancak Cebrail haber vermiştir. Çünkü benden önce size hiç kimse gelmemiştir. Dedim.”²³⁸

Virane Olan Evler

²³⁸ Bidaye, III/173 (Beyhaki’den); Heysemi VII/60 (Tabarani’den bunun bir benzerini); Ebu Nuaym, Hilye I/152. Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 1/347.

Acaba hiç düşündünüz mü, Mekke’de kapısı çekilerek gidilen muhacirlerin evleri ne oldu? Kimler sattı yedi? Kimlere mesken oldu? Nasıl harabeye dönüştüler? Yazılsa macerası bir kitap tutar. İşte onlardan küçük bir manzara:

Abdullah b. Ömer, hicret ettikten sonra Mekke’deki evlerine hiç gitmemiştir. Yakınlarından geçerken gözlerini kapatır ve ona hiç bakmazdı.²³⁹

Abdullah b. Ömer Hz. Peygamber’i her hatırladıkça ağlardı. Evlerinin yanından geçtikçe de gözlerini kapatırdı.²⁴⁰ Kim bilir içinden neler geçiyordu?

Ya Sevgili Peygamberimiz (sav) evi? Onu da kimler sattı yedi biliyor musunuz?

Allah kendisinden razı olsun, Abd b. Caş hicret edenlerin sonuncusuydu. Gözleri görmüyordu. Hicrete niyetlendiğinde Ebu Süfyan b. Harb b. Ümeyye’nin kızı olan hanımı Fâria buna razı olmadı. Hanımı onun Hz. Peygamberin bulunduğu Medine’den başka bir yere gitmesini istiyordu. Bunun üzerine o da onlardan gizli olarak hicret etti. Medine’ye gelerek Hz. Peygamber’in huzuruna çıktı. Bunu öğrenen Ebu Süfyan b. Harb çok öfkeleni ve Abd’in Mekke’deki evini sattı.

Bir gün Ebu Cehil b. Hişam, Utbe ve Şeybe b. Rabîa, Abbas b. Abdulmuttalib ile Huveytib b. Abdu’l-Uzzâ o evin yanından geçiyorlardı. Bir koku hissettiler; eve girdiklerinde tabaklanmak üzere suya konulmuş bazı deri parçalarının çürüyüp koktuğunu gördüler. Bunun üzerine Utbe gözyaşlarını tutamayarak şu şiiri okudu:

“Bir ev ne kadar sağlam olursa olsun, bir gün gelecek içinde rüzgârlar esip bomboş kalacaktır”.

Ebu Cehil de Hz. Peygamber’i kastederek, amcası Abbas b. Abdulmuttalib’e:

²³⁹ Ebu Nuaym I/247 (İbn Merduye, Ebu Osman en-Nehdi tarihiyle); İbn Sa’d III/162 (Ebu Osman tarihiyle benzerini). Kz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe,1/348.

²⁴⁰ İsabe II/349 (Beyhaki, Muhammed b. Zeyd b. Abdilllah b. Ömer’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe,1/348.

- Bunları başımıza siz açtınız, dedi.

Koca kâfir, herkesin din hürriyetine mani olmakla sen ve senin gibi zalim kâfirler açtınız, inkar etmekle hakikat değişir mi sanıyorsunuz?

Hz. Peygamber'in Mekke'yi fethederek şehre girdiği gün Abd b. Cahş (Abdullah b. Cahş'ın kardeşi) kalkarak evi hakkında ağıtlar yaktı. Hz. Peygamber de Osman'a "onu bu işten vazgeçirmesini" emretti. Belki bu ağıtla fetih çöşküsü ve şükürünü gölgelemek istemiyordu. Bunun üzerine Hz. Osman Abd'ı bir kenara çekerek ona gizlice bir şeyler söyledi. O da artık ağıt yakmaktan vazgeçti.

Daha sonra gönül insanı Hz. Peygamber, aynı gün onu elinden tutarak dolaştırmış ve Abd da şu şiiri okumuştur:

"Mekke çok güzel bir vadidir. Ben orada elimden tutan olmasa dahi dolaşabilirim. Orada ziyaretime gelen çok olur; benim kazıklarım Mekke'de çakılıdır."²⁴¹

Ebu Seleme'den sonra Medine'ye ilk gelen muhacirler Abdullah b. Cahş ile Âmir b. Rabîa olmuştur. Abdullah aile efradını ve kardeşi Abd'ı da beraberinde getirmişti. Abd'ın iki gözü de görmüyordu. Ama bu haliyle bile kılavuzsuz olarak Medine'nin her tarafını dolaşabilirdi. Şairliği de vardı. Ebu Süfyan'ın kızı Fâria ile evliydi. Abdullah b. Cahş'ın annesi, Hz. Peygamber'in halası Ümeyme binti Abdulmuttalib idi. Bu ailenin tamamı hicret etmiş olduğundan Mekke'deki evlerinde kimse oturmuyordu. Bu evin yanından geçen Utbe b. Rabîa duygulanarak bir şiir söylemiştir. Bu şiiri vereceğimiz kaynaktan okumanızı tavsiye ederim.²⁴²

Bir Âmânın Fedakârlığı

²⁴¹ Heysemi VI/64 (Taberani, İbn Abbas'tan. Heysemi "Hadisin ravilerinden Abdullah b. Şebib zayıftır" der). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe,1/349-350.

²⁴² Bidaye III/170 (İbn Abbas'tan). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe,1/349-350.

Müslümanları hicrete mecbur tutan ayetler inince hicret etmeyen Müslümanlar “Artık bizim için başka seçenek yoktur” dediler. Ama daha sonra da şu âyet-i kerime nâzil oldu:

“Erkek, kadın ve çocuklardan zayıf olanlar, hiç bir çağrıya gücü yetmeyip hicret için bir yol bulamayanlar bundan müstesnâdır. Allah’ın bunları affetmesi umulur. Allah çok affeden ve çok bağışlayandır.”²⁴³

Benî Leys kabilesinden iki gözü kör, fakat zengin birisi olan Dumre b. Ebu’l (veya İbnü’l) İys bu âyet-i kerimeleri duyduğunda kendi kendisine “Gözlerim kör diye ben bu işten sıyrılamam. Çünkü malım ve kölelerim vardır” dedi ve adamlarına “Beni bir deveye bindiriniz” diye emretti.

Onu bir deveye bindirdiler. Hasta olmasına rağmen Medine’ye doğru yola çıktı. Tenim denilen yere geldiğinde vefat etti. Onu oraya defnettiler.²⁴⁴ Daha sonra onun hakkında şu âyet-i kerime nâzil oldu:

“Her kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde girecek çok yer ve genişlik bulur. Kim de Allah’a ve peygamberine hicret maksadıyla evinden çıkar da yolda kendisine ölüm yetişirse muhakkak ki onun mükâfaatı Allah’a düşer. Allah çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir.”²⁴⁵

Zeynep Annemizin Hicrette Başına Gelenler

Sevgili Peygamberimizin ve müslümanların ailelerinin, kadın ve kızlarının hicretleri de ayrı bir maceradır. Hele Kızı Zeynep annemizin hicrette başına gelenler, ölümüne sebep olacak şekilde onu yaralamış ve ıstırap içine atmıştı. Kısaca görelim isterseniz: Hz. Zeynep şöyle anlatıyor:

“Ben hicret için gerekli hazırlıkları yaparken Ebu Süfyan’ın hanımını Hind binti Utbe gelerek

²⁴³ Nisa: 4/98-99.

²⁴⁴ İsabe II/212 (Firyabi, Said b. Cübeyr’den. Ayrıca İbn Mendeh muallak olarak Hüseyim’den o da Salim’den. İbn Ebi Hatim’se İsrail tarihiyle Salim’den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe,1/351.

²⁴⁵ Nisa: 4/100.

- Ey Muhammed'in kızı! Duyduğuma göre babanın bulunduğu yere gitmek istiyormuşsun? Dedi. Ben de

- Hayır, böyle bir niyetim yoktur, dedim. Hind ise:

- Ey amcamın kızı, benden saklama! Çünkü yolda sana lazım olacak şeylerin hepsi bende var ve sana verebilirim. Erkekler arasındaki düşmanlıklar kadınların arasına girmemelidir, dedi. Kanaatime göre Hind bunları gerçekten de yerine getirmek için söylüyordu. Fakat ben korktuğum için gerçeği söyleyemedim.”

Bundan sonrasını İbn İshak'tan dinleyelim:

“Zeynep yol hazırlıklarını tamamladı. Bundan sonra kayın birâderi Kinâne b. Rebi' bir deve getirerek Zeyneb'i ona bindirdi. Yayını ve oklarını da yanına alarak gündüz gözüyle Mekke'den çıktılar. Zeynep devenin üzerinde bir hevdec içerisindeydi; Kinâne ise deveyi çekiyordu. Bunu gören Kureyşlilerden bazıları onların peşine düştüler ve Zîtuvâ denilen yerde onlara yetiştiler. İlk yetişen kişi Hebbâr b. el-Esved el-Fihri idi. Bu kişi mızrağıyla hevdekte oturmakta olan Zeyneb'e saldırdı. Denildiğine göre Hz. Zeynep o sırada hamile idi. Bu saldırı esnasında da çocuğunu düşürmüştür. Bunun üzerine Zeyneb'in kayın biraderi yere diz çöküp sadağındaki okları çıkararak şöyle dedi:

- Allah'a yemin ederim ki içinizden biri bize yaklaşacak olursa onu bu okla öldüreceğim!

Bu tehdit üzerine Kureyşliler geri çekildiler. Daha sonra Ebu Süfyan, bir grup Kureyşliyle birlikte tekrar geldi ve:

- Ey kişi! Okunu bırak da seninle biraz konuşalım, dedi. Kinâne de bunu kabul etti. Ebu Süfyan, Kinâne'nin yanına gelerek şunları söyledi:

- Sen bu işi güpegündüz yapmayacaktın. Çünkü bizim başımıza gelen belayı (Bedir hadisesini) ve Muhammed'in elinden neler çektiğimizi biliyorsun. Halkımızı senin Muhammed'in kızını bu şekilde açıktan açığa götürmeni bizim beceriksizliğimize ve zayıflığımızı yoracaklardır. Hayatım üstüne yemin ederim ki bizim Zeyneb'i babasına gitmekten alıkoymak gibi bir niyetimiz yoktur. Aynı

şekilde ondan intikam almayı da düşünmüyoruz. Ancak sen onu tekrar Mekke'ye götür; sesler kesilip gece bastırdıktan sonra gizlice Mekke'den çıkarır, babasının yanına götürürsün. Halk da bizim sizi engellediğimize inanır.

Böylece Kinâne ile Zeynep geri döndüler ve kararlaştırıldığı gibi gece yarısı yola çıkarak Medine'ye vardılar.²⁴⁶

Başka bir rivayet de şöyledir: “Bir kişi Hz. Peygamber'in kızı Zeyneb'i babasına götürmek üzere Mekke'den çıkardı. Fakat Kureyş'ten iki kişi peşlerine düşerek onlara yetiştiler. Kavga çıktı ve sonunda Kureyşliler üstün geldi. Zeyneb'i de itip kakaladılar. Zeynep bir taşın üzerine düştü. Kendisi hamile idi, bu düşüşün etkisiyle çocuğunu düşürdü. Onu alıp Ebu Süfyan'a götürdüler. Olayı duyan Benî Hâşim kadınları geldiler; Ebu Süfyan da Zeyneb'i onlara teslim etti. Daha sonra Hz. Zeyneb muhacir olarak Medine'ye geldi. Fakat o hastalık ve sıkıntıyı hiç bir zaman atlatamadı. Sonunda da hastalıktan vefat etti. Sahabeler onun şehit olduğunu söylediler.”²⁴⁷

İşte hicretin acı sahnelerinden ve eşsiz tablolarından bazıları. Bunlar üzerinde düşündüğümüz zaman, hicretin ne büyük bir fedakârlık ve kahramanlık olduğunu görebiliriz.

Muhacirlerin Kimlere Konuk Oldular?

Hz. Ömer'le birlikte hicret edenlerden Kuba'da Rifâa b. Abdulmünzir'e konuk olanlar: 1. Ömer b. Hattab, 2. Zeyd b. Hattab, 3. Saîd b. Zeyd, b. Amr, b. Nüfeyl, 4. Ömer b. Sürâka, 5. Abdullah b. Sürâka, 6. Ayyaş b. Ebi Rebia, 7. Vâkıd b. Abdullah, 8. Havlî b. Ebi Havlî, 9. Malik b. Ebi Havlî, 10. Huneys b. Huzâfe, 11. İyas b. Bükeyr, 12. Âkil b. Bükeyr, 13. Âmir b. Bükeyr, 14. Halid b. Bükeyr.²⁴⁸

²⁴⁶ Bidaye III/330 (İbn İshak'tan). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe,1/357-359.

²⁴⁷ Heysemi IX/216 (Taberani, Urve b. Zübeyr'den). Bkz. Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe,1/357-359.

²⁴⁸ İbn İshak, İbn Hişam , Sîre, c. 2, s. 120-121, İbn Hazm, Cevâmîu's-Sîre, s. 88, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 175, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 173.

Mekkeli Muhacirlerden Kuba'da Külsûm b. Hidm'e konuk olanlar: 1. Hz. Hamza b. Abdulmuttalib, 2. Zeyd b. Harise, 3. Ebu Mersed Kennaz b. Hısn (Husayn), 4. Enes (Peygamberimiz (sav)in azadlısı), 5. Ebu Kebşe (Peygamberimiz (sav)in azadlısı).²⁴⁹

Mekkeli Muhacirlerden Kuba'da Bel'aclanların kardeşi Abdullah b. Selemeye konuk olanlar: 1. Ubeyde b. Haris, 2. Husayn b. Haris, 3. Tufeyl b. Haris, 4. Mıstah b. Üsâse, 5. Suveybitb. Sa'd, 6. Tuleyb b. Umeyr, 7. Utbe b. Gazvan'ın azadlısı Habbab.

Mekkeli Muhacirlerden Kuba'da Bel haris b. Hazreclerden Sa'd b. Rebia'ya konuk olanlar: 1. Abdurrahman b. Avf ve daha bazıları.

Münzir b. Muhammed b. Ukbe'ye konuk olan Mekkeli Muhacirler: 1. Zübeyr b. Avvam, 2. Ebu Sebre b. Ebi Rühm.

Abduleşhellerin kardeşi Abbâd b. Bişr'e konuk olan Muhacirler: 1. Ebu Huzeyfeb. Utbe, 2. Salim Mevlâ Ebi Huzeyfe, 3. Utbe b. Gazvan.

Hassan b. Sâbit'in kardeşi Evs b. Sâbit'e konuk olan Muhacirler: Hz. Osman ve başka bazıları.²⁵⁰

Bekâr Muhacirler de, Kuba'da Sa'd b. Haysemeye konuk oldular. Sa'd b. Hayseme'nin kendisi de bekârdı.²⁵¹

Kuba'daki Muhacir Cemaatının İmamı

Kuba köyünde, içlerinde Hz. Ömer ve Ebu Seleme'nin de bulunduğu Muhacir cemaatine Salim Mevlâ Ebi Huzeyfe imamlık etmiş, namazlarını

²⁴⁹ İbn İshak, İbn Hişam, c. 2, s. 122, İbn Seyyid, c. 1, s. 176, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 174.

²⁵⁰ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 122, İbn Sa'd, Tabak âtü'l-kübrâ, c. 3, s.55-56, İbn Hazm, Cevâmiu's-Sîre, s.89, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 3, s. 585, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 176.

²⁵¹ İbn İshak, İbn Hişam, c. 2, s. 122-123, İbn Hazm, s. 89-90, İbn Seyyid, c. 1, s. 176, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 174. Bütün bu rivayetleri nakleden; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/294-295.

kıldırıştır.²⁵² Mekke'de kalan Müslümanlar da, birbiri ardınca, Medine'ye hicret ettiler.

Ebu Cehil'in Ayyâş b. Ebi Rebia'yı Aldatması

Ayyaş b. Ebi Rebia Hz. Ömer'le Kuba'ya vardıkları zaman, Ebu Cehil Amr b. Hişam ve kardeşi Haris b. Hişam, Ayyaş b. Ebi Rebia'nın arkasından gittiler.²⁵³ Ayyaş b. Ebi Rebia, bunların hem amcalarının oğlu, hem de bir anneden doğma kardeşi idi. Bunlar, Ayyaş b. Ebi Rebia'yı buldular ve ona:

- Ey Ayyaş! Anan hastalandı. Anan, seni görünceye kadar başına tarak değdirmemeye, yağ sürmemeye; seni görünceye kadar, güneşten gölge altına gitmemeye, bir şey yememeye, içmemeye yemin etti. Ona acı! Sen ananın sevgili oğlusun! Senin dininde anaya babaya iyilik etmek var! Mekke'ye dön! Medine'de Rabbine ibadet ettiğin gibi, Mekke'de de ibadet et, dediler.

Hz. Ömer:

- Ey Ayyaş! Vallahi, kavmin seni aldatmak, dininden döndürmek istiyorlar. Onlardan kork! Vallahi, senin anan bittin rahatsız olacak olursa, muhakkak başını tarar. Mekke'nin sıcağı kendisinin üzerinde şiddetlenecek olursa, muhakkak gölgelenmek de ister, dedi. Ayyaş b. Ebi Rebia:

- Ben anamın yeminini yerine getireceğim! Hem, benim orada biraz malım da var. Gider, onu da alırım, dedi. Hz. Ömer:

- Vallahi sen de bilirsin ki, ben Kureyşlilerin malı en çok olan kişilerindenim. Malımın yarısı senin olsun! Tek, sen onlarla gitme, dedi.

Ayyaş b. Ebi Rebia Hz. Ömer'in teklifine yanaşmayıp ille de onlarla gitmeye kalkınca, Hz. Ömer:

²⁵² İbn Sa'd, Tabakât, c. 3, s. 87-88, Belâzurî, Ensâbu'l-eşrâf, c. 1, s. 258, İbn Seyyid.c. 1, s. 174, Ebu'l-Fidâ. c. 3, s. 173. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/296.

²⁵³ Bu kafirin batıl davasındaki ısrar ve ciddiyeti, bunun için zahmetlere katlanması anlaşılır gibi değil. Bize tersinden örnek olmalı desek hata mı olur acaba?

- Artık sen yapmak istediğin şeyi yapacaksın! Bari şu devemi al! Bu, soylu ve uysal bir devedir. Sen daima onun üzerinde bulun. Kavminden şüphelenirsen, onun üzerinde olarak kaç, kurtul, dedi.²⁵⁴

Ayyaş b. Ebi Rebia deveye binip onlarla birlikte gitti. Nihayet, yolun bir kısmında buldukları sırada, Ebu Cehil ona:

- Ey kardeşim! Vallahi, bu devam artık beni taşıyamıyor! Sen beni şu devenin üzerine, terkine alamaz mısın? dedi. Ayyaş b. Ebi Rebia:

- Olur! Deyip devesini çöktürdü. Yere indiği zaman, onlar, üzerine atılıp onu sımsıkı bağladılar. Öylece Mekke'ye götürdüler. Gündüzün Mekke'ye girdiklerinde:

- Ey Mekkeliler! Bizim bu beyinsizimize yaptığımız gibi, siz de kendi beyinsizlerinize böyle yapınız, dediler.

Ayyaş b. Ebi Rebiayı hapsedtiler. Ebu Cehil ile Haris, ona yüzer sopa vurdular! Kendisini, işkenceden işkenceye uğratıp, dininden döndürdüler.²⁵⁵

Kureyş'in Korkusu

Ashab-ı kiram'ın (ra) gidebilmeye imkan ve güçleri yetenlerin hicret etmesiyle Müslümanların büyük çoğunluğunun Medine'ye yerleşmesi ve İslâmiyet'in orada güçlenmeye başlaması Mekke müşriklerini korkuttu. Hz. Muhammed'in (sav) de bir gün oraya giderek ashabıyla birlikte kendilerine karşı bir tehlike oluşturacağından endişe ediyorlardı. Buna karşı bir tedbir almak üzere Dârünnedve'de toplandılar ve tartışacakları konu son derece önemli olduğundan Ebû Leheb dışında Hâşimoğullan'ndan hiç kimseyi çağırmadıkları gibi güvenmedikleri kimseleri de içeri sokmadılar.

Biraz sonra göreceğimiz gibi Dârünnedve'de uzun müzakerelerden sonra Ebû Cehil'in teklifiyle Hz. Peygamber'i öldürme kararı alındı. Bu kararı sadece bir kişi değil, Kureyş kabilelerinin her birini temsilen görevlendirilecek

²⁵⁴ Hamdolsun, Müslümanlar arasında örnek alınacak insanlar, kafire ihtiyaç bırakmayacak kadar çoktur. Hz. Ömer'in fedakarlığına bakar mısınız?

²⁵⁵ Eyvah! Hz. Ömer ne kadar ferasetli imiş! Ona boşuna "Faruk" dememişler...

silâhşörlerden oluşan bir grup yerine getirecekti. Böylece Hâşimoğullan'nın kan davasına kalkışması önlenecek, sulha ve diyete mecbur edileceklerdi.

Bu karar aynı zamanda Peygamber Efendimizin (sav) hicret etme zamanının geldiğini bildiriyordu! Şimdi artık bunu görmenin zamanı geldi, öyle değil mi?

PEYGAMBERİMİZİN HİCRETİ

Peygamberimizin Hicret Kararı

Müslümanlardan kimisi daha önceden Habeş ülkesine, kimisi de şimdi Medine'ye hicret etmişti. Mekke'de müşriklerin hapsedtikleri veya zorla dinlerinden döndürdükleri kalmıştı. Müslümanlardan kalanlar ya hasta veya hicret etmekten âciz kimseler idi. Hemen hemen şehirde Peygamberimiz (sav), Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ali'den başka erkek kimse kalmamıştı. Zaten Peygamberimiz de gidebilecek herkesin gitmesini bekliyordu. Arkadaşlarını kendinden sonra zulme teslim etmek istemiyordu. Bu arada Hz. Ebu Bekir sık sık hicret için izin istedikçe, Peygamberimiz (sav):

- Hele acele etme bakalım. Belki Allah sana bir arkadaş hazırlar. Sen biraz sabret! Bana da hicrete izin verileceğini umuyorum, buyururdu.

Hz. Ebu Bekir de Peygamberimize (sav) hicret arkadaşı ve yoldaşı olmayı umardı. Hatta sordu:

- Ey Allah'ın Peygamberi! Babam, anam sana feda olsun! Sen bunu umuyor musun?

-Evet! Umuyorum, buyurunca, Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz (sav)e arkadaş olmak için, kendisini hicret etmekten alıkoymuştu. Buna bir hazırlık olmak üzere de Hureys veya Kuşeyr oğulları develerinden, sekiz yüz dirheme satın aldığı iki deveyi evde semür ağacının yaprağıyla dört ay besledi. Bu da onun hizmetteki gayret, feragat ve fedakârlığına yeni bir örnek oldu.

Daru'n Nedve'de Suikast Toplantısı

Kureyş müşriklerinin hicret olayından nasıl korktuklarını az önce görmüştük. Peygamberimiz (sav)in da onların yanına gideceğini biliyorlardı. Bunun eninde sonunda kendilerine açılmış bir savaşa dönüşeceğini anladılar ve korktular. Derhal Dârü'n Nedve'de toplandılar. Orada toplanan Müşriklerden Başlıcaları şunlardır: Abduşşems oğullarından: 1. Utbe b. Rebia, 2. Şeybe b. Rebia, 3. Ebu Süfyan Sahr b. Harb. Nevfel b. Abdi Menaf oğullarından: 4. Tuaym b. Adiy, 5. Cübeyr b. Mut'im (veya Habib b. Mutim), 6. Haris b. Âmir b. Nevfel. Abduddar b. Kusayy oğullarından: 7. Nadr b. Haris. Esed b. Abduluzâ oğullarından: 8. Ebu'l-Bahterî b. Hişam, 9. Zem'a b. Esved, b. Muttalib (veya Rebia b. Esved) 10. Hakîm b. Hizam. Mahzum oğullarından: 11. Ebu Cehil Amr b. Hişam. Sehm oğullarından: 12. Nübeyh b. Haccac, 13. Münebbih b. Haccac. Cumah oğullarından: 14. Ümeyye b. Halef.

Toplantıya bunlarla ve bunlardan başkalarıyla birlikte gelen Kureyş müşrikleri çok kalabalıktı. Rivayete göre sayıları yüzü bulmuştu. Kureyş müşriklerinin görüş ve rey sahiplerinden, toplantıya gelmeyen kimse kalmamıştı. Ancak alınacak karardan haberleri olmasın diye toplantıya Hâşim oğulları ailesinden kimse alınmamıştı.

Meçhul Bir Düşman

Kureyş müşrikleri Peygamberimiz (sav)in işini konuşmak üzere belirledikleri günün sabahında Dârü'n Nedve'de toplanmaya başladıkları sırada idi ki, üzerine kalın bir elbise giyinmiş bir şeyhin kapıda dikilip durduğunu gördüler ve:

- Kim bu şeyh? diye sordular. Şeyh:

- Necid halkından bir şeyh! Onun (Peygamber (sav)) için hazırlandığınızı işitip, yanınızda bulunmak ve konuşmalarınızı dinlemek üzere gelmiş bulunuyor. Kendisi, görüş ve öğütlerini sizden esirgemeyeceğini umuyor! dedi.

- Olur. Gir içeri, dediler.

O da onlarla birlikte içeri girdi. Teşhis ve tasvir edildiği gibi bu, Necidli şeyh suretine girmiş bir şeytandı.²⁵⁶

Kureyş müşrikleri Peygamberimiz (sav) hakkında birbirlerine:

- Bu adamın işi, görmüş olduğunuz gibi, yaygın bir hale gelmiş bulunuyor. Biz, vallahi onun bizden olmayan tâbileriyle üzerimize yürümeyeceğinden emin değiliz! O halde, onun hakkındaki görüşlerinizi birleştiriniz, dediler.

Aralarında görüşmeye konuşmaya başladılar. İçlerinden birisi ki bu Ebu'l-Bahterî veya Hişam b. Amr'dır:

- Onu zincire vurarak hapsediniz ve üzerinden kapıyı kilitletiniz! Sonra, ondan önce geçen Züheyr, Nâbîga ve onlardan da önce geçmiş olan şairlerin başlarına gelen akıbet gibi bir akıbetin bunun da başına gelmesini, ölmesini bekleyiniz, dedi.

Necidli şeyh:

- Hayır! Vallahi bu sizin için yerinde bir görüş değildir. Vallahi, dediğiniz gibi onu hapsedecek olursanız, davası kilitletiğiniz kapının arkasına çıkar, ashabına ulaşır, hemen üzerinize yürüyüp onu elinizden çeker alırlar, sonra da size galebe çalacak, hakim olacak kadar çoğalırlar. Bu, sizin için yerinde bir görüş değildir. Siz bundan başkasını düşünmeye bakınız, dedi.

Toplantıdakiler:

- Şeyh doğru söylüyor, dediler.

Tekrar düşünmeye ve konuşmaya başladılar. İçlerinden birisi, Ebu'l-Bahterî veya Ebu'l-Esved Rebia b. Amr:

- Onu aramızdan çıkaralım, yurdumuzdan sürelim. O, bizden çıkınca, vallahi, nereye giderse gitsin! Nereye düşerse düşsün! Nemize gerek! O bizden

²⁵⁶ M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/325-326. Muhammed Hamidullah bu rivayeti doğru bulmaz. Ona göre müzakereler Kureyş eşrafi arasında geçmiştir.

uzak olunca, biz ondan kurtulunca, işimiz düzelir, ülfetimiz de olduğu gibi devam eder, dedi. Necidli şeyh:

- Hayır! Vallahi bu da sizin için yerinde bir görüş değildir! Siz onun sözünün güzel, konuşmasının tatlı olduğunu, getirdiği şeylerle insanların kalplerine hakim olup durduğunu görmüyor musunuz? Vallahi, siz bu dediğinizi yapacak olursanız, onun Araplardan bir kabilenin yanında yerleşmeyeceğinden ve onları hükmü altına alıp kendisine tâbi kılmayacağından ve onlarla birlikte üzerinize yürüyüp sizi beldelerinizde tepelemeyeceğinden, işinizi elinizden almayacağından, size istediğini yapmayacağından emin olamazsınız! Siz, onun hakkında, bundan başka bir tedbir düşününüz, dedi. Müşrikler:

- Vallahi, şeyh doğru söylüyor, dediler.

Ebu Cehil:

- Vallahi, benim onun hakkında, sizin daha düşünmediğiniz, dile getirmediğiniz bir görüşüm var, dedi.

- Ey Hakem'in babası, nedir o görüş? diye sordular. Ebu Cehil:

- Benim görüşüm: İçimizdeki her kabileden, güçlü, kuvvetli, özü gözü pek, şerefli, soylu birer delikanlı alalım. Sonra, onlardan her birine keskin birer kılıç verelim. Onlar gidip, ellerindeki kılıçlarla hepsi birden tek adamın vuruşu gibi vurup, onu öldürsünler! Böylece ondan kurtulalım, rahata kavuşalım! Delikanlılar bunu bu şekilde yapınca, onun kanı bütün kabilelere dağılmış olur! Abdi Menaf oğulları ise bütün kabilelerle savaşmaya güç yetiremezler, mecburen bizden diyet almaya razı olurlar. Biz de, Abdi Menaf oğullarına onun diyetini öderiz, dedi. Necidli şeyh:

- İşte, yerinde söz bu adamın sözüdür! Bu öyle bir görüştür ki, ondan başka, yerinde bir görüş yoktur, dedi.

Bunun üzerine müşrikler Ebu Cehil'in görüşü üzerinde birleşmiş olarak dağıldılar. Beş kabileden hemen beş cellat seçilip ellerine birer keskin kılıç verdiler.²⁵⁷

Yüce Allah, Peygamberimiz (sav)'e, Kureyş müşrikleri tarafından hazırlanan suikastı Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklar:

"Hani, bir zamanlar o küfredenler seni tutup bağlamaları yahut öldürmeleri, ya da yurdundan zorla sürüp çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar bu tuzağı kurarlarken, Allah da onun karşı tuzağını yapıyordu. Allah tuzak kuranlara karşı tuzak kuranların hayırlısıdır."²⁵⁸

"Yoksa 'O bir şairdir. Biz, ona da zamanın, ölüm musibetinin gelmesini gözlüyoruz' mu diyorlar?"²⁵⁹

Evet, onlar toplantıda böyle korkunç bir karar alıp tuzak kuruyorlardı ama Allah Teâlâ da hicrete izin kararını Sevgili Peygamberimize (sav) bildiriyor, kâfirlerin kurdukları tuzakları iptal ederek başlarına geçiriyordu. Bakalım öte yanda neler oluyordu!

Peygamberimizin Hicreti Başlıyor

Suikastın kararlaştırıldığı gün Peygamberimiz (sav)in Mekke'den, kavminin arasından çıkıp Medine'ye hicret etmesine, Yüce Allah tarafından izin verildi.

Cebrail (sav) gelip: "Sen, geceleri üzerinde yattığın döşeğinde bu gece yatma!" dedi.

Hz. Âişe (ra) der ki: "Resûlullah (sav)in Ebu Bekir'in evine akşam veya sabah vaktinde gelmediği gün olmazdı. Mekke'den hicret etmesine izin verildiği gün öğle vaktinin sıcağında, hiç gelmediği bir saatte, zeval vaktinin ilk saatinde Ebu Bekir'in evinde oturuyorduk. Ev halkından biri, (kız kardeşi Esmâ) Ebu Bekir'e:

²⁵⁷ Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/ 328.

²⁵⁸ Enfâl 8/30.

²⁵⁹ Tûr 52/30.

- İşte Resûlullah (sav), bize hiç gelmediği bir saatte, başını bir örtü ile örtmüş olarak geliyor, dedi.

Ebu Bekir:

- Babam, anam ona feda olsun! Vallahi o, yeni bir hadise olmadıkça bu saatte gelmezdi, dedi.

Resûlullah (sav) gelince içeri girmek için izin istedi, verilince de içeri girdi. O (sav) girince, Ebu Bekir sedirinden kalktı, Resûlullah (sav) oturdu. Ebu Bekir'in yanında benimle Esmâ binti Ebi Bekir'den başka kimse yoktu. Resûlullah (sav) Ebu Bekir'e:

- Yanındaki kimseleri dışarı çıkar, buyurdu.

Ebu Bekir:

- Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Onlar iki kızımdır. Senin ehlin ve mahremindir. Bizi gözetleyen yabancı bir kimse yoktur, dedi.

Bunun üzerine, Resûlullah (sav):

- Benim buradan çıkıp Medine'ye gitmeme izin verildi, buyurdu.

- Yâ Resûlullah, ben de yoldaşın mıyım?

- Evet!

Bu beraberlik haberine Ebu Bekir sevincinden ağladı! Vallahi ben, Ebu Bekir'in o gün ağladığını görünceye kadar, bir erkeğin sevincinden ağlayacağını bilmiyordum. Ebu Bekir:

- Ey Allah'ın Peygamberi, ben şu iki deveyi bunun için hazırlamıştım. Babam anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Şu iki deveden birisini al, dedi.

İşte işlerde feraset, hizmette idrak ve kavrayış, dostlukta hasbîlik ve hesapsızlık, amelde ihlas ve samimiyet budur. İnsan durup dururken değil, bu

ve benzeri büyük hasletler, güzel huylar ve maddî manevî fedakârlıklarla “Sıddîk” olur. Resûlullah (sav):

- Onu ancak bedelini ödemek üzere alırım, buyurdu.²⁶⁰

Resûlullah (sav) ile Ebu Bekir'in sefer levazımını çarçabuk hazırladık: Her ikisi için bir miktar azık yapıp dağarcık içine koyduk. Ebu Bekir'in kızı Esmâ, belinin kuşağından bir parça yırtıp onunla dağarcığın ağzını bağladı. Bunun için ona 'Zâtu'n-nıtakayn=İki kuşaklı' denildi."²⁶¹

Dil oğullarından, müşrik fakat güvenilir bir adam olan Abdullah b. Uraykıt'ı da yol kılavuzu olarak ücretle tuttular. İki deveyi de yanında bulundurmak ve belirlenen gün ve saate kadar yaymak, üç gün sonra sabahleyin Sevr dağında buluşmak üzere kendisine teslim ettiler.

Put Kırma Zamanı

Peygamber Efendimizin (sav) putları sevmediğini, onlardan ne kadar nefret ettiğini söylemeye gerek var mı? Ama buna rağmen putperestlerle beraber yaşadıkları sürece onların putlarına fiili bir müdahalede bulunmamıştı. Bu Müslümanların güvenliği açısından tehlikeli idi. Bir de bu tür davranışlar ters teperek karşıdakilere batıla daha fazla dalma ve hakka karşı inatlaşma, akıl ile değil de duygular ile hareket etme hissi uyandırabilirdi. İnsanlar akli ile değil,

²⁶⁰ Bu da ihlas ve samimiyetin, müstağniliğin, kimseye yük olmamanın, hasbîliğin, sadece Allah Teâlâ'ya itimat ve tevekkülün zirvesidir. Bu iki dost birbirlerini ne kadar güzel anlamışlardı ve ne güzel bir arkadaşlık, bir dostluk yaşıyorlardı. Estağfirullah! Bunu takir etmek bizim gibilere düşmez, haddi tecavüz gibi gelebilir, ama ne olur muhabbetimize bağışlayınız lütfen!

²⁶¹ Zührî, Megâzî, s. 99, Abdurrezzak, c. 5, s. 391, İbn Sa'd, Tabak âtü'l-kübrâ, c. 1, s. 228, Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 6, s. 198, Buhârî, c. 4, s. 255-256, Taberî, c. 2, s. 245, Ebu Nuaym, c. 2, s. 326-327, Beyhakî, c. 2, s. 474, Ebu'l-Ferec, c.1, s. 235, İbn Esîr, Kâmil, c. 2, s. 1 04, M uhibbüt-Taberî, c. 1, s. 83, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 184, Zehebî, Târihu'l-islâm, s. 320, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 184. Nakleden; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, II. 329-332

öfke, kin, nefret, inatlaşma, hırs vs. duyguları ile hareket ettikçe onları kazanmak daha zor olurdu.²⁶²

Ama şimdi Mekke terkediliyordu. Çünkü tebliğ ortamı kalmamıştı. Bütün ipler kopmuştu. O yüzden akla gelen gelmeyen mahzurlar kalkıyordu. Öyleyse o putların ne kadar aciz varlıklar olduğu, hatta bırakın kendine inananları korumayı, kendi kendilerini dahi korumada bir hiç olduklarını göstermenin zamanıydı. Hz. Ali der ki:

"Resûlullah (sav) Mekke'den hicret edip çıkacağı ve bana o gece kendisinin döşeginde yatmamı emrettiği sırada, ben ve Peygamber (sav), Kâbe'ye vardık. Resûlullah (sav) bana:

- Çök, otur! Buyurdu. Omuzuma basıp yükselmek istedi. Birden gücüm kuvvetim gitti! Peygamber (sav), benim kuvvetten düştüğümü görünce, hemen omuzumdan indi. Benim için kendisi çömelip oturdu ve:

²⁶² Nitekim şu ayetler de Mekkîdir: **"Allah'tan başkasına tapanlara sövmeyin; sonra onlar da bilmeden, taşkınlık yaparak Allah'a söverler. Böylece biz her ümmete kendi işlerini çekici gösterdik. Sonunda dönüşleri rablerinedir. Artık O, ne yaptıklarını kendilerine bildirecektir."**(En'am 6/108)

Zemahşerî, âyetteki "sebb" kelimesini genel olarak "eleştiri" mânasına alarak normal şartlarda yanlışlıkları ve kötülükleri eleştirmenin bir görev olduğunu, ancak eğer eleştiri eleştirilen durumdan daha zararlı ve yıkıcı sonuçlara yol açacaksa bundan kaçınmanın da bir görev olduğunu belirtmektedir (II, 23). Bununla birlikte, birçok müfessirin de kaydettiği gibi, "sebb" kelimesi "şetm" yani "terbiye ve nezaketle bağdaşmayan çirkin sözler" demektir. Yanlış yolda olanları eleştirmek, neyin doğru neyin yanlış olduğunu ortaya koymak zorunlu olmakla birlikte, âyete göre, bunu hakaret, sövüp sayma gibi İslâm ahlâkının hilim, edep ve nezaket kurallarıyla bağdaştırılması mümkün olmayan bir üslûpla yapmak caiz değildir. Nitekim âyette hitabın, Hz. Peygamber'e değil de, diğer müminlere yöneltilmiş olması da bunu gösterir. Çünkü sövüp sayma zaten Resûlullah'ın ahlakıyla bağdaşmadığı için ona böyle bir uyarıda bulunulmasına gerek yoktur.

Bu âyete göre başkalarına, onların inançlarına ve kutsal saydıkları değerlere hakaret etmek (dikkat; eleştirmek, yanlış ve batılığını isbat etmek, fikirlerini çürütmek değil. C. N) İslâmî edep ve ahlâkla bağdaşmadığı gibi, İslâm'ın izzetine de zarar getirir! Ayette İslâm'ın tebliğ ve davet metoduna da işaret vardır. Buna göre bizim gibi başkalarının inanç ve kanaatleri de onlara göre değerlidir. Karşılıklı konuşma ve ikna etmenin yolu saygı ve nezaketten geçer. Hakaret ve küfür ise sadece muhatabın düşmanlık duygularını kabartır; inatlaşma, sertleşme ve giderek çatışmaya yol açar.(Komisyon, Kur'an Yolu Tefsiri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, II. 358-359)

- Bas omuzlanma! Buyurdu.

Omuzlarına bastım. Bana birden güç kuvvet geldi. İstesem semanın ufkuna ulaşacağım gibi bir hal oldu! Nihayet Beytullah'ın üzerine çıktım. Beytullah'ın üzerinde tunçtan veya bakırdan bir put vardı. Onu sağından, solundan, önünden ve arkasından itip yerinden oynattım. Resûlullah (sav) bana:

- At onu aşağı! Buyurdu.

Aşağı atar atmaz o sırça çanakların kırıldığı gibi kırılıverdi! Hemen Kâbe'nin üzerinden indim. Ben ve Resûlullah (sav), insanlardan herhangi bir kimse ile karşılaşmaktan sakınarak, yarışircasına oradan uzaklaştık."²⁶³

Hicrete Giderken Tavsiyeler

Peygamberimiz (sav)in ne zaman Mekke'den çıkıp Medine'ye gideceğini Hz. Ali, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ebu Bekir'in ev halkından başka hiç kimse bilmiyordu. Böylesi tehlikeli işlerde gizlilik çok önemlidir. Sır saklamasını bilenler, genellikle sonucun istedikleri gibi olmasıyla sevinçlidirler.

Peygamberimiz (sav) Mekke'den ayrılıp Medine'ye gideceğini Hz. Ali'ye haber verdi. O gece kendisine ait döşekte yatıp uyumasını, Hz. Ali'den istedi:

-Benim döşeğimde yat, uyu! Şu Hadramevt işi yeşil abama da iyice bürün! Korkma, sana onlardan bir zarar gelmeyecektir, buyurarak yanında bulunan ve Mekkelilere ait olan emanetleri sahiplerine teslim etmesini, sonra da arkadan gelip kendisine kavuşmasını emretti.

Mekke'de “Muhammedü'l Emîn” dedikleri Peygamberimiz (sav)in doğruluğunu ve güvenilirliğini bilmeyen, hatta saklayamamaktan korktukları

²⁶³ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 1, s. 84, Hâkim, Müstedrek, c. 3, s. 5, Muhibbüt-Taberî, Rıyâdu'n-nadrâ, c. 2, s. 265-266, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 23. Nakleden; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, II. 332-333

çok değerli şeyleri onun yanında bulundurmayan kimse neredeyse yoktu. Bu be büyük bir fazilettir ki düşmanları bile takdir etmekten kendilerini alamamışlardır.

Fakat herhalde bundan da büyük bir fazilet de odur ki, kendisini öldürmek isteyenlerin mallarını “savaş ganimeti” gibi değerlendirmeyip, böylesine telaşlı bir zamanda onlara iadesi için adam görevlendirmesidir. Bu ne sadakat, bu ne doğruluk! Normal şartlarda bunu çok insan yapabilir. Ama kendisini öldürmeye gelme gibi bir zamanda bunu yapmak ender işlerdendir. İşte Peygamber Efendimizin (sav) fazileti ve risalete liyakati bu iken, bu işte onu beğenmeyerek “keşke Peygamber Muhammed değil de Mekke’den falan veya Taif’ten filan olsaydı” diyenlerin yüzleri kara olsun!

Ağır Gecede Ölüm Döşegi

Hız. Ali o gece onun döşegine girdi. Asla O’nun bir dediğini iki etmemişti. Korkmuyordu. Büyük bir teslimiyetle Hadramevt işi abaya da büründü. Peygamberimiz (sav) uyuyacağı zaman, bu abanın içinde uyurdu. Hız. Ali Peygamberimiz (sav)in döşegine yatıp uykuya daldı. Ne kadar da rahat ve huzurlu idi ki, hemen uykuya daldı. İçinde korku, keder, kuşku yoktu çünkü. Yoksa gözüne uyku girer miydi? O, Resulullah (sav) kesinlikle iman etmiş, teslim olmuştu.

Oysa durum çok ciddi. Katil cellatlar kılıçlarını bileylemiş, kalplerinde bir yanda yaptıkları korkunç işin heyecan ve telaşı, diğer yandan ölümle gelecek olan ödülün sevinci gibi karmakarışık duygularla sessizce suikast vaktini bekliyorlardı. O ağır gecede ölüm kol geziyordu. Kabilelerden seçilmiş olan bu suikastçı delikanlılar, gecenin üçte biri geçince harekete geçtiler ve Peygamberimiz (sav)in kapısının önünde toplandılar. İçeride Peygamberimiz (sav)in abası içinde yatıp uyuyan Hız. Ali’yi haliyle Peygamberimiz (sav) sandılar. Nasıl sanmasınlar ki, bir başkası o ölüm yatağına girer de nasıl böyle sakin ve rahat bir şekilde uyuyabilirdi!

Bir kısmı evin kısa duvarlarından damına çıkıp, oradan içeriye inmeye kalkıştıkları zaman, içeriden bir kadın çılgık kopardı. Bunun üzerine, cellatlar birbirlerine: "Vallahi amcalarımızın kızlarının üzerlerine duvardan indiğimiz

Araplara söylenir, bu ayıptan ötürü rezil oluruz. Herkes bize söver. Kendi elimizle hürmet örtümüzü yırtmış oluruz!" dediler. Sabaha kadar kapının önünde durdular ve Peygamberimiz (sav)in dışarı çıkmasını beklediler. İçeride birisinin uyuyor olmasının rahatlığı içindeydiler. Hem evi iyice sarmışlardı. Buradan canlı çıkış olamazdı!

Yapılacak cinayetin şafak atıncaya kadar ertelenişinde bunun kabileler arasında ortaklaşa yapılmış olduğunu Hâşim oğullarına göstermeyi, böylece onların müteaddit kabilelere karşı öç almayı göze alamayarak mecburen diyete razı olmalarını sağlamayı amaçlamış olmaları muhtemeldir. Fakat bu bekleyiş, Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'in gece karanlığında kimse görmeden Sevr mağarasına erişip saklanmalarına yaramıştır. Allah Teâlâ'nın tuzakları nasıl boşa çıkaracağı vaadini okuduk ya!

O gece Peygamberimiz (sav)in evinin önünde toplanan ve suikastı bizzat görenek sevinmek isteyen gözetleyici müşrikler arasında kimler vardı? Tarihçiler bazılarının isimlerini verirler: 1. Ebu Cehil Amr b. Hişam, 2. Hakim b. Ebi'l-Âs, 3. Ukbe b. Ebi Muayt, 4. Nadr b. Haris, 5. Ümeyye b. Halef, 6. İbnü'l-Gaytala, 7. Zem'a b. Esved, 8. Tuayme b. Adiy, 9. Ebu Leheb, 10. Übeyy b. Halef, 11. Nübeyh b. Haccac, 12. Münebbih b. Haccac.²⁶⁴

Ebu Cehil yanındakilere: "Muhammed'in iddiasına göre; siz Müslüman olur, kendisine uyarsanız, Araplara ve Arap olmayanlara hakim olacakmışsınız! Ölümünüzden sonra tekrar diriltilecekmisiniz! Sizin için, Ürdün bahçeleri gibi bahçeler olacakmış! Eğer dediğini yapmazsanız, kendisi için sizin öldürüleceğiniz muhakkakmış! Öldükten sonra da yeniden diriltilecekmisiniz ve sizin için, içinde sizi yakacak bir ateş, bir Cehennem olacakmış!" diyerek alay ediyordu.²⁶⁵ Oysa tam o sırada başına toprak saçılmıştı, çok komik bir durumdaydı, ama bunu göremedi. Oradakiler de göremediler. Büyük bir tuzağın içinde olduklarını ve adeta alay edilecek aşağılık bir durumda olduklarını anlayamadılar. Anladıkları zaman da iş iştin

²⁶⁴ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 1, s. 228, Ebu'l-Fenec İbn Cevzi, el-Vefa, c. 1, s. 231, İbn Kayyim, Zâdü'l-mead, c. 2, s. 58-59. Nakleden; M. Asım Köksal, İslam Tarihi, II. 335-336.

²⁶⁵ M. Asım Köksal, İslam Tarihi, II. 335-336.

çoktan geçmişti. Ellerinde sadece öfke ve intikam hırısı kalmıştı. Bu öfke ve hırs, onları gebertene kadar yakalarını bırakmayacaktı!

Gerçekte o sırada neler mi oluyordu? Görelim efendim:

Toprak Saçılan Başlar

Peygamberimiz (sav) evinden dışarıda kendisini gözetleyen müşriklerin yanına çıktı. Eline yerden bir avuç toprak aldı ve dırlanıp duran Ebu Cehil'e: "Evet, onu ben söylüyorum! Bana inanmayarak öldürüldükten sonra Cehennemde yanacak olanlardan birisi de sensin!" buyurdu ve elindeki toprağı onların başlarına saçtı. Saçılan topraktan başına isabet etmeyen kimse kalmadı. Yüce Allah onların gözlerini aldı. Hepsi de "bakar kör" oldular. Hiçbirisi aralarından konuşarak ve ayetler okuyarak geçip giden Peygamberimizi (sav) göremedi! Peygamberimiz (sav), onların aralarından geçip giderken, Yâsîn sûresinin başından on âyet okudu. Sonra da, gitmek istediği yere yöneldi gitti!

Müşriklerle birlikte bulunmayan, onlardan biraz uzakta duran bir kimse, bir zaman sonra müşriklerin yanlarına gelerek onlara:

- Siz burada neyi bekliyorsunuz? Diye sordu.

Onlar:

- Muhammed'i bekliyoruz! Dediler.

Adam:

- Allah sizi umduğunuza erdirmesin! Vallahi Muhammed yanınıza çıkmış, sonra da sizden başına toprak saçmadık kimse bırakmayıp işine gitmiştir! Siz kendinize yapılanı görmüyor musunuz? Dedi.

Müşriklerden her biri elini başının üzerine sürdü, bir de ne görsün: Üzerlerine toprak saçılmış!²⁶⁶

Sonra bir kısmı hemen içeriye dalıp Peygamberimiz (sav)in döşeğinin üzerinde Hz. Ali'nin Peygamberimiz (sav)in abasına bürünmüş olduğunu gördüler. Rahatladılar ve:

- Vallahi işte Muhammed, abasının içinde uyuyor! Dediler. Öylece sabaha kadar beklemekten geri durmadılar.²⁶⁷ Baş gözleri kör olduğu gibi kalp gözleri de görmez olmuş, iyice basiretleri bağlanmıştı!

Hz. Ali sabah namazı için döşekten kalkınca, hemen üzerine yürüdüler! Bir de ne görsünler? Karşılarındaki Hz. Ali! Kendi kendilerine:

- Vallahi adamın bize söylediği doğru imiş! Dediler.

Kureyş müşrikleri Hz. Ali'ye:

- Nerede şu amcanın oğlu? Dediler. Hz. Ali:

- Bilmiyorum! Ben onun bekçisi değilim! Ne oldu? Siz ona çıkıp gitmesini emretmediniz mi? 'Bizden ayrıl git!' demediniz mi? Herhalde o da çekip gitmiştir, dedi.

Bunun üzerine, müşrikler Hz. Ali'yi azarladılar ve tartakladılar. Kâbe'ye götürüp bir süre hapsedtikten sonra çaresiz bıraktılar.

Sevr Dağında Bir Mağara

Peygamberimiz (sav) evinden ayrıldıktan sonra hemen Hz. Ebu Bekir'in evine geldi. Son derece tedbire riayet ederdi. Allah Teâlâ'nın korumasına güvenmemek değildi bu. Kul olarak üstüne düşeni yapmak, sonra tevekkül ve

²⁶⁶ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 1 27, Taberî, Târîh, c. 2, s. 244, Kastalânî, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 79, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 1, s. 193, Zürkânî, Mevâhibu'l-ledünniye Şerhi, c. 1, s. 323. Naklden, M. Asım Köksal, ay.

²⁶⁷ İbn İshak, İbn Hişam, c. 2, s. 127, Taberî, c. 2, s. 244, Halebî, c. 2, s. 1 93. Naklden, M. Asım Köksal, ay.

tefviz etmek, işini Allah Teâlâ'ya ısmarlamaktı. Bu tutum, hareket adamlarının örnek alması gereken bir davranıştı. Yine tedbir açısından evin kapısından değil, izlerini kaybettirmek için evin arkasındaki küçük kapıdan, Hz. Ebu Bekir'le birlikte dışarı çıktılar. Mekke'nin aşağı tarafında bulunan Sevr dağındaki mağaraya doğru, gecenin karanlığında yürüyerek gittiler ve o dik ve yüksek dağa taşlar arasından yol bularak tırmanmaya başladılar. Hz. Ebu Bekir Peygamberimiz (sav)in kâh önünde, kâh arkasında yürüyordu. Peygamberimiz (sav) onun bu hareketinin farkına varınca:

- Ey Ebu Bekir! Sen niçin kâh önümde, kâh arkamda yürüyorsun? Diye sordu. Hz. Ebu Bekir:

- Yâ Rasûlallah! Senin müşriklerce arandığımı hatırladıkça arkanda, gözetlendiğini hatırladıkça da önünde yürüyorum! Dedi. Peygamberimiz (sav):

- Başıma gelecek bir musibetin benim yerime senin başına gelmiş olmasını ister misin? Diye sordu. Hz. Ebu Bekir:

- Evet! Seni hak dinle peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; gelecek bir musibetin senin yerine benim başıma gelmesini isterim, dedi.

İşte sevgi bu idi. Sevgi esirgemek, korumak, fedakârlık yapmak, hatta feda olmak demektir. Ebubekir gerçekten iyi bir dost, iyi ir yoldaş idi.

Sevr dağı Mekke'nin aşağı kesiminde ve sağındadır. Sevr dağının Mekke'ye uzaklığı iki üç mildir. Yüksekliği bir mildir. Sevr dağının tepesinde bir mağara vardır. Dağdan deniz görünür. Mağaranın girişi tepesindedir. Sevr dağında sorgun ve hamel gibi Hicaza mahsus ağaç ve bitkiler bulunur. Taktik açısından son derece güzel bir strateji ve yer seçimiydi.²⁶⁸ Çünkü Medine kuzeyde idi. Fakat Hz. Peygamber (sav) ve Hz. Ebubekir Yesrib'e giden batıdaki yolun tam tersine, yani güneydeki yola doğru yöneldiler. Düşmanın

²⁶⁸ Orayı ziyaret için gittiğimizde ben grip olmuşum. Dağın dibinden tepesine ve oraya uzanan kıvrım kıvrım yollara bakınca, çıkmaya gözüm kesmedi. Arkadaşları uğurlarken duygularım beni o günlere götürdü. Olaylar hayalimde canlandı. Elli üç yaşlarında bir insan, iki yaş altındaki arkadaşı, enselerinde ölüm, o dik ve zor yollara düşmüş, zorluklar içinde yürüyorlardı... Ne kadar zaman geçtiğini bilemedim. Dağa tırmanan arkadaşlarım dönmüşler, gördüklerini değerlendiremiyorlardı!

kendilerini hiç vakit kaybetmeden Medine yollarında aramaya koyulacaklarını ve her tarafa adamlarını salacaklarını bildikleri için hem güneyde bulunan Sevr dağındaki bir mağaraya gizlendiler. Gidilecek Yesrip için ters bir yöndedir burası. Kimse ilk önce burayı aramayı düşünemezdi. Nitekim öyle de olmuştur. Üç gün orada kaldılar. Bu da çok önemli bir taktikti. Çünkü onu ilk önce o hızlı ve heyecanlı günlerde hep Yesrip yönünde aradılar ve yorulular. Onları bulmak için aramaya çıkan insanlar, onları bulmaktan bıkarak ümitlerini kesip Mekke'ye dönünceye kadar bu mağarada kaldılar.

Mağaraya ulaştıklarında Hz. Ebu Bekir:

- Yâ Resûlullah, müsaadenizle mağarayı önce ben girip sizin için temizliyeyim. Siz biraz bekleyiniz, dedi.

Kendisi mağaraya girdi. Mağaranın içini temizleyip yukarı çıkınca, içindeki delik deşikleri gidermediğini hatırladı.

- Yâ Rasûlallah! Ben delik deşikleri de tıkayınca kadar sen yerinde dur, dedi. Mağaranın içine girip onları da giderdikten sonra:

- Artık gelebilirsiniz yâ Rasûlullah, dedi.

Hz. Ebu Bekir, mağaranın içinde bulunması ve Peygamberimiz (sav)e zarar vermesi muhtemel yılan ve yırtıcı hayvanlara kendisi hedef olmak için gecenin karanlığında önce kendisi girip her tarafı eliyle yokladıktan sonra, Peygamberimizi (sav)girişi tepesine yakın olan mağaraya indirdi. Mağaranın içinde erkek ve dişi yılanlara ait delikler bulunuyordu. Hz. Ebu Bekir bir deliği tıkamadığını görmüş, oradan yılan çıkıp da Peygamber (sav)a zarar vermesin diye o deliğe topuğunu dayamıştı. Ne yazık ki deliğin içindeki yılan tarafından ısırılmıştı.²⁶⁹

Yıllar sonra Hz. Ömer halifeliği sırasında bazılarının kendisini Hz. Ebu Bekir'e üstün tutar biçimde konuştuklarını işitince şöyle demişti:

²⁶⁹ Beyhakî, Delâil, c. 2, s. 477, Süheylî, Ravdu'l-ünûf, c. 4, s. 210, Ebu'l-Ferec İbn Cevzî, el-Vefâ, c. 1, s. 230, Zehebî, Târihu'l-islâm,s.322, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 180.

"Vallahi Ebu Bekir'in o gecesi, Ömer'in bütün hanedanından daha hayırlıdır! Ebu Bekir'in o günü, Ömer'in bütün hanedanından daha hayırlıdır! Resûlullah (sav) mağaraya gitmek için evden çıktığı zaman, Ebu Bekir onun yanında idi."

Onun ne kadar kahraman olduğunu Hz. Ali'nin şehadetiyle de görmüştük, hatırlarsınız.

Mağara Kapısında Mucizeler

Ashabdan Zeyd b. Erkam, Enes b. Malik ve Mugîre b. Şûbe'nin Peygamberimiz (sav)den rivayetlerine göre, Yüce Allah'ın emriyle, mağaranın önünde, Peygamberimiz (sav)in yüzünü örtüp göstermeyecek biçimde bir ağaç yetiştirdi!²⁷⁰ Mağaranın kapısına hemen bir örümcek gelip, ağaçla Peygamberimiz (sav)in arasına üst üste ağ gerdi, Peygamberimiz (sav)in yüzünü örttü! İki dağ güvercini de, gelip mağaranın ağzında,²⁷¹ örümcekle ağaç arasında yuvalandı.²⁷²

Boşa Çıkan Arayışlar

Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'in Sevr mağarasında gizlenmeye gittikleri sırada, aralarında Ebu Cehil'in de bulunduğu bir topluluk Peygamberimizi (sav)evinde bulamayınca, hemen Hz. Ebu Bekir'in evine gidip kapısına dikildiler. Esmâ binti Ebi Bekir dışarı çıktı. Ona:

- Ey Ebu Bekir'in kızı, baban nerede? Diye sordular. Esmâ Hatun:

²⁷⁰ Ümmü Gaylan ağacı (Kastalânî, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 81).

²⁷¹ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 1, s. 228, Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 325, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c.2, s. 482, Süheylî, Ravîd, c. 4, s. 21 0, M uhibbüt-Taberî, Rıyâdu'n-nadrâ,c. 1, s. 94, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c.1 ,s.182, Zehebî, Târihu'l-islâm,s.323, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 181-182, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 52-53, Kastalânî, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1 , s. 81, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1, s. 327, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 2, s. 206.

²⁷² İbn Sa'd, Tabakât, c. 1, s. 229, Beyhakî, Delâil, c. 2, s. 482, Süheylî, c. 4, s. 21 0, Muhibbüt-Taberî, c. 1, s. 94, İbn Seyyid, c. 1, s. 182, Zehebî, s. 323, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 182, Heysemî, c. 6, s. 52-53, Kastalânî, c. 1, s. 81, Diyarbekrî, c. 1, s. 327, Halebî, c.2. s. 206. 208. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/340.

- Bilmiyorum, deyince Ebu Cehil ona şiddetli bir tokat patlattı. Esmâ Hatunun küpesi kulağından yere fırladı.

Kureyş müşrikleri Peygamberimizi (sav) çok sıkı bir şekilde aramaya koyuldular. Her tarafa; Mekke'nin yukarısına, aşağısına, bütün dağlarını tepelerini dolaşarak baktılar. Birtakım adamları da hayvanlara bindirip her tarafa saldı. Çevrelerdeki su kuyuları sahiplerine, kabilelere adamlar gönderip haber verdiler: Peygamberimizi (sav) yakalamalarını emir vererek getirenlere büyük ücretler verileceğini vaat ettiler. Sahillerde oturanlara dadi aynı şekilde haberler saldı. Bu arada Peygamberimiz (sav)in izini izleyip kendisini buldurmak için, iki izciyi; Kürz b. Alkame ile Sürâka b. Malik b. Cuşum'u da görevlendirdiler. Sürâka b. Malik, Peygamberimiz (sav)in mağarada bulunduğu yere iki yüz arşın kadar yakında bir taş üzerinde bir iz buldu ve müşriklere:

- İşte şu taşta bir iz var. Onun bundan sonra ayağını nereye bastığını bilmiyorum! Vallahi aradığınız adam, şu mağaradan ileriye gitmemiştir! Dedi.

Genç müşrikler Sürâkaya dediler ki:

- Sen bu geceye kadar hiç yanılmamıştın!

Her kabileden elleri kılıçlı gençler, mağaraya kadar gelip yaklaştılar. Sabah olunca Sürâka onlara:

- Şu mağaraya gidip bir bakın, dedi.

Orada toplanmış bulunanlar, mağaraya elli zira kalıncaya kadar yarıştılar. Sürâka b. Malik, mağaranın içine bakmak için ilerledi. Mağaranın ağzında iki dağ güvercininin yuvalandığını görür görmez, geri döndü. Kendisine:

- Sana ne oldu? Niçin mağaranın içine bakmadın? Diye sordular. Sürâka da:

- Mağaranın ağzında iki dağ güvercininin yuvalandığını gördüm. İçeride kimse bulunmadığını anladım! Dedi.

Sürâka'nın bu konuşmasını, Peygamberimiz (sav) da işitti. Kürz b. Alkame de Peygamberimiz (sav)in izini mağaraya kadar sürüp götürmüş:

- İşte iz şurada kesildi, demiştir.

Onun beraberindekiler de Sevr dağının üzerine çıkıp mağaranın kapısının üzerinde gerili örümcek ağını gördükleri zaman, müşriklerin kafası karıştı. Bir kısmı:

- Eğer o oraya girmiş olsaydı, kapının üzerinde örümcek ağı bulunmazdı! Eğer mağaranın içinde bir kimse bulunsaydı, şuradaki örümcek ağı olmazdı, dediler.

Bazıları da:

- Mağaranın içine bir girip bakalım, dedi.

Kendini beğenmiş ukala Ümeyye b. Halef:

- Sizin hiç aklınız yok mu? Mağarada ne işiniz var? Üzerinde üs tüste, kat kat örümcek ağı bulunan şu mağaraya mı gireceksiniz? Vallahi benim kanaatime göre şu örümcek ağı Muhammed doğmadan öncesine aittir, dedi ve oraya idrarını akıttı. Hatta sidiği mağaranın içine doğru aktı. Giriş yerini pisleyerek girmek isteyecekleri de vazgeçirdi. Müşrikler mağaranın sağını solunu dolaşiyor ve:

- Eğer mağaraya girmiş olsalardı, güvercinlerin yumurtası kırılır, örümcek ağı da bozulurdu, diyorlardı.

Ebu Cehil ise:

- Vallahi ben öyle sanıyorum ki o çok yakınımızdadır. Fakat sihri ile gözlerimizi bağladı, bizi göremez etti, diyordu.

Hz. Ebu Bekir'in Korkusu

Yakınındaki ayak seslerini ve konuşmaları az çok işiten Hz. Ebu Bekir, kalbi küt küt atarak korku ve heyecan içinde sarsılıyor, derin bir sükût ve

sessizlik içinde bekliyordu. Nöbet tutan bir asker kadar dikkatli ve uyanık idi. İçinde bulunduğu vaziyet ister istemez bunu gerektiriyordu. Peygamberimiz (sav) ise o sırada, ayakta dikilerek namaz kılıyor, huzur ve teslimiyet içinde kendilerini koruyan Rabbine ibadet ediyordu. Namazını bitiren Peygamberimiz Ebu Bekir'e bakınca, o Sevgili Peygamberimize (sav) şöyle diyordu:

- Şu kavmin seni arayıp duruyorlar! Vallahi ben kendim hakkında tasalanmıyorum. Fakat sana yapılmasını istemediğim bir şeyin yapıldığını göreceğim diye korkuyorum. Ben öldürülürsem, nihayet bir tek kişiyim. Ölür giderim! Ama sen öldürülecek olursan, o zaman bir ümmet helak olur gider!

Peygamberimiz (sav) o ipekten yumuşak ve yatıştırıcı tatlı sesiyle:

- Korkma Ey Ebu Bekir! Hiç şüphesiz Allah bizimledir! Buyurdu.

Hz. Ebu Bekir mağaranın içinde iken başlarının üzerinde müşriklerin ayaklarını görünce yoldaşı adına endişelendi ve Peygamberimiz (sav)e:

- Ey Allah'ın Resulü, onlardan bazısı gözünü aşağı eğip baksa muhakkak bizi görür. Birisi ayağını kaldıracak ve bakacak olursa, ayaklarının altında bizi görecektir, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Üzülme! Allah bizimledir! Ey Ebu Bekir, üçüncüsü Allah olan iki kişiyi sen ne sanıyorsun? Buyurdu.

Yüce Allah, bu vakıyayı Kur'ân-ı Kerîminde şöyle anar:

"Eğer siz ona (Peygambere) yardım etmezseniz, hatırlayınız o zamanı ki, kâfirler onu Mekke'den çıkardıkları (hicret etmek zorunda bıraktıkları) zaman, bizzat Allah ona yardım etmişti. O zaman, Resûlullah ancak ikinin ikincisinden ibaretti. O zaman, onlar (Sevr dağının tepesindeki) mağarada idiler. Peygamber, arkadaşına: 'Mahzun olma Üzülme! Allah hiç şüphesiz bizimledir!' derken, Allah onun üzerine sekînetini indirmiş, onu (Peygamberini) görmediğiniz ordularla

(meleklerle) desteklemiş, kâfirlerin kelimesini alçaltmıştı. Allah'ın kelimesi ise, o çok yücedir. Allah mutlak galibdir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir."²⁷³

Müşrikler Peygamberimiz (sav)le Hz. Ebu Bekir'i Sevr dağında ve mağarasında bulamayınca, umutları kesilmiş olarak geri döndüler. Peygamberimizi (sav)ve Hz. Ebu Bekir'i bulup kendilerine geri getirene veya öldürene yüz deve verileceğini, Mekke'nin aşağı ve yukarı kısımlarında ilan ettiler.

Mağara Günleri

Peygamberimiz (sav) Perşembe günü geceleyin, Hz. Ebu Bekir'i yanına alarak Sevr mağarasına girmişti. Cuma, Cumartesi ve Pazar günlerini orada geçirdiler.

Hz. Ebu Bekir'in oğlu Abdullah, çok anlayışlı ve çok becerikli bir gençti. Babasının emri üzerine, her gece Sevr mağarasında Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'in yanında geceler, seher vakti yanlarından ayrılır, Mekke'de gecelemiş gibi, Kureyş müşrikleriyle sabahlardı. Gündüzün de, Kureyş müşriklerinin arasında onlarla birlikte bulunur, onların konuşmalarını, danışmalarını, Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir hakkında söylenen şeyleri dinler, müşriklerin hile ve tuzaklarından duyduklarını ezberler, akşamleyin gelip Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'e haber verirdi.

Hz. Ebu Bekir'in işkencecilerin elinden satın alarak azat edip kurtardığı Âmir b. Führeyre de; Hz. Ebu Bekir'e ait davarları Mekkelilerin çobanlarıyla birlikte yazardı. Sabahleyin onlarla birlikte çıkar, akşam dönüşünde ise, davarlarının yürüyüşünü ağırlaştırıp çobanlardan geride kalırdı. Gece karanlığı basınca da sağmal davarlarıyla birlikte Sevr mağarasına dönerdi. Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir, ihtiyaçları olan sütü sağıp alırlardı. Bol sütlü davarlardan sağılan süt, güneşte kızmış temiz taşlara konularak ısıtılır, böylece taze süt içerek gecelerlerdi.

²⁷³ Tevbe 9/40.

Âmir b. Führeyre gecenin sonuna doğru hayvanlara seslenir, onları alıp ötekilerle birlikte mağaranın önünden götürürdü. Üstelik sabahleyin erkenden Mekke'ye dönen Abdullah'ın ayak izlerini de, arkasından götürdüğü davarların izleriyle siler, belirsiz eder, otlakta Mekke çobanlarıyla sabahlardı. Çobanlar işin farkına varmazlardı.

Hız. Ebu Bekir'in Müslüman olduğu zaman, kırk bin dirhemi vardı. Müşriklerin işkence altında kıvrandırdıkları Müslüman köleleri onlardan satın alıp azat etmek ve Müslümanları güçlendirmek için servetini harcamaktan geri durmadı. Medine'ye hicret edeceği zaman, ancak beş bin veya altı bin dirhemi kalmıştı. Oğlu Abdullah'ı gönderip, onları da Sevr mağarasına getirtti ve yanında Medine'ye götürdü. Orada da, Mekke'de yaptığı gibi yaptı. O, maddî ve manevî her varlığını Peygamber Efendimizin (sav) yolunda feda etmekten mutluluk duyuyordu. İşte bu yolculukta canını onun uğruna kaç kere fedaya arz etmişti!

Bir Dönem Bitiyor

Peygamberimiz (sav) kırk yaşında peygamber olmuştu. (m. 610) Mekke'de ay takvimine göre on üç yıl kaldıktan sonra, Medine'ye hicret etmesi Allah tarafından emir olundu. Nübüvvetin on üçüncü yılında, Zilhicce ayında AKâbe'de Peygamberimiz (sav) ve Ensar, yani Medineli Müslümanlar ile yapılan İkinci Bey'attan sonra, Peygamberimiz (sav), o yıl Zilhicce'den kalan günlerle Muharrem ve Safer ayında da Mekke'de oturdu. Hicrete izin çıkınca bir perşembe günü gecesinde Hz. Ebu Bekir'le birlikte Sevr mağarasına girdi. Mağarada üç gece kaldılar. Bu zaman zarfında halk iyice sakinleşti.

Sevr mağarasına girişlerinden üç gece sonra, Sevr'de bulunmak üzere ücretle tutulmuş olan Abdullah b. Uraykıt da kendisine teslim edilmiş bulunan iki deve ile birlikte üçüncü gecenin sabahında, seher vaktinde plan gereği Sevr'e gelmiş bulunuyordu. Nübüvvetin on dördüncü yılında, Rebiülevvel ayının dördünde, Pazartesi günü seher vakti, bir devri bitiren ve yeni bir dönem başlatan hicret için yola çıktılar.

Hız. Ebu Bekir iki devenin üstün olanını Peygamberimiz (sav)e takdim ederek:

- Babam anam sana feda olsun, buna bin, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Ben, benim olmayan deveye binmem, buyurdu.

- Yâ Rasûlallah, babam, anam sana feda olsun, o senindir,

- Hayır, binmem! Fakat onu ne kadara satın aldınsa bana söylemelisin!

- Şu kadara.

- tamam, ben de onu o bedelle satın aldım!

- Artık o senindir yâ Rasûlallah!

Peygamberimiz (sav); “Ced'â” ve “Adbâ” diye de anılan “Kusvâ” isimli bu deveyi Hz. Ebu Bekir'den dört yüz dirheme satın alınca, onun üzerine bindi. Hz. Ebu Bekir de, diğer deveyi binip, azathısı Âmir b. Führeyre'yi yolda kendilerine hizmet etmesi için terkisine aldı. Kılavuz Abdullah b. Uraykıt önlerine düştü. Sahiller yolunu tutup, Medine'ye gitmek üzere, Sevr'den ayrıldılar.

Hicret Yolunda

İşte böylece “Hicret” başlıyordu. Attıkları her adımla sanki dünya değişiyordu. Acı dolu, işkence dolu karanlık bir dönem, cahiliye dönemi geride kalıyor, hatta bitiyordu. Küçük ve basit bir yolculuk değildi bu hicret. Özgürlüğün şafağında yep yeni bir dünyanın, bir devlet, toplum ve medeniyetin doğuşunun başlangıcıydı. Bu hicret bitip de hedefe varıldığında, dünya eski dünya değil, yep yeni bir dünyadır. Artık son çağa girilmiştir. Son çağa, yani öbür adıyla “ahir zaman”a girilmiştir. Başka bir deyişle etrafında dolaşılan “asr-ı saadet”e, yani “mutluluk çağı”na bilfiil girilmiştir bu hicretle hamdolsun.

Daha önce hicretin anlamını ve önemini görmüştük. Şimdi burada yenediğimiz heyecanımızdan ötürü sabırsızlık ederek şunları diyebiliriz ki

hicret, küfürle, cahiliye ve zulümle her türlü bağı kesmektir. Hicret özgürlüktür. Her muhacir bağımsız bir ülkedir. Muhacir, Kendi özünü yaşayan insandır. Kendisinin bir imanı gibi bir de kendisi olarak yaşayabileceği bir vatani vardır. Kendi ülkesinde ayakları yere sağlam bastıktan sonra bütün âlem diğer taraf olsa ne yazar!

Evet, yeni bir tarih başlıyor artık. Dört kişilik kervan yola çıkıyor. Bizim için çıkıyor! Büyük bir gelecek yekpare şimdi gözlerini çölün ortasında ve güneşin yakıcı ateşi altında yol almakta olan bu muhacirlere dikmiştir. Kalplerde insan olarak hüznün varsa da büyük bir muştı da var:

“Kur'an'ı sana indiren ve onu okumayı sana farz kılan (Allah) elbette seni dönülecek yere döndürecek. Seni zulme uğradığın kendi yurdun olan Mekke'ye döndürecek.”²⁷⁴

Dünyanın iki büyük zalim imparatorluğu, gecenin yalnızlığında ıssız çöllerde ağır ağır ilerleyen bu yapayalnız ve mazlum kervana bakıyor. Gecelerin tümünde ve gündüzün de bir kısmında yürüyorlardı, güneşin ışıkları tepelere vurduğu ve can yakıcı sıcakta yürünemeyeceği zamanlarda bir kayanın gölgesine çekilip dinleniyorlardı. Bazen bunu da bulamıyorlardı. İki devenin gölgesinde -ki öğle vakitleri bunların da gölgeleri çok az olur- gölgelendikleri de olurdu.

Evet, Hz. Âdem ile başlayan “kurûn-u ûlâ” Hz. Musa ile bitmişti. Şimdi de onunla başlayan “Kurûn-u vusta” bitiyor, artık “kurun-u âhir” başlıyordu. Zaman, kıyamet öncesindeki son dönemece giriyordu. Bundan sonrası “âhir zaman”dı artık. Bir başka açıdan da Mekke dönemi bitiyor, Medine Dönemi başlıyordu.

Bundan evvel inen sure ve ayetlere “Mekkî” dendiği gibi, bundan sonra inenlere de “Medenî” denecekti. Bu yeni dönemde Kur'an-ı Kerim'in üslubu bile değişecek, bambaşka konulardan bahsedecekti. Bu zamana kadar bir “inanmış insanı” inşa için iman ve ahlak çerçevesinde inen kısa, öz, keskin tavırlı ayetler, yerini bir “toplum ve devlet” inşası için indirilen hukuk, iktisat,

²⁷⁴ Kasas, 85.

cihat temalı uzun ayetlere bırakıyordu. Üslup gibi muhatap da değişmişti kısmen de olsa.

Bundan sonra küfre, zulme, sakdırya sabır yoktu. Artık cihada izin çıkacaktı. Ezeli bir taktik gereği eziyet ve işkenceye el kaldırmayan insanlar, bir dönemin bitip yeni bir dönemin başlamasıyla, yeryüzünden eziyet ve işkenceyi kaldırmak için, artık el kaldıracaklardı!

Peygamberimizin Vatan Sevgisi

Hicret başlamıştı ve sessizce yol alınıyordu. Daha çok uzaklaşılmamıştı Mekke'den. Peygamberimiz (sav) Hazvete çarşısında durarak, Beytullah'a acı acı baktı baktı ve Mekke'ye hüzünle seslendi ve dua etti:

- Vallahi biliyorum ki sen, hiç şüphesiz Allah'ın yarattığı yerlerin en hayırlısı ve Allah'a en sevgili olanısın! Eğer senin halkın beni senden çıkarmamış olsalardı, çıkmazdım! Ey Allah'ım! Sen, beni beldelerin bana en sevgili olanına götür! Beni, beldelerin sana sevgili olanında yerleştire!

Bu sözler, her insanda vatan sevgisinin ne kadar tabî ve fitrî olduğunu, gurbetin her insana ne kadar acı geldiğini gösteren hüzünlü sözlerdir. Sevgili Peygamberimiz (sav) de hatırladığı günden beri acı tatlı bütün hatıralarını zihninden geçirirken, hem öz beldesi, hem de ilahî takdirdeki değeri açısından çok sevdiği vatanından ayrılırken üzüntülü idi. Mecbur kalmasa oradan asla ayrılmazdı. Bu bir teşekkür idi aynı zamanda Mekke'ye! O, her an Allah Teâlâ'nın şüküründe iken, vesilelere de teşekkürü unutmazdı. "*İnsanlara teşekkür etmesini bilmeyen, Allah'a şükretmesini de bilmez*"²⁷⁵ sözü ne muhteşemdi!

Peygamberimize (sav) Yüce Allah tarafından hicret emri verildiği zaman, İsrâ sûresinin sekizinci âyeti de indirilmişti. Bu âyette: "**Rabbim! Beni gireceğim yere sıdk ve selâmet girdirişyle girdir! Çıkacağım yerden**

²⁷⁵ Tirmizi, Sünen, Kitabı'l Birr ve's Sıla, Babu ma cae fi's Şükri limen ahsene ilek, Hasen Sahih.

de sıdk ve selâmet çıkarışıyla çıkar! Ve tarafından, bana hakkıyla yardım edici bir hüccet ve kudret ver' de!" buyurulmuştur.²⁷⁶

Peygamberimiz (sav) Mekke'den çıkarken, Hz. Ebu Bekir: "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn! Onlar Resûlullah (sav)ı çıkardılar! Hiç şüphesiz, kendileri de helak olacaklar" demişti.²⁷⁷ Doğru söylüyordu. Çünkü Resulullah (sav) aralarında olduğu sürece kendilerine azap inmeyecekti. Bir de istiğfar ettikleri sürece. İşte bu gerçeği bildiren ayet:

“Hani (o kâfirler) bir zaman da: ‘Ey Allah'ım! Eğer bu Kitap senin katından gelmiş bir gerçekse üzerimize gökten taş yağdır yahut bize elem verici bir azap getir’ demişlerdi. Hâlbuki sen onların içinde iken Allah, onlara azap edecek değildir. Ve onlar istiğfar ederek mağfret dilerlerken de Allah onlara azap edici değildir.”²⁷⁸

Peygamberimiz Medine'ye hicret edince müşrikler birinci güvenceyi kaybetmiş oldular. Geriye iman ve tövbe kalmıştı. Tarih şahittir ki, buna sarılanlar kurtuldular; inkârlarında ısrar edenler ise dünyada yenilerek horluk ve hakirliği tattılar, esir düşerek özgürlüklerini kaybettikleri gibi rezil ve rüsvay oldular, yaralanıp ölerек tatlı canlarıyla cezalandırıldılar. Ahirette de cehenneme girerek daha büyük cezalar göreceklerdir. Ama cahiller bunu nerden bilecekler! Mekke artık kendini bela ve musibetlere hazırlamalıdır!

Hicrette Yolu

Kılavuz Abdullah b. Uraykıt; Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir ve azatlısını Mekke'nin aşağı tarafından götürüp sahile geçirdi. **Usfan**'ın aşağısında, yoldan ayrıldılar. Usfan; Mekke ile Medine arasında, Mekke'ye iki günlük kadar uzaklıkta, kuyuları ve akarsuları sayılamayacak kadar çok olan bir köydür. Yol esnasında Hz. Ebu Bekir, yine kâh önde gidiyor, kâh arkada

²⁷⁶ Tirmizî, Sünen, c. 5, s. 304, Taberî, Tefsîr, c. 15, s. 149, Vâhidî, Esbâbü'n-nüzûl, s. 197, Kurtubî, Tefsîr, c. 10, s. 313, Hâzin, Tefsîr, c. 3, s. 177.

²⁷⁷ M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/350-351.

²⁷⁸ Enfal 8/32-33.

gidiyordu. Nerede bulunsa öbür taraftan birisinin gelmesinden korkuyor, böylece bir öne bir arkaya geçmekten geri durmuyordu.²⁷⁹

Hız. Ebu Bekir, ticaret maksadıyla zaman zaman Şam'a gidip geldiği için, herkesçe tanınırdı. Mekke ile Medine arasındaki bu yolculukları sırasında da tanıdığı birisiyle karşılaştıkça ona:

- Ey Ebu Bekir! Kimdir şu önündeki zât? Diye Peygamberimizi (sav) soruyorlar, o da:

- Kılavuzumdur! Bana yol gösteriyor, diyordu.

Yalan söylemiyordu. O gerçekten de hayır yollarını gösteren bir kılavuzdu. O da bunu diyordu zaten. İslam'da günaha düşmeyecek kadar iki manaya gelen cümleler kullanmaya "ta'riz" denilir. Bu üslup adamı yalandan kurtarmaya yeter. Hoş, harp ve düşman tehlikesi olan yerde zaten yalan söylemeye dinimiz ruhsat vermiştir.²⁸⁰

Kılavuz Abdullah b. Uraykıt Peygamberimiz (sav) ile Hız. Ebu Bekir'i **Emec'**in altından götürdü. Emec; Ufan ile Kudeyd arasında, Huzâalara ait ekinlik bir vadi olup, yirmi kadar su kuyusu vardır. Emec'i geçtikten sonra, yol ayrıldı. **Kudeyd'**e vardılar. Kudeyd; Mekke ile Medine arasında, Mekke'ye Medine'den daha yakın, su kuyuları çok olan bir yerdir.²⁸¹ Kudeyd çadırlarına ulaştıkları sırada Müdlic oğullarından bir adama rastladılar.

Kudeyd'te Dinlenme

²⁷⁹ Heysemî, Mecmau'z-zevâid, VI. 54.

²⁸⁰ Malum hadis-i şerifte buna ilaveten arayı bozan Müslümanların aralarını ıslah için arabuluculuk amacıyla ve en zararlı konulardan birisi olan karı koca kavgasını bitirmek maksadıyla yalana ruhsat verilmiştir.

²⁸¹ Hac veya umreye giden kardeşlerimiz, gitmeden önce muhakkak bir siyer kitabı okumalı ve yanlarında bir siyer konulu harita bulundurmalıdırlar. Bu bilgilerle yapılan hac ve umreler insana bambaşka duygular yaşatır. Mesela kılmalı otobüste giderken karşına "Kudeyt" diye levha çıkınca, birden ürperir, pencereden çöle bakarak hicret eden dört kişiyi görür gibi olursunuz, yüreğiniz yerinden hoplar. Sonra o kızgın çölü siz kılimalarla geçirirken onların ne halde olduklarını düşünür ve sessizce ağlarsınız. Ah o kutsal yolların hassas duyguları!

Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir her tarafta aranıyor olmalarına rağmen, Mekke'den ayrıldıkları gün ve o günden sonraki gece, durmadan yollarına devam ettiler. Ertesi gün de yarılanmış, yol da boşalıp, yoldan hiç kimse geçmez olmuştu. Hz. Ebu Bekir, gölgesine sığınabileceği bir yer var mı diye göz gezdirirken, gölgeli, uzun bir kaya gördü. Kayanın üzerine henüz güneş gelmemişti. Hemen varıp onun yanına indiler. Hz. Ebu Bekir kayanın gölgesinde Peygamberimiz (sav)'in uyuyacağı bir yeri düzelttikten ve üzerine bir post serdikten sonra:

- Yâ Resûlallah, sen biraz yat, uyu. Ben senin için etrafa göz kulak olurum, dedi.

Peygamberimiz (sav) yatıp uyudu. Hz. Ebu Bekir kendilerini arayan kimse var mı diye etrafa bakınırken, bir davar çobanının sürüsüyle birlikte kayaya doğru gelmekte olduğunu ve onun da kayanın gölgesinden yararlanmak istediğini gördü. Kendisini karşılayıp ona:

- Sen kimin çobanısın ey oğul? diye sordu.

Çoban:

- Şehir halkından. Kureyşlilerden bir adamın çobanıyım! dedi. Adamın ismini haber verince, Hz. Ebu Bekir onu tanıdı ve çobana sordu:

- Davarında süt var mı?

- Evet, var!

- Bizim için süt sağır mısın?

- Evet.

- Güzel. Lütfen memeyi kıldan, topraktan, kirden silkip temizleyiver

Çoban Hz. Ebu Bekir'in dediğini yaptıktan sonra, yanındaki çanağa bir miktar süt sağdı. Hz. Ebu Bekir'in yanında ufak bir tulum vardı. Peygamberimiz (sav) ondan su içsin, abdest alsın diye o tulumla su taşırdı.

Peygamberimiz (sav) o sırada çok susamıştı. Hz. Ebu Bekir sütün üzerine su döküp biraz soğuttu ve:

- Yâ Resûlallah, sütten iç, dedi.

Peygamberimiz (sav) içince, Hz. Ebu Bekir'in içi rahatladı.

- Yâ Resûlallah! Yolculuk için vakit geldi, dedi.

Güneş batıya doğru eğildikten sonra, kalkıp yollarına devam ettiler. O gün Salı günü idi. Kudeyd'e gelmiş bulunuyorlardı. Müşrikler de Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'i her tarafta aramaktan geri durmuyorlardı.

Ümmü Ma'bed'in Çadırında

Ümmü Ma'bed Hatun (ra), Huzâaların atası Amr b. Rebia'nın şoyundan olup akıllı, iffetli ve güçlü bir kadındı. Kuraklık ve kıtlık yıllarında Kudeyd'deki çadırının önüne oturur, gelen geçen yolcuların su ve yiyecek ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırdı.

Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir, Âmir b. Führeyre ve Abdullah b. Uraykıt da onun çadırına uğradılar. Ondaki hurma veya et satın almak istediler. Fakat Ümmü Ma'bed Hatunun yanında bunlardan hiçbir şey bulamadılar. Çünkü hazardsa seferde azığı tükenen veya kıtlığa uğrayan halk, onda ne bulurlarsa satın alır, tüketirlerdi. Ümmü Ma'bed Hatun:

- Vallahi yanımızda bir şey bulunsaydı, sizin ihtiyacınızı gidermek için ikram ederdim, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Ey Ümmü Ma'bed! Yanında süt bulunur mu? Diye sordu. Ümmü Ma'bed Hatun:

- Yoktur. Vallahi davarlar kısırdır, dedi.

Peygamberimiz (sav), çadırın bir tarafında duran arık bir koyunu gördü ve:

- Ey Ümmü Ma'bed! Şu koyun nedir?

- O, davar sürüsünden geri kalmış, dermansız, güçsüz bir koyundur.

- Onda süt var mı?

- O bundan tamamen mahrumdur!

- Benim onu sağmama izin verir misin?

- Evet! Anam, babam sana feda olsun, eğer sen onda süt bulabileceğini sanıyorsan, buyur sağ!

Peygamberimiz (sav) koyunu getirtti. Koyunun arkasına çömeldi. Bacaklarını ayırdı. Besmele çekti. Koyunun memesini eliyle sıgadı ve:

- Ey Allah'ım! Ümmü Ma'bed'e koyununu bereketli kıl!

Peygamberimiz (sav) dua edince, koyunun memesi sütle dolup taşı! Peygamberimiz (sav) beş on kişinin kanasıya içeceği büyüklükte bir kap getirtti ve içine süt sağdı. Kabı ağzına kadar doldurdu. Önce Ümmü Ma'bed Hatun ondan kanasıya içti. Peygamberimiz (sav)'in yoldaşları da ondan kanasıya içtiler. Onlardan sonra da Peygamberimiz (sav) içti ve:

- Kavmin sulayıcısı, onlardan sonra içer, buyurdu.

Bu, sorumluluk bilinci kadar arkadaşların kalplerini iyilikle yatıştıran ve asla kine, nefrete yer bırakmayan, incelik, kibarlık ve nezaket dolu bir güzel edeptir. Ve bu edepler Peygamberimizce şartlar ne olursa olsun yeri geldikçe hayatın içinde uygulamalı olarak gösterilmektedir. Bu uygulamalı öğretim de eğitim öğretimin en güzel ve en etkin şeklidir. Zaten o güzel ahlakı öğretmek için gelmiş güzel bir öğretmen değil midir? İslam zaten baştan sona güzel ahlaktır. İnsan ne kadar ilim, servet, makam ve şöhret bakımından zengin olursa olsun, edep yoksa bir değeri olmaz. Edep yoksunu insanlar, gönüllere

girip de sevgi elde edemez. Böylesi kimselere değer de verilmez. İlla edep, illa edep!

Evet, hepsi de susuzluğunu tam gidermek için ondan tekrar tekrar içtiler ve kandılar. Peygamberimiz (sav), tekrar kabın içine süt sağıp doldurdu ve Ümmü Ma'bed Hatuna bıraktı.²⁸² Bu kuşkusuz bir mucize idi. Peygamberimiz zorda kalıp mecbur olunca Allah Teâlâ'nın kendisine verdiği bu olağanüstü manevî gücü zaman zaman kullanmıştır. Böylece hem kendisi ve arkadaşları zorluktan kurtulmuş, hem de imanlar artmış ve yeni bir coşku ile kalpler canlanmıştır.

Arapların misafirperverliği ve cömertliği meşhurdur. Ümmü Ma'bed Hatun da o cömertlerdendir. Hemen bir koyun getirip misafirleri için kesti. Etini pişirdi. Peygamberimiz (sav) ile arkadaşları ondan yediler. Ümmü Ma'bed Hatun; pişirdiği etten, yolda yiyecekleri kadar da, onların azıklarına koydu. Oradan ayrılırlarken etin daha çok kısmı evde kalmıştı.²⁸³

Peygamberimiz (sav) ve arkadaşları ayrılıp gittikten biraz sonra, Ümmü Ma'bed'in kocası Ebu Ma'bed geldi. Kapta dolu sütü görünce, şaşırđı:

- Bu süt size nereden geldi? Koyunlar kısır ve uzaktalar! Çadırda da süt sağılır hayvan yok!

- Hayır! Vallahi bize ancak mübarek bir zât uğradı, dedi ve olan bitenleri birer birer anlattı. Ebu Ma'bed:

²⁸² İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 1, s. 230, Hâkim, Müstedrek, c. 3, s. 9, Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüwe, c. 2, s. 338, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 1, s. 278-279, İbn Abdilberr, İstiâb, c. 4, s. 1959, Süheylî, Ravdu'l-ünuf, c. 4, s. 226, E bu'l-Ferec İbn Cevzî, el- Vefâ, c. 1 , s. 243, Muhibbü't-Taberî, Rıyâdu'n-nadrâ, c. 1, s. 102, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1 , s. 188, Zehebî, Târîhu'l-islâm, s. 437-438, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 192, Heysemî, Mecmau'i-zevâid, c. 6, s. 56, Kastalânî, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 84.

²⁸³ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 8, s. 289, Belâzurî, Ensâbu'l-eşrâf, c. 1 , s. 262, Ebu'l-Ferec, c. 1, s. 245-246, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1, s. 334, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 2, s. 228. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/356

- Vallahi ben sanırım ki o, Kureyşlilerin aramakta oldukları adamlarıdır. Ey Ümmü Ma'bed, hele sen onu bana bir tarif et bakayım?

- Gördüğüm öyle bir zât idi ki, güzelliği besbelli idi. Güzel huylu idi. Kendisinde ne karın büyüklüğü, ne de baş küçüklüğü vardı. Kendisi çok biçimli ve güzel çehreli idi. Kendisinin gözlerindeki siyahlıkta ve kirpiklerinde çokluk, sesinde naziklik vardı. Gözünün akı pek ak, siyahı da pek siyahtı. Gözü, Kudretten sürmeli idi. Kaşlarının ucu ince, saçları koyu siyahtı. Boyunda uzunluk ve yükseklik, sakalında sıklık vardı.

Sustuğu zaman kendisinde bir vakar ve ağırbaşlılık, konuştuğu zaman da güler yüzlülük, tatlı sözlülük görülmekte; sözleri, sanki dizilmiş birer inci gibi, ağızından tatlı tatlı akmakta idi. Sözü açık ve hak ile bâtil arasını ayırıcı idi. Ne acizlik sayılacak derecede az, ne de boş ve gereksiz sayılacak derecede çoktu.

Uzaktan bakılınca, insanların en heybetlisiydi. Yakınına gelince, herkesten daha tatlı ve çekiciydi. Kendisi orta boyluydu. Boyu ne hoş gitmeyecek derecede uzun, ne de göz hakir görececek, başkasına bakacak derecede kısaydı. Sanki o, iki fidan arasında bitmiş, parlaklığı ve yeşilliği onlara üstün gelmiş bir taze fidan idi.

Onun yanında yoldaşları da vardı ki, o bir şey söylediği zaman onlar dinlerler, onun verdiği emri yerine getirmeye koşuşurlardı. Kendisi ekşi ve asik suratlı değil, güleçti. Kimseyi kınamaz ve azarlamazdı.

Ebu Mâbed:

- Vallahi bu zât, Mekke'deki işi bize anlatılmış olan, Kureyşlilerin sahibidir. Ey Ümmü Ma'bed! Eğer ben kendisine rastlamış olsaydım, arkadaşlığına kabul edilmemi dilerdim! Yine de, bir yolunu bulursam, muhakkak bunu yapacağım, dedi.²⁸⁴

²⁸⁴ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 1, s. 230-231, Hâkim, Müstedrek, c. 3, s. 9-10, E bu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 338, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 1, s. 279, İbn Atodilbetr, İsti âb, c. 1959-1960, Ebu'lf eric İbn Cevzi, el-Vefâ, c. 1, s. 243-244, İbn Kayyim, Zâdül'-mead, c. 2, s. 60, Muhibbüt-Taberî, Rıyâdu'n-nadrâ, c. 1, s. 102, İbn

Ümmü Ma'bed Hatunun bildirdiğine göre; Peygamberimiz (sav) tarafından memesi sağılan ve kesilmemesi emrolunan koyun, Hicretin 18. yılındaki kuraklığa kadar kalmış, kuraklıktan yeryüzünde az veya çok bir şey kalmamışken, onlar bu koyundan sabah akşam süt sağmış durmuşlardır. Allah'ü Ekber!

Aradan bir hayli zaman geçtikten sonra Ümmü Ma'bed Atike Hatun, küçük oğlunu yanına alarak Medine'ye gitti. Peygamberimiz (sav)in Mescidinde Müslümanlara sohbet yapıyordu. Ümmü Ma'bed Hatunun oğlu onu görünce koşarak annesinin yanına geldi ve:

- Anneciğim, ben o mübarek zâtı gördüm, dedi. Ümmü Ma'bed Hatun:
- Oğulcuğum, o Resûlullah (sav)dir, dedi.

Ümmü Ma'bed Hatun Medine'de Müslüman olup Peygamberimize (sav) bey'at etti. Ümmü Ma'bed'in kocası Ebu Ma'bed Eksem b. Cevn (Abduluzâ) Huzâaların atası Amr b. Rebia'nın soyundan olup, Hicret sırasında Müslüman olmak için Peygamberimiz (sav)in arkasından giderek Ri'm vadisinde Peygamberimiz (sav)e yetişmiş, Müslüman olmuş, bey'at edip yurduna dönmüştür. Peygamberimiz (sav), Ebu Ma'bed'e:

- Ey Eksem! Amr b. Luhayy b. Kaman, b. Hındif'i Cehennemde bağırıksaklarını sürürken gördüm! Onun kadar sana benzeyen, senin kadar da ona benzeyen bir kimse görmedim, buyurmuştu. Eksem:

- Yâ Rasûlallah, onun bu benzeyişinin bana zarar vermesinden korkuyorum, dedi. Peygamberimiz (sav):

- Hayır, korkma! Sen mü'minsin, o kâfirdir! O, İsmail (sav)in dinini ilk değiştiren, putlar diken, Bahire, Sâibe, Vasile ve Hami bid'atlarını ihdas eden kimsedir, buyurdu.

Seyyid, Uyünu'l-eser, c. 1, s. 188, Zehebî, Târîhu'l-islâm, s. 438-439, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 192-193, Heysemî, Meanau'i-ZEvâid, c. 6, s. 56-57, Kastalânî, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 86, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1, s. 333-334. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/357-358.

İslam, öncesindeki küfrü siler atar. Bu yüzden kişi Müslüman olunca kâfir geçmişinden arınmıştır, ondan sorguya çekilmez. Biz dahi kâfir geçmişimizi silip atmalı, yaşayan İslam düşmanı kâfirlerden teberri etmeli, yani tebliğ ve davet amaçlı olanlar hariç, ilgi ve alakayı kesmeli, kâfir atalarımızla övünmeyi bırakmalıyız. O zaman onların cehennemde olması bize bir zarar vermez. İyi bilmeliyiz ki insanın değeri soyu soppu, ırkı ve kavmi ile değil, belki iman ve takvası iledir. İman edenler kardeştir. Irkçılık ise lanetlenmiştir.

Bir Cin İşi

Üç gece bekledikleri halde, Hz. Ebu Bekir'in ev halkı da Kureyş müşrikleri de Peygamberimiz (sav)in nereye doğru gittiğini ve halen nerede olduğunu bilmiyorlardı. Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir ve arkadaşları, Salı günü Kudeyd'de buldukları sırada idi ki, cinlerden bir adam, Arapça bazı beyitler okuyarak Mekke'nin aşağı tarafından yukarı tarafına doğru gitti. Halk da, kendisini görmedikleri halde, onun sesini takip ederek Mekke'nin yukarisına doğru gittiler. Okunan beyitlerde, özetle, Peygamberimiz (sav) ile arkadaşının Ümmü Ma'bed Hatunun çadırında dinlendikleri anlatılıyor, Ümmü Ma'bed'in iyiliği övülüyordu.²⁸⁵

Kureyş müşrikleri cinden Ümmü Ma'bed'in adını işitince, Ümmü Ma'bed'in çadırına vardılar. Ona:

- Sen Muhammed'i gördün mü? Kendisinin şekil ve şemali şöyle şöyledir, diyerek Peygamberimizi (sav)tarif ettiler ve sordular.

Ümmü Ma'bed:

²⁸⁵ İbn İshak, İbn Hişam, c.2, s.1 32, İbn Sa'd, c. 8, s. 288-289, Belâzurî, Ensâbu'l-eşrâf, c. 1, s. 262, Taberî, c. 2, s. 247-248, Hâkim, Müstedrek,c.3, s. 10, Süheylî, Ravdu'l-ünuf, c. 4, s. 220, Ebu'l-Ferec İbn Cevzî, el-Vefâ, c. 1, s. 244, İbn Esîr, c. 2, s. 106, İbn Kayyim , c. 2, s. 60, Muhibbüt-Taberî, Rıyâdu'n-nadrâ, c. 1, s. 102, İbn Seyyid, c. 1, s. 189, Zehebî, s. 329, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 1 89, Heysem f, Mecmau'z-zevâid, c. 6, s. 57, Kastalânî, c. 1, s. 84-85, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1, s. 334.

- Ben sizin söylediğiniz şeyleri bilmiyorum. Ancak, bana bir konuk uğrayıp, kısır koyundan bol süt sağdı, dedi. Kureyş müşrikleri:

- İşte biz de onu soruyor ve bulmak istiyoruz, dediler ve hemen aramaya gittiler.²⁸⁶

Sürâka Eman Diliyor

Kureyş müşriklerinin saldıkları elçi Müdlic oğulları yurduna varıp, Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'den her birini öldüren veya esir eden kimseye mükâfat olarak birer diyet, yani yüzer deve verileceğini duyurmuştu. Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir de o gün, yani salı günü, Müdlic oğullarının yurdu olan Kudeyd'e ulaşmış bulunuyorlardı. Sürâka b. Malik'in Müdlic oğullarının meclislerinden birisinde oturduğu sırada Müdlic oğullarından bir adam gelip üzerine dikildi ve ona:

- Ey Sürâka, ben biraz önce sahile doğru giden birkaç yolcu gördüm. Sanırım ki onlar Muhammed ile ashabıdır, dedi.

Sürâka adamın gördüklerinin Peygamberimiz (sav) ile ashabı olduğunu anladı. Ona gözüyle "sus!" diye işaret ettikten sonra:

- Senin gördüğün yolcular onlar değildir. Herhalde sen filan filan kişileri görmüşsündür. Onlar biraz önce yitiklerini aramak için gözümüzün önünden geçip gitmişlerdi. Onlar yitiklerini arıyorlardır, dedi.

Adam da vaziyeti anladı ve:

- Olabilir, diyerek sustu.

Sürâka başkalarını işkillendirmemek için mahsus mecliste biraz daha oyalandıktan sonra kalkıp evine girdi. Cariyesine, hemen atını alıp çıkmasını ve yüksek tepenin arkasında kendisini beklemesini emretti. Zırhını giyindi, silahını kuşandı, fal okunu çıkardı. Onlara zarar verip veremeyeceğini anlamak

²⁸⁶ Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 493, Süheylî, Ravıdu'l-ünüf, c. 4, s. 225, Ebu'l-Fidâ, c. 3, s. 191, Halebî, İ nsânu'l-uyûn, c.2, s. 225. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/359-360.

için, fal okunu çekti. Hoşlanmadığı şekilde “zarar veremeyeceği” oku çıktı! Buna rağmen Sürâka, Peygamberimizi (sav) tutup Kureyşilere teslim edince yüz deveye kavuşacağı umudunu yitirmedi. Hemen kargısını alıp, evin arka tarafından dışarı çıktı. Kargısının parıltısı göze çarpmasın diye alt tarafını yerde sürükleyerek, üst tarafını da aşağıya doğru tutarak atının yanına vardı, üzerine atladı. Kendisini gayesine bir an önce yaklaştırması için, onu dörtlüye kaldırdı. Çok geçmeden Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'i gördü. Seslerini işitecek kadar kendilerine yaklaştı, yetişti. Hz. Ebu Bekir dönüp bakınca, bir süvarinin kendilerine gelip yetiştiğini gördü ve:

- Yâ Rasûlallah, bu bizi arıyor! Bu süvari bize yetişmek üzere, dedi. Peygamberimiz (sav):

- Mahzun olma, Allah bizimledir, buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

- Yâ Rasûlallah! Bu, bizi arıyor ve bize de gelip yetişmiş bulunuyor! dedi ve ağladı. Peygamberimiz (sav), Hz. Ebu Bekir'e:

- Sen ne için ağlıyorsun? Diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

- Vallahi ben kendim için ağlamıyorum! Fakat senin için ağlıyorum, dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav), arkasına dönüp baktı ve:

- Ey Allah'ım! Şuna karşı, dilediğin şeyle bize kâfi ol! Onun şerrini üzerimizden defet! Düşür onu atından, diyerek dua etti.

At birden tökezleyip yere kapandı. Sürâka da atın üzerinden yere yuvarlandı. Fakat hemen kalktı. Elini fal oku torbasına uzatıp fal kalemlerini çıkardı ve: "Şunlara zarar verir miyim, yoksa veremez miyim?" diye onlarla fal çekti. Yine hoşlanmadığı şeyin oku çıktı. Fakat Sürâka çıkan oka yine uymadı. Tekrar atının üzerine atladı. Kendisini gayesine ulaştırması için onu

dört nala kaldırdı. Peygamberimiz (sav) ile arkadaşlarına daha çok yaklaştığı zaman, at yine yere kapandı! Sürâka da atın üzerinden yere yuvarlandı. Kalktı ve tekrar elini ok torbasına uzatıp, ondan fal kalemlerini çıkardı ve: "Şunlara zarar verir miyim, veremez miyim?" diye, onlarla fal çekti. Yine, hoşlanmadığı şey, yani zarar veremeyeceği oku çıktı. Sürâka oka isyan etti. Yine atına atladı. Kendisini gagesine ulaştırması için onu dört nala kaldırdı.

Peygamberimiz (sav)in okuduğu Kur'ân-ı Kerîm'i işitecek kadar yaklaştı. Aralarındaki mesafe iki-üç mızrak boyuna kadar indi. Peygamberimize (sav) rkasına hiç dönüp bakmıyor, Hz. Ebu Bekir ise, arkasına sık sık dönüp bakıyordu! Peygamberimiz (sav)in okuduğu Kur'ân-ı Kerîm'i işittiği sırada Sürâka'nın atının iki ön ayağı birden yere, yani kuma gömüldü! Bu batış, atın dizlerine kadar erişti! Sürâka da atın üzerinden yere yuvarlandı!

Sürâka atı kalkmaya zorladı ve at da kalkmaya çabaladı ise de, ayaklarını gömüldüğü yerden çıkaramadı! Sürâka Peygamberimiz (sav)in böyle Allah tarafından korunduğunu görünce, İslâmiyetin her tarafa yayılıp hakim olacağına kanaat getirdi. "El-emân!" diyerek seslendi ve:

- Ben, Sürâka b. Malik b. Cu'şum'um! Bana bakınız! Sizinle konuşacağım. Vallahi ben artık size ne eziyet edeceğim, ne de benden size hoşlanmayacağınız bir şey gelecektir! Ey Muhammed, anladım ki, bu başıma gelen şey senin işindir! Dua et de Allah beni şu içinde bulunduğum durumdan kurtarsın! Üzerime borç olsun ki; vallahi ben arkamdan gelenlere halinizi gizleyeceğim! İşte ok torbam! Bu oklardan bir ok al, filan ve filan yerde benim develerimin ve davarlarımın yanına uğra. Onlardan neye ihtiyacın varsa al, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Benim senin develerine ve davarlarına ihtiyacım yok, buyurdu ve Allah'a dua etti.

At hemen silkinip ayağa kalktı! Atın yere gömülen ayaklarının izinden göğe doğru ateş dumanı gibi bir duman yükselip dağıldı. Sürâka:

- Kavmin, senin öldürülmen veya esir edilmen için diyet (yüz deve) vaat etti, dedi. Kureyşlilerin Peygamberimize (sav) ve ashabına neler yapmak istediklerini haber verdi. Sürâka Peygamberimiz (sav) ile arkadaşlarına yol azığı ve levazımı vermek istedi ise de, ondan bir şey almadılar. Peygamberimiz (sav), Hz. Ebu Bekir'e:

- Söyle ona, kendisinin de bizden bir isteği var mı? Buyurdu. Hz. Ebu Bekir bunu ona söyledi. Sürâka:

- Seninle benim aramda bir alâmet olmak üzere bir yazı, benim için bir emannâme yaz, dedi.

Peygamberimiz (sav), Hz. Ebu Bekir'e:

- Onun için bir yazı yaz, buyurdu.

Âmir b. Führeyre emir buyurulan yazıyı bir deri parçasına yazdı. Sürâka da o yazıyı alıp ok torbasının içine koydu ve:

- Ey Allah'ın Peygamberi! Sen ne dilerse bana emret, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Sen yurdunda dur! Arkamızdan gelecek hiçbir kimseyi bırakma, buyurdu.

Günün başında Peygamberimiz (sav)e harp açan Sürâka, günün sonunda onun silahlı bir koruyucusu olmuştu! Sürâka oradan geri döndü. Rastladığı herkese:

- Ben sizin adınıza, burada olanlara yeterim, diyor ve onları geri çeviriyordu. O, vermiş olduğu sözünde böylece durdu. Sürâka dönüp gitmek istediği zaman Peygamberimiz (sav) ona:

- Ey Sürâka, sen Kısra'nın bileziklerini koluna takınacağın, kemerini kuşanacağın ve tacını giyeceğin zaman nasılsın?! Buyurdu. Sürâka:

- Krallar kralı Kısra b. Hüzmüz'ün mü? Diye hayretle sorunca, Peygamberimiz (sav):

- Evet, buyurdu ve Fars beldelerinin fetholunup Kısra'nın servetinin ashabına ganimet kılınacağını Yüce Allah'ın kendisine müjdelediğini Sürâkaya haber verdi. O da bu müjdeyi övünerek anlatırdı.

Yıllar sonra Hz. Ömer'in hilafeti döneminde İran fütuhâtında Kısra'nın bilezikleri, kemeri ve tacı Medine'ye getirildiği zaman, Hz. Ömer Sürâka'yı çağırıp bunları ona taktı. Sürâka kolları kılıklı bir zât idi. Hz. Ömer ona:

- Ey Sürâka, ellerini kaldırıp 'Allahu ekber! Hamdolsun o Allah'a ki, bunları 'Ben insanların Rabbim!' diyen Kısra b. Hüzmüz'den soyup, Müdlic oğullarından Sürâka b. Mâlik b. Cu'şum bedevisine takındırdı!' de" demişti.²⁸⁷

Ebu Cehil Ve Sürâka

Ebu Cehil Sürâka'nın eli boş olarak döndüğünü görünce, Müslüman olmasından korktu, söylediği beyitlerle onu kötölemeye, halkın gözünden düşürmeye kalkıştı. Sürâka da, Ebu Cehil'e verdiği manzum cevabında:

- Ey Hakem'in babası! Sen benim atımın ayakları yere battığı zamanki halini bir görmüş olsaydın, anlar ve hiç şüphe etmezdin ki, Muhammed delilli ve bürhanlı bir peygamberdir! Artık ona kim dayanabilir ki? Sana yaraşan, Kureyş kavmini ona saldırmaya kıskırtmak değil, onlara engel olmaktır! Ben iyice kanaat getirdim ki; onun duyurmak ve yaymak istediği şey, muhakkak, bir gün yerleşecek ve gelişecektir! Öyle ki, bütün halk ona karşı koymayı değil, uymayı ve kendisiyle barışıklık içinde bulunmayı isteyecektir!" dedi.²⁸⁸

Yola Devam

²⁸⁷ Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 6, s. 325-326, İbn Abdilberr, İstiâb, c. 2, s. 581, Süheylî, Ravdu'l-ünuf, c. 4, s. 21 8, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 2, s. 332, İbn Hacer, el-İsâbe, c. 2, s. 19, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1, s. 333, Halebî, c. 2, s. 221. Nakleden, M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/367.

²⁸⁸ Ebu Nuaym, c. 2, s. 336-337, Beyhakî, c. 2, s.489, İbn Abdilberr, c. 2, s. 583, Süheylî, Ravd, c. 4, s.217, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 2, s. 332, İbn Hacer, Metâlib, c. 4, s. 205-206. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/367-368.

Kılavuz Abdullah b. Uraykıt Peygamberimiz (sav) ile arkadaşlarını yollarına devam ettirip, **Harrar**'a getirdi. Harrar'dan sonra, **Seniyetü'l-Mere**'ye vardılar. Harrar; Cuhfe yakınında bir yer, bir sudur. Seniyetü'l Mere de; Râbiğ vadisinde Ecyâ diye anılan suyun yakınındadır.²⁸⁹

Peygamberimiz (sav) Sevr mağarasından ayrılınca, müşrikler tarafından yakalanmak korkusuyla, başka ve sapa bir yol tutularak gidilmeye devam edilmişti. Düşmanın takibatından emin kalındığı zaman Mekke'ye gidiş yolu olan ve Mekke ile Medine arasında bulunan Cuhfeye inilmişti. Orada Peygamberimiz (sav)in kalbine kendisinin, baba ve atalarının yurdu ve İbrahim (sav)in Hareminin özlemi düşmüştü. Cebrail (sav) inip Peygamberimiz (sav)'e:

- Mekke'yi özlüyor musun? Diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

- Evet, buyurdu.²⁹⁰

Bunu da biraz önce bahsettiğimiz “Peygamberimizin Vatan Sevgisi”ne ek bir bilgi olarak tespit etmiş olalım.

Yolda İhtidalar

Peygamberimiz (sav) ile arkadaşları; Seniyetü'l Mere'den ayrıldıktan sonra, Râbiğ ile Cuhfe arasında bulunan **Gamîm** mevkiine ulaştılar. Tam bu sırada Büreyde b. Husayb ve kavminden bazı süvariler, yerleşmek üzere bulutlu ve yağışlı bir yer aradıkları sırada, Peygamberimiz (sav) ile karşılaştılar. Peygamberimiz (sav) onları İslâmiyete davet edince hemen Müslüman oldular. Kendileri seksen ev halkı idiler. Büreyde b. Husayb ve yanındakiler:

²⁸⁹ Vâkîdî, Megâzî, c. 1, s. 10, İbn Sa'd, c. 2, s. 7.

²⁹⁰ İbn Kutevtâe, Garîbu'l-Kur'ân, s. 336, Zemahşerî, c. 3, s. 194, Fahu'r-RâzT, c. 25, s. 21, Kurtubf, c. 13, s. 321, Hâzin, c. 3. s. 414415. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/368-369.

- Sağmal hayvanlarımız çok az süt veriyorlar, diyerek, yanlarında az süt bulunduğu için özür dilediler, Peygamberimize (sav) biraz süt getirdiler.

Peygamberimiz (sav) onlar için bereket duası yaptı. Peygamberimiz (sav) orada akşam namazını kılarken, onlar da Peygamberimiz (sav)in arkasına durup namazlarını kıldılar. Peygamberimiz (sav), Büreyde b. Husayb ile buluştukları gece, ona Meryem sûresinin baş tarafını öğretti.²⁹¹

Talha Ve/ya Zübeyr ile Buluşma

Peygamberimiz (sav) Harrar'dan Medine'ye hareketlerinin ertesi günü, ticaret kervanı içinde Şam'dan gelen Talha b. Ubeydullah ile karşılaştı. Talha b. Ubeydullah, Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'e birer Şam elbisesi hediye etti. Medine'deki Müslümanlardan bir zâtın: "Resûlullah (sav) geciktiler!" dediğini haber verince, Peygamberimiz (sav) hareketini hızlandırdı. Talha b. Ubeydullah da, Mekke'deki işini görüp geri dönmek üzere, yoluna devam etti.

Şam'dan gelirken buluşup Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir'e beyaz birer Şam elbisesi hediye eden sahabinin Zübeyr b. Avvam olduğu da söylenir. Her iki sahabinin buluşmuş olması da mümkün ve muhtemel görülmüştür.²⁹²

Peygamberimize (sav) bduallah b. Uraykıt'ın kılavuzluğuyla, hicret yolu Seniyetü'l-Mere'den sonra **Lakf**'a vardılar. Kılavuz, Lakf'tan sonra, **Medlice Lakf**'a götürdü. Medlice Lakftan sonra, **Medlice Mehac** veya **Medlice Micac** vadisine indirdi. Medlice'den sonra, **Mercih Mehac**'a götürdü. Lakf, tatlı su kuyuları bulunan bir yer ise de, üzerinde ekinlikler ve hurmalıklar yoktur. Medlice Mehac, Mekke nahiyelerindedir. Mercih Mehac, Mekke yolundadır. Kılavuz, Mercih Mehac'dan sonra **Zülgadaveyn'in Mercih** vadisine indirdi. Mercih vadisinden sonra, **Zûkeşr** vadisine götürdü. Zûkeşr vadisinden sonra, **Cedâcid** üzerini tutturdu. Cedâcid üzerinden sonra, **Ecred** üzerini tutturdu. Ecred'den sonra, Âdâ-i Medlice Tihn vadilerinden olan **Zû Selem**'e götürdü.

²⁹¹ İbn Sa'd, Tabakât, c. 4, s. 242. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/369-370.

²⁹² Bedrüddin Avnf, Umdetu'l-kârf, c. 17, s. 49, İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, c. 7, s. 189, Diyarbekrî, Hamîs, c. 1,s.325.

Ecred; Medlice Tihn'den önce bir yerdir. Cedâcid; içinde eski kuyuları bulunan düzlük ve sert bir yerdir. Tihn; Mekke ile Medine arasında, Sukyâya üç mil uzaklıkta bir suyun ismi olup, bir kadın orada oturur, hiç kimseye su içirmezdi. Zû Seleme'den sonra, **Abâbid** veya **Abâbib**'in üzerine erişildi. Kılavuz, buradan sonra, **Elfacce** veya **Elkahhaya** geçirdi. Elfacce veya Elkahha'dan sonra, **Arc**'a indirdi. Abâbid veya Abâbib; Tihn'in yakınında bir yerdir. Elkahha; Kudeyd ile Cuhfe arasında, Medine'ye üç merhalelik (konaklık) birvadi olup, Gıfâr oğullarına aittir. Arc; Mekke ile Medine arasında, hacıların yolu üzerinde ve Sukyâ yakınındadır. Arc'a indirildikleri zaman, yüklü develerin yürüyüşleri ağırlaşmıştı. Eslemlerden Evs b. Hucr, kendisine ait bir deveye Peygamberimizi (sav)bindirip uşağı Mes'ud b. Hüneyde'yi de Peygamberimiz Aleyhiselamın yanına kattı. Peygamberimiz (sav) Medine'ye kısa yoldan gitmek istiyordu. **Kerbûbe**'de namaz vakti olunca, Peygamberimiz (sav) namaza durdu. Hz. Ebu Bekir de, Peygamberimiz (sav)'in sağına durdu. Mes'ud b. Hüneyde'nin kalbine İslâm sevgisi düştü ve hemen Müslüman oldu, birlikte namaz kıldılar.

Kılavuz; Peygamberimiz (sav) ile arkadaşlarını Arc'dan çıkardıktan sonra, Rekûbe'nin sağından **Seniyetü'l-Gair** (veya **Seniyetü'l-Âri**)'e götürdü. Seniyetü'l-Gair'den sonra, **Ri'm** vadisine, oradan da **Akîk** vadisine indiler. **Cescâseye** kadar ilerlediler. Orada, Peygamberimiz (sav): "Medine'ye yaklaştırmadan, Amr b. Avf oğullarının yurduna giden yolu bize kim gösterecek?" diye sordu. **Dabiy** (**ceylan**) yolunu tutup, **Usbeye** kadar gittiler. Cescâse; Akîk vadisi tarafından, Bakiyy'e doğru bir yerdir. Usbe; Cehceba (Cahcaba) oğullarının yurdu olup, Kuba mescidinin batısındadır.

Medine Ayakta Bekliyor

Medineli Müslümanlar, Peygamberimiz (sav)'in Medine'ye gelmek üzere Mekke'den yola çıktığını işittikleri zaman her gün sabah namazını kıldıktan sonra Harre mevkiine çıkarak öğle sıcağı basıncaya, zeval vaktine kadar Peygamberimizi (sav)gözlerlerdi.

Yine bir gün, uzun uzun gözledikten sonra dönüp evlerine girdikleri sırada idi. Güneşin sıcaklığı öğleye dayanmıştı, hâlâ beklemekte olan sahabeler yine ümitsizce evlerine dönüyorlardı. O sırada Yahudilerden birisi

kendisine ait bir iş için kalelerden bir kalenin üzerine çıkıp uzakları gözetlerken, Peygamberimiz (sav) ile arkadaşlarının beyazlara bürünmüş olarak serap ve sisleri yara yara gelmekte olduklarını gördü. Yahudi, kendisini tutamayıp yüksek sesle:

- Ey Arap cemaati! Ey Kayle oğulları! İşte nasibiniz, devletliniz, gelmesini bekleyip durduğunuz ulu kişiniz geliyor! Diyerek haykırdı.

Yahudi'nin sesini işiten Medinelî Müslümanlar, Peygamberimizi (sav)karşılama için, silahlanarak evlerinden dışarı fırladılar. Amr b. Avf oğullarının yurdu Kuba, tekbir sesleriyle sarsıldı. Medineliler Peygamber (s)'in Seniyyetu'-I Veda tepesine geldiğini haber alınca burada toplanmaya başladılar. Müslümanlar en iyi elbiselerini giymişler, her çeşit silah ve zırhlı libaslarını takınmış vaziyetteydiler. Çocuklar ve genç kızlar Hz. Peygamberi şu mısralarla karşıyorlardı:

"Seniyyetu'l -Vedâ'dan yükselen dolunay üzerimizi kapladı. Allah'a ibâdet edildiği müddetçe minnet ve şükürler üzerimize farz oldu. Ey Allah'ın bize gönderdiği elçi, tam itaat edilecek bir ilahî emri bize ulaştırdın."

Peygamber (sav) ve yol arkadaşları bir hurma ağacının gölgesine çekilmiş bekliyorlardı. Halk kadın, erkek, büyük, küçük, Yahudisi, Müslümanı ile herkes etraflarına toplandı. Galiba Peygamber (sav) ve Ebubekir'i birbirlerinden fark edemiyorlardı. Evet, karşılamaya çıkan Müslümanların çoğu Peygamberimizi (sav) daha önce görmedikleri için tanımıyorlardı. Onlarla Hz. Ebu Bekir konuşuyordu. Onlar da onu Peygamberimiz (sav) sanıyorlardı. Peygamberimiz (sav) ise hiç konuşmuyor, susuyordu. Peygamberimiz (sav)'in üzerine güneş gelip de, Hz. Ebu Bekir'in onu ridasıyla gölgelemesi üzerine, Peygamberimizi (sav)tanıdılar ve selamladılar.

Yeni Bir Dönem Başlıyor

Peygamberimiz (sav) nübüvvetin on dördüncü, Hicretin birinci yılı, Rebiülevvel ayının on ikisinde, Pazartesi günü, kaba kuşlukta, güneşin en kızgın sırasında, Kuba'da Amr b. Avf oğullarından Külsüm b. Hidm'in evine indi.

Allah'ü Ekber!

Rebiülevvel ayının o yıl Rumî aylardan Eylül ayına rastladığı bildirildiği gibi, bunun Miladî 622. yılın Eylül'üne rastladığı da hesapla isbatlanmıştır. İşte bu olağanüstü zor ama yâdı güzel, tatlı ve heyecanlı günlerde dünya sessiz sedasız yep yeni bir döneme eriyor, daha sonra dünyayı etkileyecek bir güç Arabistan'ın bu Kuba kapısından Yesrip şehrinde devreye giriyordu.

İleride dünyada en çok kullanılacak takvimlerden birisinin başlangıç günleri işte böyle sade ama derinden bir iman, heyecan ve muhabbetle yaşanıyor.

Yep yeni bir dünyaya açılıyordu insanlık. Çünkü Allah Tealanın son ve kâmil dini ayak basacak vatanını buluyordu. Bu mütevazı ama dünyanın emsalini göremeyeceği kadar güzel, olgun, fedakâr ve kahraman insanlar, yeryüzünün en büyük, en adil, en üstün devlet ve medeniyetinin temelini atıyorlardı sessizce ve derinden. Yeryüzü üstün bir hukukla tanışıyor artık. Bir hukuk devleti doğuyordu. Düşmanın bile hak ve hukukunun hatta harpte bile korunduğu, uygulanmış olmasa insanlara hayal gibi, ideal gibi, ütopya gibi gelecek bir devlet ve toplum inşa ediliyordu adım adım, aşama aşama. Çok büyük günlerin arifesindeydi insanlık. Kıyamete kadar ders alsa bitiremeyeceği örnek bir döneme giriyordu insanlar. O gün belki bunlar bu kadar açıkça bilinmiyor, görünmüyor, beklenmiyor, fark edilmiyor olabilirdi. Ama çıplak gerçek buydu!

Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebu Bekir ve Amir b. Führeyre Külsûm b. Hidm'in evine inince, Külsûm b. Hidm azadlı kölesine:

- Yâ Necîh! Bize yaş hurma yedir, diye seslendi.

Necîh hemen Ümmü Cirzan diye anılan hurma cinsinden, üzerinde yaş ve olgun hurmaları bulunan, taze yapraklı bir hurma salkımı getirdi. Peygamberimiz (sav):

- Nedir bu? Diye sordu.

- Ümmü Cirzan hurması, dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav):

- Ey Allah'ım, Ümmü Cirzan'ı bereketlendir, diyerek dua etti.

Külsûm b. Hidm Medinelilerin eşrafından ve yaşlılarından salih ve hanedan bir zât idi. Peygamberimiz (sav)in Medine'ye hicretinden önce Müslüman olmuştu. Muhacirlerden evinde misafir ettiği zatların bazıları şunlardı: 1. Ebu Ubeyde b. Cerrah, 2. Mikdad b. Amr, 3. Süheyl b. Beyzâ, 4. Safvan b. Beyzâ, 5. İyaz b. Züheyr, 6. Abdullah b. Mahreme, 7. Vehb b. Sa'd, 8. Ma'mer b. Ebi Şerh, 9. Amr b. Ebi Amr, 10. Umeyr b. Avf ve daha başkaları. Bunlar, Kuba'ya geldikleri zaman, Külsûm b. Hidm'in evine inmişlerdi.²⁹³

Kuba'da İlk Günler

Peygamberimiz (sav) Kuba'da bulunduğu sırada, Külsûm b. Hidm'in evinden çıktıkça Sa'd b. Hayseme'nin evine gider, orada Müslümanlarla oturur, konuşurdu. Sa'd b. Hayseme bekârdı. Muhacir Müslümanların bekârları, onun evinde kalırlardı. Bunun için, Sa'd b. Hayseme'nin evine "Bekârlar Evi" denirdi.

Peygamberimiz (sav) Kuba'ya geldiği zaman, Evs ile Hazrec kabileleri arasında düşmanlık vardı. Hazrecîler Evsîlerin evine, Evsîler de Hazrecîlerin evine girmekten korkarlardı. Peygamberimiz (sav):

- Es'ad b. Zürâre nerededir? Diye sordu.

Sa'd b. Hayseme ile Mübeşşir b. Abdulmünzir ve Rifâa b. Abdulmünzir:

- Yâ Rasûlallah! O, Buas günü bizden bir zâtı öldürmüştü, dediler.

²⁹³ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, c. 3, s. 623-624. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 2/374-375.

Çarşamba günü gece olunca Es'ad b. Zürâre, başını örtmüş ve sarmış olduğu halde, akşamla yatsı arasında Peygamberimiz (sav)in yanına geldi. Peygamberimiz (sav), onu görünce:

- Ey Ebu Ümâme! Evinden, şuracığa hemen nasıl gelebildin?! Seninle şu kavim arasında geçmiş ne var? Buyurdu.

Ebu Ümâme:

- Seni hak din ve kitapla gönderen Allah'a yemin ederim ki bir şey yok, dedi.

O gece Peygamberimiz (sav)in yanında kaldı. Ertesi günü sabaha çıkınca, Peygamberimiz (sav) Sa'd b. Hayseme ile Rifâa b. Abdülmünzir ve Mübeşşir b. Abdülmünzir'e, Es'ad b. Zürâre hakkında:

- Onu himayenize alınız, koruyunuz! Buyurdu.

- Yâ Rasûlallah! Onu sen himayene al! Senin himayendeki, bizim himayemizde demektir! Dediler.

Peygamberimiz (sav):

- Bazınız onu himaye ediyordur, buyurdu.

Bunun üzerine, Sa'd b. Hayseme;

- O, benim himayemdedir, dedikten sonra, Es'ad b. Zürâre'nin evine gitti. Birbirlerinin koruyucusu ve yardımcısı olduklarını anlatmak için, onunla el ele tutuşup, Amr b. Avf oğullarının mahallelerine kadar yürüdüler. Bunun üzerine Evsîler:

- Yâ Rasûlallah! Hepimiz onun himayecisiyiz, dediler.

Bundan sonra Es'ad b. Zürâre Peygamberimiz (sav)in yanına sabah akşam gitmeye başladı. Peygamberimiz (sav) Kuba'da, Amr b. Avf oğulları nezdinde bulunduğu sırada, cenazelerde bulunur, hastalan ziyaret eder, davetlere giderdi.

Kuba'da İlk Mescid

Başta Ebu Seleme b. Abdused olmak üzere Medine'ye hicret edenler, Kuba'ya indikleri zaman, orada içinde namaz kılacakları bir mescid yapmışlardı. Peygamberimiz (sav) de Kuba'ya geldiği zaman bu mescitte namaz kılmıştır. Peygamberimiz (sav) gelinceye kadar, Ebu Huzeyfe'nin azatlısı Salim, içlerinde Hz. Ömer de bulunduğu halde, bu mescitte bütün Muhacirlere imam olup namazlarını kıldırmıştı.

Ammar b. Yâsir'in de "Resûlullah için, istediği zaman gölgesinde yatıp dinleneceği, gölgeleneceği ve içinde namaz kılacağı bir yer yapsak olmaz mı?" dediği ve taş toplayarak Kuba'da bir mescid yaptığı rivayet edilir.

Peygamberimiz (sav) Kuba'da daha önce hiç görmediği bir şeyi, Ensar'ın mallarını, hurma bahçelerini sakladıklarını ve esirgediklerini görünce:

- Size söyleyeceklerim var. Keşke bayramınız, yani Cuma gününüz hemen gelseydi, söyleyeceklerimi dinlerdiniz.²⁹⁴

Ensar:

- Olur yâ Rasûlallah! Babalarımız, analarımız sana feda olsun, dediler.

Cuma günü gelince, Peygamberimiz (sav) onlara Cuma namazını kıldırdı. Ensar, gözlerini minbere diktiler. Peygamberimiz (sav) irad buyurduğu hutbesinde; Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra, onlara:

- Ey Ensar cemaatı! Diyerek hitap etti. Ensar:

- Lebbeyk, (Buyur, emrine amadeyiz) Ya Rasûlallah, dediler.

Peygamberimiz (sav) devam etti:

- Sizler, Allah'a ibadet etmediğiniz Cahiliye devrinizde bile en ağır yükleri taşıy, yetimlere bakar, mallarınızı meşru olan yerlere harcar, yolda yolakta kalanlara iyilik ve yardım eder dururdunuz! Yüce Allah size

²⁹⁴ Hâkim, Müstedrek, c. 3, s.: 133, İbn Esîr, Us:du'l-gâbe, c. 2, s.: 99.

İslâmiyetle ve gönderdiği peygamberi ile ihsanda bulununca, size İslâmiyeti getirip nasip edince, mallarınızı, hurma vs. türlü bahçelerinizi duvarlarla çevirip; muhtaçların, açların onlardan yemelerini engelliyor, esirgiyor ve saklıyorsunuz! Hâlbuki onlardan Âdemoğulları yer, size ecir ve sevap yazılır. Kurtlar kuşlar yer, size ecir ve sevap yazılır!²⁹⁵

Bunun üzerine, Ensar'dan hemen gidip de bahçelerinin duvarlarından yıkarak birer veya ikişer gedik açmayan, birçok kapılar bırakmayan kimse kalmadı.²⁹⁶

İlk Kılınan Cuma Namazı

Peygamberimiz (sav)'in Mekke'de Müslümanları Kâbe mescidinde bir araya toplayıp Cuma namazı kılması, kıldırması mümkün olmamıştı. Mus'ab b. Umeyr, Medine'ye gönderildiği zaman, Cuma namazı kılmak için Peygamberimiz (sav)'den izin istemiş; Peygamberimiz (sav) da, ona gönderdiği yazıda, Cuma günü zeval vakti çıktıktan sonra cemaatle kılacakları iki rekât namazla Allah'a yakınlaşmaya çalışmalarını ve bu vesile ile Müslümanlara hitapta bulunmasını emir buyurmuştu.

Bunun üzerine Mus'ab b. Umeyr Kuba'da Sa'd b. Hayseme'nin evinde on iki kişi toplayarak bir koyun kesilip yenilmiş ve İslâm tarihinde Cuma namazı için Müslümanları ilk toplayan kişi o olmuştur.²⁹⁷

Es'ad b. Zürâre de; Medine'de, Nakîu'l Hadîmât'ta (Beyaza oğullarının kara taşıdığı) kırk kişi toplayıp Cuma namazı kılmışlardı.²⁹⁸

Peygamberimiz (sav) da, Kuba'da kaldığı evde, ilk defa olarak iki rekât namazı kıldırılmış ve hutbe irat buyurmuştu.²⁹⁹

²⁹⁵ Hâkim, c. 4, s. 134, İbn Esîr, c. 2, s. 100, Alâüddin Ali, Kenzu'l-ummâl, t 6, s. 387.

²⁹⁶ Hâkim, c. 4, s. 134, İbn Esîr, c. 2, s. 100. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/15-16.

²⁹⁷ İbn Sa'd, Taba kâtü'l -kübrâ, c. 3, s. 118, Süheyli, Ravdu'l-ünuf, c. 4, s. 101 -102.

²⁹⁸ İbn İshak.İbnHişam, Sîre,c.2, s. 77,İbn Mâce, Sünen, c. 1, s. 343-344.

²⁹⁹ Hâkim, Müstedrek, c. 4, s. 133, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, c. 2, s. 99, Alâüddin Ali, Kenzu'l-ummâl, c. 6, s. 387.

Medine'nin içine girerken, Salim b. Avf oğullarının oturdukları Rânuna vadisindeki mescidde de, ilk defa olarak Cuma namazı kılmış ve hutbe irat buyurmuştur.³⁰⁰ Bunu yerinde göreceğiz inşallah.

Kuba'da Kalış ve Mescidin Yapılışı

Peygamberimiz (sav) Kuba'da ondört gece kaldı. Külsûm b. Hidm'den, mirbed'ini (hurma serme ve kurutma yerini) alıp Kuba Mescidini yaptı ve içinde namaz kıldı, kıldırıldı.

Ensar kadınlarından Şemus binti Numan'ın bizzat görüp anlattığına göre; Kuba Mescidi yapılırken, Peygamberimiz (sav) güçlükle kaldırabildiği ağır bir taşı veya kaya parçasını alır. Kureyşlilerden veya Ensar'dan gelip, "Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Onu bana ver! Senin yerine ben yeteyim, taşıyayım" diyenlere "Hayır! Sen de git, bunun gibisini al, taşı!" buyururdu. Peygamberimiz (sav), mescit yapılıncaya kadar, böylece çalışmaktan geri durmamıştır.³⁰¹

Hz. Ali'nin Kuba'ya Gelişi

Bilindiği gibi Peygamberimiz (sav) Kureyş müşriklerinin saklamak üzere kendisine bırakmış oldukları emanetleri sahiplerine iade edinceye kadar Mekke'de kalmasını Hz. Ali'ye emretmişti. O da, bu iş için Mekke'de üç gün üç gece oturdu. Mekke vadisinde dikilerek: "Resûlullah'ın yanında kimin bir emaneti varsa gelsin, ona emanetini teslim edeceğim!" diye seslendikten ve emanetleri sahiplerine dağıttıktan sonra Medine yolunu tuttu. Yapayalnız, geceleri yürüdü, gündüzleri gizlendi. Rebiülevvel'in ortalarına doğru Kuba'ya geldi.

Kureyş'in bu temiz evladı, Ka'be'nin ilk namaz kılan çocuğu, küçüklüğünden beri kutlu nebi'nin evinde ilim ve terbiye almış bu yağız

³⁰⁰ İbn İshak, İbn Hişam, Sine, c. 2, s. 146-147, Taberî, Târih, c. 2, s. 255-256, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 524-525, Kurtubî, Tefar, c. 18, s. 98-99, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 213-214. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/16-17.

³⁰¹ İbn Hacer. c. 4. s. 343. Semhûdî. c. 1. s. 253. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/20-21.

delikanlı, vahyin bilgisiyle eğitilmiş bu yüce kişi, gözünü kırpmadan onun yerine ölüm döşeğine yatan bu kahraman yeğen, şimdi Mekke ve Yerip arasındaki yakıcı ve korkunç çölde yalnız başına yürümektedir. Kâfirlerin çok kıymetli emanetleri elinde sahiplerini bulmuştur, ama onun üzerine binip de gideceği bir devesi bile yoktur. Gece boyunca ve gündüzün de yarısını yürüyerek geçiriyor. Öğle sıcağının yakıcı ışınları altında yalnız başına bir köşede dinleniyor. Onbeşinci günde Kuba'ya varıyor ve Gülsüm bin Hidm'in evinde Peygamber (sav)'e kavuşup misafir oluyor. Kuba'ya geldiği zaman, ayaklarının altı kabarmış, şişmiş, yarılmıştı ve kanıyordu. Peygamberimiz (sav) Hz. Ali'nin geldiğini işitince:

- Ali'yi bana çağırınız, buyurdu.

- Yâ Rasûlallah, yürümeye takati yok, dediler.

Peygamberimiz (sav) hemen kalkıp onun yanına vardı. Halini görünce rahmet ve şefkatinden ağladı, kucakladı. Ayaklarının altını eliyle sığadı, iyileşmesi için Allah'a dua etti. Böylece, Hz. Ali'nin hiçbir ıstırabı kalmadı.

Medine ve Kuba'daki Müslümanların büyük bir telaş, sevinç, heyecan ve mutluluk günlerini geçirdikleri ve yüzlerinde, dudaklarında ve bakışlarında ümit ışıklarının saçıldığı o günlerde, yirmi yaşlarındaki bir genç, çölde tek başına yol alıyordu. O, Peygamber (sav)'den üç gün sonra şehri terk etmiş, büyük bir vefakârlık göstererek Peygamberin Mekke'de yarım kalan işlerini büyük bir fedailik ve akıllılıkla halletmiş ve şimdi şehirden aceleyle kaçmıştır. Can yakıcı çölü yalnız başına ve yaya olarak geçmektedir. O yolları klimalı arabalarda buz gibi bir hava içinde geçen bizlere hatırlatıyorum, evet o genç o çöllerde hem yayadır, hem de can kaygısı taşıyan bir kaçak olarak endişe ile yol almaktadır! Bu fedakârlıkların hakkı nasıl ödeşilebilir?

Kuba'da dinlenen Hz. Ali bu esnada çok garip bir işe şahit olmuştur. Der ki:

"Kuba'da gece yarısında bir adamın gelip kocasız Müslüman bir kadının kapısını çaldığını, dışarı çıktığı zaman ona bir şeyler verdiğini sezince, bu işten şüphelenerek:

- Ey Allah'ın kulu kadın! Kimdir bu adam ki, her gece gelip senin kapını çalıyor? Sen onun yanına çıkınca o sana ne olduğunu anlayamadığım bir şeyler veriyor. Hâlbuki sen kocasız Müslüman bir kadınsın, dedim.

Kadın, bana:

- O, Sehl b. Huneyf'tir. Benim kimsesiz bir kadın olduğumu bildiği için, gece olunca kavmine ait putlara musallat olur, onlardan birisini kırar, yakayım diye odununu bana getirir, dedi.³⁰²

Müslüman oldukları zaman kabileleri Abdüleşhel oğullarının putlarını kıranlardan bazılarının isimlerini kaynaklarımız verir.³⁰³

Suheyb'in Kuba'ya Gelişi

Allah yolunda işkencelere uğratılan kimsesiz Müslümanlardan birisi olan Suheyb b. Sinan, Hz. Ali'den sonra, Medine'ye hicret etmek maksadı ile Mekke'den yola çıkınca, Mekkelilerden bazıları arkasından yetiştiler ve:

- Sen buraya fakir, hakîr olarak geldin. Yanımızda erişemeyeceğin kadar bol servete eriştin! Sonunda da kendinle birlikte servetini de alıp gitmek istiyorsun ha? Vallahi işte bu olmaz, dediler.

Suheyb hemen hayvanından yere indi. Ok çantasındaki okları çıkardı ve:

- Ey Kureyş cemaatı! İyi bilirsiniz ki; ben sizin en iyi ok atanlarınızdan birisiyim. Vallahi, yanımda bulunan ok çantamdaki okların hepsini size atar, sonra da kılıcımı çalarım. Bunlardan birisi elimde buldukça bana yaklaşamazsınız. Ancak onlar elimden çıktıktan sonra bana istediğinizi yapabilirsiniz. Size şimdi servetimin yerini gösterir, onu size bırakırsam; yolumu açar, beni serbest bırakır mısınız? Dedi.

³⁰² İbn İshak, İbn Hişamı Sîre, c. 2, s. 138-139, Taberî, Târih, c. 2, s. 249, İbn Seyyid, Uyûnu'l-eser, c. 1, s. 192-193, Etâu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 197-198, Halebî, İnsânu'l-uyûn, c. 2, s. 233. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/23.

³⁰³ İbn Sa'd, Tabakâtü'l-kübrâ, t 3, s. 486, 512, 580, 583, 598, 421. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/23-24.

Müşrikler:

- Evet, dediler.

Suheyb servetini onlara bırakarak yoluna devam etti. Rebiülevvel ayının ortalarında Kuba'ya gelip Peygamberimize (sav) kavuştu. O sırada, Peygamberimiz (sav)in yanında Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer bulunuyordu. Önlerinde de Külsûm b. Hidm'in getirdiği, Ümmü Cirzan diye anılan hurma cinsinden, üzerinde yaş ve olgun hurmaları bulunan taze yapraklı salkım halinde hurma vardı. Suheyb b. Sinan'ın yolda gözleri ağrımış, karnı da son derecede acıkmıştı. Hemen kendini hurmalara attı. Zor günlerden sonra gelen rahatlığın ruhlara verdiği canlılığın bir alameti olarak şaka yapma arzusu Hz. Ömer'i latifeye sevketti:

- Yâ Rasûlallah! Suheyb'i görmüyor musun? Hem gözü ağrıyor, hem yaş hurma yiyor, dedi.

Ashabıyla arasına heybeti ile duvar örmeyen, onların yanında sıradan birisi gibi oturan kalkan ve konuşan, hatta şaka yapan ve şakalarına karşılık veren tevazu kahramanı sevgili Peygamberimiz (sav) latifeyi destekledi ve Suheyb'e:

- Hem gözün ağrıyor, hem de yaş hurma yiyorsun öyle mi? Buyurdu.

Onunla otururken gayet candan konuşan ve samimi olan, ama bu samimiyeti asla istismara götürerek saygısızlıkta bulunmayan ashabından birisi olarak Suheyb de, şakaya şaka ile cevap vererek zekâsını ve nüktedanlığını gösterdi:

- Ben, onu gözümün ağrımayan tarafıyla yiyorum Ya Resulallah, dedi.

Peygamberimiz (sav) memnun olarak gülümsedi.

Suheyb, Hz. Ebu Bekir'e:

- Sen bana yoldaş olacağını vaat etmiştin. Beni bırakıp yola çıktın değil mi? Yâ Rasûlallah! Sen beni Mekke'de bırakıp yola çıktığın zaman, Kureyş

müşrikleri beni yakaladılar, hapsedtiler. Ben de servetimi vererek kendimi ve ailemi satın aldım, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Suheyb kazandı! Suheyb kazandı! Ebu Yahya! Satış kârlı çıktı! Satış kârlı çıktı! buyurdu.³⁰⁴

Suheyb b. Sinan der ki: "Resûlullah (sav), beni görünce:

- Ebu Yahya! Satış kârlı çıktı! Ebu Yahya! Satış kârlı çıktı! Ebu Yahya! Satış kârlı çıktı! buyurdu.

- Yâ Rasûlallah! Senin yanına gelmekte beni kimse geçmemişti. Herhalde, bunu sana Cebrail (sav)den başkası haber vermemiştir, dedim.³⁰⁵

Elbette öyledir elhamdu lillah!

İki Yahudi Âlimin Kuba'ya Gelişi

Benî Nadîr Yahudilerinin başkanı Huyey b. Ahtab'ın kızı ve Peygamberimiz (sav)in zevcesi Hz. Safiyye annemiz der ki:

"Ben, babamın yanında çocuklarının en sevgilisi idim. Amcam Ebu Yâsir de beni çok severdi. Rasûlullah Medine'ye gelip Kuba'da Amr b. Avf oğullarının evine inince, babam Huyey b. Ahtab ile amcam Ebu Yâsir b. Ahtab, ertesi günü, sabahleyin erkenden Resûlullah'ı görmeye gittiler. Güneş batıncaya kadar oradan dönmediler. Kendilerinin yorgun argın, isteksiz, düşkün ve perişan bir halde yürüyerek geldiklerini görünce, her zaman yaptığım gibi onları sevinç ve neşe ile karşıladım. Vallahi, hiçbiri bana iltifat etmedi. Kendilerini derin bir gam ve keder bürümüştü. Onlar konuşurlarken işittim. Ebu Yâsir, babam Huyey b. Ahtab'a:

- O, o mudur? Diye sordu. Babam:

³⁰⁴ İbn Sa'd, Tabakatu'l-Kübra, c. 3, s. 227-229, Belazuri, Ensabu'l-Eşraf, c. 1, s. 182-183, Zehebi, Siyeri A'lamu'n-Nübelâ, c. 2, s. 13-14.

³⁰⁵ Hâkim. Müstedrek. c. 3. s. 400. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/24-25.

- Evet! Vallahi odur! Dedi. Amcam:

- Onu iyice tanıdın mı? Aranan vasıflar kendisinde iyice gözükmüyor mu? Diye sordu. Babam:

- Evet vallahi, dedi.

Bunun üzerine, amcam:

- Peki, ona karşı kalbinde ne var? Diye sordu. Babam:

- Vallahi, sağ olduğum müddetçe ona düşmanlık edeceğim! Dedi."³⁰⁶

Buradan da anlaşılıyor ki, iman için ilim yetmiyor. İnsan, maalesef çok çeşitli sebeplerle hakikatlere bile bile sırt çevirebiliyor. Demek iman ve hidayet bir ihsan-ı ilahîdir. Bunun için imanımızdan ötürü Allah Teâlâ'ya ne kadar şükretmemiz gerekirse, kalplerimizin sonradan küfre kaymaması için de en azından bir o kadar korkarak O'na sığınmamız ve yalvarmamız gerekiyor. İşte şu rivayeti bu düşüncelerle okuyalım lütfen:

Peygamberimiz (sav) Medine'ye gelince, Ebu Yâsir gidip Peygamberimiz (sav)'in huzurunda oturup onu dinleyerek kavminin yanına döndüğü zaman:

- Ey kavmim! Bana itaat ediniz! Hiç şüphesiz, sizin gelmesini beklediğiniz peygamber gelmiştir. Ona tâbi olunuz ve sakın muhalefet etmeyiniz, demişti.

Kardeşi Huyey b. Ahtab da gitmiş, oturup Peygamberimizi (sav)'dinledikten sonra kavminin yanına dönünce, onlara:

- Ben öyle bir adamın yanından geliyorum ki, vallahi hiçbir zaman ona düşmanlıktan geri durmayacağım! Demişti.

Kardeşi Ebu Yâsir

³⁰⁶ İbn İshak, İbn Hişam, Sire, c. 2, s. 165-166, Musa b. Ukbe'den naklen Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 112.

- Ey anamın oğlu! Senden bir isteğim var. Gel şu işte beni dinle, bundan sonra da istediğin her şeyde bana karşı gel. Gel kendini helak etme, Muhammed'i tasdik et, diyerek öğüt vermiş ise de Huyey b. Ahtab:

- Hayır! Vallahi seni hiçbir zaman dinlemeyeceğim, demiş, kavmi de ne yazık ki ona uymuştur.³⁰⁷

Daha da acayip ve acı olanı, kardeşinin de ona uymasındır. Nihayet Huyey b. Ahtab da, kardeşi Ebu Yâsir de, Yahudilerin Araplara karşı kıskançlık ve düşmanlıkta en katısı kesildiler. Halkın İslâmiyet'e girmelerini önlemek için olanca gayretlerini sarfetmekten geri durmadılar.³⁰⁸

Durmadılar da ne oldu?

Müslümanların kılıçları ile kinleri terbiye edildi. Pis canları cehenneme gönderildi. İşte akıbetleri! Ne vatanları kaldı, ne çoluk çocuk ve kadınları! Hepsi de harp esiri olmuşlardır. Ne izzetleri kalmıştır, ne mal ve mülkleri. İşte Huyey'in kızı anamız Safiyye, Müslüman olup Efendimize eş olduktan sonra kendisi bu acı tabloyu anlatmakta ve ibretle bakanlara dersler sunmaktadır. İnsan, insaniyet adına üzülmeyen edemiyor!

İlk Çatlak

Kuba'da oturan on iki münafık vardı. Onlar Ebu Âmir Fâsık ile gizli gizli görüşüp konuşarak Peygamberimiz (sav) ile ashabını Medine'den çıkarmayı tasarlarlardı. Ebu Âmir, Dubay'a oğullarından “Rahip” diye anılan birisiydi ve baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün de halasının oğlu idi. Hıristiyanları över, ruhbanlığa özenir, kıldan ruhbanlık elbisesini giyer, Allah adamlığına soyunurdu. Peygamber (sav) hicret edince tıpkı Abdullah b. Übeyy b. Selûl gibi Ebu Âmirin kıskançlığı tuttu. Peygamberimize (sav) gelerek:

- Senin şu getirmiş olduğun din nedir? Diye sordu.

Peygamberimiz (sav):

³⁰⁷ 'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 212

³⁰⁸ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 197. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/26-27.

- İbrahim (sav)in dini olan hanîfliği getirdim, buyurdu.

Ebu Âmir:

- Onun üzerinde olan benim, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Sen onun üzerinde değilsin, buyurdu.

Ebu Âmir

- Hayır, ey Muhammed, sen hanîfliğe ondan olmayan şeyleri soktun, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Ben öyle bir şey yapmadım. Fakat onu saf ve tertemiz olarak getirdim, buyurdu.

Ebu Âmir

- Yalancıyı Allah kovulmuş, garip ve yapayalnız bir halde öldürsün, dedi.

Peygamberimiz (sav):

- Evet! Yalancı kimseyi Yüce Allah öyle yapsın! Buyurdu.³⁰⁹

Ebu Âmir; kendisine tâbi olan 50 genci yanına alarak Mekke'ye gitti. Bedir savaşında müşriklerin yanında yer alıp çarpıştı. Müşrikleri Uhud ve Hendek savaşı için de ayaklandıranlar ve Peygamberimiz (sav) ile çarpışanlar arasında idi. Hep Peygamber Efendimiz (sav) ve İslam aleyhine çalıştı. Belki herkesten evvel Müslüman olması gerekirdi ama maalesef eksik bilginin doğurduğu ucub, yani kendini beğenme ve büyük görme hastalığı gözlerine

³⁰⁹ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre,c.2, s. 235.

perde oldu, gurur ve kibir gibi kötü huyları hakikatten onu uzaklaştırarak mahvetti.

Peygamberimiz (sav) Mekke'yi fethedince Ebu Âmir Taife kaçtı. Bir müddet sonra Taifliler Müslüman olunca bu sefer Şam'a kaçtı. Orada, Hristiyanlığı kabul etti. Şam'da tıpkı bedduasında olduğu gibi kovulmuş, garip ve yapayalnız olarak ölüp gitti!³¹⁰

Kuba'da, bu faaliyetlerin etkisinde kalan Amr b. Avf oğullarının bazı akılsızları ile münafıkları, geceleyin Peygamberimiz (sav)'in yatıp kalktığı evi taşlamaya başladılar. Peygamberimiz (sav), bunu görünce: "Himaye ve komşuluk bu mu?" diye yakındı. Çok geçmeden de Kuba'dan ayrılarak asıl hedefi olan Yesrib'e hareket etti.³¹¹

Neccar Oğulları Devrede

Peygamberimiz Efendimiz (sav) Kuba'dan Medine'ye hareket edeceği zaman, dedesi Abdulmuttalib'in dayıları olan Neccar oğullarının eşrafına haber saldı. Onlar da silahlanıp geldiler. Peygamberimiz (sav) ile Hz. Ebubekir'e selam verdiler ve:

- Güvenliğiniz sağlanmış ve sizlere boyun eğilmiş olarak develerinize bininiz, dediler.

Cuma günü güneş yükselince Peygamberimiz (sav) devesi Kusva'ya bindi. Hz. Ebubekir arkasında, Neccaroğullarının eşrafı Müslümanlar da sağında solunda çevreler oldukları halde Medine'ye hareket etti.

Amr b. Avf oğulları üzgündü. Başına toplanarak:

- Yâ Rasûlallah! Bizden usandığın için mi, yoksa bizim evimizden daha hayırlı bir yere gitmek için mi buradan gidiyorsun? Dediler.

³¹⁰ İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, c.2, s. 235.

³¹¹ kubî, Târih, c. 2, s. 41. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/27-29.

Peygamberimiz (sav) hiç kimseyi kırmak, hele de ikram gördüklerini üzüp incitmek istemezdi. Onlara bu işin kendi düşüncesinden ziyade emir ile olduğunu anlatarak gönüllerini aldı:

- Bana, “Te'külü'l Kurâ” karyesine (Medine'ye) gitmem emir buyuruldu. Devenin yolunu açınız! Nereye gideceği ona emir olunmuştur, buyurdu.

Böylece kendi tercihi ile birilerini seçip diğerlerini üzmüş olmayacaktı. Peygamberimiz (sav) Kuba'dan çıkıp Ensar evlerinin önlerinden geçerken, onlar devenin önüne geriliyorlar ve

- Yâ Nebiyallah! Yâ Rasûlallah! Bizde kuvvet, cemaat ve servet var! Bize buyur, bize, diyerek onu misafir etmek istiyor, yardım ve himaye vaadinde bulunuyorlardı. Peygamberimiz (sav) da gülümsüyor, onlara dua ediyordu:

- Allah onları size hayırlı ve mübarek kılsın! Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği, ona emir olunmuştur, buyuruyordu.³¹²

Kuba'dan Medine'ye doğru yola çıkan Peygamberimiz (sav), Salim b. Avf oğullarının oturdukları Rânuna vadisine geldiği zaman, Cuma namazı vakti girmişti. Peygamberimiz (sav), oranın üst tarafına indi. Orada Cuma namazını kıldı. Bu, Peygamberimiz (sav)in Medine içinde kıldığı ilk Cuma namazıydı. Peygamberimiz (sav)in yanında bulunan ve Cuma namazı kılan cemaat da, yüz kişi idi. Peygamberimiz (sav) bu Cuma günü, ayakta dikilerek art arda irat ettiği hutbelerinde, Allah'a lââyık olduğu veçhile hamd ve senada bulundu. Birinci hutbede şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Kendiniz için, önden ahiret azığı olacak şeyler gönderiniz. Elbette bilirsiniz ki; her biriniz ölecek ve davarını çobansız bırakacaktır! Sonra Rabbi ona tercümansız, perdedarsız olarak: 'Sana Resûlüm gelip emirlerimi tebliğ etmedi mi? Ben sana mal verdim, ihsanda bulundum. Sen kendin için âhiret azığı olarak ne gönderdin?' buyuracak. O da, sağına soluna bakacak,

³¹² İbn Sa'd, Tabakât, c. 1, s. 236, Belâzurî, Ensâbu'l-eşrâf, c. 1, s. 266, Semhûdî, Vefâu'l-vefâ, c. 1, s. 256. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/30.

hiçbir şey göremeyecek! Sonra önüne bakacak. Önünde de cehennemden başka bir şey göremeyecek!

Öyle ise yarım hurma ile de olsa cehennemden kendisini korumaya gücü yeten kimse, hemen o hayır işlesin! Onu bulamayan da, güzel bir sözle kendisini azaptan korumaya çalışsın. Çünkü bir iyiliğe on mislinden yedi yüz misline kadar sevap verilir! Selam ve Allah'ın rahmet ve bereketleri üzerinize olsun!"

Hutbesi bitince azıcık oturdu. Sonra ikinci hutbe için kalkarak şöyle konuştu:

"Allah'a hamd olsun! Allah'a hamd eder ve O'ndan yardım dilerim. Nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın doğru yola ilettiğini hiç kimse saptıramaz! Saptırdığını da hiç kimse doğru yola iletemez! Şehadet ederim ki: Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O, birdir; O'nun şeriki yoktur! Sözlerin en güzeli, Yüce Allah'ın Kitabıdır. Allah kimin kalbini Kur'ân ile süsler ve onu küfürden sonra İslâmiyete girdirir, o da Kur'ân'ı insanların sözlerine tercih ederse, işte o kimse felah bulmuş, kurtulmuştur. Doğrusu Kitabullah sözlerin en güzeli, en belâgatlısıdır.

Allah'ın sevdiğini seviniz! Allah'ı candan gönülden seviniz! Allah'ın kelamından, zikrinden usanmayınız! Allah'ın kelamından, kalbinize kasvet ve darlık gelmesin! Çünkü Allah'ın kelamı, her şeyin üstününü ayırıp seçer, amellerin hayırlısını, kulların seçkinlerini, kıssaların iyisini zikreder. Helal ve haram olan her şeyi beyan eyler. Artık Allah'a ibadet ediniz ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayınız. O'ndan gereği gibi sakınınız. Dilinizle söylediğiniz güzel sözlerinizle Allah'ı tasdik ve ikrar ediniz. Allah'ın ihsan ettiği rahmetle aranızda sevişiniz. Muhakkak biliniz ki: Allah, ahdinin bozulmasına gazap eder. Selam olsun sizlere!"³¹³

Peygamberimiz (sav)in Beni Salim mescidinde Cuma günü irad buyurduğu hutbe olmak üzere, Saîd b. Abdurrahman el-Cumahî'den nakledilen hutbede de şöyle buyurulmuştur:

³¹³ İbn İshak.İbn Hişam, Sîre, c. 2, s. 1 46-1 47, Beyhakî, c. 2, s. 524-525, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, t 3, s. 214.

"Hamd, Allah'a mahsustur. Ben, O'na hamd eder, O'ndan yardım, yarlığanmak ve hidayet dilerim. O'na iman ederim, inanmazlık etmem. İnanmazlık edenlere de düşmanlık ederim. Ben Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, O'nun bir olduğuna, şeriki ve nazîri olmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederim. Allah, onu peygamberlerin gelmesinin kesildiği, ilmin azaldığı, insanların sapkınlığa düştüğü, zamanın kesintiye uğradığı, Kıyametin kopma ve âlemin sona erme zamanının yaklaştığı bir sırada, tam bir hidayet, tam bir nur, tam bir öğüt olan Kur'ân ile göndermiştir.

Allah'a ve Resûlüne boyun eğen, muhakkak doğru yolu bulmuştur. Allah'a ve Resûlüne karşı gelen de, azgınlık ve taşkınlığa, sapkınlıktan sapkınlığa düşmüştür. Size Allah'tan korunmayı tavsiye ederim. Zaten bir Müslümanın bir Müslümana en hayırlı tavsiyesi de, onu ahirete isteklendirmesi, ona Allah'tan korunmayı emretmesidir. Allah'ın sizi sakındırdığı şeylerden sakınınız! Bundan daha üstün ve hayırlı bir öğüt, bundan daha üstün ve hayırlı bir hatırlatma yoktur.

Rabbinden korkarak, ürpererek ibadet eden kimse için, Allah'tan korunmak, istediğiniz ahiret mutluluğu için en güvenilir bir yardımdır. Kim gizli ve açık her işinde Allah'ın hoşnutluğunu gözeterek Allah ile arasını düzeltirse, dünyada onun adı hayırla anılır. Öldükten sonra da bu, kendisinden önce göndermiş olduğu hayra muhtaç bulunduğu bir zamanda kendisine azık olur. Bunun dışındaki işlerden uzaklaşıp kaçmayı, onlarla kendi arasında uzun mesafeler olmasını ister. Allah, azabından sizi korkutur. Allah, kulları hakkında çok esirgeyici ve merhametlidir. Sözüne doğrulayan, vadini yerine getiren Allah'a ant olsun ki, bundan cayma yoktur! Çünkü Yüce Allah 'Benim katımda söz değiştirilmez. Ben, kullara zulümkâr da değilim'³¹⁴ buyuruyor.

Şimdiki ve gelecekteki işlerinizde gizli ve açık yaptıklarınızdan dolayı Allah'tan korununuz! Kim Allah'tan korunursa, Allah onun günahlarını örter, ecrini de büyütür. Allah'tan korunan büyük bir kurtuluşa ermiştir. Allah'tan korunmak, insanı Allah'ın azap ve gazabından korur. Allah'tan korunmak, yüzleri ağartır, Rabbi hoşnut eder, dereceyi yükseltir.

³¹⁴ Kâf 29.

Nasibinizi alınız! Allah katında ifratla olan, aşırı olan hareketlerde bulunmayınız. Allah doğruları da, yalancıları da bilsinler diye size Kitabımı ve yolunu açıkça öğretmiştir. Allah'ın size ihsan ettiği gibi, siz de ihsanda bulununuz. Allah'ın düşmanlarına düşman olunuz. O'nun yolunda, gereği gibi cihat ediniz! Sizi O seçip Müslümanlar diye adlandırdı ki, helak olan açık deliller ile helak olsun, sağ kalan da açık delillerle sağ kalsın.

Allah'tan başkasında kuvvet ve kudret yoktur. Allah'ı anmayı çoğaltınız. Bu günden sonrası için çalışınız. Kim Allah'la arasını düzeltirse, Allah da onun insanlarla arasını düzeltir. Çünkü Allah insanlar üzerinde hükümünü yürütür. İnsanlar ise Allah üzerinde hükümlerini yürütemezler. Allah insanlar üzerinde tasarruf eder. İnsanlar ise Allah üzerinde tasarruf edemezler. Allah en büyüktür. Büyük olan Allah'tan başkasında kuvvet ve kudret yoktur.”³¹⁵

Peygamberimiz (sav), Cuma namazını kıldıktan sonra, devesine bindi. Devenin yularını da devenin başına doladı. Yine, Peygamberimiz (sav) önde, Hz. Ebu Bekir arkasında, Neccar oğullarının eşrafı da çevresinde olduğu halde, Medine'nin içine doğru hareket ettiler. Peygamberimiz (sav)'in devesi Kusvâ sağa sola baka baka ilerlerken, Salim b. Avf oğullarından Itban b. Malik ile Abbas b. Ubâde, Salim b. Avf oğullarından bazıları ile birlikte gelip davet ettiler:

- Yâ Rasûlallah! Bizim yanımızda kal! Sayıca çok, mal ve silahça hazırlıklı, düşmanlarına karşı seni koruma ve savunma gücüne malik olan bize buyur! Yâ Rasûlallah! Biz geniş meydanlar, bağ ve bahçeler sahibiyiz! Araplardan bu yurda giren kimse korkarsa bize sığınır..." dediler.

Peygamberimiz (sav), gülümsedi ve:

- Allah onları size hayırlı ve mübarek kılsın! Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği ona emrolunmuştur, buyurdu.

Aynı şekilde yurtlarından geçerken Ubâde b. Sâmit ile Abbas b. Sâmit, Beyaza oğullarından Ziyad b. Lebid ile Ferve b. Amr, Sa'd b. Ubâde, hem

³¹⁵ Taberî, Târih, c. 2, s. 255-256, Kurtubî, Tefsir, c. 18, s. 98-99, Ebu'l-Fidâ, el-Bidâye ve'n-nihâye, c. 3, s. 213, Diyarbekrî, Târîhu'l-hamîs, c. 1, s. 339-340.

Münzir b. Amr ve Beni Sâidelerden bazı zâtlar, Sa'd b. Rebi', Hârice b. Zeyd, Abdullah b. Revâha ve Beni Hâriselerden bazıları, Sa'd b. Rebi', Hârice b. Zeyd, Abdullah b. Revâha ve Beni Hâriselerden bazıları benzeri iltifatkâr sözlerle Peygamberimizi nazikçe davet ettiler. Hepsi de kimsenin kırılması mümkün olmayan aynı cevabı aldılar. Peygamberimiz (sav), gülümsüyor ve:

- Allah onları size hayırlı ve mübarek kılsın! Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği, ona emrolunmuştur, buyuruyor ve dua ediyordu.

Başmünafıktan İlk Tavır

Sadece Baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selül; köşkünde olayları izliyor, dizlerini dikmiş, iki elini kavuşturmuş öfke, üzüntü ve endişe içinde oturuyordu. Yanında da birçok kimseler bulunuyordu. Peygamberimiz (sav)in kendisine doğru geldiğini görünce öfkesine sahip olamadı içindeki kinini kustu:

- Git, seni davet etmiş olanlara in, dedi.

Sa'db.Ubâde araya giderek Peygamberimizi teselli etti:

- Yâ Rasûlallah! Onun sözlerinden kalbine bir üzüntü gelmesin! Senin bize geldiğin şu sıralarda Hazrec oğulları onu kendilerine hükümdar yapmak istiyorlardı! İşte şurası benim evim! Yâ Rasûlallah! Kavmimin içinde hurmalığı, kuyu başı, serveti, silahı, aile efradı benimkinden daha çok ve benden daha cesaretli bir kimse yoktur, bize buyur, dedi.³¹⁶

Peygamberimizin her davette tekrar ettiği aynı sözü üzerine yol açılıyor ve Kusvâ ilerliyordu. Abdullah b. Übey es-Selul ise kara kara şöyle düşünüyordu:

“Başımıza bela olan bu adamı acaba nasıl yok edebilir veya etkisiz kılabiliriz? Ne güzel bu şehrin meliki, yani kralı olacaktık. Tacımız tahtımız bile hazır. İnsanlar razıydı. Kral olma işimiz sadece bir törene kalmıştı. Keşke elimizi çabuk tutsaydık! Şimdi bu adam herkesin sevgilisi oldu. Herkes

³¹⁶ Semhûdi, Vefâu'l-vefâ, c. 1, s. 257, Diyarbekrî, Târîhu'l-hamîs, c. 1, s. 340.

onun buyruğuna bakıyor. Davet ettiği dini de her gün daha fazla yayılıyor. Bu adam varken kral olmamız suya düşebilir! Bu felaketi nasıl nlemeliyiz? Bu çok akıllı ve basiretli adamı bertaraf etmek zor olacak. Baksana, kime misafir olacağını deveye bırakmış. Böylece insanların kırılmalarını, gcenmelerini, kendilerine başkalarının tercih edilmesine fkelenmelerini önlüyor. Kim Allah'ın devesine kızabilir ki? İşimiz gerçekten zor! Çünkü muhalefet etmek için bahane gerek. Bunu nasıl bulabiliriz? Bunların arasını nasıl açar da o çatlaktan girerek gclerini kırabiliriz?"

Dayılarının Yurdunda

O yle kara kara dşnedursun, Allah'ın devesi Kusva yuları serbest bırakılmış olarak yürüyordu. Nihayet Peygamberimiz (sav)in dedesi Abdulmuttalib'in annesi Selmâ binti Amr'ın mensup bulunduğu Adıyy b. Neccar oğullarının evlerini geçeceği sırada, Adıyy b. Neccar oğullarından Salit b. Kays, Ebu Salit ve seyre b. Ebi Hârice ile Adıyy b. Neccarlardan bazıları hanelerine buyur ettiler:

- Yâ Rasûlallah! Dayılarına gel! Sayı ve silah çokluğuna, düşmanlarına karşı seni koruma ve savunma gücüne sahip olan bize buyur! Bizi bırakıp, bizden başkasına geçme! Sana kavmimiz içinde akrabalar olarak bizden daha yakın kimse yoktur!

Peygamberimiz (sav) yine:

- Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği ona emir olunmuştur, buyurdu.

Onlar da Kusvâ'nın yolunu açtılar. Yolcu, şehrın sokaklarında dolaşıyor. Devenin yularını da serbest bırakmıştır. Bu hareket, öylesine büyük ki, deveyi srenin kendisinin bile karar verebileceği, gc yetirebileceği bir şey değildir. Devenin dizgini, dünyanın kaderini adım adım değiştiren, dünyaya yeni bir mutluluk dönemi açmak isteyen ilâhî kaderin, o karşı gelinemez gücün elindeydi. Bunu o esnada belki de en iyi gören ve öfkesinden çatlayan Abdullah b. Übey idi. Bu öfkeyle o gerçekten de dünyada kral olmayı kaybediyordu ama yeni bir krallığa soyunuyordu: Baş münafıklık! İşte burada

kral olmaya en büyük namzettir. Gerçekten de münafıklara kral oldu ve ölene kadar bu rezil krallığını alçakça devam ettirdi.

Onun baktıkça hasedinden çatladığı aziz misafir ise "Yolunu açın, o görevlendirilmiştir" dediği devesinin sırtında mutlu ve mütebessim yoluna devam ediyordu. Hiç kimse devenin nerede duracağını bilmiyordu. Ama herkes şunu çok iyi biliyordu artık: Bir kaç dakikaya kadar dünyanın iki süper gücü sayılan Kayser ve Kisra'nın imparatorlukları üzerinde kurulacak olan büyük devlet ve medeniyetin temelini ilk taşıyı koyacak olan bu adam, hizmetkârlara, kölelere ve işçilere sahip olmayacak, hiçbir aile, grup ve sınıfın sarayına yerleşmeyecektir. Zavallı baş münafık, ufku bir şehri geçmeyen krallığı ile bu krallığı karşılaştıramıyordu. Ama insanlık artık iyi biliyor ki, onun krallığı ile yeni kurulan devletin hâkimiyeti kıyas bile edilemezdi. Allah Teâlâ'nın rahmeti erişmiş ve Ensar'ı zilletten izzete yüceltmiş, dünya durdukça adlarını herkese şerefle belletmiştir.

Deve şehrin en büyük ileri gelenlerinin evlerinin önünden geçti ve bütün gözlerin kendisine hayretle baktığı adam bu talihli şehrin güzel insanların davetini kesin bir tavır ve yumuşaklıkla reddetti. Bir mütefekkirin ifadesiyle bu aziz insan "derbederlerin, evi barkı olmayanların misafiridir. Kendisine yakın olan akrabalarının yanında da kalmadı, dayılarına da diğerlerine verdiği cevabın aynısını verdi. O, kimsesizlerin akrabasıdır. Halk sevinçten galeyana gelmişti. Deve hala aynı şekilde yol alıyordu ve evlerden uzaklaştıkça o nispette halka yaklaşıyordu. Beni Adiy bin Nekar'ın da evini geçtikten sonra artık halk bu büyük şahsiyetin kendilerinin malı olduğunu, onların yanına geldiğini öğrendiler. Onu kendilerine misafir edeceklerdir.

Bundan böyle deve her adımını atışında Yesrib'in kimsesiz, işsiz, güçsüz ve yalın ayak insanlarına daha bir yaklaşıyordu. Bu yüzleri gülmemiş kadın, çocuk, ihtiyar fakir halkın mutluluk ve sevinci daha bir artmış ve onları coşturmuştur. Şehirdeki adı sanı duyulmamış insan seli, bu deveye ve onun üstünde bulunan temiz alnından derin düşünce şimşekleri çakan ve cana yakınlığıyla insanları kendinden geçiren bu eşsiz insana öylesine hücum ediyorlardı ki, sanki deve, coşup da taşan bir nehrin coşkulu dalgaları arasında yüzen bir gemi gibiydi. Yüreklere iman ve inkılap ateşiyle yanıp tutuşan çocuk, kadın, yoksul ve kimsesizlerin gözleri bu adam ve O'nun bineğine -ki

öbür dünyadan gelmiş bir elçidir- öylesine takılmıştır ki, gözkapakları kırılmıyordu. Deveye binen bu yüce şahsiyetin resmi gözyaşı damlalarının üzerine düşüyor, titreyip inceldikten sonra yok oluyor. Birkaç bakış ve resimlenme birbirlerini gözyaşlarının güçsüz dalgaları arasında arıyor ve bulamıyor, ansızın bir resim beliriyor, tekrar titreyip yok oluyor ve bir daha...

Şehrin sokaklarından deve sürücüsünün peşine takılan bu coşkulu nehir ansızın pes ediyor. Ne oldu?

Deve diz çökmüş.

Nereye?

İçinde birkaç hurma ağacı dikili olan bir arazi parçasına! Kader, deveyi burada uyuttu. Deve bu, kim ona kızabilir ki?"³¹⁷

Kusvâ; Malik b. Neccar oğullarının evleri yanına varınca, Peygamberimiz (sav)in bugünkü Mescidinin kapısının bulunduğu yere çöktü. Orası o zaman Neccar oğullarından Sehl ve Süheyl adlarında iki yetim gence ait hurma serme ve kurutma yeri idi. Bu arsanın bitişiğinde olan Ebu Eyyüb koşarak geldi. Peygamber (sav)'in eşyalarını alıp sevinçle evine götürdü.

Peygamber (sav):

- Bu arsa kimindir? diye sordu. Muaz bin Afra:

- Bu arazi iki yetime aittir. Rafi bin Amr'ın iki oğlu Sehl ve Süheyl'indir. Yanımda kalıyorlar. Onları bu arsayı satmaya razı edeceğim, diye karşılık verdi.

Bu gençler; Muaz b. Afrâ'nın himayesi altında idiler. Kusvâ çöktüğü zaman, Peygamberimiz (sav), onun üzerinden inmedi. Kusvâ tekrar ayağa kalktı. Peygamberimiz (sav) yine onun yularını serbest bıraktı. Kusvâ, biraz gittikten sonra, birdenbire arkasına dönüp ilk önce çöktüğü yere kadar geldi, oraya tekrar çöktü, artık oradan kalkmadı. Boynunu ve göğsünü yere uzatıp

³¹⁷ Bkz. Ali Şeriatî, age. s. 61 vd.

böğürmeye ve deprenmeye başladı. Bunun üzerine, Peygamberimiz (sav) Kusvâ'nın üzerinden indi ve:

- İnşallah, menzil burasıdır, buyurdu.³¹⁸

Kusvâ çöktüğü zaman Cebbar b. Sahr çöktüğü yerden kaldırmak için ona ayağı ile vurmuş, tepmişti. Ebu Eyyub Halid b. Zeyd, nasibe razı olmayan bu adama kızdı ve:

- Ey Cebbar! Sen benim evimin önünden kaldırmak için ona vurdun, teptin ha? Resûlullahı hak dinle, Kitapla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki, İslâmiyet mani olmasaydı sana kılıçla vururdum! dedi.³¹⁹

Medineli Müslümanlar Peygamberimiz (sav)in yanından ayrılmıyor, herkes onu götürüp ağırlamaya can atıyor ve bu hususta birbirleriyle de tartışıyorlardı. Nihayet, Peygamberimiz (sav) konuştu:

- Ben bu gece Abdulmuttalib'in dayıları olan Neccar oğullarına iner, bununla onlara ikramda bulunmuş olurum. Akrabamızın evlerinden, buraya en yakını hangisidir?

Ebu Eyyub Halid b. Zeyd sevinçle atıldı:

- Benimkidir yâ Nebiyyallah! İşte, evim şurasıdır! Evimin kapısı da şurasıdır! dedi.

Fakat Neccar oğulları, aralarında kura çekilip kura Ebu Eyyub Halid b. Zeyd'e çıkmadıkça, Peygamberimizi (sav)ağırlamak şerefini bırakmaya razı olmadılar. Bunun üzerine Ebu Eyyub Halid b. Zeyd, Peygamberimize (sav) :

- Evim, buraya evlerin en yakınıdır. Ağırlığını oraya taşıyayım deyince, Peygamberimiz (sav):

- Olur, buyurdu.³²⁰

³¹⁸ Buhârî, Sahih, c. 4, s. 25 8, Zehebî, Târîhu 'l-İslâm, s. 3 34, Kastalânî, Mevâhibu'l-ledünniye, c. 1, s. 88.

³¹⁹ Semhûdî, Vefâu'l-vefâ, c. 1, s. 260. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/38-39.

Ebu Eyyub'un Evinde

Ebu Eyyub Halid b. Zeyd, Kusvâ'nın yükünü indirdi. Palanını soydu. Yükünü evine taşıyınca Peygamberimiz (sav):

-Kişi, binitinin ve ağırlıklarının yanında bulunur, buyurdu.

Es'ad b. Zürâre, Kusvâ'nın yularını tutup kendi evine götürdü. Ne güzel bir niyetti, ne güzel bir muhabbeti sübhanellah!

Peygamberimiz (sav) Ebu Eyyub Halid b. Zeyd'e:

- Git, bizi kabul için yer hazırla, buyurdu.

Ebu Eyyub hemen gidip yeri hazırladıktan sonra geldi ve:

- Yâ Nebiyyallah, ikinize de yer hazırladım. İkiniz de, Allah'ın bereketi üzere haydi buyurun yerinize, dedi.³²¹

Peygamberimiz (sav) Ebu Eyyub Halid b. Zeyd'in evine ineceği sırada, Neccar oğullarının mini mini kızları deflerle çıkıp şarkı söylediler:

*"Neccar oğullarının kızlarıyız biz!
Muhammed'in hısımlığı, komşuluğu ne mutlu, ne hoş!"*

Peygamberimiz (sav), onlara:

- Beni seviyor musunuz? Diye sordu.

- Evet yâ Rasûlallah! Diye haykırdılar.

Peygamberimiz (sav) da:

³²⁰ Semhûdi Vefau'l-Vefâ. c. 1. s. 261. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/39.

³²¹ İbn Sa'd, Tabakât, c. 1, s. 236, Buhârî, Sahih, c. 4, s. 260, Ebu Nuaym, Delâilü'n-nübüvve, c. 2, s. 331, Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve. c. 2. s. 527. Zehebî. Târîhu'l-İslâm. s. 338. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/40.

- Vallahi, ben de sizleri seviyorum! Vallahi, ben de sizleri seviyorum!
Vallahi, ben de sizleri seviyorum! Buyurdular.³²²

Berâ' b. Azîb der ki: "Ben Medinelilerin hiçbir şeye, Resûlullah Aleyhisselâmın gelişine sevindikleri gibi sevindiklerini görmedim! Medine halkı, erkekler ve kadınlar, yollara, evlerin üzerlerine çıkmışlar, oğlan çocukları ve hizmetçiler yollara dökülmüşler, neşeyle şöyle bağıryorlardı:

*'Nebiyullah geldi! Nebiyullah geldi!
Yâ Muhammedi Yâ Rasûlallah!
Allahuekber! Resûlullah Aleyhisselâm geldi! Muhammed geldi!
Muhammed geldi! Resûlullah geldi!
Allahuekber! Muhammed geldi! Resûlullah geldi!
'Resûlullah bu!
Geldi!
Geldi!''³²³*

Enes b. Malik de: "Ben, Resûlullah'ın Medine'ye girdiği günden daha güzel, daha parlak bir gün görmedim" demiştir.³²⁴

Peygamberimiz (sav) Medine'ye geldiği zaman, Medineli Müslümanlar, bir deveyi veya sığırı kurban olarak kesmişlerdir.³²⁵

Ebu Eyyub Halid b. Zeyd el-Ensârî der ki: "Resûlullah, evime indiği zaman, evimin alt katına inmişti. Ben ve zevcem Ümmü Eyyub, yukarıda bulunuyorduk. Kendisine:

- Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Ben yukarda olmamı, senin ise altımda bulunmanı iyi görmüyorum. Bana ağır geliyor! Sen yukarı çık, yukarıda ol! Biz inelim, aşağıda bulunalım, dedim.

³²² Semhûdî, c. 1, s. 262-263, Diyarbekrî, c. 1, s. 341. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/40.

³²³ İbn Sa'd, c. 1, s. 234, Ahmed b. Hanbel, c. 3, s. 122. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/41.

³²⁴ Ahmed b. Hanbel. c. 3. s. 301. EbuDâvud. Sünen. c. 3. s. 342. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/41.

³²⁵ Bkz. A.y.

Resûlullah Aleyhisselam:

- Yâ Ebâ Eyyub! Evin alt katında bulunmamız, bize daha uygun ve elverişlidir, buyurdu, alt katta oturdu.

Biz de meskende onun üstünde bulunduk. O sırada, içinde su bulunan testimiz kırıldı. Resûlullahın üzerine damlayıp onu rahatsız etmesinden korkarak, ben ve zevcem Ümmü Eyyub, tek örtüneceğimiz kadife yorganımızı hemen suyun üzerine bastırdık."

Ebu Eyyub bir gece kendi kendine: "Biz Resûlullah Aleyhisselamın başının üzerinde yürüyoruz ha!" dedi ve bir kenara çekilerek gecelediler. Sabahleyin bunu Peygamberimiz (sav)e arzetti. Peygamberimiz (sav) belki de devamlı gelen giden misafirleri daha rahat kabul etmeyi düşünerek:

- Alt kat daha elverişlidir! Buyurdu ise de, Ebu Eyyub:

- Sen altında buldukça, ben bir çatının üstüne çıkamam! Dedi.

Bunun üzerine, yerlerini değiştirdiler: Peygamberimiz (sav) üst kata çıktı, Ebu Eyyub da alt kata indi.³²⁶

Sevgili Peygamberimizi (sav) evinde en güzel biçimde misafir eden bu aziz sahabe efendimiz (ra) her zaman güzel bir Müslüman olarak yaşadı. Hayatı boyunca İslam'ın yayılması için çalıştı, çabaladı, cihat etti. İhtiyar yaşında İstanbul'a kadar cihad'a geldi. Sevgili Peygamberimizin (sav) : "*İstanbul elbette fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, onun ordusu ne güzel ordudur*" hadisindeki müjdeye mazhar olmak istiyordu. Aynı zamanda bulunduğu her yerde, hatta savaş meydanında bile, dini öğretmeye gayret ediyordu.

Bu büyük sahabe İstanbul surları önünde vefat etti. Kendisine nasip olmayan fethi gerçekleştirecek o "güzel ordunun" nal seslerini duymak için sura en yakın yere defnedilmeyi vasiyet etti. Öyle de yaptılar ve surun dibinden Bizansa haykırdılar:

³²⁶ Ahmed b. Hanbel. Müsned. c. 5. s. 415. Müslim. Sahih. c. 3. s. 1623. Semhûdî. Vefâ. c.1. s. 264. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, 3/42.

“Bu bizim büyüğümüzdür. Bunun kabrine bir ihanet yaparsanız, devletimiz topraklarındaki bütün hıristiyan mekânlarına misliyle mukâbele ederiz.”

Fatih ve ordusu Bizans'ı fethedip “İslambol” yapınca, büyük veli Akşemsetdin'in manevi bir keşfi ile mezarı bulundu, kendisine bir türbe, yanına da büyük bir cami yapıldı. O günden bu yana o mahalleye “Eyüp” dendi ve kendisi de “Eyüp Sultan” olarak gönüllerimize misafir oldu. Allah rahmet eylesin ve şefaatine mazhar kılsın.

Mekke Döneminin Sonu

SONSÖZ

Bizim başlangıçta maksadımız İslam'ın doğuş dönemini ve daveti yazmak idi. Şimdi bu maksadımıza nail olduk çok şükür. Çağımızda İslam'a davet için bu dönemin iyi bilinmesi gerekiyordu. Zira bizim içinde bulunduğumuz şartlarımız daha çok Mekke Dönemine benziyordu.

Ancak bazı dostlarımız Medine Döneminin de yazılması gereğinden bahsettiler. Elbette benim gönlüm de öyle ister. Ama bakalım buna zaman ve güç bulabilecek miyiz? Bana kalırsa öncelikle Sevgili Peygamberimiz (sav)'e karşı borçlarımızı yazmalıydım. Bunun için notlarım da hazır. Bu notlarla çok konferans ve vaazlar da verdim. Bunların bir kısmı Youtube sayfamızda mevcuttur. Birbirimize dua edelim, Rabbimiz o güzellikleri de nasip etsin. Amin!

Her zaman son sözümüz "hamdolsun alemlerin Rabbi Allah Teâlâ'ya olsun vesselam.